

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА "СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"

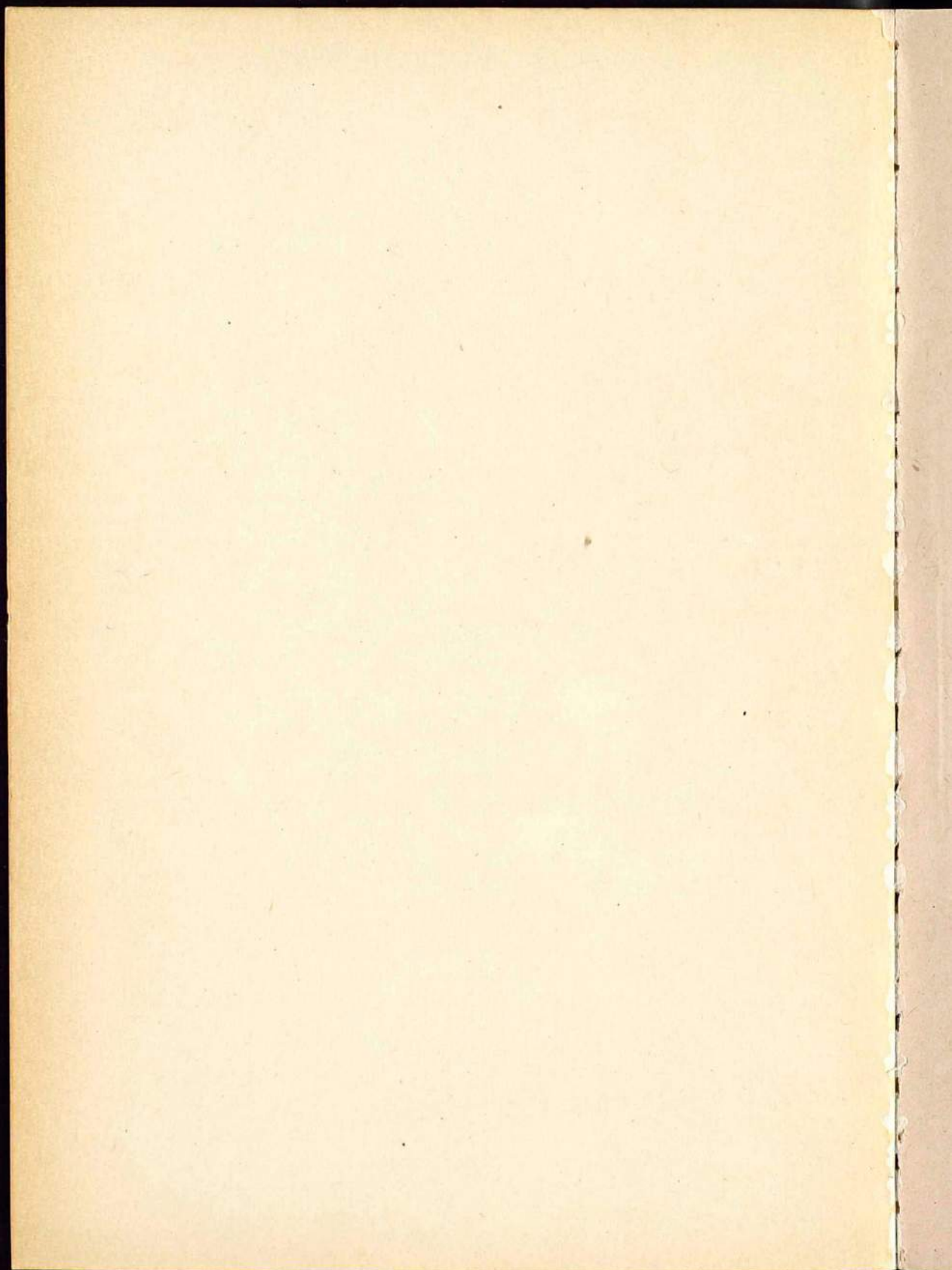
БЪЛГАРСКИ ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

О Б З О Р

**НА АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ, КОЛЕКЦИИ
И ЕДИНИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ,
СЪХРАНЯВАНИ В БЪЛГАРСКИ
ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ**

КНИГА VIII

СОФИЯ • 1995

ST. CYRIL AND METHODIUS NATIONAL LIBRARY
BULGARIAN HISTORICAL ARCHIVES

GUIDE

TO THE ARCHIVE GROUPS, COLLECTIONS
AND SINGLE DOCUMENTS PRESERVED IN THE
BULGARIAN HISTORICAL ARCHIVES

BOOK VII

Archive group 801 to 850

Compiled by

Prof. Vasilina Stankova, Sofia University, Sofia, Bulgaria
Prof. Ivanova, Sofia University, Sofia, Bulgaria
Prof. Stankova, Sofia University, Sofia, Bulgaria

Edited by

Prof. Stankova, Sofia University, Sofia, Bulgaria

ST. ST. CYRIL AND METHODIUS NATIONAL LIBRARY

BULGARIAN HISTORICAL ARCHIVES

GUIDE

TO THE ARCHIVE GROUPS, COLLECTIONS AND SINGLE DOCUMENTS PRESERVED IN THE BULGARIAN HISTORICAL ARCHIVES

BOOK VIII

(Archive group 601 to 800)

Compiled by

Vera Vassileva, Maria Dobрева, Nelly Zapryanova, Milkana Boshnakova,
Zvetolyub Nushev, Elissaveta Miladinova, Dora Tomova, Lilyana Terziyska,
Daniela Malhassyan, Ilona Gueorgieva

Edited by
Dora Tomova, Zvetolyub Nushev

SOFIA ◆ 1995

О Б З О Р

НА АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ, КОЛЕКЦИИ И ЕДИНИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ, СЪХРАНЯВАНИ В БЪЛГАРСКИЯ ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

Книга VIII

(от фонд 601 до фонд 800)

Съставили :

Вера Василева, Мария Добрева, Нели Запрянова, Милкана Бошнакова,
Цветолоб Нушев, Елисавета Миладинова, Дора Томова, Лилана Терзийска,
Даниела Малхасян, Илона Георгиева

Под редакцията на
Дора Томова, Цветолоб Нушев

Осмата книга от поредичното справочно издание на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, отдел „Български исторически архив“, съдържа характеристиките на 149 фонда (от фонд № 601 до фонд № 800, от тях отчислени 52 фонда, предадени по профил в други архивохранилища), които обхващат съдържанието на около 43 000 документа.

И тук, както и в предишните книги, в най-обобщена форма са разкрити животът и делото на включените в книгата фондообразуватели. Характеристиките осветляват почти всички по-важни периоди от икономическото, политическото и културното развитие на българския народ, за един период от близо две столетия — от средата на XVIII до средата на XX век.

Разкрита е дейността както на фондообразуватели от възрожденската епоха, така и на дейци, свързани с националноосвободителното движение в Тракия и Македония след Берлинския конгрес от 1878, на политици, държавници, общественици, учители, писатели, лекари и др. след Освобождението на България от османско иго.

Обзорът ще бъде необходим справочник за изследователите, които ползуват изворите на българската политическа и културна история.

The eight book of the reference serial edition published by the Bulgarian History Archives, a department of the St. St. Cyril and Methodius National Library, contains characterizations of 149 archival files (from file № 600 to № 800. Out of these, 52 files have been weeded out and turned over, according to subject, to other repositories) which cover the content of nearly 43 000 documents.

Here also, as in the previous books, the life, work, and activities of file generators included have been enlisted in a most summarized form.

The characterizations elucidate almost all more important periods of the economical, political, and cultural development of the Bulgarian people for a period of nearly two centuries — from the middle-eighteenth to the middle-twentieth centuries. The activities of file generators from the Bulgarian Revival epoch, of figures connected with the national liberation movements in Thrace and Macedonia, following the Berlin Congress in 1878, as well as of politicians, statesmen, public figures, teachers, writers, doctors, etc., after the liberation of Bulgaria from the Ottoman yoke, has been disclosed.

This Guide will be an indispensable reference work to all researchers making use of the sources of the Bulgarian political and cultural history.

ПРЕДГОВОР

Осмата книга на поредичното справочно издание на Българския исторически архив (БИА)¹ при Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ обхваща характеристиките на 148 фонда — от ф. № 601 до ф. № 800 (между тях предадени на други архивни институти 23 фонда, които не принадлежат към профила на БИА)², с общо над 43 000 документа.

Почти изцяло това са лични архивни фондове на общественици, политици, културни, просветни и др. дейци, живели в епохата на Възраждането и след Освобождението (1878 г.). Голяма част са на възрожденци, някои от които продължили своята дейност и след 1878 г. Между тях със значимост и богатство на информацията се отличават фондовете на Никола Златарски, Петър Мусевич-Бориков, Петър Оджаков, Спиридон Палаузов, Зиновий Поппетров, д-р Антон Унтерберг, Георги Чалъков и др. С първостепенно значение, но с малък брой документи, са архивите на Тодор Алтънов, д-р Яков Геров, митрополит Серафим Сливенски, Константин Фотинов, Йордан Хаджиконстантинов-Джинот, Рашко Хаджистойчев и др.

¹ Обзор на архивните фондове, колекции и единични постъпления, съхранявани в Български исторически архив. Кн 1 (От ф. № 1 до ф. № 26). Състав. К. Възвъзова-Каратеодорова и др. Под ред. на К. Василев и К. Възвъзова-Каратеодорова. С., 1963, 250 с.; Кн. 2 (От ф. № 28 до ф. № 86). Състав. Б. Константинова и др. Под ред. на К. Василев. С., 1966, 246 с.; Кн. 3 (От ф. № 87 до ф. № 177). Състав. Е. Миладинова и др. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., 1970, 228 с.; Кн. 4 (От ф. № 178 до ф. № 248). Състав. Е. Миладинова и др. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., 1973, 295 с.; Кн. 5 (От ф. № 249 до ф. № 289). Състав. Е. Миладинова и др. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., 1981, 303 с.; Кн. 6 (От ф. № 290 до ф. № 380). Състав. Д. Томова и др. Под ред. на З. Нонева. С., 1983, 288 с.; Кн. 7 (От ф. № 381 до ф. № 599). Състав. В. Василева и др. Под ред. на В. Тилева. С., 1986, 401 с.

² Съгласно Закона за Държавния архивен фонд от 1974 г. фондове, извън профила на архива и невлезли в научно обръщение, са предадени на други сродни институти, в резултат на което са настъпили известни промени в регистрацията, посочени на съответното място в книгата.

Освободителните борби на българите в Македония и Одринско след Берлинския конгрес (1878 г.) са отразени в повече от 15 фонда на видни дейци на Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО), Вътрешната македонска революционна организация (ВМРО) и Върховния македоно-одрински комитет (ВМОК). С изключително ценни първоизворни данни разполагат фондовете на Иван Бележков, Алеко Василев, Владислав Ковачев, Димитър Стефанов, Васил Чекаларов и др.

Значителна част от документите принадлежи на дейци, действали главно след Освобождението (1878 г.), сред които са: Георги Говедаров, Георги Кърджиев, министър-председателите Александър Миланов и Димитър Петков.

Интерес представляват личните архиви на венни дейци, особено на генералите Вичо Диков, Никола Иванов, Иван Колев, Данаил Николаев, Михаил Сапунаров и др.

Основната част от представените в справочника фондове е на писатели, поети, журналисти, лекари и други културни, просветни и научни дейци. Между тях са: Димчо Дебелянов, Екатерина Златоустова, Илия Иванов-Черен, архимандрит Инокентий Софийски, д-р Димитър Калевич, Георги Кандиларов, Василка Кертева, Михаил Кремен, Никола Лилиев, Георги Машев, д-р Филип Манолов Петров, Боянка Миладинова, Никола Михов, Владимир Мусаков, Никола Начов, Иван Орманджиев, Иван Панайотов, Емануил Ракаров, Никола Станев, Антон Страшимиров, Димитър Страшимиров, д-р Георги Чакалов и др.

В хронологичен аспект документите от фондовете на предлаганата книга обхващат повече от два века — от втората половина на XVIII век до наши дни (късните документи основно са спомени или биографични справки за фондообразувателите). Отразени са почти всички значителни събития в България и на Балканите: размириците в Османската империя в края на XVIII и началото на XIX век, известни като кърджалийски вълнения; руско-турските войни (1828—1829 г., 1853—1856 г., 1877—1878 г.); Гръцкото въстание (1821—1828 г.) и Критското въстание (1866—1869 г.) и участието на българи в тях; дейността на Българската добродетелна дружина (БДД), Българския таен централен комитет (БТЦК), Българския революционен централен комитет (БРЦК), Вътрешната революционна организация (ВРО), Българското централно благотворително общество (БЦБО), Българската екзархия и др. обществени

организации; освобождението на България (1878 г.); Съединението на Източна Румелия с Княжество България и Сръбско-българската война (1885 г.); създаването и дейността на ВМОРО и ВМОК; Илинденско-Преображенското въстание (1903 г.); войните за обединение на българския народ (1912—1918 г.); Ньойският мирен договор (1919 г.) и борбата срещу него; дейността на ВМРО; българските правителства през 20-те и 30-те години на XX век и др.

*

* * *

Отделните обзорни извороведчески статии за различните фондове и фондообразуватели са съставени според традицията, установена и използвана в първите седем книги на справочника. Разкриването на съдържанието на всеки фонд се подчинява на следните изисквания при описанието:

1. Заглавие на статията, съдържащо: номера, под който е регистриран и съхранен фондът в Българския исторически архив; общ брой на документите; хронологически граници на документите (в много случаи непокриващи се с хронологическите рамки на живота на фондообразувателя); брой на инвентарните описи, в които е отразено съдържанието на фонда; години на постъпване в БИА; езици, на които са написани документите (в случаите, когато са само на български език, това не се отбелязва); архивохранилище, музей или институт, в който се намират части от фонда със съответния му номер. Промените в регистрационния номер, особеностите при постъпването в архива, както и хронологичните отклонения на документите (по-ранни или по-късни) от границите на жизнения път на фондообразувателя са обяснени в бележка под линия.

2. Пълно име на фондообразувателя (по възможност) и всички негови псевдоними и прозвища, ако е имал такива, подредени по азбучен ред.

3. Данни за годината и мястото на раждането и смъртта на фондообразувателя (при организации и административни единици — на създаване и приключване на дейността).

4. Кратка биографична характеристика на фондообразувателя, насочена към значимите моменти от неговия живот и дейност и непретендираща за изчерпателност.

5. Подборни библиографски източници за фонда и фондообразувателя, както и публикации на документи от съответния архив, ако има такива. При лица, за които не са намерени сведения в печатните издания, като източници са посочени документалните материали от архива.

6. Предаването на съдържанието на документите от съответния фонд е въз основа на типовата класификационна схема¹, възприета в работата на Българския исторически архив и съдържаща следните дялове: I. Документални материали с биографични данни за фондообразувателя (автобиографични, биографични, за материално състояние и библиографични); II. Кореспонденция от него и до него; III. Дейност; IV. Печатни и илюстративни материали (несвързани пряко с дейността му); V. Документални материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя (при всеки родственик се възпроизвежда възприетата класификация); VI. Документи от, до и за други лица, попаднали случайно във фонда и останали в него според принципа за неговата цялост и неделимост.

Извороведческата статия представя обзорно съдържанието на фонда, без да навлиза в подробности и има за цел да насочи ползвателите към инвентарните описи и оттам към самите архивни документи.

Изданието е снабдено с богат научносправочен апарат, който включва: таблица на приетите съкращения; списък на съкратени по-често използвани библиографски източници; азбучен списък на фондовете, съдържащи се в книга осма; азбучен списък на всички фондове, разкрити в книгите от първа до осма; указател на собствените имена, срещащи се в обзорните статии, подредени азбучно по фамилии или презимена, ако с тях са известни; указател на географските имена, подредени азбучно по новите наименования, със свързващи препратки от старите към новите; предметно-тематичен указател. справочният апарат (с изключение на предметно-тематичния указател) е изработен от целия съставителски колектив, като обобщенията на именния указа-

¹ Панайотов, Ив., К. Възвъзова, В. Тилева и др. Правила за комплектуване, обработка, запазване и използване на документалните материали от личните и обществените архивни фондове и колекции от XIX—XX в. ... — Изв. на ДБВК за 1954 г. (Юбилеен сборник. Под ред. на Г. Михайлов Добрев). С., 1956, 218—298.

тел са направени от Вера Василева и Мария Добрева, а на географския — от Нели Запрянова. Предметно-тематичният указател е изработен изцяло от Цветолюб Нушев.

Обзорните статии с характеристиките на фонда са направени от следните съставители (имената са подредени по степента на участие): **Вера Василева** (ф. № 601, 611—612, 615, 619, 622, 641, 690—691, 696, 702, 712, 715, 717, 735, 740, 744—745, 756, 764, 774, 777—778, 782, 784, 798); **Мария Добрева** (ф. № 609, 618, 624, 626—627, 635, 640, 651, 660, 688, 693, 700, 716, 719, 721, 741, 749, 755, 761, 763, 795); **Нели Запрянова** (ф. № 608, 630, 653, 662, 677, 694, 713, 725, 743, 766, 783, 793, 797); **Милкана Бошнакова** (ф. № 603, 607, 654, 656—657, 663, 668, 689, 698, 703, 730—731, 786); **Цветолюб Нушев** (ф. № 629, 638, 670, 675, 706, 724, 726—727, 754, 773, 776, 785, 790, 794, 796, 800); **Елисавета Миладинова** (ф. № 604, 628, 631, 634, 644, 647, 655, 751, 759, 775); **Дора Томова** (ф. 605, 643, 685, 692, 705, 709, 742, 757, 792); **Лиляна Терзийска** (ф. 602, 613—614, 623, 625, 648—649, 699, 701, 723, 733—734, 736, 738, 747—748, 750, 760, 762, 768, 772, 779—780, 789); **Даниела Малхасян** (ф. № 606, 620—621, 652, 658, 672, 707, 746, 765, 781); **Илона Георгиева** (ф. № 616, 669, 732, 767, 799).

Дора Томова, Цветолюб Нушев

Ф. 600 инж. Любен Божков — предаден в ЦДТА с протокол от 31. I. 1985 г.

Ф. 601; 141 док.; 1892¹ ... 1959 г.; 1 инв. оп.; пост. 1962 и 1966 г.; бълг., англ., нем. и фр. ез.

СВЕТОСЛАВА СЛАВЕЙКОВА
(СВЕТОСЛАВА ТИХОЛОВА ЦАНКОВА)

(Родена в 1898 г.² — София; починала в 1959 г. — София)

Общественичка. Създател и пръв уредник на къща музей „Петко и Пенчо Славейкови“ и автор на биографични книги за тях. Племенница на Пенчо Славейков.

Източници

За фондообразувателя: Славейкова, Св. Спомени и размисли. — Септември, 1952, № 6, 99—195; В къщата музей Петко и Пенчо Славейкови. — Лит. фронт, № 22, 29 май 1952 г.

Запазените автобиографични дневници (1915... 1959) съдържат сведения за пътуванията на фондообразувателката до Франция, Швейцария и Австрия и податки за срещите ѝ с Люба Велич и Боян Пенев; впечатленията ѝ от тях; трудности, преодоляни от Славейкова във връзка със създаването на къщата музей „Петко и Пенчо Славейкови“; Първата световна война; лични преживявания; бележки за прочетени книги; грипната епидемия в София 1959 г. и др.

¹ Документът от 1892 г. се отнася до родителите на фондообразувателката.

² Според някои други източници рождената дата е 1894 или 1896 г.

От биографичните материали (1904—1959) са запазени паспорт, удостоверение, лична карта, смъртен акт и др., съдържащи сведения за: дата и място на раждане и смърт; членуване на Славейкова в Чуждестранната асоциация за студентска помощ на гимназиите в Мюнхен.

Група документи, предимно квитанции и удостоверения (1925—1931), са свързани с материалното състояние на фондообразувателката. В тях има данни и за родословието на Рачо Петков Славейков.

Кореспонденцията (1906—1957) във фонда е малобройна.

От Св. Славейкова до П. Цанков е адресирана пощенска картичка (1906) с частен характер. Автори на писмата до нея са: М. Арnaudов, Хр. Борина, Д. Бъров, П. П. Славейков, В. Игнатиева, Д. Кацаров, Л. Кехайова, Д. Мишев, Д. Славейкова и др. Те засягат следните въпроси: издирване на архиви за живота и делото на П. П. Славейков; инициатива на Министерството на народната просвета за записване на грамофонна плоча с най-ценното от творчеството на поета; изготвена дисертация върху творчеството на поета; чествания на П. П. Славейков; желанието на негови родственици да бъде издигнат мавзолей в негова памет; ласкави отзиви за публикувана от фондообразувателката книга за П. П. Славейков; служебно пътуване на Славейкова до Атина (1930—1932); здравословното състояние на Р. Славейков; учение на българи в Германия и Австрия; земетресение в София (1930—1932); наводнение в града; споменават се и Д. Габе, М. Дупаринава, Г. Чанков и др.

От дейността на фондообразувателката като завеждащ музея „Петко и Пенчо Славейкови“ в София са запазени малък брой документи. Това са главно преписи на писма, спомени, бележки и други архивни материали, свързани с живота и дейността на двамата бележити българи. В тази група документи има данни и за Пловдивската гимназия 1881—1882; Съединението 1885 г., „Хаджидавидовия“ и „Бела Бона“ ханове в Търново, направени преписи на народни песни, публикувани в печата произведения на П. П. Славейков и др.

Между документалните материали с общо съдържание са няколко програми за концерт (1938) и една карта на парижкото метро. Запазени са и документи за

членове от семейството на Св. Славейкова — венчално свидетелство на Тихол Цветков и Пенка Славейкова — родители на фондообразувателката; писмо от частен характер до Донка Славейкова (1934) — леля на фондообразувателката; пощенска картичка също от частен характер до Тодорка Д. Славейкова — сродница на Св. Славейкова.

Изрезки от вестници и ръкописни бележки се отнасят до други лица (Платон Воронко, украински поет — преводи на негови стихове).

Ф. 602¹; 75 док.; 1871 ... 1927 г.; 1 инв. оп.; пост. 1965 г.; бълг., тур. и фр. ез.

СТАЙКО ТОДОРОВ

Чорбаджия от Панагюрище от края на XIX в.; притежател на недвижими имоти в околностите на гр. Бабаески, Турция².

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Във фонда се съхраняват голям брой документи (ферман, тапии, хюджети) във връзка с материалното състояние на С. Тодоров: за притежавани недвижими имоти в с. Доганджа (близо до гр. Бабаески).

Към документите с общо съдържание се отнасят екземпляр от конвенцията между България и Турция (1925) за българските поданици в Турция и за турските — в България, както и служебно писмо от Министерството на външните работи относно имотите на изселените от Турция български поданици.

¹ Фондът е отделен от ф. 649 (Петър Рангелов).

² Липсват други данни за фондообразувателя.

Ф. 603; 4727 док.; 1875 ... 1961¹ г.; 1 инв. оп.; пост.
1962, 1967, 1986 и 1988 г.; бълг., нем., рум., тур. и фр.
ез., шифр. док. с дешифровка

ВЛАДИСЛАВ (СЛАВЧО) МИХАЙЛОВ КОВАЧЕВ

(псевд. Млечното, De Profundis)

(Роден 1875 г. — Скопие; убит 1924 г. — София)

Деец на националноосвободителните борби на българите от Македония. Юрист. Завършва Военното училище в София (1894); участник в четническата акция на ВМОК в Мелнишко (1895); секретар на ВМОК (1899—1901/ и редактор на в. „Реформи“; войвода на чета в Скопско по време на Илинденско-Преображенското въстание — 1903 г.; завършва право в Брюксел (1911); участник в Балканската (1912—1913), Междусъюзническата (1913) и Първата световна война (1914—1918); идеолог на Македонската федеративна организация в България; редактор на в. „Автономна Македония“ (1920—1923); убит от привърженици на Иван Михайлов.

Източници

За фондообразувателя: Борбите в Македония и Одринско..., 183—187, 222—228, 365—367 и др.; Е. Б. Т. 3, с. 457; ЕРК, с. 305; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 55; Т. 2, с. 231; Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. Военна подготовка и провеждане. Ред. Л. Панайотов, Г. Язаров, С. Дамянов и др. С., 1992, 140, 318, 376 и др.; Пандев, К. НДМО, 170, 215—220, 274, 291 и др.; Сялянов, Хр. ОБМ. Т. 1, 150, 177, 227 и др.; Т. 2, 287—289; Татарчев, д-р Хр. Спомени, документи и материали. Състав. Ц. Билярски. С., 1989, с. 116 и др.

От биографичните материали на фондообразувателя са запазени следните документи: кръщелно свидетелство (препис — 1890 г.); свидетелства за завършени отделения в Народното основно училище и класове в Държавната класическа гимназия (1882—1889) — София; диплом за завършено обучение във Военното на НЦВ училище (1894); диплом от Факултета по право — Брюксел, за завършено юридическо образование и получаване на титлата „доктор по право“ (1911); венчално свидетелство (1902); свидетелство за съдимост и др. Много изрезки от вестници, съболез-

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят за съпругата му.

нователни телеграми, обвинителната реч на прокурора и др. съдържат сведения около убийството на Вл. Ковачев.

За материалното състояние на фондообразувателя (1897—1924) свидетелствуват съхранените във фонда спестовна книжка и данъчни книжки, полици, разписки, както и лични бележници със сметки.

Кореспонденцията съставлява основната част от фонда на Вл. Ковачев. Писмата от него (1903—1924) са адресирани до: Буков, подпор. Джуров, Димо, до неизвестен адресат с псевдонима „Мон шер“, до дъщерите му Маргарита и Златка Ковачеви. В тях се засягат следните въпроси: снабдяване на въстаниците с храна и оръжие (1903); изплащане на парични суми на Христо Матов и Михаил Ковачев (б. д); борбата за надмощие между федералисти и автономисти, водена в Илинденската организация и младежката организация на ВМРО; издаването на в. „Македонско съзнание“ във Виена (1924); политическото положение в България след преврата от 9 юни 1923 г.; обосновка на федералистичната идея като спасителна за разрешаване на македонския въпрос; семейни въпроси.

Многобройни са писмата до Вл. Ковачев. Техни автори са предимно дейци на националноосвободителното движение в Македония и Одринско, свързани с дейността на ВМРО и ВМОК в началните години на века (1899—1908), както и участници в живота на македонските емигрантски организации в България след 1919 г. Голяма част от писмата до фондообразувателя са със секретна за времето си информация и са шифровани¹.

В първата група автори на писма са следните лица: Евтим Ангелов, Н. С. Андреев, Вълчо Антонов, Константин (Вълчо) Антонов, Хр. Анчев, М. Арсениев (Онче), Славейко Арсов, ген. Атанаскович, Атанасов, Славчо Бабаджанов, Панајот Байчев, Коста Бараков, Ст. Ц. Баръмов, Дончо Божков, Димитър Варемезов, В. Василев, И. Венедиков, С. Д. Винаров, Павел Генадиев, Авксенти Георгиев, П. Георгиев, Михаил Герджиков, Филип Главеев, Янаки Гочев, И. Гюрчев, Тома Давидов, Хр. А. Данилов, К. И. Джеров, Атанас Димитров — Бабата, Трайчо Доревски, Ив. Дуйков, Петър Дървингов, Никола Зографов, пор. Идиев, Мицко Йосифов, Г. Каранджулов, Светослав Мерджанов, Александър Ди-

¹ Писмата са дешифрирани от Ангел Узунов и Христо Узунов.

митров — Кипров, Дона Ковачева, Хр. Каменев, Т. Кутишев, Тодор Кърбларов, Крум Ив. Кършовски, Андон Лазов — (Кьосето), Никола Малешевски, Петър Манджуков, Христо Матов, Георги К. Минков, Атанас Мурджев, Ив. Неврокопски, Хр. Негенцов, Костадин Нушков, Паитов, Гьорче Петров, Т. Пожарлиев, Симеон Тр. Радев, Тодор Саев, Яне Сандански, Хр. Саракинов, Борис Сарафов, Марко Секулички, С. Тренев, Н. Тюфекчиев, А. Чалъков, Васил Чекаларов и мн. др. Проблемите, по които те пишат на Вл. Ковачев, могат да се групират в следните по-важни теми:

1. Положението на населението в Македония и Одринско и дейността на ВМОРО в двете области до Хуриета (1908): извършени насилия от турските власти (1899—1903) над селяни в селата: Градево — Горноджумайско, Горни Порой, Черешница; Ковачево — Демирхисарско, Текия — Дупнишко; Тримени, Спанчево, Соколарци и Цера — Кочанско, Брест, Трогерци (Горно и Долно), Горни Балван, Крѐневци, Судик, Арбанасци, Раичанци, Мечкуевци — Шипско; арести на българи в Скопие, Радовиш, Паланка (1900) и в Букурещ във връзка с аферата Михайлеану; подробности около арестуването на Даме Груев (1900); по организиране убийството на предателя Георги Иванов от Виница (1900); със сведения за шпионската дейност на Георги Пешов в София; сражението край с. Робово, Малешевско, и слухът за убийството на Г. Делчев там (1900); организационното състояние на селата в Неврокопско, Петричко, Мелнишко, Демирхисарско (1900—1901) и сформирани селски чети в някои от тях; сведения за дейността на четите на Антонов в Лозенградско и Малкотърновско, на Кумановската чета в Кратовско и Кочанско, на Вл. Ковачев в Скопско и Я. Сандански в Дупнишко (1900—1903); състоянието на организационните канали на ВМОРО до Велешко, до Кумановско и организиране на складове за оръжие в Струмишко и Малешевско (1901); дейността на Тодор Шишманов и Лазар Маджаров в Одринско (1902); проблеми при снабдяването на Скопската чета с оръжие (1902); връзките на Г. Делчев с Никола Зографов и други дейци на Кюстендилския пограничен пункт на ВМОРО (1901—1903); трудности при преминаването на границата на четите на Андон Лазов — Кьосето, на Петър Милев и сражението на Атанасовата чета в местността Радкова скала — Кратовско (1903); подробности около убийството на

Тодор Саев (1903); нежеланието на дейци на ВМОРО в Кюстендил да работят съвместно с търговците на оръжие братя Иванови; сведения за аферите в селата Неманици и Трогярци (Щипско) — (1904); опитите на Я. Сандански да организира конгрес в Серски революционен окръг (1904); обиколката на А. Нейков из селата на Демирхисарско, Серско и Драмско и данни за състоянието на организационната мрежа там (1904); организиране на Скопски революционен окръг след въстанието и усилията на Ефрем Чучков да сформира нова чета там (1904); резултати от обиколката на К. Нунков в Одринско и подготовката на Одринския конгрес на ВМОРО (1904); усилията на ВМОРО по закупуване на оръжие от Гърция; бойното обучение на доброволци за Македония, извършвано в свободна България; предложения от сръбска страна (ген. Атанаскович) за съвместна дейност по освобождаването на Македония (1904); действията на сръбската въоръжена пропаганда в Македония (убити българи в с. Беляковци, Кумановско); влияние на сърбоманството в Кумановско и Поречие (1905); преминаване на семейства бежанци през границата за България; убийството на Борис Сарафов и Иван Гарванов (1907) и отражението му в средите на ВМОРО; разцеплението в ръководните среди на Вътрешната организация (1907); сведения за живота и дейността на Никола Зографов след 1907 г.; противоречия между ВМОРО и Българската екзархия при назначаване на учители в Македония.

2. Основаване и дейност на македоно-одринските дружества в страната и чужбина: Асеновград, с. Балван, Великотърновско, Батак, Белоградчик, Берковица, с. Бистрица, Дупнишко, с. Брезина, Благоевградско, Брезник, Бургас, Бяла, Варна, Вакарел, Видин, Враца, Габрово, Годеч, Добрич, с. Драгодан, Дупнишко, с. Дреново, Софийско, Дупница, Женева, с. Златарица, Еленско, Казанлък, Караагач, с. Климентиново, Т. Сейменско, Копривщица, с. Косача, Радомирско, с. Кочериново, Дупнишко, Кула, Кюстендил, с. Кюсткьой, Хасковско, Ловеч, Лом, Лъджене, Лясковец, с. Ново село, Великотърновско, Омуртаг, Орхание, Пазарджик, Панагюрище, Перник, Пещера, Плевен, Пловдив, Радомир, Рахово, Рила, Русе, Самоков, Своге, Сливен, София, Стара Загора, Трявна, Търново, Харманли, Хебибчево, Цариброд, Цариград, с. Чанакчиево, Пазарджишко, Чирпан, Шумен.

От дейността на тези дружества добре са осветлени следните проблеми: избор на настоятелства и на делегати за редовните и извънредните конгреси на ВМОК; разпродажба на облигации от Патриотическия заем; абонамент на в. „Реформи“; организиране на театрални спектакли, вечеринки и томбола, с цел да се подпомогнат парично заточениците в Мала Азия и бежанците от Македония и Одринско, да се подпомогне пренасянето на оръжие и др. материали през границата в Македония.

3. Проблеми и дейност на ВМОК (Върховен Македоно-одрински комитет) — (1899 — 1902) в Княжеството и в Македония и Одринско: сътрудничество между ръководните дейци на ВМОРО и ВМОК (1899—1901) — парично и материално подпомагане на Вътрешната организация от страна на ВМОК, отношение на дейците на ВМОРО към четническия институт и тактика на ВМОК; начини, използвани от ВМОК, за снабдяването му с оръжие и патрони; дейността на Б. Сарафов в Битоля (1900) и резултати от обиколката му из европейските столици — Виена, Женева и Берлин (1900); проблеми с материалната издръжка на куриерите на в. „Реформи“; акцията на ВМОК в Родосто (1900); трудности при списването на вестниците „L' effort“ (1900) и „Le mouvement Macedonien“ (1902) от Симеон Тр. Радев в Женева и Париж; протичане абонаментната кампания на в. „Дело“ в страната; складиране на голямо количество оръжие в Рилския манастир (1900) и нуждата от голям оръжеен склад на ВМОК в Централните Родопи; състояние на организационния канал на ВМОК до Драма; особения статут на Чепеларския пограничен пункт и важното му значение за Солунския и Одринския революционен окръг; конфликтът между Ляпов и Вълчо Сарафов и подробности около убийството на В. Сарафов (1900); основан комитет на ВМОРО (ВМОК?) в Ксанти (Скече); пътуването на Т. Давидов и Н. Малешевски до Рилския манастир и Кюстендил (1900); подробности около арестуването на ВМОК начело с Б. Сарафов и престоят им в затвора (1901); изборът на ген. Иван Цончев за подпредседател на Комитета; проведени конгреси на ВМОК и разискваните на тях въпроси (1900—1902); разцеплението във ВМОК (1901—1902) и отражението на този процес върху дружествата в страната; усилия от страна на ръководството на Комитета за преодоляване разногласията с Вътрешната

организация (1901); противоречия между Яне Сандански и Т. Саев в Дупница; изработването на нов устав на стрелческото дружество в Дупница; сведения за герончната смърт на Светослав Мерджанов и другарите му в Одрин (1901); срещите на А. Вайсман с Т. Давидов и Б. Сарафов (1901); предадени големи парични суми от Б. Сарафов в касата на ВМОК (1901); изявени настроения в Бяла против ВМОК (Михайловски — Цончев) (1901); произволното използване каналите на ВМОК за прехвърляне бежанци от Македония (1901—1902); състоянието на затворниците Христо Матов и Пере Тошев (1901); дейността на А. Мурджев в Габрово, Горнооряховско и Царибродско; акцията за събиране на средства за затворниците в Подрум-кале (1901); инициативата на българите от Цраиград за събиране на волни помощи за освободителното дело; обиколката на Гьорче Петров в Южна България: Стара Загора, Ямбол, Бургас (1901?); възникнал спор между Владислав Ковачев и Д. Ризов по идейни въпроси; свикването на X конгрес на ВМОК (1902) и отстраняване генералитета от ръководството на Комитета; данни за престоя на Борис Сарафов в Белград (1902); изборът на Г. Златарев за делегат на конгреса на ВМОК (1902) от македоноодринското дружество в Батак; арестуването на Марко Шишков (1902?); отношение на организирания членове от Шуменско към свикването на извънредния конгрес на ВМОК; уреждането на албанския канал за прехвърляне на динамит в Македония; използвани прийоми при разпродажбата на облигации от Патриотическия заем (1902); резултати от пътуването на Михаил Герджиков до Будапеща; дейността на Яне Сандански в с. Коркина (Кюстендилско) и Мърсочево (?) (1902); враждебни към дейността на ВМОК публикации във в. „Право“ и „Дело“; събрани волни помощи чрез ВМОК от селата в Северна България (1902); обиколката на полк. А. Янков из дружествата в селата на Добруджа; опити за помирение между двете крила на ВМОК (1902); около оставката на Т. Давидов, депозирана пред ВМОК; сътрудничеството между ВМОК и ВМОРО при подготовката на Илинденско-Преображенското въстание (1903); участието на дейци на ВМОК в самото въстание; сформирана комисия по ревизиране сметките на ВМОК (1904); материалното състояние на българското офицерство в началото на XX в.

4. Цариградските атентатори (1900): трудности при сформирване на атентаторската група; настъпването на Петър Соколов в българското агентство в Цариград; използване на арменския канал през Пловдив за пренасяне на динамита; непрекъснатата нужда от пари за продължаване на изкопните работи; арестувани българи по време на карнавала в Цариград; дейността на Ал. Кипров за подготовката на подривните работи; участието на д-р Александор Атабек и Васил Маждраков при пренасяне на взривния материал; масовите арести на арменци в Цариград (1900); арестуването на Саракинов от турската полиция и последвалото му освобождаване; идеята да се започнат в Солун подобни изкопни работи; връзките на атентаторската група с арменската революционна организация в Цариград; подробности за живота на атентаторите в Цариград и причините за провалянето на акцията; отчет на Св. Мерджанов пред някои дейци на ВМОК за изразходваните от групата парични средства.

5. Организиране и дейност на пограничните пунктове на ВМОРО: Кюстендилски, Дупнишки, Чепеларски, Хебибчевски, Соуджак, Чепино и Бургаски.

Кюстендилски пограничен пункт: паричната издръжка на пункта от страна на ВМОК; материалното подпомагане от страна на пункта към семействата на неговите дейци; неблагоприятната тенденция през Кюстендил да се прехвърлят все повече бежанци от Македония; заловени селяни в митницата в Гюешево с товар въоръжение (1900); дейността на В. Главинов и Чакъров в Кюстендил; преминалите чети през Кюстендилския пункт (1900); дейността на Н. Зографов по уреждането на новите организационни канали Кюстендил—Щип, Кюстендил—Куманово и на Крапинския канал; водената кореспонденция между ЦК на ВМОРО и Никола Зографов; закриване на бомболеярницата в Длъхчево — Сабляр; отседнали в пункта момчета от четата на Г. Делчев (1900); екипирането и подготовката на Малешевската, Кочанската и четата на Теодор Сарафа в Кюстендилския пункт; подготовката на организационния канал през Царево село (Пиянечко) и на оръжеен склад в Голак, както и временното закриване на Кочанския канал (1901); оказана подкрепа от дейци на пункта към крилото на Хр. Станишев във ВМОК; дейността на синовете Попгеоргиеви по

контрабандата на оръжие; получена нота от Солунския валия до Кюстендилския окръжен управител относно дейността на Дончо Златков; материалната поддръжка, от която се нуждае вестник „Изгрев“; разтурянето на стрелковите дружества в Кюстендил; нуждата от литература с патриотично и революционно съдържание за населението в Македония; др.

Дупнишки пограничен пункт: разногласия между дейци на ВМОРО и върховисти в Дупница; желанието на работниците в пункта да се интернират харамийските войводи от града; уреждането на организационни канали от Рилския манастир и Разлог и посещение на висши турски военни в Рилския манастир; преминаването на Поройската чета през границата (1900); отношението на офицера Свиняров към Н. Малешевски и Яне Сандански; възможността за преместването на Сандански във Враца; убийството на предателя поп Алекси от гр. Пехчево; отчет пред ВМОК за изразходваните парични суми от дейци на пункта (1901).

Пограничен пункт в Чепино: данни за основаването на пункта, трудности при пренасянето на оръжие в селата Алвандере и Охланлий; състояние на организационните работи в Батак (1900—1901); тайното въоръжаване на помаците в Чепино; създадени контракомитети от турското население по канала Пловдив — Скече; складирано голямо количество оръжие в Лъджене; др.

Бургаски пограничен пункт: осъществената обиколка на Георги Минков из селата на Малкотърновско (1900); постоянната връзка, която съществува между пунктовете в Бургас и Хебибчево и по-специално — между Георги Минков и Янаки Гочев.

Хебибчевски пограничен пункт: избори в Хебибчево за делегат на на конгреса на ВМОК (март 1901); участие на Д. Стефанов в съвещание на дейци от Хебибчевския пункт; лошото материално положение на работниците от пункта; възникнал конфликт между куриерите, изпълняващи поръчките София — Хебибчево; дейността на А. Чалъков в Хебибчево; молбата на дейци в Хебибчевския пункт към ВМОК да се подпомогнат парично комитетите на ВМОРО в района; отчет за изразходваните средства и материали от пункта; връзките на Хебибчевския пункт с този в Мустафа — паша.

Чепеларски пограничен пункт: сведения около убийството на Вълчо Сарафов; дейността на К. Въл-

чев в Ахъчелебийско и Скеченско; пътуването на Тодор Шишманов и М. Маджаров в Лозенградско.

Хасковски пограничен пункт: заплащане от страна на ВМОК на куриерската служба към пункта; извършени убийства в с. Арнауткьой и невъзможността да функционира организационният канал през това село; с искане към ВМОК за отпускане на допълнителни парични средства към пункта; дейността на Н. Димитров като отговорник на пункта в Соуджак; др.

Във втората (по-малка) група автори на писма до Вл. Ковачев са предимно дейци на македонските емигрантски организации в България и други страни в периода след Първата световна война. Сред тях са: Андон Димитров, Македонски научен институт, Каназирев, Карат... (?); Временната комисия на Македонските братства в България, Изпълнителния комитет на македонските братства, Л. Куряпелов, Цв. Лозанчев, Съюза на македонските емигрантски организации, Крум Чапрашиков, др.

В писмата им са застъпени следните въпроси и проблеми: изпращане на делегати за конгреса на ВМО и въпросът за обединението на двете фракции в организацията; противоречията в Изпълнителния комитет на Съюза на македонските братства и начините за тяхното разрешаване; проявен интерес към дейността на Македонската федеративна организация в България от страна на емигранти в Чехословакия; публикации във в. „Независима Македония“ против привърженици на бившия Македонски федеративен комитет; проблемът за използването на паричните суми на Съюза на македонските братства в България след неговото разцепление; влиянието на българската нота за автономия на Тракия върху развитието на македонския въпрос; дейността на българската колония в Цариград и идеята за съществуването на българо-турска организация там под формата на благотворително дружество; положението на българските емигранти в САЩ и мерките по организиране на българските колонии там; срещите на А. Лозанчев с арумъни и „македонци“ в Брашов; връзките на косовските албанци с турците в Македония; бежанският въпрос и начините за неговото разрешаване според ръководството на Съюза на македонските емигрантски организации.

Дейността на Вл. Ковачев като военнослужещ е документирана от: удостоверение — патент за служ-

бата му като офицер в 13 Рилски полк (1895); диплома (препис) (1907) за завършен курс на обучение във Военното училище (1895); повиквателни заповеди, рапорти от командването на 22 пехотен Тракийски полк относно длъжностите, които трябва да изпълнява Вл. Ковачев в случай на мобилизация; списъци, опис, бележки от бойната дейност на 9 рота, 46 полк, в който служи по време на Междусъюзническата война; записки, телеграми, писма от него до Щаба на 3 пехотен Македонски полк и началник-щаба на 10 беломорска дивизия — Гюмюрджина (1915—1918); именна карта (дубликат) за членството на Ковачев в Офицерското кооперативно дружество в София (1919); членска книжка от дружеството на запасните офицери (1923); спомени на о. з. полковник Михаил Иванов Михов за дейността на Вл. Ковачев в Балканската война.

Юридическата дейност на фондообразователя е отразена в следните документи: писма, удостоверение, др. от Министерството на правосъдието и Софийския окръжен съд (1912) относно назначаването му като кандидат за съдебна длъжност при Софийския окръжен съд (1912) и като VI мирови съдия в столицата; квитанции от Съюза на българските адвокати за платен членски внос; закони и правни разпоредби с бележки на Вл. Ковачев върху тях (1892—1920).

Работата на Вл. Ковачев като редактор на в. „Реформи“ (1899—1900) е представена от: писма и др. от Н. Герджиков, Пловдивското македонско дружество, пор. Николов, кап. Пчеларов, Ташко войвода, съдебен пристав при Софийския окръжен съд и др. във връзка с публикувани материали във в. „Реформи“, секвестриране наема на редакцията, плащан на Ставро Георгиев, абонамента на в. „Реформи“ в страната и др.

Обществено - политическата дейност на Вл. Ковачев като участник в национално-освободителните борби на българите в Македония и Одринско се разделя на два големи периода.

От първия период (1895—1906) във фонда се съхраняват следните документи, свързани с дейността му като секретар на ВМОК (1899—1901), войвода на чета (1902) и участник в Илинденско-Преображенското въстание (1903) в Скопски революционен окръг: части от лични бележници (шифрова-

ни) — (1900—1901); окръжно на ВМОК (1897), изложения, части от доклади, протоколи, сметки, списъци, отчет на ВМОК (юли 1900), речи, устави, пълномощно и много писма до фондообразувателя, в които се засягат следните проблеми: изразходваните парични средства на ВМОК за 1900 г.; състав и дейност на Тайния македонски ученически кръжок „Освобождение“ — Кюстендил (1899—1900); изпратени чети от ВМОК в Одринско (1900); осигуряване на пограничните пунктове в Батак, Чепеларе, Мустафа-паша, Лозенград и Дупница с оръжие и инспектиране дейността им от страна на ВМОК (1900); предадени бойни материали, вестници, писма, книги и пари от ВМОК на Вътрешната организация (1900—1901); предадени парични суми на братя Иванови, Варналиеви, Христо Матов, Миразчиев, на селяни от селата Долно и Горно Трогерци и Сарчиево — Щипско (1900); акцията на вътрешни дейци по залавянето на Джумайския паша (1900); дейността на Тота Дончева в Чепеларе; разпределение на комитските хора за обиколка из страната преди конгрес на ВМОК (1901); решения, взети на заседание на ВМОК (1901) във връзка с аферата Михайлеану, и обтягане на румъно-българските отношения; адреси на дейци на освободителното движение в Германия, Австро-Унгария, Белгия (1901); предадени облигации и парични суми от Вл. Ковачев на следващия секретар на ВМОК (1901); съвместната работа на Гоце Делчев и Гьорче Петров с ръководството на ВМОК; дейността на Борис Сарафов, Янаки Гочев, Тома Пожарлиев и Тане Мурджев (1901—1902); биографични бележки за Коста Муструка, Димитър Влаха, Наум Тюфекчиев; дуелът на Вл. Ковачев с ВМОК (Михайловски — Цончев) (1902); примиренето между ВМОК и ВМОРО и отстъпките, необходими да се направят и от двете страни за осъществяването му; разрастване на сръбската пропаганда в Македония и назначаването на Фирмилинян за Скопски владика (1902); подробности за боя при с. Карбинци (1903); прибиране материалите от Щипската чета (1904); организирането на градските групи на ТМОРО (1905).

Документалните материали от втория период (1918—1924) на обществено-политическата дейност на Вл. Ковачев са: резолюции, отчети, писма, бележки, окръжни на Великия събор на македонските братства в България, Македонската федеративна емигрантска организация (българска секция), Студентската македонска група, Съюза на маке-

донските емигрантски организации, Дружество „Илинден“, Македонската католическа лига, Македонски научен институт и др. Те съдържат сведения за: разцеплението в македонската емиграция в България; избор на нови ръководни тела на бъдещия Обединителен конгрес на македонските братства; позив към Парижката мирна конференция да признае автономията на Македония (1919); отчет за извършена финансова проверка в касата на Изпълнителния комитет (1919); дейността на Временната комисия на македонската емиграция; налични парични суми на името на д-р Ф. Атанасов в Акционерна банка „Напредък“ (1920); списък на кандидатите за управително тяло на Македонската федеративна емигрантска организация; възможност за обединение на македонската емиграция въз основа на устава на Македонската федеративна емигрантска организация; основаване и дейност на организация „Илинден“ (1922—1923); сведения за устройството и дейността на Тракийската революционна организация в България: отпечатването на албума „Македония в образи“; изплатени хонорари от редакцията на в. „Автономия“; убийства на българи в с. Гарван, Радовишко и в района на Брегалница (1924); оценяване и изплащане на имоти, ликвидирани съгласно Гръцко-българската конвенция за взаимно изселване.

От обществено - политическата дейност на фондообразувателя като абонат на вестници във фонда се съхраняват отделни броеве или цели течения на следните вестници и списания: „Автономна Македония“, „Бюлетин на в. Македония“, „България“, „Бюлетин на Временното представителство“, „Вечерна поща“, „Воля“, „Демократичен сговор“, „Дневник“, „Заря“, „Македония“ (1920—1922), „Мир“, „Освобождение“, „Радикал“, „Победа“, „Слово“, „Утро“, „L' echo de Bulgarie“, „La Macédoine libre“, „La Macédoine“.

Публицистичната дейност на Вл. Ковачев е представена от брошурите: „Автономна Македония“, „Корупцията, спекулата и обществения морал“, както и от големия му теоретичен труд (в ръкопис) „Политическото верую на македонците“, много статии в различни вестници.

Сред печатните материали, свързани с фондообразувателя, са: няколко снимки на дома в София, където е живял Вл. Ковачев, с приятели, съратници и фронтови другари по време на Първата световна война и с

членове от семейството, илюстрирани картички, поемата „Неразделни“ от П. Славейков с ръкописни бележки от Сия Ковачева и стихотворението „Люлебургаз“ на Арсени Йовков с негов автограф.

Документалните материали от, до, и за членове на семейството на фондообразувателя се отнасят до:

1. Анастасия (Сийка) Христова Ковачева — съпруга. От документите, свързани с материалното ѝ състояние, е запазено задължително (чернова), подписано от Христо Матов, Апостол Димитров и Аце Дорев за парична сума, дължима на наследниците на Христо Размов.

Писмата от Сийка Ковачева са адресирани до Марко Секулички и Попова и третират семейни проблеми.

Автори на кореспонденцията (1902—1961) до Сийка Ковачева са: Йордан Анастасов, С. Ангелов, Блажев, Братованов, Културно-националното бюро на македонската военноинспекционна област — Скопие, Георги Михайлов Добрев, Петър Дървингов, Мико и Естрея Ескенази, Пожарлиев, Борис Сарафов, Никола Христов, В. Киселинов и др. В нея има сведения за: дейността на Вл. Ковачев в Горноджумайско (1902); подробности за четническият живот на Никола Размов (1902); изработване на албум за заслужилите дейци на освободителното дело (1918); живота на И. Анастасов в Брюксел и Париж (1924); съдбата на теоретичния труд на Вл. Ковачев „Политическото верую на македонците“ след смъртта на автора; съболезнования по повод убийството на Вл. Ковачев.

Във фонда се съхраняват и около 800 писма (1900—1920) на Вл. Ковачев до съпругата му. В тях освен частни, семейни въпроси, се съдържат и данни за: заминаването му в Македония (1902), проблеми с екипировката, снабдяването с храна, въоръжаване на четата на Вл. Ковачев и преминаването ѝ в Скопско (1903); дейността на Хр. Матов по осигуряване на Щипския район с динамит (1903); състояние на четата на Вл. Ковачев след боя при с. Карбинци (1903); подготовка на четите на ВМОРО в Кратовско и Кочанско за въстание (1903); подробности около залавянето на материали от турските власти при с. Саса; сражението на Атанасовата чета при Ракова скала (1903); влошените отноше-

ния между Вл. Ковачев и Развигоров; голяма епидемия от тифус в София (1906); взаимоотношения между българи и турци в Солун след Хурнета (1908); подготовката на конгреси на Българските конституционни клубове в Солун; проблеми, свързани със следването на фондообразователя в Женева и Брюксел; дейността му като участник в Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война; политиката на турското правителство по настаняване на бежанци в Гюмюрджинско (1914); състоянието на бойния дух на българските войници на фронта (1915); обиколката на Вл. Ковачев в градовете Велес, Щип, Радовиш, Струмица, Дойран. (1915); фанатизма на гръцкото население в Драма (1916); чествването на 15-годишнината от Илинденско-Преображенското въстание в Драма; мисията на Мише Антов и Караджов в Серско; желанието на Вл. Ковачев да напише съвместно със Симеон Радев подробна биография на Борис Сарафов; мн. др.

Дейността на Сийка Ковачева като участничка в борбите на българите от Македония и Одринско за освобождение е представена от (1900—1933): карта за членуването ѝ в благотворителното женско дружество „Ек. Симидчиева“ (1901); протокол, разписки и марки от работата на същото дружество; обяви и др. материали за дадено представление от Македоно-одринското дружество в София на пиесата „Македонска кървава сватба“ с участието на Сийка Ковачева; многобройни конспекти на статии, преписи на речи, ръкописи и др. във връзка с развитието на македонския въпрос.

2. Евгения (Жени) Ковачева — дъщеря. Запазени са писма, пощенски карти, илюстрирани карти (1912—1924) до нея от родителите ѝ, в които се дискутира по проблеми около следването ѝ в Парижката консерватория и частни въпроси, както и телеграмата от семейството в София със съобщение за внезапната смърт на баща ѝ.

От концертната дейност на Жени Ковачева като пианистка се пазят няколко покани (б. д.) за неин самостоятелен концерт във Военния клуб — София.

3. Владимир Ковачев — брат. Писмата до него са от: Леон (Б. Сарафов), М. В. Македонски и др. и засягат въпроси около избора на делегат за конгрес на ВМОК (1902), станал в Казъл-агач; престоя на Б. Са-

рафов в Париж (1902); здравословното състояние на Вл. Ковачев по време на Междусъюзническата война (1913).

Литературната дейност на Вл. Ковачев е представена от съвместната му стихосбирка с Христо Силянов „Тъгите на роба“ (1903).

4. Михаил Ковачев — баща. От него е запазена малобройна кореспонденция с Вл. Ковачев и Сийка Ковачева по семейни въпроси, както и две писма до него от М. Д. Пенушлиев и М. В. Самаров (1900) с данни за недоразумението, поради което Пенушлиев е пострадал от дейци на ВМОРО в Солун, и дейността му по запазване на българщината в Щип и Солун в началото на века.

5. Йосиф Ковачев — чичо. Съхраняват се две телеграми от него до княз Ал. Батенберг и от Д. Ризов до Й. Ковачев във връзка с годишнината от победата при Сливница (1885).

Дейността на Йосиф Ковачев като депутат в I ОНС е документирана със свидетелство за избирането му на този пост от гражданите на Кюстендилска околия (1880).

6. Екатерина Йосиф Ковачева — леля. От документите, свързани с материалното състояние, е запазена част от завещанието на Екатерина Ковачева.

7. Христо Размов — тъст. За материалното му състояние свидетелствува заявление за ипотekiране на собствената му къща в София (1903).

Кореспонденцията до него е от Байчев, Благодетелно дружество за подпомагане на пострадалите в Македония и Одринско, от Мицко Йосифов и е във връзка с благотворителни въпроси, с преминаване на четници през границата при Кюстендил (1905) и др.

8. Санта Размова — тъща. Запазени са три писма до нея от Вл. Ковачев (1902 — 1916) с подробности за пътуването на семейство Ковачеви до Женева и други частни, семейни въпроси.

9. Никола Размов — родственик. В телеграмите и илюстрираните картички до него от Василев и Вл. Ковачев (1902—1913) са обсъдени въпроси относно предадена разписка от Вл. Ковачев до Задграничното представителство на ВМОРО за 8 500 златни лева, изгубени важни писма и др.

10. Надежда Размова — балдъза. Писмата до нея са от Сия и Вл. Ковачеви и освен семейни въпроси, съдържат данни за искането на Хр. Матов да му се изпратят в Скопие две снимки на Вл. Ковачев с Борис Дрангов и С. Георгиев (1918).

Между документалните материали от, до и за други лица са две телеграми за паричен дълг (1875); свидетелство на Владимир Дамянов от Държавна мъжка гимназия в София за завършен шести клас (1898); образец за диплом на Първото българско стопанско училище в Скопие (1899); белёжки от записки по математика и български език; рецепта за лечение (1901), издадена от аптеката на Селтен в София; кръщелно свидетелство (препис) на Стоимир Ареович (с. Ново село, Щипско) (1903).

Ф. 604¹; 4 док.; [1885 ... 1891]; 1 инв. оп.; пост. 1979² г.; бълг. и рус. ез.; част от фонда — ИМ, Стара Загора

НАЧО АНАСТАСОВ³ НАЧОВ (НАЧЕВ)

(Роден в 1853 г. — Ст. Загора; починал в 1916 г. — Ст. Загора)

Просветен и обществен деец. Учител в Чирпан (1870—1872), Ст. Загора (1873—1874, 1876—1877), Горна Оряховица (1875—1876, 1877—1878); След Освобождението — секретар на окръжния началник в Мустафа паша (дн. Свиленград) (1878—1879), околийски началник в Ихтиман, Нова Загора и Сливен (1879—1884), главен секретар и директор на вътрешните работи в Източна Румелия (1884—1885); живее в Горна Оряховица и работи руско-български речник (1885—1887); слуша лекции в Историко-филологическия факултет в Петербургския университет (1887—1888); директор (и учител) на българската мъжка гимназия в Солун „Св. св. Кирил и Методий“ (1888—1891); директор на девическата гимназия във Варна (1891—1898); пълномощник (капукехая) на Българската екзархия в Цариград (1898—1909); народен представител в XIV ОНС (1909—1911); член на Руския археологически институт в Цариград (1908); сътрудник на в. „Македония“, „Право“, „Напредък“, „Век“ и на сп. „Читалище“, „Наука“, „Книжици за прочит“ и др. (от 1870); редактор на сп. „Цвят“ (1897); автор на изследвания на български писмени паметници, на езикови въпроси и др.; действителен член на БКД (дн. БАН, от 1898 г.).

¹ Първоначално фондът е бил регистриран под № 793.

² Фондът е откупен през 1959 г. и заведен под № 20 и № 21 в отдел „Ръкописи“, а по-късно прехвърлен в Български исторически архив.

³ В някои издания се среща като Атанасов.

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 4, 547—548; БВИ. Е., с. 449; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 277; Илиев, Ат. Начо А. Начов. — Летопис на БАН. 4. За годините 1915, 1916 и 1917. С., 1919, 127—141; Илиев, Ат. Спомени..., 161, 162... 445; Кандиларов, Г. Българските гимназии и..., 48, 57—58, 81; Миладинова—Алексиева, Ц. Епоха, земя и хора. Състав., коментар и бел. Е. Миладинова. Под ред. на Р. Радкова. 2. изд. С., 1985, с. 363 и др.; Сто години Българска академия на науките. 1869—1969. 1. Академици и членове кореспонденти. Под ред. на П. Зарев и др. С., 1969, 465—466; Стоянов, М. БВК. Т. 1, 257—258 (№ 5482—5496); СЕ спр., с. 156.

От творческите ръкописи на фондообразувателя, свързани с филологическите му изследвания, са запазени: от подготвения за печат през 1887 г. руско-български речник само част от уводните бележки и букви А—Н, Ф—Я, О и V, както и три тетрадки, озаглавени „Градиво за речник на българский език“. В тях има бележки по говорите в Драмско, Кукушко, Кумановско, Мелнишко, Охридско, Серско, Солунско, Тиквешко и др.; данни за лицата, които са записвали и съобщавали отделни думи на Н. Начов (Д. Апостолов от Криворечна паланка, А. Битраков, Ив. Групчев, Ахил Манджев, Ив. Спространов от Охрид, Н. Бързицов и Ан. Костов от Дойран, М. Геров от Тетово, Гр. Илиев, Б. Крапчев, Б. Кусев, П. Кусев, Й. Янчулев от Прилеп, Ст. Кръстев от Панагюрище, В. Кънчов от Враца, М. Левова от с. Плевня, Драмско, Д. Матов от Велес, Д. Мирасчиев, Хр. Секулов от Щип, К. Робев от Битоля, Б. Сарафов от с. Либяхово, Неврокопско, Гр. Стефанова от с. Височен, Драмско, А. п. Стоилов от с. Лешко, Горноджумайско, Ст. Стрезов от Копривщица, Хр. Тенчов от Кукуш, Ст. Тютюнджиев от Лозенград, Х. Шкорпил и др.); броят на изпратените думи и др.

Ф. 605; 52 док.; 1881... 1957 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1963 и 1974 г.; бълг., рус. и ср. ез.

ПЕТЪР ТОДОРОВ МУСЕВИЧ — БОРИКОВ

(Роден в 1840 г. — Пазарджик; починал в 1914 г. — София)

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са свързани с членове от семейството му.

Деец на културното и политическото възраждане на българския народ и участник в борбата за независима българска църква; пътуващ книгопродавец в Македония и притежател на „Българо-румънска книжарница“ в Битоля; събирач на старини в Имперския музей в Цариград (1869); инициатор на Прилепския учителски събор (1871); член-основател и деловодител (1872—1875) на Българското благотворително братство „Просвещение“; член на Московския славянски благотворителен комитет (1874); по време на Руско-турската освободителна война работи в Търново в канцеларията по гражданското управление и в Свищов — в Руския червен кръст. След Освобождението — един от основателите на народната партия в Източна Румелия и народен представител от Пазарджик (1886); по време на Стамболовия режим емигрира в Русия — при завръщането си в 1890 г. екстерниран в Сърбия; секретар на българските църковни общини в Македония и инспектор на българските училища (1890—1895) в Битоля, Воден и Лерин; открива първото практическо училище в София (1900).

Източници

За фондообразувателя и фонда: БВИ. Е., с. 439; Ванков, Н. История на учебното дело в България от край време до Освобождението. (Очерк). Ловеч, 1903, с. 158; Галчев, И. Както можеше, будеше народа. — Отечествено, № 23, 9 декември 1886, с. 40; Данов, Хр. За теб, мили роде. Пловдив, 1978, 246—247; До г-да народните представители. [Изложение от П. Мусевич]. С., 1911; Еничерев, Н. Възпоменания и бележки. 1906, 56, 57, 134, 136, 177, 231, 286—295, 330, 379, 383; ЕБ. Т. 4, с. 387; Стоянов, М. БВК. Т. 1, 205—251; Отчет на Българското благотворително братство „Просвещение“. — Мир, 1942, №№ 12548—12563, 15 юни — 3 юли 1942; Парижков, П. Света длъжност и почтено занимание. Книгопродавецът Петър Тодоров Мусевич—Бориков. — Във: Възрожденските книжари. С., 1980, 239—244.

Във фонда са запазени тетрадки и писмо на Ал. Мусевич до Й. Венедиков (1949) с биографични сведения за П. Мусевич: родители и родно място; учение в Пловдивската гимназия и в американското училище на мисионерите М. Мериям и Кларк в Пловдив; дейността му като преводач на Мериям в обиколките му из България (1864) и на Ч. Ф. Морс; участието му в акцията по завръщането на българската църква в Неврокоп, арестуването му и освобождаването по застъпничество на Ст. Веркович (1865); учението в Роберт колеж в Цариград (1867); дейността му като администратор на сп. „Зорница“ (1867—1869) и по основаването на дружество „Орало“ (1868); създаването на Българското благотворително братство „Просвещение“ (1868) и избирането му за деловодител (1872); мисията му по издирването на старини за Имераторския

музей в Цариград (1869); участието му в учителския събор в Прилеп (1871); посещенията му в различни градове на страната за събиране на средства за Българското благотворително братство „Просвещение“ и ръкоделия от женските дружества за организиране на първото българско изложение в Цариград (1873); ролята на П. Мусевич за образуване на клонове на Братството и женски дружества из страната; мисията му в Русия (1873—1874, 1875 — Одеса, Киев, Москва и Петербург) и срещите и разговорите с Н. М. Гошков, К. Н. Палаузов, Н. Хр. Палаузов, В. Н. Рашеев, С. Д. Тошкович, Йосиф Соколски, М. П. Погодин, Ив. С. Аксаков, Нил Ал. Попов, П. М. Третьяков и др.; срещата му в Букурещ с Л. Каравелов и Хр. Ботев (1874); подготовката на Априлското въстание, избухването му, арестуването и затварянето на Мусевич в Пловдив; посещението в затвора на анкетьорите Беринг, Скайлер и Церетелев, преместването му в Одринския затвор и освобождаването под въздействието на чуждестранните анкетни комисии; мисията на Мусевич по подпомагането и уреждането на бежанците от Сръбско-турската война (1876); дейността му по време на Руско-турската освободителна война в Канцеларията по гражданското управление на България и в състава на Руския червен кръст; избирането му след Освобождението за народен представител от Пазарджик; финансирането на болница в Пазарджик през Сръбско-българската война (1885); арестуването му във връзка с преврата по детронизирането на княз Александър Батенберг (1886) и емигрирането в Одрин, Цариград и Петербург; участието му в Одеския заговор против княз Фердинанд и Стамболов (1889); завръщането в България през 1890 г. и екстернирането му в Сърбия; работата му като училищен инспектор и секретар на българските църковни общини в Битоля, Воден и Лерин (1890—1895); откриването на първия училищен пансион на Мусевич (1895) и първото в България търговско практическо училище (1900). Тетрадките съдържат и преписи на документи (свидетелства, грамоти, удостоверения, адреси и др.) за награждаването на Мусевич с медали, кръстове и други отличия от: Червения кръст в Петербург и Белгард, император Александър III, Александър I Батенберг, Българския червен кръст и др.

Освен биографични данни тетрадките съдържат и множество сведения за: руската дипломация и политиката на

Русия и Великите сили по Източния въпрос; дейността на Славянския благотворителен комитет в Москва и помощите, отпускани на южните славяни; пансиона на Т. Минков в Николаев и руските учебни заведения, в които са се обучавали българи; дейността на Одеското българско настоятелство за отпускане на стипендии на български ученици в Русия (Д. Благоев, Ст. С. Бобчев, Хр. Ботев, Й. Брадел, Т. Бурмов, М. Дринов, В. Друмев, Т. Китанчев, К. Миладинов, Д. Моллов, С. Муткуров, Ст. Стамболов, Ат. Узунов, С. Филаретов и др.); същността на славянофилството и панславизма като политическа доктрина; Сръбско-турската война (1876); Априлското въстание и анкетните комисии за разследване на изстъпленията при потушаването му; Цариградската конференция (1876); Руско-турската освободителна война (1877—1878); обстановката в България след Освобождението — управлението на Александър I Батенберг и Фердинанд, режима на Стамболов, Съединението на Княжество България с Източна Румелия и Сръбско-българската война (1885), образуването на БЗНС (1899), селските бунтове против десетъка в Русе, Попово, Карнобат, Тръстеник, Шабла и Дуранкулак (1900) и отношението на БРСДП към тях, обявяването на независимостта на България (1908), Балканската война (1912—1913) и др.; руската интелигенция и ролята ѝ в политическия живот на страната; Руско-японската война (1904—1905) и революционните събития от 1905—1907 г.; Френската буржоазна революция (1789—1794); политиката на немското нахлуване на Изток; др.

Библиографични данни за фондообразователя, събирани от в. „Право“, „Марица“, „Източно време“, „Напредък“, „Ден“, „Век“ и от някои списания и книги, се съдържат също в тетрадка на Ал. Мусевич.

Кореспонденцията до П. Мусевич е представена от писма от А. Барановски, Тайния кабинет на княза, П. Машев и А. Озеров във връзка с: разпределението на пратките от Русия за действащата руска армия, за болниците и за българите (1878); нередности при провеждането на избори в Карлово и издигнатата кандидатура на Величков за депутат от Ихтиман (1886); изпратената от П. Мусевич брошура за княз Фердинанд I (1896); др.

Дейността на П. Мусевич като участник в църковните борби и културното и политическото възраждане на българския народ се илюст-

рира от удостоверения, свидетелства и писма (оригинални и отпечатени в брошура), издадени от архим. Харитон, П. В. Сарафов, Никола И. Дуков, Н. Мандушев, Драган Цанков, Марко Балабанов, Българската екзархия, Старозагорския митр. Методий, Българската митрополия във Велес, Теодосий, митр. Скопски и др. във връзка с: нумизматичната и просветителската дейност на П. Мусевич в Македония; посещението му в Неврокоп през 1864 г. като книгопродавец и участието в акцията по възвръщането на българската църква „Света Богородица“ (1865); службата му като деловодител на Българското благотворително братство „Просвещение“ (1872—1875); мисията в Сърбия за подпомагане на сръбските и българските бежанци по време на Сръбско-турската война (1876); работата му в състава на Червения кръст в редовете на руската военна мобилизация (1877—1878); помощта му по време на Сръбско-българската война за уреждане на болница в Пазарджик (1885); заеманите длъжности под ведомството на Българската екзархия от 1890 до 1895 г. в Битоля, Воден и Лерин; др.

За дейността на Мусевич като деловодител на Българското благотворително братство „Просвещение“ свидетелствуват писма и други документи за: задълженията му и получаваната заплата; отпускане на средства за учение на Никола М. Каличев от Воден; първото българско изложение, организирано в Цариград от Братството и словата, произнесени от Д. П. Иванов, Т. Н. Шишков и П. Мусевич (1873); отчет за дейността на „Просвещение“ (1873).

Грамота и свидетелство (1881, 1883) за награждаването на Мусевич сочат дейността му като пълномощник в Сърбия на Московския благотворителен комитет за подпомагане на български и сръбски бежанци по време на Сръбско-турската война (1876) и като завеждащ евакуирането на болните и ранените в състава на Червения кръст на руската военна мобилизация.

Няколко документа бележат дейността на Мусевич като доставчик на строителни материали (1881—1882) и като секретар на Българската църковна община и училищен екзархийски инспектор в Битолски вилает (1890—1895).

За основаването от Мусевич на търговско училище с пансион свидетелствува обява, публикувана във в. „Мир“ на 2 септември 1900 г.

Документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до: 1. Елена Мусевич-Борикова (съпруга) — за отпускане на пенсия като вдовица на П. Мусевич (1924); 2. Александър Мусевич-Бориков (син) — документи с биографични данни и кореспонденция до него от: Хр. Аврамов, Зах. Бабев, Йордан Венедиков, П. Мусевич-д-р Ст. Сарафов, И. Черноколев и др. във връзка с основаването на практическо търговско училище в София на името на П. Мусевич; намерението на Венедиков да напише история на България за периода на османското робство и др.

Книжовната дейност на Ал. Мусевич е представена от запазения ръкопис „Принос към историята на женските дружества в България. Някои сведения за женските дружества в България преди Освобождението“ — за основаването на Българското благотворително братство „Просвещение“ и ролята му за образуването на женски дружества в различни градове; събирането на средства за първото българско изложение в Цариград и помощта, оказана от Д. Божилович, Евл. Георгиев, Евстратиана Гешова, Ек. Хр. Гешова, Рада Гугова-Киркович, Ив. Доспевски, Иларион, митр. Кюстендилски, Спас Г. Лулчев, Севастия Узунова, Йорданка Филаретова и др.; девойки, учили със стипендии в Русия: Христина Бацарова, Екатерина Гочева, Рада Гугова-Киркович, Екатерина Каравелова, Царевна Миладинова, Стефана Стамболова, Мария Шишеджиева и др.; 3. Мария Мусевич-Борикова (дъщеря) — документи във връзка с дейността ѝ като преводач.

Ф. 606; 9 док.; 1884 ... 1900¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1981 г.

СВЕЩ. СТАНЧО ДИМОВ КОЖУХАРОВ

(Роден в 1827 г. — с. Куру чешме, дн. Горски извор, Хасковско; починал в 1897 г. — Хасково)

Възрожденски учител, участник в църковнонационалните борби, един от основателите на читалището в Хасково; след Освобождението

¹ Документите след 1897 г. са от сина на фондообразувателя.

събира и записва народни обичаи, пословици и приказки от Хасковско; сътрудничи на вестници и списания.

Източници

За фондообразувателя: Димов, Н. Заслужил възрожденец. -- Хасковска трибуна, 1977, № 33; БВИ. Е., с. 342; НБКМ — БИА, ф. 22, а. е. 583; документите от фонда.

Запазената автобиография („Дневник“, 1896 г.) на фондообразувателя съдържа сведения за: родена дата и месторождение; учение в родното село и във взаимното училище на Ст. Стамболиев в Хасково; дейност като учител в Хасково (1851—1853, 1862—1872), в хасковските села (1853—1862) и др. Ръкописът съдържа и две забележки на Иван Станчов Кожухаров относно смъртта на родителите му.

Във връзка с книжовната дейност на свещ. Станчо Д. Кожухаров във фонда се съхраняват седем тетрадки с негови ръкописи за кърджалията Емин ага, Ангел войвода, анекдоти и приказки от Хасковско (1884).

Ф. 607; 56 док.; 1887 ... 1965 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963 и 1965 г.

АТАНАС НИКОЛОВ МИХАЛЧЕВ

(Роден в 1874 г. — Сливен; починал след 1965 г. — София [?])

Учител и обществен деец; завършва Държавното духовно училище в Самоков (1893 г.); учител в с. Жельо войвода (Сливенско) и гр. Сливен от 1894 до 1926 г.; основател и редактор на в. „Сливенски вестн.“; сътрудник на редица столични и местни периодични издания в Сливен.

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 2, 121, 314; Т. 3, 63, 122; документите от фонда.

Към документалните материали с автобиографичен характер се отнасят автобиографията на А. Николов (1963 г.) и отговорите, дадени от него във връзка с направена анкета (1958 г.).

От биографичните материали във фонда се палят редица свидетелства на фондообразувателя: за за-

вършени отделения в началното училище, за завършен курс на обучение в Самоковското духовно училище (1893 г.), за учителска правоспособност (1899 г.).

Документите, свързани с дейността на А. Николов като учител, са учебникът „Подвижен буквар“ — съставен от фондообразувателя, и ръководството за работа със сметало „Щастие“, изобретено от него.

Книжовната дейност на А. Николов е представена с редица ръкописи, посветени на: историята на периодичния печат в Сливен от 1871 г. до 1959 г.; историята на църковното дело в града и чествуване стогодишния юбилей на храма „Св. Никола“; историята на училищното дело в Сливен от Освобождението до 1928 г. с приложен списък на учителите от Сливенските градски училища от 1881 до 1895 г.; строежа на железопътната линия Сливен — Зимница (1901—1907 г.); началото и развоя на театралното дело в Сливен — до 1930 г.; бит и култура на сливенчани от края на 19 и началото на 20 век и др.

От материалите от, до и за членове от семейството на фондообразувателя във фонда се пазят спомените на Димитър Николов (родственик) от участието му в Първата световна война (1915 г.) и за помощта, оказана на семейството му от родителите на Георги Димитров.

Ф. 608; 90 док.; 1924 ... 1931 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963 г.
бълг. и фр. ез.

НИКОЛА К. ЛАЗАРОВ

Търговец във Видин. Член на Народно-либералната партия. Общински съветник и настоятел на храм „Св. Димитър“ във Видин¹.

Източници

За фондообразувателя: Търговски индустриален алманах на Царство България, Т. 2, С., (1911), с. 753; документите от фонда.

Покана, полица, разписки и др. съдържат податки за материалното състояние на фондообразувателя 1924—1929) — плащаната от него месечна сума на френско-

¹ Засега не са открити повече данни за фондообразувателя.

то осигурително дружество „Юнион“ във връзка с „осигуряване на живот“ и др.

Малобройната кореспонденция в архива съдържа писма от Никола Лазаров до Х. Енчев, Църковното настоятелство на храм „Св. Димитър“ във Видин и др. (1929, 1931) относно неговата молба за приемане оставката му като църковен настоятел и от частен характер.

Автори на писмата до него са: Юр. Вутов, П. Коцев, М. Николаева, Хр. Стоев, Ив. Танев и др. (1924—1929). В тях има сведения за желанието на привържениците на Народно-либералната партия във Видин да възобновят дейността на партията в града; за направените дарения на храм „Св. Димитър“ във Видин; за наследствени, търговски и частни въпроси.

Дейността на Никола Лазаров като търговец е отразена в изпратената му покана за присъствие на вечеринката, организирана от офицерското събрание във Видин (1927).

В запазените списъци на общинските съветници и църковните настоятели на храм „Св. Димитър“ във Видин е името и на фондообразувателя (б. г.).

Членството му в Народно-либералната партия се доказва от разписката, издадена във връзка с внесена от Никола Лазаров сума за същата партия във Видин (б. г.).

Материалите с общо съдържание съдържат изрезки от рубриката „Светът става по-престъпен“ на вестник „Утро“, календарчетата и др. (1929).

Ф. 609; 28 дек.; 1878 ... 1941 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963 г.;
бълг. и рус. ез.

ИВАН ДИМИТРОВ ИВАНОВ

(Роден 1864¹ г. — Свищов; починал в 1941 г. — София)

Литератор, композитор, хоров диригент. Завършил Одеския университет със специалност славянска филология. Учител по български и руски език в Габровската гимназия; директор на гимназия в Русе, ин-

¹ В Енциклопедия на българската музикална култура за година на раждане е отбелязана 1862.

спектор във Варна; автор на читанки; директор на Народния театър в София (1911—1914); превежда от руски творбите на Гюте и Тургенев; работи в областта на българското музикално творчество; с Венцеслав Кауцки пише операта „Камен и Цена“, представена от Българска оперна дружба (1910—1911).

Източници

За фондообразувателя: Бикс, Р. Български оперен театър до 1944. Материали и наблюдения. С., 1976. с. 336; БК. 1878—1944. Т. 3, 19—20; Данчов, Н. Г. и ... БЕ., с. 36; ЕБМК., с. 254; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 340; Казаков, Др. Материали по историята на Народния театър и опера. С., 1929, 209 ... 229; Попов, Ив. Миналото на българския театър. С., 1953, Т. 3, с. 214.

От материалите с биографичен характер във фонда са запазени: задграничен паспорт (1878) и кръщелно свидетелство (препис от 1898).

„Изложение за направата на сграда за театър в София“ е свидетелство за заеманата от фондообразувателя длъжност директор на Народния театър (1911—1914).

С учителската дейност на Иванов е свързан договор за съставителство на читанки за I—IV клас за учебните 1895—1896 и 1896—1897; покана за участие в работата на Комисия при Управителния съвет на Учителския съюз (1905) и заповед на Министерството на просвещението за участие в секция по руски език за допълнение към учебната програма на мъжките гимназии (1907).

Музиколожката изява на фондообразувателя е представена с писмо, потвърждение за авторството му на операта „Камен и Цена“ (1928) и програма от гостуващата в София Малоруска оперна и оперетна трупа.

Снимка на Настоятелството на Славянското благаотворително дужество в София е от времето, когато Иванов изпълнява длъжността секретар на дужеството (след 1897 г.).

Ръкописи на произведенията, които дават облик на литературните занимания на фондообразувателя могат да бъдат разделени на: а) белетристични: „В центъра на града“ (б. г.), „Оперната дружба“ (1920), „Папагал“ (б. г.), „Страшният неприятел“ (б. г.), „Усамотил се“ (б. г.); б) поетически: „Над гроба на Иван Вазов“ (б. г.); в) статии: „Книгата и нейната сила“ (ок. 1941), „Най-старата наука“, „Народна метеорология“; г) крити-

ка: „Павел Атанасов. Нашата съвременност. Разкази и фейлетони“ (б. г.).

Към документалните материали от, до и за други лица е приветственото слово към Дружеството на запасните офицери от Ямбол в памет на Георги Дражев.

Ф. 610 Д-р Атанас Бояджиев — предаден в ЦДИА — 1977 г.

Ф. 611; 135 док.; 1909 ... 1967 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963, 1964 и 1967 г.; бълг., нем. и фр. ез.

ГЕОРГИ ИВАНОВ ГОВЕДАРОВ

(псевд. : ВИНЦИУС)

(Роден в 1885 г. — Пловдив; починал след 1967 г. — Пловдив)

Юрист и обществено-политически деец; служител на Министерството на вътрешните работи (1908—1910); адвокат; председател на българската интерпарламентарна група за XXXIV и XXXV конференция на Интерпарламентарните съюзи в Хага и Осло (1938—1939); народен представител в XXIII и XXIV ОНС; председател на дружеството на пловдивските журналисти и публицисти; председател на българската секция на „Проза“ (Международна организация на интелектуалците и хората на изкуството) (1939—1940); редактор на в. „Народна дума“ (1907—1911) и в. „Юг“ (1918—1927).

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 3, с. 234; Списък и таблици на народните представители от XXIII Обикновено народно събрание. С., 1932, с. 7; Списък и таблици на народните представители от XXIV Обикновено народно събрание. С., 1938, с. 2.

Запазени са автобиографични бележки, съдържащи данни за: дата и място на раждане; семейна среда; учение в Пловдив и София; дейност като секретар на студентска демократична група в Софийския университет; дейност като софийски градски мирови съдия и главен секретар в Министерството на вътрешните работи (1908—1910); адвокат в Пловдив; общински съветник, окръжен съветник и председател на Училищното настоятелство в Пловдив (1912—1920); връзките на Говедаров с ген. Н. Жеков (срещите им в Хам-

бург, отказ на Жеков да приеме предложената му от Германското външно министерство финансова помощ, подробности около престоя му в Германия, връзки между двамата и след завръщането на Жеков в България и пр.); избирането на фондообразователя за депутат в XIII и XIV ОНС; дейност на Говедаров като председател на българската делегация за XXXIV и XXXV конференция на Интерпарламентарните съюзи в Хага и Осло (1938—1939); посещението му в СССР (1939); позиции на фондообразователя по въпроси от външната политика на България (1939—1941) и по специално тезата му за необходимостта от твърд и лоялен неутралитет на България във Втората световна война; кандидатурата му за народен представител от Брезовската избирателна колегия (1940); становището му по въпроса за законопроекта за печата (1939); впечатленията му от посещението му в СССР като член на българската делегация; дейността му като председател на Пловдивския клон на съюза на българските адвокати и Дружеството на пловдивските журналисти и публицисти; фалшифициране на изборите за Народно събрание (1940) и разгонването му; участието на Говедаров в някои от конгресите на българските адвокати; дейността му като председател на българската секция на „Порза“; цел, характер и значение на организацията; редактиране на в. „Юг“ (1919—1944); спиране на вестника; участие на фондообразователя в Управителния съвет на акционерно дружество „Пловдив“; срещи на Л. Божилов и Г. Говедаров със съветския посланик в България — Ал. Лаврищев (1943); тайна мисия на фондообразователя по сключването на сепаративен мир; отправена покана до него да заеме министерски пост и отказът на Говедаров (1936); конгрес на провинциалните журналисти в Габрово (1941) и участието на фондообразователя в него; дейност на Говедаров като председател на Всебългарския съюз „Отец Паисий“ — Пловдивски клон, като председател на Българо-гръцко и Българо-съветско дружество в Пловдив; престой на фондообразователя в Берлин като пълномощник на акционерно дружество „Марица“ — Пловдив (ок. 1920) във връзка с доставка на поръчани от дружеството оризови и мелнични инсталации; престой на фондообразователя във Виена (1921—1922); учение на българи в Германия (ок. 1920); учение на Ст. Г. Пранчов във Виена и Париж и авторството му върху първото помагало по политиконоимия у нас; държани от фондо-

образователя речи по различни поводи; уволняването на Ив. Говедаров от поста директор на Пловдивската библиотека и др.

Писмата на Г. Говедаров са отправени до ген. Н. Жеков, Ив. Кесяков, Я. Стоянчев и др. и засягат: подадената от фондообразователя оставка от заемания от него пост в Министерство на вътрешните работи (1910) и намеренията му да започне работа като адвокат в Пловдив; поставянето му под домашен арест по отправени срещу него несправедливи обвинения за злоупотреби.

Автори на писмата до фондообразователя са: ген. Н. Жеков, Ив. Кесяков, ген. Никифоров, архим. Пимен, Т. Т. Фюрхолцер и др. В тях има данни за: предстоящо връщане на ген. Жеков в България, за да отговаря пред съда за дейността си като военен министър и главнокомандващ българската армия и съдебният процес (1921); дадени от ген. Жеков показания и поведението на останалите подсъдими по процеса за съдене виновниците за Втората национална катастрофа; отразяване на процеса на страниците на в. „Мир“; тежкото материално състояние на Жеков и предложена от Говедаров парична помощ; отношенията между Ал. Стамболийски и Фердинанд I; английска и френска външна политика 1921 г.; статии на ген. Жеков във в. „Юг“ и статия на Говедаров за Жеков в същия вестник; прекратяване пенсията на ген. Жеков след издаване на присъдата срещу него; арестуването на Говедаров през 1913 г. и оставката му; намеренията му да се кандидатира за длъжността юрисконсулт към Пловдивската община; проявен интерес на С. Бойкерт от Хамбург за получаване правото на концесия за строеж на хотел във Варна (1910); отдаване на търг на градски места в центъра на Пловдив; сведения за народния представител Янко Божилков; българските принцеси Надежда и Евдокия; опровержения на фондообразователя за направени срещу него обвинения на страниците на в. „Дневник“; външната политика на България (1939—1944); българо-съветски отношения 1939—1943; съветско-германски отношения за същия период; идеята за Балкански пакт; откриване на Втория фронт в хода на Втората световна война; неутралитет на България; Народен съд 1945.

От служебната дейност на фондообразователя са запазени малък брой документи. Писмо на Говедаров до Канцеларията на държавните ордени е във връзка

с отказа на фондообразувателя да приеме „Кръста на независимостта“ като изпълняващ длъжността началник на отделението на изборните учреждения (1909).

Дейността на Говедаров като главен секретар в Министерство на вътрешните работи е представена също от един документ — негова статия-опровержение по повод отправени обвинения на страниците на в. „Дневник“ от страна на Г. Бъчваров.

Запазените във фонда мемоарни бележки на фондообразувателя съдържат сведения за: разтуряне на XXIX ОНС; идеята за Балкански пакт; посещение на Говедаров в Москва (1939) и срещите му с Молотов; политика на буржоазните правителства в България (1939—1943); срещи на фондообразувателя със съветския посланик у нас Ал. Лаврищев и водените между тях разговори; „политиката на неутралитет“ следвана от България в периода 1942—1943; откриване на Втори фронт в хода на Втората световна война; процес срещу комунистически групи от Асеновград (1944) с адвокат-защитник Г. Говедаров; вътрешна и външнополитическа обстановка в България 1944 г.; отправена към Говедаров покана да заеме поста директор на Националната пропаганда и отказа му; мнението на фондообразувателя за предстоящото създаване на Министерство за национална и политическа култура и осведомление; Пловдивската стопанска камара; пътуване до Осло като председател на българската делегация за участие в XXXV Интерпарламентарна конференция; оценки на фондообразувателя за политиката и личността на цар Борис III; публицистична дейност на Говедаров и псевдонимите му във в. „Юг“; Нарoden съд 1945 г.; обществено-политическа обстановка в България след 1944 г.

Към тази група документи спадат и спомени и впечатления на фондообразувателя от срещите и контактите му с различни обществено-политически и културни дейци. 1) К. Величков и семейството му. 2) Павел Генадиев и съпругата му. 3) П. П. Славейков (родно място, учение, публицистична и писателска дейност); връзките му с фондообразувателя, със С. Огнянов и Ал. Божинов; срещи на Говедаров с д-р Кръстев и Т. Д. Влайков; запознанството на Говедаров с М. Тодорова и пр.; основаване на първата студентска демократическа група и избиране-

то на фондообразувателя за неин секретар (1905); уволняването на Говедаров и установяването му на свободна адвокатска практика; избирането му за общински съветник и училищен настоятел в Пловдив (1911). 4) Йордан Ковачев (литературна и преводаческа дейност). 5) Иван Стайков — адвокат от Стрелча (семейна среда; сведения за бащата на Стайков — член на Революционния комитет в Стрелча); податки за Й. Фаденхехт, Хр. Кабакчиев, С. Радев, А. Ляпчев, К. Хаджикалчев и др.; студентски стачки 1095—1906. 6) Андрей Тошев (политически възгледи и позиции, отношения с Борис III). 7) Георги Къосеиванов (политически възгледи и позиции; отношения с цар Борис III; вътрешна и външна политика на правителството на Къосеиванов; разтуряне на XXIV ОНС; българската интерпарламентарна група на конференцията в Хага (1938) и участието на Говедаров в работата на конференцията; срещи на Говедаров с турския пълномощен министър Беркер (1939); работа на парламентарната комисия по външните работи на България (1939); фалшифициране на избори (1940); данни още и за цар Борис III, З. Стоянов, Д. Петков, Д. Драгнев, Ал. Стамболийски, Д. Гичев, Г. Дминтров, Ст. Стамболов, К. Стоилов, Д. Петков и Ал. Малинов; дата и място на смъртта на Къосеиванов (1962 — Швейцария)).

Обществено-политическата дейност на фондообразувателя също е документирана. От дейността му като председател на българската секция на „Порза“ са запазени значителен брой документи (списъци, протоколи, устави, нисма, отчети и др.) (1938—1940), съдържащи сведения за: създаване на българската секция на организацията; имена на член-основателите и избор на ръководство; провеждане на общи събрания; изработване на устав; организиране на мероприятия (сказки, концерти, събрания, изложби); цели и задачи; отчет за дейността през 1939—1940; изложба на Б. Обрешков; концерт на К. Казанджиев; Т. Кочева и дейността ѝ в „Порза“.

Запазени са и бележки във връзка с дейността на фондообразувателя като председател на училищното настоятелство в Пловдив.

Към разни от общественно-политическата дейност на фондообразувателя могат да се причислят документи, съдържащи сведения за срещите му с ген. Жеков и арестуването на последния (1922).

Малък брой документи се отнасят до семейството на фондообразувателя: 1) Иван Говедаров (баща) — спомени и бележки на различни обществени дейци за дейността му в българското читалище в Цариград и Македонската дружина; връзките му с П. Р. Славейков, М. Балабанов, Г. Грозев, Л. Йовчев (Екзарх Йосиф I), д-р Хр. Стамболийски, Н. Д. Каблешков, Ив. Вазов, П. Величков, К. Величков и др.; дейността му като управител на българската книжарница в Цариград и в дружество „Промшление“ (1873); публицистичната му дейност във в. „Марица“; дейността му като директор на Пловдивската библиотека и музей и като началник на Канцеларията на Областното събрание; финансовото положение на К. Величков през 80-те години на XIX в. и оказаната му материална подкрепа от Ив. Говедаров; пласиране на в. „Знаме“ от страна на Ив. Говедаров; в. „Прогрес“ (1896); К. х. Калчев и неговата дейност.

Ф. 612; 1089 док.; 1883 ... 1963¹ г.; 2 инв. оп.; пост. 1962—1964, 1969 и 1974 г.; бълг., рус., фр. и чеш. ез. Части от фонда в НМО — Габрово..

ЕКАТЕРИНА ХРИСТОВА ЗЛАТОУСТОВА

(Родена в 1881 г. — Варна; починала в 1953 г. — София)

Учителка и общественичка. Служителка в Министерство на народното просвещение и Университетска библиотека — София. Основателка и председателка на Дружеството на жените с висше образование. Развивала книжовно-публицистична и преводаческа дейност. Сътрудник на в. „Учителско дело“.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Бацаров, Н. Животоописание-то ми. Състав. В. Василев. С., 1986. 121—122, 137, 141—143; Грабовски, Т. Роман на Сенкевич в български превод. — Полско-български преглед, 2, 1921, № 11, 87—88; Иванчев, Д. БПП. Т. 3, 248, 453; Младенов, Ст. Още няколко езиковни бележки към българския превод на „Кръстоносци“. — Полско-български преглед, 2, 1921, № 18, с. 144; № 19, 150—152.

Публикации на документи: Златоустова, Ек. Принос към Възраждането на гр. Варна. — Мир, 36, № 8920, 29 март 1930; Учас-

¹ Документите с дата след смъртта на фондообразувателката се отнасят до членове на семейството ѝ.

тие на българите в Кримската война. — Родолюбие, 2, 1935, № 6, 10—11; Грижа за обществения морал през Възраждането. Мир, 19, 12, юни 1943; Град Шумен в черковната ни борба. — Мир, 19, № 12847, 26 юни 1943; Шуменци и унията в Цариград. — Мир, 19, № 12877, 31 юли 1943.

От биографичните материали във фонда са запазени свидетелства за завършване на девическа гимназия в София и списък на пансионerkите от Софийския държавен девически пансион на Златоустова (1898), както и тетрадки, съдържащи сведения за: дата и място на раждане на Златоустова; учение в Бургас, София и Петербург (Висшите педагогически курсове „Бестужевски“ — 1902/1905); учение на брата на фондообразувателката в пансиона на Т. Минков в Николаев; имена на учители; изучавани предмети и успех; реферати и преводи от руски на български; учителствуването на Ек. Златоустова в Шуменското девическо педагогическо училище (1907) и Първа софийска девическа гимназия (до 1914); командироването ѝ във Франция за проучване опита на френските средни училища (1912—1914); заминаването ѝ за Париж като асистент и сътрудник при съставянето на „Българска граматика“ (1933) на фр. ез.; приспособяването на училищни сгради за болници (в годините на Първата световна война); назначаването на Златоустова за заместник-началник на отдел в Министерство на просветата; литературната ѝ и обществена дейност; дейността ѝ като лектор по история и български език във френския колеж в София; дейност като член-основател и председател на Дружеството на жените с висше образование (1925) и приемането на това дружество в „Международната организация на университетските жени“; участието на Златоустова в конгреси в Чехия, Румъния, Югославия, Франция, Швейцария; сътрудничеството ѝ в периодични издания; преводаческата ѝ дейност („Кръстоносци“ на Х. Сенкевич); дейността ѝ като сътрудник в Обществото на народите (1931); завършване на самарянски курсове и дейност като самарянка по време на Първата световна война; изучаване на полски език и др.

Няколко разписки и отделни сметки са във връзка с материалното състояние на фондообразувателката (1949).

Запазен е и списък, съдържащ библиографични данни за трудовете на Ек. Златоустова, отпечатани в различни периодични издания и вестници.

Кореспонденцията от фондообразователката е адресирана до Ел. Багряна, П. Владигеров, проф. Ел. Гледич, Д. Минев и др. и съдържа сведения за: пристигането на Златоустова в Петербург (1905); учителската ѝ дейност в Шумен (1907); срещите ѝ с проф. Ел. Гледич в Париж и София и избирането на Ел. Гледич за член на Бюрото на Световния съвет за мир (1951); женските конференции в Канада и Дания (ок. 1950); работата на женската секция при Академията на науките в София (1951); научни занимания на Ек. Златоустова; отпечатване на нейни статии и срещани трудности в тази насока; здравословното ѝ състояние; интересът ѝ към живота и делото на Н. Бацаров и М. Райкович; участието на Н. Бацаров и П. Грамадов в делегацията за коронясването на Александър II в Москва (1856); биографични сведения за Ст. Йончев, Ст. Мирска и Кр. Златоустова; спомени на Ек. Златоустова за П. Владигеров.

Писмата, отправени до Екатерина Златоустова (1902—1952), са писани от Ив. Бацаров, Л. Болийо, Т. Боршуков, Т. С. Джумалнев, Археологическо дружество — Варна, В. И. Златарски, Кр. Златоустова, Ив. Карановски, В. Кертева, Д. Минев, проф. Ст. Младенов, Ж. Павлов, М. Попруженко, Ив. Церъов и др. и засягат: учението на фондообразователката в Петербург (Висшите педагогически курсове — 1902/1905); дейност на женско дружество „Постоянство“ в Пловдив (1931); дейност на Славянското общество в Одеса (1886—1887); обявена амнистия за офицерите, участвували в преврата 1886 г.; дейност на Дружеството на жените с висше образование в България (1925—1935); статии на Ек. Златоустова за Неделя Петкова; дейността на фондообразователката като преводач; литературна и книжовна дейност на Ст. Йончев, М. Бацарова, Л. Болийо — чл. кор. на БАН, М. Райкович и др.; дейността на Златоустова за популяризиране на живота и делото на Н. Бацаров и борбата му за църковна независимост; честване на П. Владигеров (1949); смъртта на Кр. Златоустова.

Учителската ѝ дейност е представена от няколко документа, предимно записки по история, география, литература и пр., както и планове за провеждане на класни занимания по история на България (сл. 1938).

От дейността на Златоустова като подначалник на отдела за прогимназиално образование и завеждащ културните учреждения

ния към Министерството на просветата (1924—1925) са запазени документи, които засягат командироването ѝ в Париж и работата ѝ в Министерството на народното просвещение на Франция.

Книжовната дейност на Екатерина Златоустова (1920—1948) е документирана от голяма група статии, доклади, бележки и др., между които най-многобройни са тези, свързани с живота и делото на Никола Бацаров — участник в движението за национална просвета и църква. Запазени са статиите ѝ: „Принос към възраждането на гр. Варна“, „Грижи за обществения морал през време на Възраждането ни“, „Град Шумен в черковната ни борба“, „Шуменци и унията в Цариград“, „Архимандрит Максим Райкович“, „Живот, дейност и значение на Гладстона“, „Участието на българите в Кримската война“ и др.

Друга група ръкописни бележки са свързани с живота и дейността на Ст. Йончев (псевд. Стефан Луини) и сътрудничеството му в сп. „Ново време“, „Нов живот“, „Българска сбирка“ и „Периодическо списание на БАН“, както и с връзките на последния с Д. Благоев.

Запазени са и няколко писма, договори и бележки (1921—1950), разкриващи преводаческата дейност на Златоустова („Романът на Сенкевич в български превод“ и „Още няколко езиковни бележки към българския превод на „Кръстоносци““).

Няколко писма и публикации са във връзка с дейността на фондообразователката като Председател на дружеството на жените с висше образование. В тях има данни за: създаване на българска секция на федерацията на жените с висше образование, наброяваща около 150 души; международни конференции на жените с висше образование в Цюрих, Варшава и Прага (1926); предстоящ конгрес на федерацията в Париж; изнесени от Ек. Златоустова сказки за развитие на девическото образование у нас през епохата на Възраждането; направени от нея дарения за различни дружества и организации; пътуването ѝ до Париж (1925) и др.

От дейността на фондообразователката като член на Българското историческо дружество (1937) е запазена сказка на тема „Българските пратеници при руския император през 1856“.

Два документа (устав и уверение) са във връзка с благотворителната дейност на Ек. Златоустова и илюстрират работата ѝ като самарянка в XI местна софийска болница (1915). Данни и за дейността на С. Петербургското славянско благотворително общество (1900).

Във фонда са запазени и документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателката: 1) Кръстина Златоустова (майка) — няколко писма (1883—1935) до нея от Ив. Бацаров, Хр. Златоустов, С. Дечев и др. за живота и положението на българските политически емигранти (Хр. Златоустов, П. Груев, Ат. Бендерев и др.) след преврата 1886 г. и детронирването на кн. Александър Батенберг; дейност на Славянското общество в Одеса (1886—1887); смъртта на Хр. Златоустов и пр.; 2) Христо Златоустов (баща) — няколко писма от Ив. Бацаров, Н. Мушанов и др. до него от частен характер. 3) Мария Златоустова (сестра) — дипломи, свидетелства и др. във връзка с учението ѝ и изданията от нея учебник „Курс по теория на ръкоделието“, ч. I—III (1914—1924).

Ф. 613; 111 док.; 1858 ... 1886 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963 г.; бълг., рум., тур. и фр. ез.

ИВАНЧО ВЪЛЧЕВ

(Роден в 1828 г. — починал след 1886 г.)

Стопански деец от Възраждането; работи в Габрово през втората половина на XIX в.; търговец и лихвар.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Сред документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са паспорт (1868) и пътно тескере (1869) за пътуване до Галац, както и призовка за съдебния съвет в Пловдив.

Сведения за материалното състояние на Ив. Вълчев дават многобройните разписки за платени данъ-

¹ Засега липсват данни за мястото на раждането и смъртта му.

ци и заеми, договор за даване под наем на бакалския му дюкян, финансови документи във връзка с ремонта на воденицата, която притежава като съдружник.

Търговската му дейност е представена главно от множество писма, фактури и др., свързани с поръчка и пласиране на различни видове ножове, ножици, брадви, тесли, сатъри и др. Сред търговските партньори на Иванчо Вълчев са: К. Василев, Д. Георгиевич, братя П. Панови, Ив. Петров, В. Пецов и Д. Манолов, А. Продаонв, Д. и Д. Стоянови (всичките от Галац) и Д. Генов, С. и Васил Йоанови от Браила.

Дейността му като лихвар е документирана от голям брой разписки за давани суми с лихва.

Налице са и няколко документа във връзка с благотворителната дейност на фондообразувателя в полза на новото габровско училище и на църквата „Св. Троица“ в Габрово.

Ф. 614; 91 док.; 1880 ... 1943 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963 и 1964 г.; бълг. и фр. ез.

ГАНИ ИВАНОВ ДАЧЕВ

(Роден в 1867 г. — Лясковец; починал в 1952 г. — Русе)

Един от първите български агрономи; завършва земеделското училище на Образцов чифлик в Русе; специализира във Висшето градинарско училище във Версай, Франция (1899—1900) и в Италия (1910); учител в Лясковец (1887—1890); помощник горски инспектор в Търново и Варна (1890—1895); районен инспектор по лозарството и земеделието в Търновски район (1898—1909); директор на Търновското подвижно земеделско училище (1910); агроном-съветник при захарна фабрика и рафинерия в Русе (1913—1920); директор на Русенската държавна земеделска катедра (1923—1930); редактира сп. „Поминък“ (1904—1905) и вестника на кооперациите в Русенски окръг (1922); сътрудник на сп. „Орало“, „Земеделне“, „Домакинство“, „Пчела“ и др.; автор на множество трудове из областта на земеделието; участник в Сръбско-българската война (1885).

Източници

За фондообразувателя: Ботев, С., Гани Ив. Дачев. — Дунавска трибуна, Русе, № 628, 17 юни 1929; Ботев, С. и И. Г. Ковачев. Земеделска енциклопедия. Т. 1, С., 1939, с. 365; Минев, Д. Град Лясковец. 348—349; Минев, Д. Гани Ив. Дачев — дарител на Лясковското

читалище „Напредък“. — Читалищно слово, № 17, 8 окт. 1943; Павлов, В. М. Апостоли на българското земеделие. Ч. 1. С., 1939 78—79.

Свидетелства, вестници и др. документи съдържат биографични данни за фондообразувателя: дата и място на раждане, учение в Лясковското народно училище в гимназията „Св. Кирил“, Велико Търново, и в Българското държавно практическо земеделско училище в Образцовия чифлик при гр. Русе, венчавката му с К. Хаджиниколова от Лясковец, подробни сведения за живота, обществената и благотворителната му дейност.

С материалното състояние на Гани Дачев са свързани няколко свидетелства за бедност от ученическите му години и свидетелство за пенсия като настойник на сина на покойния учител Димитър Н. Узун (1882—1894).

Кореспонденцията от фондообразувателя (голям брой пощенски карти от периода на пребиването му в Италия) е до жена му Катина Дачева (1910). Две писма до Дачев (1912) от Иван Саранов и от редакционния комитет на „Българско отечество“ (фонд за съставяне на многотомник за природата, населението и културата на България) съдържат предложение за написване монография за зеленичарството в България.

Участието на Г. Дачев в Сръбско-българската война (1885) като доброволец в ученическия легион е документирано в няколко свидетелства на негови съученици, също участници във войната.

Свидетелства (1890—1900) удостоверяват учителската дейност на фондообразувателя в Лясковец през 1887—1890.

Дейността му като помощник горски инспектор в Търновското и Варненското горско управление е представена с удостоверения от 1893—1896.

Запазени са голям брой съобщения, служебни писма и др. във връзка с дейността на Дачев като районен инспектор по лозарството и земеделието в Търновски район (1897—1900) назначаването му, изпращане на специализация в Националното училище по градинарство и цветарство във Версай, Франция, стажуването му при лозаря Шарл Изнард в Сабле, награждаването му с орден V степен за гражданска заслуга и др.

Служебно писмо от Министерството на търговията и земеделието по повод командироването на Дачев в Италия за изучаване организацията на подвижните земеделски училища в Парма и Удине документираща дейността му като директор на подвижното земеделско училище във Велико Търново (1910).

Удостоверение от Захарна фабрика и рафинерия в Русе свидетелства за дейността на фондообразувателя в нея като агроном-съветник (1920).

Във фонда са запазени няколко брошури на Гани Дачев, които отразяват научнопопулярната му дейност „Културата на краставиците в топлици“ (1910), „Топлици и тяхното построяване“ (1911), „Ранна култура на домати“ (1931) и статията му „Как се създаде допълнителното земеделско училище в с. Червена вода“, публикувана в юбилеен лист на училището (1938).

Дейността му като пчелар е представена от служебно писмо и свидетелство: за получен почетен диплом от Първата пчеларска изложба в София (1903) и за свободно пренасяне по БДЖ на пчелни сандъци и пчеларски уреди и продукти.

Във връзка с благотворителната дейност на Гани Дачев е запазен списък на подарени от него книги за читалище „Напредък“ в гр. Лясковец (1942).

Ф. 615; 7 док.; 1960 ... 1964 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963 г.

ДИМИТЪР ГРУЕВ ДИМИТРОВ

(Роден в 1878 г. — Лозенград; починал след 1964 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение в Одринска Тракия; секретар на Лозенградския околийски революционен комитет. Учител. Завършил одринската гимназия „Д-р Петър Берон“; впоследствие учил в университета в Лозана, Швейцария. След Керемидчооглувата афера (1900) арестуван и изпратен на заточение в Паяс-кале, откъдето през 1907 г. бил освободен.

Източници

За фондообразувателя: Орманджиев, Ив. Приноси... Кн. 2, 13—14; Кн. 4, 19—41, 57, 67, 131, 182, 197; Орманджиев, Ив. и Ив. Пенаков. Д-р Петър Берон..., 121, 479.

Запазените спомени (1963—1964) разкриват дейността на фондообразувателя като участник в националноосвободителното движение на българите в Одринска Тракия и съдържат сведения за: революционноосвободителни борби в Лозенградско (1895—1903) — дейността на Лозенградския околийски революционен комитет; обиколки на Гоце Делчев, Стоян Лазов, Лазар Маджаров и др. из района; Керемидчооглувата афера (1900); Койовска афера (1903); конгресите на ВМОРО в Солун и на Петрова нива; Лозенград в миналото (поминък, занаяти, търговия, борба за църковна независимост, просветно движение, празнуване на деня на българската просвета и писменост в Лозенград); Лозенград през Освободителната руско-турска война 1877/78 и до Балканските войни; обявяване на Хуриета; изпращане на фондообразувателя в заточение в крепостта Паяс-кале с описание на живота на заточениците там; подготвени опити за бягство от заточение; амнистия и завръщане в родината (1907); обезбългаряване на Лозенград след войните; сведения за някои от по-видните и заслужили дейци на Лозенград — семействата Орманджиеви, Робевци, Аргировци, Читакови, Ибрищимовци, Бъчваровци, Николчеви, Минкови, Воденичаровци, Карталовци, Рододорович, Михалчоглуви, Матееви, Кърджиеви, Баракови и др.; панаира в Бунар хисар.

Ф. 616; 42 док.; 1916 ... 1944; 1 инв. оп.; пост. 1963 г.; бълг., нем. и португ. ез.; части от фонда — в ЦДИА, ф. 882 и ф. 373.

ДИМИТЪР ХРИСТОВ ВЪЛЕВ

(псевд.: Матвей Вълев, Матвей Босяка, Хайнрих Волф)

(Роден в 1902 г. — Ямбол; починал в 1944 г. — Югославия)

Белетрист, публицист и хуморист от 20—40-те год. на XX в. Следва журналистика в Берлин (1923—1931); живее в Бразилия (1931—1934). Сътрудничи на българските списания и вестници „Червен смях“, „Българан“, „Маскарад“, „Звънар“, „Жупел“, „Изкуство и критика“, „Вестник на жената“ и др.; публикува сборниците „Праха след стадата“ (1937), „Отсам и отвъд“ (1940), „Радост в живота“ (1940) и др. Загинал като доброволец в Отечествената война.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. I, с. 781; Жендов, Ал. Матвей Вълев — Лит. фронт, № 10(52), 10 ноем. 1945; Карастоянов, Хр. Матвей Вълев. Литературно-критически очерк. С., 1982. 177 с. (с библиография); Месечков, Н. Матвей Вълев. 30 г. от трагичната му гибел — Народна армия, № 8019, 9 ноем. 1974; ЦДИА ф. 882 (Матвей Вълев) и ф. 373 (Владимир Василев Матеев).

Запазени са свидетелства, удостоверения и паспорти с биографични данни за фондообразувателя: за завършено прогимназиално образование; учение във Втора мъжка гимназия — София (1916—1920); посещаване на лекции във Фридрих Вилхелмов Университет (1929—1930) и в Института по журналистика (1930—1931) — Берлин; пребиваване в Бразилия; пътуване до Югославия (1939—1940); работа като чиновник в Столичната голяма община (1938—1942).

Сведения за материалното състояние на Димитър Вълев има в наличните удостоверения, бележки и квитанции (1938 ... 1944).

Във връзка с дейността му като кореспондент на в. „Бургаски фар“ в Германия във фонда се съхраняват удостоверение (1929) и карта.

Работата на фондообразувателя като помощник-уредник при Информационния отдел в Столичната община е отразена в лична карта (1938) и служебен паспорт за пътуване в чужбина.

Служебна карта (1942) удостоверява дейността му като подсекретар в Централното управление на Столичната голяма община.

Във фонда са запазени и удостоверения, лична карта и открити листове, които се отнасят до дейността на Димитър Вълев като военен кореспондент през 1940 — 1941 г.

Ф. 617 Комитет за постройка на паметник на героите от Ямбол и Ямболско — предаден в ДА — Ямбол, 31. I. 1985 г.

Ф. 618; 377 док.; 1898 ... 1964; 1 инв. оп.; пост. 1963—1964, 1966 г., части от фонда — в ЦДИА (ф. 551).

ДИМО БОЙЧЕВ ПЕНЕВ

(Роден в 1878 г. — с. Ичера, Сливенско; починал 1966 г. — София)

Хоров диригент и музикален педагог. Учи музика в Одеса (1898) и Киев (1905). Работи в областта на детското хорово дело; основава първата детска музикална китка в Пловдив, а по-късно в София, Охрид, Цариград; инициатор за създаване на Съюз на детските музикални китки, негов председател (1912—1923); редактор на Детска оперетна библиотека, Популярна музикална библиотека и Школа преводна музикална библиотека. Съставител на редица сборници с песни и учебници по музика.

Източници

За фондообразувателя: ЕБМК, с. 183; ЕБ. Т. 1, с. 334.

Към автобиографичните материали на Димо Бойчев се отнася тетрадка със записи от песни, текстове и мелодии, направени по време на учението му в Педагогическото училище в Казанлък (1893—1894), и бележки с данни за живота на фондообразувателя.

Биографичните материали — свидетелства, удостоверения, дават сведения за: годишния успех през 1889—1894 г. като ученик в Сливенската реална гимназия, Педагогическото училище в Казанлък (1894—1895), курса по музикална теория и солфеж в Одеса (1898) и Музикалното училище в Киев (1909).

Запазените писма от него са адресирани до: Велико Дюгмеджиев, Издателство „Наука и изкуство“, М. Кабакчиева, Музикален театър „Стефан Македонски“, Народната опера, Димитър Осинин, Пионерски хор „Бодра смяна“, Съюз на българските композитори и др. (1955 ... 1964). Те са във връзка с музикалната дейност на Бойчев, с прочуването на детското самодейно музикално изкуство, с коригирането на сборници с редактор Димитър Осинин; възражения срещу статията „Бележки за развитието на оперното изкуство у нас“, допълнения и препоръки към библиографски труд, посветен на Добри Христов и др.

Кореспонденцията до Бойчев от: Христо Аврамов, Бончо Бочев, от Българската колония в Цариград, от Института за музика, Йоско Йосифов, Н. Кантарджиев, от Народната библиотека „Кирил и Методий“, Милка Периклиева, проф. Тамара Янкова; съдържа поздравления и пожелания по случай 85-годишнината му; сведения за развитието на детските музикални китки в страната и техните прояви; предаване на архивни материали от името на фон-

дообразувателя във фондовете на Народната библиотека, Централния държавен архив и Етнографския музей в Пловдив (1906 ... 1964).

Музикалната дейност на Бойчев е отразена в изследвания: „Мелодиите на някои Ботеви песни“, „За народната песен. Народни обичаи“, „Пеенето в началния курс на общообразователните училища“, „Музикални дейци в областта на училищната песен“, творчески биографии на Стоян Дринов, маестро Георги Атанасов и др.; Статии: „Маестро Георги Атанасов и децата“, „Българската железна черква „Св. Стефан“ в Цариград — Фенер на Златния рог“, „Пението в първоначалните училища“ и др.; спомени: „Между децата (във връзка с учителстването му и създаване на музикалните китки в страната), „Как насърчавах композиторите в миналото“, както и спомени, свързани с неговата музикална и педагогическа дейност (предимно от 1907 г.).

Със събираческите му интереси в областта на народната песен е свързана запазената във фонда тетрадка в шест раздела. Песните в нея са използвани в репертоара на създадената от него музикална китка (1918).

Във фонда се пазят материали, поместени в печата, които отразяват приноса на Бойчев в развитието на музикалната ни култура. Някои от тях са свързани с честването на 80- и 85-годишнините му и награждаването му с орден „Кирил и Методий“ (1961, 1963).

От дейността на фондообразувателя като учител са свидетелствата за учителска правоспособност и прослужено време (1900 ... 1932).

Във връзка с дейността му като основоположник и ръководител на детски музикални китки в страната са програмите, нотите, изрезките от вестници, отразяващи живота и концертната дейност на детските състави. Трите спомена на Бойчев под заглавия: „Който пее, зло не мисли“, „Мила родино“ и „Славейчето пълномощник на гората“, както и събраните афиши и програми от концертите и турнетата на детските музикални китки са също свидетелство за интереса и ангажираността на фондообразувателя с тази дейност.

„Дневните бележки“, водени от Бойчев през годините 1915—1917, са свързани с участието му в Първата световна война.

Ф. 619; 54 док.; 1874 ... 1964 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1964 г.;
бълг. и рус. ез.

ХРИСТО МЯНКОВ СТАНЧЕВ — ЗЛАТОУСТОВ

(прозв. Дряновски)

(Роден в 1858 г. — Дряново; починал в 1900 г. — Бургас)

Участник в Руско-турската освободителна война 1877/78 г. и в Сръбско-българската война 1885 г.; учил във Военното училище в София (1879) и във Военната академия в С. Петербург 1882/83. След Освобождението служител във Военното ведомство (1884—1886); прокурор при Търновския военен съд; Софийски военен прокурор; взел участие в написването на история на Сръбско-българската война 1885 г. Инициатор за учредяване на Фонд за строеж на паметник на загиналите през 1876 г. при Дряновския манастир въстаници, (1883 г.).

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

От биографичните материали за фондообразувателя са запазени биография, списъци, записки, тетрадка и други съдържащи данни за: дата и място на раждане; семейна среда; учение (в Богословското училище при Лясковския манастир (1874), Военното училище в София (1879), Военно-юридическата академия в С. Петербург (1882—1883); участие в Сръбско-българската война 1885 г.; отправени срещу Хр. Златоустов обвинения за участие в преврата 1886 г.; емигрирането му в Румъния и Русия (1886); амнистиране на емигрантите от политическата криза 1886—1887 и завръщането им в България; дейност на фондообразувателя като служител във Военното ведомство (1879—1882, 1884—1886) и като агент на Руското параходно дружество в Бургас; участие при написването на историята на Сръбско-българската война 1885 г.; направено от него предложение за съставяне на комисия, която да изработи правилник за отпечатване на военен вестник и списание (1884—1885); съставяне на комисия (по инициатива на фондообразувателя), ко-

¹ Документите след датата на смъртта на фондообразувателя са писани от членове на семейството му.

ято да събере средства за постройка на паметник на загиналите през 1876 г. въстаници в Дряновския манастир (1883); преподавателската дейност на Недьо Жеков в Богословското училище.

За дейността на фондообразувателя като служител във военното ведомство, свидетелствуват няколко рапорта, писма, доклади, записки и пр. Те се отнасят до необходимостта от издаване на военен вестник и списание (1884) и съставянето на комисия, която да изработи програмата на списанието; проект за издаване на такъв вестник; права и задължения на редакторите; изпращане на български офицери да се учат в С. Петербург (1882—1883); издаване на „Войнишка библиотека“; уреждане на парични взаимоотношения от времето на следването на Златоустов в Петербург (1882/83); статията му „Унтерофицерският въпрос“ (1884); печатни военни издания в Сърбия и др.

Преводаческата дейност на Христо Златоустов е представена от ръкопис „Тайнствено произшествие в съвременна Венеция“ (роман на Цилки Калиша) и още един недовършен превод на „Демостен“ (1881).

Няколко документа (писма, изложения, подписки, и пр.) (1883) са във връзка с дейността на фондообразувателя като инициатор за учредяване на фонд за строеж на паметник на загиналите през 1876 год. в Дряновския манастир. В тях има данни за разрушаването на манастира по време на Априлското въстание 1876 г.; идеята да се изгради паметник на загиналите; събиране на помощи в България и Русия за строежа; отправен апел към българската войска за набиране на средства за строеж на паметника; податки за дейността на Златоустов като прокурор при Търновския военен съд (1883) и пр.

Към документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят послужебен списък за изчисляване наследствената пенсия на Кръстина Златоустова (по баща Никола Бацарова) и писмо от Министерство на войната до наследниците на Христо Златоустов във връзка с дейността му във Военното министерство за написване историята на Българското военно интенданство. Сведения и за участието на фондообразувателя в Руско-турската освободителна война 1877/78 г. (8-ма опъл-

ченска дружина); учението му във Военното училище в София (1879); награди, които е получавал; податки за дейността на Екатерина, Матей и Мария Златоустови.

Ф. 620; 5 док.; 1878 ... 1986 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1981 г.

ДИМИТЪР ХАДЖИГЕНЧЕВ ПЕНЧЕВ (БЕЧУ)

(Роден в 1850 г. — Стара Загора; починал в 1932 г. — Стара Загора)

Възрожденски учител, активен участник в националноосвободителните борби на българския народ; основател на Тайния революционен комитет и на читалището (1869) в с. Гьок пала (дн. Михайлово, Старозагорско), на революционните комитети в с. Дервент (дн. Змейово, Старозагорско) — 1870 г. и в с. Арнаутито — 1871 г.; член на Окръжния революционен комитет — Ст. Загора и участник в Старозагорското въстание 1875 г.; интендант на Панайот-Хитовата чета в Сръбско-турската война 1876 г.; опълченец от IV опълченска дружина през Руско-турската освободителна война 1877—1878 г.; секретар на поборническото опълченско дружество „Шипка“ — Стара Загора (до 1928 г.).

Източници

За фондообразувателя: БВИ. Е., с. 137; Манов, Г. Димитър Хаджигенчев Пенчев. — Антени, 12 ноем. 1986; Чилингиров, Ст. Българските читалища преди Освобождението. Принос към историята на Българското възраждане. С., 1930, с. 234; документите от фонда.

Във фонда се съхранява автобиография (1878) на Д. Пенчев („Житие на един българин“), съдържаща сведения за: 1) живота в Ст. Загора и Ескизаарска каза през втората половина на XIX в. (първото богослужение на български език през 1875 г.; откриване на първото класно девическо училище от Ан. Тошева и на първото народно читалище в града от Т. Шишков през с. г.; основаване на дружество „Майчина любов“ през 1866 г.; на читалището и на земеделското акционерно дружество „Съгласие“ в с. Гьок пала; броя и народностния състав на населението през 1871 г.; училища, читалища, църкви, джамии, ханища, лекари, кингопродавници, фабрики — на братя Анри и Жан-Батист Бонел; панаири — Уаунджовския и Ескизаарския; борбата срещу протестантските мисионери и гърчеещите се българи; 2) националноосвободителната борба на българския народ и участието на Пенчев

¹ Документите след 1932 г. са за живота и дейността на Д. Пенчев.

в нея: основаване на революционните комитети в селата Гьок пала, Демент, Арнаутито и в Ст. Загора; данни за комитетите в Ескизаарска, Чирпанска, Енизаарска и Казанлъшка каза; подготовка и ход на Старозагорското въстание — закупуване на оръжие, списък на въстаниците в с. Арнаутито, Джамбазито и др., клетвата, положена от въстаниците; българската емиграция в Одеса, Болград и Кладево; четата на Хр. Ботев, май 1876 г.; противоречията между Одеското българско настоятелство и БРЦК; набиране на доброволци за Сръбско-турската война (1876 г.); участие на българите във войната — четите на П. Хитов, Ильо войвода, С. Соколов, Ф. Тотю и Жельо войвода; създаването на обединена българо-руска бригада; участие на българите в Руско-турската война 1877—1878 г. — формиране на Българското опълчение и описание на бойния му път до м. юли 1878 г.; 3) впечатления от срещите и сведения за отделни моменти от живота и дейността на В. Левски, Ат. Узунов, Ст. Заимов, Х. Димитър, Л. Каравелов, Р. Николов и др.

Запазени са и няколко документа с биографични данни за фондообразувателя: два некролога във връзка със 100-годишнината от рождението и 50-годишнината от смъртта на Д. Пенчев; спомени на Д. М. Димов за дядо му; статия на Г. Манов за него във в. „Антени“ (12 ноем. 1986 г.).

Ф. 621; 12 док.; 1897 ... 1930 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964; бълг. и фр. ез.

Д-Р ХРИСТО ТАНЕВ СТАМБОЛСКИ

(Роден в 1843 г. — Казанлък; починал в 1932 г. — София)

Виден обществен деец и лекар, един от основателите на здравеопазването у нас; завършва медицина в Цариград (1868) — от 1869 г. е професор по анатомия във Военномедицинското училище; активен участник в живота на цариградските българи, в просветното и в църковно-националното движение; един от основателите и председател (1870—1871) на Българското читалище в Цариград; сътрудник на в. „Право“ (1869) и в. „Напредък“ (1874—1875), автор на ръководство и атлас по анатомия (1874); заради обществената си дейност е заточен в Пиемен (1877), където завежда болница. В България се завръща през 1879 г.; народен представител в Областното румелийско събрание и сливенски префект (1879—1880); директор на земеделието, търговията и общите сгради в Източна Румелия (1881); през 1883 г. напуска поста си и става градски лекар в Казанлък, където организира болница и аптека; завеж-

даш отдел на Александровската болница в София (1903); директор на Санитарна дирекция по време на Балканските войни 1912—1913 г.

Източници

За фондообразувателя: Данчов, Н. Г. и... БЕ., с. 1463; БВИ. Е., с. 609; Игнатов, Л. Доктор Христо Танев Стамболски. — Читалище, 1984, № 11; Малеев, И., В. Бакърджиев и И. К. Стойчев. Д-р Христо Т. Стамболски — лекар и общественик (1843—1932). — Известия на Медицинските институти, 1951, кн. 4—5, 313—324; Павлова, В. По старите пътища на разбирателството. — Раб. дело, № 192, 11 юли 1974; Павлова, В. Д-р Христо Танев Стамболски, бележит български учен — възрожденец. — Хигиена и здравеопазване, 1979, № 6, 605—609; Стамболски, Хр. Автобиография. Дневници. Спомени. 1852—1879. Т. 1—3. С., 1927—1931, 442 с., 699 с., 152 с.; Стоянов, М. БВК, с. 541; Стефанов, В. Българската медицина..., 150—154; Чолакова, Р. и Д. Божков. Проф. д-р Христо Стамболски (1843—1932). — Природа, 1978, № 5, 88—89; НБКМ—БИА, кол. 41, а. е. 1017, л. 1; документите от фонда.

От документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са запазени поздравителни адреси, грамоти, дипломи и др. (1918... 1929) от българско дружество „Червен кръст“ и Казанлъшка дружба „Розова долина“ в София, Ученолюбива дружина „Искра“ в Казанлък и др. във връзка с годишнини, връчване на награди, избор за почетен председател и др.

Във фонда се съхранява част от писмо (бележка) от д-р Хр. Стамболски до княз Фердинанд I със съвети как да управлява. (б. ц.).

Към кореспонденцията до Стамболски се отнася телеграма от цар Борис III (1930), с която изразява благодарност за честитките по случай годежа си.

Деятелността на фондообразувателя като лекар е документирана с негова рецепта за лекарства от 1922 г.

Документите от, до и за членовете на семейството на Стамболски са негови писма до Анна (дъщеря), Елена (внучка) и Стефан (зет) Бояджиеви от частен характер, (1897—1924).

Ф. 622; 1225 док.; 1803¹... 1962 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964 г.; бълг., англ., нем. и тур. ез. Част от фонда в ДА — В. Търново.²

НЕДЯЛКО КОНСТАНТИНОВ КАРАНЕШЕВ

(Роден в 1876 г. — с. Хожница, Великотърновско; починал в 1964 г. — Велико Търново)

Художник; завършил Висша художествена академия във Флоренция, Италия; учител по рисуване в Търново, Дряново, Габрово. Голяма част от живота си посвещава на събиране на материали за историческото минало на България и в частност на Великотърновския край.

Източници

За фондообразователя: Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 404; Пътеводител на Великотърновския окръжен държавен архив 1645—1944. Ч. 1, В. Търново. 1973, с. 167; Документите от фонда.

Запазените документи (удостоверения, лична карта и др.) с биографичен характер съдържат сведения за: месторождение; учение в Рисувалното училище в София (1901), както и дейността му като учител във Втора смесена прогимназия в Търново (1933—1934).

Малобройната кореспонденция (писмо на Н. Каранешев до Г. Дамянов (1959) и на Л. Дойчев до Н. Каранешев (1945) е във връзка със събиране на материали за книгата на Л. Дойчев „Левски в светлина“ и ролята на науката и изкуството за прогреса на човечеството.

От обществената дейност на фондообразователя (събиране на материали за историческото минало на България) са запазени тетрадки, бележници, квитанции, писма, албуми и др., съдържащи данни за: учителстването на фондообразователя в чирашкото училище в Търново (1925), назначаването му за член на Окръжния учителски съвет на народните прогимназии (1932) и избирането му за член на Археологическия комитет в Търново (1938); сведения за Константин Трифонов Каранешев — баща на фондообразователя (родно място, учителстване в с. Горна Студена, Свищовско; посещаване

¹ Ранните документи във фонда са тапир за собственост на нмот.

² Ф. № 932 К, 377 а. е. (1889—1963).

на педагогически курс в Горна Оряховица; участието му в Руско-турската война 1877/78 г. като опълченец; имена на учители и директори на различни училища от страната за годините 1924—1944 — Ботевград, Бургас, Варна, Габрово, Горна Оряховица, Казанлък, Ловеч, с. Мъглиж, Никопол, Новозагорско, Оряхово, Пазарджишко, Павел баня, Петрич, Плевен, Русе, Русенско, Свищовско, Сливен, София, Станимака, Старозагорско, Сухиндолу, Трън, Търговишко, Търново, Харманли, Хасково, Ямболско; Втори археологически конгрес в Търново (1927); конгрес на учителите от професионалните училища (1929); конгрес на доброволците от Сливница (1930); организирана от К. Христов в дома на Каранешеф в Търново литературна вечер (1938); първи диригентски курс за учители от Търновска епархия; конференция на кметовете на Плевенска област (1939); Пети събор на Съюза на православните християнски дружества на учащата се младеж (1931); посещения на Е. Бойле, Е. Дамяни, цар Борис III, американски учени и художници, полски студенти и др. в Търново; художника Д. Димитров от Свищов (известен с прозвището „Рембрандт“); гостуване на музиканти от Мюнхен в града; колоездачен събор в Търновско (1924). В документите има данни и за: българи на учение в Загреб и Прага (преди 1978); революционната дейност на С. Христов от Пирот (съратник на Левски и Т. Каблешков); Руско-турската война 1877/78 и освобождаването на гр. Търново от руските войски; участието на Иван Димов от с. Килифарево, Търновско, във войната 1877/78 (VII опълченска дружина); украсяване на гр. Търново във връзка с посещението на кн. Ал. Батенберг в града (1879); слово на учителя Недьо Жеков по този повод; имена на бивши възпитаници на Духовната семинария в Лясковец; участието на Тома Атанасов в Съединението (1885); историята на гр. Габрово; иконописецът Рачо Тихолов; дъщерята на Н. Славков — писателката Олга Димитрова; велосипеден преход до Лондон, извършен от Д. Заимов; членуване на фондообразувателя в читалище „Надежда“ — Търново; събиране на стари български шевици; издирвания на Ст. Великов, свързани с четата на Хр. Ботев; дейността на К. Христов като началник отделение при Министерство на промишлеността; дейност на Окръжния избирателен комитет на Републиканската партия в Търново (1914); българи в Полша (1931).

Документите за членове на семейството на фондообразувателя се отнасят до: 1) Констан-

тин Трифонов Каранешев — баща; запазено тефтерче съдържа биографични данни и податки за учителската дейност на К. Каранешев. Кореспонденцията (1881—1887) от и до последния (писмо на К. Каранешев до П. Атанасов и писма на П. Атанасов и Н. Иванов до Каранешев) засяга: месторождение на К. Каранешев; учение; учителска дейност; посещаван от него педагогически курс в Горна Оряховица; набиране на спомоществуватели от с. Драганово, Радомирско във връзка с издаване на различни книги; податки за учителската дейност на П. Атанасов от с. Драганово (1887—1889) и пр. Учителската дейност на К. Каранешев е представена от няколко документа (условително писмо, договор, писма, бележки). Те съдържат сведения за: учителствуването му в различни села на Търновско окръжие и Свищовско (1879—1890), пенсионирането му като учител и др.

Печатно обявление от 1895 г. издадено от поборници от Горна Оряховица е във връзка с дейността му като опълченец от Руско-турската освободителна война 1877/78 (VII опълченска дружина).

От търговската дейност на Каранешев — баща е запазен тефтер, разкриващ различни търговски операции и отношения с отделни абаджии от Търново (1868—1870); 2) Каранешева — майка — писмо до нея от Централно поборническо опълченско дружество „Шипка“ — София, съдържащо съболезнования по повод смъртта на К. Тр. Каранешев (1934); 3) Недялко Димитров Каранешев — прадядо — материалното му състояние е представено от няколко разписки и бележки за притежаваните от него ханове в с. Хотница, Г. Оряховско (1862). Данни и за пътуването на Н. К. Каранешев до Италия; споровете на Н. Д. Каранешев с Иларион Критски; направена от еп. Климент Браницки препоръка за Н. К. Каранешев (син на К. Тр. Каранешев) пред Ив. Вазов.

Материалите от, до за други лица засягат: събиране на данъка „харадж“ в Търновско (1824) и дейността на кюркчията Стоян от махала „Поп Георги“ в Търново (1863).

Ф. 623; 13 док.; 1870 ... 1902 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964 и 1972 г.

БРАТЯ ГЕОРГИ И КЪНЧО АВРАМОВИ

Търговци от В. Търново във възрожденската и следосвобожденската епоха.

Георги Аврамов (роден преди 1850 г. и починал след 1909 г.) като член на Меджлиса участвал в процеса срещу въстаниците във Велико-търновско през 1876 г.¹

Източници

За фондообразувателите: Опис на СБПС. Ч. 1, с. 23; документите от фонда.

Запазената във фонда квитанция от 1879 г. за платен от Г. Аврамов данък е свързана с материалното му състояние.

Автори на кореспонденцията (1885—1891) до братя Аврамови са: А. Н. Мушинов, Настоятелството на търговските градски училища, братя Е. Паница, П. Станчов и др. Тя съдържа сведения за: ремонт и продажба на техни дюкяни в Румъния; прехвърляне на стоки от Турно Северин и Виена за Пикет и Гюргево; парични взаимоотношения с Ив. Хинков, банката на братя Е. Паница (Виена) и табашкото дружество в Севлиево; изпити в девическото училище при църквата „Св. Богородица“ във В. Търново.

Дейността на братя Аврамови като търговци е представена с една сметка за намиращи се в склада им стоки (различни видове платове, шалове, конци) (1879).

Благотворителната дейност на Г. Аврамов проличава от няколко разписки за внесени парични суми за търновските училища и в Славянското благотворително общество във В. Търново (1870 ... 1873).

Във фонда се съхранява и билет за абонамент на братя Аврамови за сп. „Знание“, подписан от Любен Каравелов (1878).

¹ Засега не се откриха други биографични данни за фондообразувателите.

Ф. 624; 700 док.; 1910 ... 1964 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964, 1973, 1974 г.; бълг. и фр. ез.

ГЕОРГИ ИВАНОВ БЕЛЧЕВ

(Роден в 1883 г. — Букурещ; починал в 1964 г. — София)

Журналист. Получил висше икономическо образование в Белгия и журналистика във Висшия институт за политически и социални науки — Париж (1911). Започва журналистическата си дейност в синдикалния печат. Кореспондент на БТА в Париж (1924—1931), дългогодишен административен директор на дружество „Стрела“ (1934—1945), организатор на журналистическия пенсионен фонд и председател на столичните журналисти (1941—1944). След 1944 г. работи в редакциите на вестниците: „Изгрев“, „Вечерни новини“, „Отечествен фронт“.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 1, с. 257.

Биографични данни за фондообразувателя се съдържат в: кръщелно свидетелство, бележки, удостоверения за освобождаване от военна служба, диплом от обучението в Париж и в Института за висши социални науки, изрезки от вестници с данни за награждаването на Белчев с кавалерски орден на Почетния легион от Френската република и др. (1903 ... 1964).

Материалното му състояние е представено от: свидетелства, извлечения, договори, пълномощни, съдебни решения и др., които дават представа за финансовото положение, доходите му след пенсиониране, както и уреждане наследствените отношения между членовете на семейството му (1908 ... 1962).

Кореспонденцията на Белчев е до: А. Барбюс, Е. Белчев, вестник „Отечествен фронт“ и се отнася до: неправилно удържани му суми от администрацията на вестника; уреждане имотните му отношения с членове на фамилията; въпроси, свързани с идеята за създаване на Балканска федерация (1926 ... 1957).

Писмата до Г. Белчев (1909 ... 1962) са от: А. Барбюс, Сл. Васев, Ат. Дюлгеров, Ж. Жорес, П. Карчев, С. Кръстев, Френска легация, Д. С. Паница, Н. Шмиргела, Ил. Янулов и са свързани с издръжката по време на

следването му в Париж; мнения около създаването на Балканската федерация и опозиционното отношение на Великите сили по този въпрос; информация за разпространение на печатни издания в Германия по време на войната (1941); намерението на фондообразувателя да пише спомени за развоя на журналистиката у нас.

За дейността на Белчев като журналист свидетелстват: 1) кореспондентски служебни карти и пропуски; 2) публицистични материали (печатни и ръкописни): статии „За първият провинциален вестник“ публ. „Варненски новини“, 1935, „Печатът преди 9. IX. 1944“, „Съединението“, „Каква е столицата и каква трябва да бъде“, 1946, „Убийството на Б. Сарафов и Иван Гарванов“; спомени: „София някога и сега“, „Сердика“, 1946, „Тия които никога не говорят за себе си“ във „Вестник на вестниците“, 1940, непубликуваните „Сенки от миналото. Спомени на един стар журналист“, „Първата българска професионална журналистика“ и др.; мнения и бележки: „Да бъдем приятели на кооперацията“, „Народен кооперативен лист“, 1942 и др.); 3) други материали, обединени по: а) заглавия; б) данни за отделни лица: Г. Василев, П. Величков, Д. Велчев, М. Герджиков, Л. Груев, Тодор Паница и др.

Единични документи отразяват служебната дейност на Белчев като: 1) Чиновник във Варненската търговска камара (1901—1906); 2) Администратор и коректор в „Железничарско съзнание“ при Български железничарски съюз (1907—1908); 3) Секретар на Български учителски съюз (1908); 4) Администратор, сътрудник-кореспондент в редакцията на в. „Камбана“ (1908—1909); 5) Степенен докладчик в Главна дирекция на статистиката (1913—1919); 6) Началник на Бюро за индустрия към Министерството на търговията и промишлеността (1919—1920); 7) Редактор във вестник „Зора“ 1919—1923); 8) Платен касиер на Дружеството на столичните журналисти (1932—1934); 9) Главен инспектор при Министерски съвет (1945—1946); 10) Чиновник при Министерството на външните работи и изповеданията (1946—1947); 11) Изпълняващ длъжностите секретар-редактор и редактор I степен във в. „Изгрев“; 12) От дейността на Белчев като член-делегат в Командно дружество „Стрела“ (1934—1945) във фонда се пазят: административни документи на дружеството; правилник за назна-

чаване на нови настоятели към него; сведения за връзките на печата с професионалните журналистически организации; отчети за дейността; 13) Поздравление от Учредителния конгрес на Международната журналистическа федерация в Париж (1926) е свързано с престоя на Белчев там в качеството си на секретар по печата и кореспондент на БТА (1924—1931); 14) Учителската дейност се илюстрира от заповед за назначение (1912) в I Варненска мъжка прогимназия.

Превод на разказа „Обществено мнение“ от Мопасан е свидетелство за интересите на Белчев към френската литература.

Обществено - политическата дейност е представена от: административни и отчетни документи, свързани с: а) Председателстваното от него Дружество на столичните журналисти (1924—1945); б) Членуването му в Съюза на българските журналисти е отразено в автобиографична бележка, личен формуляр, материали, отразяващи дейността по построяването на журналистически дом (1946 ... 1950) и др.; в) Ръкопис на устав, списък на членове, позив за събиране на волни пожертвувания за възстановяване на Народния театър след опожаряването му са във връзка с участието на Белчев в управлението на Дома, изкуството и печата (1920); г) Членска книжка, свидетелства за членуването му в Профсъюза на работниците по просветата и печата; д) Циркулярно писмо до Белчев от Дружеството на извънредакционните журналисти е във връзка с принадлежността му към него (1961); е) Група документи във фонда са свързани с членуването на фондообразувателя в ОФ организация: членска карта, биографични справки, доклади и беседи, подготвени от него в чест на годишнини, чествания, жилищни конференции (1948—1949).

Ф. 625; 10 док.¹; 1813² ... 1923 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964 г.; рус. ез.

ТАТЯНА АНДРЕЕВНА КУЗМИНСКА

(Родена в 1846 г.; починала в 1925 г.)³

Балдъза на Л. Н. Толстой, прототип на Наташа Ростова от романа му „Война и мир“.

Източници

За фондообразователя: Кузминская, Т. А. Моя жизнь дома и в Ясной Поляне. Воспоминания. Тула, 1958, 3—20.

Запазено е писмо от Т. А. Кузминска до родителите ѝ във връзка с нейното пребиваване в Ясна Поляна (1863).

Сред документите до нея са няколко писма от сестра ѝ Ел. А. Берс (1863) по лични въпроси; от П. И. Бирюков и М. А. Цявловски във връзка с публикуването на нейните спомени за Л. Н. Толстой и семейството му (1902 ... 1923).

Във фонда се съхраняват и документални материали от родственици: писма от Николай Илич Толстой (баща на Л. Н. Толстой) до синовете и дъщерите му.

Ф. 626; 942 дол.; 1867⁴ ... 1960 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964, 1966, 1967 г.; бълг., нем., слов., фр. и чеш. ез.

ВАСИЛКА ГЕОРГИЕВА КЕРТЕВА

(Родена в 1894 г. — Велико Търново; починала в 1967 г. — София)

Просветна и обществена деятелка, преводач от чешки. Учи в Прага славянска история (1912—1917). Учителка по история в Берковица, Ра-

¹ Фондът се състои от машинописни преписи на документите.

² Документите преди рождената дата са свързани с членове на семейството.

³ Липсват други биографични данни.

⁴ Ранните документи от фонда са във връзка със събирателската дейност на Кертева в Калофер като уредник на къща музей „Хр. Ботев“.

домир, София. Къреспондент-докладчик в Чешката легация; една от основателските на дружеството Българо-чехословашка взаимност (1919); председател на българската секция към Международната женска лига за мир и свобода (МЖЛМС) и българска представителка на конгресите на МЖЛМС в Прага и Женева (1928—1932). Работи в Народната библиотека в София (1934—1944); уредник на къща музей „Хр. Ботев“ в Калофер (след 1944 г.)¹.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

От биографичните материали във фонда са запазени записки с историческа тематика, свързани със студентските години на Кертева.

Писмата от Кертева са до членове на семейството ѝ, които в по-голямата си част имат личен характер, останалите до проф. Нидерле — свидетелствуват за връзките ѝ с чешките културни среди (1913 ... 1921).

Автори на писмата до фондообразувателката са: проф. Бидло, Христо Борина, Недю Бояджиев, проф. Михаил Димитров, проф. Васил Златарски, Екатерина Каравелова, проф. Димитър Кацаров, Веселин Трайков, проф. Нидерле, Иван Панайотов, Костадин Списаревски, Иван Стойчев, проф. Андрей Стоянов, Лидия Шишманова и др. Съдържат данни: за подготовка на сборник, посветен на Екатерина Каравелова, проучвания за живота и семейството на Христо Ботев и Ботьо Петков; издирване писмата на Ромен Ролан до българските жени; за библиотеката и архива на Никола Начов и уреждане въпросите около притежанието му; за дейността на дружеството чешко-българска взаимност в Прага; за дейността на българската секция към Международната женска лига за мир и свобода; за подготовено издание от кореспонденция на Яворов и Лора Каравелова и брожението на някои среди във връзка с това и др. (1911 ... 1963).

От дейността на Кертева като уредник на къща музей „Христо Ботев“ в Калофер и библиотекар в същия град е запазена: служебната ѝ кореспонденция. Писмата от нея са адреси-

¹ Данните, свързани с живота и дейността на фондообразувателката, са взети от ръкописна биография, съставена от сестра ѝ, поради което има редица непълноти.

рани до: Българска академия на науките, Научен институт „Христо Ботев“, Комитета за наука, изкуство и култура. Национален археологически музей и др., както и частните лица: Ив. Бацова, Н. Бояджиев, Иван Куцаров, Хр. Маджук-ков, Марколев, Станко Станков и др., към които фондообразувателката се обръща за помощ в благоустройството на къщата музей, подготовката на честване 100 годишния Ботев юбилей и осигуряване на средства за увековечаване паметта му и др. (1947 ... 1959).

Писмата до нея със служебен характер са от: Държавен окръжен архив — Пловдив, Георги Витков, Български библиографски институт, Градски народен съвет — Калофер, Софийски университет „Климент Охридски“ и др. Съдържат сведения за: личните отношения в семейство Ботеви, уреждане средства за обновлението на къща музей „Хр. Ботев“ и негов паметник в Калофер, разпространение и популяризиране на Ботеви творби, статистически данни за броя на прочетени книги от читателите на библиотеката към читалището, опровержение за констатирани липси, отразени в протокол при предаване на музея и др. (1934 ... 1955).

Със служебната дейност на Кертева в къща музей „Хр. Ботев“, Калофер (1944—1955), са свързани ръкописните ѝ бележки, които се отнасят до: живота и делото на Ботев — месторождение, съдбата на сабята му, обстоятелства около смъртта му, личността на Ботьо Петков, просветната и обществената му мисия, съдбата на личната му библиотека и др.

Материали във връзка със събираческата ѝ дейност са: ръкописни и печатни оригинални документи от архива на Никола Начов, лични писма на ген. Кирил Ботев до Христина Бетова, ръкопис на трагедията „Христо Ботев“ от Богдан Иванов, бележки на Димитър Списаревски за Ботьо Петков, стихотворение на Олга Славкова, посветено на Ботев, спомените на Параскева Сакъзова „Венета и Иванка Хр. Ботеви“ и на Ботевия четник М. Казаков „Участта на Ботевите другари след смъртта му на Вола“ и др. Към други се отнасят изрезки от вестници с различна тематика: годишници от смъртта на Никола Вапцаров, Алеко Константинов, Елин Пелин, Пенчо Славейков, Христо Смирненски и др.

От длъжността служител на Народната библиотека в София във фонда е запазен документ за ко-

мандиrowането на Кертева за един месец в народното читалище „Хр. Ботев“ в Калофер със задача да подреди библиотеката на Никола Начов (1944).

Свързани с обществената дейност на фондообразователката като секретар на секция към МЖЛМС са: служебната ѝ кореспонденция от и до нея, която се отнася до: дейността на секцията в България, промените в устава ѝ, причините, поради които български представител не може да присъства на конгрес в Лихаковиде; уволнения и убийства на българи в Западните покрайнини; отношенията между българската и югославската секции; участието на Д. Михалчев в Международния конгрес на гимназиалните учители в Прага и членуването на България в Международния съюз на учителите и др. (1918 ... 1937).

В материалите във връзка с дейността на секцията има данни за: събиране средства и помощи, необходими за провеждане мероприятията на секцията; участието на секцията в Женевската конференция, организирана от МЖЛМС за ревизия на мирните договори; дейността на секциите в България, Полша, Румъния и др.; предложенията на френската секция за борба на Лигата срещу фашизма и др. (1919 ... 1939). Отделна група документи, преписи на фондообразователката осветляват отношенията между България и Сърбия.

Членуването на фондообразователката в Дружеството за чешко-българска взаимност (1925 ... 1930) е отразено в документи, които представят дейността на дружеството, в областта на културните и икономическите взаимоотношения между двата народа.

Във фонда има и документи, свързани с членуването на Кертева в други комитети и дружества: Комитет на инвалидите, Комитет за честването 70-годишнината на Лидия Шишманова (1935), Комитет за честването 50 години обществената дейност на Екатерина Каравелова (1925), Полско-българското дружество.

От преводаческата дейност на Кертева са ръкописи на нейни преводи от чешки на видни представители на славянството (1925).

Към документалните материали от, до и за други лица във фонда принадлежат писма на Петко Росенимо, търговски съветник на българската легация в Истанбул до Л. Шишманова (1931, 1946).

Ф. 627; 10847 док.; 1864 ... 1961 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964 г.; бълг., англ., еспер., исп., нем., рус., ср., фр., чеш. ез.

АКАД. НИКОЛА ВАСИЛЕВ МИХОВ

(псевд.: Библиограф, Милйо Владиславов, Карас Н. Кидов, Колю Л. Крас, Наблюдател отвън, Д-р Никольсон, Статистик)

(Роден в 1877 г. — Габрово; починал в 1962 г. — София)

Академик, библиограф, икономист, статистик. Следва социология и биология в Женсва (1897—1898) и Брюксел (1898—1900), защитава докторат по статистика. Учител в с. Драганово (1895—1897), в Търново, Габрово (1903—1905), София (1905—1908). Служител в Дирекция на статистиката (1901—1903). Завършва школа за запасни офицери (1902—1903). Поддиректор на Народната библиотека в София (1908—1909, 1912). Участник в Балканската и Първата световна война (1912—1918). Библиотекар във Варненската търговска камера и редактор на „Архив за историята на българската търговия“ (1919—1925). С рецензии на библиографски, естествонаучни и социологични трудове сътрудничи на „Работнически вестник“ (1909—1912), „Начало“, „Дело“. Списание на българското икономическо дружество, „Естествознание“. Председател на секция „Наука и изобретения“ при Камарата на народната култура (1944); Основни негови трудове: „Библиографски източници за историята на Турция и България“ (4 т., 1914—1934), „Населението на Турция и България през XVIII и XIX в. Библиографски издирвания“ (5 т., 1915—1967), „България и нейният народ по свидетелства на чужденци (1918, 1929, 1938), „Принос към историята на българската търговия“ (1941—1970) и др.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Бороров, Т. Д-р Н. Михов или за научния характер на библиографските трудове. — Септември, 1968, № 9, с. 227—236; Бошнаков, Д. Академик д-р Никола Михов. — Антипи, № 28, 13 юли 1977; Димов, Д. Живот и дейност. 100 години от рождението на акад. Н. Михов — Балканско знаме (Габрово), № 33, 17 март 1977; Димов, Д. Народен учител и световно известен учен-библиограф. — Учит. дело, № 23, 7 юни 1977; Добрева, М. Архивният фонд на д-р Никола Михов в Български исторически архив на Народната библиотека „Кирил и Методий“ — Библиотекар, № 10, 1976, 30—33; Сборник в чест на академик Никола В. Михов. По случай осемдесетгодишнината му. С., 1959, 362; Трайков, В. Научното дело на д-р Никола В. Михов (1877—1962). — Мощни истор. дисциплини, 7, 1980, 273—279.

Публикации на документи: Добрева, М. Из неизвестните писма на Боян Пенев до Никола Михов. — Лит. фронт, № 12, 23 март 1978; Добрева, М. Неизвестни спомени на акад. Никола Михов за

Пенчо Славейков и проф. Боян Пенев. — Изв. на Нар. библ. „Кирил и Методий“, Т. 18 (24), С., 1983, 459—509.

Във фонда са запазени лични бележници, автобиографии, спомени, попълнени въпросници и др., в които се съдържат автобиографични данни за Никола Михов: интересите му като ученик, сведения за семейството му, ученическите и студентски години в Женева и Брюксел, заемани от него длъжности в Дирекция на статистиката, Търговската камара (Варна), участие като запасен офицер в Балканската и Първата световна война (1912—1918), работа в библиотеките на Германия, Франция, Швейцария, Англия и др.

С биографичен характер са: свидетелство от Априловската гимназия за завършена учебна 1892—1893; задгранични паспорти; студентски записки; скици и портрети на фондообразувателя и др. (1892 ... 1947).

Няколко спестовни книжки, сметки, застрахователни полици, разписки, завещания и др. осветляват материалното състояние на Никола Михов (1896 ... 1960).

Библиографски характер носи библиографията-опис на трудовете, рецензиите, статните, преводите, дело на Михов (1948).

Във фонда се намират писма от Михов (1895 ... 1960) до: Евтим Дабеv, проф. Михаил Димитров, проф. Йозеф Кабрда, проф. Рудолф Кернер, акад. Тодор Павлов, Гана Павлова, Димитър Папазов, Симеон Радев, Пенчо Славейков, Захари Статков, д-р Петър Цончев и др. и се отнася до: събиране сведения за Михаил В. Михов; изработване на библиографии из различни области на науката, препоръка за труда на С. Радев „Дипломатическа история на нашето Освобождение“; съжаление по повод смъртта на проф. Боян Пенев и др.

Писмата, изпратени до Михов в годините (1895 ... 1961), са от: Жорж Ато, Иван Боров, проф. Тодор Боров, Георги Боршуков, Иван Буреш, Д. Бъров, Хр. Вакарелски, Тодор Владигеров, Дора Габе, Сава Гановски, Евтим Дабеv, Иван Дуйчев, Христо Кабакчиеv, Рачо Казански, Татяна Киркова, Ана Киселкова, Ст. Л. Костов, Стефан Кънев, Вера Мутафчиева, Гана Павлова, Димитър Папазов, Боян Пенев, Добрин Пенков, Добрин Петков, Владимир Русалиев, Славка Славейкова, Захари Статков, Христо Тренков, Богдан Филоv, и др. Засягат: дейността на Библиографския ин-

ститут; с молба за съдействие при изработване на библиографии от: Г. Боршуков „История и библиография на Червен календар“, Ил. Габровски „Етимологичен географски речник“, Борис Георгиев „История на работническия литературен печат“, Б. Джонов „Библиография за град Видин“, Илия Конев „Библиография за Димо Хаджидимов“, Димитър Папазов „Библиография за дейността и творчеството на Г. Кирков“, Елена Савова „Библиография за Георги Димитров“ и др.; трудовете на: Вера Градинарова „История на град Търново“, Иван Дуйчев „Парично обръщение с византийски монети у нас през ранното Средновековие“, „Начало на естествознанието у славянските народи“, Райна Костенцева „София преди петдесет години“, Тодор Манев „История на мемоарната литература“, Вера Мутафчиева „Феодални размирици в Турция“, Веселин Трайков „Аналитичен показалец на „Дунавски лебед“, Христо Червенков „София 1887—1951“ и др.; работата върху двете части на „Заратустра“ и глави от „Кървава песен“ на Славейков; редакторската работа над библиотека „Българска литература“. Част от писмата са с личен характер, поздравителни, молби за ходатайство.

Служебна кореспонденция от и до Михов е свързана с библиографската му дейност (писма, изложения, доклади, удостоверения) до БАН, библиотеките в Берлин и Париж, Министерството на информацията и културата, Министерството на народното просвещение, СУ, (1912... 1954) съдържа: молби за издаване на трудовете му; за отпускане на средства за продължаване изследователската дейност в чуждите библиотеки; отчет за направени библиографски издирвания; предложения за написване на статия по въпросите на българската библиография и спомен за Пенчо Славейков; за определяне хонорар за труда му „Принос към търговската история на България“ и др.

Дейността на фондообразувателя като библиограф се осветлява от запазените му трудове: „Населението на Турция и България през XVIII и XIX в. Библиографски издирвания със статистически и етнографски данни“; „Библиографски източници за историята на Турция и България“; „Периодическа библиография за Турция и България“ и др.

Със същата дейност на Михов се свързват библиографските му приноси в различни облас-

ти на науката: библиографски описания на книги, влезли в съдържанието на „Библиография върху произхода на живота“, описания на библиографията му за Дарвин; „Библиография на икономическите съчинения за България на немски език“; „Библиография за историята на България“; „История и библиография за Париж“; „Библиография на статиите за български сборник“; материали върху „Библиография за успехите на биологията през XIX в.“; „Библиография за Фарадей“; „Библиография за Хегел“, отпечатък и ръкопис на „Какво е чела българската социалистическа и прогресивна интелигенция през първите двадесет години след Освобождението“; „Малка библиография за Русе“; историческата скица „От Коперник до Маркс“; „София до Освобождението“ и предметен показалец на „Стопанска и социална книжнина на България 1850—1945, изработена с участието на Михов.

Документалните материали, свързани с библиографските издирвания на Михов, са разделени в следните групи: а) Вестници и изрезки от вестници; б) Книги, проспекти с приписки; в) Книги с автографи на: Н. Бонев, Й. Кабрда, Д. Стефанов, Хр. Тренков и др.; г) Препоръчителни списъци и печатни каталози за нови постъпления в библиотеките на: Библиографския институт, библиотеката на БАН и др.; д) Библиографски фиши с описания, събрани от него при работата над труда му „Принос към българската търговия“; е) библиографски справки по различни въпроси: българска литература, икономическа история, философия, логика, както и справки, направени от Михов за негови познати; ж) бележници: с библиографски описания, сентенции, извадки от рецензии за негови произведения; з) заемни бележки на Михов за ползувани от него книги в Мюнхенската библиотека във връзка с библиографските му издирвания; и) разни, свързани с библиографските му трудове.

Във фонда се пазят следните Михови статии: „Как да четем“, „Как Пенчо Славейков ми чете първите песни от своят Кървава песен“, „Как трябва да се изучава една наука“, „Малък принос към една историческа библиография на България“, „Произходът на човека от естествено-историческо гледище“, две редакции на „Успехите на биологията през деветнадесети век“, „Боян Пенев — музикант (малък

спомен по случай пет-годишнината от смъртта му“), „Енциклопедиите“, „Жан Батист де Лемарк“, за дейността на библиотекаря; за значението на историческите изследвания; част от „Историческа библиография на България (малък принос към една бъдеща Булгарика); „Успехите на естествознанието през XIX в.; рецензии: „Едно издание на Народната библиотека в София“, „Каталог на библиотеката на Марин Дринов“, „Критика към речник на българския книжовен език, съставен от БАН“, рецензия-доклад за „Показалец на социално-икономическата ни литература за 1899“ от Стоян Мързев, „Социология от проф. Камил Моние“. Към тази група са поставени ръкописни бележки на проф. Боян Пенев от замисленото му издание към редактираните от него „Събрани съчинения“ на Пенчо Славейков с обяснителни бележки за разликите между отделните редакции на произведенията му, речник на непознатите думи, пълен библиографски преглед на писаното от него и за него (по всяка вероятност даден на Михов за мнение и рецензиране), както и част от коректури на труда на д-р П. Цончев „Из стопанското общество и културно минало на Габрово“.

Запазен са и отзиви за неговата изследователска дейност: Ели Боршак за труда му „Населението на Турция и България“, на Владимир Викторов за същия труд, на Йозеф Кабрда — „Извори на стопанската история на България в периода на разложението на турския феодализъм“ и „Извори на стопанската история на балканите през втората половина на XIX век“ и др.; Роберт Кернер „Нови български библиографски трудове“; Н. К. „Вне българите имате голям човек“, рецензиите на Йосиф Пата за Миховите трудове: „Библиографски източници за историята на Турция и България“ и др.

От честванията на кръгли Михови годишнини 1947 са: а) поздравителни адреси; б) телеграми: от Ал. Балабанов, Тодор Боров, Сава Гановски, Георги Димитров, Петър Динеков, Иван Дуйчев и др.; в) статии, поместени в печата по повод 60, 70, 78-годишнината на Михов (1933 ... 1957); г) разни — част от речта на Никола Михов, произнесена на тържествено събрание, посветено на 70-годишнината му, благодарствени писма от името на фондобразователя до автори на статии и др.

От дейността на Михов като Почетен член на научния съвет при Българския библиографски институт е кореспонденцията от и до

него (1944 ... 1959). Нейни автори са: Библиографският институт, Т. Киркова, Хр. Тренков и др. и се отнасят до: решенията за присъединяване на института към Народната библиотека, предложения за участие в подготвян сборник, посветен на 100-годишнината на българската библиография; благодарности за изпратени безвъзмездно негови трудове за ползуване от института; материали, които отразяват историческото му развитие и др.

Малобройна група документи удостоверява дейността му като извън щатен сътрудник във Висшето училище за стопански и социални науки „Д. Ценов“ — Свищов: писма, покани за присъствие на общостудентски тържества и мероприятия, лекция, изнесена пред студентите през 1939 г. и „Курс по библиография“, предназначен за студентите на училището.

Група документи осветлява дейността на Михов като учител в с. Драганово, Габрово, Велико Търново (1896 ... 1960).

Във връзка с дейността на Михов като офицер са: съобщение за мястото на явяване в случай на мобилизация; за получени суми във връзка с командироването му в Германия и заповед за задълженията на офицерите от Софийския гарнизон (1904 ... 1918).

От дейността на фондообразувателя в Дирекция на статистиката е запазена литография на документ, съдържащ напътствие към служителите от Дирекцията при попълване на служебни списъци.

Група документи е свързана с работата на Михов в Народната библиотека — София, като главен библиотекар (1905 ... 1912). Кореспонденцията, запазена от и до него, съдържа: писмо на Министерството на просвещението за освобождаване от длъжност и назначаване за учител в Габрово (1912); съобщение за съществуващи липси в Кьолнската книжарница на искани от библиотеката книги; допитване дали Пенчо Славейков би приел литературна пенсия; предложение да заеме длъжността директор на Народната библиотека. Група документи, съхранена от Михов, е свързана с уволнението на Пенчо Славейков, вестници със статии и дописки за дейността на библиотеката и личността на поета (1909 ... 1921).

Относно дейността на фондообразувателя като служител в Търговско-индустриалната камара (Варна) е кореспонденция от него и до

него, отразяваща работата му над Архива на българската търговия, отпускане средства за командироването му в София за издирване на материали (1920 ... 1930) и др.

От дейността на Михов като председател на секция „наука и изобретения“ към Камарата на културата е кореспонденция от него и до него и засяга въпроси, свързани със: създаване на „Скица за бъдещата дейност на секция „наука и изобретения““; изложение на Михов за освобождаване от заеманата длъжност; покана за участие в I том на „Известия“ на Камарата (1945 ... 1949).

Група документи представя дейността на фондообразователя като редовен член на БАН и академик. Кореспонденцията от и до него съдържа сведения за: творчески планове, мнения, отговори на въпроси, свързани с библиографските му изследвания, съобщения за заседания и събрания, мнения по библиографски въпроси и др.; покани за чествания на Ст. Бъчваров, Стефан Македонски, Людмил Стоянов, Христо Ботев и др. (1925 ... 1961); списъци за новонабавени книги на чужди езици в библиотеката на БАН.

С общественно-политическата дейност са свързани: членски карти, свидетелства, писма и др., отразяващи членуването му в: Българо-съветско дружество (1945), Българска национална комисия за умствено сътрудничество (1936 ... 1938), Дружество „Алианс Франсез“ (1947 ... 1950), Научен институт „Хр. Ботев“ (1950), Национален комитет на мира (1952), Съюз на българските писатели (1944), Съюз на българските учени, писатели и художници (1921), Съюз на журналистите в България (1948), Съюз на научните работници (1947 ... 1954) и др. С общественно-политическата дейност са свързани ръкописи на сказки и беседи: „Михаил Фарадей“, „Произхождението на човека от естествено-историческо гледище“, „Чарлз Роберт Дарвин“ и др. От абонаментите за вестници са запазени броеве на „Вечерни новини“, „Изгрев“, „Литературен фронт“ и др.

Запазени са документи от, до и за членове от семейството на фондообразователя: 1) Анна Михова (майка): Писмата на Никола Михов до нея (1894 ... 1907) са във връзка със: следването му в

чужбина; издръжката на семейството; учителстването му в с. Драганово; по лични и семейни въпроси; 2) Васил Михов — (баща): Документите осветляват учителската му дейност в Габровското училище (1864); преписи от вестниците „Българска пчела“, „Съветник“, „Век“ и опис на книгите му, направени от Никола Михов. 3) Иванка Михова — Списаревска — (сестра). Запазени са две писма от Никола Михов до нея, със сведения за: важни международни събития и частни въпроси (1896, 1903); 4) Михаил Василев Михов — (брат): Писмата му до неговата годеница Анна Киселкова (1895 ... 1902) са в защита на социалистическите му идеи и убеждения; съдържание на приветственото му слово до Конгреса на Германската социалдемократическа партия; плановете му да основе в Лил интернационален студентски социалистически кръжок; реферата, четен пред състудентите му на тема „Въпроси за зараждането на социализма в България“; запознанството му с Максим Горки и работата върху превод на „Песента на буревестника“ и др.

Писмата до Михаил Михов са от: Рачо Ангелов, Никола Михов и се отнасят за: съществуването на студентско дружество в Киев, неговата благотворителна и издателска дейност; положението на лекарите и мизерното им съществуване.

Във връзка с журналистическата и преводаческа дейност на Михаил Михов са: преведената статия на Кръстьо Раковски под заглавие „Икономическото развитие на България“ (1895) и опис на публикациите и преводите му, направен от Никола Михов през 1955 г.

Дейността му като социалист е залегнала в: негова сказка на тема „Въпроси за зараждането на социализма в България“, четена пред състудентите му в Лил (1897) и „Отворено писмо“ до редакцията на „Работнически вестник“ от Н. Харлаков в защита на социалистическите му идеи; 5) Петър Василев Михов — (брат): Запазено тефтерче съдържа извадки от произведения на Максим Горки, Шекспир, Лев Толстой, Гогол и др. автори, с критически оценки за тяхното творчество. С биографични сведения са: кръщелно свидетелство, свидетелства за завършено средно и висше образование, възражение от страна на семейството му срещу задържането му в Дирекция на обществена безопасност (1925) и др. Във връзка с материалното му състояние са спестовни и влогови книж-

ки, извлечения от текущи сметки и др. Кoresпонденцията от Петър Михов (1911—1913) е адресирана до Ел. Райнова и е с частен характер. До него писмата са от П. Бешкова, Иван Бобев, Никола Михов, К. Рачев, Ю. Розентал и др., (1905 ... 1925), повечето с личен характер; някои за гледани от него дела в съда. Във връзка с юридическата дейност и работа на П. Михов като председател и подпредседател на Софийски окръжен съд (1909 ... 1923) са следните документи: сведения за получавани суми по време на трудовия му стаж; протест и опровержение срещу решението да бъде преместен на друга работа и др. Запазена е заповед за назначението на П. Михов за член на Софийския окръжен съд (1915). Свързано с дейността му като мирови съдия в Добрич (1915) е постановление-препис, от което се вижда, че се е задължил да изплати суми на държавата. От дейността му като председател на Кърджалийския окръжен съд (1923) е заповед за назначаването му на този пост. Две писма и открит лист са във връзка с аташирането му към Българското генерално консулство в Женева (1917). Дейността му като член на Комисията по определяне границите на България (1920—1921) се илюстрира от: постановления за определяне средствата за командировки; заповед за освобождаване от длъжността във връзка с прекратяване дейността на комисията; списъци на жителите, останали на сърбо-хърватска територия с искане за притежаване на двувластни имоти. От участието на Михов като член на Софийския военен съд е запазена заповед за назначаването му на тази длъжност. Адвокатската дейност на фондообразувателя отразяват: бележки и решения на гледани от него дела; пълномощия; благодарности; изрезки от вестници. Към разни от адвокатската и юридическата му дейност спадат бележници и бележки със служебен характер.

Във връзка с обществената дейност на Петър Михов е покана за събрание на Дружеството за търговия и индустрия. Заповед за назначение свидетелства за дейността на Михов като председател на Комисия за раздаване помощи на бедните (1915).

От публицистичната му дейност (1896 ... 1918) са запазени следните статии: „Една защита за България“, „Княжески тържества ли?“, „Моменти на противоре-

чия“, „Политика на разбирателство“, „Историческо безумие“ и преводите: „Моят спътник (история на едно пътешествие)“ от Максим Горки, „Страхът на смъртта“ от Л. Толстой, „Началното образование в цивилизованите страни“.

Запазени са документи и от други до други лица — писма от проф. Иван Дуйчев до акад. Тодор Павлов (1959) във връзка с отказ да бъде командирован в Полша за обсъждане на „Енциклопедия на славянските древности“, издание на Полската Академия на науките; „Животописание на д-р Рачо Казански (1948) и др.

Ф. 628; 329 док.; 1758 ... 1973 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1965² и 1973 г.; бълг., арм., гр., итал., лат., нем., рус., тур. и фр. ез.; част от фонда — ЦДА (ф. 1312)

Д-Р АНТОН ИОХАН (ИВАН) УНТЕРБЕРГ (ПОГОРСКИ)

(прозвище: Якиминъг)

(Роден в 1808 г. — Лемберг, Полша; починал в 1877 г. — Самоков)

Лекар в Ада, Белград, Видин, Пловдив, Самоков и др. (1829 ... 1877). Завършва Медико-хирургическия факултет на Лембергския и Виенския университет (1826—1828). Урежда аптека в дома си в Самоков (ок. 1850). Построява стъкларска фабрика в Самоков (1846 [?]), пещ за леене на желязо, воденица с тепавица (1866) и др.

Източници

За фондообразувателя: В околността на ... [Съобщение]. — Дунав (Русе), 2, № 114, 5 окт. 1866, с. 228; Иречек, К. Български дневник. Т. 2, 264—265; Кьосев, Сл. Голям приятел на България (165 години от рождението на д-р Антон Подгорски — Унтерберг). — Соф. правда, № 114, 2 окт. 1973, с. 4; Милошев, Б. Австрийски лекари в България през втората половина на XIX век. — Съвременна медицина, 1965, № 7, с. 438; Михов, Н. Приноси към историята на търговията на България. С., 126—127; Паскалева, В. Икономическото проникване на Австрия у нас от 30-те години на XIX в. до Кримската война. — Истор. преглед, 1956, № 2, с. 43; Първата

¹ Документите преди рождената дата на фондообразувателя са свързани с имотното му състояние, а документите след смъртта — с негови родственици.

² Част от фонда е закупен през 1960 и 1964 г. от Ориенталския отдел, а през 1965 г. е прехвърлен в Български исторически архив.

стъкларска фабрика в Самоков и за д-р Антон Унтерберг. — Самоков (Самоков), № 34, 14 септ. 1935, с. 2.

Публикации на документи: Опис на документи за здравето дело... 50—51, 57 и др., №№ 7, 9—13, 52 и др. (в анот.); Опис на мемоарни документални източници... 117—118, № 200 (в анот.).

Биографичните документални материали — удостоверения, свидетелства, диплома (препис) и др. (1825 ... 1878) са във връзка с: учението на А. Унтерберг и завършването на медицинските науки в Лемберг и Виена; женитбата му с Евтимия Миткооглу; смъртта му; и др. Запазени са и родословно дърво и биография (1963) за живота и дейността му от неговия внук Н. Подгоров; и др.

Материалното състояние на фондообразувателя се документира от крепостни актове, протоколи, документи за владение, данъчни листа, квитанции, разписки и др. (1758 ... 1877).

Намират се писмо и бележка (чернови) до валията в Призрен (1872) и др. (неизвестно лице), на които д-р Унтерберг честити новите им длъжности.

Автори на кореспонденцията до него (1859 ... 1877) са: Артин Анахади, Асанос Узар, Ахмед Азис, Ахмед Махзар, Ахмед Расим, Ахмед Хамди, Зейн ел Абедин, Австрийско консулство — София, хаджи Мано [Стоянов], Мехмед Азис, Мехмед Шази, Външно министерство — Цариград, Министерство на здравеопазването — Цариград, Сайда Атие, Хасан Таксин и др. Писмата, телеграмите и др. са във връзка с лекарската практика на А. Унтерберг (лекуване на болни, изпращане на лекарства, рецепти, наставления и пр. в Кюстендил, Самоков, София и др.); завръщането в Самоков на д-р Йоргаки, който е лекувал Нишкия валия (1859); направена анкета по повод недоволството на населението в Самоков от д-р Унтерберг (1871); уреждане на парични възнаграждения на А. Унтерберг; и др. Сведения и за: получени стоки от Виена; уреждане на сделки и парични въпроси; смъртта на сина му Янко (1872); и др.

Дейността на фондообразувателя като лекар е представена от няколко документа (удостоверение, договор, донесение, протоколи и др.), съдържащи сведения за: деветмесечната му дейност като хирург в гр. Ада (1830); условията при които ще лекува семействата на Кямил Мехмед ага, Салим бей, Хюсни бей и други жители на Самоков (1849—1850); заминаването му за Цариград, за да достави лекарст-

ва (1851); лекарства, които трябва да изпрати в София; и др. Запазени са и: Султански ферман до кадиите и други длъжностни лица в областта между Цариград и Одрин за оказване съдействие на д-р Унтерберг и освобождаване от „обичайните такси“ (1837); инструкция на Великото везирство за правата и задълженията на държавните лекари (1849); грамота от Абдул Азис за награждаването му с ордена „Меджидие“ V степен (1867); и др.

За дейността на д-р А. Унтерберг като собственик на фабрика черпим сведения от писмото, изпратено от Областното управление на Долна Австрия — Виена по повод молбата му да се даде разрешение за 12 или 15 работници да работят в стъklarската фабрика край София — в провинцията Румелия (1846).

Във фонда се пазят и документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателя: 1. Сина му Йохан (Иван, Янко) Антонов Унтерберг (от първия му брак) — две позволителни (1857, 1860), издадени във връзка с правото да носи оръжие, и свидетелство (1878) за смъртта му през 1869 г. Материалното му състояние е документирано от съдебно решение (1850) и договор (1857) във връзка с уреждане на спор по продажба на абаджийски дюкян и др. 2. Запазено е свидетелство (1878) за смъртта на сина му Константин Антонов Унтерберг (от първия му брак) през 1862 г. 3. От съпругата му (втори брак) Евтима Антонова Унтерберг (по баща Константинова Миткова) — писмо (1872) до съпругата на Мехмед ага в Кюстендил по повод смъртта на дъщеря им. 4. Георги Антонов Унтерберг — син (от втория му брак). От документалните материали с биографични данни се съхраняват кръщелно (1878) и венчално (1871) свидетелство (кръстник — З. Хаджигюров, кум — Ив. Доспевски), биография (1960) от неговия син Н. Подгоров и данъчни листове (1869). Група документи отразяват служебната му дейност като: а) чиновник по железниците (1872—1907) — удостоверение, свидетелства, актове, писма и др. (1879 ... 1907) от Дирекция на експлоатацията на железниците на Турция в Европа — Цариград, Министерство на финансите. Дирекция на експлоатация на БДЖ. Цариброд—София—Варкарел—София, Инспекция на БДЖ. Цариброд—София—Бе-

лово — София, Главна дирекция на железниците и пристанищата — София, и др. В тях има сведения за: заеманата от него служба като началник гара (1872—1878); освобождаването му от длъжността началник на Царибродската жп станция и назначаването му като магазинер при Централната магазинна за сечивата и материалите при Софийската гара (1888); приемане и предаване на ценни книжа и др. при Царибродската жп станция (1888); освобождаването на Г. Унтерберг от длъжността магазинер при Софийската гара (1890), приемането и предаването на инвентара, прихода и разхода и пр.; назначаването му като контрольор и завеждащ движението при Инспекцията на БДЖ (1891—1892) и за началник на Софийската гара (1894); уволнението му от длъжността главен директор по железниците и пристанищата (1907); и др. б) Управител на болницата при Народното събрание за ранените и болните от войната през 1885 г. — черпим сведения от описа (1886) „на оправдателните документи“ срещу отпуснатата сума от правителствената Централна комисия за управление на болницата. Към обществено-благотворителната дейност на Г. Унтерберг са отнесени няколко писма и протокол, които дават сведения за: избирането му за почетен гражданин на гр. Самоков (1914); уреждане при читалището в Самоков на фонд „Георги и Фоника Унтерберг“ (1928); подарени суми на читалище — паметник „Отец Паисий“ в Самоков; и др. Намират се и две рисунки (1896) на Виктор Васнецов (коронясването на руския император Николай II) и на арх. Петров Ронет (обявата, с която руският император при коронясването нарежда да се „приобщи“ и съпругата му Александра Фьодоровна). 5. Разрешителното, издадено на сина му Никола Антонов Унтерберг (от втория му брак), е във връзка с отпътуването му от Цариград за вилаета и освобождаването му от обичайните данъци, тъй като е ученик в Медицинското султанско училище (1876). 6. Никола Георгиев Подгоров (внук) — към документалните материали с биографични данни е отнесена „Автобиография на ген. Никола Подгоров (бивш инспектор на конницата)“ (1973). Материалното му състояние се документира от запазените покана и разписка (1938). Автори на писмата (1914 ... 1966) до него са: М. Атанасов, ген. П. Бананов, Пр. Влахов, М. Георгиев, М. Геров, полк. Главчев, Българско акционерно дружество „Българска седян-

ка“ — Прага, ген.-майор Ат. Жилков, ген. К. Златанов, ген. П. Златев, Тр. Игнатов, А. и Б. Йовевич, ген. Ал. Кисъов, ген. П. Марков, ген. Т. Марков, ген. Хр. Петрунов, Вл. Сироманов, ген. К. Соларов, ген.-майор Ал. Танев, ген. Хр. Хесапчиев и др. Те са във връзка с: издаването на сп. „Нашата конница“ (1936); задачите и значението на сп. „Кавалерийска мисъл“ (от 1936 г.) и неговия създател полк. Подгоров; отзиви и оценки за книгите му „Под развятия щандарт“ (и за награждаването ѝ през 1935 г. от Българската академия на науките), „Кавалерийски разкази“ и „Ловни разкази“; сътрудничеството му в сп. „Ловец“ (1933), „Природа“ (1933) и „Изкуство“ (1950); значението на сигналите в кавалерийската служба и молбата на ген.-майор Танев поручик Подгоров да напише за всеки сигнал подходящ текст (1914); общо събрание на Ловното дружество „Сокол“ и избор на ново настоятелство (1938); и др. От дейността на ген. Подгоров като военен са запазени атестационна книжка, бележник, удостоверения, писма и др., издадени и изпратени от 5-ти конен полк — Сяр (1913), Началник на 1-ва конна дивизия (ген.-майор Радков?) и командир на 5-ти конен полк (полк. Н. Станимиров) — Брезник (1919), Командир на 1-ви конен полк (полк. Марков) — София (1919 ... 1931), Командир на Лейб гвардейския конен полк (полк. Н. Станимиров) — София, Федерацията на дружествата на запасните офицери и подофицери — Лом (1931), Началник на канцеларията на Военното министерство — София (1936) и др. във връзка с: участието му във войните 1912—1913, 1914—1918; заеманите длъжности (1908—1936), поведение, прояви и пр.; създадените от него връзки между армията и запасното войнство по време на командования от Подгоров 2-ри конен полк в Лом (1931); награждаването му с ордена „Св. Александър“ V степен (1922); произвеждането му в чин генерал-майор и освобождаването му от длъжност (1936); изработване албуми на 5-та жандармерийска конна група — Брезник (1936) и на Кавалерийска инспекция при Министерството на войната (1937); и др. Писателската дейност на Н. Поргогов се документира от неговите трудове — „Под развятия щандарт“ (второ издание, 1935), „Кавалерийски разкази“ (1940) и „Ловни разкази“ (1940); устава на Дружеството на военните писатели в България (1942); съобщение и писма от Българската академия на науките (по повод награждаването му от фонд „Добри П. Бояджиев“ за книгата „Под развятия щандарт“

през 1935 г.), от Дружеството на военните писатели — София (относно избирането му за действителен член на художествения отдел на дружеството (1942), приемането му за член на управителния съвет на Камарата на народната култура към дружеството (1947), изработването на план за бъдещата военно-научна, историческа, художествена и политическа писателска дейност на членовете на дружеството (1947), и др., и като председател на фонд „Нашата конница“, сътрудник на списание „Нашата конница“ и уредник на музея при фонда са запазени няколко писма, свидетелство, протокол и др. (1928 ... 1940) със сведения за: награждаването му с почетния знак „I класа“ на фонда (1928); заслугите на Н. Подгоров към фонда и удостояването му със званието „редовен сътрудник“ (1929); сътрудничеството му в списанието (1932—1933); награждаването му за книгата „Под развятия щандарт“ (1935); отказа му от хонорар за „Кавалерийски разкази“ (1940); и др. Две книжки от „Кавалерийска мисъл“ (1936) свидетелствуват за дейността му като председател на редакционния комитет и сътрудник на списанието. От дейността на Подгоров като член на управителния съвет на Ловната организация са запазени писма, покани, програми, окръжно, протокол и др. (1928 ... 1943) във връзка с: избирането му за почетен член на дружество „Сокол“ в Севлиево (1928) и за делегат по уреждане въпроса за ловния парк в Лом (1929); участието му като жури на Първия събор на младите ловци в София (1935); избирането му за член на жури на стрелковите състезания по повод предстояща олимпиада в Берлин (1936); участието му в състава на Главната оценителна комисия по време на стрелкови състезания (юни 1938) и в Комитета на върховните оценители за междубалканските стрелкови състезания (септ. 1938); определянето му за делегат в юбилейното тържество по случай 40-годишнината на Ловната организация и при откриването на Първата българска национална ловна изложба в София (1938); провеждането на Третите междубалкански стрелкови състезания (1938); създаването на Гражданско сдружение за противовъздушна и химическа защита на столицата и избор на настоятелство на Софийското дружество (1939); сътрудничеството му в сп. „Ловец“ (1939, 1942); и др. Две писма (1932, 1934) документират избора му за член на Управителния съвет и за пред-

седател на „Български жокей клуб“; и др. Намират се и: писмо (1935) от Министерство на народното просвещение, с което молят Н. Подгоров да направи поправки и допълнения към законопроекта за телесното и гражданско възпитание; три отпечатъка на емблеми, рисувани от него (1936, 1940); биографични бележки от ген. Подгоров за „Мохамед Ахмед Хусреф паша“ (1973); и др. 7. Ангелина Николова Подгорова (по баща Василева Мишайкова) — съпруга на ген. Подгоров. От документите с биографични данни е запазено свидетелство за завършено средно образование в София (1910) и диплома за ученнето ѝ в „Faculté des lettres“ в Гренобъл (1914).

Между документалните материали от, до и за други лица има писма, разписки, протоколи, списъци и др. (1775 ... 1872) от кадията в Пловдив и Самоков, Австрийското кралско консулство — Пловдив, Управителния съвет — с. Баня (дн. с. Костенец, Софийско) и др. до Ан. Георгиев, М. Янкова, каймакама на Самоков и др. със сведения за: уреждане на парични взаимоотношения; разрешаване на развод (1827); откупуване на десетък в селата Доспей и Продановци от Самоковския чорбаджия Косто (1857); изплатени суми на колджии наети за охрана на някои села в Дупнишко (дн. Станкедимитровско) и Горноджумайско (дн. Благоевградско) (1859—1860); освобождаване на Мехмед Ахмедов от военна служба поради болест (1872); лековит извор в пещера край с. Чуйпетльово (дн. Софийско); и др.

Ф. 629; 75 док.; 1842 ... 1945 г.; 1 инв. оп.; пост. 1955 г.¹; бълг., араб. и тур. ез.; части от фонда — в Народна библиотека „Иван Вазов“ — Пловдив (ф. 30) и ДА — Смолян (ф. 465 К)

АГУШЕВИ

(Агуш ага, Мохамед (Мехмед) Агушев, Хюсеин ага Агушев, Ариф Агушев, Салих Агушев, Рашид Агушев, Тахир Агушев, Хюсеин х. Рашидов Агушев, Арих Салихов Агушев, Емин Мохамедов Агушев, Ахмед Махмудов Агушев)

(Втората половина на XIX и първата половина на XX в. — Ахъчелебийско)

Управители, търговци, събирачи на данъци в Ахъчелебийско. Родът на Агушеви е имал силна административна, религиозна и икономическа власт в Централните Родопи — Смолянско и горното течение на р. Арда.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 1, 31—32; Народна библиотека „Иван Вазов“ — Пловдив, Архивни фондове, колекции и единични постъпления (Обзори) Пловдив, 1978, 60—61; Шишков, Ст. Н. Овцевъдството в Тракийската област. — Тракийски сборник, 1928, № 4, 31—84; документите от фонда.

Документите с биографичен характер са лични тефтери (бележници) на Агушеви с имена и адреси (1893 ... 1945); ученически тетрадки на Емин Мохамедов Агушев (1929—1932), Хюсеин Агушев (1910), Тахир Агушев (1926); лична карта на Ариф Салихов Агушев (1928) и др.

За материалното състояние на Агушеви са запазени няколко документа: тапия за владееие на нива и ливада върху вакъфските земи на името на Хюсеин ага Агушев, което право прехвърля на синовете си Салих, Рашид и Тахир (1873); разписка от Хюсеин х. Шумков за взети пари от Хюсеин х. Рашидов Агушев (1891); договор от 1903 г. между Зекия ханъм от Гюмюрджина и Тахир Агушев за отдаване под наем на пасище в Гюмюрджина.

От кореспонденцията до Агушеви най-ранно е писмото (б. а.) от 1842 г. до Агуш ага с поздравления и възхвала. Писмата до Мохамед (Мехмед) Агушев са от С. Ку-

¹ Материалите от фонда са получени в Ориенталския отдел на НБКМ през 1955 г. чрез дарение от сем. Агушеви. На 11 ян. 1965 г. фондът е предаден на БИА.

кушев и саатчи Салих и са за търговия с вълна (1928); до Ариф Агушев са от Яко Барух, Карабекир, Рахим бей и в тях има сведения за търговия със сирене, стопанисване на горите в с. Черналево и др.

Документите във връзка с дейността на Салих Агушев като мюфтия на Ахъчелебийско са списък на учениците от медресето в с. Тозбурун от 1892 г.; удостоверение на Асан Ахмедов Узунов за учението му в същото медресе (1882—1900) и др.

От дейността на Агушеви в общинското управление на с. Могилица (1927—1928) са запазени документи (удостоверения, свидетелства, обявления, списък и др.) за изплатени данъци, гарантиране недвижимото имущество на българо-мохамеданите и др.

Стопанската дейност на Агушеви (1842—1907) е отразена в тефтери, разписки, списъци, в които има сведения за търговия с вълна, масло, сол; събиране на данъци от селата Хасанково, Черешово, Буково, Смилян и др.

Във фонда е запазен ръкописен сборник от 1850 с преписи от книги с религиозна и историческа тематика; глави от Корана, поучения по блогословие и др.

Ф. 630; 11 док.; 1866 ... 1883 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964 г.;
бълг. и тур. ез.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ МАТАКИЕВ

(Роден в Пазарджик ?)

Земеделец и абаджия в Пазарджик¹.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Документите от фонда са във връзка с материалното състояние на Петър Матакиев — тапийски акт, свидетелства, прошение за прехвърляне и продажба на ниви в землищата на селата Текира (дн. Триводици, Пловдивско), Саладиново (дн. Огняново, Пазарджишко) и Демир-

¹ Засега не се откриха повече данни за фондообразувателя.

дишлин (дн. Найдено Геро, Пловдивско) (1872 ... 1883) и плановете на две негови къщи, както и на мястото за строеж на дюкян в Пазарджик.

Материалите, свързани с членове на семейството на фондообразувателя, се отнасят до Димитър Матакиев (?) — (баща) — крепостен акт за притежание на казанджийски дюкян в Пазарджик (1866).

Ф. 631¹; 59 док.; 1877 ... 1988² г.; 1 инв. оп.; пост 1988³ г.; бълг. и рус. ез.

ХРИСТО ИВАНОВ КАРАГЪЗОВ (КАРАГИОЗОЛУ)

(прозв. Гавазина, Калъкчията)

(Роден в 1832⁴ г. — махала Тънки рът, Великотърновско; починал в 1906 г. — София)

Преводач — телохранител (гавазин) при Руското консулство в Търново и Русе (1862—1869) и на граф Н. П. Игнатиев при Руското посолство в Цариград (1869—1877); адютант на главнокомандващия княз Николай Николаевич по време на Руско-турската война (1877—1878), на княз А. М. Дондуков—Корсаков (1878—1879), на княз Александър I Батенберг (1879—1886), на княз Фердинанд (1887—1905?) и началник на дворцовата гвардия. Участва и подпомага националнореволуционното движение през Възраждането. Член на Централното поборителско опълченско дружество в София.

Източници

За фондообразувателя: Ботев, Хр. Събрани съчинения. Т. 3. Под ред. на Н. Жечев. С., 1976, с. 262; Ганчев, Д. Спомени, с. 53; Ганчев, Д. Спомени за княжеското време. Състав. и ред. Д. Коен. Лит. обработка Н. Хайтов. С., 1973, 86—89; Главнокомандующий в Букурещ. — ... [Съобщение]. — Стара планина (Букурещ), 1. № 68, 5 май 1877, с. 4; Иречек, К. Български дневник. Т. 1, 321, 361, 489; Македонски, Хр. Записки на Христо Н. Македонски. 1852—1872. 2. изд. [Бележки Н. Ферманджиев]. С., 1973, с. 141; Начов, Н. Дядо хаджи Димитър Н. Паничков. — В: Сборник на Калоферска дружба. Кн. 2. С., 1924, с. 123; Опис на СбПС. Ч. 1, с. 124 (№ 465), 314

¹ Първоначално фондът е регистриран под № 827.

² Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят за живота и дейността му.

³ През 1993 г. бяха предадени в БИА и „Сведения за Христо Иванов Карагъзов от внучката му Маргарита Н. Карагъзова“ (ръкопис).

⁴ Има различия в годината на раждане.

(№ 1302); Ч. 2, с. 410 (№ 2016), 479 (№ 2763)); ОБ. Т. 1, с. 91 (№ 28); 6 май в Пловдив. . . [Съобщение]. — Стара планина (Букурещ), 1, № 71, 12 май 1877, с. 1; НБКМ—БИА, кол. 47—I, а. е. 436, П. д. 900; документите от фонда.

Бележки (1988), чийто автор е В. Коев, съдържат биографични данни за фондообразувателя: семейна среда; дейност като: телохранител на руския посланик в Цариград Н. П. Игнатиев — снабдяване на българи с руски паспорти, укриване на революционни дейци в посолството там и пр.; преводач към Щаба на руските войски в Търново по време на Освободителната война (1877—1878) и др.; близки контакти с Г. С. Раковски, В. Левски, Ф. Тотю, П. Хитов, Ив. Вазов и др. Сведения и за: дневника на Хр. Карагьозов и проявения интерес към този документ от проф. М. Арнаудов и Ст. Коледаров (загубен по време на Втората световна война); учението на сина му Никола в Русия; и др. Запазено е и съобщение във в. „Мир“ (1937) под заглавие „Принос към историята на Търново“ във връзка с предаден „ценен бележник и важни документи“ от наследниците на Хр. Карагьозов по борбите на българите преди Освобождението.

Запазени са свидетелства и удостоверения (1877 . . . 1904) във връзка с дейността на Хр. Карагьозов като телохранител-преводач (1862—1877) от Ив. Андонов, Г. Антонов, С. Бобчев, Иваница Данчев, Ст. Заимов, граф Н. Игнатиев, Хр. Конкилев, Ил. Куртев, Ив. Кършовски, Хр. Македонски, Ант. Мумджиев, П. Мусевич-Бориков, Н. Обретенов, П. Папанчев, Ст. Попов, Д. Райчев, К. Сапунов, Ст. Стамболов, М. Станков, Филип Тотю, П. Хитов и др. със сведения за: заеманите от него длъжности; участието му в подготовката на четите на Хаджи Димитър, Филип Тотю, П. Хитов и др.; укриване на революционни дейци, на заплашвани от преследване българи, на бежанци и заточеници в Руското консулство в Русе и в Посолството в Цариград (Ив. Андонов, Т. Мутевски, К. Сапунов, С. Филипов и др.) и уреждане бягството им в Русия и Румъния; снабдяване с руски паспорти български доброволци за участие в Сръбско-турската война (1876); пренасяне на вестници, брошури, възвания и др. от Румъния в България; и др. Споменава се и за участието на Д. Райчев и Ив. Терзийски в Априлското въстание (1876); и др.

Дейността на фондообразувателя като адютант и преводач по време на Руско-турската война (1877—1878) се документира от няколко свидетелства, атестат и грамота (1878, 1881—1882) от Главната квартира на командващия действащата армия Николай Николаевич, Александър I Батенберг и др. за участието му в боевете близо до Габрово, при превземането на Плевен, Одрин и Чаталджа и за награждаването му с „Георгиевски кръст“ III и IV степен; и др.

Удостоверение за предадена лично кореспонденция от София на началника на Пощенската станция в Лом (1881) е във връзка с дейността на Хр. Карагьозов като адютант на княз Александър Батенберг.

Ф. 632 Свободна сигнатура

Ф. 633 Министерство на народната просвета — предаден в ЦДИА — 1977 г.

Ф. 634; 361 док.; 1890 ... 1978 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1978 и 1981 г.; бълг., лат., тур. и фр. ез.

БОЯНКА (БОЯНА) ХРИСТОВА МИЛАДИНОВА

(Родена в 1873 г.² — Струга (Македония); починала в 1974 г. — София)

Учителка. Учи в родния си град (1879[?]-1882) и в Солун при настойничеството на дъщерята на Д. Миладинов — Царевна (1882—1890) — завършва пети клас на Българската девическа гимназия „Св. Благовещение“; учителствува в Струга (1890—1894), с. Костенец (1894—1897), с. Лъжене (1897—1907), Цариброд (дн. Димитровград, Сърбия) (1907—1920), Трън (1921—1922), с. Главановци (1922—1924) и София (1922, 1924—1925).

Източници

За фондообразувателката: Божингов, В. Българската просвета..., с. 73; Бъчеваров, Хр. Спомен за осветяването на българската черква „Св. Стефан“ в Цариград — Фенер на 8-й септември 1898 година. С., 1898, с. 129; Миладинова, Е. Документални приложения. — В: Светилник. Състав. Й. Ванчев. С., 1983, 183—184; Миладинова, Е. Документи за българските гимназии в Солун. — Изв.

¹ Запазена е биографична бележка, писана след смъртта на Б. Миладинова.

² Има различия в годината на раждане.

Нар. библ. „Кирил и Методий“, 18 (24), 1983, 440, 446, 455—456; Миладинова-Алексиева, Ц. Епоха, земя и хора. Из българското минало. С., 1939, 89, 97—98; Миладинова-Алексиева, Ц. Епоха, земя и хора. С., 1985, 87, 97—98, 279, 287—288, 353.

Публикации на документи: Миладинова, Е. Документи за българските гимназии в Солун. — Изв. Нар. библ. „Кирил и Методий“, 18 (24), 455—456.

В запазените биографични материали (свидетелства, лична карта, здравна книжка, смъртен акт, некролози и др.) (1890 ... 1978) има сведения за: рождена дата и място; родители; учение в Солунската българска девическа гимназия „Св. Благовещение“ — учители и директори: Хр. Балтаджиева, И. Буфети, Ф. Зографова, М. Казакова, М. Кушева, В. Кънчов, Д. Матов, К. Стателов и др.; учителствуване в Струга, Цариброд, София и др.

Във връзка с материалното състояние на фондообразователката се намират разписки, записи, заявления, удостоверения, пенсионни книжки и др. (1904 ... 1974) за изпращане, внасяне и даване на суми; плащане на данъци, такси и др.; получаване на заплати; уреждане и изплащане на пенсии; и др.

Писмата на Б. Миладинова са адресирани до Хр. Делчов, Й. Дулгеров и [П.?] Попов (1904 ... 1914). Интересува се от приключване на учебната година в с. Скравена; по уреждане на парични въпроси и др.

Автори на кореспонденцията до нея (1894 ... 1967) са: Българска академия на науките (подп. Т. Павлов), Вл. Алексиев (Попалексиев), Ц. Алексиева (Попалексиева, Миладинова), Ел. Андреева, В. Бадинска, Хр. Гагов, М. Георгиев, С. Георгиев, П. Групчева, М. и И. Гюрчеви, Хр. Делчев (Делчов), Г. Доцев, С. Екзархова, Б. Иванов, Р. Калоянова, П. Калпакчиева, А. Кожухарова, М. Кърничева, Г. Лалов, Ив. Миладинов, Кл. Миладинов, Г. Миладинова, Й. Миладинова, М. Нишавска, сем. Хр. Попантови, В. Попиванов, Сл. и Н. Пушкаррови, А. Радков, Н. Тодоров, С. Филипова, Й. и К. Чернови и др. — изпратени от с. Брезово (дн. гр. Брезово), Букурещ, Бургас, Гостивар (Македония), Етрополе, с. Костенец, Ксанти (Македония, дн. в Гърция), Кюстендил, Лайпциг, с. Лъжене, Орханне (дн. Ботевград), Перушица, Петрич, Плевен, Пловдив, Помпей, Прага, Русе, Солун, София, Струга, Цариброд и др. В по-голямата си част писмата съдържат поздравления за Нова година, Коледа, Великден и др. от нейни колеги, ученици и близки. За-

сегнати са и следните въпроси: преместването на Б. Миладинова от с. Лъжене в Цариброд (1907), оценка за учителствуването ѝ в с. Лъжене и др.; промени в Общинския и Училищния съвет в с. Костенец (1909); учението на Вл. Попалекснев в Лайпциг (1908—1909), на В. Попиванов във Висшето училище в София (1906—1907) и др.; участието на Г. Симеонов и Д. Тошев в Балканските войни (1912—1913); чествуването 100-годишнината от гибелта на Д. и К. Миладинови и издаването на техния сборник „Български народни песни“ — участието на Б. Миладинова в Президиума на БАН на тържественото събрание състояло се на 18 декември 1961 г.; и др. Споменава се и за: К. и Сп. Гагови, Г. Миладинов, сем. Нишавски, сем. Писинови, Л. Попалекснев, сем. Н. Попалексневи, сем. Праматарови, Сестримски, Славейкова, Н. Чакъров (Алябака), сем. д-р Янчулеви и др.

Дейността на Б. Миладинова като учителка в Струга, с. Костенец, с. Лъжене, Цариброд, Трън, с. Главановци и София през 1890—1925 г. е документирана от запазените свидетелства, сведения, удостоверения, писма, служебна книжка, служебен списък и др., издадени от: Стружки смесен нахийски съвет — Струга, Училищно настоятелство Ихтиман, Министерство на народното просвещение. I Царибродски платежен пункт — Цариброд, Основно училище „Хр. Ботев“ — Цариброд, Министерство на народното просвещение. Инспекция на Софийските градски основни училища — София, Светия Синод на Българската църква — София и др. В тях има сведения за: назначавания, премествания, уволнявания и др.; получавани заплати; оценка за работата, поведението ѝ и пр.; образование; прослужено време и др. Още и за: учители, училищни инспектори, училищни настоятели и др. — П. Баламезов, Д. Беров, П. Бончов, Ст. Бочев, Е. Виденов, П. Григоров, Н. Даскалов, свещ. Дионисий, Ил. Добрев, Ц. Дойчева, Д. Дюкмеджиев, Ив. Кацаров, Хр. Марков, П. [?] Монеv, Ив. Несторов, Хр. Нешов, П. Николов, Хр. Попов, А. Радев, Евд. Христова, Д. Чемширов, А. Шопов и др. Тук са причислени и учебниците на Б. Колев и Ив. Нонов „Граматика за трето отделение на основните училища“ и „Граматика за четвърто отделение на основните училища“ (1911).

Няколко документа (членска книжка, членска карта и устав) свидетелствуват за членуването на Б. Миладинова в Работническата кооперация „Напредък“ — София

(1920) и в ОРПС. Съюз на пенсионерите за изслужено време — София (1948—1950).

От документалните материали с общо съдържание се пазят: карта на „България от 1914 г. до 9. IX. 1944 г.“ (1955) и библиографска справка за „Димитър и Константин Миладинови. По случай 100 години от смъртта им“ (1961).

Запазена е молба (1973) от Мария Янкова Миладинова (снаха) до Председателя на Първи РНС — София във връзка с навършване 100 години от рождението на Б. Миладинова, за оказване на необходимото внимание като потомка и близка родственица на Братя Миладинови.

От документите от, до и за други лица се намират: писмо (1910) от Българска земеделска банка Царибродски клон — Цариброд до И. Гюрчев относно уреждане на облигации; поздравителна карта (1924) от Илинденска организация — София до Ив. Каранджулов; и др.

Ф. 635; 14 док.; 1909 ... 1916 г.; 1 инв. оп.; пост. 1965, 1971 г.; бълг. и фр. ез.; части от фонда — в НА — БОН (сб. 11 Литературна), ЦДИА ф. 60; Къща музей „Димчо Дебелянов“ гр. Копривщица

ДИМЧО (ДИНЧО) ВЕЛЪОВ ДЕБЕЛЯНОВ

(псевд.: Аз, Амер, Субалтор, Тафт, Шприц, Ястреб, Амер, Frau, Sorge, Infusoria)

(Роден в 1887 г. — Копривщица; починал в 1916 г. — Демир Хисар (Гърция)

Поет. До 1904 живее и учи в Пловдив. Гимназия завършва в София (1906). Студент в Юридическия факултет на СУ (1907—1908), по-късно редовен слушател във Филологическия факултет. Работи като: пресметач в Централна метеорологична станция; стенограф в Народното събрание и Софийска община; коректор и репортер във вестник „Ден“ и „Балканска трибуна“ (1906—1908); съредактор на сп. „Звено“ (1914); завършва школа за запасни офицери (1913—1914), убит като доброволец на Южния фронт.

Източници

За фондообразувателя: Българската критика за Димчо Дебелянов. Състав. Ив. Сестримски. С., 1988. 536 с.; Димчо Дебелянов, Николай Лилев, Г. Райчев в спомените на съвременниците си. [Ред. Г. Марков]. С., 1967. 768 с.; Илчев, Ст. Димчо Дебелянов между греха

и разкаянието. Изследвания, С., 1985. 351 с.; Марков, Г. Димчо Дебелянов. Творчеството на писателя в българската литературна критика. Състав. П. Аичев. Варна, 1992, 208 с.

Публикации на документи: Дебелянов, Димчо. Стихотворения. С., 1920, 58—60.

Единственият документ с биографични данни за Димчо Дебелянов е препис на спомен за него от неустановен автор, с псевдоним Негоп, отнасящ се до годината 1914.

Запазени са три писма на Николай Лилиев до Димчо Дебелянов (на две от тях е направен машинописен препис от Георги Константинов). Съдържат: стихотворение на френски от Август Анжеллие; данни от личен характер, сведение за предстоящо пътуване на Лилиев до Париж (1910) и отношението му към Димитър Подвързачов.

От поетическото творчество на фондообразувателя са ръкописи на стихотворенията му, писани на фронта — „Сиротна песен“ и „Един убит“.

Ф. 636 Свободна сигнатура

Ф. 637 Свободна сигнатура

Ф. 638; 23 док.; 1888 ... 1899 г.; 1 инв. оп.; пост. 1924 г.

ДИМИТЪР НИКОЛОВ ПЕТКОВ

(псевд. Свирчу, Солак)

(Роден в 1858 г. — Башккьой, Тулчанско; убит в 1907 г. — София)

Политически и обществен деец. Участник в Сръбско-турската война в четата на П. Хитов (1876); опълченец в Руско-турската освободителна война (1877—1878). Член на Народнолибералната партия; кмет на София (1887—1893); министър на обществените сгради, пътищата и съобщенията (1893—1894); председател на НС (1892—1893); министър на вътрешните работи (1903—1906); министър-председател (1906—1907).

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 5, с. 179.

Автори на кореспонденцията до Д. Петков са: В. Бабилов, П. Банов, А. Боссев, Д. Драмов, Д. Драшев, Г.

Дяков, Д. Коджабашев, Т. Куртов, М. Милев, В. Попов, З. Стоянов, В. Хаджитодоров, Х. Янков и др. В нея има сведения за: положението в Народнолибералната партия (1899); предстоящи избори (1899); становището на Д. Греков и В. Радославов по образуване на единна либерална партия; недоволство от съюза с „радославистите“; вътрешнополитически и вътрешнопартийни борби (1899); разговор на З. Стоянов с крал Милан по въпроса за конференция между България и Сърбия (1888) и др.

Ф. 639 Принц Кирил — Предаден в ЦДИА — 1977 г.

Ф. 640; 72 док.; 1884 ... 1932; 1 инв. оп.; пост. 1965, 1966, 1967 г.

СТОЯН СТОЙКОВ РУСЕВ

(псевд.: Дядо Благо, дядо Рою, Рою Нанин, баба Тодора, баба Димка, Станка Радкова)

(Роден в 1865 г. — Заберново, Бургаско; починал в 1938 г. — София)

Детски писател, един от пионерите на българската детска литература; учителствува в Малкотърновските села, Бургас и София близо 50 години (от 1889); фолклорист; редактор на месечното детско списание с картинки „Градинка“ (1894—1897); заедно с чичо Стрян издава детското вестниче „Славейче“ (1906—1910), библиотека „Росна китка“ (1931—1936); редактор на детското вестниче „Земледелче“ (1933—1934). Автор на много приказки, стихотворения басни, поговорки. Пръв у нас превежда и издава приказките на Братя Грим (1896 г.).

Източници

За фондообразувателя: Василев, М. Българска детска поезия. С., 1983, 34—37; Веселинов, Г. Българска детска литература. Христоматия. С., 1975, 36—40; Веселинов, Г. Детска литература. Учебник за институтите за детски учителки. С., 1972, 63—68; ЕБ. Т. 5, с. 845; Метева, М. Стоян Ст. Русев (Дядо Благо). — Родна реч, № 2, 1982.

Публикации на документ: Русев, Ст. Мъдра баба. Гатанки. С., 1981, 64 с.; Русев, Ст. Народни обичаи от Бургаско. — Сб. НУНК, 1, 1890, 272—275; Русев, Ст. Песни периодически и религиозни. Великденски. — Сб. НУНК, 4, 1891, 16—20; Русев, Ст. Приказки за зли духове. — Сб. НУНК, 5, 1891, 131—134; Русев, Ст. Народни обичаи от Лозенградско или Кърк Клийско (Одрийски вилает). — Сб. НУНК, 6, 1891, 224—227; Русев, Ст. Народни обичаи от Бургаско. — Сб. НУНК,

7, 1892, 223—223; Русев, Ст. Песни из челядният живот от Бургаско. — Сб. НУНК, 9, 1893, 57—59; Русев, Ст. Песни периодически и религиозни. Песни из личния живот. От Бургаско. — Сб. НУНК, 10, 1894, 27—31.

От кореспонденцията на фодообразувателя е запазено негово писмо до Милка Райчева, написано в забавна форма, като местата на буквите са разменени. (1932).

Литературната дейност на Стоян Русев е отразена в запазените ръкописи на поетическите му творби, разделени на: а) Лирически стихотворения: „Две ружи“, „До поточето“, „Пял бих“, „Снегът и сърцата“ и др; б) Сатирични творби: „На един юрист“, „Без сметка“, „Модерен Петко“, „Наш Михалчо“; в) Басни и епиграми, от които по-характерни: „Ябълка и киселица“, „Воденичар и река“, „Елен и слънце“ и др.

От творбите му, посветени на децата, са: ръкопис на приказката му „Абедин и Вегедин“, подготвената „Читанка“ за II отделение (1910) със съавторство на Ст. Попов и литографии на ръководеното от фодообразувателя детско списание „Градинка“ (1894—1897).

Във връзка със заниманията на Русев като фолклорист са запазени тетрадки, които съдържат запис на материали, публикувани в „Сборник народни умотворения, наука и книжнина“ (1890—1894).

Ф. 641; 2983 док.; 1342 ... 1964 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1965 г.; бълг., гр., нем., рум., рус., тур. и фр. ез.

ИВАН ПАНДАЛЕЕВ ОРМАНДЖИЕВ

(псевд. Ив. П. Горов, Лесовски)

(Роден в 1890 г.² — Лозенград; починал в 1963 г. — София)

Историк, изследовател на националноосвободителните борби на българите в Южна Тракия. Завършил Одринската българска мъжка реална гимназия „Д-р Петър Берон“. Учителствувал в Ксанти (1919), Карнобат, Лозенград, Бургас и София (1920—1945). Десен член на Тракийския научен институт. Автор на учебници по история, на научнопопуляр-

¹ Документът от 1342 г. представлява литографно копие на дарствена грамота на цар Иван Александър.

² В някои източници за рождена дата е посочена годината 1891.

ни и монографични трудове: „Приноси към историята на въстаническото движение в Одринско (1895—1903). Кн. 1—4. 1927—1941, „Антим I, български екзарх“, „Преображение. 30 години от въстанието на българите в Тракия“ и др.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 4, с. 751; Чолов, П. Български истории. . . . 301—302; Тодев, Ил. Българско възраждане в Одринска Тракия (Дисертация); Тодев, Ил. Българско национално движение в Тракия (1820—1878). С., 1994.

Публикации на документи: Орманджиев, Ив. Антим I, български екзарх. С., 1928; Орманджиев, Ив. Нова и най-нова история на България. С., 1945; Орманджиев, Ив. и Ив. Пенаков. Д-р Петър Берон. . .

Към биографичните материали (1916—1950) могат да се отнесат няколко тефтерчета и една тетрадка, които съдържат данни за: дата и място на раждане; учение на Орманджиев в Одринската гимназия, София и др.; учителствуването на фондообразувателя в Ксанти, Копривщица и София; участието му в Първата световна война (описание на военните действия, лични впечатления, текстове на бойни маршове и др.); културно-просветно възраждане в Лозенград; сръбска пропаганда в Македония; интернирането на фондообразувателя в Ловеч като член и председател на Върховния изпълнителен комитет на Тракийската организация (1935); дейност на фондообразувателя в „Просветния съюз“; начало и ход на Втората световна война и участието на България в нея; вътрешна и външна политика на правителството на ОФ в България (1944—1950); бомбардировките в София.

Към библиографичните материали могат да се отнесат списъци на статии и други трудове на Ив. Орманджиев с означение къде и кога са отпечатани; отзиви и рецензии за негови книги („Сократ и атинската демокрация“, „Нова и най-нова история на България“, „Тракия в балканските международни борби“ и др.).

Запазени са няколко писма (1921—1960) от фондообразувателя до П. Казаков, М. Минев, Ил. Славков и др. Те засягат: намеренията на Орманджиев да се заеме с написването на книга за Г. Кондолов; трудностите, които среща фондообразувателя във връзка с отпечатване и пласиране на трудовете си („Приноси към историята на

въстаническото движение в Тракия“, кн. VII и „Нова и най-нова история на България“) и др.

Автори на писмата до Ив. Орманджиев са: Болийо, Я. Гочев, В. Златарски, Г. Калоянов, Ив. Калудов, Хр. Караманджуков, Ив. Карталев, Д. Карев, Г. Кацаров, Ст. Мавродиев, Т. Маджаров, Д. Минев, Ан. Орманджиева, А. Разбойников, В. Разбойников, Н. Станев, Б. Чилингиров и др. В техните писма има данни за: дейност на фондообразувателя като уредник на археологическата сбирка и окръжен училищен инспектор в Бургас; дейността му във връзка със събиране на материали за революционното движение в Одринско и Тракия; пласиране на трудовете му („Георги Кондолов“); отзиви за отделни негови книги; отправено предложение до Орманджиев да напише труд за Лазар Маджаров и да сътрудничи на в. „Тракия“; данни за революционната организация в Бунар Хисар и Дедеагачко; ВМОРО в Харманлийско; дейността на Я. Гочев като пунктов началник в с. Любимец, Хасковско (1900—1906); дейност на Г. Кондолов в Малкотърновския революционен район и убийството му; дейността на Хр. Караманджуков (1900—1902); псевдонимите на някои революционни дейци от посочените райони; податки за куриерите на организацията в Бунар хисар; революционни акции; участие на свиленградци в революционните борби в Тракия; причини за неуспеха на революционното движение в Малкотърновско; дружество „Странджа“; бележки на д-р Читаков от София за революционното движение в Лозенградско (преди и след 1903); инциденти по турско-гръцката граница (1947); изнесени от Ив. Орманджиев сказки в различни райони на страната; бележки за рода Бимбаловци; издаване на сп. „Родопа“; откриване бюст-паметник на Сл. Мерджанов в Карнобат (1936); споменават се Т. Шишманов, Д. Янков (с псевдоним „Дружелюбов“), Р. Петров (с псевдоним „Горанов“) и др.

Основната група документи е свързана с дейността на фондообразувателя като историк и историограф на тракийското революционно движение.

Служебната кореспонденция засяга: необходимостта от системно издаване и публикуване на документите, съхранявани в наши архиви, по въпросите на революционното движение в Тракия; отправена покана към фондообразувателя да изнесе реферат на тема „История на Странджанското въстание и неговото значение“ (1928); покани за

участие в юбилейни чествувания на В. Левски (1940), Добри Христов (1940), В. Друмев (1941), 200 години от написване на „История славянобългарска“ (1961), 50 години от Балканските войни, както и за сътрудничеството на Орманджиев във в. „Изток“ (1935); изключването на Ив. Орманджиев от Тракийския научен институт и причините за това (1959); музейна сбирка за Т. Грудов в Бургас (1959); предстоящо откупуване на архивите на лозенградчанина Г. Минков (1956—1957); отношенията на Орманджиев с Хр. Караманджуков; пласиране книгите на фондообразователя: предадени от Орманджиев в Народната библиотека, София портрети на революционни дейци от Тракия (1957).

От основните трудове на фондообразователя са запазени ръкописите на: 1) „Приноси към историята на Македоно-одринското революционното движение в Тракия“ (кн. V—XII) (данни за революционната дейност на: Г. Кондолов; архивът на Г. Минков и обществено-политическата му дейност; архивът на Я. Гочев и участието му в революционната борба; дейност на македоно-одринските дружества в България и чужбина; дейност на ВМОК; върховизъм и централизъм; документи от архива на Екзарх Йосиф I; Балканските войни 1912—1913; Вътрешна тракийска революционна организация и Комитетът за освобождение на Тракия; конгрес на „Комитет за свободата на Тракия“; приемане устав, клетва и правилник (1929); основаване на фонд „Тракийско дело“ в Пловдив; революционните борби на българите в Лозенградско, Бунархисарско, Малкотърновско; податки за еп. Синесий — управляващ българската митрополия в Одрин; участие на Васил Мезеклиев от Свиленград и Щифон Бургоужиев в Преображенското въстание; данни за учителките от Одринската гимназия Н. Апостолова, Ан. Илиева, Л. Блъскова, Цв. Греченлиева, Ф. Димитрова, Р. Иванова, А. Николчева, Йор. Поптризлинцева, А. Тошева и др.; спомени на В. Антонов, Ан. Арнаудов, К. Бахаров, Д. Бекриев, Л. Блъскова, Вл. Бояджиев, Мих. Бояджиев, Г. Василев, Н. Вранчев, Д. Вълков, Ст. Вълчев, Ел. Гачева, П. Генадиев, Зл. Георгиева, М. Герджиков, Ив. Граматиков, Герченлиев, Ив. Грудов, Ат. Данаилов, В. Данаилов, Н. Данаилов, Д. Деков, Т. Делииванов, Д. Джелебов, Г. Димитров, Ив. Димитров, Л. Димитров, Ф. Димитрови, М. Загорчева, Ив. Златанов, Р. Иванова, Ал. Иванчев, Ст. Икономов, Ан. Илиев, Ст. Калоянов, Я. Караколев, Хр. Караманджуков, Д. Карев, Хр. Карев, Д.

Катерински, С. Киров, П. Ковачев, Вл. Коруев, Д. Кудев, П. Лазаров, А. Левчиев, Н. Лулчев, Д. Маджаров, Л. Маджаров, Ив. Маказчиев, Хр. Настев, Д. Нешев, А. Николчева, Н. Панайотов, Т. Петков, Ал. Попов, Я. Попов, Поптризлинцев, Ат. Разбойников, Ст. Разбойников, Г. Райков, Ил. Робов, М. Савов, В. Сариев, Хр. Симидов, Д. Славков, Д. Стамболов, Д. Стефанов, Т. Стоев, Р. Стоянов, Д. Ташев, Г. Тенев, Ив. Терзиев, А. Томов, А. Тошева, А. Топкиров, Т. Хвойнов, К. Христов, Ст. Чакърров, М. Черешов, М. Чолаков, Хр. Шалдев, В. Шанов, Г. Шереметев, Р. Шиндев, Г. Шишманов, Зах. Шумлянска, Д. Янев, Д. Янков и др.). Сведения и за откупване архива на Г. Минков — участник в революционното движение; откупуване от БАН трудовете на Орманджиев за участието на П. Напетов и Ас. Хадживасилев в революционното движение в Тракия; полагане усилия за публикуване на труда на фондообразователя — Одринска българска мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“, ч. I и II; намерения на БАН да откупи всички трудове на фондообразователя; предстоящо издаване на „Преображенското въстание в Одринско“; рецензии за научни трудове на Орманджиев. 2) Едно културно-национално дело на Българската Екзархия в Тракия — Одринската българска мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“ (Сборник от документи и спомени, ч. I—II). 3) Одринска българска девическа педагогическа гимназия „Касъров и Одринските Касъровци“ (Сборник от статии, документи и спомени). 4) Македоно-одринското революционно движение и Преображенското въстание (Кратко изследване за тяхната същност, отражение и последици). 5) Преображенското въстание в Одринско 1903 г. (Подготовка, действия, последици). 6) Документи за патриотическата революционна и държавническа дейност на д-р Георги Вълкович. 7) „История на България“ — I—III. 8) Методика на обучението по обща и българска история.

Във фонда се съхраняват и други трудове на фондообразователя: „Българската екзархия и македонците“, „Отражение на Комитетското десетилетие (1867—1877) върху българската народна църква и Екзархията в Цариград“, „Борбите между българи и гърци за Беломорска Тракия“, „България и нейните съседи на Балканския по-

луостров“, „Документи за българското националноосвободително движение в Тракия след Преображенското въстание“, „Западна Тракия в науката и политиката“, „Из борбата между върховисти и централисти в Ахъчелебийско — 1901“, „Из миналото на тракийските българи“, „Момчил воевода в народните песни и предания“, „Одринските Керековци в борбите за културно-национална обособеност, независимост и свобода“, „Нашите водители и воеводи в македоно-одринското революционно движение“, „Петко Напетов в подготовката на Преображенското въстание“, „Петко Напетов в българското националнореволюционно движение в Тракия“, „Политическите затворници в Одрин до амнистията през 1904 г. във връзка с революционното движение на българите в Тракия“, „Тракия в международните договори и отношения“, „Асен Хадживасилев в македоно-одринското революционно движение“ и др. В тях могат да се открият сведения за бежанския въпрос в Източна Тракия; положението на българите в Лозенград; аграрно-социални отношения в Тракия преди и след Освобождението; църковно-учебното дело на българите в Южна Тракия: църковно-училищно дело на българите в Ксанти, Габрово, Лозенград, Одрин; празнуване празника на Кирил и Методий в Лозенград; Петко Славейков в Одрин; Антим I и Българското възраждане; революционно движение в Свиленградско, Лозенградско (1900—1905) и Одринско; създаване на емиграционно дружество „Странджа“; изследвания на Орманджиев за Паисий Хилендарски, Г. С. Раковски, В. Левски, БРЦК и пр.; подготвяне за печат на сб. „Лозенград“ и др.

Неголяма група документи (1936—1943) е във връзка с изнесени от фондообразувателя сказки и доклади, както и речи, произнесени по различни поводи (откриване паметник на революционера Сл. Мерджанов в Карнобат и освещаване знамето на младите тракийци в Хасково). Засегнати са и следните теми: Бежанският въпрос; Санстефански мирен договор; Балкански войни 1912—1913; Преображенско въстание 1903; празнуване празника на Кирил и Методий в Тракия и др.

Пазят се и изрезки от вестници и други печатни материали, събирани от фондообразувателя във връзка с дейността му като историк и историограф. В тях има данни за въстания на българския народ против османското робство 17—19 в.; четата на Хр. Ботев през 1876; Санстефански и Берлински мирен договор и пр.

От дейността на фондообразувателя като член на научни дружества и институти са запазени отделни документи, осветляващи дейността му като член на Археологическия институт в София и документи, осветляващи дейността му като член на Тракийския научен институт (предстоящо издаване на сборник за Петко войвода и том V, VI и VII от „Приноси към...“); сътрудничеството на фондообразувателя към Института за история при БАН; излизане на фондообразувателя от състава на дружество „Тракия“; изключването му от Тракийския научен институт; членуването му в „Комитет за свободата на Тракия“; миналото на тракийските българи; обсъждане статии на Орманджиев и пр.

Дейността на фондообразувателя като директор на Лозенградската прогимназия (1923) е отразена в три документа за изследване на българи от града; произволи на владиката и общинските власти и съветници в Лозенград; необходимостта от разрешаване на бежанския въпрос; убийства и обири в града и пр. (1924).

Запазени са и няколко документа от дейността му като агент на застрахователно дружество (1923—1924).

Друга група документи илюстрира дейността на Орманджиев като преподавател по история в Първа и в Трета софийска гимназия (1938).

Запазени са и документи във връзка с членуването на Орманджиев в Просветния съюз (1935—1942). Те засягат следните въпроси: идеология, програма, устав, правилници и задачи на съюза; образователната система в България; издействувани придобивки за учителите след създаването на Просветния съюз; учителски конференции в провинцията; чествуване на 100 години от рождението на В. Друмев в Шумен; Просветна кооперативна взаимоспомагателна каса; отправени обвинения на в. „Днес“ и „Вечер“ срещу „Просветния съюз“; изнесени сказки от страна на лектори на Просветния съюз; учителският институт в Дупница; увеличаване заплатите на учителите и пр.

От дейността на Орманджиев като тракийски деец са запазени окръжни, писма, брошури, уставни, правилници и др., разкриващи данни за: Четвърти конгрес на Тракийския младежки съюз (1928); желание на бежанците от Западна Тракия да се завърнат в родните си места (1942); статут на македонските дружества; чествуване на 25

години от Илинденско-Преображенското въстание; Правилник за административно и боево устройство на Вътрешната тракийска революционна организация (1926); устав на фонда „Тракийско дело“ (1930); устав на Съюза на Македоно-одринските опълченски дружества в България (1933); избиране на Орманджиев за делегат на II конгрес на македоно-одринските опълченски дружества (1936); създаване на Тракийски научен институт и неговата дейност; освещаване паметника на революционера Сл. Мерджанов (1936); създаване на комитет за чествуване на стогодишнината от Велчовата завера и избирането на Орманджиев за негов почетен член (1935); смъртта на М. Стамов — дългогодишен член на дружество „Тракия“ (1948); изложение на тракийци-емигранти до министрите на външните работи и петте велики сили във връзка с изработване мирния договор с България (1946).

Няколко писма във фонда са във връзка с отправени до фондообразувателя покани да сътрудничи на различни списания и вестници (в. „Родина“, „Училищен преглед“, сп. „Завет“) (1932—1937).

Към дейността на фондообразувателя като член на Български младежки съюз „Отец Паисий“ (1934—1942) се отнасят доклад от научна обиколка из Беломорието, позив за участие в протестна акция по случай 15 г. от подписването на Ньойския мирен договор и няколко писма във връзка с посещението на Ед. Бойл в България.

С обществено-политическата дейност на фондообразувателя е свързана друга голяма група документи, които осветляват следните въпроси: членуването на фондообразувателя в читалище „Антон Страшимиров“; културно-просветната дейност на фондообразувателя в 154 ОФ организация.

Няколко документа (програми за театрални представления, листовки и православни календари) са с общо съдържание.

Запазени са и архивни материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя: 1) Анастасия Орманджиева — съпруга. Няколко документа са във връзка с материалното ѝ състояние. Друга група документи (писма до Орманджиева от Ст. Аргиров, К. Стоименов, С. Странски и др.) са относно пласиране трудовете на Орманджиев; инициирането му в Ловеч (1935); ученически стачки; участие

на Орманджиева в художествено-индустриална изложба в Търново (1938) и др. Дейността ѝ като прогимназиална учителка в с. Каялий (1923), като председател на Контролната комисия при Тракийския женски съюз (1936—1938) и като член на Пенсионерско дружество (1949) също е представена от неголяма група документи (писма, доклади, протоколи, разписки и др.); 2) Елена Иванова Орманджиева — дъщеря — документи във връзка с кандидатстването ѝ в Художествената академия в София (1947—1948). 3) Златка Иванова Орманджиева — дъщеря — биографични документи във връзка с учението ѝ в Сорбоната (1939) и удостоверение във връзка с учителстването ѝ в Дедеагач (1948); 4) Славя Иванов Орманджиев — син — отзиви за него в периодичния печат (конструирал устройство за ограничаване смущенията при приемане на телеграфни сигнали).

Ф. 642 Аспасия Думанова — Предаден в Архива на НРБ на 31. I. 1985 г.

Ф. 643; 186 док.; 1871 ... 1961 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.; бълг.; англ., гр. и фр. ез.

ПЕТКО ВЕЛЧЕВ ПЕТКОВ (КЪОСЕВ)

(Починал след 1961 г.)¹

Автор на историческата монография „Участието и съдбата на село Голема Раковица в Средногорското въстание през 1876 г.“, на пътеписи, статии и стихотворения; дългогодишен нотариус в Горна Джумая; служител към Министерство на правосъдието; председател (от 1931 г.) и почетен председател на Големо Раковишкото културно-просветно и благотворително дружество „Калиновец“ в София.

¹ Не се откриха данни за годината и мястото на раждането и смъртта му.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

От автобиографичните материали във фонда е запазена бележка, съдържаща адреси на роднини и близки на Петко Велчев.

Към биографичните документи се отнасят: свидетелство (1936), издадено от Йерусалимската патриаршия, във връзка с посещението на Петко Велчев в Йерусалим; призовка (1961) за свидетелствуване в съда; визитна картичка и др.

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя са документи за притежавани недвижими имоти, за предявен паричен иск и др.

Между авторите на малобройната кореспонденция до Петко Велчев (1938 ... 1949) са Трайко Ангелов, Георги П. Велчев, Трайко Григоров, Спас Тотев, П. Тошев. Писмата са със сведения за паметници на участници в Априлското въстание и от частен характер.

Дейността на Петко Велчев като автор на исторически трудове, пътеписи, статии и др. се илюстрира от: 1. Монография (ръкопис) „Участието и съдбата на село Голема Раковица в Средногорското въстание през 1876 г. и кратката ѝ обща история“ и материали, събирани за написването на труда; 2. Пътеписи и пътни бележки — „До божи гроб — Египет и обратно“, „До Америка и обратно“ (заедно с проспекти за френските презатлантически линии през 1939 г., корабите за Големите Канадски езера, Фордовите заводи в щата Мичиган, забележителностите в Северен Уелс), „През Розовата долина и българския Манчестер“; 3. Студии, статии, стихотворения и др. — „Добри войвода“, „Едно небивало поклонническо посрещане в с. Голема Раковица“, „Петима души от Ботевата чета“, „Родословието на някои Раковишки родове“, „Средногорска Голема Раковица“, „Итало-абисинската война“ (стихотворение), „Гробове на неизвестни Ботевци четници“, „Хайдушките кладенци“ (стихотворение), „Родното място — село Голема Раковица“ (стихотворение), както и материали, събирани за написването им; 4. Документация за революционни акции и дейци и за Априлското въстание, съдържаща статии, съобщения от вестници, бележки и др. материали (1895 ... 1957) — „Документи по

„Априлското въстание“ от Владимир Тодоров-Хиндалов, препис на протокол от събранието на БРЦК в Букурещ на 20 и 21 август 1874 г., „Априлското въстание. Първите известия и сведения от София и Пловдив. (Из турските държавни архиви)“ от П. Дорев, „Спомените на дядо Пешо Панчев за Левски“ от А. М-в, „Гатьо Стоянов Шишков. (Сподвижник на Васил Левски и Георги Бенковски)“, „Сподвижниците на Васил Левски от с. Голема Раковица, Елинпелинско“ от Г. Пенев, „По пътеките на старите хайдутини“ от Ив. Клинчаров; 5. Бележки и материали във връзка с книжовната му дейност — тетрадка с „Извадки на фрази, хубави мисли и думи“, „Списък на чуждиците, които е желателно да се избягват“ и др.

Във връзка с дейността на Петко Велчев като съдебен служител са документи (1922 ... 1935) за: адвокатското възнаграждение (1922); закона за устройството на съдилищата; закони за урегулиране на неформените с нотариални актове покупко-продажби на недвижими имоти; и др.

За обществено-политическата дейност на Петко Велчев като председател на културно-просветното и благотворително дружество „Калиновец“ свидетелствуват документи (1931 ... 1951) със съобщения за общи събрания на дружеството; за награждаване на Петко Велчев с дружествена сребърна значка за заслуги; речи, произнасяни по различни случаи; списък на членовете на настоятелството на дружеството (П. Велчев, Спас В. Ранджев, Стоимен Шишков и др.).

Към документалните материали с общо съдържание са отнесени: книгата „Исторически Дряновски манастир. Две бележити годишнини“ от свещ. Хр. Минчев; пътеводител на изложбата „Великата Октомврийска социалистическа революция и нейното влияние в България“; детски стихотворения и разкази от Д. Подвързачов, Драго Попов, Асен Разцветников, Николай Райнов и др.

В раздела документални материали от, до и за други лица се съхранява касова бележка (1937) на О. О. Д-во, книгоиздателство и учебни помагала „Христо Г. Данов“ — Пловдив за финансовите взаимоотношения между издателството и К. Божанов.

Ф. 644¹; 11 док.; 1938 ... 1941 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961 г.

ИОРДАН МИХАЙЛОВ (ЮРДАН МИХАЙЛОВ) ТОДОРОВ

(псевд.: Бродар, Мориз и Морис)

(Роден в 1860 г. — Сливен; починал в 1943 г. — София или Сливен)

Журналист, публицист и обществен деец. От 1875 до 1879 г. работи по железниците на гара Керманлий (дн. Кермен), Нова Загора и Гърново Сеймен (дн. Симеоновград); началник на Пловдивската телеграфопощенска станция (от 14 юли 1879 г.), контрольор (1882) и инспектор (1883—1885) при Дирекцията на пощите и телеграфите в Пловдив, секретар, инспектор и директор при Главна Дирекция на П. Т. Т. в София (1886 [?]-1894), инспектор на жп линия Бургас—Ямбол (1894—1895), комисар на Княжество България при Източните железници в Пловдив (1895—1908), окръжен съветник в София (1908—1914), Софийски окръжен управител и управляващ Пиротски окръг (1914—1918) и др. Следва право в Париж (1883—1884). Участва в борбата за Съединението на Източна Румелия с Княжество България (1885). Издава и редактира сп. „Светлина“ (по-късно „Илюстрация Светлина“) през 1891—1934 г. Сътрудник на в. „Съветник“ (Сливен), сп. „Знание“ (Стара Загора) и др.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, Ив. РБП. С., 1989, 70, 190, 448; Данчов, Н. Г. и... БЕ., с. 1009; ЕБ. Т. 4, с. 292; Иванчев, Д. БГП. Т. 3, с. 274; Касъров, Л. Енциклопедически речник. Ч. 2: Л—П. Пловдив, 1905, 1390—1391; Юрдан Михайлов. [Биогр. статия]. — Телеграфопощенско и телефонно дело, 4 1928, № 1—2, 1—3 (препеч. в: Илюстрация Светлина, 36 1928, № 8—9, 13—14); Михайлов, Ю. В услуга на обединеното отечество. (Исторически бележки). — Илюстрация Светлина, 25, 1917, [№ 11—12] (юбилейна книжка), 128—130; Табаков, С. Сливен. Т. 2, с. 539; Юбилейен сборник на Съюза на техническия и периодичния печат в България. 28. IX. 1927 — 28. IX. 1937. С., 1938, с. 13, 31, 33—34, 42, 70.

Публикации на документи: Освобождението 1878..., 666—673.

Към автобиографичните материали може да се отнесат запазените спомени, озаглавени „Пробуждане — Освобождение — Възраждане. Епилог на „Илюстрация Светлина“ год. 41“. В тях има сведения за: рождена дата, месторождение, семейна среда, учение в Сливен до 1875 г. (методи на обучение, изучавани предмети, училищни програ-

¹ Първоначално фондът е бил регистриран под № 591.

ми, учебници, учители — Д. Георгакев, М. Греков, Д. Злъчков, П. Иванов, З. Коняров, П. Черковски, Д. Чинтулов, Т. Шишков и др., съученици — Хр. Белов, Й. Божилов (по-късно завършил агрономическо училище в гр. Гриньон), Г. Кутев, П. Минов, П. Чинтулов и др., изгонването на гръцкия учител Г. Цукала, и др.; ролята на училищното настоятелство, читалището и училищата в Сливен до Освобождението; формиране на ученически хор, музикална група (Д. Недев, Д. Сивов, Н. Тувахчиян, Д. Хаджииванов и др. — от 1865 г.), ученически оркестър (Д. Вълнаров, Г. Кутов, Й. Михайлов и др.); работата му като ученик на гара Керманлий (дн. Кермен) и на гара Нова Загора (1875—1877), преместването му на гара Търново Сеймен (дн. Симеоновград); назначаването му за началник на телеграфопощенската станция в Пловдив (юли 1879); учението му в Правния факултет на Парижкия университет (1883—1884) заедно със Ст. Данев, Ат. Шопов и др.; участието му в борбата за Съединението на България като временен инспектор на телеграфопощенските станции в Източна Румелия; дейността му в София като: секретар (по-късно инспектор и директор) при Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните (до 1 юли 1894 г.) и основател, редактор и издател на сп. „Светлина“ („Илюстрация Светлина“) от 1891 г.; работата му като: инспектор на линията Бургас—Ямбол (1894—1895), комисар при Източните железници в Пловдив (1895—1908), Софийски окръжен управител и управляващ Пиротския окръг (1914—1918) и др. Още и за: четата на Хаджи Димитър (1868); посещенията на В. Левски в Сливен (1871); участието на Ат. Узунов в Хасковското съзаклятие, арестуването на М. Греков (1873) и др.; участието на Д. Чинтулов в национално-революционните борби на българския народ; подготовката и участието на сливенци в Априлското въстание — К. Кавръков, А. Кутев, Стоил войвода и др., революционното знаме и пр.; Руско-турската освободителна война (отбраната на Шипка, разбиването на турската войска при гр. Елена и др.); подписването на Санстефанския мирен договор и участието на граф Игнатиев; Берлинския конгрес и разпокъсването на България; Съединението на Княжество България с Източна Румелия и някои от участниците (Ив. Андонов, Ан. Ляпчев, кап. Р. Николов, кап. К. Паница, Д. Ризов, З. Стоянов, Ив. Стоянович и др.), отношението на великите сили, посрещането на Александър Батенберг в Пловдив, и др.; Сръбско-българската война (1885); Балканската (1912—1913) и

Междусъюзническата война (1913); положението на българското население в Пиротския край по време на Първата световна война — пребиваването на И. Михайлов там (1915—1918); и др. Също и за: А. Бланки и заслугите му за България; срещите на Михайлов с Л. Леже (1883, 1912); железопътните линии и пристанища в България; първото българско изложение в Пловдив (1892); първата междуградска телефонна линия — София—Пловдив (1893); първата изложба в София на Д. Добрович (1893); срещи и разговори на И. Михайлов с Т. Бурмов, А. Богориди, Н. Геров, П. Каравелов, кн. Клементина, Д. Петков, д-р В. Радославов, Ст. Стамболов, д-р К. Стоилов, д-р Г. Странски и др.; участието му във „Всеславянския журналистически конгрес“ в Белград (1910); чествуването на И. Михайлов от Съюза на периодичния печат в България във връзка с неговата дългогодишна журналистическа дейност (1938); забележителностите на Женева, Милано, Париж и др.; участието на баща му М. Тодоров като доброволец в армията на Дибиш — Забалкански (1828—1829) и др. Споменава и за: П. Берковски, Ст. Бобчев, княз Борис, Хр. Ботев, К. Величков, д-р Г. Вълкович, Ал. Горчаков, П. Данчев, Б. Дизраели, С. Доброплодни, д-р А. Златаров, С. Икономов, екзарх Йосиф, И. Карапиров, В. Кирков, Ст. Коледаров, Г. Кръстевич, М. Маджаров, кн. Мария Луиза, П. Михайлов, Ив. Мумджиев, Ив. Мръквичка, Д. Наумов, Н. Начов, Д. Немиров, д-р Н. Планински, д-р В. Радославов, митр. Серафим Сливенски, д-р Хр. Стамболски, Н. Стоянов, Д. Тончев, д-р Г. Хаканов, Г. Унтерберг, П. Хитов, Ив. Цанков, Ал. Церетелев, Ст. Чилингиров, и др.

Запазен е и броят на в. „Литературен глас“, в който е поместено интервюто на М. Добрев „Един час при патриарха на периодичния печат“ (1938) по повод дългогодишната журналистическа и публицистична дейност на И. Михайлов.

Ф. 645 Свободна сигнатура

Ф. 646 Свободна сигнатура

Ф. 647; 18 док.; 1883 ... 1966 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.

ХРИСТО ЦОНЕВ БРЪЧКОВ

(Роден в 1848 г. — Габрово; починал в 1894 г. — Свищов)

Търговец. Деец от националноосвободителното движение — член (след 1867) и председател на революционния комитет в Свищов (1876—1877), разузнавач (в навечерното на Руско-турската война 1877—1878 г. организира и поща с гълъби).

Източници

За фондообразователя: Ганчев, Ст. Свищов. (Принос за историята му). Свищов, 1929, 358—361; Димитров, Г. Страданията на българите и освобождението на България през 1877—78 г. г. С., 1899, 62—63; ЕБ. Т. 1, с. 393; Кулински, Ив. Председателят на комитета. 140 г. от рождението на Христо Бръчков. — Народен глас (Ловеч); № 198, 12 окт. 1988; Миладинова, Е. Свищов в национално-революционното движение. ... Ролята на Христо Бръчков в национално-революционното движение и при освобождението на Свищов. — Изв. Нар. библ. „Кирил и Методий“, 16 (22), 1981, 528—533; Попхристов, Г. Свищов в миналото (86—1877). Свищов, 1937, 316, 320—321, 323—332, 451; Събев, Т. Последните дни на въстанията. (Разкази от истински събития, извършени в гр. Свищов през 1876—77 г. г.). С., 1885, 1, 9, 17, 19, 41—42 и др.; Улуриян, А. Болгарский народ и русско-турецкая война 1877—1878 гг. М., 1971, с. 41; Чакалова, Л. „Нашите българи за пари не ходят, те ходят за отечество“. — Поглед, № 9, 3 март 1980, с. 5; НБКМ—БИА, кол. 47 — 1, а, е, 873, п. д. 1838.

Публикации на документи: Опис на мемоарни документални източници... 38—39, № 49 (в анот.)

От документалните материали с биографични данни за фондообразователя са запазени: смъртен акт (препис), издаден от Градския народен съвет в Свищов (1894), родословно дърво и кратки бележки от родственика му А. Бръчков (1966).

Податки за материалното състояние на Хр. Бръчков черпим от няколко призовки, обявление и др.

¹ Някои от документите за живота и делото на фондообразователя са писани след смъртта му, а други се отнасят до наследниците му.

(1898—1899) във връзка с разпродажба на недвижими имоти, принадлежащи на малолетните му деца и др.

Революционната дейност на Хр. Бръчков е документирана от запазените свидетелства и изложение (1890 ... 1900), издадени от участници и съвременници в освободителните борби на българския народ (К. Аврамов, А. Анев, Г. Живков, Д. Куев, Й. Матеев, Ив. Неделчев, Ц. Ненов, Ст. Стамболов, Г. Хаджиденков и др.), Окръжно градско управление в Свищов, Градско общинско управление в Свищов и др. Намира се и семейният екземпляр от книгата на Т. Събев „Последните дни на въстанията...“¹ в която е очертана революционната дейност на Бръчков през периода 1876—1877 г. Тук може да отнесем и спомените на Г. Иванов „Забравени народни поборници, които са вземали живо участие за Освобождението на България...“ (1927). В тях има сведения за: дейността на Свищовския революционен комитет (1875—1877); укриването на Ст. Стамболов в Свищов в дома на Хр. Бръчков и прехвърлянето му в Зимнич след Старозагорското въстание (1875); разбиване четата на поп Харитон и Бачо Киро в Дряновския манастир и участието на Бръчков при прехвърлянето на четници в Румъния (1876); помощта му, оказана на руските войски при преминаването на Дунава (1877); посещението на княз Фердинанд и Ст. Стамболов в Свищов и срещата им с поборниците Хр. Бръчков, П. Стойков и Я. Саръбеев (1888); и др.

Запазени са и кръщелни свидетелства (ориг. и преп.) на сина му Янко Христов Бръчков (1883) и дъщеря му Екатерина Христова Бръčkова (1889).

¹ От няколко години по неведоми пътища книгата изчезна от архива на Хр. Бръчков. Този екземпляр е ценен и с допълнително направените бележки за членове от семейство Бръčkови, както и за ген. М. А. Йолшин.

Ф. 648; 4 док.; 1869 ... 1875 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.;
бълг. и тур. ез.

МИНКО ЦВЯТКОВ ШИПКОВЕНСКИ

Търговец и общественик в Троян през втората половина на XIX в.¹

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Документите във фонда са свързани главно с материалното състояние на фондообразувателя: тапия за собственост на лозе в землището на с. Троян (1872) и две разписки за дадена назаем сума на Минко Мирчов и за закупен имот от Тодор Карапенчов.

Запазен е и един документ във връзка с други лица: тапия на Доньо Стоянов за собственост на нива в землището на с. Троян.

Ф. 649; 26 док.; 1884 ... 1939 г.; 1 инв. оп.; пост. 1965 г.;
бълг. и тур. ез.

ПЕТЪР РАНГЕЛОВ

Стопански деец от с. Белащица, Пловдивско; търгувал с дървен материал².

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Основната част от документите във фонда се отнася до дейността на фондообразувателя по търговията му с дървен материал: контракти, удостоверения и др. за договорни отношения между П. Рангелов и Молла Ахмед от с. Михалково, Дьовленско по изсичане на дървен материал от гора в землището на с. Чуруково и за невъзможността да бъде превозен поради войната (1912).

¹ Засега липсват други биографични данни за фондообразувателя.

² Не се откриха други данни за фондообразувателя.

Документите от, до и за членове на семейството му (пълномощни от наследниците на П. Рангелов Анастас, Васил и Велика Петрови Рангелови, дадени на Андрей Р. Стамболов и софийския адвокат Станчо Дренски, са във връзка с правото да превозват закупения от П. Рангелов дървен материал.

Група документи от, до и за други лица са: тезкерета за вписване в регистрите за преброяване на населението на Петър Димитров, Лаза Петрова, Нако Петров, Петър Николов и хюджет за прехвърляне на имот от х. Христати Хаджиянакиев на сина му Янаки.

Ф. 650 Свободна сигнатура

Ф. 651; 1823 док.; 1894 ... 1968 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1964, 1973—1974 г.; бълг., итал., нем., рус., и фр. ез.; части от фонда — ЦДИА (ф. 80)

МИХАИЛ КРЕМЕН (МИХАИЛ ИВАНОВ ИКОНОМОВ — ГРОЗЕВ)

(псевд.: М. Грозев, М. Кремен, Ното Novus)

(Роден в 1884 г. — Оряхово — починал в 1964 г. — София)

Писател. Завършва славянска филология в София (1907). Учител в Самоков, ШЗО (1908—1910); участник в Балканската (1912—1913), Междусъюзническата (1913) и Първата световна война (1914—1918); библиотекар в Народната библиотека (1920—1924); основател на предприятието „Кремона“ за търговия на музикални инструменти (1925—1943); импресарио. Със стихотворения и разкази, сътрудничи в сп. „Демократически преглед“, „Съвременна мисъл“, „Златорог“. Издава книгите: „В полите на Витоша и нейните критици“ (1912), сборник разкази „Схлупени стрехи“ (1914), повестта „Брегалница“ (1921) и мемоарната документална книга „Романът на Яворов“ (1959—1965).

Източници

За фондообразувателя: Кремен, М. Брегалница. С предг. на З. Чолаков. С., 1982, 149 с.; Кремен, М. Портрети с цветни моливи. Лит.

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са във връзка с посмъртното издаване на книгата му „Тридесет портрета с цветни моливи“, части от които се публикуват в списание „Родна реч“ (1962 ... 1968).

крит. очерци. Състав., ред. и предг. Атанас Свиленов. 1983, 420 с.; Кремен, М. Романът на Яворов. С предг. от А. Тодоров. Ч. 1—2, 1972; Свиленов, Ат. Знаци по пътя. Профили на български писатели. С., 1987, 276 с.

Публикации на документи: Кремен, М. Портрети с цветни моливи. Литературно-критически очерци. Състав., ред. и предг. Ат. Свиленов. 1983, 420 с.; Кремен, М. Романът на Яворов. С предг. от А. Тодоров. Ч. 1—2, 1972.

Автобиографични данни за Кремен се съдържат в съставения от него „животопис“ и библиография на рецензиите за книгите „Схлупени стрехи“ и „Брегалница“ (б. г.).

Запазените биографични материали са: ученическо свидетелство, членски карти, извадки от книгата „Дупница и бележити дупничани през епохата на Възраждането“ от Ас. Меджидиев, в която се споменават заслугите на баща му към родния край (1894 ... 1965).

Редица документи: възражения, молби, договори, протоколи (1942 ... 1965) са във връзка с материалното състояние на Кремен. Обособена група документи към този дял (1942 ... 1965) е свързана със собствеността му на вила „Кремен“, преминала към Съюза на българските писатели след 1944 г. Освен сметки, резолюции, планове, свързани с нейното строителство и притежание, е запазена тетрадка, с впечатления на гости на вилата — наши и чужди културни и обществени дейци и писатели (след 1944). Сред тях личат автографите на Луи Арагон, Иля Еренбург, Леон Кручковски, Мячислав Яструн, Сурков и др., посетили България в първите години след войната.

В кореспонденцията си до: Катя Аврамова, Славчо Васев, Павел Вежинов, Любен Георгиев, Веселин Йосифов, Георги Караславов, Венелин Коцев, Малчо Николов, Петър Пондев, Съюз на българските писатели, Ангел Тодоров, Вълко Червенков и др. (1916 ... 1964), Кремен поставя въпроси и споделя мнение около преиздаването на книгата му „Брегалница“, сборника с разкази „Схлупени стрехи“ и издаването на последните му книги: — „Тридесет портрета с цветни моливи“ и втората част на „Романът на Яворов“; в нея има данни и за: събиране сведения за Кръстьо Раковски, възражения на Яворови наследници по повод написаното в „Романът...“ и др.

Кореспонденцията до Кремен е във връзка с честването на 80-годишнината му (1964), пребиваването на

Яворов във Виена; впечатления и бележки на глави от книгата му „30 портрета с цветни моливи“; сведения за издателската дейност на Александър Паскалев; подготвен превод на книгата му на немски „Брегалница“; спомени от Чудомир за София от годините 1906—1914 и др. Автори на писмата са: Христо Борина, Никола Велев, Димо Минев, Евгени Немиров, Жорж Нурижан, Невена Паскалева, Стефан Попвасилев, Атанас Свиленов, Людмил Стоянов, Чудомир и др. (1941 ... 1964).

Литературната дейност на Кремен е разкрита чрез белетристичните му творби: 1) „Романът на Яворов“; публикувани отделни глави от романа в различни издания; редакция на I и II том от книгата, където влизат непечатаните в изданието глави: „Неизвестната“, „Ревност“, „С Яворов из Мюнхен“; части от отделни глави от романа.

Документалните материали, свързани с написването на книгата, са: сведения за живота и дейността на Яворов; снимки и фотокопия, подбрани като илюстративен материал; анкети с Яворови съвременници; преписи на документи из лични архиви на приятели и съвременници на Яворов; спомени на лица за Яворов, Лора Каравелова, Мина Тодорова и тяхното време: извадки от книги и статии, справки, използвани от Кремен за написването на романа; материали по делото на Яворов; речта му пред членовете на социалистическата група в Чирпан и др. 2) „Брегалница“ — поправено и допълнено второ издание; документален снимков материал, подбран от автора за третото издание; документален материал към чешкото издание; глава от книгата на немски език и др.; 3) „Баба Тонка разказва“ — ръкопис на неиздадената белетристична творба и бележки във връзка с подготовката на книгата за печат; Към други белетристични творби спадат разказите: „Впечатления от една будапещенска болница“, „Маестро Атанасов като портнер“, „Няколко думи за автора на националния ни химн“, „Христина Морфова“, „Ястреб“ и др.

От критическите произведения на фондообразувателя са запазени книжки от списанието „Родна реч“, с публикувани части от подготвената книга 1) Тридесет портрета с цветни моливи“, авторски бележки, извадки от книги и статии, събрани във връзка с написването на книгата; 2) Статиите: критика за книгата на Ж.

Нурижан „Вечното в българина“, „Един неосведомен критик“, „За Гео и за Гео Милев“, „Когато гръм удари“, „Литературна война“, „Роман за едно откритие“, „Яворов и театърът“ и др.

Негови преводи във фонда са: стихотворението на Гьоте „Горският цар“, „Мариана Пинеда“ от Гарсия Лорка, „Отпътуване“ на Конрад Майер, „Момини сълзи“ по В. Башкин и др.

От поетическо-лирическите творби на Кремен са запазени негови публикации в списанията „Съвременна мисъл“, „Демократически преглед“, „Ново общество“, „Мисъл“, „Съвременник“ и др.

В раздела критиката и читателите за творчеството на Кремен са статии, излезли в печата, след появата на книгата му „Романът на Яворов“: Васил Стефанов „Романът на Яворов“, Емил Стоев „Една ценна творба“, Стоян Стоев „Някои бележки върху „Романът на Яворов“ и „Романът на Яворов“ без Яворов“, Петър Тончев „Вместо ориентация — дезориентация“, Георги Черняков „За романът на Яворов от Михаил Кремен“, както и Кременови преписи на мнения, дадени от културни и обществени дейци (Владимир Трендафилов, Николай Лилиев, Николай Масалитинов и др.) като читатели на книгата, изказвания и стенографски бележки, машинописни преписи от магнетофонни записи, афиши, покани, във връзка с проведени обсъждания на I том от „Романът на Яворов“. Група документи в този дял се отнасят към честването 80-годишнината на писателя.

Към литературната дейност на Кремен са причислени и разни материали: интервю на Петко Тихолов с Кремен, съдържащо факти от житейската и творческата му биография; лични тефтерчета с набелязани уточнения за „Романът на Яворов“; части от „Разказите на баба Тонка“, данни за писатели, разгледани в книгата му „Тридесет портрета с цветни моливи“, народни мъдрости, поговорки, сентенции, турски думи и изрази и др., вестници и изрезки, с интересуващи Кремен въпроси, сред тях материали, посветени на творчеството на Николай Марангозов, статия на Димо Минев, посветена на 100-годишнината на Цани Гинчев и др.

Въпросник с нанесени отговори и ръкопис на спомени от Кремен, свидетелствуват за членуването му в Съюза на писателите и периода, в който той изпълнява длъжността на негов секретар (1947 ... 1960).

Ф. 652¹; 19 док.; 1833 ... 1899 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966. 1983 г.; бълг. и тур. ез.

С М Р И К А Р О В И ²

1. ДИМИТЪР ХАДЖИИВАНОВ СМРИКАРОВ

(Роден в 1810 г. — Самоков; починал в 1876 г. — Цариград)

Възрожденски обществен, стопански и културен деец; търгува в Цариград, Босна и във вътрешността на страната с добитък, кожи, абаджийски, колониални и др. стоки; урежда първата гайтанджийска работилница в Самоков (1831) и внася за пръв път картофи в тогавашната Самоковска и Софийска епархия (1835); участва активно в борбата за разрешаване на българския църковен въпрос, като се отличава особено много с непримиримото си отношение към самоковския гръцки владика Дели Матей; поддържа близки отношения и връзки с Н. Рилски, П. Р. Славейков, Ив. Богоров, Н. Жеков, с висши църковни служители, с редакции на български вестници и списания в Цариград, Смирна, Браила, Букурещ и др.; след 1857 г. се занимава с издаване и разпространение на книги на български език („Златний извор“, „Додатъци на Златний извор“ и др.).

Източници

За фондообразувателя: Захариев, В. Наставления художества (Едно ръководство за художествени занаяти). — В: Известия на Народния етнографски музей, С., 12, 1936, с. 31; Семерджиев, Хр. Самоков и околностите му. С., 1913, 87—93. (Фототипно издание — 1986); Попчев-Крискарещ, Хр. Стопански идеи от Възраждането. Из записките на един самоковски народен будител. — Самоков, № 302, 1 ноем. 1940 и № 303, 9 ноем. 1940; Попиванов, Д. История на картофите у нас. — Земеделска задруга, 4, № 137, 1940; Шишманов, Ив. Нови студии из областта на Българското Възраждане. Т. 1. — В: СББАН, 21, 1926, 86, 99; Топузов, Ив. Един малко известен стопански архив. — Истор. преглед, С., 1962, 5, 120—121; Топузов, Ив. Страници от миналото на българското земеделие. — Кооперативно земеделие, № 5, 1970, 26—28.

Запазени са 7 тефтера (сметководни книги) за периода 1833 ... 1865 г., съдържащи сведения за стопанската дейност на Д. Смрикаров: лични и търговски сметки; данни за добива на сено, просо, царевича, и пр.; надници на овчари и други земеделски работници; цени на редица земеделски произведения, зърнени храни, фуражи и други стоки.

¹ Под този номер са обединени фондове № 652 и 810.

² Семейен фонд на Д. Смрикаров — баща, К. Смрикаров — син и Димитър, Христо, Люба, Елисавета и Домна Ксенофонтони Смрикарови — внуци.

2. КСЕНОФОНТ ДИМИТРОВ СМРИКАРОВ

(Роден в 1849 г. — Самоков; починал в 1894 г. — Самоков)

Общественик, стопански и културен деец, един от първите български фотографи; член-основател на акционерно дружество „Бъдащност“ — Самоков; собственик на модерно ателие за европейски мъжки дрехи; деец участник в разрешаването на редица обществени и културно-просветни въпроси; член на местния революционен комитет, основан от В. Левски.

Източници

За фондообразувателя: Топузов, Ив. Ксенофонт Смрикаров — още един пионер. — Българско фото. 9—10, 1972, 40—41.

От кореспонденцията на Кс. Смрикаров е запазено едно писмо от З. С. Бобошевски (1873), с което му съобщава за скорошното си завръщане в с. Бобошево от Г. Джумая и засяга лични въпроси.

3. ДИМИТЪР, ХРИСТО, ЛЮБА, ЕЛИСАВЕТА И ДОМНА КСЕНОФОНТОВИ СМРИКАРОВИ

(внуци)

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Във фонда се съхраняват документални материали във връзка с материалното състояние на наследниците на Кс. Д. Смрикаров (1894—1899): тефтер със сметки за приходите и разходите по издръжката им, воден от единия от настойниците — Хр. Хаджииванов; нотариални актове по същия въпрос, заверени от членовете на родителския съвет; писмо от Хр. Хаджистамов в Самоков до д-р С. Иванов в София относно завеждането на дело, парите за което ще внесе Ив. Карастоянов.

Ф. 653; 22 док.; 1791 ... 1837 г.; 1 инв. оп.; пост. 1926, 1932, 1941 г.¹

ЛАЗАР (ЛАЗКО) ТЕОДОРОВИЧ ГЕРМАН (ГОЛЕВ)

(Роден в 1775 г. — Банско; починал в края на 1838 г. или началото на 1839 г. в Серския затвор)

Виден търговец през периода на Възраждането с търговска кантора във Виена. Подпомага изграждането на трикорабната църква „Св. Троица“ в Банско. Брат на Михаил Теодорович Герман (съветник на кн. Милош Обренович и сръбски консул в Букурещ) и братовчед на Неофит Рилски.

Източници

За фондообразувателя: Батаклиев, И. Град Банско (Антропо-географски изучавания). С., 1929, с. 19; Бояджиева, Е. Родът Герман в Банско. — Истор. преглед, 1985, № 8, 57—69; Велчев, В. Паисий Хилендарски. Епоха, личност, дело. С., 1981, с. 52; Радкова, Р. Българската интелигенция през Възраждането. С., 1986, 263, 264, 284; Намбурова-Радкова, Р. Неофит Рилски и новобългарската култура. Първата половина на XIX век. С., 1983, 12, 18.

Публикации на документи: Доросиев, Л. Неофит Рилски. Патриарх на българските книжовници и педагози. С., 1931, 53—55.

Кореспонденцията (1810 ... 1834) до него е от Неофит Рилски, общината в Банско, поп Филип и др. и съдържа сведения за успеха на съдружниците на Михаил Герман в търговията със сахтияни (обработени кожи); необходимостта фондообразувателят първо да изучи този вид търговия, както и търговията с памук и след това да отиде във Виена, с цел да продава тези стоки; продажба на ливада в Земен; раждането на син на Лазар Герман; върлуване на чумна епидемия в Банско; изпратени от Виена 18 колета с нюрненберска стока; причините, поради които Неофит Рилски не му е писал от Самоков; взети пари от кир Димитрета за нуждите на Банско; учението на неврокопски деца в Мелник; по други търговски, парични и лични въпроси.

Запазени са и документи за членове от семейството на фондообразувателя: 1. Баща Теодор Николаев Герман? — писма от него и

¹ Това са годините на постъпване на фонд 174 (Константин Босилков), от който са отделени материалите, обособени във ф. 653.

до него (1791... 1811) по търговски въпроси. 2. Братовчед Неофит Рилски — запазеният „Правилник за вътрешния ред в Габровското училище“ (1837) е във връзка с неговата учителска дейност.

Към документалните материали от, до и за други лица се отнасят писмата от Петър Величан до Георги Боян, б. а. до Теодор Попмилев (1791, 1809) за продажбата на памука, неговата цена във флоринти и др., както и нравоучително слово за чистотата на брака (б. д.).

Ф. 654; 227 док.; 1900 ... 1903 г.; 1 инв. оп.; пост. 1945, 1955, и 1958¹ г.

ГЕОРГИ ИВАНОВ БЕЛЕВ

(Роден в 1875 г. — Охрид; починал в 1945 г. — София)

Деец на македоно-одринското революционно движение. Член и касиер на ВМОК (1901—1902). Участник в Илинденско-Преображенското въстание 1903 г. в състава на четите на ВМОК. Директор на българската мъжка гимназия в Солун 1912—1913 г.

Източници

За фондообразувателя: Борбите в Македония и Одринско..., с. 574; Кандиларов, Г. Българските гимназии и... 86, 90; Пандев, К. НДМО, 275, 294; Силянов, Хр. ОБМ. Т. 1, 155, 457; Шести редовен конгрес на Илинденската организация. — Илюстрация Илинден. С., 4, 1931, 5 (35), с. 2.

Публикация на документи: Дневници и спомени..., 163—168.

От биографичните материали за фондообразувателя са запазени документи, свързани с материалното му състояние — удостоверения, разписки, съдебни решения (1900—1902 г.).

Кореспонденцията е обширна и е свързана с дейността на Г. Белев като член — касиер на ВМОК (1901—1902 г.). От него е запазено писмо до Колушев относно изпращането на пари на заточеника в Подрум — кале (Мала Азия) Стефан Дмитров. Между авторите на писма до фондообразувателя са: Г. Арnaudов, П. Атанасов, Д. Златков, Д. Йосифов, Н. Кусев, Д-р Миланези, М. Мерджанов, Ал. Протогеров, Саракинов, ген. Иван Цончев,

¹ Документите от фонда са прехвърлени от ф. 224 (ВМОК).

Марко Шишков и др. В тях има данни за: състояние и дейност на македоно-одринските дружества в: Белоградчик, Бяла, Варна, Добрич, Пловдив, Радомир, Русе, София; подготовката и изпращането на чети в Горноджумайско (във връзка с въстанието 1902 г.); посрещане на четите от населението; нуждата от оръжие, храна, пари и облекло за четниците; подпомагане на бежанците, пристигнали в София и други градове след въстанието; интереса на населението към в. „Реформи“.

В запазените спомени на Г. Белев за участието на македонската емиграция в България в Илинденско-Преображенското въстание се съдържат сведения за: единодействието между ВМОК и ВМОРО; отношението на българското правителство към подготовяното въстание; въстаническите действия в Серски революционен окръг.

Деятелността на фондообразувателя като учител е документирана с удостоверение, издадено от Държавната мъжка гимназия „Княз Борис“ в гр. Русе (1901).

Между документите от, до, и за други лица са бележките на Иван Пашалийски за турските зверства в Македония — Струмишко и Малешевско (1902 г.).

Ф. 655; 183 док.; 1735 ... 1967 г.¹; 1 инв. оп.; пост 1966, 1969 и 1986 г.²; бълг., лат и тур. ез.; част от фонда — ДА — Бургас (ф. 744 к)

ХРИСТО ИЛИЧ (ИЛИЕВ) ПАРПУЛОВ

(Роден в 1853 г. — Татар Пазарджик, дн. Пазарджик; починал в 1930 г. — Пловдив)

Търговец. Деец от националноосвободителното движение през Възраждането — член и каснер на Пловдивския частен революционен комитет (от края на 1872 г.), сподвижник на Васил Левски и Атанас Узунов, участник в Хасковското съзаклятие (1873); арестуван — лежал в Пловдивския и Одринския затвор (1873); заточен в Днарбекир (1874—1878). След Освобождението отново се занимава с търговия — в съдружие с братята си Михалаки (в Пловдив) и Стефан Илич (в Цариград); работи в различни търговски кантори — в София (на Ив. Ев. Гешов), Бургас и Ямбол; и др.

¹ Документите преди и след рождената дата на фондообразувателя са свързани с негови родственици.

² Част от фонда е откупен през 1969 г. от Ориенталския отдел, а на 8. I. 1986 г. е прехвърлен в Български исторически архив.

Източници

За фондообразувателя: Андонов, Ив. Из спомените ми от турско време. Ч. 1. Пловдив, 1927, с. 34¹; Заимов, Ст. Миналото... Ки. 4. Пловдив, 1888, с. 297; Заимов, Ст. Миналото... С., 1983, 591, 668, 684; Каракостов, Ст. Диарбекирски заточеници. С., 1946, 237, 277, 299, 302, 438, 443, 447; Кънчев, М. Видрица. Спомени, записки, кореспонденция. Ръкописа проучили и подготвили К. Възвъзова-Каратеодорова и Т. Тихов. С., 1983, 263, 663—664; Ормаджиев, Ив. Атанас Узунов. Заместникът на Левски. С., 1937, 83, 85; Стоянов, З. Записки по българските въстания. Т. 1. 1. изд. Пловдив, 1884, 164—165; Страшимиров, Д. Васил Левски. Живот, дела, извори. Т. 1. Извори. С., 1929, 658, 662; Юруков, Д. Спомени из политическия живот на България. С., [1921], с. 14; документите от фонда.

За фондообразувателя и фонда: Горов, Г. Васил Левски в спомените на Христо Илич. — Истор. преглед, 1968, № 4, 92—110; Горов, Г. Неоченима находка. Открити са оригиналните турски документи по съдебния процес на Атанас Узунов — заместника на В. Левски, и неизвестни досега сведения за Левски. — Черноморски фронт (Бургас), № 5867, 19 февр. 1966, с. 2; Горов, Г. Някои моменти от съдебния процес по Хасковското приключение от 1873 година според оригиналните турски следствени протоколи. — Вести на Народния музей в Хасково (Хасково), 1, 1965, 183—203.

Публикации на документи: Горов, Г. Васил Левски в спомените на Христо Илич. — Истор. преглед, 1968, № 4, 94—106; Непресхващи извори. Документални материали из Пловдив и Пловдивско. Издирила подбрала и редактирала К. Възвъзова-Каратеодорова. Пловдив, 1975, 404—413; Протоколи от съдебния процес срещу Атанас Узунов и другите подсъдени по Хасковското покушение през 1873 година. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. Превели от османотурски: Ст. Андреев, А. Велков, П. Груевски и др. С., 1975, 27—117.

Към автобиографичните документални материали е отнесен дневника (1910... 1915) на Хр. Илич озаглавен „Бележки от живота на един нещастник“ със сведения за: тежкото материално положение на семейството му; учението на сина му в Цариград; постъпването на дъщеря му в Общинската театрална трупа в Пловдив; пътуването на Хр. и Ст. Хр. Илич до Цариград през 1910 г.; участието на Ст. Хр. Илич в Междусъюзническата война (1913); и др.

Революционната дейност на фондообразувателя се документира от запазените спомени („Из живота на миналото ни робство под турско иго“, „Пътуванието ни от Цариград до Диарбекир за един месец от 1-и до 31-и януа-

¹ Ив. Андонов неточно посочва името на Михалаки Илич, вместо на малкия му брат Христо. По този въпрос вж и писмото на Георги Крумов до Ив. Андонов от 26. 1. 1928 г. (ЦДА), ф. 1599, оп. 2, а. е. 643, л. 8—9).

рий 1874 год [ина]“, „Кратки бележки от живота ни като заточеници в Диарбекир“ и „Спомен от живота ми в заточение за до живот в крепостта на Диарбекир — Азия като политически престъпник през 1873 година. Трилетното ми инженерство в Диарбекир“), протоколи (в препис и превод) и др. В тях има сведения за: дейността на Пловдивския частен революционен комитет от 1872 г. и участието на Илич като член и касиер на Комитета; срещите му с В. Левски; залавянето на Апостола след Арабаконашкия обир (дек. 1872); дейността на Ат. Узунов като заместник на Левски; решението на Пловдивския комитет (в състав — Антон Балтов, Димитър даскала [Матевски], Константин Доганов и Христо Илич) да се сформира малка чета за освобождаването на В. Левски; срещи на Илич и Узунов; Хасковското покушение на хаджи Ставри и последвалите събития след 4 май 1874 г. (арестуването на Ат. Узунов и членовете на революционните комитети в Хасково, Чирпан, Пловдив, Стара Загора и др.; арестуването на Хр. Илич и престоя му в Пловдивския затвор заедно с М. Минчев; водените разпити от Извънредната съдебна комисия към Околийския съд в Хасково и Пловдив на П. Берковски, Ст. Велчева, Д. Гочов, Г. Данчев, поп Е. Димитров, Д. Димов, К. Доганов, Ст. Заимов, поп Д. Иванов, Хр. Иванов, Хр. Илич, Я. Кочев, поп М. Кънчев, Г. и М. Минчеви, Г. Николов, Т. Николов, М. Пандов, Ст. Петров, М. Попов, хаджи Ст. Примо, Д. Попстефанов, Д. Радов, Б. Русев, К. Сербезов, Ст. Сливков, П. Стоев, К. Тодев, Я. Тонев, Ат. Узунов, Д. Янков и др.; отвеждането на осъдените българи в Одринския затвор (П. Берковски, Г. Данчев, Г. Дечев, Д. Димов, поп Еньо Димитров, К. Доганов, Ст. Заимов, поп Димитър Иванов, Хр. Илич, Я. Кочев, поп Минчо Кънчев, Г. Минчев, М. Минчев, Ст. Петров, М. Попов, Д. Попстефанов, Б. Русев, К. Сербезов, Ст. Сливков, К. Тодев и Я. Тонев) и живота им там; прехвърлянето им в Цариградския затвор — среща с Гълъб войвода (Хр. Сариев), д-р Г. Миркович и др., и посещения на Ст. Илич и др.; пътуването им до Диарбекир — престоя им в Смирна, Александрета, Халеб, Антеп и др.; живота им в Диарбекир — настаняването им, професиите които упражняват, здравословното им състояние, бягството на Ст. Заимов (1874), опита за бягство на Ст. Петров и смъртта му, получаване на вестници от Цариград чрез Ст. Илич, освобождението им и

др. Още и за: Априлското въстание (1876); Руско-турската война (1877—1878); пристигането на Хр. Илич в Цариград — срещата му със Ст. Илич и посрещането му в Пловдив от брат му Михалаки, сестра му Магдалина и съпругът ѝ Ив. Герджиков (1878); Абдул Хамид, Екзарх Антим I, Екзарх Йосиф I, Л. Каравелов, Мидхат паша и др.

Във фонда се намират товарителница (без текст и дата) на Ст. Обрейков — Пловдив (клон и в Бургас) и бележка с означение на таксите за превозване на жито от Бургас за Пирея, Пиргос, Волос, Корфу, Родос и др., които характеризират дейността на Илич като чиновник в търговски фирми.

Съхранени са и документи във връзка с членове от семейството на фондообразувателя. 1. Спомен за тежкото материално положение на дъщеря му Елисавета Христова Илич по време на учението ѝ в Пловдив (1911). 2. Некролог (ксерокопие) по повод две години от смъртта на сина му Стефан Христов Илич (1967). 3. Обществената дейност на брат му Стефан Илич (Илиев). Парпулов се документира от пълномощно (1876) подписано от двадесет и четирима пловдивчани (Ив. Д. Белчински, Н. Д. Белчински, Анд. Дамянов, Ат. Неделчов и др.) по повод получаването на султански ферман за създаденото от тях дружество „Аръ“ („Пчела“). От документите, свързани с търговската му дейност, се пазят няколко акта за владение на недвижими имоти (1735 ... 1878) в Цариград.

Ф. 656; 118 док.; 1913 ... 1925 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1937 г.²; бълг., гр., рус. и тур. ез.

АЛЕКСАНДЪР (АЛЕКО) ВАСИЛЕВ ПОПДИМИТРОВ

(псевд.: Алеко паша, Орфо, Орфански, Орански)

(Роден в 1890 г. — Баракли Джумая, Серско; убит в 1924 г. — Горна Джумая)

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до други лица, свързани с дейността на ВМРО.

² Документите на фонда са постъпили заедно с архива на ген. Александър Протогеров.

Деца на Вътрешната македонска революционна организация (ВМРО); Петрички окръжен войвода; пълномощник на ЦК на ВМРО и ръководител на Серски, Струмишки и Солунски революционен окръг (1922—1923); един от организаторите на убийството на Тодор Александров (1924).

За фондообразувателя: Добринов, Д. За отношенията между БКП и ВМРО (1919—1923). — ВИ сб., 1983, № 4, 136—153; ЕБ. Т. 1., с. 604; Мирчев, Б. Псевдоними на дейци... — Изв. на Инст. истор., Т. 25, 1981, 233, 253; Палешутски, К. Вътрешната македонска революционна организация (1918—1924). — Изв. на Инст. по истор. на БКП при ЦК на БКП, Т. 49, 67—127; Попов, С. Страници от историята на националноосвободителното движение в Благоевградски окръг (1918—1923). — ВИ сб., 1986, № 2, 75—98; документите от фонда.

Наличните документи са свързани с обществено-политическата дейност на Ал. Василев, като деца на ВМРО — завеждащ Серски, Струмишки и Солунски революционен окръг (1922—1924). Те са представени по видове според мястото на издаващото ги лице или институция в йерархията на ВМРО.

Запазени са окръжни писма на ЦК на ВМРО и на Серски революционен окръг (1922—1924), подписани от Тодор Александров, П. Вангелов, Алеко Василев, Александър Протогеров, в които се обсъждат следните въпроси: преустройството на ВМРО в Пиринския край като спомагателна на ВМРО организация (1922); разпродажбата на български имоти в Македония и преселването на македонските българи в съседните държави (1922); политическият живот в България през есента на 1922 г. — Неврокопските (окт. 1922 г.) и Кюстендилските събития (дек. 1922 г.); противоречията между правителството на БЗНС и ВМРО; убийството на Тиквешкия войвода Стоян Антоф, на Кочанския — Симеон Георгиев и на Велин Алайков; извършените касови ревизии от ЦК на ВМРО по места (1923) и разпределение на паричните суми от централната каса; злоупотребите от страна на ръководители на ВМРО с организационните канали; подготовката по свикване на нов общ конгрес на ВМРО; убийствата на българи от с. Гарван, Радовишко и отзвукът сред българската общественост (1923); участието на македонските българи в изборите за народни представители в Скупщината на Югославия (Кралство на сърби, хървати и словенци (1923)); преговорите между Сърбия и България и сключването на Нишката спогодба (1923), както и предприети мерки на ВМРО срещу опреде-

лени клаузи от същата спогодба; публикуването на Майския манифест на ВМРО във в. „La fédérations Balcanique“ (1924); усложняването на бежанския проблем в България след 1922 г.

В рапорти и протоколи, адресирани до фондообразувателя от събрания на жители от селата: Долна Рибница, Яково, Микрево (Благоевградско), Бураново (Кюстендилско), Кестенево (Солунско), Канали (Кавалско), се съдържат сведения за: наказания, наложени от комисията при Кестенявската чета над провинени селяни; отпусната парична помощ на семейства на бедни членове на ВМРО (1923); тежкото материално положение на населението от с. Кестенево, Солунско (1924); награждаването на членовете на ВМРО Мице Солаков и Коце Недялков; масовото заселване на бежанци от Мала Азия в Демирхисарско (1924), др.

Отделни автори на писма до Ал. Василев са: Адамов, Азот (псевд.), И. Атанасов, Тодор Александров, Яне Попандов, Демир Хаджимехмедов и др. Те пишат на Ал. Василев във връзка с: възможността ВМРО да подготви свои летци (авиатори) в Италия (1924); дейността на сръбските шпиони в София и в други градове на страната; убийството на Трайко Иванов (б. д.); организирането на търг за пасища около гр. Ксанти (1924); др. въпроси.

Във фонда се пазят и други документи: обръщения, доклади, бележки във връзка с дейността на организацията „Илинден“; за състоянието на Струмишката околийска чета и Тиквешката революционна чета; за моралното разложение на някои ръководители на ВМРО в Петричко.

Документалните материали от, до, и за други лица представляват писма на Даскалов, Йордан Златков, Щипски до Мамин Кольо (Кольо войвода), бай Аргир и Тома. В тях има сведения за водено сражение в местността „Голачките колиби“ (Ксантийско?); дейността на Цеков в Малешевско и на Димитър Хаджийчето и Михаил Попкочев в София (1924).

Ф. 657; 13 док.; 1915 ... 1965 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.

Д-Р ИВАН МИХАЛОВ (МИХАЙЛОВ)

(Роден в 1855 г. — Чирпан; починал в 1915 г. — София)

Лекар и революционен деец. Член на революционния комитет в Чирпан (1871—1873 г.). Завършва висше медицинско училище в Женева през 1882 г. Общински и градски лекар в Ямбол, Пловдив и София. Поставя основните на Санитарното отделение към Софийската община. Със заслуги за построяването на Централна баня, халите и дезинфекционната станция в столицата. Първи преподавател по съдебна медицина в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1892—1896 г.).

Източници

За фондообразувателя: АСУ, 1940, с. 363; Заимов, Ст. Миналото... Кн. 4, Пловдив, 1888, с. 104; Иванчев, Д. БПЦ, Т. 1, 439, 469; документите от фонда.

Материалите с биографични данни за фондообразувателя са следните: биография, написана от дъщерята на И. Михалов, надгробно слово за него, произнесенено от Марин Русев (1915 г.), спомени за живота и дейността му от Добра Николова и Васил Бакърджиев (1958 г.). Във връзка с дейността на И. Михалов като член на тайния революционен комитет в Чирпан (1871—1873 г.) са спомените на Добра Николова и Милка Михайлова (1938 и 1958). В тях има сведения и за връзките на фондообразувателя с Георги Данчов Зографина и Васил Левски.

За дейността на Ив. Михалов като градски лекар и директор на Санитарната служба в София (1885—1915 г.) се отнасят две заявления от дъщеря му до Градския народен съвет на столицата за наименованието на медицински обект с името на д-р Иван Михалов и махленско свидетелство (1954 г.), подписано от софийските лекари Д. Топалов и М. Малеев в уверение на това, че Първа софийска градска лечебница е носила името на Иван Михалов поради заслугите на последния за хигиенизирането и благоустрояването на столицата.

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са спомени за него.

Ф. 658; 67 фок.; 1919 ... 1959¹г.; 1 инв. оп.; пост. 1966, 1968, 1969, 1970, 1973 г.; бълг., рус. и ср. ез.

ГЕОРГИ ИВАНОВ МИХАЙЛОВ

(псевд.: Джо, Евгений, Евгений Север, Онегин, Дориан Грей, Валериан, Язон, Ужким-Пушкин, Псевдоним, Феликс и др.)

(Роден в 1893 г. — София; починал в 1950 г. — София)

Поет и преводач; завършва право в Софийския университет (1915); работи като чиновник и юриконсулт (до 1947). Участва в редактирането на списанията „Везни“, „Летец“ и др. Сътрудничи на вестниците: „Людосос“, „Българин“ (1916—1924), „Литературен глас“, „Щурец“ (1932—1944), „Развигор“ и др., на списанията „Червен смях“, „Маскарад“ (1922—1923), „Хоро“ (1926), „Хиперион“, „Стършел“ (1940—1941) и др. Автор е на сборник стихотворения и импресии в проза „Акварели“ (1924) и на сборник хумористични стихотворения „Въдиците на любовта“ (1938). Има големи постижения в областта на поетическия превод, особено в превеждането на български език на френски символисти (Ш. Бодлер, Фр. Вийон, Ж. дьо Нервал, П. Верлен и др.); печата преводи на стихотворения и поеми: „Избрани поеми“ от Едгар По (1919, 3 изд. 1945), сборник „Прокълнати поети“ (1921, 3 изд. 1941), „Флорентинска трагедия“ от О. Уайлд (1923).

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 4, с. 291; РБЛ. Т. 2, 389—390; Дончев, Н. Георги Михайлов като преводач на поезия. — В: Литературни и мемоарни етюди. С., 1978; Ламар. Георги Михайлов. — Лит. фронт, № 14, 1959; Свиленов, А. Изкуството на преводача. — Нар. младеж, № 142, 1976; Свинтила, В. Преводачът Георги Михайлов. — Лит. фронт, № 15, 1976; документите от фонда.

Публикации на документи: Михайлов, Г. Избрани преводи. Под ред. на Б. Божилов. С., 1976.

Между документалните материали с биографичен характер, съхранявани във фонда, са: въпросници, изготвени от Министерство на пропагандата и Съюза на българските писатели, с подробни данни за живота и творческата му дейност (1945—1947); свидетелство за право на адвокатска практика (1919); грамота за участие в Балканската и Първата световна война, издадени от Министерство на войната — С. и Военно министерство — Белград

¹ Документите след 1950 г. са свързани със сестрата на фондообразувателя.

166. (1937—1943); военна книжка на служител в Съдебно отделение на Военновъздушни войски (1944); некролог от Съюза на българските писатели, надгробно слово на Дим. Гундов (1950); статия на Ламар във в. „Лит. фронт“ (1959).

иан, 15); анекдотите; „Щец“ (ска-141) арелю-пре-сти-пре-919, ден-
е н-и и и т. — рги год
е н из-ъл-ес-на ш-ст-ад ра-

Най-значителна част от документите се отнасят до дейността му като поет и преводач. Това са: преводи на Едгар Алън По (стих. „Звън“, с бележки на Коста Тодоров и публикуваните през 1919 г. „Избрани произведения“), Франсоа Вийон („Заклучителна балада“), Шарл Бодлер („Литература за упадъка“), „Душата на виното“ (събрани собствени и чужди преводни стихове); ръкописи на поетични творби — „Криво огледало“, „Към родината“, „Литературна гатанка“ (публикувано във в. „Родна книга“, 1941 г.) и др. Към тази група документи се отнасят и запазените във фонда печатни и други материали, свързани с автори, които Михайлов е превеждал (Г. Жулавский, Ю. Балтушайтис, Е. Верхарн, А. Блок и др.), както и портрет от личната му библиотека с автограф на Христо Ясенев.

С редакторската дейност на Михайлов е свързана една квитанция за изплатен абонамент, подписана от него като редактор на сп. „Илюстрирана светлина“ (1922).

Дейността му като финансов инспектор е отразена в следните документи: писмо на Министерство на финансите във връзка с оплакване на анонимни граждани срещу него; удостоверение за прекратяване на съдебно следствие срещу Михайлов, издадено от Окръжния съд в Татар Пазарджик (1930); сравнителна таблица на цените на местни и чужди манифактурни стоки (1934).

Запазени са и материали до членове на семейството на фондообразувателя — сестра му Добра Михайлова. Това са три писма от Йордан Ковачев, отнасящи се до молбата на поета-преводач Игор Поступалский за по-подробни сведения за живота и дейността на Георги Михайлов (1959).

Ф. 659 Свободна сигнатура

Ф. 660; 20 док.; 1902 ... 1939 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966, 1968 г.; бълг., еспер.

ИВАН ХАРАЛАМПИЕВ КРЪСТАНОВ

(Роден в 1890 г. — Пирдоп; починал след 1966 г.)¹

Есперантист; учи филология и дипломация във Франция, Германия, Швейцария; автор на: „Българска антология — проза и поезия“ на есперанто (1925). „Германец в България“ <Разговорник и речник> (1941) и „Есперанто — български и българо-есперантски речник“ (1920, 1930); участва в редакционния комитет на списание „Български есперантист“ в годините 1934—1935.

Източници

За фондообразувателя: БК. 1878—1944. Т. 3, с. 347; Данчов, Н. Г. и... БЕ., с. 775; Иванчев, Д. БПП. Т. 2, с. 294; Т. 3, с. 20—21.

Автори на писмата до Кръстанов са: Иван Вазов, Тодор Влайков, д-р Людвиг Заменхоф, проф. Асен Златаров, Кирил Христов. Кореспонденцията е свързана с есперантистките интереси на фондообразувателя и засяга: отношенията на Л. Заменхоф с българските есперантисти и отговорите на Вазов и проф. Златаров по повод съгласието им да се превеждат техни творби на есперанто, както и споделеното от тях отношение към езика и преимуществата му при общуване.

Ф. 661. Градоначалства Скопие и Прищина — предаден в ЦДИА — 1977 г.

Ф. 662; 54 док.; 1873 ... 1878 г.; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.; бълг. и рус. ез.

ГУБЕРНАТОРСТВО — ВЕЛИКО ТЪРНОВО

(1877 г. — 1879 г.)

Административно-териториална единица, създадена на 16 май 1877 г. от Гражданската канцелария на Временното руско управление в България с губернатор Михаил А. Домонтович и вицегубернатор Марко Балабанов. През м. окт. с. г. губернатор става Н. Щербински, а вице-губернатор — Др. Цанков. Прекратява дейността си през 1879 г.

¹ Мястото и точната година на смъртта засега не се установиха.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 1, с. 38; Гандев, Хр. Руската помощ за изграждането на българската държава през 1877—1878 г. — В: Освобождението на България от турско иго. 1878—1958. Сборник статии. Под ред. на Д. Косев и др. С., 1958, с. 313; Ибришимова, П. Велико Търново и освободителната война. — В: Велико Търново през вековете. С., 1982, с. 242; Тодоров, Г. Временното руско управление в България през 1877—1879. С., 1958, 110—112.

Фондът се състои от дело № 83, озаглавено „По завещанию болгарина Василия Априлова на габровское училище 2025 рублей“ и представлява преписка между Търновското губернаторство и Канцеларията за граждански дела при главнокомандувачия действащата армия, Н. Бояджиев, П. Ганчев, Ц. Гинчев, И. Гюзелев, С. Зографски, В. Кирчев, И. Марков и др. във връзка с разпределяне на сумата от 2025 рубли от завещанието на Васил Априлов за изплащане заплатите на учителите от габровското училище за учебните 1875/1876 и 1876/1877 години, както и за строежа на централната част на същото училище.

Ф. 663; 27 док.; 1908 ... 1956 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 и 1967 г.

ГЕОРГИ ИВАНОВ АТАНАСОВ

(Роден в 1874 г. — с. Малък Гаргалък, Кюстенджанско; починал след 1956 г.¹ — Добрич)

Занаятчия и обществен деец. Подпредседател на Българското църковно-училищно настоятелство в Кюстенджа (1923—1928 г.).

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Запазените спомени и бележки на фондообразувателя се отнасят за живота на българите в гр. Кюстенджа и околните села от 1877 до 1938 г.; за дейността му като подпредседател на Българското църковно — училищно настоятелство в Кю-

¹ По-точни данни за смъртта на фондообразувателя не се откриха.

тенджа (1923—1928 г.); събора на българите през септември 1918 г. в Бабадаг и българо-гръцките междуособици в Кюстенджа след Първата световна война.

Ф. 664 Свободна сигнатура

Ф. 665 Свободна сигнатура

Ф. 666 Свободна сигнатура

Ф. 667 Прехвърлен към ф. 35

Ф. 668; 27 док.; 1894 ... 1914 г.; с инв. оп.; пост. 1967 г.

НЕЙЧО Д. ПОПОВ

(Роден в 1851 г. — Батак; починал в 1931 г. — Дупница)

Учител в Самоковското държавно духовно училище (1884 — преди 1914 г.); завършил Петропавловската семинария (1884 г.). Редактор на сп. „Български църковен преглед“ (1898).

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 138; НБКМ — БИА, ф. 137, а. е. 299; документите от фонда.

От автобиографичните материали е запазен дневник на фондообразувателя, съдържащ сведения за учението и учителите му в: Батак, Кюстендил, Рилски манастир и Петропавловската духовна семинария (преди 1884 г.); подробни биографични данни за преподавателите в Самоковското държавно духовно училище (1885—1895 г.).

В писмата-чернови от Нейчо Д. Попов до Игнатий Рилски и Ст. Станимиров има сведения около издаването на в. „Съветник“ (1905); за смъртта на митрополит Методий Охридски (1906); за строеж и украса на постница „Св. Лука“ (до София?) (1909).

Кореспонденцията до фондообразувателя е от Игнатий Рилски и Ст. Станимиров. В нея се съдържат сведения за: трудностите при набиране абонати за в. „Съветник“ в Южна България (1905); податки около издаване на

списание „Български църковен преглед“ (1899); дейността на Комисията по преглеждане сметките на Св. Синод, Рилския и Бачковския манастир (1914).

От учителската дейност на фондообразувателя е запазен реферат на тема: „Любен Каравелов и нашите учители“ (1905).

От дейността му като редактор на сп. „Български църковен преглед“ е съгласителното (договор), подписано от Игнатий Рилски, Нейчо Д. Попов, Н. Наумов, И. Бакалов за издаване на списанието — (1894 г.).

Ф. 669; 4 док.; 1951 ... 1960; 1 инв. оп.; пост. 1967 г
Част от фонда в ДА — Пазарджик (ф. 1056)

ГЕОРГИ ПЕТКОВ МАШЕВ

(псевд. Чарни)

(Роден в 1887 г. — Пазарджик; починал в 1946 г. — София)

Художник; учи в Държавното рисувално училище в София (1906, 1908—1909, 1912), в С. Петербургската художествена академия (1907—1908), в Брюксел (1910—1911); учител в Пазарджик (1918—1920); работи в Министерството на народното просвещение (1923—39); рисува портрети, илюстрации, карикатури, исторически картини.

Източници

За фондообразувателя: Георги Петков Машев (1887—1946). Фонд 1056. Инвентарен опис I. Съст. Ат. Лачева — В: Георги Машев. Стоян Василев. Инвентарни описи. Пазарджик, 1990, 3—29; Георгиева, Е. Георги Машев. — Музеи и паметници на културата, 1970, № 3, 22—23; Иванова, Т. Художникът Г. Машев. — Септемврийско знаме, Пазарджик, № 77, 3 юли 1969 г.; Кръстев, К. Фантастиката на Г. Машев. — Изгрев, № 739, 5 март 1947 г.; Янева, Ст. Изкуството на художника Г. Машев. — Изкуство, № 9, 1978.

Запазени са ръкописи, библиография и бележки, които съдържат биографични данни за фондообразувателя и сведения за неговото творчество: дата и място на раждане; родители; първоначално образование в Пазарджик, Пловдив и София; участие в студентските вълнения при откриването на Народния театър (1907); учение в Държавното рисувално училище в София, в Петербургската художествена академия и в Брюксел; учителствуване в Пазарджик (1918—1920); работа в Министерството на просвещението; пребиваване в Париж (1930—1931); изложби; хро-

нологически преглед на по-важните му творби; списък на статии за него, публикувани в периодичния печат (1908—1959).

Ф. 670; 361 док.; 1880 ... 1933 г.; 1 инв. оп.; пост. 1967 г.; англ., бълг., рус. и фр. ез.

НИКОЛА ЕНЕВ (ЕНЮВ) НАЧОВ (НАЧЕВ)

(Род. в 1859 г. — Калофер; починал в 1940 г. — София)

Писател, историк, библиограф, учител, обществен деец. Завършва гимназия в Пловдив (1884). Учител в Перущица, Садово и София (1884—1914). Действителен член на БАН (1906), дописен член от 1884. Член на правописната комисия при Министерството на народното просвещение (1895). Пазител в Университетската библиотека (1922—1928).

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 4, с. 548; Кръстев, К. Никола Начов като бележник. — В: Литературни и философски студии. Пловдив, 1928; Трайков, В. Никола Начов като библиограф и книжовник. С., 1957, 38 с.

Няколко документа (разписка, заявление, сметка и др.) са за материалното състояние на фондообразувателя (1891 ... 1923).

Писмата от Н. Начов до Д. Величков, Д. Илков, Х. Мангъргов, Д. Начева, Н. Недялков и др. са за учението му и учителската му дейност (1880—1933).

Автори на кореспонденцията до Н. Начов са: З. Анчов, Ст. Аргиров, В. Атанасов, Н. Бакев, К. Балтов, Д. Барзов, А. Безеншек, Ил. Блъсков, Богороди(?), Хр. Борина, К. Ботев, С. Брънчев, Н. Бъчваров, Ст. Василев, Д. Виницки, Ев. Волков, Р. Донева, Хр. Г. Данов, М. Димитров, С. Доброплодни, Д. Душанов, П. Ихчиев, Н. Каравелова, Р. Киркович, К. Кръстев, Б. Кънчев, С. Максимов, Х. Мангъргов, П. Матеев, митроп. Натанаил, Д. Паничков, архим. Софроний, А. Страшимиров, Д. Страшимиров, Д. Тончев, П. Франгов, Д. Цухлев и др. В документите има сведения за учители, ученици, училищно дело; биографични сведения за Бачо Киро, Петров, Ст. Богориди, Хр. Ботев, Б. Петков, С. Попов, Ст. Буйнов, П. Шушулова, Г. Катранов, М. Желязков, А. Тошева, С. Милкова, Хаджи Найденович, Ст. Караджа, Иванка Ботева, П. Теодоров, Ив. Шопов, Ц. Петров (дядо Цеко), Ж. Чернев (дядо Жельо); от-

живи за трудовете на Н. Начов: „Княз Стефан Богориди“, „Към историята на българската библиография“, „История на Калофер“, „Калофер в миналото“, „Калоферската света обител“; по спора за родното място на Хр. Ботев; преподаване на български език в семинарията в Цариград; печатницата на Д. Паничков; българо-чешки културни връзки; дейността на Ученолюбиво дружество „Хр. Ботев“; книгоиздаване и книгоразпространение и др.

Няколко документа за дейността на Н. Начов като книжовник, учител и общественик са свързани с издаването на произведенията му и по училищни и обществени въпроси (1894—1923).

Разписка, писмо и други документи удостоверяват, че Н. Начов е член на дружества „Кирил и Методий“, „Славянска беседа“ и „Хр. Ботев“ (1891—1921).

В документите от, до и за други лица има ръкописни бележки на митрополит Симеон Варненски и Преславски с биографични данни за църковни и училищни дейци.

Ф. 671 Свободна сигнатура

Ф. 672; 7 док.; 1903, 1910 г.; 1 инв. оп.; пост. 1987 г.; бълг., фр. и чеш. ез.

АЛЕКСАНДЪР СТОЯНОВ ПЕНЧЕВ

(Роден в 1879 г. — В. Търново; починал след 1961 г. — В. Търново)

Агроном и общественик; завършва Кралската земеделска академия в Табор, Чехия (1901—1903); специализира в Швейцария (1910); директор на селскостопанското училище в Борун, Великотърновско (1910); редактор на сп. „Нива“ (1905—1906), „Стопански преглед и домакинство“ (1911—1936), в. „Ново време“ (1919—1930).

Източници

За фондообразувателя: Александър Ст. Пенчев. Юбилеен сборник по случай 35-годишната му обществено-стопанска и книжовна дейност 1904—1940. В. Търново, 1941; НБКМ—БИА, ф. 575, а. е. 3, л. 2044, а. е. 4, 148; документите от фонда.

С биографичен характер са дипломна работа и свидетелство за завършен двегодишен курс на обучение в Кралската земеделска академия в Табор, Чехия (1903).

Във връзка с научната дейност на Ал. Пенчев са останалите документи: препоръчително писмо от Министерството на търговията и земеделието с молба за оказване на съдействие при обиколката, която Ал. Пенчев предприема в Европа с научна цел (1910); организационен план на стопанството при земеделското училище в Боруш и належащите изменения в него (1910).

Ф. 673 Иван Звездев — Предаден в ЦДИА

Ф. 674 Свободна сигнатура

Ф. 675; 34 док.; 1924 ... 1968 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1967—1969 г.

ГЕН. МИХАИЛ СТЕФАНОВ САПУНАРОВ

(Роден в 1867 г. — Сливен; починал в 1959 г. — София)

Военен деец. Завършва гимназия в Сливен и Военното училище в София (1887). Заместник-началник на Школата за запасни офицери и на Военното училище. Участва в Балканските войни (1912—1913) и в Първата световна война (1914—1918). Началник на окупационните войски в Добруджа (1918) и на Трета балканска дивизия в Сливен (1919). Председател на Лигата за защита правата на човека. Член на Централния комитет на Демократическата партия.

Източници

За фондообразувателя: Списък на офицерите... С., 1915, с. 87; документите от фонда.

В биография, написана от сина на фондообразувателя — Ст. Сапунаров, има сведения за родно място, семейна среда, военна и политическа кариера на ген. Сапунаров.

Кореспонденцията до фондообразувателя е от Н. Жеков, В. Радославов и Ал. Теодоров-Балан. В нея има сведения за обстановката в Швейцария (1914); външната политика на България в назряващия военен конфликт (1914); положението на българската армия в Македония

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са биографичните бележки, писани от сина му.

(1917); заплащането на мобилизираните лекари по време на Първата световна война; възникнал конфликт между М. Сапунаров и министъра на правосъдието (1916) и др.

За дейността на М. Сапунаров като военен в запазени рапорти и заповеди има данни за назначаването и инструкции за работа на М. Сапунаров като началник на окупационните войски в Добруджа (1918); обяснения за отстъплението на Първа армия от Македония (1918) и др.

Книжовната дейност на М. Сапунаров е представена в обширни размисли и критични бележки върху основните моменти от историята на България до 1 март 1941 г.

Във фонда се намира и „Манифест към българския народ“ от 1 окт. 1915 за влизането на България в Първата световна война (1914—1918).

Ф. 676 Свободна сигнатура

Ф. 677; 952 док.; 1881 ... 1941 г.; 1 инв. оп.; пост. 1967, 1969 и 1973 г.; бълг., лат. и нем. ез.

САВА АТАНАСОВ МУТАФОВ

(псевд.: Трънкин, Калинкин)

(Роден в 1864 г. — Севлиево; починал в 1943 г. — Ст. Загора)

Обществен деец, един от първите социалисти в България. Учи в родния си град и в Габровската гимназия. Учителства в Севлиево (1885—1887, 1890—1891). Работи като секретар на прокурора при Севлиевския окръжен съд (1887—1890). След завършване на юридическия факултет в Берн през 1898 г. последователно работи като адвокат в Севлиево и прокурор в Ст. Загора и Хасково. Създава (1889) и ръководи Севлиевския социалистически кръжок, като през същата година открива печатница и книжарница за издаване и разпространение на социалистическа литература. Участва в Търновската сбирка (1891) и в Учредителния Бузлуджански конгрес (1891), където се противопоставя на идеята на Д. Благоев за създаване на БРСДП. Един от основателите на „Български социалдемократически съюз“ и един от редакторите на печатния му орган в. „Другар“ (1893—1894). Редактира и три месечното обществено-литературно списание „Социалдемократ“ (1892—1893). Участва в редакцията на сп. „Ден“ (1891—1896). Установява връзки с Г. Плеханов и Кр. Раковски. От 1905 г. се оттегля от политическата дейност.

Източници

За фондообразувателя: Благоев, Д. Принос към историята на социализма в България. С., 1956, 101 и сл.; Гализов, Г. 100 години народно читалище „Развитие“ — гр. Севлиево. — В: Севлиево и Севлиевския край. Т. 2, С., 1970, 33 и сл.; Димитър Благоев. Сборник от документи. 1875—1924. С., 1956, 126—127; ЕБ. Т. 4, с. 390; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, 238, 255; Т. 2, 79—80; Т. 3, с. 276; Иотов, П., К. Василев, Ст. Поборникова. Димитър Благоев (библиография). С., 1979, 65—67 и сл.; История на България. Т. 2, С., 1962, 122, 127, 129, 132; документите от фонда.

Автобиографичните и биографични материали за фондообразувателя са представени от житотописни бележки, лични тефтерчета, свидетелства, тетрадки, служебей списък, некролози и др. (1881 . . . 1946). В тях има сведения за датата и мястото на раждането му; здравето му; състоянието му; учението му в Габровската гимназия; учителстването му в Севлиево; закупуване на печатница и издаването в нея на сп. „Социалдемократ“ със съдействието на Кр. Раковски и Слави Балабанов; създаването на Социалистическия кръжок в Севлиево; образуването на БРСДП и разделянето ѝ на тесни и широки социалисти; издаването на в. „Другар“; следването му в юридическия факултет в Берн; работата му като адвокат в родния град и като прокурор в Ст. Загора; трудовия му стаж; встъпването му в брак; смъртта му и др.

В малобройната кореспонденция от него с адресати проф. Хр. Вълчанов и Георги Пенчев (1891—1892) са засегнати следните въпроси: предстоящото отпечатване на сборника за гр. Севлиево и двете статии на фондообразувателя „Севлиево като културно-просветно средище“ и „Как се създаде градската библиотека при Севлиевската община“; изпращането на автобиографични бележки с цел да се публикуват в същия сборник; отхвърлянето от Бузлуджанския конгрес на представената от С. Мутафов програма на партията; литературата, печатана в Севлиевската печатница; програмата на габровските социалисти; отпечатване във В. Търново на брошурата на Д. Благоев „Що е социализъм и има ли той почва у нас?"; издаването на сп. „Социалдемократ“ в Севлиево; желанието на Д. Благоев за разбирателство със севлиевската социалистическа група и др.

Писмата и пощенските картички до фондообразувателя са от Георги Бакалов, М. Балаба-

нов, Слави Балабанов, Хр. Вълчанов, Никола Габровски, Спиро Гулабчев, Благотворително културно-просветно дружество „Росица“ — Севлиево; Фр. Енгелс, Ю. Иванов, Книгоиздателство „Знание“, Андрей Конов, митр. Методий, Петър Мутафов, Стоян Ноков, Кр. Пастухов, Георги Пенчев (Мушик), Радина Попова, Т. Постомпиров, Кр. Раковски, Я. Сакъзов, Хр. Стойчев и др. (1890 ... 1920) и са във връзка със: I. Социалистическото движение — броят на българските студенти — социалисти в Женева; материалната подкрепа на севлиевската социалистическа група от женевската социалистическа група (1890); изказване на Спиро Гулабчев за социалистическото движение в България и отрицателното му отношение към брошурата на Димитър Благоев „Що е социализъм и има ли той почва у нас?“, програмата на социалдемократическата партия (1891); различията в програмите на социалистическите дружинки в градовете В. Търново, Шумен и Севлиево; неизпратени покани за присъствие на II партиен конгрес в Пловдив през м. август 1892 г. на неприсъединилите се към БРСДП социалистически дружинки; събрание на социалистите и изнесените на него рапорти за социалистическото движение в различните градове на страната ни; образуването на социалистически кръжоци в мъжките и девически училища във В. Търново и Казанлък; честване на 1 май в Габрово и Женева; посещенията на Д. Благоев в Шумен и намерението му да остане да живее там, както и желанието му да постигне разбирателство между социалистическите дружинки в градовете; програма на шуменската социалистическа група; водените преговори между севлиевските, великотърновските и шуменските социалисти; получаване на подкрепа от социалдемократите от Русия; молба до българските социалдемократи за изпращането на паспорт на 20–25-годишно момиче, необходим на руска социалдемократка във връзка с нелегалното ѝ отиване в Русия; материална подкрепа на социалдемократическия кръжок в Женева от Кр. Раковски; връзките на българските социалисти в Женева с руските и френски социалисти (1892); социалистическия кръжок на българската студентска група „Млада България“; първомайска манифестация на работниците в Женева; противоречия между Д. Благоев и Я. Сакъзов; организирана стачка в Шумен; разцеплението на женевската социалистическа група и самоубийството на

Слави Балабанов (1893); молбата на Г. Бакалов да се публикува писмото на Фр. Енгелс, изпратено до редакцията на сп. „Социалдемократ“ през 1893 г., по повод честване стогодишнината от неговото рождение (1920) и др.

2. Печатане на социалистически издания — закупуване през 1889 г. от Виена на печатница за Русе и нейната материална поддръжка; заплащането на словослагателите в печатницата и правописа на печатаните статии; снабдяването на книжарницата на Спиро Гулабчев в Русе с книги; изпратен екземпляр на севлиевици от книгата на Н. Чернишевски „Какво да се прави?“; характерът на издаваните у нас книги и др. (1890); вероятността печатницата в Русе да фалира през 1891 г. и мнението на Спиро Гулабчев да се предаде на Социалдемократическия съюз; отрицателното мнение на Г. Пенчев във връзка с издаването на сп. „Социалдемократ“; абонатите на в. „Ден“; излизане на първия номер от „Българска социалистическа библиотека“ (1891); преведена статия на Г. Плеханов от Марков; редактирането и издаването на сп. „Социалдемократ“ в Севлиево; проблемите, които трябва да третира, материалите, които ще се поместят в неговия бр. 2; критиката, направена на списанието във в. „Ден“ и мнението на Т. Постомпиров във връзка с печатането на сп. „Социалдемократ“; редакцията, предговора и разпространението на книгата на Габриел Дервил „Еволюцията на капитала“, отпечатана в Севлиево; закупуване на печатница от Я. Сакъзов и Д. Благоев; необходимостта да се печатат статии, свързани с действителността; разпространение на произведенията на Н. Добролюбов и В. Белински чрез издаваната ученическа библиотека; мнението на Кр. Пастухов за статиите, поместени във в. „Ден“ (1892); редактирането на в. „Ден“; изразената благодарност на Фр. Енгелс до редакцията на сп. „Социалдемократ“ за изпратения му том от същото списание и задоволството му, че идеите на социализма се разпространяват на югоизток (1893); покана на С. Мутафов за внасяне на капитал в книгоиздателството „Знание“ на Г. Бакалов и С-ие (1920); 3. Р а з н и — задоволство от работата на библиотека „Приятелска дружина“ в Севлиево и подкрепата ѝ от общината (1888); създадената на 8 ноември 1888 г. Великотърновска „Приятелска дружина“ и подготвена от нея сказка (1888); направен обиск от полицията в дома на Д. Благоев, Н. Габровски, Миндов, Паунов и

задържането на Тр. Китанчев на 31 май 1891 г. във връзка с убийството на Хр. Белчев; издържан изпит от Тр. Китанчев за адвокатска правоспособност (1891); проведени събрания на българските студенти и ученици в градовете Женева, Берн и Фрайбург против режима на Ст. Стамболов; проникването на капитализма от Запад на Изток и положението в Русия; основаване на библиотека в с. Мусина, Великотърновско (1892); участието на фондообразувателя в честването на петдесетгодишнината от създаването на българската журналистика (1894); отпечатването на книга за Севлиево от Хр. Вълчанов (1941) и др.

Деятелността му като учител е документирана от свидетелствата (1887, 1901), с които се удостоверява, че фондообразувателят е учителствал през периода 1885—1887 и 1890—1891 г. в Севлиево, както и от запазеното „Дневниче за разписание (на) някои и други факти и мисли по училищните работи през 1890/91 г.“.

За секретарството му в севлиевската прокуратура се съхраняват сведения, писмо, условие, обяснение и др. (1887 ... 1900) във връзка с назначаването му на тази длъжност; нарушения, направени от севлиевските граждани; невъзможността на С. Мутафов да се яви в съда поради заболяването му и неверните сведения срещу него във връзка с този случай; месечното му заплащане и др.

Запазеният приказ от 1890 г. е относно назначаването на фондообразувателя като настоятел на градската библиотека в Севлиево.

Документите, свързани с дейността му като редактор на сп. „Социалдемократ“ са пълномощно, квитанции, тетрадки, вестници и др. (1890 ... 1898) и се отнасят до упълномощаването на фондообразувателя от П. Мутафов и А. Конов да управлява книжарницата и печатницата в Севлиево; имената на абонатите на сп. „Социалдемократ“; обяснителни бележки за писмото на Фр. Енгелс, изпратено до редакцията на сп. „Социалдемократ“; средствата, които дължи С. Мутафов на частни лица във връзка с издаването на списанието; броевете от в. „Работник“ с редактор Никола Габровски и др.

Писаните от фондообразувателя статии, речи, слова, преводи, сказки и др. са: „Основна теория на наказателното право“ (критика); „Лицата от духовно звание могат ли да бъдат хора честни и нравствени?“;

„Какво да се прави?“ (По повод сказката на г. учителя Х. Гъбенски, четена във Великотърновското читалище „Надежда“); „Една лоша практика“ (по отпуските на чиновниците); „Нека се знае и не забрави“; „Как се създаде градската библиотека при Севлиевската община?“; „Севлиево като културно-просветно средище“; „Разрушение на естетиката и критиката“; „От де е произлязло неравенството между хората?“; „Нещо за „народните“ ни събрания“; „Ползата от празничните и вечерните училища“ и др.

Свързани с литературната му дейност са запазените повести „Нещастна Марийка“ (1887), „Има ли управа? или Разговор между двама приятели“ (1888), разказите „Майка и синове“ (1889), „Дядо Добри“ (1891), „Кой е крив?“ (1891), „Времена и нрави“ (1893) и стихотворенията „Из Надсона“, „Социалистическа песен“, „Към младите“ и др.

Дейността му като редактор на в. „Другар“ е отразена в призовките, обвинителния акт, бележ-бележките и др. (1893—1894), които са във връзка със заведеното дело срещу С. Мутафов за нарушаване на чл. 30 от закона за печата, т. е. за обида на правителството.

Група документи доказват неговата юридическа дейност като: а) прокурор — телеграми, удостоверения, писма, описи и др. (1899 ... 1903) се отнасят до назначаването му в Старозагорския окръжен съд; публична обида, нанесена на старозагорския митрополит Методий от Дабев и Кутев и делото, заведено срещу тях; преместването на фондообразувателя на работа като прокурор на Хасковския окръжен съд и по-късно то му напускане; б) адвокат — заявление, запис, молба, призовки и др. (1899 ... 1940), в които се съобщава, че започва практика в Севлиево и Ст. Загора; членството му в адвокатския съвет и др.; в) разни — ръкописни бележки за книгата „Престъпността в Старозагорския съдебен окръг, нейните причини и средствата за борба с нея“.

Членството му в окръжната ревизионна комисия в Ст. Загора е застъпено в запазените заповеди, манифести, бюлетини и др. (1912—1913), които разкриват военните действия по време на Балканската война, както и призива на С. Мутафов, отправен към българския народ за участие във войната.

С дейността му като секретар на Комитета

„Обществена предпазливост“ в Ст. Загора са свързани удостоверения, бюлетини и позиви (1915—1918) относно назначаването на С. Мутафов на този пост; доброволни пожертвувания за обявената обща мобилизация и последиците от нея; участието на българския народ в Първата световна война; осигуряване прехраната на армията и на народа; действията на отделните части от българската армия по фронтовете и др.

Наред с другите дейности фондообразувателят развива и обществено-политическа дейност като А. Член на Германския работнически съюз в Берн — членска книжка и устав на съюза (1887). Б. Член на социалдемократическата партия — членска карта, писмо, вестници и др. (1893 ... 1909) за обединяването на социалдемократическата партия в България; брошурата „П. К. Домбровский. Член пролетариата“ и др. В. Член на прогресивно-либералната партия — позиви, покана, вестници и др. (1919 ... 1921) във връзка с предстоящите избори; Г. Председател на дружеството „Приятелска дружина в Севлиево“ — протоколи, устав, списъци и др. (1883 ... 1932) — за закупуване на книги за градската библиотека в Севлиево: програма на литературната вечеринка, организирана от дружеството; проведена лотария в Габрово; дейността на дружеството и др. Д. Член на славянското благотворително дружество — членска карта; Е. Член на съюза на българските адвокати — лична карта със снимка (1937).

Документалните материали от, до и за членове от семейството се отнасят до Бонка Мутафова (съпруга) — тефтерче (1897) със стихотворения: „Весело“, „Гъбки“, „Дъбът“, „Пролет“, „Да оставим нашата работа“ и др.

Ф. 678 Софийско бакалско сдружение — предаден в ДА — 1968—1977 г.

Ф. 679 Дивотински манастир „Света Троица“ — предаден в ДА — 1968—1977 г.

Ф. 680 Д-р Никола Станчев — предаден в ДА — 1968—1977 г.

Ф. 681 Христо Борина — предаден в ДА — 1968—1977 г.

Ф. 682 Невена Боюклиева-Спиркова — предаден в ДА — 1968—1977 г.

Ф. 683 Драгомир Казаков — предаден в ДА — 1968—1977 г.

Ф. 684 Златина Недева — предаден в ДА — 1968—1977 г.

Ф. 685; 687 док.; 1869 ... 1968 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1968 и 1970 г.; бълг., нем. и фр. ез.

АНТОН ТОДОРОВ СТРАШИМИРОВ

(Псевд.: Б. Д., Н. Бистренов, Босилко, А. Бъднев, В. В., Г., д-р Д. Б., д-р Д. Г., Д. П., Данила, В. Данилов (В. Д.), Дойрян, Е. С., Езикар, Г. Живков, Земен, Зидар, Истров, К. Б., К. Кънчев (К. К., К.), Кижема, М. Б., Македонски революционери, Мирийо, Мирьо, Мирьов, Б. Момчев, Н., Н. К., Н. Н., Н. П., Наблюдател, Новак, Neto, д-р П., П. М., П. П., П. Ч., Н. Петров, Постов, Т. Прежин (Т. П., Пр.), Р. С., Т. Размов, Рубикон, С-кий, д-р Н. Спасков, Т., Т. В., Т-о, Х., Х. Z., Чернозем, Член на „Матицата“, W., Z.)

(Роден в 1872 г. — Варна; починал в 1937 г. — Виена)

Виден български писател, публицист, драматург и общественик. Учил в Разград и в Садово, а по-късно следвал география в Швейцария. Учителствувал през 1889—1895 г. в с. Светлец, Поповско, с. Близнаци, Варненско, Поморие, с. Варовник, с. Зидарово и с. Дебелт, Бургаско и през 1898—1900 във Видин и Казанлък. Участник в националноосвободителните борби в Македония и Одринско; народен представител (1902); военен кореспондент по време на Първата световна война; редактор, съредактор и издател на сп. „Праг“ (1898), в. „Реформи“ (1899—1905), сп. „Наш живот“ (1901—1912), сп. „Демократически преглед“ (1903—1928), в. „Софийски ведомости“ (1903—1904), сп. „Културно единство“ (1908—1909), сп. „Наши дни“ (1921), в. „Ведрина“ (1926—1927); член на Инициативния комитет на бюлетина „Човечност“ срещу гоненията на евреите в Германия (1933); автор на разкази, повести, романи, драми, очерци, пътни бележки, военни кореспонденции, статии, рецензии и др.

¹ Документите преди рождената дата на фондобразувателя се отнасят до членове от семейството му, а тези след неговата смърт са биографични статии за него и материали от, до и за други лица.

За фондообразувателя и фонда: А. Страшимиров, Елин Пелин, Йордан Пювков в спомените на съвременниците си. Под ред. на М. Николов. С., 1962. 7—143; Вучков, Юл. Българската драматургия. 1878—1944. С., 1983. 183—217; Елевтеров, Ст. Нова българска литература. 1878—1918. С., 1978. 153—173; Зарев, П. Панорама... Т. 2. 416—423; Каранфилов, Е. Антон Страшимиров и душевността на българина. С., 1979. 228 с.; Митов, Д. Б. Антон Страшимиров. Литературно-критичен очерк. С., 1959. 104 с.; Николов, М. Антон Страшимиров. Монографичен очерк. С., 1965. 172 с.; РБЛ. Т. 3. 402—408.

Публикации на документи: Страшимиров, А. Велика жертва. — Всеобщ преглед, 1917, № 11; Страшимиров, А. Войната обявена. — Отечество, 2. 1915, № 9, 3—4; Страшимиров, А. Кукли. — Предел, 1, 1935, № 9—10, 4—5; Страшимиров, А. Роби. С., [1930]. Ч. [1]—2. 292 с., 235 с.; Страшимиров, А. Хоро. С., 1982. 120 с.; др.

Запазената автобиография се отнася за детските и ученическите години на А. Страшимиров.

Биографичен характер имат кръщелното и венчалното свидетелство и съобщението за сключване на брак на Антон Страшимиров и Стефка Симова, както и некролозите за смъртта на писателя. Към биографичните материали са причислени и бележки, съдържащи различни адреси и статии от Н. Д. Пенков „Из полицейското досие на писателя“ (1967) и от Н. Митев „Как Антон Страшимиров попадна в затвора „Черната джамия“ (1968).

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя (1928 ... 1937) е универсално завещание от А. Страшимиров на името на Стефка Страшимирова и сметки от болницата, в която се е лекувал във Виена, от хотел „Континентал“ — Виена, чекове за изплатени суми и др.

Между авторите на кореспонденцията до фондообразувателя са: Теодосий Анастасов, Катя Балабанова, Димо А. Боюклиев, Константин Величков, К. М. Воденичаров, Н. Жалов, Вичо Иванов, Люба Касърова, Международен комитет за подпомагане на безработните, Петър Кръстев, Димитър Мишев, Николай П. Николаев, д-р Петър Симов, Ана Страшимирова, Стефка Страшимирова, Александър Теодоров-Балан, Василе Христу, Ив. Хр. Цанков, д-р Антон Червенаков и др.

В писмата (1897 ... 1937) се третира въпроси във връзка с: включването на произведения на Страшимиров в

подготвяната антология на българската поезия и проза; поставяне на драмите „Свекърва“ и „Вампир“ в унгарските театри; отзиви за творби на Страшимиров, както и неговото мнение за книгата на Илия Волен „Божии хора“ и за пиесите на Ив. Цанков „Бялата лилия“, „Гранит“, „Олтари“, „Борба за човека“, „Вечният огън“; продажбата на книгите „Ник“, „Бялата лилия“, „Пропаст“, „Диктаторът“ и др.; предстоящото отпечатване на драмата „Ревека“ на руски език; поканата към Страшимиров за беседа пред студенти върху езика в творчеството му; желанието да бъдат изпратени в Международния комитет за подпомагане на безработните творби на Ив. Ст. Андрейчин, Кирил Христов, Елин Пелин, Ана Карима и Иван Кирилов и за получените там стихове на П. К. Яворов; подготовката по чествването на 100-годишнината от рождението на В. Левски и възпоменателния сборник под редакцията на Хр. Борина и Вичо Иванов; лечението на Люба Касърова в Чехия, стиховете ѝ от цикъла „Прага“ и желанието ѝ да напише роман; лични въпроси и др.

Във връзка с литературно-публицистичната и писателска дейност на А. Страшимиров във фонда са запазени части от печатни книги, списания и вестници и от ръкописи на романи, повести и разкази: „Съчинения. Т. 1. Етюди“ (1919), „Антология“ (1922), „Роби“, „Хоро“, „Вардар мътен и кървав“ (1917), „Войни и освобождение“ (1916), „Кукли“, „Кумец“ (1904), „Мародери“ (1917), „Мистерия“, „Недра“, „Преход“ (с разказите „Изповед“ и „Срам“ — 1926), „Първите ранени“ (1917), „Русенският бунт“ (1920), „Старци“ (1919), „Червени страници“ (1917), „Чичо Тон“; драми: „Вампир“ и „Прилепски светец“; очерци, литературни писма и пътни бележки: „Жени и мъже в живота и в литературата“ (1930), „Македонски войводи. Етюди из българските геройства в Македония“ (1900), „Нашето критикарство (Една народна поема от средните векове“ (1935), „Нено Балдовецът. Психологически очерк“, „Обезглавен народ“ (1935), „Литературно писмо“, „Опасен път (писмо)“, „Писмо“, „В Рилската обител“; исторически и географски студии: „Българи, гърци и сърби. Народо-ведска студия“ (1918) и „Горд държавник. Нови проучвания върху живота и личността на д-р Константин Стоилов“ (1938); статии и военни кореспонденции: „Балканикус. Македонската освободителна борба“, „Велика жертва“ (1917 — по повод смъртта на полк. Борис

Стоянов Дрангов), „Велика 50-годишнина (26 г. от смъртта на Хр. Ботев)“, „Войната обявена“, „Град и село“ (1919), „Далечни кръгозори“, „Едно българско светилище“ (1915), „За литературния вестник. Последна бележка“ (1931), „Кървав кръстопът“ (1922), „Прочуто-непознато“ (1928), „Силует“ (1923 — за Гьорче Петров), „Христо Ясенев“ (1927), „Кървав праг“ (1917), „По небето и на земята“ (1917), др.

Във фонда се пазят и различни документи, свързани с литературно-публицистичната дейност на Страшимиров — ръкописи на сказки: „Гените в бездната на падението“ (за жизнения път на Оскар Уайлд), „Преживян трагизъм“ (за Артур Рембо, О. Уайлд и Пшебишевски), върху съчинението на Ото Войнингер „Пол и характер“ и критиката на руския учен А. Л. Волински, за мистицизма на Толстой; реч, произнесена по повод годишнина от Илинденското въстание; списък и части от произведения на Страшимиров; бележки във връзка с литературни четения; записани народни песни от Централните Родопи, от Старозагорско, Хасковско и др.

Свързани с литературно-публицистичната и писателската дейност на Страшимиров са и статии и отзиви за негови произведения от Христо Д. Бръзицов, П. Господинов, В. Мавродиев, Цветан Минков, Д. Б. Митов, Стефан Каракостов, Георги Караславов, Спас Кралевски, Ив. Красномайски и др., отпечатани в различни вестници.

Във връзка с редакторската дейност на Страшимиров е негова бележка със съобщение за предстоящо издаване на сп. „Подем“ и проекто-съдържание на дванадесетте книги за първата годишнина.

Дейността му като рецензент се илюстрира от съхранените ръкописи на Георги Хр. Стайков „Майка. Трагедия в пролог и три действия (6 картини) и на Иван Панков „Рудокопачът“ — разказ (1933).

Голяма група материали във фонда са свързани с чествуването на 60-годишнината от рождението на писателя и 40-годишната му творческа дейност (1931); юбилеен сборник и програми за тържественото събрание и за представлението на „Вампир“; поздравителни адреси от Н. Бурянин (Недялко Недялков), Никбал (Никола Балабанов), Николай Шмиргела и др., от Българския народен театър и опера (подп. К. Сагаев, Н. Масалитинов, Ст. Македонски, Г. Стаматов, К. Кисимов и др.), от Бъл-

гарския учителски съюз, Дом на изкуствата и печата, Дружество на детските писатели в България (подп. Ран Босилек), Дружество „Славянска беседа“ (подп. Д. Христов), Женско благотворително дружество „Добродетел“ — Русе, Г. Константинов — редакция и сътрудници на „Съвременник“, К. Муравиев, Общество на драматическите писатели, театрални критици и композитори в България (подп. К. Сагаев), Редакция на в. „Литературен глас“, Редакция на в. „Пробуда“, Славянско дружество в България (подп. С. С. Бобчев), Съюз на руските писатели и журналисти в България (подп. Александър Федоров и Г. Волошин) и др.; поздравителни телеграми от: Артисти при Модерния драматичен театър — Ески Джумая, Библиотека — Пловдив, К. Венедиков и Т. Иванов, Българско географско дружество, Културно-просветно дружество и театър — Стара Загора, Книгоиздателство „Христо Г. Данов“ — Пловдив, Юбилейни комитети — Белградчик, Перник, Сливен и др., Български земеделски народен съюз, Върховен читалищен съюз и др.; юбилейни статии от: Йордан Бадев, Александър Балабанов, М. Ведър, Панчо Дорев, д-р Асен Златаров, Вичо Иванов, Васил Каратеодоров, Георги Константинов, Илия Краев, Борис Митов, Любомир Михайлов, Стоян Омарчевски, Владимир Русалиев, Паулина Станчева, Хрисан Цанков, Стилян Чилингиров и др.

Учителската дейност на Страшимиров е представена от служебни свидетелства (1891—1895); адрес на учениците от училището в Казанлък по повод уволнението му (1900) и др.

Запазените документални материали с общо съдържание са: партитура на „Мануш войвода“ (текст и музика Г. Б. Янтарски и Н. Чехларов) и стихосбирката на Хр. Ясенов „Рицарски замък“.

Документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразователя се отнасят до: I. Стефка Симова Страшимирова (съпруга) — от документите с биографичен характер са запазени свидетелства от девическото училище „Св. Кирил и Методий“ — Видин и градската девическа гимназия — Русе за успеха и поведението ѝ през учебните 1893/94, 1894/95 и 1895/96 година, зрелостно и кръщелно свидетелство.

Авторите на кореспонденцията до Стефка Страшимирова (1897 ... 1913) Петър Симов, Антон Страшимиров и Д. Хинкова засягат въпроси за: участието

на Страшимиров в литературен конкурс с романа „Смутно време“ (1899); отпечатването на произведението му „Селско царство“ и бъдещите му творчески планове; работата и псевдонимите му в сп. „Праг“ (Б. Момчев и К. Кънчев) (1898); дейността му по основаване на македонски дружества в страната и учителствуването в Казанлък (1899); кореспонденцията му с ЦК на ВМОРО; дейността му като народен представител (1902—1903), връзките и разговорите с Найчо Цанов, Кирил Христов и др.; хода на военните действия през Балканската война; избухналата епидемия от холера в Сер (1913); изпращането на два фейлетона във в. „Мир“ (1913); съгласието на издателство „Христо Г. Данов“ да отпечата записките на Страшимиров от войната (1913); получения цикъл стихове „Война“ от Николай Лилив (1913) и др.

Два документа — свидетелство и писмо от Инспекцията на учебното окръжие във Видин илюстрират учителската дейност на Стефка Страшимирова в основните народни училища във Видин през 1898/99 г. и допускането ѝ до държавен изпит във Варненската девическа гимназия.

2. Тодор Тодоров Страшимиров (брат) — кореспонденцията до него (1908 ... 1918) от Антон Страшимиров и Стефка Страшимирова, Димитър Страшимиров и Невена Захариева съдържа сведения за отпечатването на драмата „Врази“ на Д. Страшимиров и лични въпроси.

Към документалните материали с общо съдържание е отнесена запазената заглавна страница на „Юбилеен сборник по случай 25-годишнината от първия випуск на Габровската Априловска гимназия“, издаден в Пловдив през 1900 г., с автограф на Тодор Страшимиров.

3. Анна Страшимирова (снаха) — писмото до нея от Антон Страшимиров [1937] е по лични въпроси.

4. Анастасия Страшимирова (снаха) — запазени са илюстрирани картички до нея (1912, 1917) от Тодор Страшимиров.

5. Георги Николаев Страшимиров (чичо) — материалното му състояние се илюстрира от документи за: направени разходи по погребението на Тодор Николаев Страшимиров; купени имоти, книги и др.

Писмото до него от Иван Поппанайотов (1898) е във връзка с написването на мемоари за подготвяната книга „Лепта“ (описание на Разложката котловина).

6. Елена Николаева Страшимирова (ле-ля) — писмата до нея (1869) от Георги Н. Страшимиров съдържат сведения за: катастрофата с влака от Москва за Одеса на 7 август 1867 г. и лечението му в къщата на Николай Миронович Тошков; освобождаването му от военна служба (чрез откупуване на човек); ролята на Драган Цанков в униатското движение; лични въпроси.

7. Симо Петров (тъст) — писмото до него от Антон Страшимиров (1900) е от частен характер.

8. Семейство Страшимирови — запазени са съболезнователни телеграми по повод смъртта на Антон Страшимиров до семейства Антон Страшимиров, Димитър Страшимиров, Тодор Страшимиров и Петър Хаджиев от д-р Алексиев, цар Борис III, Йордан Василев, Борис Гюлеметов, Георги Караиванов и Петър Караиванов, Никола Обретенов, Иван Пъшков, Борис Садъков и др.

Във фонда се съхраняват и документални материали от, до и за други лица — статии във вестници (1943, 1961, 1968) за: смъртта и погребението на цар Борис III; „С перо и меч за свободата на Отецеството“ — по случай 140-годишнината от рождението на Г. С. Раковски от Андрей Цветков; „Адриана Будевска — едно велико страдание“ от Стефан Каракостов; др.

Ф. 686 Свободна сигнатура

Ф. 687 Свободна сигнатура

Ф. 688; 117 док.; 1931—1938 г.; 1 инв. оп.; пост. 1968 г.; бълг., фр. ез.

ЖОРЖ АТО

(Роден в 1898 г. Нуае Шер, Франция; починал в¹ — Москва)

Преподавател по френски език и литература в Софийския университет. Директор на Френския институт в София. Учил гимназия във

¹ Не се откриха данни за годината на смъртта му.

Вандом (1914), класическа литература в Париж, Сорбоната и Национално училище за говорими ориенталски езици (1919—1921). Във Франция издава „Панорама на съвременната българска литература“ (1937), редиша статии за политическия и културния живот на България. Статии за френската литература публикува и във в. „Съвременник“, „Литературен глас“, списание „Златорог“, „Изкуство и критика“.

Източници

За фондообразувателя: АСУ, 1940, с. 29; документите от фонда.

Кореспонденцията от Жорж Ато е адресирана до издателство „Сажитер“ и засяга въпроси, свързани с издаването на неговата книга „Панорама на съвременната българска литература“. Писмата се отнасят до подписване на договора за издаване на книгата, поправки в текста преди пускането ѝ за печат, удължаване срока за предаването, както и въпроси, свързани с възнаграждението му (1936—1937).

Автори на писмата до Ато са: Марсел Ведре, Р. Гечева, П. Груев, А. Зигфрид. Издателство „Сажитер“, Леон Ламуш, Валери Ларбо, Френска легация в София, Жул Лагра, д-р Николай Николаев, Общество на народите, Жорж Пико, Рене Пишон, Стефан Попвасилев, редакцията на „Ларус“, П. Скик, списание „Нова Европа“, Университетите в Нанси и Париж и др. (1934 . . . 1938). В кореспонденцията се уточняват въпроси, свързани с издаването на „Панорама на съвременната българска литература“, оформление, заплащане, разпространение, както и приемът ѝ от българската и френска общественост.

От дейността на Ато като литературен критик са материали, свързани с изследването му „Панорама на съвременната българска литература“ — договор на издателство „Сажитер“ с Ато за издаване на книгата през 1936 г.; негови бележки за живота и дейността на Любен Каравелов (образование, руско влияние, престой в Белгард и др.); бележки по въпросите на старата българска литература — делото на Кирил и Методий, българския книжовен език и еволюцията му, първи печатници, както и списъци с имена и служби по печатта, където да бъде разпространена „Панорамата“. Група документи: статии, рецензии и съобщения, публикувани във

вестниците: „Камбана“, „Север“, „Слово“ и др., списанията „Българска мисъл“, „Отец Паисий“, отразяват мнението на критиката за „Панорамата“ в българския и френския печат (1937—1938). По-важни са: С. Бояджиев, Ал. Горанов „Българската литература във Франция“, Сл. Данаилов „Жорж Ато — панорама на съвременната българска литература“, П. Телчаров, К. Тодоров „Книга на френски за българската литература“ и др.

С литературната дейност на Ато са свързани разните материали: библиографски бележки на тема „Българо-френски връзки и отношения“, „Д-р Никола Пиколо“, разработки и анализи на поемите „Мойсей“, „Сид“. Тук са причислени и статията на Ангел Каралийчев „Лазарски песни“, и списъкът на вече издадените от издателство „Сажите“ — История на чешката, финландската, унгарската поезия с кратки бележки към всяка от тях.

От преподавателската дейност на Ато в Софийски университет са запазените бележки: списък на професори и асистенти с кратки биографични данни, паметна бележка на фондообразувателя на български и френски език за проф. Асен Златаров във връзка с неговата смърт, бележката на Борис Вазов под псевдоним Сеяч за употребата на чуждици в българския език и позива на министъра на просвещението за издаването на нов речник на съвременен български език.

Ф. 689; 10 док.; 1896 ... 1958 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1968 г.

АНГЕЛ НИКОЛОВ ЯНКОВ

(Роден в 1864 г. — Брацигово; починал след 1922 г.²)

Военен юрист; подполковник; прокурор в Пловдивския военен съд (след 1896 г.); участвал в обсадата на Одрин по време на Балканската война (1912—1913).

Източници

За фондообразувателя: Списък на офицерите... С., 1911, с. 386; С., 1915, с. 523; документите от фонда.

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до членове на семейството му.

² За датата и мястото на смъртта на фондообразувателя не се откриха данни.

Запазената кореспонденция съдържа писма и пощенска карта до фондообразувателя от Дечо Зеленогоров, Теодоси Кънчев и Панайот Сребров със сведения за събитията в гр. Велико Търново през септември 1922 г.; за управлението на Земеделското правителство (1920—1922 г.) и др.

От дейността на фондообразувателя като военен е запазен дневник, воден по време на Балканската война (1912—1913 г.) с данни за състоянието на българската армия преди и по време на обсадата на Одрин, за водените сражения, за героизма на българските войници.

Във фонда са запазени и документални материали от, до и за членове на семейството на фондообразувателя — за сина му Любен Ангелов Янков: рисунки и книгата „Минали дни“ от Александър Божинов (С., 1958).

Между документите от до и за други лица е ръкописът на стихотворението на Кирил Христов „Студентчески марш“ (1905).

Ф. 690; 1147 док.; 1890 ... 1956 г.; 1 инв. оп.; пост. 1968—1970 г.; бълг., нем., рус., ср., тур. и фр. ез.

ЛЮБОМИР ХАДЖИНИКОЛОВ БОБЕВСКИ (ЛЮБОМИР НИКОЛОВ ХАДЖИСТОЯНОВ БОБЕВСКИ)

(псевд.: Бурний, Бодил, Вихрогонов, Вишнарв, Водопадов, Ганчо Заска, Джон Ермалък, Катя Мишайкова, Л. Б., Л. Б-ски, Любчо, Многострадалний Иов, Парнаски, Г. Потоков, Розалин, Теменужков, Л. Усов, Юнак, Яралия)

(Роден в 1878 г. — Тетевен; починал в 1960 г. — София)

Писател и общественик от началото на XX век; преводач; публицист и член-основател на „Дружеството на българските публицисти и писатели“; автор на маршовете „Съюзници-разбойници“ и „Добруджански марш“. Сътрудник, уредник и редактор на в. „Нова борба“, „Народен страж“, „Нова България“, „Росица“, „Жило“, „Време“, както и на сп. „Семе“, „Пролет“, „Светулка“ и „Лястовичка“. Автор на либретото към операта „Гергана“ (1916).

Източници

За фондообразувателя: Балабанов, Ал. Епохата на Любомир Бобевски. — Пряпорец, № 223, 14 окт. 1916; Бакалов, Г. Лъ-

говете на Балкана. — Заря, № 3520, 1933; Иванчев, Д. БПЦ. Т. 3, с. 220; РБЛ. Т. 1, с. 107; Клинчаров, Ив. Казармена поезия. — Народна армия, II, № 16, 25 март 1992.

Запазени са лична карта, тефтерчета, списъци и пр. (1898—1902), съдържащи автобиографични данни за фондообразувателя: учението му в Софийския университет (програма на лекциите, имена на преподаватели); псевдоними с които публикува част от произведенията си; излезнали от печат негови книги, вестници и списания, на които е сътрудник; чернови на отделни негови стихотворения и др.

Някои квитанции, декларации, записи и др. осветляват материалното му състояние (1931—1944).

Писмата-чернови (1915) от Л. Бобевски са адресирани до членове от семейството и родственици и имат предимно частен характер.

Автори на писмата (1901—1956) до фондообразувателя са: М. Ангелов, Г. Атанасов, Н. Атанасов, В. Бобошевски, С. Братованов, Владимиров, Н. Доржинов, В. Иванов, В. Митаков, А. Николов, Т. Панов, Ст. Попвасилев, Д. Ризов, Кр. Сарафов, И. Скордев, Д. Славков, Д. Христордов и др. Те засягат следните въпроси: сътрудничеството на фондообразувателя в различни периодични издания; излизането на сборник от разкази „Световни работи“; съвместната работа на Л. Бобевски и И. Скордев по написване на „Съюзници — разбойници“; отзиви за творчеството на Бобевски; „Дунавски марш“; задържане на фондообразувателя в Централния затвор — София (1920); чествуване на 45 г. юбилей на писателя (1944); бомбардировките в София 1944 г.; юбилей на проф. Н. Атанасов в Кюстендил. Има данни и за воеводата Т. Хвойнов, писателя Д. Христордов; организирани от „Юнашкото дружество“ в Пазарджик игри през 1903 г.; репетиции на операта „Гергана“ (ок. 1916).

Най-многобройни са запазените материали във връзка с писателската дейност на Бобевски. Служебната кореспонденция (1917—1944) засяга: поместени творби на Бобевски в „Сбирка от военни песни“; подарени 750 екземпляра от сб. „Под сенките на меча“ в полза на войниците от българската армия; откупени от Министерството на просветата 170 екземпляра от книгата „Песни за Добруджа“. От ръкописите на фондообра-

зувателя са запазени около 85 стихотворения и песни, (писани след Балканските войни 1912—1913 и несправедливия Ньойски мирен договор (1919), както и друга група от 120 стихотворения и песни, предназначени предимно за деца). Същите са поместени в по-голямата си част в различни списания и вестници — сп. „Книжици за деца“, „Детинство“, „Светулка“, „Росица“, в „Зорница“, „Балканска трибуна“, „Моравски глас“ и др. (Във фонда се съхраняват и 26 марша), между които „Съюзници-разбойници“, „Козлодуйски бряг“, „Марш на западните покрайнини“, „Ученически марш“ и др.; 49 разкази (в ръкопис и печатни) писани в периода 1900—1937 г. (сб. „Силуети в мрака“) и др., както и около 15 сценки и пиеси, предназначени предимно за деца.

Към тази дейност могат да се причислят и група документи, засягащи следните теми: литературната, родолюбива и обществена дейност на фондообразувателя; отпразнуване 45 г. юбилей на Бобевски (1944), отпуснати от различни институти и частни лица дарения за юбиляра; обзорни статии върху творчеството му, отзиви за книгите му; рецензии на отделни негови книги и пр. Запазени са и скици на Чудомир, подарени на фондообразувателя с посвещение.

Публицистичната дейност на Бобевски е представена от група негови статии и рецензии, публикувани в периодичния печат („Къщата на братя Миладинови“, „Накъде отиваме?“, „Кой е виновен?“, „Все напред!“, „Нашето учебно дело“ и пр. (1918—1945)).

От дейността му като преводач са запазени няколко превода на разкази, стихове и др.

Лична карта и листовки са във връзка с дейността на фондообразувателя като член на Либералната партия (1920—1931).

Няколко писма, квитанции и устав (1918) са свързани с дейността на Л. Бобевски като член на читалище „Хр. Ботев“ — С. и се отнасят до участието му в контролната комисия към читалището.

Три документа илюстрират дейността му като член на политическия съюз „Камбана“ и кореспондент на в. „Камбана“ и в. „Балканска поща“ (1917—1920).

За дейността му като член на „Дружеството на българските публицисти и писатели“

има няколко писма във връзка с уреждане на концерт-вечеринка (1923) по случай 20 години от основаването на дружеството, както и намеренията на дружеството да издаде сборник за своята дейност.

Друга група документи е във връзка с членуването на Бобевски в дружество „Вълко и Каба Иван“ — Чирпан (1928—1931) и благотворително дружество „Утеха“ — С. (1930).

Запазена е и покана, която потвърждава членуването на Бобевски в „Комитет за чествването 15 г. юбилей на Борю Зевзека“.

От дейността на фондообразователя като военнослужещ са останали писма, телеграми, правилници и др., съдържащи сведения за назначаването на Бобевски за цензор към главната квартира по време на Първата световна война; Междусъюзническата война 1913 г.; правилник за военната цензура и неговото прилагане.

Между печатните материали се намират един план на Виена и няколко книги с автограф на авторите им, подарени на фондообразователя: Бобчев, Ил. Слава на българския дух. С., 1933; Ганчев, Д. Повести и разкази. С., 1911; Кипров, Ал. Разкази. С., 1927; Москов, М. Моите драски. С., 1915; Славкова, О. Акорди на сърцето. С., 1942.

Запазени са и документи от, до и за членове от семейството на фондообразователя: 1) Никола Хаджистоянов Бобевски — баща — документи, илюстриращи материалното му състояние и писма (от Л. Бобевски и М. Геров (1903—1912) от частен характер. 2) Неда Хаджиниколова Бобевска — майка — от документите с биографичен характер е запазен некролог (1905). 3) Симона Бобевска — съпруга — съхраняват се коло 200 писма от Ат. Бобевски, Л. Бобевски, Ек. Манчева, Б. Торбова, Зл. Чуклева и др. (1908—1944), които имат личен характер. 4) Атанас Любомиров Бобевски — син — няколко писма (1922—1930) и бележки от личен характер. 5) Николина Любомирова Бобевска — дъщеря — писма (от Л. Бобевски, И. Попгеоргиев, Ив. Визиров и др. (1922—1929), имащи частен характер.

Документите от, до и за други лица засягат: условията за отдаване под наем на воденицата на Вл.

Митов; материалното състояние на различни лица; картините на художника Цачо Тодоров (1901—1942).

Ф. 691; 1079 док.; 1883 ... 1938 г.; 1 инв. оп.; пост. 1968 г.; бълг., англ., ит., нем., рус., ср. и фр. ез.

ИНЖ. ГОРАН (ИВАНОВ?) МИНЧЕВ

(Роден в 1872 г. — Тулча; починал след 1938 г.¹)

Инженер. Завършил образованието си в Ганд, Белгия (1898). Началник-бюро при Главна дирекция за постройка на железницата и пристанищата (1912—1918). Референт при техническата служба на Международната дунавска комисия (1921—1938). Член на Българското инженерно архитектурно дружество.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

От биографичните материали за фондообразувателя са запазени свидетелства, дипломи, списъци и пр., съдържащи сведения за дата и място на раждане; учение в Тулча (1882—1887), Свищов (1889—1899), Софийска държавна класическа гимназия (1890—1891) и в Университета в Ганд (1895—1898); изучавани предмети и оценки; дейността на Минчев като инженер и чиновник при Дирекцията за постройка на железниците и пристанищата (1898—1905).

Документите за материалното му състояние са във връзка с приемането на фондообразувателя за член на Чиновническото кооперативно спестовно застрахователно дружество — София и платени застраховки към Първо застрахователно дружество „България“ в Русе (1907—1926).

Запазената лична кореспонденция от и до фондообразувателя (1914—1938) е предимно във връзка със служебната дейност на фондообразувателя и засяга: съставянето на комисия по поддържането на плавателния път по Дунава; набяване машини и съоръжения, резервни части, проведени търгове; предстоящо монтиране

¹ Не се откриха данни за мястото на смъртта на фондообразувателя.

на термостати и агрометри за измерване на падналите дъждове и скоростта на вятъра; осигуряване на лодки за караулната служба по Босфора; определяне речната граница между България и Румъния; строеж на Бургаското пристанище; отправено предложение до Горан Минчев да заеме поста началник на Русенското пристанище, поради освобождаването му от длъжност като представител на Дунавската комисия; други промени в персонала на Международната дунавска комисия.

От дейността на фондообразувателя като началник бюро при Главната дирекция за постройка на железници и пристанища е запазена голяма група документи, съдържащи данни за доставка на машини и лодки; планове за пресушаване на блатата около р. Марица; състоянието на солниците край Поморие и укрепване на брега между града и морето; направени снимки на коритото на р. Дунав и дунавския бряг при Русе.

Няколко документа са във връзка с назначаването на Горан Минчев за инженер по изучаване талвега на Дунава (1905).

Писмо от Министерство на обществените сгради, пътищата и съобщенията до Горан Минчев (1904) е във връзка с назначаването му за инженер при Кюстендилското техническо окръжие.

Друго писмо (1916) засяга дейността на фондообразувателя като член на Комисията по прегледане на пристанищата по Дунава и черноморските брегове в Добруджа.

Дейността на фондообразувателя като член на организацията на инженерите при Министерството на железниците, пощите и телеграфите (1909—1920) е представена от няколко документа — устав и правилник на организацията, бележки за Пейчо Тодоров, завършил Техническото училище в Лозана.

Към дейността на Горан Минчев като член на Българското инженерно-архитектурно дружество се отнасят група документи (1914—1920), съдържащи сведения за: избирането му за делегат в Комисията по щата при Министерство на вътрешните работи; участието му в работата по законопроекта за „Закон за Дирекцията на постройките“.

Запазена е и група разни документи във връзка с дейността му като инженер. Тези документи засягат:

законопроект за създаване акционерно френско-българско дружество „Корабостроителница в гр. Русе“; поддръжката на плавателния канал на Дунава; състояние на различните сектори на р. Дунав; експлоатация на пристанищата във Варна и Бургас; взети мерки срещу наводняването на гр. Видин; изграждане на технически съоръжения при Железни врата за проучване на хидравличните сили.

Най-значителна е запазената документация от дейността на Г. Минчев като референт при Международната дунавска комисия (1921—1938). Служебната кореспонденция (от Главна дирекция за постройките на железницата, Агенция на българското параходно дружество — Дедеагач, Щаб на действащата армия и инженерни войски до фондообразувателя) съдържа данни за: покупка на технически съоръжения и речни съдове от Германия; оферти за закупуване на материали за издигане на диги по Дунава; аварии и катастрофи в плавателния канал на Дунава; трафик и навигационни такси за различните видове плавателни съдове; тонаж на преминаващите кораби; изследване на нивото на реката в отделните сектори с оглед навигацията; строеж на речни съдове; извършени метеорологични изследвания; поддържане и подооръжаване на корабоплаването по Дунава; маркировка на водния път; състояние на телефонните връзки; измерване на скоростта на течението на р. Дунав; финансови въпроси, свързани с участието на страните-членки в Комисията; строеж на ж. п. линии, светлинна маркировка на плавателния канал на Дунава; извършена от придунавските държави работа по поддържането на техните сектори от водния път на Дунава (Югославия, Чехия, Румъния).

2) Материалите от сесии на Международната дунавска комисия (1925—1933) съдържат данни за: състав на отделните делегации и дневния ред на сесиите; дейност на Изпълнителния комитет на организацията; бюджет; текущи административни въпроси; изплащане на членски вноски; Правилник за вътрешния ред; набавяне на машини и съоръжения; инсталиране на система за помощно изтегляне в плавателния канал при Железни врата; физическо състояние на Дунава в различните му сектори; движение на корабите; изграждане на диги; създаване на „специални служби“ при Железни врата; навигацията в отсечката Молдова — Турно Северин; улес-

нения и привилегии за придунавските държави; медицинско и социално осигуряване за служителите от Комисията; регламент на навигационната полиция; събиране на такси за преминаване при Железни врата; строеж на мост над Дунава при Будапеща; поправка на моторни лодки и цените им; текущи работи по поддържане на канала; изграждане на електрическа инсталация; статистика за движението на корабите в сектора на Железни врата; изграждане на семафорна станция в Дренхова; промени в персонала, заплати на служителите.

3) Таблицы, диаграми, планове, карти, книги и др. с данни за: скоростта на течението на р. Дунав; нивото на водата в различните сектори за периода 1906—1935; триангулации; ситуационни планове; надлъжни профили на р. Лом; план на Дунава при с. Белене; топографски карти на Кюстендил, Босилеград, Видин и околностите, Шумен, Одрин, Дунавската низина, Добруджа и др. Данни и за намеренията на Анонимно дружество „Огюст Норманд“ да получи концесия за построяването на корабостроителница на Дунава; закон за търговското мореплаване; изготвяне окончателен статут за корабоплаването по Дунава.

Групата от разни материали (1918—1937) във връзка с дейността на фондообразувателя като референт при Международната дунавска комисия засяга: нивото на р. Дунав; поддържане на съоръженията по течението на реката; събиране на такси за преминаване на плавателните съдове при Железни врата; оферти за продажба на камъни; колективни застраховки; строеж на защитни диги.

От обществено - политическата дейност на фондообразувателя е запазена група документи, съдържащи сведения за членуването на Г. Минчев в потребителско дружество „Братски труд“ (1904—1921) и рибарска кооперативна дружина „Момчилови водоборци“ (1919).

Запазени са и разни документи във връзка с дейността на фондообразувателя (1913—1938): данни за покупка на моторница за обслужване на българските пристанища; корабоплаването по Дунава; българо-румънските отношения по въпроси, засягащи корабоплаването по реката; износ на стоки и земеделски продукти с помощта на водния транспорт; укрепване на Варненското пристанище;

привличане на френски инженери за изготвяне на план за строеж на пристанище на Дунав; съставяне на ситуационен план на Дунава от Тимок до Силистра; строеж на жп линии и пристанища в Румъния.

От документалните материали с общо съдържание се съхраняват пиеси, сценарии за рекламни филми, брошури (Паликаров, Т. Историята на моето инспекторство. Видин, 1927), географски справочник с изгледи от България и пр.

Към документите от, до и за други лица се отнасят две писма (1931—1932) от частен характер.

Ф. 692; 12 док.; 1867 ... 1893 г.; 1 инв. оп.; пост. 1968 и 1969 г.; бълг., рум. и фр. ез.

Д-Р ДИМИТЪР КАЛЕВИЧ

(Роден в 1845 г. — Клисурса; починал в 1922 г. — София)

Лекар — завършил Националното медицинско училище в Букурещ (1867) и медицина в Париж (1871); работил в Румъния — в психиатричната болница „Маркуца“ в Букурещ (1871—1874), в Александрия и Зимнич (1874—1877); участвувал като дружинен лекар в румънската армия по време на Руско-турската освободителна война (1877—1878); член на I, V, VI и VII Върховен медицински съвет в България; директор на Гражданското фелдшерско училище (1881—1882); член на Държавния съвет (1882—1883); директор и старши лекар на Александровската болница в София.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Запрянов, Н. и Гр. Найденов. Медицински биографичен справочник. Пловдив, 1972, 110—111; Описание на документи за здравното дело..., 150—151, 167, 232; Стефанов В. Българската медицина..., 64, 183—184, 186; Юбилейна книга. Исторически преглед на медицинската част и медицинската книжнина в България. Под ред. на д-р М. Русев. С., 1904, 42, 57, 62, 70, 71.

От документите с биографичен характер са запазени две дипломи на Димитър Калевич за завършен курс на обучение в Националното училище по медицина и фармация в Букурещ с призната преподавателска правоспособност по физика, химия и естествена история (1867) и за завършено висше образование по медицина в Париж (1871).

Свидетелства от 1878 и 1893 г. удостоверяват участието и награждаването на Димитър Калевич с ордени за дейността му като дружинен лекар в румънската армия по време на Руско-турската освободителна война (1877—1878).

Лекарската му дейност по време на Сръбско-българската война (1885) и награждаването му с орден „Св. Александър“, бронзов медал и знак на Червения кръст са отбелязани също със свидетелства от 1886 и 1887 г.

Писмото от Министерство на вътрешните дела (1888) е във връзка с назначаването на Димитър Калевич за член на Върховния медицински съвет, а писмото от канцлера на българските ордени фон Лааба (1888) е за награждаването му със златен кръст за дейността му като старши лекар в Софийската Александровска болница.

За назначаването му за член на Държавния съвет свидетелствува писмо от Министерство на вътрешните дела, подписано от Соболев и Д. Д. Агура (1882).

Обществено - политическата дейност на Димитър Калевич се илюстрира от писмо във връзка с избирането му за почетен член на Софийския градски общински съвет (1881).

Ф. 693; 13 дек.; 1861¹ ... 1968 г.; 1 инв. оп.; пост. 1968 г.; бълг., ит., нем. ез.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ ВЪЛКОВ

(псевд. Дориян)

(Роден в 1892 г. — Карнобат; починал след 1968 — София)

Банков чиновник, журналист, писател. Завършва Държавна търговска гимназия в Бургас (1910), право в Софийски университет и държавни науки и журналистика в Лайпциг. Сътрудничи със статии в периодичните издания: „Банков глас“, „Литературен глас“, „Мир“, „Напред“, „Работнически вестник“, „Развигор“, „Червен смях“ и др. В редакционния комитет на „Свети врачки новини“ (1933). Издава следните книги: „Под българското небе“ (1941) и „Видения из други светове. Разкази“ (1944)².

¹ Документът, преди рождената дата на фондообразувателя, е снимка на студенти в Москва.

² Данните за Вълков са взети от неговата автобиография.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, Ив. РБП, с. 93; Иванчев, Д. БПП. Т. 2, с. 263; БК 1878—1944. Т. 2, с. 301; документите от фонда.

Автобиографията на фондообразувателя (1968), запазена във фонда, съдържа биографични сведения за него: учение, журналистическа и банкова дейност и данни за контактите му с италианската писателка Ада Негри.

Библиографските бележки на Вълков обхващат печатни материали, публикувани в периодични издания.

От кореспонденцията на фондообразувателя са запазени две писма до Ада Негри (1932, 1935), които отразяват отношението към писателската ѝ личност и интереса в България към творчеството ѝ.

Кореспонденцията до Вълков съдържа писмо-отговор от Ада Негри във връзка с изпратен том с нейни съчинения и отзивите в българския печат за нейното творчество (1935); съобщение от Градския съвет в София, че ще се съобразят с предложението му за създаване на нови паметници в града (1968).

С литературната дейност на фондообразувателя са свързани следните документи: факсимиле на последното слово на проф. Асен Златаров към младежта (1936); стихотворения на Иван Мирчев „Въздишка“ и без заглавие на Ада Негри, статия на проф. Жорж Нурижан за Ада Негри (1935), поместена в „Преглед на поета“; снимка на български студенти в Москва (1861) с автограф на Нешо Бончев.

Материалите от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до сестра му — Мария Тодорова-Камерани и отразяват преводаческата ѝ дейност. Запазеният разказ „Станя“ [1935] на Ада Негри е в неин превод.

Ф. 694; 123 док.; 1879 ... 1911 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1969;
бълг., гр. и фр. ез.

Д-Р ЯКОВ ГЕРОВ (ЯКОВАКИ ЕФЕНДИ)

(Роден в 1851 г. — Одрин; починал в 1891 г. — София)

Адвокат, обществен деятел, член на Либералната партия. Завършва търговско училище на о. Халки; учителствува 4 години в Одрин. Участник в църковно-националната борба като представител на Одринската епархия (1873—1876). Със съдействието на граф Н. Игнатиев е назначен на турска служба в изправителния съд в Цариград. Участва в Руско-турската война 1877—1878 г. като преводач при полк. Н. Артамонов и помощник началник на отделение в канцеларията на кн. Вл. Черкаски. След Освобождението — председател на губернаторския съд в Русе и Варна; депутат в Учредителното народно събрание в Търново (1879). Завършва право с докторска титла в Лиеж (1882). Назначен през 1884 г. (?) за агент на Княжество България в Цариград и вероятно освободен от тази длъжност още през същата година по негово желание. Работи като адвокат от 1886 г. Сътрудник на френски вестници.

Източници

За фондообразувателя: БВИ. Е., с. 155; Ганчев, Д. Спомени с. 203; ИАНГ. Кн. 1, с. 12; Иречек, К. Български дневник. Т. 1, 201—202; Маринов, Д. Стефан Стамболов и новейшата ни история. Кн. 1, С., 1992, 50, 58, 61; Маркова, З. Българската екзархия 1870—1879. С., 1989, 162, 326; Начов, Н. Цариград..., с. 125; Спомени за Учредителното събрание от 1879 г. Съст. Е. Стателова, З. Маркова. С., 1879, 107, 138, 143, 146, 231; Стенографски дневници на Осмото обикновено събрание — 1894. Кн. 2, С., 1895, 179—182; Стоянов, И. Либералната партия в Княжество България 1879—1886. С., 1989. 120, 121; документите от фонда.

От биографичните материали за Яков Геров са запазени: диплома за получаване на званието доктор по право в юрическият факултет в Лиеж (1882), както и справка с данни за рождената дата, учението, живота и дейността му, писана от внучката му Жулиета Ив. Парушева-Хлебарова.

В кореспонденцията от фондообразувателя е запазено едно писмо, адресиране до майор Гершев, в което съобщава причините, поради които не може да

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са свързани с неговите наследници.

9;

участва в състава на комисията по изпитване качеството на закупените от Белгия патрони за България (1890).

Автори на писмата (1888—1890) до Я. Геров са: Ефр. Астардзиди, В. Брънчев (?), А. Д. Йоцов, Ив. Казаров, А. Пенчов, Стефан Савов. В тях има данни за: гледане на дела във връзка с извършена кражба в с. Литакowo, Софийско; защитата на Петко Гергов от с. Лиляче, Врачанско в софийския апелативен съд; закупуването на книги от Лиеж и пребиваването на 20 българи в същия град през 1888 г. и др.

Награждаването на фондообразувателя през 1879 г. с ордена „Светослав II ст“ и „Светослав III ст“ от руския император Александър II е свързано със заеманите от него служби като помощник-началник на отделение в канцеларията на княз Вл. Черкаски и като председател на губернаторски съд в Русе.

Участието на Яков Геров като народен представител в Учредителното народно събрание (1879) е представено в статията на Тома Васильов „Пред кое Народно събрание князът трябва да отговаря?“, поместена във в. „Пряпорец“ от 18 октомври 1918 г.

Запазеното писмо, (1884) от Министерство на външните работи е с данни за освобождаването на фондообразувателя по негово искане от длъжността агент на Княжество България в Цариград.

Дейността му като адвокат на 1. Частни лица е разкрита в съхранените във фонда писма, призовки, разписки и др. (1886—1890), а на 2. Анонимното дружество „Андерлехт“ в Брюксел за производството на патрони — в преписката (1886—1890) между дружеството и българското правителство относно подписването на договор за закупуване на патрони от Белгия, в издаденото ираде от султана за преминаването през Дарданелите на кораба, носещ патрони за България и в документи с предложение за назначаване на Мишайков за втори адвокат на анонимното дружество и за назначаването на специална комисия за проверка на качеството на белгийските патрони и др.

Документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя

се отнасят до Мария Д. Маркова — съпруга на Яков Геров и съдържат данни за материалното ѝ състояние (1891).

Ф. 695 Свободна сигнатура

Ф. 696; 671 док.; 1865 ... 1901 г.; 1 инв. оп.; пост. 1969 г.; бълг., рум. и тур. ез.

ХРИСТО ХАДЖИАТАНАСОВ¹

Търговец от втората половина на XIX в. Собственик на търговски къщи в Букурещ и Олтеница.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

От служебната кореспонденция са запазени писма, чиито автори и адресати са Хр. и Евл. Георгиеви, Т. Пулиев, Ив. Симеонов и др. Засегнати са следните въпроси: състояние и поддръжка на търговските къщи на фондообразувателя в Букурещ и Олтеница; търговия с жито, ечемик, рапица, фасул, царевича, брашно, кожи, мисир, мишини, еолове, крави, телета, биволици, коне и др.; цени на зърнените храни; качество на брашната; снабдяване на руските войски в Тутракан (1877/78) със зърнени храни; уреждане на парични сметки; купуване на вършачки; сушата от 1880 г.; нивото на р. Дунав и др.

Запазени са и документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателя:

1) Дона Стоянова Костова — (сестра) — няколко писма до нея от Е. Георгиев (1891—1892), Ив. Ев. Гешев (1892) и Т. Пулиев (1892) във връзка с уреждане на наследствени спорове след смъртта на брат ѝ Васил Хаджиатанасов. Данни и за учението на сина ѝ Димитър в Монпелие (1892).

2) Атанас Стоянов — (племенник) — сметки, писма и квитанции (1886) във връзка с уреждане на па-

¹ Засага не се откриха данни за годините и мястото на раждане и смърт на фондообразувателя. Някои източници сочат за евентуална дата на смърт, годината 1895 г.

рични взаимоотношения и продажба на недвижими имуществва.

Няколко тапии за владееие на имот (1885) се отнасят към документите от, до и за други лица.

Ф. 697 Свободна сигнатура

Ф. 698: 60 док.; 1870 ... 1968¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1969 и 1971 г.; бълг., тур. и фр. ез.

ГЕОРГИ СТОЯНОВ КАНДИЛАРОВ

(Роден в 1851 г. — Котел; починал в 1943 г. — с. Арбанаси, В. Търновско)

Просветен и културен деец. Завършва гимназия в Одеса (1880) и Духовна академия в Киев (1883). Един от основателите на Солунската българска мъжка гимназия и неин директор от 1883 до 1887 г.; директор на девическата гимназия и на основните училища в Солун (1883—1887 г.), Битоля и Скопие (1889—1891 г.). Екзархийски наместник във Воден (1887—1889). Учител в Духовната академия в Цариград (1896—1899), София (1915—1918) и Пловдив (преди 1925 г.). Автор на спомени: „Българските гимназии и основни училища в Солун“. С., 1930 г. и др.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, 3, 312; Икова, И. Г. Кандиларов — живот и дейност. — Антени, № 20, 16 май 1977; Квирил, патриарх Български. Българската екзархия в Македония след Освободителната война 1877—1878 г. Т. 1. Ч. 2, 30, 77, 98, 125, 612.

Във фонда са запазени автобиографични бележки на Г. Ст. Кандиларов, съдържащи сведения за дейността му като училищен директор в гр. Воден (1889 г.) и за отношението на гъркоманите в града към него.

Към документите с биографичен характер се отнасят: биографията (1968) на Г. Кандиларов, писана от сина му и съдържаща сведения за дейността на фондообразувателя като директор на мъжката (1883—1887) и девическата гимназия в Солун, Екзархийски наместник във Воден (1887—1889), учител в Духовната академия в

¹ Документът след смъртта на фондообразувателя е свързан със сина му.

София (1915—1918 г.) и Пловдив (след 1920 г.), председател на Воденското благотворително братство в София (1919 г.) и свидетелствата за учителствуването на Кандиларов в Котел (1870—1873 г.) и за завършено духовно образование в Одеса (1880 г.) и Киев (1883 г.).

Кореспонденцията се състои от едно писмо на фондообразувателя до Царевна Миладинова — Алексиева с покана да заеме свободно учителско място в девическата гимназия в Солун (1884 г.) и многобройни писма до него (1878—1937), чиито автори са: Тр. Антоф, А. Василев, Бл. Димитров, Екзарх Йосиф, Солунска мъжка гимназия, Русенско женско македонско благотворително дружество, Българска духовна семинария в Цариград, Фр. Сплитек, С. Стамболов, С. Станимиров, А. Узупов. В писмата има сведения за: състоянието на учебния процес и взаимоотношенията между учителите в Солунската мъжка гимназия (1888); назначаването на Г. Кандиларов за директор на същата гимназия (1888); податки около работата му като като екзархийски заместник във Воден (1882—1897) и като учител в Българската духовна семинария в Цариград (1897); замиването на Ст. Стамболов за Македония (1878 г.) и др.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като председател на Воденското благотворително братство в София във фонда се съхранява Декларация за националното самоопределение на българите от Воден (1919 г.).

Писмата до съпругата на фондообразувателя — Анна Тръпкова Кандиларова са от Българската екзархия — Цариград и от църковната община — Солун. Те се отнасят за дейността ѝ като учителка във Воден (1884), Солун (1885 и 1889 г.) и Велес (1888 г.).

Ф. 699; 10 док.; 1853 ... 1878 г.; 1 инв. оп.; пост. 1970 г.; тур. ез.

ТОНЕ ПЕШЕВ

Дюлгер от епохата на Българското възраждане.¹

¹ Засега липсват други биографични данни.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Сведения за материалното състояние на фондообразувателя дават няколко тапии и хюджети за притежавани имоти (ниви, овощни градини, лозе) в селата Грамаждано, Граница и Колуша, Кюстендилско (1853 ... 1872).

Налице са и два документа, свързани с други лица: съдебен протокол-решение на Кюстендилския съд относно наследството на починалия Стойчо Митрев и тапия за притежаване на къща с дворно място на Младенка Стойчева (1874 ... 1978).

Ф. 700; 214 док.; 1901 ... 1966¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1970 г.; бълг., рус., фр. ез.

ВЛАДИМИР ПЕТРОВ МУСАКОВ

(Роден в 1887 г. — София; починал в 1916 г. — Алфатар, Силистренско)

Белетрист и драматург. Завършва право и финанси в Москва (1912). Адвокат в София (1912—1915). Сътрудничи с кореспонденции на в. „Ден“ (1904—1912) и „Балканска трибуна“ (1906—1908), с разкази, стихове, статии по театрални въпроси на сп. „Свеглина“, „Факел“, „Листопад“. Автор на драмата „Далила“, драматичната поема „Сатанаил“. Най-значително негово произведение „Кървави петна“ — недовършен дневник, писан на фронта. Умира след раняване на фронта, по време на Първата световна война.

Източници

За фондообразувателя: Авджиев, Ж. и Ив. Богданов. Забравени реалисти. С., 1960, 480 с.; Мусаков, Вл. Кървави петна. Състав., ред., предг. Ст. Коларов. С., 1987, 167 с.; Нонев, Б. Одобрения и не-съгласия. Литературна публицистика. С., 1971, 288 с.; РБЛ. Т. 2, с. 410.

Публикации на документи: Мусаков, Вл. Кървави петна. С., 1921, 167 г.

С автобиографичен характер са следните документи във фонда: части от дневник (1906—1907) на

¹ Документите след смъртта на Мусаков се отнасят до оценки на литературното му наследство.

фондообразувателя с личен характер и някои оценки на политическите събития от това време (железничарската стачка и студентските вълнения; тетрадки с преписани стихотворения на Ада Негри и скици на фронтови моменти от неговия живот (1916).

Запазени са група писма до Вл. Мусаков от Рим-ма Владимировна (1911 ... 1914) с личен характер.

Свързани с литературната дейност на фондообразувателя са запазените негови ранни поетически опити (1902—1903): „Нош“, „Орач“, „Бурята“, „Поточе“, „Романс“ и др.

Белетристичните творби на Мусаков могат да бъдат разделени на три групи: 1) Стихове в проза, от които по-интересни: „Обикновена история“, „Победен“, „Стрела-надежда“, „Спомени“ и др. (1908—1909); 2) Къси разкази: „Бокал вино“, „Една смърт“, „Орел и русалка“, „Птичето“, „Страница, която намерих“, „Сън“, „Сърцето“ и ръкопис с четиридесет и пет разказа (1913—1914); Други белетристични творби: „Една жена“, „Есенен сън“, „Красота“, „Кървави петна“, „Късно“, „Една смърт“, „Печал“, „Пир“, „Самотник“, „Смъртта на розата“ (публикуван под заглавие „Любовта на розата“), „Тихомир и Анна“, „Три писма“, „Тържеството“, „Удавница“, „Яна“ и ръкопис с неустановено заглавие (1908 ... 1916).

Във фонда са ръкописите на следните драматургични произведения: „Далила“, с писмо-приложение от Народния театър в София с преценка на рецензентската комисия за достойнствата на пиесата (1915), както и две скици на писателя към третото ѝ действие; драмите: „Иванови“, „Ирина“, „Лена“, драматичната поема „Сатанайл“.

Няколко запазени статии са свързани с критическото творчество на фондообразувателя: „Живият труп“, „За бялата женитба“, „За декорите“, „Кърджалии“, „Плодовете на просвещението“, „Толстоевата изложба“, „Тургенев и Виадро, по повод новонзлезлите Тургеневни писма“, „Щрихи“ (за Московския художествен театър) (1911 ... 1914).

Съхранени са бележки и преписи от книги, направени от Мусаков, свързани с учението на богомилите.

Във връзка с творческия път на Мусаков са редица статии, поместени в печата, които го охарактеризират като творец и дават оценка на по-крупните му творби:

„Кървави петна“, Далила“ — Димитър Аджарски „Владимир Мусаков“, Паун Генов „Един забравен писател“, Георги Георгиев „Вл. Мусаков. По случай 50 години от смъртта му“, Славчо Данаилов „Един забравен писател“, К. Сагаев „Далила“, Васил Каратеодоров „Писатели-герои“, Недялко Месечков „Вл. Мусаков“, Веселин Попов „Панихида“ на Вл. Мусаков“, В. Пундев „Кървави петна“, Людмил Стоянов „Далила“, Богдан Струмски „Владимир Мусаков“ и др.

От дейността на основания през 1938 г. Комитет за честване паметта на писателя Вл. Мусаков са писма и протоколи от заседанията му. Те са във връзка с: предложения за издаване посмъртно на негови произведения, нова постановка на пиесата „Далила“ от Народния театър, издирване гроба на писателя и др. (1938—1942).

Ф. 701; 86 док.; 1900 ... 1970¹ г.; 1 инв. оп.; посг. 1970 г.; бълг., и фр. ез.

Д-Р ФИЛИП МАНОЛОВ ПЕТРОВ

(Роден в 1879 г. — с. Дебрец, Кайлярско; починал в 1969 г. — София)

Просветен деец, доктор по философия; следва философия и педагогика в Йена, София и Берн (1899—1904); учителствува в София (1904—1909); директор на мъжкото педагогическо училище в Серес (1909—1913); дългогодишен главен секретар в Министерството на народното просвещение.

Източници

За фондообразувателя: Радев, С. Ранни спомени. С., 1969, с. 19; документите от фонда.

Във фонда се съхранява автобиография на Филип Манолов със сведения за: дата и място на раждане; произход; учение в с. Дебрец, с. Емборе, Битоля и Скопие; следване в Университета в Йена, София и Берн; учителствуване в I Софийска¹ мъжка гимназия и в Софийската духовна семинария; работа като директор в Серес и впечат-

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са свързани със семейството му.

ления от Балканската война (1912—1913).

Биографични данни за фондообразувателя дават кръщелно свидетелство, некролог и биография от съпругата му Олга Манолова.

Кореспонденцията до него е от Д. Бойчев и Ил. Захариев във връзка с издаване на техни произведения. Запазени са и три писма от Кирил Христов (Прага, 1933 г.), в които поетът споделя материалните си затруднения, своето отчаяние и отдавна обмисляната мисъл за самоубийство; информира за предстоящото чествуване на 60 годишния му юбилей.

Сбирката от книги на д-р Манолов с автографи на: проф. М. Арнаудов, Т. Г. Влайков, Дора Габе, Д. Н. Осинин, Емануил Попдимитров, Христо Силянов, Антон Страшимиров, Кирил Христов, Стилиян Чилингиров, и мн. др. илюстрира дейността му като главен секретар в Министерството на народното просвещение (1920—1938).

Ф. 702; 23 док.; 1891 ... 1970 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1970 г.; бълг. и тур. ез.

ПАНЧО МИШЕВ (МИХАЙЛОВ) КЮЛЮМОВ

(Роден в 1874 г. — Щип; починал в 1930 г. — София)

Търговец от Македония. Училищен настоятел в Солун.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Запазени са свидетелство и биографични бележки, съдържащи сведения за: дата и място на раждане на фондообразувателя; семейството на П. Кюлюмов (родители, братя и сестри, племенници — Йосиф Андонов кмет на Куманово и Юрдан Гюрков, офицер от българската армия и участник в националноосвободителните борби на българите от Македония); учение в Щип; търговец-комисионер; връзките му с Т. Александров; дейността

¹ Документите с дата след смъртта на фондообразувателя представляват биографични бележки, изготвени от негови сродници.

му като училищен настоятел в Солун и участник в стопанските комисии при пансионите на мъжките, девически-те и търговските гимназии в Солун (ок. 1909); настаняването в дома му на войници от българската армия през 1912 г.; преселването му в Ксанти (1914); смъртта му през 1930 г. Има данни и за децата на фондообразувателя — Михаил Кюлюмов (учение в Шип, Солун, София, Ксанти, Пловдив; владеене на чужди езици; пътувания по Европа), Борис Кюлюмов (учение в Ксанти, Пловдив, Германия; завършване на образование по търговия и финанси; участие в националноосвободителните борби на българите в Македония; престой извън България — Румъния, Чехия, Унгария, Полша, Франция, Италия, Югославия), Бойка Кюлюмова — учение в Солун и София.

Няколко разписки са във връзка с материалното състояние на П. Кюлюмов (1903 ... 1912).

Запазените три писма от бащата на фондообразувателя — Михаил Кюлюмов, са относно уреждане на финансови въпроси (1903).

Към семейните документи се отнасят кръщелно и училищно свидетелство на Тодор Кюлюмов — син на фондообразувателя, съдържащи данни за дата и място на раждане и за завършено прогимназиално образование (1892, 1915).

Във фонда се съхранява и документ до други лица — писмо на митр. Теодосий от Скопие за назначаването на Панайот Михайлов за четец в църквата „Св. Николай Марликийски“ (1913).

Ф. 703; 11 док.; 1918 ... 1938 г.; 1 инв. оп.; пост. 1970, 1972 и 1974 г.; бълг. и фр. ез.

АЛЕКСАНДЪР ПАВЛОВ МАЛИНОВ

(Роден в 1867 г. — с. Пандъкли, (Бесарабия), Украйна; починал в 1938 г. — София)

Български държавен и политически деец; лидер на Демократическата партия от 1902 г.; министър-председател на България (16 юни 1908 — 16 март 1911), (21 юни — 28 ноем. 1918) и (от 29 юни — 12 окт. 1931 г.); министър на външните работи (5 окт. 1910 — 16 март 1911) (21 юни — 17 окт. 1918), (29 юни — 12 окт. 1931 г.), председател на XXIII Народно събрание от 15 окт. 1931 до 19 май 1934 г.; автор на спомени.

За фондообразувателя: Дамянов, С. България във френската политика 1878—1918 г., С., 1985, 300, 310; Димитров, И. Българо-италиански политически отношения 1922—1943 г., С., 1976, с. 204 и сл.; ЕБ. Т. 4, с. 38; Печев, Т. Пълен указател на законите в България. С., 1939, 451—452; Саздов, Д. Демократическата партия в България 1887—1908 г. С., 1987, 190, 282.

Запазените документи с биографични данни за фондообразувателя (некролог, бележки и др.) съдържа сведения за: дата на раждане и смъртта му, служебните постове, които е заемал — председател на Народното събрание, председател на Министерския съвет и др.

Кореспонденцията е малобройна. Автори на писмата до Ал. Малинов са цар Борис III, царица Йоана, княгиня Евдокия. (1931—1934 г.). Писмата имат личен характер.

Във връзка със служебната дейност на Ал. Малинов като министър-председател и министър на външните работи и изповеданията са запазени два доклада. Първият е изпратен от българския консул в Милано (1931) и съдържа данни за: икономическия и обществено-политическия живот в Италия през 30-те години на 20 век; политическите отношения между Италия и Югославия; италиански военни доставки за Гърция, Турция, Албания и СССР; състоянието на държавните финанси на Италия и др.

Вторият доклад (1918) се състои от три части и е посветен на арменския въпрос. Негов автор е З. Канзаджи-ян. В доклада има сведения за: арменските колонии в Полша, Русия, Турция и Индия; отношения между руси и арменци; арменска конституция (1863 г.); изстребване на арменците (1915 г.) и арменски бежанци в България; физическа география, хидрология и стратегическо разположение на Армения.

От материалите за членове на семейството на фондообразувателя е запазено писмо (1936 г.) на цар Борис III до съпругата — Юлия Яковлева на Малинова във връзка с изпратена снимка на Мария Луиза и телеграма от Фердинанд I до Екатерина Каравелова с молба да предаде съболезнованията му на Юлия Малинова по повод смъртта на съпруга ѝ.

Ф. 704 Николай Димов — Предаден в ЦПА — 31. I. 1985 г.

Ф. 705; 589 док.; 1898 ... 1967 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1970 и 1971 г.; бълг. и ср. ез.

ДИМИТЪР ТОДОРОВ СТРАШИМИРОВ

(Роден в 1868 г. — Варна; починал в 1939 г. — София)

Историк на Българското възраждане; публицист, белетрист, театрален критик, учител и общественик; завършил литература и история в Берн, Швейцария (1892); учителствувал в Разград, Солун, Серес, Пловдив, Сливен и София (1888—1890, 1893—1911); заместник-директор в Архива на етнографския музей (1910); директор на Народния театър (1914—1917); главен библиотекар и заместник-директор в Софийската народна библиотека (1922—1923); редактирал с д-р Ев. Емануилов сп. „Съвременник“ (1889—1890) и с Г. Стаматов, Ст. Руневски и А. Страшимиров сп. „Наш живот“ („Наблюдател“) (1910—1911); член на БЗНС; народен представител (1911—1912); автор на трудовете: „Христо Ботев като поет и журналист“ (1897); „История на Априлското въстание“. Т. 1—3 (1907), „Архив на Възраждането“. Т. 1 (1908), „Раковски и неговото време“ (1924), „Васил Левски. Живот, дела, извори“ (1929), „Комитетското десетилетие. Епоха на комитиге 1866—1876“ (1930), „Централен таен комитет в Букурещ“ (1931) и др.

Източници

За фондообразувателя: Велева, М. Димитър Страшимиров — историк на Българското възраждане. — Истор. преглед, 1967, № 1, 63—81; Велева, М. Събирателската и публикаторската дейност на Д. Страшимиров. — Изв. на Държ. архиви, 1970, 19, 43—69; Велева, М. Димитър Страшимиров. Исторически очерк. С., 1972, 203 с.; Дренков, Ст. Андабата Д. Т. Страшимиров. С., 1914, 40 с.; Йорданов, В. История на Народната библиотека в София по случай 50-годишнината ѝ 1879—1929. С., 1930, 193, 248, 259, 268, 270—271, 283, 319—320, 323; Мнятев, П. Архивното дело в България от Освобождението до създаването на Държавен архивен фонд през 1951 г. — Изв. на Архивния институт при БАН. Т. 1, 1957, с. 26; Кулишев, Г. Славно наследство — В: Пламъкът на солунския светилник. Сборник от статии, спомени и др. материали по случай 90 г. от създаването на Солунската българска гимназия и 50 г. от съществуването ѝ в Благоевград. Съст. и ред. Йордан Ванчев. С., 1970, 123, 131; Попсазова, Д. Голямо и неоченимо богатство. Димитър Т. Страшимиров и неговата колекция от оригинални портрети и снимки за българското

¹ Документите извън хронологическите рамки на живота на фондообразувателя са свързани с членове от семейството му и с биографични публикации за него.

националнореволуционно движение и Априлското въстание. — Български профсъюзи, 1976, № 3—4, 41—43; Радков, М. Из историята на архива на Възраждането в България. — Изв. на Държ. архиви, 1963, 7, 45, 47—48, 50, 56—57.

Публикации на документи: В. „България“, 1898, №№ 66—68; в „Дневник“, 21 април 1903 г.; в „Дъга“, 9 март 1942 г., № 467; в „Мир“, 1898 г., №№ 572, 575—576; 1903 г., №№ 1257—1258; 13 март 1939 г., № 11585; в „Нов век“, 1900 г., № 125; в „Препоречи“, 1898 г., №№ 15—16, 20; 1903 г., №№ 88, 98, 100; в „Татар-Пазарджишки вестник“, 1903 г., №№ 5—6; Страшимиров, Д. Комитетското десетилетие. Епоха на комитите 1866—1876. — В: България 1000 години 927—1927. [С., 1930], 781—888; Петлешков, Н. и Ив. Иеремиев. История на Брациговското въстание. Пловдив, 1905, 131—137; Страшимиров, Д. ИАВ. Т. 3, 406—411, 443—460.

Към биографичните материали за фондобразователя освен кратки бележки и съобщения са причислени и статиите на Ив. Унджиев и Ст. Караков (в „Мир“, 13 март 1939 и в „Дъга“, 9 март 1942) под заглавия „Димитър Страшимиров“ и „Димитър Т. Страшимиров — историкът на нашето революционно-политическо възрождане“.

Запазена е чернова на писмо от Д. Страшимиров до А. Будевска (1925) по повод посветения ѝ разказ „Брестове“.

Малобройната кореспонденция до фондобразователя от П. Желева, Н. Николов, Н. Славчев, П. Шопов и др. (1927 ... 1938) е във връзка с еднократната помощ на П. Желева за заслуги на майка ѝ към В. Левски; съболезнования за смъртта на А. Страшимиров.

Свързана с дейността на Д. Страшимиров като историограф е преписката по подготовката и написването на „История на Априлското въстание“, водена между Окръжната постоянна комисия в Пловдив, София, Т. Пазарджик, Комитет „20 април“ — Панагюрище, Министерство на вътрешните работи, Редакциите на вестниците „България“, „Дневник“, „Изток“, „Конституция“, „Мир“, „Нов век“ и др., окръжните съвети — Бургас, Варна, Видин, Враца, Кюстендил, Плевен, Пловдив, Русе, София, Стара Загора, Търново, Шумен, Околийско управление — Тетевен, селски общински управления, Ив. Ангелов, М. Балтов, Н. Живков, Ст. Заимов, Ив. Карастоянов и др. Запазените документи (1898—1903) съдържат сведения за: целите на новообразованния Комитет за чествуване на 25 години от Априлското въстание; иска-

нето да се предвиди в държавния бюджет сума за написването на „История на Априлското въстание“; молби за отпускане на парични помощи от окръжните съвети в страната; съгласието на Ст. Заимов да напише история на въстанието и поставените от него условия; уточняване на някои въпроси, свързани с подготовката на юбилейното издание — снимки, портрети, карти, илюстрации, документи, тираж, разходи по подготовката и издаването; изплащане възнаграждения за фотографии на лица, сгради и местности, за литографирани портрети на революционни дейци, за написване на труда и за илюстрирането му на: Ив. Ангелов, М. Балтов, Д. Василев, Ст. Заимов, Ив. Карастоянов, К. Курциус, братя Маркариян, братя Сотирови и П. Чернев; изплатени суми за поместени обяви в различни вестници; освобождаването на Ст. Заимов от ангажимента по написването на книгата и възлагането ѝ на Д. Страшимиров; командироването на Ив. Бобеков и Ив. Порязов в София за прибиране на материалите от Заимов и предаването им на Страшимиров; исканата от Н. Живков помощ от Окръжната постоянна комисия в Т. Пазарджик за отпечатването на „Поборнически сборник“; др. В преписката най-голяма е групата на документите (писма и списъци) за броя на убитите, ранените и затваряните, за изгорелите сгради и за понесените щети по време на Априлското въстание в селищата: Аликоново, Аджиллии, Баня, Батак, Бяга, Белица, Брацигово, Бъта, Варвара, Ветрен, Голямо Белово, Джумая, Динката, Доганово Конаре, Елшица, Ерелии, Ешикашлии, Жребичко, Живково, Згарлии, Калагларе, Калугерово, Каменица, Кара Мусал, Карабунар, Кепелии, Козарско, Костенец, Къосе Муратово, Лесичово, Мечка, Момина клисура, Мухово, Ново село, Панагюрище, Паталеница, Пещера, Поибрене, Попинци, Радилово, Ракитово, Саитово, Семчиново, Сестримо, Синитово, Славовица, Стрелча, Сърт харман, Т. Пазарджик, Црънча, Чанакчиево, Черногорово, Шахларе (Царско), Щърково, Ясъ кория и др.

Във връзка с дейността на Страшимиров като историограф са и ръкописи на трудовете „Карлово“ („Васил Левски“. Т.2) и „Комитетското десетилетие“ (епоха на комитите) 1866—1876, както и разни бележки и материали, свързани с историческите му изследвания: късен препис от ферман на Мурад IV (1633) за феодалното притежание на Карлъзаде Лала Али бей — с. Сушица; границите на Българското възраждане; националното съзнание и влиянието на Паисиева-

та история върху него; мирогледа на Паисий Хилендарски; причини за Априлското въстание (1876); кратки характеристики на П. Каравелов, Р. Петров, Ст. Стамболов, Фердинанд I и др.

Литературната дейност на Страшимиров е представена от запазените ръкописи на: разказите „Брестове“, „В съзерцание“, „Великият бур“, „Двата поляса“, „Епигони“, „Есен“, „Иглени уши“, „Из действителността“, „Из нов път“, „Карбонар“, „Котелът“, „Кръстопът“, „Луд“, „Людското море“, „Мнението на господина министъра“, „Писмо“, „Севда“; статията „От къде почва България“ и част от драма със сюжет от българското национално-революционно движение.

Във връзка с обществено - политическата дейност на Страшимиров са: програма на Комитета „20 април 1876 год.“ в Панагюрище за чествването на 50-годишнината от Априлското въстание в IV революционен окръг (1926), покана за освещаването на ж. п. линията Кричим—Пещера (1937) и брошура под заглавие „Бележки за повдигане скотовъдството“ (1913) от П. Георгиев, изпратена на Д. Страшимиров в качеството му на член на БЗНС.

Между документалните материали с общо съдържание са книги с автографи и посвещения и с приписки на Страшимиров: Г. Бакалов. Руските приятели на Христо Ботев. С., 1937; Г. Бакалов. Сергей Нечаев и Христо Ботев. С., 1924; Хр. Ботев. Неизвестни произведения (Стихотворения, комедии, хуморески, пословици, гатанки, сънотълкувания). Уводна статия и бележки от М. Димитров. Спомени и бележки от дядо Паничков. С., 1924; М. Вукичевич. Горски хајдуци. Историска расправа. Земун, 1893; А. Т. Гяуров. Кратки бележки за миналото и сегашното на гр. Пловдив. Пл., 1899; Н. Горинов. Професор Марин С. Дрянов. Животопис, научна и обществена дейност. С., 1936; М. Димитров. Биография на Христо Ботев. С., 1924; Н. Йонков-Владикин. История на Белювското въстание (1876). С., 1887; Д. Йорданов. Четата на Христо Ботев. Котел, 1897; Ив. Клиничаров. Христо Ботев. Биография. С., 1910; Ил. Миларов. Руското обществено развитие и критиката на Белински. Историко-литературна студия. С., 1900; Н. Начов. Цариград като културен център на българите до 1877 година. С., 1922; Ст. Романски. Георги Мамарчов и доброволческата му команда от 1828—1829 год. С., 1921; П. Франгов. Белочерковската чета в Дряновския ма-

настир през 1876 г. Търново, 1896; Ц. Церковски. Писес. Събрани съчинения. Т. 4. С., 1918; др.

Свързано със семейството на фондообразувателя е писмо (1967) до Елисавета Димитрова Страшимирова (дъщеря) с покана за присъствие на вечер, организирана от читалище „Антон Страшимиров“ по случай 30-годишнината от смъртта на писателя.

Ф. 706; 9 док.; 1908 ... 1921 г.; 1 инв. оп.; пост. 1970 г.

НИКОЛА ИВАНОВ ЯНЕВ

(псевд. Мариус)

(Роден в 1888 г. — Кукуш; починал в 1921 г. — София)

Белетрист и поет. Завършва Българската мъжка гимназия „Кирил и Методий“ в Солун (1906). Следва българска филология в Софийския университет „Климент Охридски“. Редактор в Дирекцията на печата към Министерството на външните работи. Секретар на българското консулство в Женева (1917—1920).

Източници

За фондообразувателя и фонда: Константинов, Г. „Любов“. — Златорог, 1930, № 10; Константинов, Г. Н. Янев. — В: Българската литература след войната. С., 1933, 115—119; РБЛ. Т. 3, с. 638; Лилиев, Н. Никола Янев. — Златорог, 1921, № 7.

Публикации на документи: Янев, Н. Любов. Посмъртно издание с предговор от А. Страшимиров. С., 1930.

В изрезки от вестници (статии и съобщения) има кратки биографични данни за Н. Янев (1921).

Творческата дейност на Н. Янев е отразена в собственооръчно направен сборник (1908 ... 1921), който включва публикувани и подготвени в ръкопис за печат белетристични и поетични творби. В ръкопис са разказите: „Симфония на страданието“, „Купчина сняг“, „Страдание“, „Дедо Даню“, „Приказка“, „Втора приказка“, „Ужас“ и стихотворенията: „В мълчанието на последната нощ“, „Треба да се мълчи“, „Песен“, „На Мара Якимова“, „Ще дойда аз...“, „Ноември“, „Последна песен“, „Песен на тъмнината“, „Молитва“. Представени са в сборника вече

отпечатаните и отбелязани за включване разкази: „Варавва“, „Писма“, „Тъга по слънцето“, „Тъмнина“, „Без брег“, „Любов“, „Жена“, „Несретници“, романът „Иван Царев“, пет стихотворения под общо заглавие „Пясъчни зрънца“.

Ф. 707; 42 док.; 1922 ... 1927 г.; 1 инв. оп.; пост. 1970 г.; бълг. и рус ез.

СТОЯН СТОЯНОВ БЪЧВАРОВ

(Роден в 1878 г. — с. Медвен, Котленско; починал в 1949 г. — София)

Драматичен артист, пионер на българския национален театър, със заслуги за професионалното издигане на извънстоличните театри. Участва в любителски театрални трупи; в „Свободен театър“ (1905); в Народния театър София (1904, 1907, 1909, 1911—1918, 1924—1930, 1937—1948). През 1908 г. специализира театрално изкуство в Русия и Мюнхен. Режисьор в трупата „Смях и сълзи“ (1910); артист в „Свободен театър“ (1919—1920). Полага основните на Варненския общински театър (1921); негов директор (1921—1923, 1932—1935) директор-режисьор в Русенския театър (1931); артист в Пловдивския театър (1936).

Източници

За фондообразователя: ЕБ. Т. 1. 565—566; Иванов, В. Майстори на сцената. С., 1975, 33—41; Иванов, В. С мисъл и порив. С., 1972, 206—215; Каракостов, Ст. Избрани произведения. Български артисти. Т. 2. С., 1985, 292—297.

Във фонда се съхраняват материали, свързани с актьорската и режисьорската дейност на Бъчваров. Те се отнасят до честването на 25 и 30-годишния му юбилей: поздравителни адреси и писма от различни обществени и държавни институти и организации (Министерство на просвещението, Народен театър — София, Общинските театри Варна и Русе, ученически, спортни, благотворителни и др. дружества; фигурират имената на Михаил Арнаудов, Александър Балабанов, Христо Борина, Димо Казасов, Стефан Македонски, Сирак Скитник и др.); грамота за награждаването му с Орден за граждански заслуги — IV степен; стихотворение, посветено на Бъчваров от А. Шахатуни и др. (1922—1927).

Запазени са и документи до членове на семейството — Николина Бъчварова — два поз-

дравителни адреса във връзка с 20-годишната ѝ артистична дейност (1923).

Ф. 708 Стефан Баламезов — Предаден в НА—БАН — 31. I. 1985 г.

Ф. 709; 15 док.; 1909 ... 1971¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.

КОНСТАНТИН АНГЕЛОВ БАЛТОВ

(Роден в 1859 г. — Стрелча; починал в 1952 г. — София)

Просветен и революционен деец; участвувал в подготовката на Априлското въстание в Панагюрище (1876); учител в Станимака (1884—1886, 1891—1895), Габрово (1886—1889), Стара Загора (1889—1891, 1896—1906), Брезово (1895—1896) и Пловдив (1906—1924); член на Тайния революционен комитет в Станимака по подготовката на Съединението на Източна Румелия с Княжество България и организатор на четата в с. Катунша, присъединила се към Конушката чета (1885); народен представител (1891—1895).

Източници

За фондообразувателя и фонда: Илиев, Ат. Спомени..., 357, 372, 405, 408, 409; Митев, И. Съединението 1885. Пловдив, 1985, 237—238; СЕ спр., с. 22; Съединението... Сб., 379, 496, 630; Съединението... Сп., 49, 78, 416.

Към автобиографичните материали във фонда се отнася ръкописът „Лични спомени на Константин Балтов“, който съдържа сведения за: детските му години; обичаи и празници; постъпването в Пловдивския пансион (1875) и обучението по взаимоучителния метод; учение в Панагюрище при Райна Попгеоргиева Футекова; избухването на Априлското въстание (1876) и помощта на децата в него; посещенията на Бенковски в Панагюрище; арестуването на Ангел Маринов Балтов и синовете му; завършването на Пловдивската гимназия и назначаването му за директор на училище в Станимака; посещенията на княз Александър I Батенберг и Петко Каравелов в Станимака; създаването на Таен революционен комитет за съединение

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са свързани с членове от семейството му.

то на Източна Румелия с Княжество България и определянето на Константин Балтов за знаменосец на Конушката група; учителствуването му в Габрово, Стара Загора, Брезово и Пловдив; избирането му за народен представител.

Биографичен характер има запазеният ръкопис на Диана К. Балтова с данни за: родословието на Балтов, започващо от Ангел Маринов Балтов; предание за родното място; преселването в Стрелча; членове от рода (биографични бележки); първото посещение на В. Левски в Стрелча на 28 срещу 29 октомври 1871 г. и организирането на събрание с присъствието на Марин Ангелов Балтов, Бойчо Петров и др.; посещението на Бенковски в Стрелча на 31 януари 1876 г. и свикването на събрание (присъствували: Рад Нешев, поп Бойчо Петров, Мильо Ангелов Балтов, Нешо Филипов, Ангел Маринов Балтов и председателят на комитета Иван Ангелов Балтов); второто посещение на Бенковски на 1 февруари 1876 г.; избирането на Иван Ангелов Балтов за делегат в Оборище; избухването на Априлското въстание и арестуването на Ангел Маринов Балтов със синовете му Иван, Марин, Тодор, Сава, Мильо и на Бойчо Петров; др.

Във връзка с учителската и обществената дейност на Константин Балтов са ръкописи, които третират въпроси за: ученическите години на Балтов в Пловдив; учителствуването му в Станимака, Габрово, Стара Загора, Брезово и Пловдив; дейността му по подготовката на съединението на Източна Румелия с Княжество България: юбилея по случай 40-годишната му учителска дейност; сказки, държани пред родители и колеги на педагогически теми; притежаваните книги и църковни предмети в Бачковския манастир, между които патерица със славянски надпис „Евтимий“ и владишка корона с изписани инициали „Е. П. Б.“; недоволството на братството в Бачковския манастир и на българското население от изпращането на архим. Макарий за игумен на манастира; др.

Във фонда се пази ръкопис с биографични сведения за Мария Стоянова Керина-Балтова (съпруга) — детски години, гибелта на баща ѝ по време на Априлското въстание и пребиваването ѝ в стана на турската войска; осиновяването ѝ в Стара Загора; учителствуването ѝ в Панагюрище и Станимака; др.

От биографичните материали за Диана Константинова Балтова (дъщеря) се палят

свидетелства (1909, 1917) за завършено първоначално и средно образование в Пловдив.

Във връзка с учителската ѝ дейност са свидетелства, удостоверение и служебна бележка (1921 ... 1936) за завършен 5-месечен курс по ръчна работа; за учителствуването ѝ в Пловдив през учебната 1922/23 г.; за успешно издържан конкурсен изпит за учители по трудово обучение при Софийските прогимназии.

Свързани с книжовната дейност на Ангел Тодоров Балтов (племенник) са ръкописите: „Васил Левски за първи път в Стрелча“ — посещенията на 28 срещу 29 октомври 1871 г. и събранието, на което са присъствували Дело Стойнов, поп Бойчо Петров, Ганчо Чиширанов, Марин Ангелов Балтов, Рашко Гуджов, Гончо Гелеменов и Филип М. Чиширанов; „Великият април“ — препис-извадка от труд на Ангел Т. Балтов за историята на рода на Ангел Маринов Балтов; „Песни и стихотворения из записките на Ангел Т. Балтов“ — предание за родното място, песни от Мильо Ангелов Балтов, от неизвестен съчинител за Левски и от Ангел Т. Балтов; заседанието в Стрелча през януари 1876 г. с Бенковски и изказванията на Димитър Попстойков, Иван Ангелов Балтов, Рад Нешев, Мильо Т. Балтов и поп Бойчо Петров.

Ф. 710 Свободна сигнатура

Ф. 711 Свободна сигнатура

Ф. 712; 845 док.; 1889 ... 1956¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1971, 1977, 1978 г.; бълг. и тур. ез.

ВАСИЛ ПАНДОВ ШАНОВ

(Роден в 1874 г. — с. Смърдеш, Костурско; починал в 1953 г. — София)

Известен преводач на османотурски документални извори. Критик и рецензент. Участник в революционното движение на българите в Тракия и Македония. Учил в турски лицей в Битоля. Учителствувал в българските гимназии в Сдрин (1900—1903), Солун, Битоля (1912), Костур, търговската гимназия в Свищов (1904—1908) и др. Училищен

¹ Документите след смъртта на фондобразувателя се отнасят до уреждане на парични сметки с късна дата.

инспектор в Кърджали (1922). Сътрудник на Ориенталския отдел към Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в София.

Източници

За фондообразувателя: Васил Пандов Шанов (за него). — Истор. преглед, 9, 1953, № 5, 562—563; Мръвкарлова-Михайлова, М. и М. Стайнова. Твърческото дело на Д. Ихчиев, Н. Попов и В. Недков — принос за развитието на османистиката в България. В: Историкографски изследвания „България XV—XIX в.“ Т. 1. България през XV—XVIII в. С., 1987, с. 309; Орманджнев, Ив. и Ив. Пенаков. Д-р Петър Берон..., 121—122, 483, 488—489; Стоянов, В. Изследване и обнародване на османотурски извори за историята на България. В: Историкографски изследвания „България XV—XIX в.“ Т. 1. България през XV—XVIII в. С., 1987, 253—284, 290, 295, 301.; Чолов, П. Български историци..., с. 431.

В автобиографичните спомени на В. Шанов могат да се намерят сведения за: семейна среда, учение в гръцко училище в с. Смърдеш, Костурско и Битоля; имена на учители; учителска дейност в Костурско, Одринска мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“, Битоля и Свищов; податки за учителя Павел Христов — деец на национално-освободителното движение на българите в Македония; избирането на фондообразувателя за секретар-каснер на Окръжния комитет в Одрин и за организатор на Узункюпрыйския революционен район; сътрудничеството му при издаването на революционния лист „На оръжие“; връзки с различни албански организации; емигриране в България (след 1903) и установяване на Шанов в Стара Загора; подготовка на Преображенското въстание; младотурско движение 1908 г.; избиране на фондообразувателя за секретар на черковната община и митрополия в Костур; участието му в делегация на Конституционните клубове, пътуваща за Дебър, за да съдействува за помиряване на „албанските байрактари“; опити за правописна реформа в Турция и др.

Документите с биографичен характер съдържат данни за учението на фондообразувателя в с. Смърдеш, Костурско и в Битоля 1889—91; изучавани предмети; учителска дейност; податки за дейността му като член на комисия по издаване извори за българската история и като ръководител на курса по старотурски език; оценка за дейността на фондообразувателя като турколог; участието му в националноосвободителните борби на българите в Тракия и Македония и др.

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя са запазени група документи, които се отнасят до пенсионирането на В. Шанов; заеманите от него длъжности — учител по турски език в Битолска мъжка гимназия (1890, 1912), Одринска мъжка гимназия (1900—1903, 1910—1912), Свищовска търговска гимназия (1904—1908), Костурска прогимназия (1908), Цариградската българска семинария (1909—1910), Солунската търговска гимназия (1912—1913) и др.; дейността му като помощник-окръжен училищен инспектор на училищата за мюсюлмани в Кърджалийско (1921—1925) и преводач; податки и за сина на фондообразувателя — околийски съдия в Петрич.

Писмата (1937 ... 1949) на фондообразувателя до различни лица („Джемил бей, Джемил Билсен и Ив. Снегаров“) са преди всичко във връзка с дейността му като турколог-османист: издирване на изворови данни за българите, организация на работата по издаване на турски извори за историята на България и др.; податки и за ректора на Университета в Цариград — Джемил Билсен (1949).

Автори на писмата (1921 ... 1951) до него са: Г. Батников, Н. Ковачев, С. Стефанов, Университетът в Истанбул и др. Те засягат следните въпроси: учителската дейност на Г. Батников в Пловдив; подготвяно от Й. Кабрда (Чехия) изследване върху българската история на базата на осmano-турски извори и отправена към фондообразувателя покана за съдействие и участие; превод на осmano-турски документи за българите от Видин и Видинско, както и на такива за историята на Севлиево (1949—1951); съедения за х. Добри Кънев от Хасково, притежаващ ферман за свободно търгуване из цялата Турска империя; организиране курс по турски език в Хасково и др.

Запазената служебна кореспонденция във връзка с дейността на фондообразувателя като турколог-османист осветлява следните въпроси: състояние на османските архиви в Народната библиотека „Кирил и Методий“ в София; необходимостта от подготовка на кадри — османисти; обработване и превод на Видинските сиджли (регистри) в Ориенталския отдел на Народната библиотека; османотурски извори за ислямизиране на българи и за миналото на Свищов, Сливен и Сливенско; съставяне на турско-български речник с участието на фондообразувателя; издаване на турски извори за българската история; податки за кърджалийски изстъпления в Севлиево; преводи на документи от кадийските регистри на Видин (извър-

шени от В. Шанов); турски документи за разпита на В. Левски пред турския съд; 75 г. от Априлското въстание в с. Кръвеник; дейност на В. Шанов като учител и училищен инспектор; дейност като служител в Министерството на финансите и съветник при българското посолство в Анкара.

От дейността на Шанов като турколог-османист са запазени:

1. Преводи и анотации на стари турски документи, открити в Пловдивската библиотека; на документите по обира на хазната Арабаконак (1872); на материали, подготвени за включване в сборника „Положението на българския народ под турско робство“ и по темата „Аянските служби в Турция и тяхното отношение към кърджалийското и даалийското движение в Румелия“; документи за правата и задълженията на „войнуците“ от 1569—1570, както и такива за грабежи на турските войници в българските земи (1877); злоупотреби при събиране на данъци във Видинско (18 в.); зверствата след Априлското въстание 1876; Гръцкото въстание 1821 г.; ислямизация на християнско население; назначаване на митрополити в Македония (1858) и отношението на Цариградската патриаршия по този въпрос; изпращане на зърнени храни за Цариград (18 в.); обявяване на независимостта на България (1908); преводи на разкази, приказки и др.

2. Трудове (Статии, описи, ръкописни бележки и др.) по следната тематика: джелепчийството и джелепите в българските земи; положение на българите във Видинско и Самоковско в епохата на робството; езиковата реформа в Турция; българското население в Македония; еничерската институция в Османската империя; здравното дело в Турция; развитие на икономиката и търговията в българските земи 15—18 в.; произход, форма и състав на „туграта“; руско-турски войни 18 в.; гръцко-турски връзки; пътеписи на Евлия Челеби; съхранявани в Народната библиотека в София фермани и берати.

3. Преписи на документи, засягащи следните теми: правата на раята със специални задължения (17 в.); събиране на данъци в Берковско, Самоковско, Кюстендилско и др. (18 в.); „господарлъците“ във Видинско, Ломско, Кулско, Белградчишко и др. (19 в.); търговски връзки на българските земи с Европа (17 в.); кърджалий в Хасковско и Одринско (19 в.); търговия със спирт в Истанбул; поправка на пътища в Османската империя; съдебният процес срещу В. Левски и др.

4. Езиковедски изследвания — лекции по старотурски книжовен език; езикът на прабългарите; съставяне на турско-български и българо-турски речник от Института за български език при БАН; курс за практическо усвояване на турския книжовен език с арабица; правила за тълкуване на стари литературни текстове; речник на старотурските думи; начален курс по османска граматика; арабско-турска граматика; конгрес по туркология в Истанбул (1936). Критики и рецензии — разкрита е дейността на Шанов предимно по рецензиране на учебници за училищата за мюсюлмани (1934 ... 1951).

Група документи (1952) разкриват дейността на Шанов като сътрудник на Ориенталския отдел при Народната библиотека „Кирил и Методий“ — София; направени от него предложения за организиране на работата в отдела; мнението му за „Схема на систематичния каталог на османотурските документални материали при Ориенталския отдел; състояние на архивната сбирка; податки за „новата турска архива“ и пр.

От дейността на Шанов като турколог са запазени също и голяма група сказки, бележки, материали и изрезки от вестници (1909 ... 1946), засягащи следните въпроси: ранна история на българите; четите на Х. Димитър и Ст. Караджа 1867/68; Руско-турската война 1877/78; революционно движение на българите в Македония след 1878; Балканските войни 1912—1913 г.; бележити османски военачалници; животът на Махмуд V; политическа и военна история на Турция; езиковата реформа в Турция; развитие на турската литература; гръцко-турски отношения; държавните архиви в Турция; османотурски документи от Пловдивската библиотека и др.

Дейността на Шанов като учител и училищен инспектор е представена от неголяма група документи, в които има данни за: Битолска и Одринска мъжка гимназия и рецензирани от Шанов учебници по турски език за училищата за мюсюлмани в България (1903 ... 1935).

„Македонска неволя“, „Бежанци“ и др. ръкописи илюстрират драматургичните опити на фондообразувателя.

За участието на Шанов в Македоно-одринското революционно движение и членуването му в дружеството на привържениците

на младотурското движение в Костур има запазени малко документи (1949—1951). Те осветляват дейността му като секретар-каснер на окръжния революционен комитет в Одрин и организатор на Узункьоприйския революционен район; установяването на контакти с комитета по поддържане на младотурското движение в Костур; имена на членове на този комитет; обръщане към председателите на дружествата на българските привърженици на младотурското движение за даване еднакви права на населението; целите на движението; правилникът на дружеството; дейността на Шанов като учител и училищен инспектор в Кърджалийски район; отпускане на народна пенсия за Шанов и пр.

Запазена е и неголяма група разни материали (1911—1940) във връзка с дейността на фондообразувателя.

Ф. 713; 78 дк.; 1904 ... 1966 г. ¹; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.; бълг. и нем. ез.

ГЕН.-ЛЕИТ. ИВАН КОЛЕВ СТОЯНОВ

(Роден в 1861 г. — Бановка, Бесарабия; починал в 1917 г. — Виена)

Военен деец, изтъкнат кавалерийски командир. Участва като доброволец в Сръбско-българската война 1885 г. Завършва Военното училище в София (1887) и Военната академия в Торино (1897). През Балканската война 1912—1913 г. е началник-щаб на Трета армия, през Междусъюзническата война 1913 г. — на Пета армия, а по време на Първата световна война 1914—1918 г. е инспектор на конницата и началник на Койната дивизия. Допринася за развитието на българската конница.

Източници

За фондообразувателя: Данчов, Н. Г. и ... БЕ, с. 711; ЕБ. Т. 3, с. 488; Списък на генералите... С., 1905, с. 175; Списък на офицерите... С., 1915, с. 346; Тошев, С. Действията на III армия през 1916 година (С., 1921). 317 с.; документите от фонда.

Запазените автобиографични и биографични бележки (1905 ... 1969) за фондообразувателя

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до негова родственица.

съдържат: сведения за местата и датите на ловните му излети; списък на венците за погребението му; селища, улици и площади, носещи неговото име; спомен и енциклопедични статии с данни за живота и дейността на Ив. Колев като военен; програма на организиран от кавалеристите концерт, средствата от които трябва да се предадат във фонда „Генерал Колев“ и да се употребят за строеж на паметник на фондообразувателя в столицата и др.

Писмото му до София (Соня) Иванова Колева (1913) е с данни за състоянието на фронта и посещението на цар Фердинанд I; боевете, водени около Босилеград; смъртта на полк. И. Танев и др.

Кореспонденцията до него (1904 ... 1916) е от София Колева, ген. фон Мартенс, Константин Минков и ген. Стефан Николов. В нея има данни за: доброто отношение на ген. фон Мартенс към българската войска (1916); възхищение от дейността на ген. Ив. Колев и от подвизите на българската войска при Силистра и Черна вода (1916); смъртта на полк. Карев (1916); назначаването на ген. Цонев за началник на Софийската дивизионна област (1916); разискването в Министерския съвет за изпращането на една наша дивизия в помощ на германците, с цел да минаг р. Дунав (1916); събирането на реквизиционни коне (1916); по въпроса за доставяне на коне за конницата ни от Унгария (1916) и др.

Дейността му като военен е отразена в посветените му стихотворения (1916—1917), писани от Хр. Братанов, Л. Бобевски, Ив. Вазов, К. Христов, Д. Янакиев и др.: „Добруджанска конница“, „Кочмар“, „Хвъркатата конница“, „Генерал Колев“, „Конницата в атака“, „Нашите ескадрони“, „Нашата конница“ и др.

Във фонда са запазени и материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя. Преписите на съболезнователните телеграми (б. г.) до София Иванова Колева — съпруга, са по повод смъртта на ген. Ив. Колев, а писмата от и до София (Соня) Краева-Кикименова — родственица, отразяват лошото здравословно състояние на фондообразувателя във Виена (1917); молбата към нея за написване биография на ген. Ив. Колев (1924); благодарност към С. Кикименова за събраните печатни материали във вестниците, посветени на фондооб-

разувателя (1937); предаването на албуми, снимки и библиография за Ив. Колев в Централния музей на Народната армия (1966); изпращане на портрета на фондообразувателя и книги за цеговия живот и дейност на с. Генерал Колево, Толбухинско (1966).

Ф. 714 Стефан Краев — Предаден в ЦВА — 1977 г.

Ф. 715; 7 док.; 1938 г.; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.

ДИМИТЪР МАНОЛОВ¹

Общественик от 30-те години на настоящия век. Инициатор за съставяне на Комитет за постройка на паметник на загиналите в освободителните борби кремиковчани.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Документите от фонда.

Запазено е писмо на фондообразувателя до свещ. Григорий (1938) във връзка с организиране на тържество в памет на загиналите в революционните борби жители на с. Кремиковци.

Две писма до фондообразувателя (от Д. Атанасов и свещ. Григорий) засягат отново идеята за строеж на паметник в памет на загиналите в освободителните борби (1876—1877) жители на с. Кремиковци, както и организирането на тържество в тяхна памет през 1938 г.

Дейността на Д. Манолов е във връзка с организирането от Комитет за постройка на паметник на загиналите в освободителните борби кремиковчани на тържества (1938) в памет на трагично загиналия през 1876 г. Димитър Стефанов Казака от Сливен — втори знаменосец в четата на Христо Ботев. Документите съдържат податки за четата на Христо Ботев и съдбата на отделните четници; за Гeko Полев, укривател на Ботеви четници; за построяването на паметник на лобното място на Димитър Казака в Кремиковци (1912 г.).

¹Засега не можахме да открием биографични данни за фондообразувателя.

Ф. 716; 42 док.; 1868 ... 1969¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.

ВАСИЛ ЮРДАНОВ (ИОРДАНОВ) ВЪРБЕВ²

(Роден в 1857 г.³ — Шумен; починал 1921 г. — София)

Учител, преводач, журналист. Завършил учителски институт в Москва (1875—1881) и специализира естествени науки. Учител във Видин (1881), Лом (1882—1885), Шумен (1885—1886); главен инспектор на екзархийските училища в Македония (1886—1909); директор на мъжките и девическите гимназии в Одрин (1904—1909); издател на научно-литературното списание „Искра“ (1888—1897), в „Защита“ (1894), редактира научнопопулярното литературно списание „Зеница“ (1910—1911), литературно-общественото списание „Седмичен преглед“; превежда романите на Достоевски „Унижените и оскърбените“ (1916), „Братя Карамазови“ (1892), „Престъпление и наказание“ (1913), „Камо грядеши“ на Х. Сенкевич и др.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, Ив. БЛДХ, с. 197, 250, 310, 395, 407; Божинов, В. Българската просвета..., с. 261; БВИ. Е., с. 717; ЕБ. Т. 3, с. 250; Васил Йорданов. — Училищен преглед. — 20, № 5, май 1921, 211—213; Караманджуков, Ал. Васил Йорданов. Светли образи на учители. — Семейство и училище, № 4, апр. 1969, 31—33; Караманджуков, Ал. Виден просветител на тракийските и македонските българи. Васил Юрданов Върбев. — Бюлетин. Съюз на тракийските културно просветни дружества, № 2, 1968, 30—36; Коледаров, Ст. Н. Нашите преводачи. 5. Васил Юрданов (Върбев) — Литературен глас, № 269, 3 апр. 1935.

От документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са запазени: грамота за награждаването му с народен орден за гражданска заслуга, пета степен, Кавалерски кръст (1898), препис от кръщелно и венчални свидетелства (1900, 1901); биография, написана по случай 110 години от рождението му.

С материалното състояние на фондообразувателя е свързано удостоверение, което урежда наследствените отношения между братята и сестрите на Върбев (1868).

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя, запазени във фонда, са свързани с отбелязване на негови годишнини.

² Съществуват разлики в името на фондообразувателя, дадени в различните източници.

³ Някои от източниците посочват за година на раждане 1858.

Кореспонденцията до Върбев е от: Българската екзархия в Цариград, Екзарх Йосиф I, А. Дончев и Ст. Стамболов. Съдържа предупреждение към учителското съсловие да не се намесва в политически акции (1887); съобщение за назначението на Върбев за председател на Комисия за тържествено освещаване на българската църква във Фенер и др. (1887 ... 1915).

С дейността му като учител са свързани заповед, издадена от княз Дондуков, по силата на която учителите се освобождават от военна повинност; извлечение на Пенсионно отделение за прослужените му години като учител (1903—1906) и получаваната от него заплата (1879, 1884).

Група документи представя фондообразувателя като директор на мъжки и девически гимназии в Одрин (1898—1909). Във връзка с тази му дейност е изпратен и като главен инспектор при Училищен отдел на Българската екзархия за преглед на българските пансионни и училища в Цариградския вилает. С нея е свързано писмо, подписано от Екзарх Йосиф до представители на общините във вилаета, митрополити, управители на гимназии да му се окаже съдействие при изпълнение на споменатата дейност. От времето, в което е на служба в Екзархията са фотокопия на документи, свързани с честването на 25-годишнината (1902) от встъпването на Екзарх Йосиф на екзархийския престол и присъждането по този повод на титлата „почетен магистър по право“ и поздравленията до него от Висшето училище в София.

Преводаческата дейност на фондообразувателя е представена със следните негови преводи: „Моята къщичка“ (б. а.), „Смъртта на стария Дюге“ (б. а.) и съкратен превод на романа на Х. Бичер Стоу „Дред“.

Във фонда се намира документация от печатни материали (съобщение за смъртта, статии, бележки) от Ал. Караманджуков, Ст. Н. Коледаров, които дават оценка на просветителската, преводаческата и редакторската дейност на фондообразувателя.

Запазени са документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателя: 1) Райна Василева Бояджиева-Юрданова — съпруга. Две съболезнователни писма са във връзка с кончината на В. Юрданов и одобрително на превода ѝ: „Кучето на Шерлок Холмс“ (или „Куче детектив“) от Ж. Жакен и А. Фабр.

Запазеният бележник на Райна Юрданова свидетелства за преводаческата ѝ дейност. В него са записани издателствата, на които тя сътрудничи и заглавията на преведените от нея книги. 2) Върбан Юрданов Върбев (В. И. Върбанов) — брат. Статии, паметни бележки, съобщения за честванията на 90-годишнината на Старозагорското въстание (1965), поместени във вестниците: „Дунавска правда“, „Отечествен фронт“, „Шуменска заря“ и др., в които отразяват революционната му дейност по време на Априлското въстание.

Ф. 717; 675 док.; 1883 ... 1962¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1971—1972 г.; бълг., англ., гр., нем., рус., тур. и фр. ез.

КОНСТАНТИН ДИМИТРОВ (ДИМИТРИЕВ) КОЧОВ

(Роден в 1866 г. — с. Просечен, Драмско; починал след 1927 г. — неизв.)

Чиновник. Служител в Министерство на войната (1886—1902), Министерство на финансите (1902—1907) и Българска екзархия (1912); главен счетоводител в Министерство на външните работи (1907—1911). Участник в Сръбско-българската война 1885 г. и член на Софийско централно доброволческо дружество „Сливница“.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Запазените във фонда свидетелства, бележки и пр. съдържат биографични данни за фондообразувателя: дата и място на раждане; учение в Софийска класическа гимназия (1884); участие в изборите 1886 г.; награждането му със сребърен медал като доброволец в Сръбско-българската война 1885 г.; сведения за длъжностите, които е заемал — младши писар, помощник-регистратор, счетоводител, книговодител, финансов инспектор и др. (1886—1900).

Голямата група документи (1883 ... 1915) осветлява материалното състояние на К. Кочов — покупка на недвижими имоти, уреждане на наследствени споро-

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до Д. Кочев — родственик.

вѣ и др.; има данни и за уреждане на материалните интереси на емигриралите от Гърция българи (1924); изселване на българи в Гърция (1924); участие на фондообразувателя във Временен комитет на Червения кръст в гр. Драма във връзка с тези изселвания; установяването на Кочев на постоянно местожителство в същия град (1918); дейността му като чиновник при тютюневата фирма на Кязим-Емин; конвенция за доброволно изселване на българите от Гръцка Македония; участие на Д. Кочелиев в борбата за църковна независимост; податки за родителите и братята на фондообразувателя и за българския консул в Солун — Юруков.

Писмо на К. Кочев до Екзарх Йосиф I е във връзка с молбата му да бъде назначен за счетоводител при Екзархията (1912).

Автори на писмата до Кочов са М. Балабанов, проф. Вернаца, д-р Ст. Данев, Р. Канели, Т. Карайовов, С. Мишайков, ген. Никифоров, Ст. Панаретов, ген. Ст. Паприков, Е. Паница, Д. Ризов, Н. Ризов, Б. Сарафов, М. Сарафов, Д. Станчев, М. Такев, А. Тошев, Д. Цоков, С. Чапрашиков и др. Писмата съдържат данни по следните въпроси: назначаването на Ст. Паприков за министър 1908; пътуване на К. Кочов и Д. Ризов до Лондон; материално положение на Д. Ризов (1905) — български дипломатически агент в Берлин; прехвърлянето му от Берлин в Лондон (1906); търговски отношения на България с Белгия (1907); дейност на Д. Станчев в Петербург (1906); преместване на Вернаца от Александрия в Марсилия (1907); податки за българските агентства в Серес, Скопие, Солун, Цариград, Виена, Лондон, Атина, Петербург и др.; нередовно изплащане на заплатите на служителите от агентството в Александрия (1905—1906); прехвърляне на Д. Цоков от Лондон в Петербург (1909); строеж на нови сгради за българските агентства в Серес и Цариград (1905—1907); скъпотията в Атина и Петербург (1905); характер на атинските вестници (1905); назначаването на нов секретар на Екзархията в Цариград (1908); отправени обвинения срещу българите за извършването на атентат в Драма (1906); учение на българи в чужбина (медицинското училище в Бейрут, 1906); ходатайство за приемане на учение в Цариград сина на Иваница Данчов (1907); учение на Григор Ив. Парашкевов от Свищов в Берлин (1907); М. Кръстев, завършил Одринската гимназия; учението на дъщерята на К. Кочов в Ита-

те-
не
ля
ъв
ос-
му
н-
ка
на
ю-
ъв.
ъв
ри

лия (1906); холера в Серес (1911); строеж на тухларница, керемидчийница и бичкиджийница в Драма; споменава се председателят на Българско застрахователно дружество „България“ в Драма и Битоля — Д. Самарджиев (1912).

За дейността на фондообразувателя като книговодител и старши счетоводител в Бюджетното отделение на Вонното министерство (1886—1900) са запазени две свидетелства и патент за награждаването му за заслуги към ведомството.

Послужебен списък (1901) съдържа данни за назначаването на К. Кочов за финансов инспектор при Министерство на финансите, както и кратки биографични данни.

Дейността на фондообразувателя като докладчик във Върховната сметна палата е представена от удостоверение за заемане на длъжността (1905).

Основната група документи (изложения, доклади, актове и др.) осветляват дейността на фондообразувателя като старши счетоводител при Министерството на външните работи (1907—1913). Те засягат: покупка на места за строеж на нови сгради за българските дипломатически агентства в чужбина; отпуснати помощи на различни лица от Македония; помощи за заточеници в Диарбекир; възникнала идея за издаване на списание за защита на интересите на българското население в Македония; разходите около отпечатване на в. „Courcier de Sophia“ и на в. „Macédoine“; материално подпомагане от българска страна на в. „Шарк“ и в. „Феряд“; отпусната материална помощ за К. Попов от Петербург; разпространение на брошурата „Днешното положение в Македония“; дейност на Д. Станчов като дипломатически агент в Петербург и предстоящото му замиване за Париж; телеграфната агенция „Хавас“ и българския национален въпрос; финансиране на различни вестници и списания; платени абонаменти; приходи и разходи на някои български агентства в чужбина; бюджет на българската болница „Евлоги Георгиев“ в Цариград; отправени срещу фондообразувателя обвинения за извършени злоупотреби (във връзка с тържествата по случай 20 г. от заемането на престола от Фердинанд I); сведения за комисиите по провеждане на тържествата и техния състав; извършени ревизии на Кочов; възбудени срещу Ив. Бобевски дела за извършени злоупотреби; обвинения срещу Рачо Петров за финансови злоупотреби; дейност на Ко-

митета по издигане паметник за спомен от учредяването на Българската екархия; българското дипломатическо агентство в Белград; податки за Н. Стоянов — секретар на търговското агентство в Битоля; дипломатическото агентство в Кайро и Александрия; народностен състав на населението в Серско; строеж на училище и пансион в града; Педагогическото училище в Серес; българи в Америка; положението на българите в Македония; здравословно състояние на Екзарх Йосиф I; учение на Д. Стоянов в Цариград (правни науки); дейност на Мартин Тодоров — кмет на София (1907); дейност на XIX ОНС; проведено от българско акционерно дружество „Балкан“ тържество, по случай 1000 години от смъртта на княз Борис I; демонстрации на студенти (1907) и взетите от правителството мерки; необходимост от отпускане на допълнителни средства за българското дипломатическо агентство в Атина във връзка с олимпийските игри 1906 г.; Серско и Драмско в стратегическо и търговско отношение (1909); избиране на Н. Сакаров за счетоводител при Българска екархия в Цариград; споменава се Ат. Шопов.

Във връзка с общественно-политическата дейност на фондообразувателя са запазени няколко документа, които засягат: събиране на дарения за бедните училищни библиотеки в Драмска епархия и членуването на К. Кочов в Софийско централно доброволческо дружество „Сливница“.

Във фонда са запазени и документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателя: 1) Вера Константинова Кочева (дъщеря) — няколко свидетелства и молби (1901—1911) във връзка с учението ѝ в Държавна девическа гимназия в София; изучавани предмети в гимназията; заминаването ѝ за Болоня, където ще изучава музика. 2) Апостол Димитров Кочов (брат) — неголяма група документи (1922—1925) е във връзка с желанието му да си възвърне правото на собственост върху наследените от баща му имоти, намиращи се в с. Просечен, Драмско; сведения и за сключената конвенция между Гърция и България по ликвидирани имотите на бежанците от Гръцка Македония; уреждане наследствени спорове между синовете на Д. Кочов; влизане на българските войски в Драма (23 окт. 1912); списък на имотите, останали след смъртта на Д. Кочов в

с. Просечен, Драмско и др. В архива на А. Кочев се нами-
ра и ръкописът му „Атон, хранилище на старобългарски
документи“, с прибавка на два манастира от Югоизточна
Македония, (а) именно: Серски „Св. Иван Предтеча“ и
„Кужижечки“ в Драмско“ (1931). 3) Димитър Ко-
чев (сродник) — съхраняват се няколко ръкописа —
„Троянски манастир“, „Бачковски манастир“, „Врачанска
митрополия“ и др., свързани с дейността му като реви-
зор (данни за установени при ревизия финансови нару-
шения (1961).

Между документалните материали от, до и за
други лица има писмо от Б. Киров до председателя
на студентското дружество „Христо Ботев“ в София във
връзка с изпратени негови стихове за публикация (1929).

Ф. 718 Свободна сигнатура

Ф. 719; 1661 док.; 1903 ... 1964¹ г.; 1 инв. оп.; пост.
1971, 1972 г.; бълг., англ., нем., рус., ср., фр., швед. ез.;
части от фонда — Научен архив на БАН (ф. 186 К)

НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ (НИКОЛАЙ МИХАЙЛОВ ПОПИВАНОВ)

(псевд.: Анонимус, Лилипут, Одуванчик)

(Роден в 1885 г. — Сг. Загора; починал в 1960 г. — София)

Български лирически поет, преводач. Завършва Свищовската тър-
говска гимназия (1903). Учи литература в Лозана (1903—1906) и тър-
говия в Париж (1909—1912). Учител в Трета софийска мъжка гимна-
зия (1908—1909), в Пловдивската търговска гимназия (1912—1913),
Търговската гимназия в Свищов (1913—1915), и по френски език във
Висшето търговско училище — Варна (1932—1934). Участник в Първа-
та световна война като военен кореспондент (1914—1918); драматург
в Народния театър (1924—1928; 1934—1960). Сътрудничи в следните
издания: „Съвременник“, „Везни“, „Златорог“ (където е съредактор) и
др., участва в редактирането на „Известия за българска литература“;
автор на книгите: „Птици в нощта“ (1919), „Лунни петна“ (1922),
„Стихотворения“ (1932, 1960). Превежда: „Ернани“ от В. Юго (1921,
1943), „Електра“ от Хуго фон Хофманстал (1930), „Сън в лятна нощ“
(1957), „Крал Лир“ (1958) от У. Шекспир, стихове на френски, нем-
ски, руски поети: Х. Хайне, Готфрид Келер, Ем. Верхарн и др.

¹ Документите във фонда след смъртта на Лилицев са свързани с
уточнения на Г. Константинов във връзка с книгите, които пише, пос-
ветени на фондообразувателя.

Източници

За фондообразувателя: Илиев, Ст. Николай Лилиев — син на обезверен жребий. Монография. С., 1987. 291 с.; Константинов, Г. Николай Лилиев. Човекът. Поетът. С., 1963. 264 с.; Константинов, Г. Литературното наследство на Н. Лилиев. — В: Лилиев, Н. Съчинения. Т. 1. 1964, с. 5—46; Константинова, Е. Николай Лилиев. Творчески портрет. С., 1988. 79 с.; Ликова, Р. Поет на красотата и хармонията. 90 г. от рождението на Николай Лилиев. — Лит. фронт, № 24, 12 юни 1975.

Публикации на документи: Константинов, Г. Николай Лилиев всред своите приятели. Биография на поета по случай 10 години от смъртта му. С., 1971. 304 с.

От биографичните материали за фондообразувателя са запазени: биографичен очерк на Георги Константинов за Лилиев, статия на Илия Волен, поместена в „Отечествен фронт“ за творческия път на поета, вестници с информация за смъртта и погребението на Лилиев, некролози, издадени по този повод от Българската академия на науките, Съюза на българските писатели, Института за българска литература и др. (1960—1961).

Кореспонденцията на Лилиев е адресирана до: Иван Башев, акад. Сава Гановски, Васил Кирков, акад. Тодор Павлов, Димитър Подвързачов, Христо Радевски, Стефан Савов, Филип Филипов и др. Те имат предимно поздравителен характер, препоръки към артистичните способности на Константин Кисимов, сведения за културния и литературен живот в столицата, театрални постановки, изложби (1916 ... 1960).

Писмата до Лилиев са основната част от фонда на писателя. Сред авторите са имената на: Елисавета Багряна, Георги Бакалов, Мара Белчева, сем. Панчо Владигерови, Тодор Влайков, Дора Габе, Димчо Дебелянов, Владимир Димитров-Майстора, проф. Асен Златаров, Зорка Йорданова, Борис Йоцов, Ангел Каралийчев, Магда Колчакова, Кр. Кънчев, Никола Масалитинов, акад. Никола Михов, Исак Наимович, проф. Боян Пенев, Любомир Пипков, Димитър Подвързачов, Стефан Попвасилев, Иван Радославов, Асен Разцветников, Георги Райчев, Петко Росен, Захари Статков, Андрей Стоянов, Людмил Стоянов, Рачо Стоянов, Антон Страшимиров, Ирина Тасева, Владимир Трендафилов, Теодор Траянов, проф. Георги Цанев, Слава Щиплиева и др. (1903 ... 1960). Повечето от писмата имат

характер на засвидетелствано внимание и дружески чувства към писателя. Те съдържат и сведения за живота и творческата дейност на: Багряна, Г. Бакалов, Вл. Василев, Ангел Каралийчев, Асен Разцветников, Георги Райчев, Людмил Стоянов, Рачо Стоянов, Теодор Траянов, Никола Фурнаджиев и др.; данни за преводаческата дейност на: Сл. Красински, Н. Лилиев, Дим. Подвързачов, Н. Фурнаджиев и др.; впечатление и възторг от творчеството на Лилиев; покани за сътрудничество в сп. „Земя“ (1919), „Македония“ (1922), „Съвременник“ (1909 ... 1915), „Златно руно“ (1932 ... 1943), „Нови дни“, „Златорог“ (1921 ... 1943), „Всемирна библиотека“ (1919), „Полярна звезда“ (1911), „Наш живот“ (1912), „Съвременна илюстрация“ (1921), „Везни“ (1919), „Хиперион“ (1923) и др.; молби за ходатайства и мнения за литературни творби и преводи; данни за дейността на Народния театър, драматичната школа към театъра, мнения за актьори и репертоара на театъра; състояли се юбилейни тържества, посветени на творческата дейност на Димчо Дебелянов (1930), Добри Немиров (1932?), Кирил Христов (1938), Ст. Чилингиров (1932), 50-годишнината на Търговската гимназия „Д. х. Василев“ в Свищов; подготовка на изданията: „Българска антология“, стихосбирката на Лилиев „Лунни петна“ (1922), на Стефан Станчев „Тракийски песни“ (1934), юбилеен вестник за Гео Милев (1958), изследванията „Шилер на българска сцена“, „Спомен за първото представление на пиесата на Яворов „В полите на Витоша“ (1958), сборник, по случай 100 години от рождението на Вазов (1948), редактиране съчиненията на Пенчо Славейков (1921—1926), списанията „Оса“, „Звено“ (1909—1920), „Слънце“ (като намерение на Людмил Стоянов 1917 г.); сведения за: българо-сръбски литературни контакти, за създаване на международна организация на поети, по предложението на Сдружението на американските поети и др.

Във фонда се съхраняват няколко поетически творби на Лилиев: две публикации в „Демократически преглед“ (1912, 1920), ръкописи на стиховете му: „Песни“, „Плаче душа...“, „Безкрайна жал...“ и стихотворение, посветено на Л. Стоянов, по случай негов юбилей (1953).

Преводаческата дейност на Лилиев е представена с преписи, направени от Георги Константинов с библиографски данни за публикуването им: поетичес-

ките творби: „Помниш ли...? на Версаев, „Снежна буря“ на П. Варлен, „Лунен блясък“ на Етиен Маларме, „Въздишка“, „Есенна проза“ на Морис Метерлинг, „Кръг от мъка“, „Из Гитанджаме“ на Р. Тагоре; драмите: първо действие на „Ифигения в Таврида“ на Гьоте, комедията на Шекспир „Сън в лятна нощ“; както и преводи на: встъпителното слово на Жорж Бюфон пред Френската академия от 25 авг. 1753 г. на тема „За стила“; публикация на превода „Разговор на Гьоте с Екерман“ във вестник „Съвременник“ (1932); негови преписи на стихове на Брюсов, Верхан, Константин Балмонт, Андрей Бели и др.

Дейността на Лилиев като драматург на Народния театър е документирана с: работни екземпляри на театрални постановки: „Егор Буличов и другите“ на Максим Горки, „Габерови“ от Георги Караславов, „Отело“ на Уйлям Шекспир и др.; поздравително писмо от името на Народния театър до артиста Стоян Бъчваров, по случай негов юбилей; лекциите: „Теория на драмата“ и „История на драмата“, четени на драматичния курс и курса за млади артисти при Министерството на просветата (1942, 1943); бележки и библиографски данни за драматични автори, пиеси и др.; мнения, характеристики, предложения за постановки: Мария Грубещлиева и К. Луканов „Семеен портрет“ (1960), Камен Зидаров „Безсмъртна песен или Иван Шишман“, на Джон Пристли „Опасен обрат“, на Николай Погодин „Аристократи“, на Антон Страшимиров „Къща“ и „Хоро“, на Константин Треньов „Любов Яровая“, на А. Чехов „Вуйчо Ваньо“ (1946); част от очерк за артиста Николай Масалигинов, по случай 35-годишната му артистична дейност; статии за драматичното творчество на М. Горки и поставени негови пиеси на българска сцена, творчеството на Гьоте и преводите му в България.

Запазените материали във връзка с подготвения сборник по случай 100 години от рождението на Иван Вазов (1950) са списъци на автори и заглавия на статиите им. Те отразяват редакторската дейност на Лилиев.

Съхранени са документи, свързани с членове на семейството на поета: 1) Веса Константинова (племенница) с едно лично писмо до нея от Цвета Вл. Василева (1925) 2) Георги Гогов Константинов (родственик) с писмо от Н.

Лилиев (1960), в което съобщава данни за ранна своя публикация в „Смях“ (1912) под псевдоним Лилипут. Свързани с литературно-критическата дейност на Константинов са събираните от него материали за книга, посветена на Лилиев. Бележките съдържат цитати, откъси от статии, писани за Лилиев, за жизнената и творческа му биография, за развоя на българския символизъм и др. Съболезнователни писма до 3 / семейство Константинови от Кочемидови, Манафова, Иван Радославов, Димитър Рачев, проф. Петко Стайнов, Веселин Таслаков (1960) са по повод кончината на поета.

Между документалните материали от, до и за други лица са писмата на митр. Симеон Варненски и Преславски до Велчо Велчев във връзка със сътрудничеството му във в. „Ден“ (1910—1911) и разменените редове от личен характер между Коста Дабо и Николай Райнов (1915).

Ф. 720 Свободна сигнатура

Ф. 721; 214 док.; 1899 ... 1976¹; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.; бълг., исп., нем., рус. и фр. ез.

ЕМАНУИЛ ХРИСТОФОРОВ РАКАРОВ

(псевд.: Д. Бедуинов, Тарапонто)

(Роден в 1895 г. — гр. Трън; починал в 1970 г. — София)

График, илюстратор, декоратор, карикатурист. Завършва Художествена академия (1923). Специализира в Италия (1923—1926), работи в Париж (1926—1931 г.). Участва във войните (1913—1918 г.). Работи шрифтове, заглавки, рисунки, карикатури, илюстрации за вестниците: „Българин“ (1904—1909 г.), „Илинден“ (1921—1926), списанията „Листопад“, „Орфей“ (1923—1940), театрални програми за свободен театър „Одеон“ (1933—1935 г.); през двайсетте години работи върху разнообразни сюжети: „Майка“ (1919), „Самсон и лъва“ (1920), „Гений“ (Рим, 1925); след 1931 г. — историческия цикъл „Велика книга на старобългарското минало“; в края на петдесетте години — цикъл „портрети на духовни учители на човечеството и творци на културата“. Изложби през 1940 г., 1971 г.

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са свързани с отзиви за посмъртната изложба на художника и оценка за творчеството му.

Източници

За фондообразувателя: Босилков, Св. „Червен смях“ — люлка на революционния плакат“. — Изкуство, 1971, № 2, 13—20; Васи-лиев, Ас. Емануил Ракаров. — Изкуство, 1971, № 7, 33—35; ЕБ. Т. 5, с. 695; Енциклопедия на изобразителните изкуства. Т. 2. С., 1987, с. 481; Михалчева, Ир. Емануил Ракаров. С., 1981, 112 с.

От документите, съдържащи биографични данни за фондообразувателя, са запазени: кръщелно свидетелство, дипломи от Държавното художествено индустриално училище и от завършен курс на практическото училище за френски език (1899 ... 1931); удостоверение за участие във войната 1916—1918 г. в 21 пехотен полк.

Материалното състояние на Ракаров се удостоверява от осигурителна книжка (1934); уверение за участие с вноски във фонд „Обществени осигуровки“ за периода 1930—1934 г.; квитанции за платен наем на Студентски дом, където се организира изложбата му през 1940 г.; завещания (1940, 1960) и др.

От кореспонденцията на Ракаров са запазени писма до Ван Верверке и Луис Повелде, които отразяват личните и творческите им контакти (1961; 1966).

Автори на писмата до Ракаров са: Администрация на монетния двор в Паржи, Григор Василев, Ван Вервеке, Вестник на жената, Костанца Ганчева, проф. Мих. Геновски, Институт „Христо Смирненски“ — София, Министерство на железниците, пощите и телеграфите — София, Т. Морозов, Студентски дом — С., Никола Тодоров, Симеон Хесалчиев, Петър Д. Христов и др., съдържат впечатления от негова изложба с историческа тематика (1940), молба за участие в сборник, посветен на Хр. Смирненски; решението да се издадат марки по проекти на негови картини с исторически сюжети и др. (1918 ... 1969).

Във връзка с дейността на фондообразувателя като художник са запазени каталози от състоялите се негови самостоятелни изложби (1940 и посмъртната 1971), подготвени от самия Ракаров и Ас. Васи-лиев, придружени със снимки от картините му; скиците му: „Време“, „Самсон“, „Видението на цар Самуил“ и други, без определено заглавие, рисувани по различно време; марки, създадени по картини на Ракаров с историческа тематика, издание на Министерството на съобщенията. С дей-

ността му като художник е свързана и документацията, събрана във връзка с творческия път на художника и двете му изложби (1940; 1971), издадените марки по негови картини; заглавни страници на книги, подарени на Ракаров от автори и преводачи (1927 ... 1951).

Като автор на философски и религиозни произведения Ракаров се представя с ръкописите на следните съчинения: „Безсмъртно минало. Кратки исторически сведения по установени вече документи“ (1938), „Върховна тайна — мисли върху задгробния живот“ (1954), „Духовни гиганти. Книга за живота и делата на шестнадесет светли гении, между които и няколко божествени учители на човечеството. Неща известни, които се знаят от мнозина“ (1963), „Самсон“ (б. г.).

Редакторската дейност на Ракаров е отразена в съхранените броеве на окопно-хумористичното списание на 21 Средногорски полк. Илюстрациите на списанието са също на фондообразувателя (1918).

Свързани със заниманията му в областта на химията са бележките с разработки върху химическите елементи от Менделеевата система.

Документални материали с общо съдържание във фонда са: позивите „Отворено писмо до всички местни, градски, селски организации на БРСДП (1947); „Български войници, чухте ли?“ и др.

Към документални материали от, до и за членове от семейството на Ракаров се отнася печатан некролог, издаден от Българско академично дружество, София (1929), поместен във вестник „Студентска борба“ във връзка с кончината на Любомир Христофоров Ракаров (брат, студент по медицина III курс на Римския университет.

Ф. 722 Свободна сигнатура

Ф. 723; 14 док.; 1927 ... 1967 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951, 1971 и 1972 г.

АРХИМАНДРИТ ИНОКЕНТИЙ СОФИЙСКИ

(Мирско име Илия Петров Софийски)

(Роден в 1882 г. — Варна)¹

¹ Засега липсват данни за годината и мястото на смъртта му.

Църковен и просветен деец; учи в Самоковското богословско училище (1899—1901), в Духовната семинария в Симферопол; завършва Духовна академия в Казан (1909) с титлата „кандидат на богословието“; учител в Солунската мъжка гимназия (1904), в Цариградската (1911) и Софийската (1920) духовна семинария; ректор на свещеническото училище в Бачковския манастир (1910) и на Цариградската духовна семинария (1912); управляващ Мелнишката (1913) и Маронийската (1914) епархия; уредник на Варненския археологически музей (1927—1936); сътрудничи на сп. „Религиозни разкази“, на „Български църковен преглед“, на в. „Съветник“, „Вечерна поща“, „Народни права“, „Утро“, „Камбана“, „Воля“ и др.

Източници

За фондообразователя: Иванчев, Д. Документите от фонда. БПП. Т. 1, с. 190.

Запазените в архива автобиография и спомени съдържат сведения за: родители, родно място, учение, студентски години в Русия, пребиваване в Цариградската духовна семинария (1912) и престой в Мелник като управляващ Мелнишката епархия (1913).

Творческата дейност на архим. Инокентий е представена с няколко статии във в. „Варненски кореняк“ (1927—1928): „Варненското археологическо дружество“, „Копирните книги на Варненската българска община (1868—1876)“, „Написване историята на гр. Варна“ и др., както и с чернова на статия за живота и дейността на Михаил Колони.

Ф. 724; 40 док.; 1894 ... 1910 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951 г.; бълг. и рус. ез.

ГЕН. ВИЧО ДИОНИСИЕВ ДИКОВ

(Роден в 1861 — с. Бей Даут, Тулчанско; починал в 1928, София)

Военен деец. Завършва военното училище в София (1879) и Николаевската военна академия в Русия (1890). Опълченец в Руско-турската освободителна война (1877—1878). Командир на полк в Сръбско-българската война (1885). Противник на Стамболовисткия режим (1887—1894). Емигрант в Русия, служи в руската армия (1887—1898). Началник щаба на българската армия (1907); началник на Военното училище (1907—1912). В Балканските войни (1912—1913) е началник на Главно тилово управление на армията; командващ Четвърта армия. В навечерието на Първата световна война (1914—1918) подава оставка и не участва във войната.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 2, с. 310; Списък на офицерите... С., 1911, с. 366.

За дейността на ген. В. Диков като военен са запазени грамоти, които удостоверяват награждаването му с български ордени „За военна заслуга“ и „Св. Александър“ и руските „Св. Анна“ и „Св. Станислав“ (1894—1908). Има чернови на речи, произнесени по повод чествуване на ген. К. Ботев, към войниците и офицерите на командваните от него части; отпразнуване деня на Кирил и Методий (1904—1910).

В ръкопис от две части б. д., озаглавен „Борбата“, се прави опит за исторически и философски преглед на борбите в човешкото общество и теоретично обосноваване на основните принципи за борба. Засегнати са следните важни моменти: понятията за народна борба и правото на народна борба; право на равновесие и надмощие; народните борби и първите исторически народи: хамити, семити и арийци; борба за надмощие между Атина и Спарта; гръкомакедонската война за надмощие над Персия; борба за надмощие между Рим и Картаген; борба за надмощие и обединение на Германия между Австрия и Прусия; борба за обединение на италианския народ; разстройството на европейското равновесие; старание за възстановяването му и развитие на европейския империализъм; организация, готовност, инициатива и средства за борба.

Ф. 725; 54 док.; 1876 ... 1908 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951 г.; бълг., исп., рум., рус., тур. и фр. ез.

ГЕН. ОТ ПЕХОТАТА ДАНАИЛ ЦОНЕВ НИКОЛАЕВ

(Араби паша)

(Роден в 1852 г. — Болград, Бесарабия; починал в 1942 г. — София)

Виден български военен и политически деец, генерал от пехотата. Завършва Болградската гимназия и Одеското юнкерско училище (1875). Участва като доброволец в Сръбско-турската война (1876). Ротен командир по време на Руско-турската война (1877—1878). След Освобождението служи в Източнорумелийската милиция. Активен участник в обявяване на Съединението в Пловдив и член на Временното прави-

телство в Източна Румелия (1885). В Сръбско-българската война командва Западния корпус (1885). Министър на войната (1886—1887 и 1907—1911).

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 4, с. 592; Стойчев, И. Строели... , 21, 37; СЕ спр., с. 159; Съединението... Сп., с. 149.

Дейността на Д. Николаев като военен се документира от запазените във фонда награди (грамоти, султанска заповед и свидетелство), дадени му от кн. Милан IV Обренович, имп. Александър II, кн. Александър I Батенберг, кн. Фердинанд I, крал Карол I, кн. Никола I, имп. Николай II, крал Петър I, президента на френската република и др. Те са във връзка с награждаването на фондообразувателя със сръбски медал „За храброст“ (1876); руските ордени „Св. Станислав III ст.“, „Св. Анна III ст.“ и „Св. Георги IV ст.“ (1878); български „Светлобронзов медал, учреден на 19 юли 1880 г.“; „Кавалер на военния орден II ст.“ — бълг. (1885); български златен „Кръст за спомен“ (1887); български орден „Св. Александър I ст.“ (1888); турски орден „Лъв и слънце“ (1894); черногорски орден „Княза Данаила I ст.“ (1898); черногорски златен медал „Вјеру и Слободу“ (1898); руски орден „Св. Анна I ст.“ (1898); български златен орден „За заслуга“ (1900); руски орден „Св. Анна с брилянтени украшения“ (1901); сръбски орден „Белога орла I ст.“ (1904); френски орден на почетния легион (1905); кавалер на руския императорски орден „Кн. Владимир II ст.“ (1907) и др.

Свързани с участието му в тържествата на 54-ти Мински полк по случай тридесетгодишнината от започването на Руско-турската война (1877—1878) са запазени следните документи (1907): реч, писмо и телеграма.

Ф. 726; 58 док.; 1888 ... 1937 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950, 1951, 1972 г.; бълг., итал., нем., рум., рус., ср., тур. и фр. ез.

ГЕН. НИКОЛА ИВАНОВ ИВАНОВ

(Роден в 1861 г. — Калофер; починал в 1940 г. — София)

Военен и политически деец. Завършва Военното училище в София (1879) и руската генералшабна академия в Петербург (1885). Участник

в Сръбско-българската война (1885). Началник-щаб на армията (1894—1896); министър на войната (1896—1899). В Балканската война (1912—1913) командва Втора армия; ръководи обсадата и овладяването на Одринската крепост. След Междусъюзническата война (1913) е уволнен.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, с. 21; Списък на офицери-те... С., 1911, с. 57.

В грамотите за награждаване с ордени има биографични данни за фондообразувателя. Награден е от Абдул Хамид II, Александър I — ср. карл, Борис III, Карол I, Николай II — рус. император, Петър I — ср. крал, Умберто I, Фердинанд Франц Йосеф I, президента на Франция Л. Буржоа. Ордените са: „Османие“ I ст., „Таковски кръст“ I ст., „Св. Александър“, „Св. Анна“, „Св. Сава“, „За военна заслуга“, „Почетния легион“ и др. (1888—1937).

Писма до фондообразувателя от Хр. Бъчваров, ген. Н. Генов, ген. Делов, ген. Р. Димитриев, ген. Кирков, Ив. Попов, ген. Рибаров, ген. Сарафов, ген. Сираков, ген. Тодоров, ген. Ив. Фичев, ген. Фок, ген. Хесапчиев и др. са основно поздравления за превземането на Одрин (1913—1915).

В запазените документи (писма, дипломи) във връзка с обществената дейност на ген. Иванов има сведения за провъзгласяването му за почетен член на: Съюза на запасните офицери, Опълченско дружество „Шипка“ — София, дружество „Бивш 58 п. опълченски полк“, Калоянферска културно-просветна дружба — София, дружество „Тракия“ — София, Славянско дружество в България, Шуменско гимнастическо дружество „Юнак Крум“, Тракийски научен институт, дружество „Св. св. Кирил и Методий“ (1896—1936).

Документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят за Зинаида Иванова (съпруга) и Ружа Иванова (дъщеря).

Документите от, до и за други лица са три писма от В. Атанасов до кап. Митев, в които има сведения за събиране и изпращане на дрехи за армията (1917).

Ф. 727; 33 док.; 1910 ... 1918 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951 г.; бълг., нем. и фр. ез.

ПЕТЪР ГЕОРГИЕВ КУЮМДЖИЕВ

(Роден в 1888 г. — Шумен)¹

Офицер; ординарец на българския цар Фердинанд I (1911—1915); участник в Първата световна война (1915—1918) — майор, командир на батарея.

Източници

За фондообразувателя: Български военен алманах 1926. С., 1926, с. 822; Списък на офицерите... С., 1911, с. 325; Списък на офицерите... С., 1915, с. 423; документите от фонда.

Биографичните материали във фонда са запазените визитни картички.

Основната част от документите са свързани с дейността на П. Куюмджиев като офицер от българската армия (1910—1918). Редица документи (покани, пропуски, програми, карти, писма) отразяват дейността на фондообразувателя като ординарец на българския цар Фердинанд I. В тях има сведения за честване 25-годишнината от възкачването на Фердинанд I на престола (1912); посещението на Фердинанд I в Австро-Унгария и Германия (1912); за Ботаническата градина с музей на германския император Вилхелм II и неговото посещение в България през 1917 г.

Печатно „Упътване за атака на укрепените позиции“, издадено от командването на 5-а пехотна Дунавска дивизия през 1918 г. с личния подпис на майор П. Куюмджиев, свидетелства за участието му като командир на батарея в Първата световна война (1914—1918).

Ф. 728 Свободна сигнатура

Ф. 729 Свободна сигнатура

¹ Данни за мястото и годината на смъртта му засега не се открия.

Ф. 730; 3 док.; 1915 ... 1939 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950 и 1951 г.

ЕВГЕНИ (ЖЕКО) Г. ГЕОРГИЕВ

(Роден в 1882 г. — Ямбол; починал в 1957 г. — София)

Минен инженер, политически деец и общественик. Завършва Петербургския и Подмосковския въглищен басейн, в Северен Урал и Казахстан (до 1918 г.). Доцент в Московската минна академия (1923—1925 г.). След 1925 г. работи в областта на хидротехническото и минното дело в България.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 2, с. 79; документите от фонда.

Във фонда са запазени две писма до фондообразувателя от ген. Радко Димитриев (1915 и 1916 г.), в които има данни за: съдбата на българите, участващи в състава на 3-та руска армия, командувана от Р. Димитриев; мнението на същия по въпроса за външнополитическата ориентация на България в Първата световна война.

С дейността на фондообразувателя като общественик са свързани запазените бележки, посветени на живота и дейността на ген. Радко Димитриев.

Ф. 731; 3 док.; 1896, б. г.; 1 инв. оп.; пост. 1950 и 1951 г.

РАШКО ХАДЖИСТОЙЧЕВ (ДОКТОР РАШКО)

(Роден в 1836 г. — Копривщица; починал в 1900 г. — Пловдив)

Аптекарь и революционен деец. Член на въстаническият комитет и активен участник в Априлското въстание в Копривщица (1876 г.); излежава присъда в Софийския и Пловдивския затвор (1876 г.). След Освобождението работи като аптекарь в Станимака и Пловдив.

Източници

За фондообразувателя: АВ. Т. 3, с. 33; БВИ. Е., с. 624; Страшимиров, Д. ИАВ. Т. 3, с. 4; Юбилеен сборник за миналото на Копривщица. С., 1966, с. 656; документите от фонда.

Документите (свидетелства и бележки) са свързани с дейността на Р. Хаджистойчев като участник в Априлското въстание (1876) г.). Свидетелството, издадено от Копривщенското градско общинско управление (1896 г.), удостоверява участието на фондообразувателя във въстаническия комитет в Копривщица, дейността му за подготовката на въстанието и заслугите му като въстанически лекар. Второто свидетелство, издадено от управлението на Тракийската дивизионна област на сина на фондообразувателя — Стоян Рашков, съдържа данни за семейното положение и служебната и обществената дейност на Р. Хаджистойчев.

Ф. 732; 8 док.; 1877 ... 1909; 1 инв. оп.; пост. 1950 г.; бълг. и ср. ез.; части от фонда — в БАН—ИБЛ, арх. сб., инв. № 2684

ВЕЛКО Г. АБАДЖИЕВ

(Роден в Русе; починал след 1939 г. — неизв.¹)

Революционен деец; участник във въстанието през септември 1875 г. в Русенско; доброволец в Сръбско-турската война от 1876 г.; след Освобождението учител във Враца, Силистра, Лом.

Източници

За фондообразувателя: Абаджиев, В. Спомени от въстанията Лом, 1925, 84 с.; Жечев, Н. Обществено революционната дейност на Тома А. Кърджиев до Освобождението. — В: Известия на Института Ботев—Левски. Кн. 2. С., 1956, с. 201, 206; Косев, К., Н. Жечев, Д. Дойнов. История на Априлското въстание 1876. С., 1976, с. 203; Митев, И. История на Априлското въстание 1876. С., 1986, 152, 187, 191; Спомени за Априлското въстание от 1876 г. Съст. Н. Жечев, С., 1975, с. 9; Стойчев, Ив. Материали за дейността на Панайот Хитов през 1876 г. в Сърбия (неиздадени документи, писма, факсимилета и скици). С., 1939, 78, 109, 111, 112; Стоянов, З. Съчинения. Т. 1. С., 1965, с. 187.

Кореспонденцията до фондообразувателя е от Александър Каназирски (1877) и П. Хитов (1896, 1897) и е свързана с издирването на сведения за участниците в четата на П. Хитов през 1876 г.

¹ Годината на раждане и смърт, както и мястото където е починал засега не се откриха.

Запазени са свидетелства, които удостоверяват дейността на В. Абаджиев като доброволец в Сръбско-турската война (1876) в състава на четата на П. Хитов и в III батальон на Руско-българската доброволческа бригада.

Ф. 733; 21 док.; 1912 ... 1918 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951 г.

СВЕЩ. ГЕОРГИ Д. ЛОЗЕВ

(Роден в с. Балбунар (дн. гр. Кубрат, Разградско)¹)

Военен свещеник по време на Балканските войни (1912—1913) и Първата световна война (1914—1918).

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Малобройните документи във фонда: открит лист, дневник, легитимации, текстове на проповеди и др. отразяват дейността на Георги Лозев като свещеник по време на Балканските войни и Първата световна война и дават сведения за учителствуването му в откритото по негова инициатива през 1917 г. училище в с. Смоквица.

Ф. 734; 5 док.; 1876 ... 1885 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951 г.; бълг., рус. и ср. ез.

ГЕН. АВРАМ ИВАНОВ ГУДЖЕВ

(Роден в 1851 г. — гр. Сопот; починал в 1895 г. — София)

Военен деец. Завършва Одеското пехотно юнкерско училище (1875); доброволец в Сръбско-турската война (1876); по време на Руско-турската война (1877—1878) офицер в 3,5 и 9 дружина на българското опълчение; командувач войските на Западния корпус през Сръбско-българската война (1885); участва в детронирването на княз Александър I Батенберг (1886); след контрапреврата емигрира в Румъния; по-късно служи в руската армия.

¹ Засега липсват данни за годината на раждането и годината и мястото на смъртта.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 2, с. 195; Маринов, И. Майор Аврам Иванов Гуджев. Изв. на Военноисторическото научно дружество, 16, 1973, 194—202; Руменин, Р. БО., с. 26; СЕ., спр., 85—86; Стойчев, И. Строители..., с. 26. НБКМ — БИА., кол. 47 I, п. д. 1112.

Фондът съдържа малък брой документи, свързани най-вече с дейността на Аврам Гуджев: награждаването му с ордени и медали като участник в Сръбско-турската (1876), Руско-турската (1877—1878) и Сръбско-българската война (1885).

Ф. 735¹; 63 док.; 1883 ... 1885 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951; бълг. и рус. ез.

ГЕН. ИЛИЯ ПАНАЙОТОВ ДИМИТРОВ (ДИМИТРИЕВ)

(Роден в 1855 г. — Шумен; починал след 1926 г. — София)

Военен. Началник-шаб на кавалерийска бригада по време на Сръбско-българската война 1885 г. Учил в Роберт колеж в Цариград. След Освобождението следвал в Петербургската генерал-шабна академия. Участвал в Балканските войни (1912—1913).

Източници

За фондообразувателя: БВИ. Е., с. 196; Български военен алманах. С., 1926, с. 794; История на Сръбско-българската война 1885 г. С., 1925, с. 216; Начов, Н. Цариград..., 157, 163; Уошбъри, Дж. Петдесет години в Цариград. С., 1980, с. 168.

Дейността на фондообразувателя като военен е представена от група бележки и разписки, съдържащи сведения за участието му в Сръбско-българската война 1885 г. (движение на войскове части по посока Цариброд—Пирот, изпращане на конни ескадрони по посока Княжевац, Ниш, Лесковац, военни маневри и пр.).

Запазени са и няколко ръкописа на Ил. Димитров: „Общ обзор на театъра на военните действия предпо-

¹ Фондът е отделен през 1972 г. от колекция № 43 (Военен музей), постъпила в Български исторически архив при Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ през 1950—1951 г.

лагаем в Северонточната част на Княжеството“, „Изследване на долината на р. Голяма Камчия“, „Укрепване на Разградската позиция“, „Укрепване на Шуменската позиция“, „Укрепване на Добричката позиция“, „Изследване на шосетата в театъра на военните действия“, „Стратегическа задача по оборонъ Балканского хребета“, Петербург, 1883 г., (съдържа статистически данни за Княжество България — население, въоръжени сили, административно устройство, съобщения, географски условия и др.).

Ф. 736; 11 док.; 1876 ... 1927 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950 г.; бълг., рус. и ср. ез.

НЕШО БРАЙКОВ (ПОП БРАЙКОВ)

(Роден в 1850 г. — Копривщица; починал в 1929 г. — Хасково)

Участник в националноосвободителните борби през Възраждането — в българска доброволческа чета по време на Сръбско-турската война (1876) и опълченец по време на Руско-турската война (1877—1878). След Освобождението — в Съединението и Сръбско-българската война (1885), както и в Балканските войни (1912—1913); административен служител. Учител.

Източници

За фондообразувателя: Нешев, Н. Неспokoен живот, отдаден на родината. — Хасковска трибуна, 34, № 18, 11 февр. 1978 г., с. 3; Руменин, Р. БО, с. 76; НБКМ—БИА, кол. 47—II, а. е. 1014, 1—184; п. д. 1219; документите от фонда.

Публикации на документи: Делчев, Н. „Радецки бе пак превзет!“ — Кооперативно село, 35, 20 септ. 1985, № 220, с. 4; Съединението 1885 г. Спомени. Съст. Ел. Стателова и Р. Попов, С., 1985, с. 425.

Във фонда се съхраняват автобиографични бележки на Нешо Брайков под заглавие „Из моите спомени“ с данни за участието му в Сръбско-турската война (1876), за произхода на българското знаме и за записването на Брайков в редовете на българското опълчение през пролетта на 1877 г. в Плоещ.

Кратката биографична справка е с данни за живота и дейността на фондообразувателя: родена дата, месторождение, участие в Сръбско-турската (1876) и

Руско-турската (1877—1878) война, заемани от него длъжности след Освобождението.

Писмото от 1927 г. на д-р Никола Долев до Н. Брайков съдържа сведения за участието на автора в Априлското въстание, за следването му във Франция и Швейцария, и за практиката му като лекар.

Във връзка с участието на фондообразувателя в българска доброволческа чета по време на Сръбско-турската война (1876) са запазените уверения от периода 1876 ... 1883 г.

Свидетелство от командира на I опълченска дружина полк. Кесяков документира принадлежността на Нешо Брайков към редовете на българското опълчение по време на Руско-турската освободителна война (1877—1878), участието в боевете при Казанлък, Шипка Шейново и награждаването му с медал за отбраната на Шипка (1878).

Участието му в подготовката на Съединението между Източна Румелия и Княжество България е видно от пълномощното, подписано от К. П. Искров и Т. Гатев (1885).

Писмо от Военното министерство с молба да напише спомени за Сръбско-българската война (1885) свидетелства за участието му в нея (1907).

Архивът съхранява и чернова на статия от дъщерята на Н. Брайков — Злата Желязкова Колева „За произхода на нашия народен трицвет“ въз основа на бащините ѝ спомени за Сръбско-турската война (С., 1929).

Ф. 737 Международно транспортно дружество „Леванте“ — Предадено в ДА — 1968 г.

Ф. 738; 148 док.; 1871 ... 1924 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.; бълг., рум., рус. и фр. ез.

Д-Р НИКОЛА МАТЕЕВ ИВАНОВ

(Роден в 1856 г. — Болград; починал в 1904 г. — Варна)

Хирург и бактериолог; завършва Централното училище в Болград (1874); учи медицина в Букурещ (1877—1882) и същевременно работи

¹ По-късните документи са свързани със съпругата на фондообразувателя.

като деловодител на Добродетелната дружина; завършва медицина в Париж (1885) като стипендиант на Добродетелната дружина и веднага се завръща в България, където е назначен в Държавната първокласна болница във Варна; участва в Сръбско-българската война (1885) като военен лекар; специализира в бактериологичния институт „Пастьор“ в Париж (1886); директор на Варненския инфекциозен институт (1886—1895); старши лекар и управител-лекар на Варненската първокласна държавна болница.

Източници

За фондообразувателя: Бойчев, Б. Д-р Н. М. Иванов. — Хирургия, 5, 1954, Т. 7, 316—317; БВИ. Е., с. 270; Иванов, Ю. БПП. Т. 1, 400—401; Сюпюр, Е. Българската емигрантска интелигенция в Румъния през XIX в. С., 1982, с. 154.

От автобиографичните материали за фондообразувателя е запазен лист от дневник във връзка с неприятности в службата.

Между биографичните документи за д-р Иванов са: свидетелство и диплома от Централното училище в Болград (1875), свидетелства за освобождаване от военна служба; диплома от Медицинския факултет на университета в Букурещ за завършен петгодишен курс с бакалореат (1880); свидетелство от същия университет за издържан докторат (1882); кръщелно свидетелство; студентски бележник на д-р Иванов със записки от слушани лекции в Париж; удостоверение от Медицинския факултет на Парижкия университет за получаване на докторат и диплома за завършено медицинско образование (1884); съобщение от Гражданското медицинско управление с разрешение да практикува свободно лекарската си професия в Княжество България (1885); тезата на д-р Иванов, написана за получаването на докторат в Париж на тема „За субакутния или неусетно настъпващ остеомиелит през време на растежа“; няколко свидетелства с данни за семейното му положение, за заеманите от него служби, за прослужено време и др.; бр. 5 от сп. „Хирургия“ със статията на проф. Б. Бойчев за живота и дейността на д-р Никола Иванов (1954).

Във връзка с материалното му състояние са: извлечение от решението на комисията за пенсите и удостоверение за удържана сума (1902).

Кореспонденцията на фондообразувателя (1882.. 1902) съдържа: тетрадка с преписи на писма и др. документи от и до Никола Иванов (1882 — 1885),

свързани със следването му в Париж на разноски на Добродетелната дружина: отчети за направените разноски, за държаните изпити, сведения за поднасяне на венец от българските студенти в Париж на погребението на Виктор Юго и др.; писма и телеграми от него до министъра на вътрешните работи, Стоян Михайловски, Гражданската санитарна инспекция в София, председателя на Шуменския военен съд и др. във връзка с: извършената ревизия в управляваната от д-р Иванов Варненска държавна болница, неуредиците в болницата, отказа му да заеме карантинна служба като унижителна, молба за изплащане на хонорар за експертиза в съда, събиране на документи за пенсия и др.

Писмата до д-р Иванов са свързани с дейността му като лекар и засягат: назначаване в случай на мобилизация в превързочен пункт на 4-та Преславска дивизия в Шумен, изпращане на документи — послужен списък, свидетелство, препис от акта по предаване длъжността управител-лекар на Варненската болница на д-р Серафимов (1898—1902).

Дейността му като директор на Варненския инфекциозен институт и управител-лекар на Варненската първокласна болница е (1886—1902) документирана в: заповеди и съобщения за назначаване, грамоти за награждаването му с ордена „Св. Александър“ и с народен орден за гражданска заслуга (1888, 1896); свидетелство и послужен списък с данни за дата и място на раждане, образование, семейно положение, заемани длъжности; служебно писмо за отпускане на парични средства за мебелирането на Варненската първокласна болница и бележки по подаваните от него рапорти за оборудването на болницата; актове за полагане основния камък на болницата (препис) и за предаването на длъжността управител-лекар на болницата; статистики за броя на болните пациенти и за извършените от д-р Иванов операции.

Във фонда е запазен доклад (1903) на д-р Иванов като член на Варненското медицинско дружество, където е засегната историята на дружеството, неговите членове, заседания и др.

Група документи са свързани с участието му в Сръбско-българската война (1885) като лекар в Северния и в Летучия отряд; за освидетелствуване на

войник, за награждаването му със сребърен медал и с орден за заслуга, за отпускане (на медикаменти и др.

Налице са и документи (1908) на съпругата му Богдана Иванова: сведение и решение за отпускане на пенсия и писмо от Варненската държавна болница за поставянето на паметна плоча на д-р Иванов в болницата, тъй като е починал вследствие заразяване с туберкулоза при изпълнение на служебните си задължения.

Ф. 739 Свободна сигнатура

Ф. 740; 373 док.; 1886 ... 1904 г.; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.

ГЕН. НИКОЛА ПЕТРОВ ПЕТРОВ

(Роден в 1858 г. — с. Тодоровци, Търновско; починал след 1926 г.¹)

Виден деец. Командуващ 12 пеши Балкански полк. Взел участие в запазване на реда по време на Политическата криза 1886—1887 г.

Източници

За фондообразувателя: Радев, С. Строителите... Т. 2. С., 1911, с. 61; Списък на генералите... С., 1905, с. 3.

Кореспонденцията до фондообразувателя има частен характер. Нейни автори са Негенцов, Ст. Паприков, д-р Унтерберг, Фердинанд I и др. (1901—1904).

Дейността на фондообразувателя като военен е представена от голяма група телеграми, отнасящи се предимно до развоя на политическата криза в България 1886/1887 г.; назначаването на Н. Петров за командуващ 12 пеши Балкански полк с отговорности за гарнизоните в Казанлък, Ст. Загора, Сливен, Ямбол, Айтос, Бургас и др.; опити за деморализиране на войската и нарушаване на обществения ред; преврат и контрапреврат (1886); абдикация на Ал. Батенберг (1886); назначаване на Временно правителство; русофилски настроения сред офицерите; безредици в Сливен и организиране на заговори; предприето

¹ Засега не можахме да уточним мястото на смъртта на фондообразувателя.

пътуване на Каулбарс до Стара Загора и дадени от Военното министерство указания за спазване на обществения ред във връзка с това; безредици в Стара Загора и обявяване на военно положение в града; емигриране на детронаторите; Ст. Стамболов и политическата криза; избори за народни представители в Чирпан, Марица, Нова Загора, Пловдив; правителствен терор по време на изборите; избор на Валдемар Датски за княз на България и отказът му от престола; русофилската опозиция и изборите; Русия и политическата криза 1886/1887 г.; българо-руски отношения; бунтове в Сливен и Бургас; издадени от военно-полевия съд присъди за офицерите взели участие в бунтовете; назначаване на нов прокурор при Бургаския полски съд, тъй като неговият предшественик се обявил в защита на осъдените; дейност на кап. Ст. Белов, кап. Набоков, кап. Вълнаров и др.; слухове за бунтове в Хасково и Стара Загора; военно положение в Айтос, Бургас, Хасково и Пловдив; руски кораби край Варна; подготовка, развой и потушаване на бунтове в Силистра и Русе; връзки на офицерите — русофили с организаторите на бунтовете; брожение на офицери в редица гарнизони на страната; движение на полководе; въдворяване на реда и превземането на Силистра; нелегална дейност на офицерите — русофили; извършени обиски и арести в Чирпан, Нова Загора, Силистра, Разград, Казанлък, Марица; екзекуции за ръководителите на бунта; разпространено в Казанлък печатно възвание към българския народ от страна на емигрантите в Русия, Турция и Румъния във връзка с положението в България; избирането на Фердинанд I за държавен глава; възвание на Комитет „Независима България“ в Чирпан с искане за връщане на кн. Ал. Батенберг в България; отстраняване на окръжния управител в Стара Загора и на околийския началник в Нова Загора от заеманите от тях длъжности; празнуване годишнина от победата на българските войски при Пирот по време на Сръбско-българската война 1885 г.; слухове за предстоящо нахлуване на чета от 120 души от Македония в България.

Във фонда се съхраняват и разни материали, съдържащи податки за девическия манастир в Стара Загора и дейността на свещ. Максим Пеюв от същия град.

Ф. 741; 11 док.; 1937 ... 1956 г.; 1 инв. оп.: пост. 1972 г.; части от фонда — в ЦДИА (ф. 82)

ОРЛИН ВАСИЛЕВ

(ХРИСТО ПЕТКОВ ВАСИЛЕВ)

(псевд.: Един огняр, Ив. Калев, Плама Петрова)

(Роден в 1904 г. — с. Враняк, Врачанско; починал в 1977 г. — София)

Белетрист, драматург, публицист. Участник в подготовката на Септемврийското въстание 1923 г. Учител в Козлодуй (1923—1925). От 1926 г. се установява в София и се отдава на публицистична и писателска дейност. Печата през 1927 г. за първи път във в. „Ведрина“ (1926—1927). Редактира антифашистки вестници „Преглед на антифашисткото движение“ (1932—1933), „Свят“ (1933—1934), „Простор“ и др. След 1944 г. е директор на Радиоразпръскване (1944—1945), завеждащ отдел „Белетристика“ на вестник „Литературен фронт“ (1949—1955), директор на Народната библиотека „Кирил и Методий“ в София (1964—1965). Автор на разкази, повести, романи, драми, есета, кино-сценарии и публицистични материали.

Източници

За фондообразователя: Василев, М. Орлин Василев. Литературно-критичен очерк. С., 1988. 71; Василев, О. Съчинения. В 4 тома. Предг. Р. Ликова. С., 1984—1985; Ликова, Р. Орлин Василев. — В: Българската белетристика между двете войни. 1918—1944. С., 1965, с. 256—293; Попиванов, Ив. Орлин Василев. Литературно-критически очерк. С., 1965, с. 127; РБЛ. Т. 1, с. 198.

Ксерокопия на писмата от Чудомир до Орлин Василев са от годините 1937 ... 1956 и свидетелстват за близките творчески контакти между двамата писатели. В тях авторът им споделя за: прекалената си заетост във вестник „Зора“, която затруднява творческата му дейност; за трудностите му около приемането му за член на Съюза на българските писатели; възхищение от труда на Василев „Социология на рекламата“; намерението на театралния колектив при читалище „Искра“ да поставят пиесата му „Тревога“; молба за подробни разяснения около получаването на вестник „Литературен фронт“, препоръка за просветната му дейност на територията на Старозагорски окръг. Едно от писмата е придружено със спомен на Чудо-

мир, изпратен за мнение на фондообразувателя: „Казанлъшкия музей и неговия основател“ с подробности около биографията на Петър Топузов — читалищна и обществена дейност, като основател на Техническото и чирашко училище в Казанлък, като създател на читалищния вестник.

Ф. 742; 141 док.; 1866 ... 1899 г.; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.; бълг. и тур. ез.

ЖЕЧО МАКАВЕЕВ

(Роден през първата половина на XIX в. — вер. Котел)¹

Търговец на хранителни продукти, платове, кожи и др.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Фондът се състои от кореспонденция от и до членове от семейството на фондообразувателя.

Писмата до Макавеева (майка) от Жечо Макавеев, Петър Макавеев и Зоица Понгеоргиева (1866 ... 1874) третира въпроси за: изпратени пари за бедел; пратена в Котел вълна, масло, кашкавал, сирене, жито и др. продукти; загуби на Жечо Макавеев в търговията с шаяци; престоя му в Цариград и търговията с кашкавал; нуждата му от дрехи; лични въпроси.

Писмата до семейство Вълко Макавеев (брат) (1874 ... 1893) съдържат сведения за: изпратени в Котел за продажба вълна, кашкавал, масло, сирене, пастърма, агнешки кожи, овце; цената на вълната в Добруджа; мор по овцете; тежкото материално състояние на Вълко Макавеев; лични въпроси.

Кореспонденцията до Гуна Николова Макавеева (снаха) от Вълко Макавеев и Димитър Петров (1866 ... 1898) е във връзка с търговията с жито, вълна, сирене, масло и др. продукти; недоводността на овчарството; лични въпроси.

Писмата (1897—1899) от Вълко Макавеев до

¹ Не се откриха биографични данни за фондообразувателя.

Никола Вълков Макавеев (племенник) са във връзка с овцевъдството и търговията с овце и по лични въпроси.

Кореспонденцията на Вълко Макавеев с Михаил и Никола Вълкови Макавееви (1896 ... 1898), Стефан Вълков Макавеев (1886—1887), Божил Вълков Макавеев (1898) — племенници, и с Мария Макавеева (сестра) е от частен характер.

От документалните материали от, до и за други лица във фонда се пазят две тапии (1867), издадени от Управлението на Тулчанския санджак на името на Ахмед Хасан и Саиде Абдулах за владене на ниви в с. Лаз махале, Кюстенджанско.

Ф. 743; 6 док.; 1970—1971 г.; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.

ХРИСТО ВАСИЛЕВ БРЪМБАРОВ

(ВЕЛЧЕВ, ГЕЦОВ, ГЕЦИН)

(Роден в 1841 г. — Етрополе; убит в 1878 г. — с. Шейново, Казанлъшко)

Участник в четата на П. Хитов (1867) и във Втората българска легия (1868). Сподвижник на Левски, организира и участва заедно с Д. Общи в обира на турската хазна в Арабаконашкия проход (1872). Участва в четата на Хр. Ботев (1876) и в Руско-турската война (1877—1878) като доброволец от I опълченска дружина.

Източници

За фондообразувателя: Ботевите четници разказват. Съст. Н. Ферменджиев. С., 1975, 110, 571; Вълков, Г. Българското опълчение. С., 1983, с. 383; Овсяный, Н. Болгарское ополчение и земское войско. С. Петербург, 1904, с. 147; Четата на Христо Ботев. Съст. Н. Жечев. С., 1985, 55, 57, 331; документите от фонда.

В биографията на Христо Бръмбаров, съставена от внука му Христо Бръмбаров (1970) има сведения за: датата и мястото на раждането му, семейна среда, упражняван занаят, жентоба, участието му в четата на П. Хитов (1867) и Втората българска легия (1868); завръщането в Етрополе и включването му в революционния живот като

сподвижник на В. Левски; неуспешния опит за убийство на касиера на етрополския революционен комитет Николчо Арнаудов, поради отказа му да даде пари за закупуване на оръжие; организирането и участието му в обира на турската хазна при Арабаконак (1872), четата на Хр. Ботев (1876) и в Руско-турската война (1877—1878); убийството му като разузнавач при с. Шейново, Казанлъшко (1878).

Във фонда се съхранява фотокопие от снимка на фондообразувателя (б. д.), на гърба на която има биографични данни за него, както и сведения за дейността му. Запазена е и родословна таблица на рода на Велчо Бръмбаров, обхващаща периода от 1771 до 1971 г. (съставена от Христо Бръмбаров — внук).

Към документалните материали от, до и за членове от семейството се отнася разказа „Легенда за бялата невеста“, написани от Христо Бръмбаров — внук.

Ф. 744; 14 док.; 1894 ... 1974 г.; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.; бълг., тур. и фр. ез.

ВИКТОРИЯ ДИМИТРОВА БАБАНОВА (ВИКТОРИЯ НИКОЛОВА ВЪЗВЪЗОВА)¹

(Родена в 1894 г. — Щип; починала в 1974 г. — София)

Учителка в Щип (1912—1913). Завършила Българската девическа гимназия в Солун. Развивала обществено-политическа дейност в женските дружества. Дарителка.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

От автобиографичните документи са запазени личен тефтер и бележки на В. Бабанова, съдържащи данни за: имена на учители и ученици от Солунската българска девическа гимназия (1909—1910); кратки сведения за отделни представители на рода Бабанови (Ал. Бабанов, Д. Бабанов, К. Бабанов); учителска дейност на фондообразувателката и др.

¹ Фамилно име по баща.

Към биографичните материали могат да се отнесат няколко свидетелства, издадени от Българската екзархия — Щип (1894) и Българска девическа гимназия — Солун (1911), които разкриват данни за дата и място на раждане на фондообразователката; учението ѝ; изучавани в гимназията предмети; имена на родителите ѝ и пр.

Запазено решение от 1974 г. за отпускане на пенсия на фондообразователката е във връзка с материалното състояние на Бабанова.

Удостоверение от 1937 г. илюстрира учителската ѝ дейност в Щип (1912—1913).

Единични документи осветляват дейността на фондообразователката в Съюза на многодетните семейства в България (1948) и в Помощната организация (1948).

От документите от, до и за членове от семейството на фондообразователката са запазени бележки (1971), разкриващи редица страни от живота и дейността на Димитър Костадинов Бабанов (баща): учителска дейност; дейност като представител на фирмата „Сингер“; търговска дейност; обществено-политическа дейност (председател на училищното настоятелство в Щип); сведения за синовете му — Васил Д. Бабанов (учил архитектура в Германия) и Христо Д. Бабанов (учил в Скопие); данни за учителската дейност на В. Бабанова в Щип; въвеждане на физическото възпитание в училищата в Щип; данни за братята на Д. Бабанов — Тодор (учил медицина в Марсилия, а впоследствие учител и директор на училище), Александър (учил в Педагогическо училище в Скопие и учителствувал в Щип, където положил основите на първия струнен оркестър), Петър — учил техника в Грац, Илия (учил в Прилеп), както и сведения за дейността на Костадин Бабанов (баща на Д. Бабанов и дядо на В. Бабанова), като председател на Търговския еснаф в Щип.

Ф. 745; 120 док.; 1892 ... 1972 г.; 2 инв. оп.; пост. 1972, 1974 и 1988 г.; бълг., гр., фр. и тур. ез.

ДИМИТЪР СТАМБОЛОВ ВЪЛКОВ

(Роден в 1873 г.¹ — с. Драбишна, Ивайловградско; починал в 1964 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение в Одринска Тракия. Участник в Преображенското въстание (1903) и Балканската война 1912 (четата на Пейо Шишманов). Учител (1892—1897). Основател на читалище „Пробуда“ в Ивайловград (1914). Развивал активна стопанска дейност. Има заслуги за въвеждане на модерно и масово бубарство в Ивайловградския район. Основател на Бубарско и Лозарско дружество в града и автор на ръководство по бубарство (1908). Кмет на Ивайловград (1920).

Източници

За фондообразувателя: Бакалов, П. Поборник и новатор. Пашкулопроизводителят Димитър Стамболов. — Нов живот, № 17, 8 февр. 1983 г.; Караманджукон, Хр. Западнотракийските българи в своето културно-историческо минало. Кн. 1, С., 1934, с. 294, 302. Документи за Македоно-Одринското революционно движение и за Преображенското въстание в Тракия. Подредени и снабдени с обяснителни бележки от Ив. П. Горон. — В: Преображенското въстание..., с. 242; НБКМ—БИА, ф. 641, а. е. 12.

Запазените животописни бележки (1943) на фондообразувателя съдържат следните данни за Д. Вълков: дата и място на раждане; семейна среда; учение; учителска дейност (1892—1897); участие на фондообразувателя в борбата срещу гръцкото духовно иго; участие в четата на Пейо Шишманов и организирането на канал за снабдяването и с оръжие; оттегляне на българите от Одрин (1912); дейността на Стамбол Димитров — баща на Д. Вълков и др.

В друга неголяма група документи (писма, удостоверения, спомени и др. (1892 ... 1964) също могат да се открият биографични данни за фондообразувателя: учението му в Одрин (1892) и Серското педагогическо училище; посещаване на Бубарски курс в Бурса (1909); участие в борбата срещу Цариградската патриаршия (съдействувал за привличане на българско население в Ивайлов-

¹ Други източници сочат за година на раждането 1869 г.

градско към Екзархията и за назначаване на български учители в този район (1901—1902); революционна дейност на Вълков като организатор на Тракийската революционна организация в Ивайловградско; участие в четите на Т. Николов и П. Шишманов (1912); арестуване и престой в затворите в Солун, Гюмюрджина, Одрин, Бурса; емигриране в България след 1903 г. и установяването му на трайно местожителство в Пловдив и по-късно в Асеновград; дейност като кмет на Ивайловград (1920); изграждане на първата модерна пашкулопекарна в Ивайловград и издаване на „Ново популярно ръководство по бубарство“; основаване по негова инициатива на Бубарско и Лозарско дружество в Ивайловград; развитие на лозарството в този район; проекти на Д. Стамболов за отглеждане на южни култури; участието му в Лондонското и Миланско изложения (1906—1907) като пашкулопроизводител; дейността му към читалище „Пробуда“ в града (1914); отпуснати от Българска екзархия стипендии за учение в Одрин. Сведения и за Коста Нунков, Бойко Чавдаров, Стамбол Димитров, Тодор и Руси Стамболови и др.

Няколко документа осветляват материалното състояние на Вълков (данни за отпуснатата му през 1944 година поборническа пенсия).

Във връзка с участието на фондообразувателя като доброволец в четата на Пейо Шишманов (1912) са запазени единични документи (две удостоверения от 1912 и 1949 г. потвърждават това участие).

Стопанската дейност на Вълков също е представена от единични документи, съдържащи данни за откриването при Държавната образцова бубарница в гр. Враца през 1903 г. на „курс за производство на бубено семе“ както и за участието на фондообразувателя в курс по бубарство в гр. Бурса (1909). Запазени са и ръкописни бележки на Вълков за приготвяване на различни видове вина („Приготвяване на натурално вино“, „Безалкохолно вино“) и едно „Ново популярно ръководство за бубарство“ (1908).

От обществено - политическата дейност на фондообразувателя са запазени грамоти, бележки, книги и др. за участието му в основаването на читалище „Пробуда“ (1914) в Ивайловград, за награждаването му с почетния знак на дружество „Червен кръст“ (1918) и за заслугите му по време на нападението на гръцките войски

срещу граничните постове при Ивайловград (1923). Има данни и за участието му в борбата за изхвърляне на гръцкия език от църковното богослужение в този район.

От благотворителната дейност на фондообразователя е запазена заглавна страница от книга („Воскресеник и псалтикийна утрена“. 1937 г. Ивайловград), подарена на църквата „Преображение господне“ в памет на баща му Стамбол Димитров (архиерейски наместник и участник в борбата за българско богослужение в Ивайловград) (1937).

Удостоверение, издадено от църквата „Св. Преображение Господне“ в Ивайловград, удостоверява службата на Д. Вълков като певец при храма (1943).

Запазени са и документи от, до и за членове от семейството на фондообразователя:

1. Росица Димитрова Бъчварова — дъщеря: писмо (1974) от Окръжния народен съвет в Кърджали до нея с молба да изпрати обещаните свои спомени за дейността на баща си Димитър Ст. Вълков.

2. Стамбол Димитров — баща (спомени (б. а.), брошури и др. съдържащи сведения за: дата и място на раждане; учение; търговска дейност; пионерска дейност в областта на бубарството в Източните Родопи; участие в борбата срещу гръцкото духовенство и за откъсване на с. Драбишна, Ивайловградско от Цариградската патриаршия (1880); дейността му като архиерейски наместник в Ивайловград и Крумовград (1896—1912); участието му в ЧРК в с. Драбишна; арестуване и изпращане в затвора (1890); освобождаване след амнистия (1908); избирането му в Околийския съвет на Ивайловград. Сведения и за Д. Ст. Вълков — учение; революционна дейност (1902); участие в Балканската война (1912), дейност по въвеждане на модерно и масово бубарство и лозарство в Ивайловградско; революционна дейност на Тодор и Руси Стамболови. Руси Стамболов — учение в Одринската гимназия и участие в създаването на революционната организация в Драбишна (1902), Ивайловградско; Тодор Стамболов — участие в четата на Бойко Чавдаров; движение в Ивайловград срещу решенията на Берлинския договор 1878 г.; последни години от живота на Стамбол Димитров; сведения за Ангел Димитров Бъчваров, Александър Йованчов, Димитър Георгиев Касабов, Христо Каракалцев, Лазо Лазов, Никола Лулчев, Димо Николов, Коста Нунков, Яни Попов, Георги Стамболов,

Стойчо Дочев Стойчев, поп Никола Тералингов, Бойко Чавдаров, Пейо Шишманов.

3. Руси Стамболов Вълков — брат: сведения за революционната му дейност в стаята на Димо Чанков — „Начало на революционното движение в Ивайловградския край 1896—1901“ отпечатана във в. „Нов живот“, бр. 87, 21 юли 1983 г.

4. Тодор Стамболов Вълков — брат: автобиографията му съдържа данни за място и дата на раждане; семейна среда; участие в четата на Бойко Чавдаров (1905) и Ал. Иванов от с. Сив кладенец, Михайловградско; подпомагане четите на К. Нунков и Н. Кюлев (1900—1903); диверсионни акции на четите; получени от Т. Димитров награди за различни заслуги; сведения за Стамбол Димитров и Димитър Стамболов Вълков.

5. Георги Стамболов — племенник: писмо от Никола Данчов (1972) до него във връзка със запазени от Г. Стамболов документи за отделни представители на Стамболовия род.

6. Кръстьо Димитров — чичо: брат на Стамбол Димитров — запазени са фотокопия от негови записки, които осветляват следните моменти от живота и дейността му: учение; завършване на богословски курсове (1881); дейност като архиерейски наместник в Ортакьойски вилает (1897—1912); дейност като член на ЧРК в с. Драбишна, Ивайловградско; влизане в затвора и освобождаването му оттам със съдействието на Антим (1908); учебно и църковно-народно дело в Ортакьойско до 1912 г.; извършени злоупотреби при преброяване на населението в района; ръкополагане на Кръстьо Стамболов в Цариград (1893); споменават се Стамбол Димитров, Спас Добрев — учител от Свиленград, Н. Колев от Одрин, Коста Нунков, Д. Стамболов, Р. Стамболов и др.

7. Сийка Кръстева Тополова — братовчедка (дъщеря на Кръстьо Стамболов). Запазените във фонда нейни записки съдържат биографични сведения за живота и дейността на Кръстьо Стамболов: родно място и семейна среда; родолюбива и патриотична дейност в полза на българщината; борба за заменяне на гръцкото богослужение с българско; създаване на ЧРК в с. Драбишна, Ивайловградско и заклеването на повече от 40 души; четата на Бойко Чавдаров; дейност като архиерейски наместник; башибозушки изстъпления по време на Балканските войни (1912—1913); кланета на българи в

Ивайловградско; развитие на учебното дело в района (имена на учители, изучавани предмети, учебници, сведения за учителите Никола Лулчев, Христо Бахаров, Спас Добрев и др.); емигриране в България. Сведения и за Руско-турската война 1877/78 г. и движението срещу Берлинския договор от 1878 г. миграционни процеси; младотурско движение; революционна дейност на останалите представители на Стамболовия род. От кореспонденцията ѝ са останали няколко писма от нея (1874), във връзка с проявен интерес към живота и дейността на баща ѝ Кръстьо Стамболов, както и сведения за дейността на Петър Бакърджиев от с. Драбишна, Ивайловградско и на Димитър Касабов — учител, завършил Одринската гимназия.

Ф. 746; 5 док.; 1883 ... 1899 г.; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.; рус., тур. и фр. ез.

Д-Р ИВАН ЯНКОВ ГЕРДЖИКОВ

(Роден в 1863 г. — Шумен; починал в 1924 г. — Бургас)

Лекар; завършва медицинското си образование в Москва (1893); деец по противомаларийна имунизация; околийски лекар в Никопол (1895—1899), управител на Сливенската и Бургаската болници (1900—1924).

Източници

За фондообразувателя: Списък на лекарите в България, получили право на свободна медицинска практика в страната до 1 януари 1924 г. С., 1924, с. 12; документите от фонда.

Към документите с биографичен характер за фондообразувателя се отнасят: свидетелство за явяване пред донаторна комисия в София (1883); писмо от никополски граждани (1899) с признание за четиригодишната му дейност в града като околийски лекар.

Запазено е писмо до д-р Ив. Герджиков от баща му Янко М. Герджиков с частен характер (1896).

Във фонда се съхраняват и документални материали, свързани с членове на семейството на Герджиков: две дипломи на Константин Робев (родственик) за завършен пълен гимназиален курс на обучение в Солунската българска гимназия (1889) и за получаване на докторат от Медицинската академия в Бордо (1896).

Ф. 747; 107 док.; 1846 ... 1881 г.; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.; бълг., арм. и тур. ез.

ХАДЖИ ИВАН И ХАДЖИ БОГДАН ХАДЖИДИМИТРИЕВИ БОГДАНОВИ

Съмишленници на протестанството от Пирдоп, агитатори и разпространители на протестантска литература, арестувани (1867) по лъжливо обвинение и осъдени на 10 години затвор; хаджи Богдан починал след продължително боледуване във Видинския затвор (1870)¹.

Източници

За фондообразувателите: Документите от фонда.

Основната част от документите във фонда представлява кореспонденцията на братя Богданови (главно чернови на писма) до: х. Екатерина Алдева, баща им х. Дмитрий Богданов, Българския църковен събор в Цариград, Ат. Георгиев, х. Личо Дончев, митр. Доротей Софийски, монахините х. Евпраксия, х. Серафима и Христина от Пирдоп, Иларион Макариополски, Лулчо Д. Каблешков, Яков Ф. Кларк, д-р Алберт Лонг, проигумен Неофит от манастира „Св. Никола“ в с. Калугерово, Ставри Стойков, Димитър Трайкович, първенците в Копривщица, първенците в Пирдоп, роднините им и др. Те съдържат сведения по следните въпроси: търговската им дейност (1858); разпространяването на протестантска литература; връзките им с протестантските мисионери Я. Ф. Кларк, А. Лонг, Ч. Морс, с други български протестанти: Манол Златанов, Гаврил Илиев, Петър Мусевич; арестуването им (1867) от златишкия мюдюрин, обиска в къщата им и отправяните срещу тях обвинения; престоя им в Софийския (5 месеца) и в Русенския (10 месеца) затвор и осъждането им на 10 години във Видинския затвор; отрицателното отношение на техните сънародници, поради връзките им с протестантите; посетилите ги в затвора А. Лонг, П. Мусевич, Гаврил Илиев и постъпки за освобождаването им; обещанието на Иларион Макариополски да съдейства за тяхното освобождаване; молбата им да се изпращат от Цариград теченията на в. „Право“ и сп. „Зорница“; продължителното боледуване

¹ Засега не се откриха други биографични данни.

на х. Богдан в затвора и смъртта му през 1870 г.; връзките им с Хр. Г. Данов и Яко Г. Трувчев и др.

Писмата до фондообразувателите са от х. Екатерина Алдева, Р. Ангелова, Ат. Георгиев, Павел Иванов, Димитър Петков за: изпратени им в затвора вещи и парични суми; сведения за близките им в Пирдоп, съболезнования по повод смъртта на х. Богдан.

Няколко запазени ръкописа съдържат преписи на различни народни песни, както и молитви на учениците от Търновското училище при посрещането на султан Абдул Меджид във Велико Търново (1846) и др.

Към документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателите се отнася и писмо от баща им хаджи Димитрий Богданов и х. Личо Дончев до Цоко и Христо Пееви от Копривщица за паричен дълг.

Във фонда се съхраняват и документи от, до и за други лица: писма от Христо Хаджийорданов до хаджи Христо в Елена и от Георги Теодоров до Николай и Малтица във Велико Търново във връзка със затварянето във Видинския затвор на х. Иван и х. Богдан Богданови и Хр. Хаджийорданов по лъжливи обвинения.

Ф. 748; 231 док.; 1900 ... 1939 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.; бълг., рус. и фр. ез.

ИВАН ПЕТРОВ ИОНЧЕВ

(Роден в 1884 г. — Самоков; починал в 1918 г. — София)

(псевд. John)

Поет, автор на няколко стихосбирки; учи в Самоков и София; (1898—1900) следва оперно пеене в Загреб и дебютира в тамошния театър (1907).

Източници

За фондообразувателя: Ионов, М. Поетът на Балканската война. — Слово, № 5556. 17 ян. 1941 г.; Ковачев, Н. Горещ поклонник на родната природа. — Турист, 12, 1984, с. 13; В парка на Бояна. Кога е роден авторът на марша „Един завет“ — „Антени“, № 3, 16 ян. 1985, с. 5; Никитов, Н. Ив. П. Иончев. — Съвр. илюст-

¹ По-късните документи са на членове от семейството му.

рация. № 6 и 7; ян. и февр. 1920 г.; РБЛ. Т. 2, 141—142; Христова. Ев. Иван Йончев, певец на родината и сърцето. — Рилско ехо, № 2, 5 авг. 1944 г.

Публикации на документи: Зидаров, К. Свещен завет на забравен поет. — Бълг. воин, 10, 1986, 10—13.

Във фонда се пазят малък брой писма от фондообразувателя, едно от които съдържа молбата на Йончев до началника на информационно-цензурната служба в София да бъдат закупени екземпляри от стихосбирката му „За родината“ за четиво на войниците (1916).

Писмата до него са от брат му Милан (Михаил) Йончев, И. Савов, Г. Тишев, Василка Тодорова и др. и засягат предимно въпроси от частен характер.

Част от печатна стихосбирка (1917) броеве от в. „L'echo de Bulgarie“ и „Narodne povine“ (Загреб) (1907) с творбите му „Душата на актрисата“, „В навечерието на Нова година“ и „Повехнали цветове“ и др., отразяват дейността на И. Йончев като поет. Във фонда се намират и голям брой ръкописи на стихосбирки и на отделни негови стихотворения.

Сред опитите на Йончев в областта на прозата са: няколко варианта на творбата му „Душата на актрисата“; „Уличка в предградието“; „Да бъде или не“; „Цветето любов“; из „Книга на спомените“; „Зестра“; „Печал“ и др.

С драматургическото творчество на фондообразувателя са свързани творбата „Мирова скръб“ и части от няколко произведения без заглавия.

Към документалните материали с общо съдържание се отнасят: книгата на Л. Н. Толстой „Животът и учението на Исуса“ (1921); брой от в. „Военни известия“ (1910).

Документите от, до и за членове от семейството на фондообразувателя са на:

1. Марица Йончева (майка). Кореспонденцията до нея от сина ѝ Милан (Михаил) Йончев е от периода на участието му в Балканската и Първата световна война и съдържа данни за движението на българската армия, за бойния дух във войската, за обстановката в завземаните селища.

2. Михаил (Милан) Петров Йончев (брат). Писмата до него от поручик Георгиев, Липо Грънчаров, подпор. Иванчев, Марица Йончева, Невена Йончева,

Борислава Мумджиева (по баща Йончева), Емануил Мумджиев, поручик Черешаров и др. са предимно от частен характер, а някои са във връзка с положението му на офицер от армията. Писмата от сестра му Невена съдържат някои сведения за обстановката в София и за настроението сред населението по време на Балканските войни (1912—1913).

3. Невена Петрова Йончева (сестра). Кoresпонденцията от и до нея е във връзка с учителстването ѝ в кв. Красно село — София, и е от частен характер. В писмата от М. Йончев се срещат размисли за войната и др. (1912—1931).

Ф. 749; 174 док.; 1906 ... 1933 г.; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.; бълг., итал., лат. и фр. ез.

НИКОЛА Д. СТОИЛОВ

(Роден в 1888 г. — В. Търново; починал в 1938 г.¹)

Служител при Министерството на външните работи, дипломат в Кайро (1933), аташе по печата и председател на българската група на Славянския комитет в Париж, участник в българската делегация по приемане условията на Ньойския мирен договор в Париж (1919), журналист. Масон, член на Великата ложа на България „Светлина“ (1930) и на ложа „Аллам“ (1933).

Източници

За фондообразувателя: Георгиев, В. Масонството в България. С., 1986, 383—384; Муравиев, К. Договорът за мир в Ньой. С., 1992, с. 63; Опис на СБПС. Ч. 2, 214, 273—274, 419, 425.

Към биографични материали се отнасят две тетрадки от ученическите години на фондообразувателя с характер на литературно творчество: списание за литература и наука „Зора“ (1906) и дипломната му работа на тема „Иван Вазов — живот и творчество“ (1910).

С участието на Стоилов в българската делегация по приемане условията на Ньойския мирен договор в Париж (1919) са свързани събраните от него печатни материали, засягащи хода на събитието.

¹ Не се откриха данни за мястото на смъртта.

Дипломатическата му дейност в Кайро (1933) отразяват: списък на висшите чиновници и служители; членове на Националната Масонска ложа в Египет и писмо от Кайро със сведения и отчет за усилията на Стоилов по сближаване на Българската велика ложа с работилница „Аллам“ — Кайро.

Удостоверението от встъпването му в редовете на Великата Масонска ложа на България е свидетелство за членуването на Стоилов в нея (1930).

Свързани с журналистическата дейност на фондообразувателя са статиите му в ръкопис: „Войнишкия сборник на шипченци“, „Габриеле д'Анунцио“, „Емил Верхарн“, „Нашите майки“, „Пол Пенлеве“, „Ромен Ролан“, „Руските политически партии и печата от революцията насам“ (1916—1918) и др.

Ф. 750; 190 док.; 1889 ... 1904 г.; 1 инв. оп.; пост. 1972 г.; бълг., рус. и фр. ез.

КИРИЯК ГРИГОРОВ САВОВ

(Псевд.: Ашик, Леандр, К. С. Младин, Léandre, Faustulus)

(Роден в 1872 г. — Враца; починал в 1905 г. — София)

Един от първите поети социалисти; преводач; завършва гимназия в София; чиновник в София, Лом и Оряхово; кореспондент на в. „Свободна дума“, София (1904); сътрудничи на вестниците „Смях и сълзи“, „Жлъч и смях“, „Ден“, „Българан“ и др.; издава книгата „Сбирка стихотворения (Първи опити)“ (1895); член на бълг. търговско дружество „Защита“ и на Македонското дружество в София.

Източници

За фондообразувателя: Андрейчин. Ив. Киряк Григоров Савов — В: Свободно слово, № 82, 16 март 1905, 2—3; Богданов, Ив. БЛДХ, 226, 361; ЕБ. Т. 6, с. 8; документите от фонда.

Няколко документа (свидетелство за раждане, удостоверение) дават биографични сведения за фондообразувателя: дата и място на раждане и учението му в Софийската държавна мъжка гимназия (1889—1896).

Във връзка с материалното му състояние са свидетелство за изплатени данъци (1895) и няколко разписки за изпратени пощенски записи (1903).

Кореспонденцията до К. Савов от Иван Ст. Андрейчин, Александра Ангелова, Н. Бойчинов, д-р Димитров, Ангел Каракашев, Иван Коларов, Тодор Попов, Христо Савов е предимно от личен характер. Интерес представляват най-вече писмата на Ив. Андрейчин във връзка с учителствването му във Враца, паричните му затруднения и неговата литературна дейност (1901).

Фондът съдържа и няколко разписки за абонаменти: за в. „Свободна мисъл“ (1901) и сп. „Наш живот“ (1902).

Свидетелство за благотворителната дейност на К. Савов са разписки за внасяни суми в Обществото за устрояване на безплатни ученически трапезарии в София (1899—1901).

Свидетелство, уволнителен билет и писмо го представят като запасен офицер (1895—1898).

Творческата дейност на фондообразувателя като поет и преводач е документирана в няколко публикувани текста на песни (Марш на дружбата, марш на дунавския юнак), известен брой стихотворни и прозаични опити, превод на стихотворение от Лермонтов, ръкописа „Науката и обществото“ и др. Пълномощно от администрацията на в. „Свободна дума“ в София свидетелствува за командироването на К. Савов като кореспондент на вестника в Белград във връзка със студентски тържества (1904).

Дейността му като чиновник се удостоверява от служебен списък на Министерството на търговията и земеделието и няколко документа относно назначаването му за касиер в Оряховската земеделска каса (1902).

Голям брой разписки свидетелствуват за членството на Савов в българското търговско дружество „Защита“ и в Македонското дружество в София (1895—1903).

Към документите с общо съдържание спадат няколко броя от в. „Ден“, „Знаме“, „Пряпорец“, „Софийски новини“ (1897—1904), като част от тях са свързани с смъртта на Алеко Константинов.

Ф. 751; 211 док.; 1850 ... 1957 г.¹, б. д.; 1 инв. оп.; пост. 1973, 1975 и 1977 г.; бълг., гр., рум., рус., тур. и фр. ез.

МИТР. СЕРАФИМ СЛИВЕНСКИ

(Серафим Велечкий (Велички), светско име: Златан Груев Кинов)

(Роден в 1819 г. — Пирдоп; починал в 1896 г. — Сливен)

Духовник, книжовник и участник в църковно-националната борба през Възраждането. Учител в Пирдоп и Пловдив; свещеник в Пловдив от 1850 г.; преводач; председател на българската църковна община в Пазарджик (1869 [?]—1872); училищен инспектор в Златишка околия (1875); митрополит (1873—1896). Участвува в обществено-политическия живот след Освобождението.

Източници

За фондообразувателя на фонда: Априлското въстание в Сливенски революционен окръг. Състав. К. Колев. Ред. О. Лечев. Сливен, 1976, 8—11; БВИ. Е., с. 588; ЕБ. Т. 6, с. 168; Маркова, З. Българската екзархия 1870—1879. С., 1989, с. 99, 132, 141, 147, 178, 198, 212, 230, 234, 240, 328; Стоянов, М. БВК. Т. 1. С., 1957, с. 45, 66—67, 77, 103, 104, 113, 225, 243; Т. 2. С., 1959, с. 314, 342, 370, 375, 386, 389, 394, 442, 443, 514, 541, 663, 682, 701, 724; Стоянов, М. Пирдоп в миналото и сега. С., 1943, с. 113; Табаков, С. Сливен. Т. 2, с. 268, 286—288, 313, 519 и др.; Цанков, Ст. Българската православна църква от Освобождението до настояще време. — Год. на Соф. унив. Богосл. фак. Т. 16, 6, 1939, с. 54.

От документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са запазени: рецепта (за получени лекарства) от аптека „Надежда“ на Ж. П. Караманов в Сливен (1892); бележки за живота и дейността на митр. Серафим и негови близки писани от сина му д-р Л. Серафимов (май 1896 г.); некролог от семейството му, покана от Сливенската митрополия, съобщение, надгробно слово от Г. Байчев, бележки от д-р Серафимов, изрезки от вестниците „Прогрес“, „Свобода“ и „Съветник“ и др. по повод смъртта на митр. Серафим (1896); статия (за дейността му в Сливен по време на Априлското въстание) на П. Завоев („Църковен вестник“, № 19, 1957); препис на песен „Пеяна в г. Сливен при посрещанието на Сливенския митрополит Серафим“ (б. д.) и др.

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до членове на семейството и статии, писани за него.

Материалното му състояние се документира от свидетелство (препис), пълномощно, квитанция и др. (1875 ... 1892).

Писмата-чернови (1872 ... 1889) от митр. Серафим до екзарх Антим I, В. Рашеев, княз Фердинанд, Ст. Чомаков и др. са във връзка с: избора на Панарет за Пловдивски митрополит (1872); предложение архим. Серафим да заеме някоя от македонските епархии (1872); избиране на нов синодален член на мястото на митр. Симеон Варненско-Преславски (1875); изпращането на два сандъка с лобове (черепи) в Москва чрез д-р Радаков или чрез Императорското дружество на любителите по естествознание, антропология и етнография до местоназначението им (1878); посещение на княз Фердинанд в Сливен (1889); преведени и отпечатани книги на митр. Серафим; и др. Запазен е и препис от „окръжно казано на народа в църквата Св. Димитър в Сливен“ на 19 февруари 1877 г. относно подпомагане на осемстотин сирачета, чиито родители са загинали по време на Априлското въстание в Пловдивския край.

Автори на кореспонденцията (писма, телеграми, визитни карти и др. 1872 ... 1895) до фондообразувателя са: Бранонер, епископ Гервасий Левкийски, митр. Дамаскин Велешко-Струмишки, К. Кесяков, митр. Паисий Пловдивски, К. Панчов, д-р Д. Станчов, княз Фердинанд, Хамил паша, д-р Ст. Чомаков и др. със сведения за: възстановяване на самоуправлението на българската църква във Велес, Струмица и др. (1872); арестувани българи от с. Чанакчи (дн. Паничково, Кърджалийско) обвинени в убийство (1873); молба на Р. Минчев от с. Налбантлари (дн. Ковачево, Сливенско) да бъде назначен за учител в Сливенска кааза (1873); затваряне на българските училища във Велес (1874); учение на Иванчо К. Панчов в Цариградския царски лицей (Султан Мектаби) (1875); вълнения и стълкновения между българско и турско население в Одрин (1876); подарена парична сума от княз Фердинанд във връзка с отпечатване преводи на митр. Серафим (1890); и др. Запазени са и писма от Българската църковна община в Бургас, Карнобат, Ямбол и др. до Българската църковна община в Сливен по избора на Серафим Велешки за сливенски митрополит (1872—1873).

Дейността на митр. Серафим като духовник се документира от запазените свидетелства, съгласителни,

писма, разписки, бележки и др. (1850 ... 1893, б. д.) във връзка с: ръкополагането му за свещеник от Партений йеромонах Рилец в Пловдив и правото дадено на поп Златан да служи в църквата „Св. Иван Рилски“ от митр. Никифор [Лесбеец] (1850); назначаването му от гръцкия митр. Хрисант за пазител на църковната утвар в църквата „Св. Иван Рилски“ и за началник на свещениците там (1855); ръкополагането му в архимандритски сан (1869); освобождаването на архим. Серафим от учителското място в Пловдив и поетите задължения към Църковното настоятелство в Пазарджик от януари 1871 до края на август 1872 г. (1870); избирането му за Сливенски митрополит (1873); построяване на училище и хан и назначаване на учител в Бургаското село Дюлгерлии (Дюлгерли, дн. Зидарово) (1875); участието на митр. Серафим при поднасяне благодарствени адреси на Николай Николаевич и Александър II (1878); получена сума от кантората на Р. Миркович за построяване училище в Сливен (1881); ръкополагането на Йован Цанков (Цонков) за свещеник (1882); изразходвани суми от поп Вълчан, кап. Голов и др. (1884, 1885); уреждането на парични въпроси по повод поднесения благодарствен адрес на руския император през 1878 г. (1888); откриването на железопътната линия Бургас—Ямбол (1889—1890); и др. Запазени са и няколко слова, произнесени от митр. Серафим (1867, 1873, 1878), както и слово на д-р С. Чомаков по черковния въпрос (1868); „Бератът на първият български екзарх“ (Цариград, 1872); „Устав за управлението на Българската екзархия“ (Цариград, 1874); надпис върху покривалото на мощите на Св. Георги Нови Софийски (с рисунките); бележка на писача на Кремиковското евангелие (1497), препис от текста на евангелието и късни приписки към него; и др. Намират се и обява от жителите на с. Караджиларе (дн. Сърнево, Бургаско) за изчезването на съселянина им Петър Желъов; бележки относно облагане на духовни лица от манастирите с данъци (джизие, вергия, бедел и др.); и др.

Във връзка с учителската дейност на фондообразувателя се съхраняват: учебник по „Всеобщее землеописание“ (рък. — на л. 15 е отбелязано „1847 януарии 9-го дня“) и „Програма в Пловдивския семинар на 1870/71“ (вероятно съставена от архим. Серафим) — отбелязани са

имената на учителите (Тодор Стоянов, Георги Димитров, Коно Гюрев, Стоян Атанасов, Нако Хаджийованов и др.), изучаваните предмети и пр.

Преводаческата му дейност е представена от „Катихизически беседи, говорени от священника Йоанна Яхонтова към своите прихожани. Преведени же на български и издадени съ[с] свое иждивение от...“ (Сливен, 1879), „Православно нравствено богословие...“ (Сливен, 1884) и „Книга за длъжностите на еноритските свещеници, съчинена от словото Божие, от Съборните правила и учителите църковни, ...“ (Сливен, 1887).

От дейността на митр. Серафим като член и председател на Сливенския отдел към „Комитет антропологической выставки Императорского общества любителей естествознания, антропологии и этнографии“, се пазят три адреса (1878) относно избора му за член на Комитета за изложбата; благодарност не само на Негово Високопреосвещенство, но и на Васил Николаевич Радаков за значителния му принос по събиране и изпращане важни в научно отношение предмети; и др.

Документалните материали с общо съдържание са: „Надгробна реч, написана по случай на смъртта на Димитрия Василевича Ранова, по поръчването на учителският при централното болградско училище педагогичен съвет и на членовете на попечителният училищен комитет от учителя Т. Икономова и не изговорена по причина на незаконната възпретителна, у времето на самото упело, постъпка от страна на болградският протоиерей о. Никифора“ (Болград, 1863) и фрагмент от корана.

Документите от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до:

1. Д-р Любомир Серафимов (син). Биографичните материали (свидетелства, диплома, докторска теза и др. — 1876 ... 1942) са във връзка с учението му през 1872—1873 г. в Пловдивската семинария (подписано от В. Попович 1876 г.), завършване на Медицинския факултет в Париж (1884), женитбата му с Малта Станчова (1898), статия от д-р Д. Иванов за жизнения път на д-р Серафимов (1942); и др. Материалното му състояние се документира от няколко квитанции за изпратени телеграми (1896) и договор за продажба на къща в Пловдив (1896). Черновите на писма адре-

сирани до отец Оханел И. Богоциян, председателя на Израилската религиозна община в Сливен и др., са с благодарност за изказаните съболезнования по повод смъртта на баща му (1896). Автори на кореспонденцията до д-р Серафимов са: митр. Гервасий Сливенски, братя Иванови (от София), Велико Йорданов, свещениците Коларов и Костов (от Пловдив), Димитър Петков, полк. Н. Петров (началник на Трета Балканска дивизия в Сливен), Медицинският факултет в Париж и княз Фердинанд. Има сведения за: препащане на дипломата му (1885); съболезнования за смъртта на баща му (1896); молба за предаване архива на митр. Серафим в Архивния отдел на Народната библиотека в София (1930) и др. Лекарската му дейност е отразена в запазената декларация за заеманите от него длъжности от 1884 до 1919 г., от свидетелството за участието на Л. Серафимов като полкови и отряден лекар във Втори Сливенски резервен полк през Сръбско-българската война до примирието (1885—1886), както и от визитна карта. Намират се и негови бележки във връзка с определяне на християнски празници, по убийството на Алеко Константинов и др. Съхранена е и стихосбирката на Хриска д-р А. Стоянова „Песни на героите“ (С., 1924) с посвещение.

2. Малта Константинова Станчова-Серафимова (снаха) — свидетелство за женитбата ѝ с д-р Л. Серафимов (1898).

3. Елисавета (Лизанка) Любомирова Серафимова (внучка) — няколко пощенски карти (с портрета ѝ) от баща ѝ по лични въпроси (1901, 1907).

Запазените документи от, до и за други лица са: договор (1851) между хаджи Неделчо и Георги Иванов за покупко-продажба на имот в Пловдив (махалата Хасан ефенди), тапия (1864) от Управлението на вакъфите в Пловдив за владеење на ливада в с. Селджиково (дн. Калояново) Пловдивско от Мустафа и края на писмо от Мустафа Хюсеинов по частни въпроси (1908).

Ф. 752 Свободна сигнатура

Ф. 753 Свободна сигнатура

Ф. 754; 139 док.; 1911 ... 1934 г.; 1 инв. оп.; пост.
1973 г.; бълг., гр. и тур. ез.

ВАСИЛ СТАНЧОВ ПОПОВ

(Роден в 1882 г.¹ — с. Велика, Малкотърновско; починал в 1934 г. —
Тополовград)

Деец от националноосвободителното движение на българите в
Македония и Одринско след Берлинския конгрес (1878). Член на
ВМОРО (1901). Председател на революционния комитет в с. Велика.
Четник при Г. Кондолов (1901). Участник в Илинденско-Преображен-
ското въстание (1903). По-късно е на държавна служба.

Източници

За фондообразувателя: Орманджиев, Ив. Приноси... Кн. 1,
23—32; Орманджиев, Ив. Документи за македоно-одринското револю-
ционно движение и за Преображенското въстание в Тракия. — В:
Преображенското въстание..., 199—200; Разбойников, А.
Атентатът между гарите Синекли и Черкезкой. — В: Преображен-
ското въстание..., с. 96.

Документите (карта за самоличност, тескере, бележ-
ник, удостоверения, свидетелство, призовки и др.) са с
данни от биографичен характер и за материал-
ното състояние на фондообразувателя (1916 ... 1934).

Писмо-чернова на В. Попов до Ив. Димов е по
финансови въпроси (1932).

Автори на кореспонденцията до фондообразу-
вателя са: Василяки (?), К. Георгиев, С. Димитров, М. Ка-
рагъзов, Н. Константинов, Петров, Д. Попников, В. По-
пов, Н. Попов, Хр. Силянов, Ст. Сталев, В. Стоин, Д. То-
шев, Ив. Тракийски, К. Хараламбов, Д. Янков и др. В нея
има сведения по следните въпроси: отлив от Тракийската
организация, дължащ се на партийни борби (1930); указа-
ния за работата на Тракийското дружество в гр. Кавакли
(Тополовград); уреждане на съдебни искиове; възхвала на
националноосвободителните борби от началото на века и
разочарование от съвременността (1924); подготовка на из-
бори (1931); настаняване на бежанци (1926); отношението
на Демократичния сговор по проблема на Тракия (1927);

¹ Има различия в датата на раждане — вж а. е. 1 на фонда.

уреждане на наследства; уреждане на дела на граждани от Кавакли и др.

В няколко документа (пощ. карга, писма и разписки) е засегната дейността на В. Попов като секретар на дружество „Тракия“ — Кавакли (1927—1931).

Дейността на В. Попов като полицейски пристав е отразена в акт за предаване на длъжността от 1919.

Разписки, писма и др. документи представят дейността на фондообразувателя в Смесена комисия по гръцко-българското изселване. Те са за обезщетяване на имоти, изплатени суми, депозирани молби за изселване и др. (1924—1934).

Дейността на фондообразувателя в Чиновническо кооперативно спестовно застрахователно дружество е отразена в писма, пощенски карти, тарифи, предложения и др. (1931—1932).

Документите от, до и за членове от семейството на В. Попов са карти за самоличност на Евдокия Василева Попова (съпруга) и Маришка Василева Попова (дъщеря) (1928 ... 1934).

Ф. 755; 19 док.; 1898 ... 1904 г.; 1 инв. оп.; пост. 1973 г.

ИЛИЯ ИВАНОВ — ЧЕРЕН (ИЛИЯ ИВАНОВ ИЛИЕВ)

(Роден в 1880 г. — с. Копчелиите, Габровско; убит в 1912 г.
с. Селюлу, Лозенградско)

Писател. Учи гимназия в Габрово и педагогическо училище в Казанлък. Учител в Института за слепи в София. Под влияние на Антон Страшимиров печата разкази в „Наблюдател“, а по-късно в „Наш живот“. Творчеството си започва с реалистични разкази из живота на народното учителство и селската беднота, по-късно изпада под влияние на символизма. Убит през Балканската война.

Източници

За фондообразувателя: Авджиев, Ж. и Ив. Богданов. Забравени реалисти. С., 1960, 468—469; Богданов, Ив. БЛДХ, с. 290; Радославов, Ив. Българската литература 1880—1930. С., 1992, 135—136; РБЛ. Т. 2, с. 82.

Публикации на документи: Черен, Ил. Светлина от изток. Под ред. на Н. Белев. Габрово, 1926, 120 с.

Запазено е едно писмо на Антон Страшимиров до Черен, свидетелство на приятелските му чувства към писателя.

Със заниманията на Черен в областта на литературата са свързани ръкописите на следните негови разкази: „Сбъднат сън“ (в два варианта — втория със заглавие „Гръм от ясно небе“), „Съсипано гнездо“, „Случайна изповед“, „Последният посетител“, „Безумец“, „В грях и светлина“, „Една вечер и после...“, три варианта на разказа „В сянката на звънарницата“, „Ей вино... вино“, „На жетва“, „Под кръста“, „Нещо като дневник на един забравен“, „Невъзможно“, „Новобранци“, „Послушница“, „Тревога“. Към тази му дейност може да бъде причислена и тетрадка с превод и данни за съдържанието на писи на Ал. Островски; беседите на Черен „Великите мъже“, заключителните думи към която пише А. Страшимиров и „Войната и нейното гибелно влияние върху човечеството“ (1898 ... 1904).

Ф. 756; 42 док.; 1872 ... 1980¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1973, 1980 г.; бълг. и рус. ез.

ГАТО (ГАТЪО) СТОЯНОВ ШИШКОВ

(Роден в 1835 г. — с. Голяма Раковица, Софийско; починал в 1905 г. — с. Голяма Раковица, Софийско)

Участник в националноосвободителното движение през Възраждането. Член на ЧРК в с. Голяма Раковица, Софийско; за участието си в подготовката на Априлското въстание 1876 г. съден и изпратен на заточение в Мала Азия. Народен представител в Учредителното събрание в Търново (1879) и Първото велико народно събрание (1879).

Източници

За фондообразувателя: АВ. Т. 2, с. 279; Миланов, А. Спомени на дядо Пешо Панчев за Левски. — Дневник, № 11151, 19 февр. 1937; НБКМ—БИА, кол. 47-1, а. е. 173, л. 1—110, П. д. № 361; Пенев.

¹ Документите с дата след смъртта на фондообразувателя са писани от внука на Шишков (Георги Богданов Пенев) и представляват обяснителни бележки към наличните материали.

Г. Гатьо Стоянов Шишков (Сподвижник на В. Левски и Г. Бенковски). — Софийска правда, № 70, 31 авг. 1956.

Основната група документи (1884 ... 1896) (писма, удостоверения, свидетелства и др.) е свързана с революционната дейност на фондообразувателя и засягат: участието му в Априлското въстание 1876 г.; арестуването на Шишков и изпращането му в Софийския затвор; претърпени материални загуби; получена смъртна присъда и заменянето ѝ впоследствие със затвор; изпращане на Г. Шишков на заточение на о-в Родос и освобождаването му в 1878 г. след застъпничеството на руските власти; участието на фондообразувателя в Учредителното събрание в Търново (1879); дейността му като търговец; отправена до него покана за участие в тържества по откриване паметника на Васил Левски в София (1895). Запазена е и литография на писмо на В. Левски до Д. Трайкович (1872).

Две удостоверения (1879) са във връзка с участието на Г. Шишков в Учредителното събрание в Търново.

Поръчително от 1881 г. илюстрира дейността на фондообразувателя като касиер на Земеделската каса в София.

Във фонда се съхраняват и 13 отпечатъка (1858) от печата на църквата в с. Голяма Раковица, Софийско.

Ф. 757; 302 док.; 1866 ... 1974 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1973, 1974 и 1975 г.; бълг., нем. и фр. ез.

Д-Р ИВАН ЕКИМОВ МАНОЛОВ

(Роден в 1882 г. — Габрово; починал в 1963 г. — София)

Икономист, доктор на политическите науки; завършил политико-икономическия отдел на Университета в Тюбинген, Германия (1904); учител в Държавната търговска гимназия „Димитър х. Василев“ — Свищов (1904—1905) и частен доцент по търговска кореспонденция във Висшето търговско училище — Варна (1923—1924); подпредседател на Търговско-индустриалната камара във Варна, на Българското търговско параходно дружество „Постоянство“ и член на Варненския градски общински съвет (1913 ... 1922); съдружник в дружество

¹ Документите с хронологически обсег преди раждането и след смъртта на фондообразувателя са във връзка с членове от семейството му и книга.

„Еким Манолов и С-ие“ — Свищов, Варна и подпредседател на Управителния съвет (1907—1924); директор на Търговския отдел на Държавните каменовъглени мини — Перник (1925—1932); автор и преводач на статии, студии и монографии в областта на икономиката.

Източници

За фондообразувателя: Арнаудов, Я. Самоутвърждаването на училището ни като висш учебен институт. — В: Сборник в чест на проф. Ц. Калянджиев..., 73, 75; Екимов, д-р Ив. Варна и нейното Висше търговско училище. — В: Сборник в чест на проф. Ц. Калянджиев..., с. 52; Йорданов, Д. Преглед на българските дружества и банки. 1922. (По сведения на отделението за финансови изучвания при Българската народна банка). С., 1923, 41, 42, 415, 432; Минев, Д. Професор Цани Калянджиев. (Животописен очерк). — В: Сборник в чест на проф. Ц. Калянджиев..., с. 14; Ранков, К. Спомени за основаването на Висшето търговско училище в гр. Варна. — В: Сборник в чест на проф. Ц. Калянджиев..., с. 49; Юбилеен сборник на Свищовската държавна търговска гимназия „Димитър х. Василев“ 1884—1934 г. Свищов, 1935, с. 90; документите от фонда.

Запазени са тетрадки (1958) на д-р Ив. Екимов с автобиографични бележки за: семейната среда; учението в Габрово, Свищов и Тюбинген (Германия); търговската му работа във фирмата „Еким Манолов § С-ие“ — Свищов, гара Каменец и Варна; дейностите му във Варна като член на Управителния съвет на стоковата борса, член и подпредседател на Търговско-индустриалната камара, подпредседател на Българското търговско параходно дружество „Постоянство“, член на Градския общински съвет, член на Академичния съвет на Висшето търговско училище и преподавател по търговска кореспонденция; преселването в София и работата му като директор на Търговския отдел на Държавните каменовъглени мини — Перник; частната му стопанска дейност и др.

Биографични данни за д-р Ив. Екимов съдържат: кръщелно свидетелство; тетрадка с лекции по народостопанска икономика, четени от проф. д-р фон Нойман (1903); диплом от Кралския университет в Тюбинген за присъждане на званието „д-р на политическите науки“ (1904); акт за годещ с Елисавета Никушева (1908); спомени и бележки за него от Лилия Екимова и Н. Михов; др.

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя са: облигации за български държавен 4 1/2% погасяем заем (1909), за 5% вътрешен държавен заем от 1943 г. (1947) и за градски заем (Париж) от 205

мил. франка (1913); полица на Българско общо застрахователно дружество „Орел“ за пожизнено осигуряване срещу злополука при пътуване с железница и параход (1936); пенсионна карта (1952); съобщения и квитанции за данъци, суми за юридическа консултация, за самооблагане и др. (1959 ... 1962).

Писмата от фондообразувателя са до декана на Държавния университет „Св. Кирил Славянобългарски“ — Варна с пожелание за успех на започната работа и приложение — кратка автобиографична бележка и библиография на научни трудове и до Сергей Калянджиев със съболезнования за смъртта на съпругата му.

Автори на кореспонденцията до д-р Екимов са Александър Екимов, Андрей Екимов и Герхард Фрост. В писмата има сведения за: преговорите между Ал. Екимов и Аврамов, Цоков и фирмата „Бръчков и с-ие“ за задружна соларска търговия и закупуване на румънска сол с право на продажба в Свищов (1921); бойните действия на българските войски през Балканската война и героизма на българския войник (1913); отбраната на военните позиции през Първата световна война (1916). Голям брой телеграми от Георгиеви, проф. Данаилов, Андрей Екимов, Кабакчиеви, Начеви, Ст. Паница, Цветкови и др. съдържат поздравления за годеча и сватбата на д-р Иван и Елисавета Екимови (1908).

Значителен брой статии във вестници и списания, студии и монографии бележат дейността на фондообразувателя като икономист. Между тях са: „Кредитирането на селското стопанство в България“ (отпечатана дипломна работа, 1904); „Новия законопроект за борсите и нашите житни борси“ (1911); „За висшето търговско училище. (Един спомен)“ (1921); „Търговска кореспонденция“ (1926); „Държавна и комунална стопанска дейност“ (1928); Българското търговско параходно дружество“ (1929); „Българската земеделска банка“ (1931); „Принципът на самозадоволяване в стопанската ни политика“ (1932); „Стопанска несигурност“ (1933); „Валутната ни политика“ (1933); „Организационни форми на държавните стопанства с оглед на автономията на мини Перник“ (1933); „Стопанско самозадоволяване“ (1937) и др.

Запазен е и трудът на Отмар Шпан „Значението на корпоративната идея за настоящето“ в превод от нем-

сли език на д-р Ив. Екимов (1935).

За дейността на фондообразувателя като частен доцент по търговска кореспонденция през 1923/1924 г. свидетелствува удостоверение, издадено от Висшето търговско училище при Търговско-индустриалната камара във Варна.

Свързани с дейността и интересите на д-р Екимов са разни бележки за статии в „Български стопански вестник“; за идеите и творчеството на Гьоте и Достоевски; др.

Към документалните материали с общо съдържание принадлежат няколко книги: Габровското училище и неговите първи попечители. Цариград, 1866; Mikhoff, dr. N. *Bulgarien und die Bulgaren. Im urteil des Auslands. II. Werke in deutscher sprache.* Sofia, 1929 (с посвещение и автограф на Н. Михов); Michoff, N. *Contribution a l'histoire du commerce bulgare. (Documents officiels et rapports consulaires). I Rapports consulaires belges.* S., 1941 (с посвещение от автора); Сборник в чест на академик Никола В. Михов по случай осемдесетгодишнината му. С., 1959 (с автограф на Михов); Цончев, П. Из стопанското минало на Габрово. С., 1929 (с посвещение и автограф на автора), единични броеве от „Български стопански вестник“ (1921), в. „Препорец“ (1925); др.

Документалните материали за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до:

1. Елисавета Наумова Никушева-Екимова (съпруга) — с биографичен характер са запазените кръщелно свидетелство (1889) и визитни картички без текст.

Във връзка с материалното ѝ състояние са съобщения и квитанции за дължими или платени данъци и такси (1961—1963).

Между авторите на кореспонденцията до нея са сем. Иван Армянови, Велкови, Деветакови, Александър Екимов, Андрей Екимов, д-р Ив. Екимов, сем. д-р Коста Заимови, Лидия Конярова, Лили Малчева, сем. Недевски, сем. д-р Пашови, сем. Пеневци, А. Сакерова и др. Писмата и пощенските картички съдържат данни за: тежките битови условия и ежедневието на фронта по време на Балканската война; придвижването на военни части и установяването им на Чаталджанските позиции; сключването на примирие и участието на Андрей Екимов в Комисията

по определяне на демаркационната линия (1913); назначаването на Андрей Екимов за командир на 9-та рота от 24 полк и гибелта му в сражение (1916); положението на фронта и живота на д-р Ив. Екимов като военнослужащ (1916); работата му с Дирекцията по покупка на храни (1919); лични въпроси. Голяма част от кореспонденцията до Елисавета Екимова се състои от съболезнователни телеграми за смъртта на съпруга ѝ (1963).

2. Лилия Иванова Екимова-Недевска (дъщеря) — с автобиографичен характер е запазената във фонда тетрадка (1974) със спомени, включващи периода от 1914 до 1971 г.: месторождение; родители Тодор и Мара Катранови и съдбата на семейството; осиновяването ѝ от сем. Екимови; родители на Елисавета Екимова — Наум Никушев от Битоля и Добрица Бончева от Тулча; родители на д-р Ив. Екимов — Йорданка и Еким Манолови; родословни таблици на Манолови и Никушеви; родословие на Катрановия род и на Добрица Бончева; детски години; учение и учители във Варна, Свищов, София, Перник; дейността на д-р Ив. Екимов във Варна, Свищов, гара Каменец и Перник; женитбата ѝ през 1936 г. за инж. Христофор Недевски и служебния им престой в Италия; живота на семейството в Плевен през 1937—1938 г.; евакуацията в Тетевен по време на Втората световна война (1943—1944) и връзките им там с художника-резбар Петър Кънчев, с Ангелина Кънчева, приложник-керамик, с д-р Цако Тодоров — лекар и др.; завръщане в София; приятели и познати на сем. Екимови: Ал. Божинюв, Панчо и Любен Владигерови, Димо Казасов, Цани Калянджиев, д-р Каросеров, д-р Константин Кацаров, Андрей Ляпчев, Никола Михов, Виктор Самсаров, д-р Спиридонов, д-р Титев и др.; мисли и кратки характеристики за известни журналисти, писатели, художници, учени и др.: Олга Брадистилова, Иван Вазов, Васка Генадиева, Тодор Кожухаров, Данаил Крапчев, Андрей Протич, Ст. Райнов, Ал. Теодоров-Балан; впечатления, контакти и приятелства с: Жорж Ато, проф. Ал. Балабанов, Здравка Буреш, Фани Гьондова, Санда Йовчева, Петко Карлуковски, Александър Кличан, Жозефина Огнянова, Лили Попиванова, Любомир Романски, Стефан Сърчаджиев, Ирина Тасева и др.; лични преживявания.

Биографични данни за Лилия Екимова съдържат свидетелствата за кръщение и осиновяване (1915), за завършено първоначално образование в училище „Саке-

лариевич“ в Свищов (1925) и прогимназиален курс в X-та народна прогимназия в София (1928).

Телеграма до нея от Кирил (?) е със съболезнования по повод смъртта на д-р Ив. Екимов (1963).

3. Лили Христофорова Недевска (внучка) — във връзка с дейността ѝ е нотна тетрадка, съдържаща различни музикални пиеси.

4. Добрица Байкова Бончева-Никушева (тъща) — кореспонденцията до нея се състои от писмо (б. д.) от Елисавета Никушева във връзка с учението ѝ в пансион във Виена.

Ф. 758; 7 док.; 1880—1881 г.; 1 инв. оп.; пост. 1873 г.; нем. и рус. ез.

ГЕН.-ЛЕЙТ. ИОХАН-КАЗИМИР ГУСТАВОВИЧ ЕРНРОТ

(Роден в 1833 г. — Русия; починал в 1913 г. — Русия)

Руски военен и държавен деец, финландец по произход. Завършва военно училище и академия, командир на финландски военен окръг в Русия. Участва в Руско-турската война 1877—1878 г. Военен министър на Княжество България (1880—1881) и министър-председател и управляващ Министерство на външните работи от 27 април до 1 юли 1881 г., когато напуска България. Заместник на държавния секретар в Русия по въпросите на Финландия (1882—1888) и държавен секретар по въпросите на Финландия (1888—1891).

Източници

За фондообразователя: Димитров, И. Князът, конституцията и народът. С., 1972, 45, 51, 53; ЕБ. Т. 2, с. 570; Мосолов, А. България (1878—1883). Спомени. — ВИ сб. Кн. 28, С., 1936, 59—60, 68; Стойчев, И. Строители..., 19, 30.

Запазената кореспонденция във фонда е малобройна (1880—1881). Писмата от фондообразователя са адресирани до граф Д. А. Милютин и съдържат сведения за изпращането в Русе на батареята от Шумла (Шумен) и сотнята от Джума (вер. Ески Джумая, дн. Търговище) във връзка с пристигането на румънския крал; някои основни закони от българската конституция; направеното предложение на Й. К. Ернрот от кн. Александър I

Батенберг да остане на служба в България и мнението на фондообразувателя по този въпрос.

Кореспонденцията до него с автор Д. А. Милютин е предимно за изпращането от руския император през 1880 г. на Й. К. Ернрот за военен министър на Княжество България; задоволството на Д. Милютин от решението на фондообразувателя да остане в България на заемания от него пост и др.

Към докуметалните материали от, до и за членове от семейството е отнесено писмото на Магнус Ернрот (1963) (родственик) за подарени на БАН фотокопия и копия на писма, свързани с дейността на Й. К. Ернрот.

Ф. 759; 88 док.; 1870 ... 1981 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1968, 1983, 1986 и 1987 г.; част от фонда — ЦДИА (ф. 1069)

АНГЕЛ ДИМИТРОВ (ДИМИТРАКИЕВ, ДИМИТРИЕВ) ХАДЖИИВАНОВ (ИВАНОВ) — ОРУКИН

(Роден в 1849 г. — Свищов; починал в 1914 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение през Възраждането. Учи в родния си град и в Пеща (дн. Будапеща), Унгария — завършва търговското си образование през 1865 г. Управител е в търговската кантора на вуйчо си Ал. Шишманов (1865—1870); активен читалищен деец и дарител. Емигрант в Румъния. Член на Българското благотворително общество (БЦБО) в Букурещ (1876—1877). Участник в Руско-турската Освободителна война. След Освобождението — преводач (1878—1879) и служител в съдебното и финансово ведомство (1879—1914 [?]). Общественик.

Източници

За фондообразувателя: Зарев, П. Панорама... Т. 1, с. 548; Миладинова, Е. Свищов в националнореволуционното движение. (Според документалното богатство на Българския исторически архив при Народната библиотека „Кирил и Методий“). — Изв. Нар. библ. „Кирил и Методий“, 16 (22), 1981, с. 520; Сто години народно читалище Свищов. 1856—1956. Юбилеен сборник. Ред. Р. Казански. Свищов, 1958, 49, 235; Юбилеен сборник на читалището „Еленка и Кирил

¹ Някои от документите, свързани с живота и делото на фондообразувателя, са писани след смъртта му, а други се отнасят до членове от семейството му.

Д. Аврамови“ в гр. Свищов. 1856—1931. Свищов, 102, 104—107; НБКМ—БИА, кол. 47 — II, а. с. 1033, п. д. 1141; НБКМ—БИА, ф. № 56 (БЦБО).

Документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са следните: визитни карти; съобщение за женитбата му с Б. Хаджипанайотова (публ. в „Свободно слово“, 4 юли 1894); некролог за смъртта му (1914); статия от В. Радков — „Ангел Д. х. Иванов-Орукин (революционер, опълченец, общественик)“ (публ. в „Дунавско дело“ (Свищов), септ. — окт. 1971) и биографични бележки от дъщеря му Мария — „Жизненият път на Ангел Д. Хадживанов-Орукин. Революционер и опълченец от Освободителната война — ...“.

Запазени са три писма (препис) до него от баща му Д. Хадживанов и от племенника му Алеко Константинов по повод предстоящо пътуване на последния за Лондон и други лични въпроси (1889, 1893 и 1896).

Революционната дейност на А. Орукин като член на Българското централно благотворително общество (БЦБО) в Букурещ се документира от статията на Г. Тахов „Кой взриви мълчанието?“ (публ. в „Литературен фронт“, 10 февр. 1977); доброволец в Руско-турската освободителна война (Шеста дружина на Българското опълчение) като преводач, свидетелствува издаденото удостоверение от Дирекция на държавните дългове в София на съпругата му Б. Орукин (1924), статията на В. Вичев „Важен документ по Освободителната война“ (публ. в „Мир“, 24 авг. 1927) и др.

Най-многобройни са документите свързани със служебната дейност на фондообразувателя. Запазено е писмо (подп. от вицегубернатора на Видин П. Каравелов) за назначаването на Орукин за преводач в Адлие Куле (дн. гр. Кула) през 1878 г.

Няколко писма, свидетелство и др. (1879, 1887) са във връзка с дейността му като контрольор при Видинското ковчежничество (1879—1880).

Дейността на А. Орукин като съдебен служител в Плевен, Лом, София и др. (1882—1888) се документира от запазените писма и актове от Министерството на правосъдието, Министър на правосъдието, Окръжен съд и др. (подп.: Г. Теохаров, В. Радославов, Т. Иванчов, К. Стоилов, Г. Начович и др.).

Във фонда се съхраняват и документални материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя:

1. За съпругата му Баласка (Баласа) Ангелова Орукин (по баща Иванова Хаджипанайотова) — свидетелство за успеха и поведението ѝ през учебната 1884—1885 г.

2. В писмата — копия (1970) от дъщеря му Мария Ангелова Орукин (по мъж Петкова Венедикова) до В. Радков има сведения за живота и дейността на Е. Хадживанова, А. Орукин и др. Запазен е и споменът ѝ „Някои бележки за професор Емануил Иванов...“ (1981) и др.

3. Статията на В. Радков „Първата радетелка на женското благотворително дружество „Съгласие“ е посветена на майката на А. Орукин Еленка Димитракиева Хадживанова (по баща Емануилова Шишманова) (публ. в „Дунавско дело“ (Свищов), март 1971). Дейността на Е. Хадживанова като председателка на женското благотворително дружество „Съгласие“ в Свищов се документира и с няколко фотокопия (заглавна страница и протоколи) направени от протоколната книга на дружеството (1870, 1872) и др.

4. За живота и делото на Димитраки (Димитър) Хадживанов — баща черпим сведения от статията на Ив. Гунев „Дядото на Алеко — един от читалищните основатели“ (публ. в „Дунавско дело“ (Свищов), 10 ян. 1981).

5. Некролог (ксерокопие) от студентите при Висшето училище в София по повод убийството на племенника му Алеко Иваницов (Хадживаницов) Константинов (Хаджиконстантинов) през 1897 г.; писмо (ксерокопие) от схимонах Паисий (светско име Прокопий Константинов (Хаджиконстантинов) по лични въпроси (1895); стихотворение (препис), посветено на А. Орукин (1889).

Ф. 760; 9 док.; 1879 ... 1911 г.; 1 инв. оп.; пост. 1973 г.;
бълг. и рус. ез.

АРХИМАНДРИТ ЗИНОВИЙ ПОППЕТРОВ

(светско име Захарий Поппетров Цветков)

(Роден в 1838 г. — с. Враня стена, Пернишко; починал в 1911 г. —
София)

Църковен, просветен и революционен деец; завършва семинария в Белград (1868—1872); учител в с. Прогорелец, Ломско (1861); Радомир (1872—1877), Кюстендил (1894—1903); училищен инспектор в Софийски (1879) и Трънски (1880—1883 г.) учебен окръг; учител и ректор на Самоковското духовно училище (1883—1888 г.); участник в националноосвободителното движение — в подготовката на Априлското въстание (1876 г.); по време на Руско-турската война (1877—1878) се включва в четата на Ильо войвода; сътрудничи на в. „Право“ и сл. „Читалище“; автор на учебници по богословие.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 5, с. 372; БВИ. Е., с. 551; ЕРК, 249—250; Златков, Б. Архимандрит Зиновий Поппетров (1838—1911). — Звезда, (Кюстендил), № 31, 13 март, 1984; Славянски календар за високосната 1912 г. С., 1911, с. 142.

Публикация на документи: Мильов, С. Когато преминаха руските войски през Дунава. — Студентска трибуна, № 28, 31 май, 1977, с. 2; Тилева, В. Автобиография на Зиновий Поппетров. — Изв. на Бълг. истор. д-во, 31, 1977, 345—373.

Във фонда се съхранява автобиографията на Зиновий Поппетров „Летопис города Радомира“ със сведения за живота и дейността му в периода 1850—1909 г.; родно място, детски и ученически години, пребиваване в Рилски манастир; учителствуване в с. Прогорелец, ръкополагане за дякон (1865); постъпване в Духовната семинария в Белград (1868); връзки с революционерите Ильо Марков, Панайот Хитов, В. Левски, Г. Раковски; учителствуване в Радомир (1872) и организиране на революционен комитет там, подготовка, избухване и погром на Априлското въстание (1876); освобождаването на София от руските войски и включването му в четата на Ильо войвода; дейност като со-

фийски окръжен училищен инспектор, учител в Брезник (1879); политико-обществен живот в България от 1880—1909 г.

Запазените документи с биографичен характер (програма, надгробно слово, биографична бележка от Асен Велев) са свързани с живота и дейността на фондообразователя, както и с неговото погребение.

Останалата част от документите осветляват дейността на З. Поппетров като: 1. Учител (писмо и грамота) с данни за награждаването му за просветна дейност (1879) и за гражданска заслуга (1897); списък с имената на учениците му при една екскурзия в чужбина. 2. Книжовник — книгата му „Природа и разум“ (1909). 3. Почетен председател на Кюстендилското свещеническо братство (благодарствен адрес) — по повод подарените от него 101 тома книги (1910).

Ф. 761; 63 док.; 1875 ... 1973¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1973 г.

ИЛИЯ МИХАЙЛОВ ДОБРЕВ

(Роден в 1865 г. — Тулча; починал в 1949 г. — София)

Просветен и обществен деец; търговец; управител на библиотека в Варна (?); секретар на Рисувалното училище в София (1896); отговорен редактор на Варненски общински вестник (1893—1896); радетел за признаване достойнствата на „Златни пясъци“ за курортни.

Източници

За фондообразователя: БК 1878—1944. Т. 2, с. 270; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 164; документите от фонда.

Биографични данни за Илия Добрев се съдържат в биография (1973), състава от дъщеря му Надежда Куева, със сведения за: ученическите му години; атмосферата в Тулча; назначението му за управител на библиотеката във Варна; едногодишното секретарство в Рисувалното училище (1896) в София по предложение на

¹ Документите след смъртта на фондообразователя са биографични изследвания за него.

Константин Величков, за старанията му относно признаване на достойнствата на крайморската ивица Варна за курорт и др.

Запазеният спомен (б. г.) на фондообразувателя е във връзка с първата година от съществуването на Рисувалното училище в София (1896), когато изпълнява длъжността секретар, отделено е място на първите трудности около създаването му, преподаватели, ученици и др.

Книжовната дейност на Добрев включва: 1) романите в ръкопис и поправки от фондообразувателя: „В царството на черното злато“, „Из кой път? (Любов и воля)“ (б. г.); 2) краеведското проучване: брошурата „Град Варна и нейните околности днес и в бъдеще“ (1942); 3) преглед на дейността на българското търговско дружество „Тулча—Варна“ под заглавие „Принос към българските акционерни дружества от турско време“ (1936).

Документалните материали от, до и за членове от семейството се отнасят до: 1) Надежда Илиева Куева (дъщеря) на фондообразувателя. Нейна е публикуваната дописка (б. г.) „Откривателят на летателния апарат е живял в България“; 2) Христо и Димитър Куеви (родственици). Запазен е притежаван от тях екземпляр от второто издание на книгата на П. Франгов: „Белочерковската чета в Дряновския манастир през 1876 г.“ (1896), подвързана с преписи, направени от Димитър Куев на народни песни и стихове на Чинтулов и Ботев (1875); 3) Бележките, които се отнасят до кончината на Бачо Киро и Бяла черква като географски, етнографски и исторически обект (1960—1961) са част от замислено изследване на Йосиф х. Христов (родственик) на фондообразувателя.

Ф. 762; 8 док.; 1848 ... 1958 г.; 1 инв. оп.; пост. 1951 и 1974 г.; бълг., гр. и рус. ез.; част от фонда — в НА—БАН (ф. 13 к)

КОНСТАНТИН ГЕОРГИЕВ ФОТИНОВ

(Роден ок. 1785 г. — Самоков; починал в 1858 г. — Цариград)

Учител, журналист и книжовник; учи в килийно училище в Самоков, продължава образованието си в Пловдив и Гърция; открива част-

но училище в Смирна (1828) и пръв прилага там взаимоучителната метода; издава педагогически трудове и преводи; редактира и издава първото българско списание „Любословие“ (1844—1846).

Източници

За фондообразувателя: Данова, Н. Архивът на Константин Фотинов като източник на данни за балканската история. — Българистика, 1982, № 2, 263—276; Иванов, Ю. Константин Фотинов. — В: Юбилейний сборник по случай 50-годишнината на българската журналистика. Пловдив, 1894, 3—21; Шишманов, Ив. Константин Г. Фотинов. Неговият живот и неговата дейност. — В: Сб. НУНК, 1894, кн. 11, 591—763.

Публикация на документи: Чолаков, Н. Константин Г. Фотинов. (Бележки и спомени). — Лит. история, 1982, № 9, 64—76.

Запазени са три писма-чернови на Фотинов, адресирани до: хаджи Гюро Христович в Самоков (с разпоредби за разпределяне на бащиното му имущество), до Димиди в Едремит и до Халим ага в Айваджик относно закупуване на стоки.

Във фонда се съхраняват две писма до К. Фотинов: от сестра му Архелая х. Герасимова (1848) по повод смъртта на баща им Георги и от Рали х. П. Мавриди (1849) във връзка със съвместната им търговска дейност (закупуване на кози мехове, зехтин, сушен хайвер и стафиди) и планове за изнасяне на стоката в Русия.

Към документалните материали също съдържание могат да бъдат причислени две книги, подвързани заедно: „Църковна история“, преведена от гръцки на славянобългарски език от Аверкий Петрович и Григорий Гога и издадена в Белград през 1855 г. и „О всенародном распространении грамотности в России на религиозно-нравственном основании“, издадена в Москва през 1849 г. (съдържа приписка на йеродякон Пантелеймон Рилски от 1854 г.).

Екземпляр от сп. „Български книжици“ (н. 2, 1858 г.), притежание на братя И. и К. Саатчиеви (племенници на фондообразувателя) е към материалите, свързани с членове от семейството му.

Ф. 763; 4047 док.; 1885 ... 1974 г.; 1 инв. оп.; пост. 1974 г.; бълг., англ., лат., нем., рус. и фр. ез.

ИВАН НЕНКОВ ПАНАЙОТОВ

(Роден в 1885 г. — Самоков; починал в 1974 г. — София)

Историк. Завършва класическа филология и история в САЩ (1908). Специализира социология и история на изкуствата в Чикаго, Париж, Гьотинген, където завършва с докторат (1923). Учител по история в Американския колеж в Самоков и Симеоново (1904—1942); частен доцент по нова и най-нова история в Софийския университет (1935—1942); преподавател в Свободния университет (1935—1937) и във Военната академия в Софил (1947—1949). Ръководител на Архивния отдел, заместник-директор и ст. н. с. в Народна библиотека „Кирил и Методий“ (1942—1956). Трудове: „Принос към предисторията на Общоевропейската война“ (1924), „Руско-немски отношения и българският въпрос през 1887 г.“ (1934), „Русия, великите сили и българският въпрос след избора на княз Фердинанд (1888—1896)“ (1941), „Гърци и българи през вековете. Исторически паралели“ (1947), „При изворите на най-новата история“ (1947), „Към дипломатическата история на Цариградската конференция (дек. 1876 — ян. 1877) и др.

Източници

За фондообразователя: АСУ, 1940, 434—435; Възвъзова, К. Д-р Иван Панайотов. — Библиотекар, 1974, № 6, с. 17 (с библиография на трудовете му) също и в: Изв. на НБКМ, 14 (20), 1976, 826—828; ЕБ. Т. 5, с. 49; Чолов, П. Български историци..., 305—306; Цветков, А. Иван Панайотов. — Изв. на Нар. библ., 12 (18), 1972, 371—372.

Биографични данни за Иван Панайотов се съдържат в автобиографията му „животописни бележки“, в няколко варианта, писани по различно време (1947 ... 1970) — учение, професионална и научна кариера, заглавия на по-важните му трудове.

С биографичен характер са: вестник „Жило“, в който фондообразователят взема участие през ученическите си години; удостоверения и дипломи, свързани с обучението му в Самоков (1901—1903), в САЩ (1904—1907) и получената там научна степен бакалавър, в университета в Чикаго (1909—1910) — специалност история и социология, от курса в Гренобълския университет (1910—1912), университета в Париж и Гьотинген и защитата на докторската степен с труда „Предистория и образование на

Т.
Балканския съюз от 1912 г.“ (1923); получената учителска правоспособност след издържан държавен изпит по история и английски език и др.

Запазени са документи, свидетелстващи за материалното състояние на Панайотов: квитанции, писма, описи на вещи, жалби, молби и изложения (1936 ... 1973).

Щ
го,
го-
ас-
гет
и
ав-
ил
на
ар-
ар-
1),
ри
го
Писмата от ръката на фондообразувателя са малобройни и свързани предимно с историко-изследователската дейност и издаване на неговите трудове. Те са адресирани до: Институт за история, Исторически институт при СУ, Книгоиздателство на БАН, Председателя на православно просветно братство, Съюза на научните работници, А. Уолкър и др. (1924 ... 1973).

К.
16-
76,
1-
8).
Между авторите на кореспонденцията до Панайотов са: Български исторически архив, Кирила Възвъзова, Губернатор на щата Охайо, Даря и Николай Дилевски, Дирекция по печата, Институт за правни науки при БАН, Министерство на информацията и изкуствата, Министерство на народното просвещение, Георги Михайлов, Мария Панайотова, Иван Стойчев, Съюз на научните работници и др. Писмата са във връзка с: контактите на фондообразувателя със сътрудниците на Народната библиотека и участието му в нейни начинания и инициативи; покани за участие със статии в издания и чествания; интересът на румънските историци към труда му за Цариградската конференция; награждаването му за изследването „Русия, великите сили и българския въпрос след избора на княз Фердинанд“ (1911 ... 1974).

се
ни
ме
е-
и-
и-
с
—
р-
о-
—
на
на
От дейността на фондообразувателя като заместник-директор на Народната библиотека „Кирил и Методий“ са показания, отчети, бележки, докладни записки, протоколи, планове и отчети (1944 ... 1956), които отразяват: евакуацията на фонда по време на II световна война; конфискацията на книгите на осъдените от Народния съд и разпределението им по библиотеки; отчитане дейността на библиотечни отдели; разработка на темата „Софийската народна библиотека през първите години на народната власт“, като член на колектив, определен за написване „История на народната библиотека“; статията „Изпитанията на Софийската народна библиотека по време на англо-американските бомбандировки през 1944 г. и др. (1944 ... 1956).

Група документи е свързана с дейността му в Народната библиотека като ръководител на Български исторически архив (1948 ... 1956). Това са сведения за работата на сродни отдели в чужбина; списъци на придобити и отчислени от сбирките на отдела документи; опис на документи, свързани с Априлското въстание; перспективни планове за дейността му; за участието на Панайотов в служебни комисии, квалификационни мероприятия; лични планове и др.

С пряката научна работа на Панайотов в Народната библиотека са свързани документи, които отразяват участието му в научни съвети и научна група към Български исторически архив, в годините, когато е негов служител и след пенсионирането си (1954 ... 1974).

Участието на Панайотов в дейността на Съюза на научните работници се удостоверява от следните документи: устав на Съюза (1948); поздравително писмо до Панайотов във връзка със 70-годишнината му (1955); отчети и планове на историко-филологическата секция; библиографска справка за книги с историческа тематика, излезли в годините 1967, 1968.

Запазените удостоверения свидетелстват, че през 1919 г. Панайотов е чиновник в Американската легация в София.

За учителстването на Панайотов в Смесеното педагогическо училище „К. Фотинов“ в Самоков свидетелстват документите, свързани с назначаването и уволнението му от длъжност, издадени от Министерството на народното просвещение (1923—1924).

Във връзка с учителстването му в Американския колеж в Самоков и Симеоново (1908—1909); 1914—1918; 1923—1924) като историк са: учебни програми; съобщение за успешно взет държавен изпит и придобито право на редовен гимназиален учител по история (1935); съобщение за ликвидиране на колежа като Американски (1942); за прослужените му там години.

Лекции, беседи на историческа тематика и религиозно съдържание: „Англия — нейната политика и цели“, „По случай 15-годишнината от Ньойския договор“ (1934), „Долу Ньой“ (1934), „Училището и животът“ (1937) (1937), „Върху ориентирането на нашите младежи“ (1938), „Появата на човешки дух“ (1942), „Разсъждения върху човешкия прогрес“ (1942) и др. са свързани с учителстването на Панайотов в Американския колеж.

Свързани с назначението на Панайотов за преподавател по политическа история — Източен въпрос във Военната академия — писма за дейността му в периода 1942—1943 и 1944 г.; „Аналитична програма на материала по Източния въпрос“; лекции от водения курс със същата тематика.

От преподавателската дейност в Държавното висше училище за финансови и административни науки (1936—1942) са следните документи: решение на Административния съвет за поканването му като хоноруван частен доцент с тематика на лекциите: „Политическа история на Европа и България“; конспекти и лекции на тема: „История на българския народ от Освобождението до края на Първата световна война“, „Балкански войни“, „Български църковен въпрос“, „Египетска криза 1830—1841“, „Македонски въпрос“, „Политическата история на Европа и България от Френската революция до световната война“ и др.

За преподавателската дейност на Панайотов в Историко-филологическия факултет на Софийския университет свидетелстват съобщения за назначаването му в Катедра по нова и най-нова история за доцент; списъци на студенти; грамота, връчена във връзка с годишнина на университета; лекции, четени в периода 1936 ... 1947 г.

От историческите изследвания на Панайотов са запазени: а) печатните издания на: „Българската криза и Европа (1885—1889)“, „Източният въпрос и неговото влияние върху събитията от най-новата история“, „България в източната криза“, „Падането на Бисмарка и българският въпрос“, „Опит за съединение на България с Източна Румелия през 1880 г.“, „Ботю Петков и неговият учебник по география“, „Великите сили в историята на третото българско царство“ и др.; б) ръкописи на следните исторически трудове: „Австрийската политика и България през Балканската война 1912—1913“, „Англия в навечерието на Източната криза“, „Начало на източната криза“, „Австрийската политика и освобождението на България“, „Англия и Русия през време на Освободителната война“, „България между Русия и Австрия“, „Великите сили и освобождението на България“, „Отзвук на Априлското въстание в Англия“, „От Сан Стефано до Берлин“, „Русия и българските народни идеали“, „Руската дипломатия и Освобождението на България“, „Гърция и

България през вековете. Исторически паралели. Създаване на българската държава“ и др.; в) статии: „Монархията и отношението ни с Русия“, „Борби за конституционно управление през първите години след Освобождението“, „Априлското въстание и политическите последици от него“, „Петко Киряков и въстанието на Сенклер“, „Ст. Ив. Пешев — читалищен деец и революционер“, „Отзвук на Априлското въстание в европейския периодичен печат“ и др.; г) сказки и доклади: „Отговорностите на Общоевропейската война“, „20 години от обявяването на Балканската война“, „За световните кризи“, „Финансовото положение на България“, „Руско-немските отношения към края на 1887“, „Освободителната роля на Русия“, „Австрийската политика и България през Балканската война 1912—1913 г.“, „Единството на славянството и пътят на България“, „Австроруските отношения и Балканите“, „Втората австроруска криза 1885—1887“, „Новите насоки на мировата политика — Англия, Америка, Япония“, „Русия и нашите народни идеали“ и др.; д) рецензии към следните трудове: 2 том на „История на България“; за труда на Борис Недков „Турски документи за Старозагорското въстание 1875“, „Хайдутинът Димитър Калъчели и хайдут Бюлюкбашчи Солак Мустафа“ на Никола Попов и др.

Документите, събрани от Панайот във връзка с историческите му изследвания, са: преписи от книги и научни изследвания от различни автори: Ернест Доде „Дипломатическа история на френско-руския съюз 1873—1893“, Ф. М. Достоевски „Дневник на писателя 1873“, Ернест Лемоно „Европа и балканската политика“, Р. Леонов „Секретни документи за руската политика спрямо Ориента 1881—1890“. Рихард фон Мах „Из българските бурни времена“, Н. Медликов „Австрия—Унгария и опасността от война 1887“, М. Н. Покровски „Външната политика на Русия през двадесети век“, Слонимски „Френско-руски съюз и международните илюзии“, Трубецкой „Русия като велика сила“, Ц. дьо Фрайкер „Спомени 1878—1893“, Хенрих Фридюнг „Епохата на империализма 1884—1914“ и др.; преписи от вестници и списания „Вестник Европа“, „Северен вестник“, „Съгласие“, „Турция“ (1887—1889) и др. преписи на документи, притежание на Български исторически архив на Народна библиотека „Кирил и Методий“, Министерството на външните работи, архива на д-р К. Стоилов и др.; изрезки от вестници.

Малка група документи отразява мнението за приноса на трудовете на Ив. Панайотов за историческата наука: проф. Г. Генев „Русия, Великите сили и българският въпрос“ — „Слово“ (1942), Дим. Косев рецензия за статията му „Из руско-българските отношения през Балканските войни 1912—1913“ (б. г.), Цв. Минков „Две книги: Д-р Иван Панайотов „Руско-немски отношения“ в списание „Българска мисъл“ (1934), и анонимен отзив в „Архив за стопанска и социална политика“ в раздел Книжнина за „Руско-немски отношения“ (1934).

Като абонат на вестници във фонда се съхраняват броеве от: „Днес“, „Заря“, „Зорница“, „Камбана“, „Литературен фронт“, „Лъч“, „Македония“, „Мир“, „Нива“ и др.

Между документалните материали за членове на семейството на фондообразувателя се намират документи с биографични данни за съпругата му Мария Панова Панайотова: нейно завещание (1936), смъртен акт (1956), некролог; с материалното ѝ състояние са свързани осигурителни книжки и документация около изплащане заема за народното стопанство (1911 ... 1951); кореспонденцията до Панайотова е предимно от личен характер. Сред авторите на писмата са: Д. Кинаров, К. Лазарова, Ив. Панайотов, Невена Петрова, Н. Петрунова (1909 ... 1941). Малък брой документи осветляват нейната дейност като учителка по български език и вероизповедание в Американски колеж в Самоков (б. г.). С материалното положение на Анастасия Панайотова (майка) и Пано Стамболджиев (тъст) се свързват запазените: спетовна книжка, нотариални актове. Документите на Константина Панова (балдъза) са писма от нея и до нея, засягащи семейни и лични въпроси. Свидетелства и удостоверения, заверени във Висшето училище в София, са във връзка с държаните от Христо Панайотов (родственик) изпити в Историко-филологическия факултет през 1893/1896 г.

Ф. 764; 1117 док.; 1864 ... 1964 г.¹; 2 инв. оп.; пост. 1974 и 1979 г.; бълг., англ., гр., итал., фр. и тур. ез.

Д-Р КОНСТАНТИН (КОСТАКИ) ЯНАКИЕВ КЕРЕКОВ

(Роден в 1853 г. — Одрин; починал в 1916 г. — Пловдив)

Активен участник в борбата за културно-национална независимост и свобода на българите в Одринско. Произхожда от видния копривщенски род на Керековци, преселени от началото на XX в. в Одрин. Юрист. Защитил докторат по правни науки в Германия. Преследван от турските власти, през 1899 г. се установява в България. Член на българската община в Одрин и кмет на града (1912—1913). Дарител.

Източници

За фондообразователя: Орманджиев, Ив. и Ив. Пенаков. Д-р Петър Берон..., 439—440, 442—443; Орманджиев, Ив. Одринските Керековци в борбата на българите за културно-национална обособеност, независимост и свобода (Ръкопис). — НБКМ—БИА, ф. 764, а. е. 2, л. 1—38, 104—120.

Запазените два варианта на ръкописа „Одринските Керековци в борбата на българите за културно-национална обособеност, независимост и свобода“ на Ив. Орманджиев и паспорт на фондообразователя съдържат следните биографични данни за фондообразователя: дата и място на раждане; учение; заемани длъжности в Одринската българска община и като кмет на Одрин (1913); сведения за Матей Кереков, Нещо Кереков, Тодор Кереков, Янаки Кереков и Димитър Кереков и гяхната народополезна дейност в интерес на българщината в Одринска Тракия.

Значителна част от запазенения архивен фонд представляват документи (1864—1911), осветляващи материалното състояние на фондообразователя. Те засягат: водени съдебни дела за възвръщане собствеността върху чифлика „Абалар“, принадлежащ по наследство на К. Кереков; постъпки от страна на правителството на Княжество България пред турското правителство по въпроса за връщане на незаконно отнетия чифлик; решение на Министерския съвет за обезщетяване на фондообразователя за сметка на част от наема, който турското правителство получава от българското за жп линията Белово—Вакарел;

¹ Документите с дата след смъртта на фондообразователя се отнасят до сина на фондообразователя — Иван Кереков.

спънки, създавани от турския министър на външните работи по уреждане на въпроса за чифлика „Абалар“; съставяне на смесени комисии за уреждане делото по този имот; отношенията между Янаки Кереков (баща на фондообразувателя) и селяните, обработващи земите в посочения чифлик; размерите на чифлика; броят на селяните там; размерът на събирания десятък; финансовото положение на фондообразувателя; взети и дадени пари в заем; покупко-продажби на недвижими имоти; кратки биографични данни за К. Кереков.

От кореспонденцията на фондообразувателя са запазени няколко писма (1882—1895), имащи предимно частен характер.

Дейността на К. Кереков е представена от удостоверение за заеманата от него длъжност кмет на Одрин (1913) и единични документи, осветляващи членуването му в кооперативно потребително дружество „Самопомощ“ в Пловдив (1914).

Няколко документа са с общо съдържание и илюстрират издаването на печатен манифест с дата 7 юли 1907 г. на Обществото на османските турци в Одрин в защита на султан Абдул Хамид II; положението на земеделското население в Одринско; държавни и вакъфски земи и пр.

Запазени са и документални материали от, до и за членове от семейството и фондообразувателя:

1. Анастасия Керекова (съпруга) — документи (1908 ... 1925), свързани с материалното ѝ състояние и по повод водени съдебни дела и спорове по възвръщане собствеността върху чифлика „Абалар“; състояние на акциите ѝ в Захарната фабрика в Пловдив.

2. Георги Константинов Кереков (син) — няколко свидетелства и бележки (1928—1938) съдържат биографични данни за него: дата и място на раждане; учение в София и Париж; завършване на правни науки (б. д.); участие в Първата световна война (1915—1918); дейност като кореспондент на чужди вестници; сътрудничеството му в „La Bulgarie“; членуването му в Съюза на българските журналисти; дейността му в Министерство на външните работи — службата по печата (1928); заемане на

ръководен пост в Българската телеграфна агенция (1938—1940) — директор на агенцията; дейност като аташе по печата към българската легация в Атина (1940) и Мадрид (1942). Единични документи (1931—1936) са във връзка с материалното му състояние. Запазени са и няколко писма (1922 ... 1936) от М. Ероан, Карамихайлов, Г. Кереков, Ив. Кереков, Ан. Керекова и др., които съдържат сведения за преводаческата дейност на Г. Кереков и учение на българи във Франция (1922—1923). Голяма група документи (1926—1936) (близо 200 дописки и телеграми) осветляват дейността му като кореспондент на Асошиейтед прес и съдържат данни за: антифашисткото движение 30-те години на XX в.; българо-югославски и българо-румънски отношения; среща на А. Ляпчев с цар Борис III; сведения за Ив. Михайлов; американското училище в София. Три грамоти за награждаването на Г. Кереков, съответно от гръцкия, сръбския и българския цар, са във връзка с дейността му като директор на Българска телеграфна агенция (1938—1940). От обществено-политическата му дейност е запазено удостоверение, издадено от дружество „Тракия“, за членуването на Г. Кереков в него и екстрадирането му от Кавала от гръцките власти през 1921 г. като защитник на българската кауза в Източна Тракия.

3. Иван Кереков Константинов (син) — няколко удостоверения и пълномощно (1925 ... 1932) съдържат биографични данни за фондообразователя (дата и място на раждане); учение в София, Пловдив, Цариград; заточаването му от страна на гръцките власти в Кавала (1920); освобождаването му през 1921 и преминаването му в България; дейността му като служител в Банка за народен кредит (1921—1924), Българска ипотечарна банка (1928—1943), гютюнево дружество „Фумарс“; дейност като подпредседател на Околийска реквизиционна комисия в Ресен, Македония (1943) и като представител на българите в Арбитражната комисия в Одринска област (з годините на Първата световна война); преводач по време на Втората световна война; участие във Великата отечествена война на СССР и награждаването му с ордени за това участие; членуването му в Тракийската организация, Тракийския научен институт, Българо-югославянското дружество и в Алианс Франсез; сведения и за дейността на К. Ке-

реков (участието му в националноосвободителните борби), заеманата от него длъжност — кмет на Одрин (1913), на Г. Кереков — служител в Министерството на външните работи, на Нешо Кереков — представител на българите в Тракия (ок. 1919) и произхода на фамилия Керековци; преселението на фамилията от Копривщица в Одрин в началото на XIX в. Към материалното състояние на Ив. Кереков се отнасят група документи от периода 1927—1949 г. (акции в Българска птицевъдна кооперативна централа; упълномощаването на д-р Николаев във връзка с уреждане парично обезщетение за чифлика „Абалар“ и др.). От и до него са запазени няколко писма (1936 ... 1943), съдържащи данни за българското национално съзнание на ресенчани, събиране на реквизиции в Македония и с „Керековата чешма“ в Копривщица. От дейността на Кереков са запазени преписи на архивни материали, съхранявани в наши архивохранилища и засягащи темата за борбите на българите в Одринско за културно-национална самостоятелност (извършени зверства в Одринско и Тракия през 1877/78 г.); последици от Сан-Стефанския мирен договор 1878 г.; статистически данни за броя на гръцкото и българско население в Тракия и Македония; българо-сръбски отношения 1912—1915; бележки за Ресенско и Преспанско; податки за рода Керекови. Голяма група писма, списъци, таблици и бележки са във връзка с дейността на Ив. Кереков като началник секция военни аташета към щаба на войската (около организиране посрещането на Анкетната комисия за сигурност при ООН, посетила България 1947 г. във връзка с меморандум на гръцкото правителство за положението на северните гръцки граници; списък на делегациите, участвували в анкетната комисия). От дейността на Иван Кереков като член на Тракийската организация са запазени план за организиране посрещането и съпровождането на международната комисия по протестното изложение на българите до Балканския комитет в Лондон по повод отстъпването на Тракия на гърците; данни и за 50 г. юбилей на Софийския университет. За дейността на фондообразувателя като член на Тракийския научен институт са запазени документи (1939—1947), които засягат: народонаселение на Тракия; необходимост от решаване на тракийския въпрос

със съдействието на заинтересувани страни; културно-просветна и обществена дейност на тракийските дружества; имената на членове на ръководствата на Тракийския научен институт; проект за строеж на Тракийски дом. Единични документи разкриват благотворителната дейност на Ив. Кереков (1945).

Във връзка с дейността на Ив. Кереков са и група разни материали (1945 ... 1963), съдържащи данни за обществената дейност на баща му К. Кереков по време на заеманата от него длъжност — кмет на Одрин (1913); провеждане на възпоменателна сесия-среща по повод 50 г. от Одринската битка и участието на Ив. Кереков в нея и др.

4. Янаки Кереков (баща на фондообразувателя) — документи (1864 ... 1884) във връзка с материалното му състояние и членуването му във Взаимоспомагателна каса (1871).

От документите от, до и за други лица са запазени бележки (б. д.) за фалирало търговско дружество на Димо Апостолидис в Одрин и кръщелно свидетелство (1897) на Ал. Костакев от Одрин.

Ф. 765; 4 док.; 1960 ... 1974; 1 инв. оп.; пост. 1974 г.

НИКОЛА ХРИСТОВ МЪНКОВ

(Роден в Сухиндол; починал 1979¹ — София)

Агроном и общественик; директор на кооперация „Гъмза“ (1919—1923) и председател на управителния ѝ съвет (1927—1945); председател на Културно-просветно дружество — Сухиндол (1919—1929); член на управителните тела на Българския лозарски съюз; член — основател на Лозарската кооперативна централа; директор на Популярна банка — Сухиндол; кмет на Сухиндол (1923—1925); член на редакционния съвет и сътрудник на сп. „Лозарски преглед“.

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 449; документите от фонда.

¹ Засега не се откри годината на раждане.

Във връзка с дейността на Мънков са запазени: 1. Краеведчески изследвания („Сухиндол — голям лозарски и винарски център“) ръкопис, съдържащ богати данни за географското положение и произхода на Сухиндол, просветното дело, културното развитие, поминъка, бита и обичаите на жителите му и др., илюстрирани с много снимки, диаграми, родословни таблици, фотокопия и преписи на документи; 2. Творчески ръкописи на стихове, разкази и песни с нотни текстове („Есенни зрънца“) с бележка на Хр. Лалев за оценката, която Камен Зидаров е дал за творчеството на Мънков; 3. Материали, свързани с книжовната дейност на Мънков — „Сухиндолски народни песни“, събрани от учителя в Сухиндолската гимназия Т. Мълчанов и от К. Русев.

Ф. 766; 9 док.; 1879 ... 1886 г.; 1 инв. оп.; пост. 1974 г.

ГЕОРГИ М[АНОЛОВ] ШИШЕДЖИЕВ

(Роден в Сопот)¹

Кантонски съдия на Конушка (Станимашка) околия (1879—1884), мирови съдия на Рупчоска околия през периода 1884—1886 г. и на Овчехълмска околия от 1886 г.²

Източници

За фондообразувателя: Дечов, В. Миналото на Чепеларе. Кн. 2 (1878—1900), С., 1936, 115, 146, 147; документите от фонда.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като кантонски съдия на Конушка (Станимашка) околия са: заповед, бюджетна ведомост, патент и адрес (1879 ... 1884) за назначаването му на горната служба; длъжностите и месечните заплати на персонала в Кантонското съдилище на Конушка околия; благодарността на чиновниците към Г. Шешеджиев за неговото голямо старание при изпълнение на службата си.

От дейността му като мирови съдия на Рупчоска околия са запазени писма, покана и адрес

¹ Годината на раждането и годината и мястото на смъртта не се откриха.

² Засега не се намериха повече данни за фондообразувателя.

(1884—1886) за участие в освещаването на църквата „Св. Кирил и Методий и Св. Ал. Невски“ в Пловдив, назначаването му за член на комисията във връзка с провеждането на изпитите в средните учебни заведения в областта; изразено съжаление от страна на Рупчоското мирово съдилище за преместването на фондообразувателя на друго място на работа.

Дейността на Г. Шишеджиев като мирови съдия на Овчехълмска околия е документирана от писмо (1886) във връзка с назначаването му на тази длъжност.

Ф. 767; 27 док.; 1877 ... 1943 г.; 1 инв. оп.; пост. 1975 г.; бълг., англ. и тур. ез.

ЙОРДАН ГЕОРГИЕВ КУСЕВ

(Роден в 1862 г. — Прилеп; починал след 1943 г. — неизв.)¹

Учител след Освобождението на България; завършва Роберт колеж в Цариград (1886); учителствува в Прилеп, Никопол, Солун, Воден, Гюмюрджина, Хасково и др.

Източници

За фондообразувателя: Кандиларов, Г. Българските гимназии и... , 59, 131; Трайчев, Г. Град Прилеп. Историко-географски и стопански преглед. С., 1925, 126, 143, 344.

От биографичните материали са запазени свидетелства, лична карта и тескере, които съдържат данни за дата и място на раждане на Йордан Кусев; имена на родителите и съпругата му; местожителство (1893 ... 1941).

Към материалното състояние на фондообразувателя се отнасят няколко квитанции (1906—1907), издадени от данъчно-административните органи на вилаета Битоля.

Писмо (1925) до Йордан Кусев от Софийския клон на американската търговска фирма „Стандард комършал трейдинг корпорейшън“ съдържа сведение, че не е прието неговото предложение да бъде определен за представител на фирмата в Хасково или другаде в страната.

¹ Точната година и мястото на смъртта засега не се откриха.

Наличните свидетелства и грамоги удостоверяват учителската му дейност в Окръжното трикласно училище в Никопол (1889—1891), Солунската мъжка гимназия (1896—1898) и гимназията в Хасково.

Във фонда са съхранени и документални материали от, до и за други лица (Иван Куза, Стефан Димев, Йордан Димев и др.), във връзка с пътуване на търновчани до Русе; наследяване на земи; платени данъци (1877 ... 1906).

Ф. 768; 16 док.; 1930 ... 1972 г.; 1 инв. оп.; пост. 1974 г.; бълг., англ. и итал. ез.

ИВАНКА (ДЖОВАНА, ЖАНА) ДИМИТРОВА МАМАРЧЕВА (ФОШИНИ, АЛФАНО, МЕЙВОР)

(Родена в 1904 г. — Велико Търново; починала след 1972 г.)¹

Сродница на кап. Георги Мамарчев; доктор на правните науки, журналистка и преводачка; завършва Свободния университет в София (1930) и университета в Рим (1944); шампионка на България (1925) и на Италия (1934) по фигурно пързаляне; живее в Рим.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Биографични данни за Иванка Мамарчева се съдържат в две дипломи: за завършване на дипломатическо-консулския отдел при Свободния университет за политически и стопански науки в София (1930) и за присъждане на титлата доктор на правните науки в Римския университет (1950).

Кореспонденцията ѝ е представена от: позив, изпратен до И. Мамарчева по повод чествуването на 100-годишнината от Велчовата завера (1935) и писмо от А. В. Мелас (Атина, 1972) във връзка с нейните проучвания за кап. Георги Мамарчев.

Диплома за шампионка на Италия по фигурно пързаляне (1934) документира спортната дейност на фондообразувателката.

¹ Не се откриха точни данни за годината и мястото на смъртта ѝ.

Бележки, ръкописи и биографични справки свидетелствуват за историческите и занимания във връзка с кап. Георги Мамарчев.

Работата на Мамарчева като преводачка се потвърждава с диплома от олимпиадата в Кортина Д'Ампецо (1956) и удостоверение от Центъра за изучаване на руски език и литература в Рим (1967).

Ф. 769 Предаден в музей Д. Димов — 1975 г.

Ф. 770 Свободна сигнатура

Ф. 771 Свободна сигнатура

Ф. 772; 5 док.; 1938 ... 1939 г.; 1 инв. оп.; пост. 1975 г.

Д-Р ГЕОРГИ НИКОЛОВ ЧАКАЛОВ

(Роден в 1867 г. — Самоков; починал след 1939 г.)¹

Лекар; учи в Евангелисткото училище и в Американския мъжки пансион в Самоков; завършва медицина в университета във Филаделфия (САЩ) през 1895 г. и известно време практикува в САЩ; след завръщането си в България работи като лекар в Сливен, Варна, София, Каварна; участник в Балканската война като военен лекар.

Източници

За фондообразователя: Документите от фонда.

Спомените на д-р Чакалов съдържат сведения за място и дата на раждане; подробности за родния му град Самоков от периода преди и след Освобождението; приемане на протестантството от баща му Никола Чакалов (1873) и общуване на семейството с американските мисионери в Самоков Я. Ф. Кларк, Е. Стоун, У. У. Слийпър и др.; учението му в Евангелисткото училище и в Американския мъжки пансион (1879); Априлското въстание и Баташкото клане; мисията на Я. Ф. Кларк и баща му Никола Чакалов в помощ на оцелелите жители на Батак; посрещането на освободителните руски войски в Самоков; посещението на

¹ Точната година и мястото на смъртта досега не се откриха.

княз Александър I Батенберг в Самоков (1880); учението на Г. Чакалов в педагогически курс за подготовка на учители в Пещера (1883) и учителствуване в Брацигово; Съединението и Сръбско-българската война (1885); детрониранието на Батенберг (1886) и посрещането на княз Фердинанд; заминаването на Г. Чакалов за Америка (1887); постъпването му в колеж в Бруджтаун и работата му като слово-слагател; следване в университета във Филадельфия; обучението и преподавателите в университета; срещата му с Алеко Константинов в Чикаго (1893); завръщането в България и служба в Сливен, Варна, София и Каварна; командироването му в САЩ като представител на македонската организация след Илинденското въстание (1904); участие в Балканската война (1912); положението на българите по време на румънската окупация в Добруджа и др.

Към кореспонденцията до д-р Чакалов се отнася писмо от „Байер фирма А. Д-во“ в София със съобщение за излизането на лекарския годишник за 1939 г.

Ф. 773; 10 док.; 1891 ... 1975 г.; 1 инв. оп.; пост. 1975 г.

ИЛИЯ ДРУМЕВ КОЛАРОВ

(Роден в 1845 г. — Ст. Загора; починал в 1910 г. — София)

Деец от националноосвободителното движение през Възраждането; участва в: четата на П. Хитов (1867), Втората българска легия в Белград (1867—1868), член на Търновския революционен комитет (1874—1875); опълченец по време на Руско-турската освободителна война (1877—1878). След Освобождението е околийски началник в Кюстендил, Босилеград, Брезник, Цариброд, Враца, Тетевен и др.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда; НБКМ—БИА, кол. 47 б. п., а. е. 1326, п. д. 1658.

В биографичните бележки, написани от сина му Аспарух Коларов, има сведения за година и място на раждане, семейство, участие в четата на П. Хитов (1867),

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са свързани с наследниците му.

Втората българска легия в Белград (1867—1868), в Търновския революционен комитет (1874—1875), опълченец в Трета дружина, четвърта рота на Българското опълчение по време на Руско-турската освободителна война (1877—1878) и в боевете при Ст. Загора и Шипка, както и за дейността му като околийски началник в Кюстендил, Босилеград, Брезник, Цариброд, Враца, Тетевен и др.

Договор за придобиване на жилищен парцел в София е за материалното състояние на фондообразувателя (1905). Свидетелство издадено от Окръжната постоянна комисия — Враца, е във връзка с дейността на Ил. Коларов като околийски началник във Враца и Тетевен (1891).

Дейността на Ил. Коларов като почетен член на Старозагорското благотворително дружество е засвидетелствувано от издадена диплома (1906).

Документ от Централното българско поборническо-опълченско дружество е за Аспарух Илиев Коларов (син). И удостоверява, че е син на поборник-опълченец.

Писмо от Ил. Коларов до Ас. Коларов е за резултат от изпит във Военното училище (1908).

Запазени са родословна таблица, изработена от Н. С. Попов, и „Пояснения към родословното дърво на рода, от който произхожда Атанас Иванов, бивший учител в гр. Стара Загора. По оставени записки от него и по други сведения, събрани от роднински лица. Съставил Васил Атанасов“ С., 1928 — те се отнасят за рода на съпругата на А. Коларов.

Ф. 774; 98 док.; 1848 ... 1869 г.; 1 инв. оп.; пост. 1976 г.; бълг. и тур. ез.

ДИМО ХАДЖИГЕНДОВ

(Роден в 1837 г. — Калофер; починал в 1919 г. — София)

Виден стопански деец от Калофер. Член на Калоферската община и на Църковно-училищното настоятелство в града; народен представител в Учредителното събрание (1879). Член на Окръжния съд в Никопол, Плевен, София, Сливен (1897) и мирови съдия в Карлово; околийски началник в Ихтиман, Дряново и Панагюрище (1885). Окръжен началник в Пловдив Кмет на Калофер (ок. 1890). Автор на спомени и

на „Писма по виноделието“. Сливен, 1889; „Книжка за розовата индустрия и за повдигане на търговията и тука и в странство и на земеделието“. С., 1901.

Източници

За фондообразувателя: Начов, Н. Калофер в миналото. 1707—1877. С., 1927, 270—271, 275, 404—407; Съединението... Сб., с. 708; Хаджигендов, Д. История на Калофер от 1852—1877. Сб. на Калоферската дружба в София. Кн. 1. С., 1908, 61—84, 71.

Дейността на фондообразувателя е представено от голяма група разписки (1848—1869) за дадени в заем суми (за определен срок и със съответен лихвен процент) на различни лица от Калофер и с. Дуймушлари (дн. с. Осетеново, Калоферско); данни и за производството на розово масло в Калоферско.

Ф. 775; 5 док.; 1876 ... 1922 г.; 1 инв. оп.; пост. 1924, 1976 г.; части от фонда — Народен музей и къща-музей „Райна княгиня“ — Панагюрище

ЦВЕТА (ЦВЯТА, ЦВЕТАНА) ИВАНОВА ЗОГРАФСКА

(Зографката, Изографката, Изографска, Иванчица, Иваница — по баща Стоянова, Йорданова Ахмаджова)

(Родена около 1844 г.¹ — с. Баня, Пазарджишко; починала в 1922 г. — Панагюрище)

Участничка в подготовката на Априлското въстание: шила знамена, в дома ѝ заседавали ръководителите на въстанието. Затворена в Пазарджик и Пловдив. Дарителка.

Източници

За фондообразувателя: Александров, В. Скромни имена на героична епопея. Деян Белишки. Цвета Зографска. Поп Груйо. — Раб. дело, № 120, 30 апр. 1971, с. 4; Гергов, Ив. Документи за жертвите и щетите по време на Априлското въстание от 1876 г. в Панагюрския край. — Изв. на Държ. архиви, 40, 1980, 141, 143, 150, 151; Главчева, А. и Цв. Костова. Заслужила българка за освобождението ни. — Оборище (Панагюрище), № 8, 21 апр. 1966, с. 1; Гори-

¹ В библиографските източници има различия в годината на раждане.

нов, Н. Иванчо Зографски. — Оборище (Панагюрище), № 302, 15 авг. 1941, с. 3; Делчев, Н. Зографът на славната буна. — Кооп. село, № 93, 8 май 1980, с. 4; ЕБ. Т. 2, с. 752; Опис на СбПС. Ч. 1, 105—106 (№ 380); Топузов, Ив. Бележникът на Иван Зографина. — В: В памет на академик Михаил Димитров. Изследвания върху Българското възрождане. С., 1974, с. 751 и сл.; НБКМ—БИА, кол. 47—1, а. е. 523, п. д. № 1070; документите от фонда.

Публикации на документи: Април 1876. Спомени. Подбор и ред. С. Гюрова, Т. Тихов, Е. Миладинова. С., 1987, 339—343; Дни на борба горда. Разкази на очевидци. Състав. М. Кръстев и Ил. Пехливанов. Пловдив, 1976, 124—131; Райна княгиня (Райна Попгеоргиева Футекова). Автобиография, документи и материали. Състав. В. Паскалева и Р. Патърчанова. Под ред. [и предг.] В. Паскалева. С., 161—166; Топузов, Ив. Цит. съч., с. 762, 764, 767—768, 770—772. Публ. със съкр. в: Александров, В. Цит. ст. Публ. в анот.: АВ. Т. 2, 217—218 (№ 951); Опис на мемоарни документални източници..., с. 38 (№ 48).

В спомените ѝ под заглавие „Какво знам и какво съм претърпяла във време на българското народно освобождение“ [1904] има сведения за: родно място, семейна среда и др.; подготовката и хода на Априлското въстание в Панагюрище и участието на Р. Попгеоргиева, М. Нейчева, Ст. Койчева, М. Джуджева, Цв. Зографска и др.; положението на българите в Пазарджишкия и Пловдивския затвор (Р. Попгеоргиева, Ив. Зографски, Т. Искров, Ц. Каблешков и др.). Още и за: Г. Бенковски, П. Бобеков, П. Ванков, Т. Каблешков, З. Койчев, И. Мачев, К. Самоходов, Ф. Щърбанов и др.

Запазен е и бележник (1876) на съпруга ѝ Иван Зографски (Иван Стоянов Папазов), озаглавен „Записна штоо имаме от старина запазено и припечалено сас наш труд Иван с[ъпруг] и Цвета н[евеста]...“, с данни за: имотното състояние на семейството — притежаваните движими и недвижими имоти, добитък и пр.; материалните им загуби след потушаване на Априлското въстание; вземания от рисуване от него икони и други църковни предмети, както и дадени суми на близки и роднини (Н. Белопитов, П. Дринов, Ст. Каралеев, В. Чолаков и др.); личната му библиотека, икони и др. Споменава и за въстанието в Панагюрище (броя на загиналите), престоя им в Пловдивския затвор (40 дни), връщането им в Панагюрище и др. На задната корица на бележника е залепен портрет на Цв. и Ив. Зографски.

Две молби от Донка Атанасова Иванова (по баща Иванова Зографска) (дъщеря) до Църков-

ното настоятелство и Общинския съвет в с. Баня (след 13 юни 1922 г.) са във връзка с направено дарение от Цв. Зографска на Училищното и на Църковното настоятелство.

Ф. 776; 4 док.; 1875 ... 1876 г.; 1 инв. оп.; пост. 1976 г.

ТЪРГОВСКА КЪЩА „ТЕОДОР ВАСИЛЬОВ И СИЕ“ — ЦАРИГРАД

Занимава се с търговия през 70-те год. на 19 век.¹

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

В писмата на Г. Цанков — представител на фирмата в Цариград до Т. Васильов в Търново има сведения за търговия с различни стоки чрез австрийски параходи и осъществявана с посредничеството на С. Георгиев — Варна, Д. Тяков — Варна, Славчев и Петаржиев и др.; за сключени търговски сделки с М. Хадживелчев, С. Камбуров и др.

Ф. 777; 92 док.; 1851 ... 1918 г.²; 1 инв. оп.; пост. 1977—1978 г.; бълг. и тур. ез.

ХРИСТО НАЙДЕНОВ ХРИСТОВ

(Роден в 1834 г. — Ловеч; починал в 1908 г. — Ловеч)

Стопански деец от втората половина на XIX в.; търгувал с памук, преди, копринени пашкули и др.; участник във фирми, занимаващи се с търговия на галантерийни и други стоки, между които фирмата „Анастас Т. Кунчев и Сие“ в Ловеч (1870—1877). След Освобождението основава търговска къща „Христо Найденов и Сие“, просъществувала до 1912 г.; откупвач на данъка десятък.

Източници

За фондообразувателя: Найденов, Н. Търговска къща „Анастас Т. Кунчев и Сие“ в гр. Ловеч. — В: Ловеч и Ловчанско, кн. 5,

¹ Не се откриха точни данни за началото и края на дейността на фирмата.

² Документите с дата след смъртта на фондообразувателя са биографични бележки за Хр. Найденов, написани от неговия внук.

С., 1933, 77—81; Стоянов, П. Градът Ловеч като революционен център на БРЦК. Ловеч, 1901, с. 66; Тилева, В. и Здр. Нонева. Анкетните записи на д-р Параскев Ив. Стоянов „Материали за историята на гр. Ловеч“. Изв. на Държ. архиви, кн. 57, С., 1989, с. 252, 280.

Запазените биографични бележки за фондообразувателя (писани от неговия внук) съдържат данни за: дата и място на раждане; учение; първи учители; търговска дейност (закупуване на суров памук от Македония и обработването му, привличане към тази дейност на братята на Христо Найденов — Георги, Съйко и Коста; закупуване на копринени пашкули; участие на фондообразувателя във фирмата „Анастас Т. Кунчев и Сие“ за продажба на едро ка на кожи и техния износ за Виена; внос на стоки от Виена; женитбата на Хр. Найденов; сведения за братя на Хр. Найденов — Георги Найденов (член на РК в Хитров (1878—1879); откриване на работилници за обработка на кожи и техния износ за Виена; внос на стоки от Виена; женитбата на Хр. Найденов; сведения за братя на Хр. Найденов — Георги Найденов (член на РК в Ловеч, връзките му с Левски, учителската му дейност); сведения за фамилията на Цочо Дочев Хитров, потомък на Дулю войвода от Троян; търговската му дейност — обработване на кожи за износ във Влашко; данни за Симеон П. Хитров и Анастас П. Хитров; сведения за Иванчо Колев — революционен деец от Ловеч (1873). Споменават се още Ат. Иширков и Ст. Ватев — внуци на Цочо Хитров.

Голям брой разписки, писма продавателни и др. (1863 ... 1893) са във връзка с материалното състояние на фондообразувателя (сведения за дадени в заем суми, покупка на имоти, платени училищни такси и др.). Има сведения и за дейността на Временната комисия по „въвеждането на бегълците турци във владение“ (1879) и др.

Запазени са и две чернови на писма (б. д.) от Христо Найденов до П. Каравелов и К. Маринчов във връзка с искането на фондообразувателя да му бъде заплатена стойността на реквизиционните стоки, предадени от него през 1878 г. на общинското управление в Ловеч.

Търговската и стопанската дейност на Христо Найденов са представени от група договори, свидетелства, съгласителни, писма и др. (1873—1893) относно създаването в Ловеч на съдружническа фирма „Атанас Т.

Кунчев и Христо Найденов“ (1873); сътрудничеството между Хр. Найденов и Сейко Найденов за закупуване на преди и др. (1873); сътрудничеството между Т. Хинов и фондообразувателя (1875); сътрудничеството между Димитър Маринов, Ив. Н. Славков и Хр. Найденов (1878); търговски взаимоотношения с Ан. Хитров (1879); пътуване на Д. Маринов в Австро-Унгария (1878) и др.

Във фонда се пазят и голяма група търговски тефтери (1873 ... 1892), съдържащи данни за: продажба на най-различни галантерийни и други стоки — платно, басми, американ, конци, кастори, кадифета, трико, док, зебло, хастари, бархетин, кожи, преди, чаршафи, ръкавици, шалове, елечи, гайтани, шаяк, дамаски, сатени, крепони, коприни, мушамы, копчета, шапки, куфари, чадъри, чорапи, бижутерийни стоки и др. Има данни и за имена на учители и административни лица от Ловеч, парични взаимоотношения с Атанас и Симеон Хитрови, сведения за Д. Маринов от Ловеч, фирмата „Бр. Н. Киселови“ във Виена и пр.

Четири документа (сметки, разписки и писма) (1851—1876) са от, до и за други лица и засягат търговията с пашкули в Одрин, както и платен десятък (1873) върху 400 оки пашкули, произведени от Цанко, жител на гр. Ловеч.

Ф. 778; 62 док.; 1865 ... 1951¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1977 г.; бълг., нем. и фр. ез.

ТОДОР ИВАНОВ (ИВАНИЦОВ) АЛТЪНОВ

(Роден в 1845 (?) г. — Свищов; починал в 1890 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение; емигрант в гр. Зимнич, Румъния. Участва в Общото събрание на БРЦК в Букурещ (29 апр. — 4 май 1872 г.). През май 1876 организира чета. През август—септември 1876 като представител на БЦБО в сръбския град Кладово се грижи за настаняването на българските доброволци в Сръбско-турската война. След Освобождението заема висши административни длъжности в Русе и София.

¹ Документът с дата 11 апр. 1951 г. се отнася за Георги Ив. Алтънов — брат на фондообразувателя.

Източници

За фондообразувателя: Васил Левски. Документално наследство. Юбилейно издание по случай 100 години от гибелта му. Състав. К. Възвъзова-Каратеодорова [и др.]. Ред. К. Възвъзова и Н. Генчев. С., 1973. 167—170; ЕБ. Т. 1, с. 67; Обретенов, Н. Спомени за българските въстания. С., 1942. с. 156; Чехларов, Н. Документи по българското възрождане. — Сб. НУНК, кн. 13—14, 1906—1907, 4—6, 10.

Запазените документи с биографичен характер (некролог (1890) и бележки (1949) съдържат данни за родителите и братята на фондообразувателя; участието на Т. Алтънов в Общото събрание на БРЦК в Букурещ [1872]; дейността му като представител на БЦБО в Кладово за посредничество между сръбските власти и българските доброволци за участие в Сръбско-турската война 1876 г.; конфликтите му с Д. Мишайков, Д. Икономов и Ол. Панов; изпращането на Ангел Хадживанов в Кладово за заместник на Тодор Алтънов; определяне на нови делегати на БЦБО за градовете Белгард, Турну Северин и Тулча (съответно Д. Икономов, Н. Станиславов и Т. Икономов); избирането на Ол. Панов за заместник-председател на БЦБО (1876); заминаването на К. Цанков за Русия (1876); библиографски източници за Т. Алтънов и пр.

От кореспонденцията до фондообразувателя е запазено само едно писмо от брат му Кирил Алтънов (1884), което има частен характер.

Писмо от Министерство на финансите до Т. Алтънов (1889) е във връзка с назначаването на последния за оценител при Русенската митница.

Запазени са и документи, свързани с членовете от семейството на фондообразувателя.

1. Лукса Алтънова — майка (свидетелство (1865) и некролог (1892), съдържащи биографични данни.

2. Киро Иванов Алтънов — брат (свидетелство за участието му в Руско-турската война 1877/78 г. (1878).

3. Георги Иванов Алтънов — брат (диплом, писма, некролози, свидетелства и др.) (1883—1951), съдържащи биографични данни за него: дата и място на раждане; учение в Свищов; материално състояние; учителствуване в града; дейност като регистратор-преводач в Канцеларията на Свищовския губернатор (1878); дейност на К. Алтънов по време на Руско-турската война 1877/78 г.;

венчавката на Г. Алтънов с Райна Алтънова (по баща Георги Чалъкова); сведения за рода Алтънови; изпращането на Т. Алтънов на държавни разноски да учи право в Париж (1881); дейността му като финансов чиновник в Русе (1885) и др.

Писмата (1879—1914) от и до Г. Алтънов са малобройни и съдържат данни за: учението на сина му Иван Г. Алтънов във Военното училище в София; благоустрояването на град Варна (1881); отдаване на строежа на жп линии в България на френски предприемач (1881); благотворителна акция на Градския съвет във Варна в полза на бедните ученици в града (1881); дейността му като русенски окръжен финансов чиновник (1881), ревизор (1885), адвокат и юрисконсулт; командироването му в Брюксел като адвокат на Софийската народна банка (1900); дейността на Г. Алтънов като директор на банка в Пловдив (1906) и Гърново (1904); събитията на фронта и превземането на гр. Лерин от българските войски по време на Първата световна война (1916).

Ф. 779; 37 док.; 1878 ... 1927 г.; 1 инв. оп.; пост. 1977 г.; бълг. и рус. ез.

МИХАИЛ ЕВТИМОВ МАНЧЕВ

(Роден в 1859 г. — Сопот; починал в 1934 г. — София)

Участник в Руско-турската освободителна война (1877—1878) и в Сръбско-българската война (1885). Следва право в СУ „Св. Кл. Охридски“ (1892—1893). След Освобождението чиновник в околийските съдилища в Овчехълмско (1880—1884) и Пловдив (1885—1886); стенограф в Народното събрание (1888—1893).

Източници

За фондообразователя: Руменин, Р. БО, с. 297; НБКМ—БИА, кол. 47 I, п. д. 1151; документите от фонда.

Запазени са следните автобиографични материали: брошурата му „Единадесети август 1877 г. или броят на Шипка“ (1884); спомени за постъпването му в редовете на Българското опълчение в Пловдив (1877) и участието му в Руско-турската освободителна война (1877—1878) и в Сръбско-българската война (1885).

Биографични данни съдържат: свидетелство за раждане и студентска книжка от юридическото отделение на висшето училище в София за учебната 1892—1893 г.

Участието на М. Манчев във Втора дружина на Българското опълчение е документирано от: атестат за получен сребърен орден „Св. Георги“, свидетелство за участието му в сраженията при Стара Загора, Шипка и Шейново; свидетелство за получен след Освобождението възпоменателен медал и покана на художника Стефан Ковачев за рисуване на портрет (1878—1880).

Запазените свидетелство и заповед за получаване на възпоменателен сребърен медал съдържат данни за участието на фондообразувателя в Сръбско-българската война (1885).

Служебната му дейност като писар и секретар в съдилищата на Овчехълмско и Пловдив и като стенограф в Народното събрание се потвърждава от голям брой свидетелства и удостоверения (1891—1893).

Обществената дейност на М. Манчев е представена от възвание във връзка с изборите на 11 и 18 май 1886 г. и от бележки по повод подадено от български емигранти изложение до султана против Съединението (1886).

Два протокола от заседания потвърждават членството му в Българското опълченско дружество в Пловдив (1884).

Към документалните материали с общо съдържание се отнасят: един брой от сп. „Перезвон“ (април 1927); юбилейна книжка Съединението на Южна България със Северна“ и др.

Ф. 780; 28 док.; 1848 ... 1874 г.; 1 инв. оп.; пост. 1977 г.; гр. и фр. ез.

ИОАХИМ ПОПХРИСТОВ НИКОЛОВ

(Роден във Велико Търново)¹

Началник гара — Червена вода, в периода 1868—1874 г.²

¹ Не се откри годината на раждане и годината и мястото на смъртта.

² Засега не се откриха други биографични данни.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фодна.

Група документи е свързана с дейността на фондообразувателя като началник гара — Червена вода: служебни писма и няколко билета за пътуване по жп линията (1868—1874).

Останалите материали са във връзка с други лица — няколко писма от Георгиос Пандазис и Атанас Гордис до Пандазис Георгиу Каламбаликис по повод смъртта на майка му и наследството (1848 ... 1858).

Ф. 781; 88 док.; 1833 ... 1979 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1977 и 1980 г.; бълг., англ. и фр. ез.

СОНЯ КРАЕВА КИКИМЕНОВА

(Родена в 1892 г. — София; починала след 1971 г. — София)

Общественичка, публицистка и преводачка; внучка на известния възрожденски деец Петър Фитов; завършва Робърт колеж в Цариград (1912), литература и семинар по френски език в Нюшателския университет — Швейцария (1914) и Дипломатическо-консулския отдел на Съвободния университет в София (1927); кореспондентка по френски и английски език в български и чуждестранни дружества и кантори (С. & Хофман, Стандарт и др.); преподавател в Американския колеж в Симеоново (1930—1931); председателка на Софийското дружество на завършилите Робърт колеж; публикува собствени и преводни материали в списанията: „Near East“ и „The Common Weal“, в „Мир“, „Развигор“, „Женско огледало“, „Дом и свят“ и др.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Във фонда се съхраняват документи с автобиографичен характер: „Автобиографията на една българка“, ръкопис с прикрепени към него оригинали и копия от документи (писма, покани и др.), отнасящи се до учението на С. Кикименова в София, Цариград и Ню Шател, както и такива, свързани с цялостната ѝ дейност; карта за

¹ Документите преди датата на раждане на фондообразувателката се отнасят до нейни роднини.

легитимация (1907) и свидетелство за учебната 1906—1907 г., издадена от Софийската държавна девическа гимназия; диплома за завършено учение в Американския девически колеж в Цариград (1912), и удостоверение за признането му за средно учебно заведение, равностойно на пълните девически гимназии в България (1912); удостоверение и разписка за учението на Соня Кикименова във Факултета по литература в Нюшателския университет в Швейцария (1913).

Запазените в архива документални материали с биографични данни за фондообразователката са свързани с Робърт колеж в Цариград: книги, брошури, части от американски списания, списъци и др., със сведения за историята на колежа, преподавателите, студентите и управата му, имената на българите, които са го завършили (1904—1979).

Към кореспонденцията до С. Кикименова се отнасят: писмо от частен характер от Роза Рейхелхофен (1940) и друго — от литературния агент на Р. Киплинг, съдържащо позволение на писателя за превод и препечатване на някои от произведенията му (1924).

Във връзка с дейността на С. Кикименова като преводач и публицист във фонда има няколко документа, между които ръкопис на книгата ѝ „Всред братя откъд Дунава. (Бесарабските българи. Болградчанинът Петър Фитов)“ и превод на английски език на пиесата на Ст. Л. Костов „На смесения плаж.“ („Заради един американец“).

От дейността на фондообразователката като преподавателка в Американския колеж в Симеоново са запазени редица документални материали: ръкописни вестници, пощенски картички, възпоменателен албум и др., свързани с историята на колежа (1927 ... 1931 г.).

Към дейността на С. Кикименова като общественик се отнасят няколко документа: ръкопис на лекция: „Франция—Германия—Елзас—Лорен“, изнесена от Соня Краева в Дипломатическия отдел на Свободния университет (1924); устав на Съюза на бесарабските българи (1927); проспект на резиденцията на Международната асоциация на жените висшистки в Лондон (Кросби хол); списък на членовете на Дружеството на говорещите английски език в София.

Запазени са документални материали от, до и за членове на семейството на фондообразувателя: 1. Люба (Любов) Фитова (майка) — свидетелство за раждането ѝ; 2. Полк. Краев (баща) — покана от Офицерското събрание — София за другарска вечеря (1903 г.); 3. Мария Алексиева Минкова (баба) — свидетелство за раждането ѝ; 4. София Фитова-Колева (леля) — свидетелство за раждането ѝ и писмо от баща ѝ — Петър Фитов (1899); 5. Полк. Кикименов (свекър) — грамота за заслуги във войната срещу Сърбия от 1885 г.; 6. Сем. Згура (родини по бащина линия) — билет за свободно пътуване из страната, издаден от Кишиневското управление на преселниците в Задунавieto (1833 г.).

Ф. 782; ок. 3500 док.; 1793 ... 1965 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1977 и 1978 г. бълг., гр., итал. и фр. ез.

ГЕОРГИ (ГЕОРГАКИ БЕЙ, ГЕОРГАКИ ЕФЕНДИ) СТОЯНОВ ЧАЛЪКОВ (ЧАЛОГЛУ, ЧАЛЪКОГЛУ)

(Роден в 1807 г. — Пловдив; починал в 1882 г. — Цариград)

Стопански и обществен деец през Възраждането; участник в борбата за независима църква и радетел за развитието на учебното и просветно дело в Пловдив. Учил в Търговското училище на о-в Халки. От 40-те г. на XIX в. се включва активно в стопанската дейност на баща си Стоян Тодоров Чалъков (Големи Стоян), един от най-известните джелепи и бегликчи по това време; участва в събирането на десятъка от дребния рогат добитък в Пловдивско, Асеновградско, Северна България; собственик на голям чифлик в Дермендере (дн. Първенец, Пловдивско), където отглежда нови видове култури и търгува с ориз и други земеделски произведения. Член на Пловдивската община (1855—1874) и на Държавния съвет в Цариград (1868).

Източници

За фондообразувателя: БВИ. Е., 700—701; Генчев, Н. Възраждениският Пловдив. Пловдив, 1981, 502—503; Кепов, Ив. Живот и дело на Чалъковци и тяхното потомство. (Ръкопис) — НА—БАН, сб. IV, сп. 4, а. е. 35; Кесяков, Хр. Вълко и Стоян Тодорови Чалъкови. Потекло, живот и дейност. Пловдив, 1935, с. 60; Същият; Пловдивските първенци Чалъковци. Дарения и заслуги. Пловдив, 1932, с. 24;

¹ Материалите с дата преди раждането и след смъртта на фондообразувателя са документи за собственост на имот на рода Чалъкови и биографични бележки за Г. Чалъков, писани от негови родственици.

Стайнова, М. и А. Велков. Турски документи за стопанската дейност на Чалъковци. — Изв. на Нар. библ. „Кирил и Методий“, Т. 9 (15), 1969, 149—168; Стоянов, М. Чалъковци. — Истор. преглед, 7, 1951, № 3, 313—329.

Публикации на документи: Василева, В., Л. Терзийска и В. Тилева. Непубликувани писма на д-р Стоян Чомаков до Българската община в Пловдив и до Георги Ст. Чалъков (1861—1862). — Изв. на ДА. Т. 63, С., 1992, 287—326.

От биографичните материали (1881 . . . 1946) са запазени родословно дърво, бележки, изрезки от вестници, удостоверения и др., съдържащи данни за: родословието на Г. С. Чалъков; приносът на Чалъковци за развитието на просветното дело и църковните борби в Пловдив (60-те г. на XIX в.); благотворителна дейност на Стоян Т. Чалъков; участието му в Гръцкото въстание 1921 г.; издигане на училища и строеж на църкви в Пловдив от Чалъковци; събиране на десятъка в Пловдивско; дейност на Недельо Чалъков като джелепин; сведения за Салчо Чомаков, Павел Чалъков, Тодор В. Чалъков и др. представители на Чалъковия род; сведения и за някои други известни пловдивски родове.

Сравнително голям брой документи (тапии, актове, продавателни и др.) (1823 . . . 1894) осветляват материалното състояние на фондообразувателя. Те съдържат сведения за: притежаваните от Г. С. Чалъков имоти в гр. Пловдив и околностите (ханове, градини, складове, плевни и др.); покупко-продажба на недвижими имоти и отдаване под наем на жилищни и стопански сгради; разходи по поддържането на горните недвижими имоти; дадени и взети пари в заем; взаимоотношения с другите наследници на Стоян Т. Чалъков и водене на делбени съдебни дела; парични взаимоотношения с Хр. Тъпчилещов и Г. Моравенов; уреждане на сметки от общата съдружническа дейност на Г. С. Чалъков, Ст. Т. Чалъков, Салчо Чомаков и Димитрика Мичора (по събиране на беглика); водени съдебни дела срещу Д. Кириаку за недобори от Одринско, Врачанско и Самоковско (от общата им съдружническа дейност през 1846); дялове на отделните съдружници; събиране на десятък от житата в Пловдивско; продажба на царевича, жито, ориз, грозде, ръж, ечемик, просо и др.; реколтата от оризищата на Г. Чалъков; покупка на овце; панаира в Узунджово; учение на Н. Чалъков в Цариград; броят на турци, арменци, евреи и цигани в Пловдивски санджак; преливане водите на р. Марица и необходимостта от

извършване на укрепителни работи; платени данъци; абонамент на Г. Чалъков за в. „Народен глас“; данни за живота на К. Моравенов; смъртта на Стоян Т. Чалъков и Тодор Ст. Чалъков.

Кореспонденцията във фонда е многобройна. Писмата на фондообразувателя (1850 ... 1865) са адресирани до Й. Груев, Н. Бракалов, К. Иконому, Д. Мичора, д-р Ст. Чомаков и А. Филипиди и засягат: събиране на десятъка в Пловдивско, Пазарджишко, Варненско и Берковско (1852); панаира в Узунджово; дългове на Г. Чалъков към Пловдивската община; нанесени щети на имотите на Г. Чалъков от приждането на р. Марица; подготвено изложение на митроп. Никифор до Високата порта с искане Г. Чалъков да бъде изпратен на заточение (б. д.); парични спорове между бившите съдружници Д. Мичора, Ст. Т. Чалъков, Салчо Чомаков и Г. Ст. Чалъков; отправени обвинения срещу Д. Мичора за злоупотреби с пари на съдружието и др.

Писмата, изпратени до фондообразувателя (1849 ... 1880), са от Антим I, Фани Блънт, Н. Бракалов, Хр. Георгиев, Н. Геров, Бр. Ив. Гешови, Г. Груев, К. Доганов, Ал. Екзарх, Ст. Захариев, К. Иконому, Я. Керекон, Т. Кесяков, Г. Кръстевич, П. Куртович, Д. Мичора, Г. Моравенов, Общината — Чирпан, Паисий Пловдивски, Хр. Пулеков, Серафим Сливенски, Хр. Тъпчилещов, Н. В. Чалики, Г. Чалъков, Н. Чалъков, Ст. Чалъков, д-р Ст. Чомаков и др.

В тях се засягат следните въпроси:

1. Ход и развитие на борбата за църковна независимост (1860 ... 1872) — основни пунктове в програмата на българите в борбата за църковна независимост; обсъждане на въпроса за начина на избиране на владите в българските земи и определяне на размера на заплатите им; изложение на жители на Пловдив и Хасково по църковния въпрос (1861); злоупотреби на гръцките духовници; нежеланието на софиянци да приемат Доротей за владика (1861); заточаване на Паисий Пловдивски и Иларион Макариополски (1862); срещи и разговори на д-р Стоян Чомаков с Али паша и Сафет паша (1862—1868); дейност на българските представители от общините в Цариград и в частност на д-р Стоян Чомаков, представител на Пловдивска епархия; състав и дейност на смесените българо-гръцки комисии по обсъждане на

църковния въпрос (1862—1864); протакане от гръцка страна на работата на смесените комисии; дълбоките принципи различия между становищата на двете страни; клевети и интриги на гръцкото духовенство; демонстративно напускане на заседанията на смесената комисия от страна на гръцките представители (1863); предстояща оставка на цариградския патриарх и избор на нов (1863); патриарх Софроний и българския църковен въпрос; обсъждане на църковния въпрос в Патриаршеския съвет; Патриаршески събори (1864—1866) и отхвърляне на българските искания; отношението на Източните църкви към борбата на българите за църковна независимост; посредничеството на Портата при обсъждане на българския църковен въпрос; стълкновение в Неврокоп във връзка със спор на българите с владиката Агатангел (1866); искане за български владици в Дебър; слухове за отхвърляне властта на Цариградската патриаршия в Неврокоп и Котел (1866); искане на българите от Охрид и Битоля да се отделят от Цариградската патриаршия (1867); оставката на Али паша (1868); посещение на Нишавския владика Партений в София (1868); католическа пропаганда; Митхад паша и църковния въпрос; Франция, Англия и Русия и българския църковен въпрос; подготвена от Паисий Пловдивски апология на борбата на българския народ за църковна независимост и необходимостта тя да бъде отпечатана; оставката на Паисий Пловдивски и конфликтът му с М. Гююшгердан; нередовно изплащане на заплатите на българските представители в Цариград; положителна оценка за тяхната дейност там разговори на д-р Ст. Чомаков с френския консул в Цариград (1867); предстояща публикация на брошура на д-р Ст. Чомаков по църковния въпрос; отношенията между д-р Ст. Чомаков и Н. Геров; желанието на лорд Странгфорд да кореспондира с д-р Ст. Чомаков; ръкополагане на български свещеници в Пловдивско (1867); статии по българския църковен въпрос в „Courrier d'Orient“; народностен състав на отделните епархии; решаване на българския църковен въпрос 1870 г.; църковно-народен събор 1871 г.; тържествено посрещане на Панарет Пловдивски в Пловдив (1872); здравословното състояние на д-р Ст. Чомаков.

2. Развитие на учебното дело (1860—1878) — план на Ст. Чомаков за организиране на образователното дело у българите; учебното дело в Пловдивско (имена на учители, строеж на училища; организиране на

училищни тържества, преподавани предмети, благотворителни помощи за девическите училища, Н. М. Тошкович и училищното дело); дарения за училищата в Пазарджишко, Хасковско, Станимака и Воден; злоупотреби с пари на училището в Стара Загора: избор на училищно настоятелство в града; празнуване на празника на Кирил и Методий в Чирпан; учение на българи в чужбина (Роберт колеж, Медицинското и Военно училище в Цариград); изучавани предмети в тази училища; високите такси за обучение там; интерес на Дж. Блънт към учебното дело на българите (кореспонденция на Блънт с Й. Груев); отпечатване на учебници; учителска дейност на Серафим Сливенски; отхвърлено искане на Г. Вълкович да заеме преподавателско място в Медицинското училище в Цариград; читалището в Пловдив; сведения за Ат. Беляев, възпитаник на Московския университет — учител в Пловдив.

3. Националноосвободителни борби на българския народ — издевателства на турците след минаване четите на П. Хитов и Ф. Тогю през 1867 г.; арестувани и обесени българи в Русенско, Видинско и Свищов; изпратени на заточение в Диарбекир българи от Свищов; Мемоара на ТЦБК от 1867 г.; Критското въстание 1866 г.; Старозагорското въстание 1875 г.; амнистия за осъдените от Стара Загора участници във въстанието; Априлското въстание 1876 г. и извършените от турците зверства; използване хана на Чалъковци в Пловдив за затвор по време на въстанието; българската интелигенция и Априлското въстание 1876; анкетни комисии след въстанието; движение на руските войски към Пловдив 1878 г.; боевете около града; пожари и разграбване на имоти; настаняване на руски части в дома на Чалъков в Пловдив; изтегляне на турците от града; движение на бежанци; възмущение от решенията на Берлинския конгрес 1878 г.

4. Вътрешно- и външнополитическо развитие на България преди и след 1878 г. — избиране на Чалъков за член на Екзархийския съвет в Цариград (1874); настаняване на членовете на Международната комисия и на руски войници в къщата на Г. Чалъков в Пловдив (1878); предстоящ избор на генерал-губернатор на Източна Румелия; посрещане на кн. Алеко Богороди в Пловдив и срещите му с ген. А. Столипин (1879); назначаването му за генерал-губернатор; използване къщата на

Чалъков временно за канцелария на А. Богориди; забележки на д-р Ст. Чомаков по титлата и униформата на Богориди; изработен от д-р Ст. Чомаков устав-правилник по санитарно-медицинската част на Източна Румелия; назначаването на Н. Чалъков за секретар в Съдебния съвет (1879); назначаването на Т. Искров за председател на Пловдивски апелативен съд; уредба на Източна Румелия (Областно събрание, организиране на българската войска, избор на председатели на градските съвети, благоустрояване на Пловдив, строеж на шосета, жп линии и мостове и др.); дейността на д-р Ст. Чомаков като лекар в Източна Румелия; предстоящо основаване на Отоманска банка; руско училище в Пловдив за подготовка на преводачи; искане на българското население в Източна Румелия за намаляване на данъците; съдене на турци за извършени от тях престъпления и конфискуване на имотите им; разграбване на чифлика на Павел Куртович в с. Дермендере, Пловдивско; злоупотреби в Пловдивската община; абонамент на общината за в. „Courrier d'Orient“; предстоящо издаване на в. „Съветник“ и набиране на спомоществуватели; назначаване на французин — редактор на френската част на в. „Македония“; данни за в. „Турция“; дружество „Пчела“ (1881).

5. Стопанско развитие — недоволство от високите данъци и отказ на населението в Пловдивско да ги изплаща; увеличаване размера на беглика; събиране на данъците юшур и бедел; откупуване на данъка беглик; отглеждане на пашкули; търговия с коприна и пашкулено семе; цени на коприната; продажба на царевича, ориз, фасул, ечемик, просо, овес, жито и овнешки кожи; докарана от Гюмюшгердан в Пловдив машина за обработка на ечемик; оризищата на Чалъковци в Пловдивско; изписване на разсади от Марсилия; Узунджовски панаир; инсталиране на чарк за бичене на дървета; реколтата от лозята в Асеновград; клане на добитък; папукчийски и абаджийски еснаф в Пловдив; покупка на недвижими имоти и добитък от Г. Чалъков; отдаване под наем имоти, собственост на фамилията; парични взаимоотношения на Г. Чалъков с Хр. Тъпчилещов и К. Доганов; наследствени спорове; курсът на лирата; излизане от обръщение на книжните банкноти в Османската империя; разпространение на фалшиви банкноти в Цариград; търговска дейност на К. Иконому и направените от него дългове в Лайпциг; смъртта на К. Иконому; извършени от Гюмюшгердан злоупотреби.

Няколко документа (изложения, протоколи и др. (1860—1864) потвърждават дейността на фондообразувателя като пълномощник на българското население в Пловдивско — сведения за несъбрани данъци и дългове на някои села в Пловдивско; даване на титлата „Капуджи башъ“ на Г. С. Чалъков и др.

От дейността на фондообразувателя като член на Държавния съвет (1862 ... 1880) са запазени писма, устави, правилници и други, които съдържат сведения за: избирането му на тази длъжност (1868); удостояването му с орден „Меджидие“ — III и IV степен; съдопроизводството в Турция; закон за устройството на вилаетите и санджаците в Османската империя; избор на нови членове на управителните съвети на вилаетите; размера на заплатата на Г. Чалъков; размер и събиране на данъците в Пловдивско; арести след Старозагорското въстание 1875 и отправена молба от страна на жените на арестуваните за освобождаването им; недоволство на българите в Пловдив по повод обсебването на църквата „Св. Параскева“ от гръцки преселници; благотворителен конберт в полза на сираците и децата на преселниците в Цариград; състояние на моста на река Марица и необходимостта от ремонт и поправка на същия.

Писмо от 1864 г. документира дейността на Чалъков като член на съвета в Хасково.

Друга голяма част от запазените документи (1837 ... 1871) очертават стопанската дейност на фондообразувателя. В тях има данни за: ферман на султан Абдул Азис относно приетия ред за изкупуване на овцете по видове, както и техните цени; откупуване от страна на Г. Чалъков правото да събира данъка върху овцете в нахията Рупчос и в Пловдивско; условията, при които става това откупуване; начина на събирането на беглика в Северна България, Ниш, Тулча; събиране на беглика за 1856—1858 г. от съдружниците Ст. Т. Чалъков, Д. Мичора, Салчо Чомаков и Георги Чалъков; финансови взаимоотношения и спорове между тях; районите, в които действуват; общ баланс на събраната сума; несъбрани вересии; злоупотребите на Д. Мичора със средства на сдружението; съдебни спорове между съдружниците; събиране на десятъка от жито и грах в Пловдивско; предстоящ търг за откупуване на данъка върху дървения материал; разтуряне на съдружие с участието на Чалъков за притежание на дюкян в Цариград;

недвижимите имоти на Чалъков — мелници, работилници, бакалници; събиране на деветъка върху дребния добитък във Воденско; поупко-продажба на овце, жито, ечемик, фасул, ориз, вино и др.; разработване на оризищата в Пловдивско; продажба на бахар, грозде, кожи, кози и др. в Одрин, Самоков, Чирпан, Плевен, Враца и др.; клане на добитък в Пловдив; отдаване на пари с лихва; данни за Араповския манастир; дългове на Бачковския манастир; указания за лекуване на болести по добитъка; помощи за българското училище в Пловдив; споменават се даскал Зафиров от Пловдив, Златан Груев Кинов, Павел Куртович, Т. Кесяков, Г. Моравенов, Паисий Пловдивски, Хр. Тъпчилещов, Ст. Чалъков, Ст. Чомаков и др.

Запазени са и документални материали (1853—1874) във връзка с дейността му като член на Управителния съвет в Пловдив. Те засягат: провеждане на избори за членове на Управителния съвет в Пловдив; приходи и разходи на общината в Пловдив и на Българска екзархия (1873—1874); събиране на данъци в Пловдивско; увеличаване гюмрюка на еснафите в града; злоупотреби на турската администрация; издръжката на д-р Ст. Чомаков като представител на Пловдивската епархия в Цариград; избор на църковно настоятелство в Пазарджик; ръкополагане на свещеници в Пловдивско; помощи за училищата: гръцкото училище в Пловдив; строеж на църква в Брацигово; състояние на Араповския и Молдавския манастир край града; стопанската им дейност (продажба на добитък, кожи, вълна, зърнени храни, орехи и др.); опис на манастирските имоти; сведения за Т. Кесяков, Ц. Каблешков, П. Куртович, Ст. Попов, Д. Трайкович и др.

Единични документи осветляват дейността на Чалъков като член на комисията за избиране на чиновници (1879).

Обществено-политическата дейност на фондообразувателя е богато документирана.

От участието на Г. Чалъков в църковните борби (1860 ... 1870) са запазени брошури, писма, книги, разписки и пр., които съдържат сведения за: злоупотреби на гръцките владици и нежеланието на българското население от Пловдивско, Хасковско, Габровско, Търновско и пр. да ги признаят в епархиите си; искане на българите за отделяне от Цариградската патриаршия; заточаване на Паисий Пловдивски; събиране на помощи за цър-

ковното дело от Русия; ферман за обявяване на църковната независимост на българите през 1870 г.

Група документи (1859—1868) осветляват членството на фондообразувателя в Ефорията на Българското училище в Пловдив — имена на членове на ефорията; откупено от нея право да събира данъците за 1860 г.; изплащане на учителски заплати; девическото училище в града; изучавани предмети и набавяне на учебници за Пловдивското училище; податки за учителите Й. Груев, С. Зафиров, Игнатос, Николаев, Славиди и др.

Няколко документа (1871—1874), главно разписки, разкриват благотворителната дейност на фондообразувателя във връзка със строежа на Пловдивското училище.

Във фонда се съхраняват и разни материали във връзка с дейността на фондообразувателя. Те засягат: положението на българския народ под османско иго; събиране данъците от Пловдивска нахия (1850); дадени от Чалъков помощи за бежанци; строеж на църкви; финансови взаимоотношения и съдебни спорове с различни лица; дадени и взети пари с лихва; пускане в обръщение в Османската империя на банкноти с монетна стойност 2 млн. гроша; сведения за Н. Тълчилещов, Г. Груев, Доротей Врачански.

Запазени са и документи за членове от семейството на фондообразувателя: 1) Елисавета Чалъкова (съпруга) — единични документи (1907) съдържат биографични данни и сведения за материалното ѝ състояние (1838 ... 1874). Малобройната кореспонденция до нея (1871 ... 1901) е във връзка със здравословното състояние и смъртта на съпруга ѝ Георги Ст. Чалъков. 2) Стоян Георгиев Чалъков (син) — няколко документа (1869 ... 1977) съдържат биографични данни и сведения за материалното му състояние (покупко-продажби; наследствени спорове и финансови взаимоотношения; отдаване на имоти под наем; извършени укрепителни работи на острова на река Марица; данни за Араповски манастир и Кричимските манастири „Св. Врач“ и „Св. Богородица“. Запазените в кореспонденцията писма и телеграми (1850 ... 1888) са във връзка с укрепване на острова на р. Марица и продажбата на ориз. Разкрита е и дейността на Стоян Чалъков

като председател на Управителния съвет на Пловдивското окръжие (1878), съветник при Пловдивската префектура и член на Гражданското отделение на Пловдивското съдилище (1879—1889), Околийски началник в Карнобат (1886), оставката на М. Гюмюшгердан от длъжността съветник на Пловдивската префектура и назначаването на Ст. Чалъков на негово място; избирането му за член на Гражданското отделение на Пловдивското съдилище; уволняването му от длъжността околийски началник в Карнобат; определяне на данъка върху розовия цвят и събирането на децятъка от зърнените храни; обработване земята на избягалите турци; необходимостта да бъдат запазени черничевите дървета на острова на р. Марица; 3) Никола Георгиев Чалъков (син) — запазени са документи (1856 ... 1923) с биографичен характер. Кореспонденцията (1895 ... 1914) от и до него, чийто автори и адресати са Р. Алтънова, Е. Винарова, Хр. Тъпчилещов, Т. Тъпчилещов, А. Шопов и др. засяга: заслугите на Н. Чалъков за повдигане на земеделието в Пловдивско (обработване на земята с плугове и вносни машини, набавяне на сортови семена, осигуряване на специалисти от Англия и др.; заслугите на Г. Ст. Чалъков към Араповския манастир и църквата „Св. Ив. Рилски“ в Пловдив; договаряне на Н. Чалъков и Ат. Шопов от Пловдив с фирмата Грифит Бурнабат; дадени и взети пари в заем; наследствени спорове и водени съдебни дела във връзка с това; имотите на Чалъковци; Няколко заповеди илюстрират дейността на Н. Чалъков като секретар-писар в Българското училище в Цариград (1885) и секретар в канцеларията на Пловдивския съд (1879).

Друга група документи се отнася към наследници на Н. Чалъков и засяга: недвижими имоти на фамилия Чалъкови в с. Дермендере (дн. с. Първенец, Пловдивско) и Пловдив; отчуждаване на имоти в Пловдивско в полза на държавата; направени възражения срещу отчуждаването на чифлика в Дермендере; покупко-продажби; платени данъци: водени съдебни дела; направена делба между Стоян Чалъков и Никола Чалъков; обтягане отношенията между семейство Алтънови и адвоката Говедаров във връзка с уреждане на наследствените им дялове; отнемане на генералното пълномощно на Н. Бракалов за извършени от него

злоупотреби в хода на тези дела; подарена от наследниците на Н. Чалъков къща на Пловдивското сиропиталище; опис на имотите на Райна Алтънова в Пловдив; сведения за дейността на Иван Алтънов (син на Райна Алтънова) като служител на Външно министерство във Варшава; сведения за стопанската дейност на Н. Чалъков — отглеждане на цветя, тютюн, овощия; благотворителна дейност на рода на Чалъковци; данни за дейността на Н. Чалъков като секретар на Г. Кръстевич и кмет на гр. Пловдив; смъртта на Стоян и Никола Чалъкови. 5) Зоя Георгиева Бракалова (дъщеря) — запазената кореспонденция (1926) до нея е във връзка със заслугите на Стоян Тодоров Чалъков за построяване църквата „Св. Никола“ в Плевен. Единични документи (1926) осветляват благотворителната дейност на Зоя Бракалова, Райна Алтънова, Милка Золотович и Елиза Винарова. 6) Райна Георгиева Алтънова (дъщеря) — няколко документа (1924 ... 1938) съдържат биографични данни за нея и сведения за дейността на сина ѝ Иван Алтънов като секретар на българската легация в Цариград. Кореспонденцията, от и до нея (1929 ... 1941), чийто автори и адресати са Ив. Алтънов, Ст. Самоковлиев и др., засяга следните въпроси: съдбата на българите в Тракия след Първата световна война и слухове за предстоящото ѝ окупиране от Гърция; дейността на Г. Алтънов като директор на БНБ—Пловдив; изготвено от Райна Алтънова родословно дърво на рода Чалъковци; материално състояние на Ив. Алтънов; наследствени спорове; полски периодичен печат в България. Към дейността на Р. Алтънова се отнасят група документи (1934—1942), съдържащи отново данни за изработеното от нея родословно дърво на Чалъковия род, както и за събраните биографични сведения за отделни негови представители (Салчо Чомаков, Никола Чалъков, Г. С. Чалъков и др.). 7) Стоян Тодоров Чалъков (баща) — част от запазените документи (бележки, изрезки от вестници и др. (1848, б. д.) съдържат биографични данни за него. Друга неголяма група документи (1830 ... 1863) илюстрират материалното му състояние. Кореспонденцията (1843 ... 1849) до него е от Д. Мичора, Т. Христов и С. Чомаков и е свързана главно със стопанската дейност на Ст. Чалъков (дадени и взети пари в заем; покупка на недвижими имоти; уреждане наследствени

спорове; опис на имуществото след смъртта му и пр.). Дейността му като откупвач на данъка десятък в Пловдивско (1848—1849) също е документирана. Материалите засягат: доходите на имотите на бившите спехийски земи в гр. Пловдив и облагането им с десятък; събиране на десятъка от около 60 села в Пловдивско. 8) Тодор Стоянов Чалъков (брат) — запазените документи (сметки, разписки и др. от периода 1851—1863 г.) са във връзка с материалното му състояние (покупка на добитък, извършени разходи, парични взаимоотношения с различни лица, опис на имуществото му след смъртта му и пр.). 9) Мариола Мичора (сестра) — запазените документи са малко на брой. Некролог от 1896 г. е във връзка с годишнината от смъртта ѝ. Няколко свидетелства, писма и разписки (1861 ... 1905) са във връзка с материалното ѝ състояние (продажба на имоти, уреждане парични взаимоотношения с Антон Гюмюшгердан, спорове между наследниците на Стоян Чалъков и пр.) 10) Иван Алтънов (внук) — кореспонденцията до него (автори Б. Алтънов, Р. Алтънова, Е. Винарова и др.) (1920 ... 1945) засяга: дипломатическата кариера на Борис Алтънов; благотворителната дейност на Райна Алтънова; смъртта на Зоя Бракалова; отпечатване труд на Ив. Алтънов; съдбата на архива на Г. Ст. Чалъков; скъпотията във Виена; сведения за художника Никола Танев; Запазено писмо от 1928 г. е във връзка с дейността на Ив. Алтънов като главен секретар в Министерство на външните работи. 11) Димитрика Киряков (зет) — документите (1840) илюстрират материалното му състояние (продажба на имоти и постройки, намиращи се на острова на р. Марица). 12) Вълко Тодоров Чалъков (чичо) — единични документи (1840, 1853, б. д.) илюстрират благотворителната му дейност като ктитор на Рилския манастир. 13) Павел Куртович (чичо) — запазени са два документа от 1861 и 1866 г., разкриващи паричните му взаимоотношения с игумена на Араповския манастир х. Софроний. 14) Д-р Стоян Чомаков (братовчед) — преобладават материали (1843 ... 1863) с биографичен характер (дейност като лекар в Пловдив и представител на Пловдивската епархия в Цариград). Има данни и за рода Чалъковци и за джелепчийството в Пловдивско. Запа-

зната кореспонденция (1865 ... 1878) от и до него е предимно от личен характер. 15) Салчо Чомаков (братовчед) — два документа (1855, 1862) са във връзка с уреждане на парични взаимоотношения между наследниците на Салчо Чомаков; размера на десятъка върху зърнените храни за 1861—1863 г. Запазени са и две писма до него (от Д. Мичора — 1854 г. и П. Пловдивски — 1860 г.) във връзка със скъсване на връзките на пловдивчани с Цариградската патриаршия. Ферман на турски език от 1848 г. за право на свободно пребиваване на Салчо Чомаков и Георги Чалъков в Одрин е във връзка с търговската дейност на С. Чомаков. Има сведения и за съдружническата дейност на Г. Ст. Чалъков, Салчо Чомаков и Д. Мичора по откупуване на десятъка за 1848—1849 г. 16) Недельо Неделев (племенник) — в запазена брошура от 1924 г. могат да се открият биографични данни за дейността на Недельо Неделев като доброволец в Балканската и Междусъюзническа война 1912—1913 г., дейността му като адвокат, данни за интернирането му през 1921 г. от гръцките власти и завръщането му в България през 1923 г. и др. 17) Любомир Золотович (зет) — запазена телеграма от 1923 г. е във връзка със смъртта на Никола Н. Чалъков в Пловдив. 18) Константин Иконому (шурей) — запазени са документи във връзка с материалното му състояние (1848 ... 1889), които съдържат данни за: уреждане на парични взаимоотношения на К. Иконому и братята му с Н. Чалики, Т. Искров Кесяков и др.; наследствени спорове; недвижимите имущества на К. Иконому и пр. Кореспонденцията от и до него (1847 ... 1869) е свързана преди всичко с търговската дейност на К. Иконому (продажба в Европа и Америка на кожи от диви котки, бялка, норка, видра, рис, лисица, агнешки и др.); болести по добитъка и влошаване качеството на кожата; учение на дъщеря му в Цариград (1866) (изучавани езици, училищни такси).

Във фонда са запазени няколко копирни книги, които съдържат подробни данни за търговската дейност на Иконому: събиране и изпращане на кожи за продан в Лайпциг, Виена и Франкфурт; цените им; търговия с агнешки, свински, заешки, мечи, овчи, лисичи, вълчи, астраганени, кози, както и други видове кожи; предварително набавяне на тези кожи от Влашко, Родопите, М. Азия, Ал-

бания, Сърбия, Румъния и др. и сортирането им в Пловдив; продажба на кожени палта и шуби от Лайпциг на Узунджовския панаир; посредници в търговията с кожи; податки за панаирите в Сяр и Лайпциг; транспортиране на кожи от Ксанти за Лайпциг; търговия с ибришими; сметки и парични взаимоотношения; доставено от Япония семе от копринени буби; продажба на ориз; продажба на басма; търговия с пойни птици и бубено семе; продажба на розово масло в Лайпциг; търговия с дървен материал; цените му; фабриката на Ламби П. Георгиев; карантина във връзка с появилата се холера в Турция (1873); сметки и парични взаимоотношения с Г. Ст. Чалъков, Антон Чолаков, Тодор Ст. Чалоглу, Атанас Пазарджиклията, Елисавета Куртович, Хрисант Пловдивски, Павел Куртович, Вельо Стоянов, х. Калчо Хаджикалчев и др. 19) Султаница Иконому (балдъза) — запазените документи (1837) са във връзка с уреждане на парични взаимоотношения. 20) Георги Попилиев (тът) — документите (1841—1847) засягат уреждане на финансови взаимоотношения.

Ф. 783; 1093 док; 1835 ... 1880 г.; 2 инв. оп.; пост. 1977 г.; бълг., евр., гр., рус., ср. и чеш. ез.

НИКОЛА ПОПВАСИЛЕВ ЗЛАТАРСКИ

(Роден в 1823 г. — Златарица; починал в 1876 г. — В. Търново)

Възрожденски просветен деец, общественик, книжовник и участник в борбата за църковна независимост. Учи в родното си село и във Великотърновското гръцко училище, след което завършва взаимното училище в Габрово. Учител от 1843 г. във взаимното училище във В. Търново и член на Съвета на старейшините на църквата „Св. Никола“. Създава първия български училищен хор през 1844 г. Секретар на българската община във В. Търново през периода 1858—1876 г. и на Постоянния съвет на Търновската митрополия от 1859 г. Избран за капухея през 1865 г. Учредител и касиер на читалище „Надежда“. Известно време е ковчежник (касиер) в белнието (официалното кметство на града). Епитроп на Зографския манастир (1867). Редактира „Свиток Богородици или молитва пресвятия Богородица“ (1862).

Източници

За фондообразувателя: Бележити търновци. Биографичен и библиографски справочник за дейци, родени, живели и работили във Велико Търново през XII—XX в. С., 1985, 111—112; Драганова, Т. И. Димитров. Просветното и културно развитие на Търново през IX

век. — Във: Велико Търново през вековете .С., 1982, 205 и сл.; ЕБ. Т. 2, с. 734; Златарски, В. Принос към историята на училищното дело във В. Търново. В. Търново, [б. г.], 1—7; ИАНГ. Кн. 2, с. 941; Кисимов, П. Исторически работи. Моите спомени. Пловдив, 1897, 31, 60, 90, 93. Коледаров, С. Наши бележити съграждани. — Обществ. вестник Велико Търново, № 2, 1 юли 1927, с. 11; Тулешков, К. История на Великотърновското училище. Училището преди и във времето на Н. Златарски. — Обществ. вестник Велико Търново, № 12, 15 юни 1936, с. 87.

Публикации на документи: Златарски, В. Материали за историята на Българското възраждане. — Сб. НУНК, кн. 16, 1898, 1—32; Мисълта за откриване на Духовна семинария в Търново през 1860 год. и нейния неуспех. — Учил. преглед, 30, 1931, 954—976; Поп-георгиев, И. Материали по църковната борба. — Сб. НУНК, кн. 26, 1908, 13, 18—21, 23—30, 33—35, 38—39, 43—44, 47—48.

От автобиографичните материали са запазени направените от фондообразувателя бележки вероятно от минеял върху морално-етични теми.

Няколко разписки, бележки, продавателно (1861, 1863, 1870) съдържат податки за материалното му състояние.

Запазената кореспонденция от фондообразувателя е адресирана до отец Виктор, дякон Герасим и Пеньо Раданович и е във връзка с действията на гъркоманите във В. Търново след изгонването на гръцкия владика Неофит Византиос (1875); изпратените на Н. Златарски две френски енциклопедии от Димитър Актаров (б. д.); по лични въпроси и др.

Писмата (1849 ... 1875) във фонда са от: Д. Актаров, А. Анастасов, екзарх Антим I, протоирей Антим Хилендарски, Ст. Арнаудов, М. Бешков, Д. Брашован, Т. Бурмов, К. Василев, С. Василев, Г. Василидис, Г. Велешки, отец Виктор, поп Койчо Витанов, И. Гайтанджиев, К. Ганич, Ст. Ганчев, И. Гардюв, архим. Григорий, митр. Григорий Търновски, П. Дамянович, Н. Даскалов, Я. Деветаков, Н. Димитров, И. Димчович, архим. х. Донисий Михалцки, митр. Доротей Софийски; женско дружество във В. Търново; монахиня Евпраксия, дякон Евстати Хилендарски, А. Екзарх, Търновска епархия; йером. Епифаний, Н. Жеков, жителите на с. Миндя, гр. Станимака, с. Тенча, Ал. Златарски, поп В. Златарски, Г. Златарски, Н. Златарски, поп х. Теодосий и поп х. Йосиф Иваникови, митр. Иларион Ловчански и Кюстендилски, С. Илиев, проигумен Исая Хилендарец, йеродякон Йоан Зографски, йеродяков Йосиф Зографски, архиеп.

Иосиф Соколски, Ст. Карагъзов, З. Княжески, поп Теодор Койчев, йеромонах Констандий Рилски, Никифор Константинов, П. Кръстевич, Х. Куцаров, манастири — Зографски, Рилски и Хилендарски, Н. Марков, Д. Минчов, х. Николи Минчооглу, Митрополията във В. Търново, Митрофан Хилендарец, А. Михайлов, Н. Михайловски, Х. Михайловски, Д. Момчев, И. Момчилов, Настоятелство на българската църква в Цариград, Ц. Недев, Т. Ненов, поп Георги Ненчов, архим. Неофит, йеромонах Никифор Рилец, Б. Николов, Р. Нотова, Община — Г. Оряховица, П. Оджакъв, Н. Павлов, митр. Паисий Видински, Партений Хилендарец, йеромонах Пахомий, Ц. Пенчев, Г. Петкович, С. Петров, Поликарий Зографски, И. Попвасилев, поп Добри, поп Захари, поп Йоан, поп х. Кесария, иконом поп Петко, поп Стефан, поп х. Теодосий, Стефан Попов, М. Попович, К. Ранчов, С. Сапунов, С. Сарафов, Д. х. Н. Селвили, И. Симеонидис, Атанас и Михаил Симеонови, Български църковен синод в Цариград, Петко Славейков, Г. Славчев, М. Софрониев, проигумен Софроний, Хр. Станчов, архим. х. Теодосий Хорозов, П. Теодоров, архим. Теофил, Ст. Тошкович, монахиня Феврония, Никола и Йордан Хаджидимчеви, И. Хаджникономов, А. Хаджимаринович, Хаджимарков, х. Ц. Хаджицачев, А. и Х. Хесапчиеви, Я. Христов, Теодор Хрулев, Д. Цанев, Българска църква в Станимака, И. Чорапчиев, И. Шиваров, Т. Шишков и др. В кореспонденцията се намират данни по следните въпроси: 1. По църковни въпроси — покана от страна на Българската църква в Цариград към Н. Златарски да стане учител в българското училище със заплата от 800 гр.; определяне на деца, които ще изучават църковно пеене (1849); подготовката на момче от Цв. Недев с цел да пее в Цариградската българска църква (1850); отправена молба към Н. Златарски за избирането и изпращането на свещеник в Балчик; (1851); конфликтът на митр. Неофит Византиос с търновските и еленски чорбаджии, посрещането му в Българската църква в Цариград и срещата му с Хр. Тъпчилещов, П. Славейков и х. Николи Минчооглу, както и желанието на търновци да се освободят от него поради беззаконията, които е извършил в Търновска епархия и заменянето му с Иларион Макариополски; изпращането на печата на църквата „Св. Никола“ във В. Търново, изработен в Белград; работата, задълженията и условията, при които живее в Цариград П. Славейков като представител на Търновската епархия; предстоящо разглеждане в

меджлиса исканията на българите по църковния въпрос; посещението в Цариград на отец Иларион, епитроп Светогорски; начинът, по който се избира патриарх в Цариград (1857); отношението на игумена на манастира „Св. Пантелеймон“ към българския църковен въпрос (1858); водене на църковните служби в Солунската митрополия на български език; избирането на х. Н. Минчооглу за член на Събора; връзките на търновци с Хилендарския манастир; борбата за църковна независимост във Врачанска епархия и избора на български владика (1859); борбата на търновци против митр. Григорий Търновски; разногласия във връзка с прошенията, които Търновската епархия трябва да подаде до Великия везир, с цел признаване самостоятелността на българската църква; действията на гъркоманите в Търновска епархия, техните интриги срещу х. Н. Минчооглу и предстоящата среща на последния с Али паша; избирането на нов патриарх в Цариград; действията на Др. Цанков като униат; идеята за откриване на духовна семинария във В. Търново и привличането на Н. Рилски за учител в нея; направена обиколка на България от Великия везир; противоречията между Ил. Макариополски и х. Н. Минчооглу относно църковната борба и избирането на последния за търновски представител в църковната комисия в Цариград; участието на гр. Трявна в разрешаването на българския църковен въпрос; борбата на врачани за отстраняване на владиката Доротей от епархията; исканията на търновци по църковния въпрос, предадени в Цариград от Ил. Макариополски; посещение на Хилендарския манастир от поклонници; великденската акция от 3 април 1860 г. (1860); заминаването на отец Исая за Св. Гора; изнесена служба в българската църква в Цариград от Авксентий Велешки; заточаването на българските митрополити Иларион Макариополски, Авксентий Велешки и Паисий Пловдивски и подадения махзар от българите до Портата за тяхното освобождение; предложение относно изпращането от В. Търново на учителя Н. Михайловски или Георги Кабакчооглу и от Ловеч — на д-р Коста Павлов като представители за участие в работата на комисията по църковния въпрос в Цариград; интригите на митр. Григорий Търновски и борбата на габровци против него; отношението на Портата към българския църковен въпрос; имената на българските представители в Цариград; срещата на цариградските българи с Али паша във връзка с решаването на църковния въпрос; протест на шуменци срещу унията; пътуванията на йеромо-

нах Пахомий до Цариград във връзка с българския църковен въпрос и изнесената от него служба в габровската църква; анатемосването на Иларион Макариополски от гръцкия патриарх; издадения ферман от Патриаршията и прочитането му в църквата „Св. Никола“ от учителя Никола; отправени обвинения срещу митр. Иларион Ловчански и неговото желание да се премести в друга епархия; протест на няколко Светогорски манастири против цариградския патриарх Григорий VI; изготвен махзар от Паисий Видински срещу българите; изпращането на Н. Михайловски като представител на търновци в Цариград; поведението на униатите д-р Миркович и Др. Цанков; събирането на владичината от селата в Свищовско (1861); молба от Рилския манастир до Н. Златарски за оказване подкрепа на дякон Кирил от същия манастир; разширяване на метоха във В. Търново (1862); смъртта на отец Софроний Хилендарски в Русия; направен превод от Евстати Хилендарски на съчинение, писано от Филарет Московски, и разпространението му в България; намерението на Портата да издаде решение относно назначаването на български владици в епархиите; положението на българските монаси в Хилендар (1863); състоянието на свещениците, заточени в Диарбекир, и молбата им към Н. Златарски за помощ; събиране на помощи за Хилендарския манастир от Врачанско (1864); изпращането на щампа от Зографския манастир на Н. Златарски; извършени злоупотреби в същия манастир; развитието на лечителската дейност в Рилския манастир; спор между таксидиотите отец Кирил и отец Йоан от Рилския манастир; създаване на общежитие за иноците на Хилендарския манастир; молба от жителите на с. Миндя и гр. Станимака за събиране на помощи от Търновската община за училищата и църквите им (1866); изпратени книги с богословско съдържание от Иларион Макариополски до Н. Златарски, с цел да се раздадат в Търновската епархия; дейността на фондообразувателя като епитроп на Зографския манастир; желанието на Йосиф Соколски да се завърне в България и изпращането от Киево-Печорската лавра на Н. Златарски „акатист (богослужебна книга с хвалебствени песнопения) на Св. Великомученица Варвара“ (1867); исканията на българите във връзка с църковния въпрос, подадени до Портата; оттеглянето на митрополитите Доротей Софийски, Иларион Ловчански и Панарет Търновски от лоното на Патриаршията; отправени писмени покани до българските

епархии да изпратят представители в Цариград във връзка с изработването на устава на българската църква (1868); предложението на Йосиф Соколски да се изпрати калугерка от девическия манастир в Габрово на учение в Киев; избирането на отец Теодосий и поп Димитър като представители на Ловчанска епархия в Цариград; дейността на българо-гръцката комисия в Цариград с членове от българска страна: Гаврил Кръстевич, х. Иванчо х. Пенчович и Георги Чалъкооглу; проведена среща на българските представители с Али паша във връзка с разрешаването на българския църковен въпрос; посещението на митр. Доротей Софийски във В. Търново с цел освещаването на църкви; ръкополагането на Боню Стоянов, Илия Андреев, дякон Герасим, Ганчо Тодоров и х. Панайот Ганчов за свещеници; освещаването на църква в Берковица; избирането на епитропи на Зографския манастир (1869), издаването на фермана за самостоятелността на българската църква; изборът на Временния смесен съвет и неговите членове; съставяне устава на Българската екзархия, споровете около границите ѝ и позицията на П. Славейков по този въпрос; молбата на поп Георги Ненов да служи в църквата „Св. Никола“ във В. Търново; желанието на жителите от Бахрек махала към с. Нейковци, Габровско да построят дървена църква (1870); гонения на свещеници в Търновската епархия; позицията на търновските представители на Събора в Цариград; определяне на сумата от 220 турски лири, която трябва да се събере от селата на Търновската епархия като помощ за Българската екзархия; ръкополагането на Никола Герчев от с. Блъсковци, Великотърновско за свещеник; отношението на П. Оджакوف към Т. Икономов и П. Славейков и молбата му да се изпратят на Лясковския манастир „Св. Петър и Павел“ 20 екз. от книгата „Каноническо право“ (1871); пристигането на х. Н. Минчооглу във В. Търново; посещението на търновските села от Антим I, избирането му за Български екзарх, предстоящата литургия, която ще отслужи пред владичите в Цариград и ръкополагането от него на поп Стефан Христов; посрещането в Габрово на Иларион Макариополски като търновски митрополит; съставянето на махзар от ловчанлии във връзка с искането им да бъде назначен български владика; молба от А. Хаджимаринович към Н. Златарски за съдействие пред Иларион Макариополски за получаване на разрешение за строеж на църква при манастира „Св. Николай“ в с. Конаре, Пловдивско;

събрани пари от българските села за Епархийския съвет в Цариград; исканията на българския народ по отношение на църковния въпрос (1872); разрешение от Портата за избирането на първия български патриарх; участие на Недьо Жеков в делегацията за посрещането на екзарх Антим I; за мощите на Св. Гавраил Лясковски; молбата на архим. Теофил към Н. Златарски да препоръча архим. Кесарий за представител на Ловчанската епархия в Цариград; изпратените от митр. Паисий Видински на фондообразувателя четири църковни книги от акта на Великия църковен събор, преведени от него и напечатани на български език (1873); дадено съгласие от страна на Търновската епархия да се проведе събор на свещениците от Никополската каза и др. 2. По училищни въпроси — следването на българи в Одеса (1850); данни за разпространението на учебници в страната ни (1851, 1852, 1854, 1858); сведения за Михалаки Константинов, учител по турски език в Габровското училище (1852); дадени 8000 гр. от поп Илия за възстановяване на изгорялото училище във В. Търново; изпратен отчет от Габровското училище на Одеското настоятелство; продажба на книги от Теодор Хрулев в Търновската епархия (катехизис, български и руски буквар, нравствена философия, българска граматика, църковна история, всеобща история, правоучение, калиграфия и детинско наставление); молба към фондообразувателя да препоръча учител за взаимното училище в Свищов (1857); за учителската дейност на Н. Златарски; желанието на Н. Михайловски отново да заеме учителско място във В. Търново; сведения за Сливенското училище и успеха на Атанас Карагъзов; броят на учениците в Хасковското училище; учението на Стефан Генчев Сарафов в Духовната семинария в Одеса и неговата издръжка (1858); интересът на Димитър Брашован към песнопойката на П. Р. Славейков; статията на Енчев във в. „Турция“ за взаимоучителния метод; сведения за гръцкото училище на о. Халки; статия на Т. Бурмов срещу учителя Станчо Арнаудов и протеста на габровци във връзка с това (1859); събиране на сведения от Теодор Хрулев за броя на манастирите, селата, църквите и др. в Търновска каза, необходими му за съставянето на Окръжна география за деца (1860); желанието на Ст. Сарафов да продължи образованието си в Москва; сведения за Георги Славчев, ученик на Н. Златарски; проведен изпит в Габровското училище; следването на Атанас Симеонов в Русия; завръщането на Илия Хрис-

тов в България и определянето от Одеското настоятелство да заеме учителско място в Габровското училище; искането да се изпрати българска девойка да учи в Одеса, след завръщането на която да бъде назначена за преподавател във В. Търново (1861); напускане на Габровското училище от Цв. Недев (1862); събиране на спомоществатели за френско-българския самоучител; сведения за таксите в Роберт колеж; състоянието на Габровското училище след напускането му от Т. Бурмов (1863); арестуване на габровски учители след излизане на статията на учителя Георги Проданов във в. „Турция“ (1865); срещата на Цв. Недев с одеските попечители на Габровското училище и печатането на история на същото училище заедно с П. Р. Славейков (1866); необходимостта от назначаването на директори и общински надзиратели във всички училища в Ловешко; молба до Н. Златарски за изпращането на учебници за новопостроеното училище в Станимака (1867); приемането на 20 българи, между които е и Георги Златарски, на учение в турския лицей в Галата сарай; методите на преподаване в Габровското училище (1868) и евентуалното назначаване на френския възпитаник Лука Нейчев като учител в него; молбата на Йоан Зографски към Н. Златарски за изпращане на славянска граматика (1869); желанието на Спиридон Петров да стане учител във В. Търново; предвижданията на П. Оджакوف за добрата разпродажба на български книги в Одеса (1870); настаняването на пристигналите в Одеса търновци, вероятно с цел учение; приемането на Иван Семерджиев в Херсонската семинария в Одеса; невъзможността да се приеме на учение Елена Хаджиангелова, учителка от Севлиево; въвеждането на турски език при преподаването в медицинското училище в Цариград (1871); поставената драма „Невенка“ (на ученика Константин Величков) и „Георги, противник на господаря си“ от учениците в медицинското училище в Цариград, с цел събраните средства да се дадат на Македонската дружина; изпращането на Георги Златарски да се учи в Русия (1872); честване на братята Кирил и Методий от българските ученици в Загребската гимназия (1875) и др. 3. По разни въпроси — пребиваването във В. Търново и Габрово на първия български фотограф — Панайот Иванов от Калофер (1853); продадени календари от Н. Златарски (1855); изпращането на търговско ръководство на фондообразувателя (1858); отношението на Станчо Арнаудов към П. Р. Славейков;

мнението на Т. Бурмов относно противонародния характер на вестниците, които се получават във В. Търново; положението на българите в Солун; наследството на Иван Корфанозов, Михаил Кефалов, отец Иларион от Хилендарския манастир и д-р Николо Пиколо (1859, 1866); сведения за разпространението на в. „Цариградски вестник“ в Търновска епархия и събиране на спомоществатели за същия вестник; направена обиколка на България от Великия везир; изпратени лекарства до фондообразувателя с указания как да се ползват (1860); съобщение, че гръцкото списание „Вретаникос Астир“ се получава от Арнаудов от Габрово; посещението на Рачински във В. Търново и стълкновенията му с търновци; сведения за дюкяна на Муткуров във В. Търново; имената на спомоществателите от Г. Оряховица за „Български книжици“; завръщането на Илия Христов от Русия в Габрово; намерението на Ив. Недев да отвори фабрика за бубено семе (1861); извършване на продажба на деца (1862); избирането на Н. Златарски за капукехая (1865); набиране на спомоществатели за в. „Време“ (1866); молба на женското дружество във В. Търново до Н. Златарски за присъствие на негова сбирка; разпространението на в. „Право“ във В. Търново и неговите спомоществатели (1869); сведения за Славянското общество в Одеса; проведена среща на Н. Михайловски с членовете на Ефорията в Букурещ: Хр. Георгиев, д-р Атанасович, д-р Протич и Панарет Рашев във връзка с отваряне на болница във В. Търново и издръжката на училище в същия град (1871); изпратени народни песни на Н. Златарски (б. д.) и др.

Учителската дейност на фондообразувателя (1865—1866) е представена от запазените сметки във връзка с годишните заплати на търновските учители Н. Михайловски, А. Гранитски, Ил. Шиваров, Г. Коджаоглу, Давид Хаджипенков и др., както и събраните средства за училищата във В. Търново от петте градски църкви и от различните еснафски сдружения.

Дейността му като секретар на българската община във В. Търново е отразена в писма, продавателни, бележки, постановления, разписки и др. (1835 ... 1875) със сведения за забрана на някои български обичаи, свързани с изразходване на големи парични средства (1835); извършена продажба на къща във В. Търново от кожухаря Драган Минчов на памукчия-

та Димитър Симеонов и на дюкян от х. Минчо от с. Патреш на Недялко и Иван Памукчиеви; молба на търновските граждани до Хр. Георгиев и Иванчо х. Бакалооглу за отпускане на средства, необходими за подържане на училищата и откриване на болница във В. Търново; избирането на йеромонах х. Харитон за таксидиот на Търновската епархия (1859); извършени грабежи, убийства, обири и изнасилвания от турци над българското население в Търновската каза (1860—1861); подаден протест от търновските граждани срещу действията на Патриаршията; непризнаване на гръцките владци и събиране на владичината; признаване на Н. Михайловски като представител на Търновската епархия в Цариград; поведението на Иванчо Димчов като представител на Габровската община в Цариград; изпратени църковни вещи от игумена на Капиновския манастир за новопостроената църква в с. Златарица; разпределяне на наследствата на Стоян Пенев (1861) и Марко Коев (1862); условията относно съставяне на дружество за продажба на бубено семе (1862); уволнение на учителите Илия Христович, Игнат Иванов и Сава Илиев от Габровското училище; проверка на сметките на Иванчо Димчов от Габрово (1865); събиране на помощ от търновските църкви и граждани за Никола Топалов, изпаднал в тежко материално състояние (1866); договарянето от страна Търновската община със Симеон Симеонов за заплащането му във връзка с изработването и позлатяването от него на големия кръст и изографисването на църквата в с. Добри дял (1867); ръкополагането във В. Търново на Илия Андреев, дякон Герасим, Ганчо Тодоров и х. Панайот Ганчев за свещеници (1869); избирането на отец х. Теодосий, игумен на Калифаревския манастир, за църковен епитроп на Търновската община; интригите на гръцки духовник в Котел и желанието на общината той да бъде заменен с друго лице; ръкополагането на Иван х. Кръстев и Атанас Върбанов за свещеници (1870); молба от лицата, затворени за участие в Търновското съзаклатие от 1862 г. до Търновската община относно тяхното освобождаване; назначаването на поп Теодор за църковен епитроп на Никополската община; разцепление между членовете на Ловчанската община във връзка с избора на епархийски владика (1872); завещанието на хаджи Димо, писано от Никола Златарски; разпространени слухове около личността на архим. Кесарий, представител на Ловчанската епархия в Цариград (1873); създаването на

градската община във В. Търново и въпросите, които предстои да разрешава; молба до Търновската ефория в Букурещ за отпускане на средства относно откриване на ново училище във В. Търново; учението на българи в чужбина (б. д.) и др.

Във фонда се пазят и материали във връзка с дейността на Никола Златарски като секретар на Постоянния съвет към Митрополията във В. Търново (1850 ... 1872): тропар в чест на братята Кирил и Методий (1850); каталози на вилите (1864—1866); свидетелство за служенето на поп Дионисий като игумен на Свищовския манастир (1866); получена сума от Никола Русев във връзка с поетото от него задължение да нарисова икона за църквата „Св. Богородица“ в с. Кованлък (1868); желанието на жителите на с. Тодювци да се назначи поп Никифор за свещеник на селото (1870); по парични въпроси и др.

Запазеното свидетелство от търновските жители относно неморалното поведение на Христо Стоянов, член на грънчарския еснаф (1865) е свързано с членството на фондообразувателя в съвета на старейшините при църквата „Св. Никола“ във В. Търново.

Печатното обявление и подписка са във връзка с намиране на спомоществатели за предстоящото препечатване на две книги в Белград (1846) и издаването на български вестник в Цариград под названието „Съветник“ (1862).

Документалните материали от, до и за членове от семейството на Н. Златарски се отнасят до:

1. Аастасия Николова Златарска (съпруга) — писмо до нея от Стефан Златарски с данни за учението му във Военната академия в Петербург (1879);
2. Александър Николов Златарски (син) — кореспонденцията му до Георги Тошев е от търговски характер (1874), а тази до него отразява здравословното състояние на Георги Златарски (1874) и учението на Васил Златарски в Петропавловската духовна семинария (1880); благотворителната му дейност е разкрита в разписката за внесена от него сума за подпомагане на благотелно братство в Цариград (1872);
3. Стефан Николов Златарски (син) — от

личен характер са писмата до него с автори Александър и Васил Златарски; 4. Васил Николов Златарски (син) — кореспонденцията (б. д.) до него е от Х. Константинов, съдържаща сведения за Никола Златарски; дейността му като професор по история — запазен е направен препис (б. д.) на търговска грамота от 1309 или 1394 г., съставена в Дубровник от името на Костадин и дадена на Ксения¹; между запазените печатни материали се намират следните книги: „История русской церкви“ от Е. Голубински (1880, 1881); „Дневник писателя“, ежемесечно издание на П. Оджаков (кн. 1, 1881); „Обичайно наследствено право“ от П. Оджаков (Русе, 1885); „История на българското право“ от П. Оджаков. (Русе, 1893, 1894); Част от френско-български речник (б. д.) и др.

Към документалните материали от, до и за други лица се отнасят писмата от йеродякон Аркадий Зографски (1856), Иван (б. д.), поп Никифор Митрополски (1873), Кире Станчич (1868) и др. до Йоан Василевич, х. Паисий, отец Гаврил, Търновската митрополия и др. относно свещеничеството на отец Гаврил, получаване разрешение за женитба, търговски и лични въпроси.

Ф. 784; 307 док.; 1870 ... 1906 г.; 1 инв. оп.; пост. 1977 г.; части от фонда — в ОДА — Русе, ф. 43 к. (оп. 1, а. е. 20, л. 6; а. е. 23, л. 56)

ГЕОРГИ АНТОНОВ КЪРДЖИЕВ

(Роден в 1854 г. — с. Арбанаси, В. Търновско; починал в 1907 г. — София)

Публицист, учител и представител на радикалсоциалистическото течение на дребнобуржоазната икономическа мисъл. Брат на Т. Кърджиев и Н. А. Кърджиев. Учил в Белградската духовна семинария (1871—1873). Учителствувал в Русе, Разград, Казанлък, Карлово, Сливен, Пловдив, София, Видин и Варна (1873—1903). Народен представител в XI и XII ОНС (1901—1903). Сътрудник на сп. „Училище“ (1873—1874). Редактор — издател на вестниците „Варненский вестник“ (1880—1881), „Работник“ (1881), „Братство“ (1881—1882, 1884), „Напред“ (1885—1891, 1901—1902), „Деятел“ (1891) и др. Преводач. Осъждан няколкократно за престъпления по печата (1887—1894).

¹ От направената справка се установи, че такава грамота не е описана или публикувана. Съществува съмнение за автентичността на оригиналния документ, съдейки и по палеографските данни на правописа на грамотата.

Източници

За фондообразувателя: БВИ. Е., с. 372; Драганова, Т., Й. Димитров. Книжовници от Търново... — ГМСБ, кн. 7, 1981, 115—117; ЕБ. Т. 3, с. 675; Иванов, Ю. БПП, с. 403; Стоянов, М. БВК Т. 1, 226—227; Некролог. — Училищен преглед, 1907, № 1, с. 80.

Недовършените автобиографични бележки (б. д.) на Кърджиев съдържат данни за: място и дата на раждане, семейна среда, учение; поминък на населението в с. Арбанаси, Търновско; търговия с кожи, памук, сапун и други манифактурни стоки; преселване на семейството в Русе (1860); учебното дело в Русе през Възраждането; намеренията на Русенската община да изпрати Кърджиев в Медицинското училище в Цариград като неин стипендиант (1868); отказа на фондообразувателя да усвои тази стипендия; учението му в Белградската духовна семинария (1871—1873); учителска дейност на Кърджиев в Оряхово (1873—1874).

Запазени са и животописни бележки и свидетелства с биографичен характер, които съдържат данни за: дата и място на раждане; семейна среда; преместване на семейството в Русе; въвеждане на звучната метода в Русенското училище (1860); учение в Белград (1871—1873); учителстване на Кърджиев в Русе (1873—1875), Казанлък (1882—1883), Карлово (1883—1884), София (1884, 1895—1907), Пловдив (1887), Сливен (1887); дейността му като печатар в печатницата на Дунавската област (1868—1869); убийството на Антон Сапунджията (баща на фондообразувателя); търговия със сапун в Русенско; сведения за Старозагорското въстание 1875 г. и Руско-турската война 1877/78 г.; дейност на читалище „Развитие“ — Разград; участие на фондообразувателя във Временен педагогически курс в Русе (като преподавател) (1879—1880); дейността му като секретар на Русенския окръжен съвет и член на Варненски окръжен съд (1880), секретар на Кодифициалната комисия в София, началник на канцеларията на Народното събрание (1894) и настоятел на столичните общински народни основни училища (1894—1896); кандидатурата на Кърджиев за народен представител от околия Казанлък в 1893 г. (заедно с К. Бозвелиев); членуването му в дружеството на гимназиалните учители в София; преводаческа дейност; сътрудничество в сп. „Читалище“, в. „Бълга-

рин“, „Братство“ и „Прогрес“ — Пазарджик, сп. „Наука“ (1882—1883) и сп. „Учител“; издаване на „Варненски вестник“ (1880—1881), в. „Напред“ (1886), в. „Работник“ (1881) в. „Деятел“ (1891), в. „Обзор“ (1903); осъждането на различни срокове затвор на фондообразувателя за „престъпления“ към печата (1887—1894); издаване на „Свято дело на българското освобождение“ от Г. Кърджиев; връзки на фондообразувателя с Д. Благоев, Ив. Вазов, К. Величков, Ал. Константинов, Ст. Михайловски, Н. Пашич, В. Пелагич, Д. Петков, Я. Сакъзов, Ст. Стамболов, Н. Сукнаров, Др. Цанков и др.; издаване на „Руско-български речник“ (1893).

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя са запазени няколко квитанции и бележки по отпечатването на кн. 1—6 от „Записки по мисълта и живота“ в печатницата на „Либералний клуб“ (1893).

Кореспонденцията от фондообразувателя е малобройна (писмо до Ф. Ага (1902) и до Фердинанд I (1906) и засяга следните въпроси: съдбата на българите в Македония; предстоящ юбилей на Хр. Г. Данов (1906) и заслугите му за учебното дело; изготвена от Кърджиев статия за Данов в сп. „Преглед“ и др.

Автори на писмата до фондообразувателя са: А. Т. Балан, Д. Благоев, Ил. Блъсков, С. Бобчев, К. Бозвелиев, Ив. Вазов, Н. Владикин, Йордан Дечев, С. Добрович, Т. Китанчев, П. Кърджиев, Н. Кърджиев, Ал. Людсканов, Хр. Максимов, Гр. Начович, Н. Обретенов, Пашич, В. Пелагич, Д. Петков, Д. Ризов, Ив. Свирачов, П. Ставрев, З. Стоянов, Д. Христов, Д. Цанков и др. Те пишат по следните въпроси: публицистична дейност на фондообразувателя във в. „Напред“ — изпращане на статии за публикуване във вестника; разпространяването му в Шумен, Казанлък, Цариград, набиране абонати, характер на вестника, сътрудници; характер на вестниците от 80—90-те години на XIX в.; назначаването му за учител в Разград (1887) и Сливен (1887); отправени до него покани за изнасяне на сказки; арестуването на Кърджиев и съденето му; поставянето по-късно на въпроса за помилването му (1890); състояние на учителското дружество във Видин (1889); устав на дружеството; намерения на местните учители да издадат свой вестник (1889); дейност на Д. Благоев като директор на Видинската реална гимназия (1889); здравословното състояние на Вела Живкова и детето на Благоев; сътрудничеството на Благоев във в. „Напред“ (1890); проникване на

социалистическите идеи в Европа и в частност в България; връзки на Кърджиев със сръбски радикалсоциалисти (1890); връзки на Кърджиев с Тр. Китанчев; превод на някои произведения на В. Пелагич от сръбски на български език (1889); заминаване на Н. Кърджиев за Франция, с цел постъпване на учение в земеделско училище и Агрономически факултет в Париж; учение на Н. Кърджиев в земеделското училище в Крижевац (Сърбия) (пр. 1891) и дейността му като преподавател в Земеделското училище в Русе; системата на обучение във Франция; земеделски училища там; учение на Н. Кърджиев в Монпелие като стипендиант на Русенска окръжна комисия; абониране на Н. Кърджиев за френски вестници и списания; изучаване на социалистическото движение като учебна дисциплина във висшите училища във Франция; избори за градски съвети в Париж; връщане на Н. Кърджиев в България (1893); трудовете на Н. Кърджиев: „Филоксерата, или лозовата въшка“, „Ръководство по училищни градини“, „Ново земеделие“ и др.; посещение на германски агрономи в България с цел изучаване на страната в земеделско отношение; сказки, вечерни и неделни училища за земеделското население; земеделски каси и земеделско движение; сведения за в. „Сеяч“ — Варна и за „Винарско-земеделски вестник“ — Плевен; сътрудничеството на фондообразователя във в. „Учител“ (1902); кандидатурата му за народен представител от Русенско (1902) и Разградско; сведения за в. „Средец“, сп. „Целина“ (1893), в. „Социалдемократ“, в. „Независимост“, „Пряпорец“ и „Търновска конституция“, сп. „Мисъл“; политическо развитие на България 1878—1894 г.; управление на Ст. Стамболов; Съединението на Княжество България и Източна Румелия (1885); политическа криза в България 1886—1887 г.; сръбско-български отношения; Сръбско-българска война 1885 г.; българо-руски, австро-гръцки и австро-турски отношения; посещение на сръбския крал в България (1897); оценки за творчеството на Ст. Михайловски и Ив. Вазов; литературни опити на Владикин и сътрудничеството му във в. „Напред“ (1897); негови мисли, критики и впечатления от някои български автори; преводаческа дейност на братя Владикин; преводаческа дейност на Хр. Максимов; сведения за П. Каравелов, Др. Цанков, Г. Хаканов, П. Славейков, Р. Петров, К. Стойлов, д-р Ст. Данев, З. Стоянов, Ст. Заимов; учение на българите във Франция (1893), в Одеския математически факултет (1890) и в Московската земеделска академия

(1890); дейност на клуб „Разградска седянка“ (1887); учителски събори в Русе (1898); учението на Д. Ризов в Лиеж и публицистичната му дейност.

Малка група документи (списъци, бележки, заповеди и др. от годините 1895—1904) илюстрират учителската дейност на фондообразователя. Те засягат следните въпроси: дата и място на раждане; учение в Русе и Белград като стипендиант на сръбското правителство (1871—1873); отнемане на стипендията; напускане на Белград; учителствуване в Русе (1872—1875), Разград (1875—1877), Казанлък (1882—1883), Карлово (1883—1884), Сливен (1887), Пловдив (1887), Видин (1899), София (1895—1902); Правилник за вътрешния ред на Първа софийска мъжка гимназия (б. д.); рецензиране на учебници и книги за III и IV клас от страна на фондообразователя (1895); дейност на Кърджиев като секретар-писар към Русенския окръжен съд (1887) и към Варненски окръжен съд (1880), както и като секретар на Кодифициалната комисия в София (1884), Началник на канцеларията при Народното събрание, настоятел на столичните общински народни училища (1894—1896) и преподавателска дейност във Варненски педагогически курс в Русе (1879); процеси срещу фондообразователя за „престъпления“ по печата (1890); библиография на трудовете на Кърджиев; превод на брошури на Васа Пелатич; написване история на началното училище в Разград и др.

От творческата дейност на фондообразователя са запазени група бележки и ръкописи (1881—1906), между които „Критика на нравствеността“, „Политически затворници в руските затвори“, „Колонизатори и цивилизатори в Африка“, „Обществено стопанство“ и пр.

Дейността на Кърджиев като журналист е представена от няколко ръкописа, писма и заповеди (1891... 1903), съдържащи данни за: включването на фондообразователя в редакционна комисия във връзка с издаването на литературно-исторически сборник за 50-годишния юбилей на сп. „Любословие“ (1897); предложение за издаване на нов вестник — „Слънце“; спиране на в. „Братство“ от 1897 г.; изложение на Ат. Узунов до редакцията на в. „Работник“ за ползата от военнотехническото изкуство на бойното поле; редактирането на в. „Напред“ и в. „Обзор“ и др.

С общественно-политическата дейност на фондообразувателя са свързани значителен брой документи от периода 1894—1921 г. Те засягат: кандидатурата на фондообразувателя за народен представител; сесии на Народното събрание; необходимостта от съставяне на археологическо дружество в България; избирането на Кърджиев за член-основател на дружеството на българските публицисти; участие в работата на Педагогическото дружество; избирането на фондообразувателя за член на Училищното настоятелство на българските основни училища в столицата; 35 г. юбилей на читалище „Развитие“ в Разград (1869—1904) и дейността на фондообразувателя като секретар на читалището; избирането на фондообразувателя за помощник на управляващия народната драматическа трупа „Сълза и смях“; юбилеен лист за 25 г. от Априлското въстание; програмата на Демократическата и на Радикалната партия в България.

Ф. 785; 83 док.; 1902 ... 1943 г.; 1 инв. оп.; пост. 1977 г.¹

ИВАН МИХАЙЛОВ БЕЛЕЖКОВ (ПОПФИЛИПОВ)

(псевд. Асен)

(Роден в 1864 г. — с. Годлево, Разложко; починал в 1944 г. — с. Годлево, Разложко)

Деец на националноосвободителното движение на българите в Македония и Одринско след Берлинския конгрес 1878. Завършва Солунската мъжка българска гимназия. Учител в родното си село, Разлог, Банско, Неврокоп, Мелник, Лъджене и др. Член на ВМОРО от 1895. Началник на пограничния пункт на ВМОРО в Батак и Лъджене (1902—1903).

Източници

За фондообразувателя: Гоце Делчев. Писма и други материали. Изд. и подготвил за печат Дино Кьосев. С., 1967, с. 223; Мирчев, Б. Псевдоними на дейци... — Изв. Инст. истор. Т. 25, 1981, с. 360.

Публикации на документи: Гоце Делчев. Писма и други материали. Изд. и подготвил за печат Дино Кьосев. С., 1967, 223—233; Гоце Делчев. Спомени. Документи. Материали. С., 1978, с. 320; Томов, Л. Две писма на Гоце Делчев. — Илюстрация Илинден, 4, 1931, № 6 (36), 6—8; Томов, Л. Лука поп Теофилов. — Илюстрация Илинден, 4, 1932, № 8 (38), 8—9.

¹ Получен от БАН, където е имал сигнатура НА—БАН, № 100 К.

Документите от фонда (телеграми, писма, списъци) отразяват дейността на Ив. Бележков като началник на пограничния пункт на ВМОРО в Батак и Лъджене (1902—1903).

В телеграми от Ив. Бележков до Г. Делчев и Еф. Чучков има сведения за изпращане на оръжие и четници (1902—1903).

В документите, изпратени до Ив. Бележков от М. Бахметева, Н. Бояджиев, Г. Делчев, В. Илиев, А. Колчагов, С. Малеров, Г. Петров, К. Пърличев, Хр. Татарчев и др., има данни за: бежанци и тяхната прехрана (1903); наставления на Задграничното представителство на ВМОРО, изпращане и доставяне на оръжие; уреждане на спорни въпроси с митническите власти (1903); уточняване на пароли; преминаване на четници (1903); разпределение на оръжието, съхранявано в пограничния пункт; отношенията между ВМОРО и ВМОК (1902—1903) по време на Горноджумайското въстание (1902) и в навечерието на Илинденско-Преображенското въстание (1903); посрещане и изпращане на курниери и др.

Ф. 786; 3 док.; 1853 г.; 1 инв. оп.; пост. 1977 г.

ЙОРДАН ХАДЖИКОНСТАНТИНОВ ДЖИНОТ

(Роден около 1818 г. — Велес; починал в 1882 г. — Велес)

Възрожденски книжовник и просветител. Учил във Велес, Самоков и Солун. Открива частно българско училище във Велес (1840 г.). Учител в общинските училища във Велес, Скопие и Прилеп (1844—1860 г.) Борец против асимилаторските домогвания на гръцкото духовенство в Македония. Активен сътрудник на в. „Цариградски вестник“ (1848—1862 г.).

Източници

За фондообразувателя: БВИ. Е., с. 351; ЕБ. Т. 2, с. 299; Жерев, Ст. Български възрожденски книжовници от Македония. С., 1983, с. 166; Иванчев, Д. БП П. Т. 2, с. 484; Каракостов, Ст. Миндалото на театъра в Македония. — Българска мисъл, 1942, № 4, 241—250; Стоилов, А. Български книжовници от Македония. С., 1922. Т. 1, 48—53; Цанев, Д. За българите. С., 1981, с. 162; документите от фонда.

Във фонда се пазят три ръкописа на Йордан Х. Джинот във връзка с неговата книжовна дейност.

Ръкописите съдържат сведения за историята на българското училище в Скопие (1853 г.); положението на българските учители в същия град и данни за българо-гръцката църковна борба.

Ф. 787; 65 д-к.; 1851 ... 1863 г.; 1 инв. оп.; пост. 1977 г.; бълг., гр., лат., рус., тур. и фр. ез.

СПИРИДОН НИКОЛАЕВ ПАЛАУЗОВ

(Роден в 1818 г. — Одеса; починал в 1872 г. — Павловск, Санктпетербургска губерния, Русия)

Историк, възрожденски и обществен деец. Син на Н. Ст. Палаузов. Основоположник на модерната българска медиевистика със заслуги за развитието на българските и руски изследвания в средата на XIX в. („Векът на българския цар Симеон“ (1852), „Синодикът на цар Борис. Ръкопис от XIV век“ (1855), „Югоизточна Европа в XIV столетие“ (1857), „Разпространение на християнството в България“ (1870), „Богомилството“ (1873). Член на Московското и Одеското дружество за история и руски старини, на Руското археологическо дружество, на Руското географско дружество и на Археографската комисия в Санкт Петербург. Сътрудник на руски вестници и на българския периодичен печат („Народност“, „Български книжици“, „Дунавска зора“). През Кримската война (1853—1856) по негово желание командирован към Руския генерален щаб, където развива голяма дейност по набиране на български доброволци за участие във войната.

Източници

За фондообразувателя: Велева, М. Виден историк и патриот. 100 години от смъртта на Спиридон Палаузов. — Векове, 1972, № 6, 89—96; Коларов, Хр. и В. Гюзелев. Спиридон Николаев Палаузов (1818—1872). — В: Палаузов, Сп. Избрани трудове. Т. 1. С., 1974; Николов, И. Спиридон Палаузов като историк на европейския феодализъм (1818—1872). — Истор. преглед, 1972, № 6, 68—85; Сто години от смъртта на Спиридон Палаузов (1818—1872). — Изв. на Бълг. истор. д-во, 29, 1974, 67—159.

Публикации на документи: Палаузов, Сп. Избрани трудове в 2 т. Под ред. на В. Гюзелев и Хр. Коларов, С., 1974.

1. Изследване по история на България и Европейския Югоизток през Средновековието. 1974. 608 с.
2. Изследване по средновековна и нова история на Югоизточна и Средна Европа. 1977. 831 с.

Кореспонденцията на фондообразувателя е малобройна. Запазени са две чернови на негови писма,

които съдържат данни за положението на българския народ в Османската империя; руската външна политика и българите и надеждите, които те отправят към Русия във връзка със своето освобождение; участието им в национално-освободителните борби на съседните балкански народи (Гръцкото въстание 1821 г.); отправени към българите упреци от страна на западната дипломация, че не са достатъчно активни в националноосвободителните си стремежи (за разлика от сърби и гърци); податки за някои пътни артерии и проходи през Балкана (Видин—София, Видин—Силистра, Русе—Сливен, Шумен—Айтос); желанието на Сп. Палаузов да бъде назначен на работа в Министерство на външните работи на Русия и др.

В архива се съхранява и едно писмо до фондобразователя, писано от Х. С. Арнаудов, с което последният го информира за някои моменти от хода на църковния въпрос (посредническата роля на Високата порта в българо-гръцкия църковен спор; привърженици на униатството в Одрин, Казанлък и Ловеч (1861) и др.

Научната дейност на фондообразователя е представена от голяма група ръкописи главно на темата „История на България и Европейския Югоизток през Средновековието“. Тези материали съдържат данни за: история на българската църква и нейните институции; ранна история на българите и проникване на християнството в българските земи преди официалния акт на покръстването; съображенията на княз Борис I за налагане на християнството в България; процеса на християнизация и съпротивата срещу него; остатъци от езичеството; стремеж на княз Борис I към учредяване на независима българска църква; избирането на Йосиф I за пръв български епископ; наши и чужди извори за християнизацията; преводи и преписи на такива извори; съперничество между Римската и Цариградската църква за влияние върху славянския свят; послание на патриарх Фотий до княз Борис I; дейността на Климент Охридски; поява и разпространение на богомилството през X век в българските земи; извори, представители, гонения, събори против богомилите; анализ на българските, руски и византийски извори за богомилите; политическа история на Втората българска държава (XII—XIII в.); политическо развитие на България XIII—XIV в.; българо-византийски отношения; Балканския полуостров в навечерието и хода на османското завладяване; причини за падане на българските

земи под чужда власт и др. Засегнати са и следните въпроси: политическо устройство на Унгария до 1848 г. (управление, кралска власт, религия, очерк върху развитието на унгарската конституция в исторически план); развитие на унгарската литература.

Запазените бележки и материали във връзка с научната дейност на фондообразувателя засягат следните теми: ранна история на българите; административно разделение и топографска характеристика на българските земи в условията на робството в рамките на Османската империя; българите в Македония; руско културно влияние и оказвана помощ за просветното издигане на българите; учение на българи в чужбина; методика за изучаване на славянската литература и произход на името на гр. Кюстендил; съдържането на „Рилски панегерик“; музикални интереси и инструменти в древността; IV кръстоносен поход (по данни на хроника от XIII в.) и др.

Няколко документа са във връзка с дейността на Палаузов като сътрудник на в. „Северна пчела“ (след 1863). Те съдържат сведения за тематичния характер на публикациите във вестника, съдбата на южните славяни, преселване на българи в Молдавия; български църковен въпрос; италианско Възраждане и др.

Към обществено-политическата дейност на фондообразувателя се отнасят и два документа (1854, 1867), които са във връзка със създаване, цели, членски състав и разпределение на приходите на Одеското българско настоятелство, както и във връзка с чествуване на годишнина от героичната смърт на Никола Войводов и Цвятко Павлович на парахода „Германия“ (1867).

Във фонда се съхранява и религиозен текст (преведен от Ст. Изворски) с посвещение на Сп. Палаузов в знак на „най-искрени чувства и почит“.

Ф. 788 Свободна сигнатура

Ф. 789; 13 док.; 1882 ... 1916 г.; 1 инв. оп.; пост.
1979 г.; бълг. и тур. ез.

СВЕЩ. ТОМА НИКОЛОВ ХРИСТОВ

(Роден в 1861 г. — с. Вранещица, Кичевско; починал 1946 г. — София)

Свещеник, учител и революционен деец; член на ВМОРО; четник в ревизионната чета на кап. Тома Давидов (1903); председател на околийските комитети на ВМОРО в Битоля (1904), Кичево (1905—1906); управляващ Воденската епархия (1912—1913); екстерниран в София (1914); полкови свещеник по време на Първата световна война (1914—1915).

Източници

За фондообразувателя: Борбите в Македония и Одринско... с. 240, 426, 569 и др.; Христов, К. Иконом Тома Николов, първият дякон в Битоля — Илюстрация Илинден. 12, 1940, № 3 (113), 1—6.

Публикации на документи: Дневници и спомени... 327—340; Илинденско-Преображенското въстание 1903 г. С., 1968, 187—202; Николов, Т. Спомени за мосто минало. С., 1989, 423 с.

Запазеният ръкопис с автобиографичен характер представлява спомени на фондообразувателя с данни за: родно място, родители, заемани длъжности — учител, архирейски наместник в Дебър и Кичево; сръбската пропаганда в Битоля (1890); дейността му във ВМОРО съвместно с Д. Груев, П. Тошев, Г. Петров, Ан. Лозанчев и др.; Илинденско-Преображенското въстание (1903); избирането му за делегат на Битолски революционен окръг за общия конгрес на ВМОРО (1905); четническото движение в Кичевско (1906); арестуването му и живота в затвора (1906—1908); провъзгласяването на Хуриета и посрещането на четите и др.

Към биографичните материали за фондообразувателя се отнася свидетелство от Солунската гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ за успеха и поведението на Тома Николов през учебната 1882—1883 г.

Кореспонденцията му е представена от две негови недовършени писма в чернова до екзарх Йосиф I (1914) и до Комитета за отпразнуване 100-годишнината от първото българско училище в Прилеп (1914) със сведения за: спорните църкви в Македония след 1910 г.; учителствуването на Тома Николов в Централното училище

в Прилеп (1881—1882); учението му в Солунската гимназия; учителстване в Кичево и Битоля.

До него е поздравителна телеграма от Фердинанд I (1913).

С дейността на Т. Николов във ВМОРО са свързани два негови спомена (б. д): „Как се дойде до въстанието и Смиловския конгрес“ и „Ролята на Битоля до и след въстанието“ с информация за: присъединяването на фондообразувателя към ревизионната чета на Тома Давидов; конгреса в с. Смилево (1903); пренасяне на протоколите от конгреса в България от страна на Т. Николов; избирането му за председател на Околийския комитет на ВМОРО — Битоля (1904) и др.

Дейността му като учител е документирана само с една покана (1911).

Свидетелство от Девическото българско училище в Битоля удостоверява успеха на съпругата му Василикия Иванова през учебната 1881—1882 г. Пътно тескере е във връзка с пътуване на сина му Владимир Томов от Солун за Кичево (1909).

Запазени са и документални материали от, до и за други лица — свидетелство за раждане (1916) и тескере с биографични данни за Георги Димитров Димев от с. Драخور, Битолско.

Ф. 790; 9 док.; 1891 ... 1947¹ г.; 1 инв. оп.; пост. 1979 г.

ИВАН КУЗМАНОВ БОЖИНОВ

(Роден в 1860 г. — Дебър; починал в 1927 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение на българите в Македония и Одринско след Берлинския конгрес 1878 г. Книгоиздател и публицист. Доброволец в Сръбско-българската война (1885). Член на Централното бюро на Либералната партия. Издава в. „Утро“ (1892) и в. „Дебър“ (1905—1915). Притежател на печатница в Лом и София. Кмет на Дебър (1916—1918).

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са биографични бележки.

В биографичните бележки за Ив. Божинов има сведения за родно място, произход, учение, обществена и издателска дейност.

За дейността на фондообразувателя като кмет на гр. Дебър има запазен доклад до министъра на вътрешните работи и народното здраве (1916) със сведения за организирането на българската власт в Дебър и Дебърско, бюджет на общината, географско описание, състояние на земеделието, списък на общините и предложение за ново административно деление на Дебърско.

Дейността на Ив. Божинов като книгоиздател е отразена в подготвена библиография на вестниците, списанията, календарчетата и книгите, издавани от него, както и на другите издания, печатани в неговите печатници от 1887 до края на 1926 г.

Публицистиката на фондообразувателя е представена в подготвен за печат в 1947 г. сборник с негови статии, под редакцията на д-р Ив. Гърчев, публикувани в периода 1891—1909 г. във вестниците „Глас македонски“, „Дебър“ и календарче „Вардар“.

Има запазен документ с общо съдържание — „Устав на Дубницкото хлебарско дружество „Св. Николай“ в гр. Дубница“ от 1891 г.

Ф. 791 Свободна сигнатура

Ф. 792; 1742 док.; 1813 ... 1930 г.¹; 1 инв. оп.; пост. 1980 г.; бълг., гр., лат., нем., рус., ср., тур. и фр. ез.; части от фонда в ДА — Русе

ПЕТЪР ВАСИЛЕВ ОДЖАКОВ

(псевд. граф Лукари)

(Роден в 1834 г. — Лясковец; починал в 1906 г. — Русе)

Книжовник и публицист, учител, юрист и фолклорист; участник в църковно-националната борба на българския народ; пръв изследовател на обичайното право в България; учил в Белград (1855), Карловац (Австрия) (1857—1858), Виена (1865—1866) и Одеса (1866—1871); учителствувал в Лясковец, Плевен, Трявна (1853—1855, 1858—1865) и

¹ Документите с дати преди раждането и след смъртта на Оджаков са свързани с членове от семейството му.

Комарт, Бесарабия (1871—1873); работил в областта на съдебното ведомство в Кишинев (1873—1877); участвувал в Руско-турската освободителна война (1877—1878) като военен кореспондент и преводач към Щаба на действащата армия; след Освобождението — председател на Русенския окръжен съд (1880—1882), прокурор при Върховния касационен съд в София (1884); член-съдия и прокурор при Видинския и Врачанския окръжен съд (1893—1895) и член-съдия в Русенския апелативен съд; народен представител във Великото народно събрание (1879); спомагателен (1868), дописен (1881) и редовен (1884) член на Българското книжовно дружество; автор на трудовете „Наука за песнотворство и стихотворство“ (1871), „Обичайно наследствено право“ (1885), „История на българското право“ (2 т. 1893—1894) и др.; преводач, сътрудник на множество вестници и списания.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Бобчев, С. С., П. В. Оджакوف. — Летопис на БКД в София. 7 (1906). С., 1907, 125—131; Бойчева, В. Български младежи в учебните заведения на сръбското княжество през 1830—1859 г. — В: Проблеми на Българското възрождане. С., 1981, 295—336; Бужашки, Е. Книжовно-публицистичната и обществена дейност на П. В. Оджакوف през Възраждането. — В: Сборник в чест на проф. д-р Христо Гандев. С., 1985, 225—248; ББИ. Е., с. 481; Драганова, Т., И. Димитров. Книжовници от Търново... ГМСБ. Кн. 7. Варна, 1981, 113—145; Минев, Д. Град Лясковец, 286—291; Оджакوف, П. В. Наука за песнотворство и стихотворство. Одеса, 1871, с. III—IV; Томова, Д. Петър Василев Оджакوف. — Библиотекар, 1981, № 10, 20—22; Трифонов, Ю. История на града Плевен до Освободителната война. С., 1933, 206, 214—215, 218, 226, 228—231, 235, 252, 290.

Публикации на документи: Томова, Д. Документи от архива на Петър Оджакوف за връщането на български заточници и бежанци по родните места (март — май 1878 г.). — Изв. на Нар. библиот. Т. 22 (28) (под печат).

Към биографичните материали във фонда е причислен бележник на Оджакوف (1863—1865), съдържащ данни за: празнуването деня на св. св. Кирил и Методий в Лясковец на 11 май 1863 г.; затварянето на Оджакوف на 15 декември 1863 г. във връзка с участието му в църковната борба; отношението на гръцките владци към българските учители, проповедници и просветители; събранието в Плевен на 27 януари 1864 г. под председателството на гръцкия владика Паисий и принудителната оставка на Оджакوف като учител; пътуването му до Плевен, Ловеч, Севлиево, Ново село и Търново през 1865 г.; мисли и разсъждения за учителите, образованието на българските девойки, националността на празника Видов ден и др. В бележника са записани и заглавия на различни трудове:

„Cours élémentaire d'astronomie“ (1855), „История книжливости по главитих на свету народа об най-старјих времена до садашнега века“ от Божидар Петранович и Данило Медакович, „Писменници“, „Благонаравия“ и „Календари“ от Христо Ваклидов; адреси и списък на лица: Стоян Дончов Руевски (Свищов), Гавриил Крапивин, търговец от II Одеска гилдия, Стоянчо Енчов Семерджиолу (Ловеч), Алберт А. Лонг (Балкапан, Цариград); размерът на дадени парични суми в заем, лични и сметка за Драган (Димитър) В. Манчев. Към биографичните документи принадлежат и: свидетелство за благонадеждност и верноподаничество (1864); удостоверение за приемане на Оджаков като извънреден слушател във Философския факултет на университета във Виена (1865) и програма на лекциите; свидетелство за изпращането му по разпореждане на руската императорска мисия — Цариград на учение в Новорусийския университет в Одеса (1866); тетрадки с лекции, програми и конспекти по: „Енциклопедия юридических и политических наук или енциклопедия права“, „Финансы или наука о финансовом праве“, „Политическая экономия“, „Статистика“, „Римско право“, „Уголовное право“, „Славянския древности“ (проф. Виктор Григорович), „Каноническо право“, „Частно право“ и др.

Към биографичните материали са отнесени и: призовка (1872) за явяване в Мировия съд на Комрат като обвинител на В. Диамандиев за клевета; тескере (1874) за пътуване на Оджаков и семейството му от Русе до Търново; свидетелство за съдимост (1879); билети с разрешение за жителство в Русе (1886, 1893); документи във връзка с поданството на Оджаков (1889—1890); изложение „Делата, уволеннието и юбилеите на П. В. Оджаков“ (1897); бележки върху българското обичайно право; материали от водени съдебни дела в Русе и Видин; извлечения от закони; стихотворения и мисли на Оджаков; библиографски бележки и др.

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя са документи (1879—1907): за дадени пари в заем; за покупка на къща; за недвижими имоти на Оджаков; за уреждане на наследствено имущество между Ивана В. Оджакова, Петър Оджаков и Сава В. Оджакова; за застраховка срещу щети от пожар; за изплащане на данъци; за даване на имоти под наем; за пенсия; лотарийни билети от Първото българско изложение в Пловдив (1892) и др.

Запазени са чернови на писма от Оджаков до Иван Биляев, Киро Вълев, д-р Стоян Данев, С. Добрович, Иван Ст. Иванов, Теодор Ив. Леонтович, Одеско българско настоятелство и Славянско общество „Кирил и Методий“ — Одеса, княз Николай Николаевич, Константин Стоилов и др., в които се третират следните въпроси: решението на Оджаков да продължи с една година специалното изучаване на славянско и църковно право в Новорусийския университет и молбата му за стипендия от Азиатския департамент (1870); набиране на спомоществатели и разрешение за отпечатване на преведения от него труд на Шагун „Кратко изложение на каноническото право“ (1871) и на съставената българска граматика, предназначена за действащата руска армия (1877); смъртта на император Александър II и възможните бъдещи последици върху българския и славянския свят (1881); политическата ситуация в България (1885) — слабостта на княжеската власт и корупцията на министрите, зависимостта на политиката от външни влияния, чуждият произход на управляващите, безнравствеността и либерализма на някои руски граждани и др.; взаимоотношения с клиенти по повод водени съдебни дела (1892); уволнението на Оджаков и молбата да бъде приет от княз Фердинанд I (1897); защитата на пенсионното му дело пред Касационния съд (1898); искане за назначение в съдебното ведомство (1900), за окръжен управител, градски или околийски началник (1901); имуществени дела (1902) и др.

Между авторите на кореспонденцията до Оджаков са: Ат. Хр. Ангелов, Хр. Арнаудов, Блуменфелд, Валтазар Богишич, Марин Гайдаров, Ц. Гинчев, д-р Ст. Данев, В. Диамандиев, С. Д. Добрович, Н. Желязков, Занков, Павел Ал. Зелений, Ив. Ст. Иванов, Н. А. Касабов, Г. Койчев, Ломницкий, М. Малинин, А. Менгес, Мария Оджакова, Теодора Оджакова, Цеко Петков, Панайот Славков, д-р Н. И. Станчов, Янко А. Станчов, М. Улянов, Императорският университет „Св. Владимир“ — Киев, Д. В. Храпов, Илия Шиваров и др. Писмата съдържат данни за: подарения на Императорския университет „Св. Владимир“ в Киев труд на Оджаков „Наука за песнотворство и стихотворство“ (1871); желанието на Бончо Иванчов да учи в Кишинев (1875); разубавителните действия на българите по време на Руско-турската освободителна война (1877); съставената от Оджаков българска граматика за действу-

вашата руска армия (1877); дейността му за изпращането по родните места на освободени българи от заточение и затвор и бежанци (1878); подвеждане под съдебна отговорност редактора на „Одесский вестник“ Павел Зелений във връзка с поместени кореспонденции на Оджаков (1879); работата на фондообразувателя по обичайното българско право и помощта, която му оказват различни лица (1881); водени съдебни дела (1884 ... 1903) и назначения в съдебното ведомство (1893); уреждане на наследствени имоти (1884—1885); благодарността на Александър I Батенберг за подарения труд на Оджаков „Научно изследване по обичайното наследствено право у българите и славяните“ (1885); покана за изпращане на кореспонденции в „Одесский вестник“ (1886); издаването от Хр. Арнаудов на т. IV и подготовката на т. V на Турските закони (1888); недоволство от политиката на консервативната партия, довела до обедняване на народа и увеличаване на престъпността (1888); желанието на Ц. Гинчев работата на Оджаков върху земеделския закон да бъде отпечатана в списание „Труд“ (1892); политическата обстановка в Търново след падането на Ст. Стамболов — организиране на митинги, посрещането на митрополит Климент Търновски; избирането на Марин Гайдов за лидер на Народната партия (1894); съставен от Ив. С. Иванов нов сборник с поместени в него три статии за бесарабските българи, за политическото възраждане на България, за София през 1897 г. и др. (1900); заплащането на Оджаков като учител в Централното училище в Комрат и други въпроси, свързани с пенсионирането му (1898 ... 1904); затварянето на училището в Горна Оряховица поради епидемия от скарлатина (1902); др.

Във връзка с учителската дейност на Оджаков са група документи за: учителствуване в Плевен (1860, 1864, 1866/67); условияването му за главен учител в Трявна при точно определени договорни отношения (1861); нередности в Комратското училище (1872); разрешаване на въпроси от битов характер (1873); др. Към тази група документи принадлежат и няколко тетрадки с народни песни, гатанки, приказки и поговорки, събрани от ученици в Централното училище в Комрат (1871—1873).

За работата на Оджаков като преводач в руската армия през 1870 г. свидетелствува заповед от началника на гарнизона в гр. Тарсус, Анадола за оказ-

ване на съдействие в отсечката между гр. Тарсус и гр. Ада-на в Азиатска Турция на военнослужещ.

Една не малка група документи свидетелствуват за дейността на Оджаков като военен кореспондент и преводач към Щаба на руската армия, през Руско-турската война от 1877—1878 г. и чиновник за разни поръчения в периода на Временното руско управление: свидетелства за удостоверяване на споменатата дейност и за командировка в Свищов и Зимнич на лицата, съпровождащи главнокомандувачия армията в Букурещ (1877); кореспонденция за хода на военните действия (1877); военни топографски карти (1877); благодарствени адреси от българи в Плевен и Одрин до император Александър II и Николай Игнатиев (1877—1878); грамота за награждаването на Оджаков с орден „Св. Станислав“; обвинителен акт и други документи относно кореспонденция на Оджаков в „Одесский вестник“ под заглавие „Сан Стефано, 21-го августа“, за което е подведен под съдебна отговорност (1878, 1883); удостоверение от Др. Цанков и М. Балабанов за участието на фондообразувателя в борбата за автономна българска църква и в Руско-турската освободителна война (1902); др. Към тази група документи принадлежат списъци и свидетелства от Българската екзархия, докладни записки и рапорти на Оджаков във връзка с мисията му по издирването, снабдяването с билети за път и храна и изпращане по родните места на бежанци от войната и на освободени от заточение и затвори българи (1878).

От юридическата дейност на фондообразувателя във фонда са запазени документи във връзка с водени съдебни дела, бележки, отзиви в печата и др. (1871 ... 1904), както и атестат от Новорусийския университет в Одеса (1871); свидетелства за юридическа правоспособност (1875, 1880, 1881); пълномощия за представителство, дадени от различни селища и общини в България (1879); съобщение за избирането на Оджаков по предложение на проф. Т. И. Леонтович и проф. М. И. Малинин за действителен член на Юридическото общество при Новорусийския университет в Одеса (1880); грамота за награждаване с орден „Св. Александър“ (1895); др.

Запазени са ръкописи и отпечатани юридически трудове, преводи и бележки на Оджаков:

„Българско обичайно право. Политико-общественият строй у славянобългарите“, „История на българското право“, „Каноническо право фон Шягуна. Превел П. В. Оджаков. Част трета. Законодателство, управление и съд църковен“, „Обичайно право в българската семейна община“, „Обычно славянско право“, „По съдебната част“, „Старо-български закони. Открити, събрани и преведени от Петра В. Оджаков“, „Съдебно ръководство. Гражданското съдопроизводство. Свитък първий“, „Юридически беседи по брачното право“ и др.; и юридически книги, собственост на фондообразувателя: „О научной разработке истории славянского права“ (В. Богишич. СПб, 1870), „Временни правила за устройството на съдебната част в България“ (1878); „Закон за углавното съдопроизводство“ (С., 1897), „История рускаго права“ (Т. Леонтович. Одеса, 1869), „Убеждение судьи в гражданском процессе“ (М. Малинин. Одеса, 1873), „Славянская взаимность с древнейших времен до XVIII века“ (И. Первольф. СПб, 1874), „История философии права“ (Н. И. Пилякевич. Киев, 1870), „Пълно събрание на държавните закони, уставни, наставления и високи заповеди на Османската империя. Т. 3“ (Цариград, 1873); др.

Книжовната дейност на Оджаков е представена от негови исторически трудове: „Българска история от П. В. Оджакова 1856/7 год. съставена в Лясковец като учебник за в IV класното училище“, „Всеобща история. Част първа. (Древна история)“ (1862), „Из старата история на българите. Начало и произхождение на българския народ“ (1905), „Материал по Българското възраждане. Днешното състояние на училищата по Търновско“ (1863) и др.; поетически произведения: „Поетически примери. Стихотворения“ (1858), „Поетически стихотворения“ (1860—1861), др.; публицистични материали: „Обществени въпроси. Неочаквани сблъсквания между църковните и народни обичаи“ (1868), „За седалището на българския Екзархат“ (1871), „Каноническото значение на Екзарха“ (1871), „Письма из Болгарии“ (1886) и др.; езиковедски и богословски трудове, преводи, учебници и фолклорни материали: „Наука за песнотворство и стихотворство“ (1871), „Оглашение или катихизис. Наука благочестия или християнска за богопознанието, богопочитанието и надеждата“ (1866), „Практическо словосъчинение на българския язык“

(1872) и др.; бележки и документи във връзка с книжовната дейност (1896 ... 1904).

Документите във фонда отразяват и общественото-политическата дейност на Оджакوف като:

1. Член на Кишиневското българско общество за разпространение на грамотност сред българите — устав на Обществото (1871) и материали за събиране на членски внос за 1875 г. и за дейността на Оджакوف като секретар от 1873 до 1877 г.

2. Член на депутацията за посрещането на княз Александър I Батенберг — писмо и слово (1879).

3. Народен представител — свидетелство и писмо за избирането му във Великото народно събрание (1879) и в Обикновеното народно събрание (1881).

4. Настоятел на реалното училище в Русе — писмо от митрополит Григорий Доростоло-Червенски за избирането му (1880).

5. Член на Поборническото опълченско дружество в Русе (1897 ... 1906) — покана за чествуване 30-годишнината от убийството на Никола Войводов и Цвятко Павлович на парахода „Германия“, документи за приемането на законопроекта за осигуряване работа на поборниците-опълченци, за избирането на Оджакوف в Настоятелството на дружеството, за платен членски внос и др.

6. Абонат на вестници (1869 ... 1905) — отделни броеве от: в. „Бъдъщност“ — Видин, в. „Българин“ — Русе, „Гражданин“ — С. Петербург, „Държавен вестник“ — София, „Законност“ — Русе, „Зорница“ — Цариград, „Мир“ — София, „Свободно слово“ — София и др.

Към общественото-политическата дейност на фондообразувателя са причислени и разни документи — адреси, телеграми, бележки и др: по повод суспендиране на конституцията и режима на пълномощията; тронно слово на княз Фердинанд I при откриване на Народното събрание през 1900 г. и др.

Запазени са няколко документални материали с общо съдържание — изрезки от „Одеский вестник“, книги и листове от книги (1870 ... 1888).

Група документи са свързани с членове от семейството на фондообразувателя:

1. Васил Христов Оджакوف (баща) — биографични материали — тескере (1843) за пътуване

от Търново към Търговище и оказване на съдействие и за материално състояние (1849 ... 1883) — за купуване и притежаване на недвижими имоти; за суми, дължими от Димитър Оджаков на брат му Васил Оджаков; за разделяне имуществото му между Петър, Рисава и Ивана Оджакови; за дължим правителствен данък.

Запазени са и две разписки (1852) за дадени суми от Васил Оджаков вероятно под лихва.

2. Теодора Степановна Доброва-Оджакова (съпруга) — биографични документи — паспорт (1880), издаден от Бесарабския губернатор в Кишинев за задгранично пътуване и документи за материално състояние (1884 ... 1910) — за предявени искиове; за изплатени данъци; за определянето на Оджакова за настойница на непълнолетните ѝ деца Ана, София, Вера и Петър след смъртта на съпруга ѝ.

Кореспонденцията от Теодора Оджакова се състои от две писма (б. д.) до руското императорско консулство в Търново и Русе във връзка с действия на полицаи от Градския съвет.

Писмата до нея с автори Никола Добров, Павел Зелений, Петър Оджаков, Петър Попанчев, Надежда Райкова и др. третираат най-вече събития от Руско-турската освободителна война (1877—1878): събирането на Българското опълчение в Пловдив, числеността и командния му състав; посещението на император Александър II в лагера на Опълчението и срещата му с Райчо Николов; дейността на Оджаков като преводач при Шаба на руската армия; изпращането на негови кореспонденции във в. „Наш век“, „Неделя“, „Одесский вестник“; редакторската му работа във в. „Новинар“ в Букурещ; идването на проф. Богишич в Пловдив като юрист при княз Вл. Черкасски; обявяването на война на Турция от Румъния; руската военна болница в Питещт; преминаването на руските войски през Дунава, военните действия на 9, 10, 11 и 12 юни 1877 г. и бомбардировката на Никопол на 13 юни с. г.; завземането на Свищов и Търново и броят на жертвите от двете страни; посрещането на руските войски в различни градове на България; преминаването на Балкана и завземането на Казанлък, Стара Загора, Сливен, Ловеч, Севлиево, Плевен, Никопол, Бяла, Беброво, Елена; срещата на Оджаков с кореспондента на „Новое время“ В. Немирович-Данченко; боевете на Шипка и Стара Загора и участието на Българското опълчение; об-

садата и падането на Плевен; четата на дядо Цеко Петков и сраженията ѝ; влизането на руските войски в Цариград; смъртта на княз Вл. Черкаски; границите на България по Санстефанския мирен договор; дейността на Оджаков по изпращането на български затворници, заточеници и бежанци по родните места; решенията на Берлинския конгрес; съдебното следствие над Оджаков във връзка с кореспонденцията му в „Одесский вестник“; др. В писмата има данни и за: служебната дейност на Оджаков при ген. М. Скобелев и избора му в депутация за преговори между Русия и Турция за даване гаранции и осигуряване народностните права на българите (1879); работата на Великото народно събрание в Търново; учението на българки в Русия и специално на Надежда Райкова; лични въпроси; др.

Във връзка с дейността на Теодора Оджакова е тетрадка със „Стихове и песни“, вестник „Народен лист“ — Видин и квитанция за получаване на „Живописное обозрение“.

3. Петър Петров Оджаков (син) — от материалите с биографичен характер е запазен опис на книгите от библиотеката му, карта на Балканския полуостров и др.

За материалното му състояние свидетелствуват документи във връзка с разходите му, платени суми на църкви в Русе и др.

От кореспонденцията до него е запазен само плик с адрес, а дейността му е отбелязана с тетрадки „Стихотворна сбирка из стихотворенията на П. В. Оджаков“ (1907).

4. София Петрова Оджакова (дъщеря) — към документалните материали с биографичен характер (1904—1906) са причислени ръкописи (литографски) от лекциите на проф. Д. Д. Агура „Европа във време на Реставрацията“ и „Европа през времето на Юлската монархия“; др.

5. Параскева и Мария Петрови Оджакови (дъщери) — биографични материали — квитанции за платени училищни такси в частно училище в Русе (1882) и прошение за отпускане на стипендия на Мария Оджакова за учение във Франция или Швейцария (1899); документи за материално състояние — платена сума за подадена телеграма (1889) и корес-

понденция до тях от П. В. Оджаков и Марин Гайдов (1877 ... 1894) от частен характер.

6. Рисава (Сава) Василева Оджакова (сестра) — във връзка с материалното ѝ състояние е решение на Окръжния съд в Търново за притежание на недвижим имот (1879).

7. Христо Оджаков (дядо) — за материалното му състояние свидетелствуват тапии (1813 ... 1825) за недвижими имоти.

8. Иван Степанович Добров (шурей) — запазени са две писма до него от П. В. Оджаков във връзка със събитията от Руско-турската освободителна война (1877).

9. Марин Гайдов (зет) — свързани с дейността му са две разписки (1896) за получена сума от съдебно дело.

Във фонда се намират и документални материали от и до други лица (1861, 1886, б. д.): за даване в зестра на движими и недвижими имоти; списък на лица с право на избор в градската управа в Одеса; част от учителски бележник и др.

Ф. 793; 35 док.; 1894—1896; 1 инв. оп.; пост. 1979 г.

ИВАН ХАЛАЧЕВ (ХАЛАЧОВ)

(Роден в 1859 г. — В. Търново; починал в 1936 г. — София)

Политически и държавен деец, журналист, адвокат и индустриалец. Член на народнолибералната партия. Председател на Търновския окръжен съвет и миров съдия в Горна Оряховица. Народен представител в VII и XII ОНС (1893—1894; 1903—1905). Министър на обществените сгради, пътищата и съобщенията през 1905 г. Редактор на в. „Българска независимост“, издаван във Велико Търново през периода 1894—1895 г.

Източници

За фондообразователя: Български алманах за 1895 г. (С.) 262, 263; Дневници на Седмото обикновено народно събрание. Кн. 5. С., 1894, с. 188; Дневници на Тринадесетото обикновено народно събрание. Кн. 6-и 7, С., 1905, с. 2737; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 124; Т. 3, с. 313; Обявление. — Българска независимост (В. Търново), № 10, 17 авг. 1894, с. 1; Панайотова, К. Развитие на индустрията във Велико Търново през 1978—1944 г. —

Във: Велико Търново 1885 — 1985 г. С., 1985, 205, 207; Попов, Ж. Проблеми на вътрешната политика на Второто народнолиберално правителство (1903—1908 г.). — В: Изследвания по българската история. Вътрешната политика на България през капитализма 1878—1944 г. Т. 5, С., 1980, с. 90; Радев, И. Столица на оцелелите. С., 1984, с. 311; Радев, С. Строителите... Т. 1, С., 1973, с. 294.

Кореспонденцията от Халачев се състои от телеграми (1895) до Стефан Стамболов за неточното отразяване във в. „Мир“ на проведените избори от 22 ян. 1895 г. във В. Търново и състоянието на Станчов след равяването му.

Автори на писмата до фондообразувателя са Димитър Петков и Ст. Стамболов. Третираните въпроси в кореспонденцията (1894—1896) са: упреци към политиката, водена от Фердинанд I; преследването на стамболовистите от правителството на К. Стоилов; обвинения към Ст. Стамболов във връзка с подготовката на убийствата на Хр. Халачев и Г. Вълкович; отрицателното отношение на социалистите към Ив. Халачев; доброто положение на народнолибералната партия в Тракия, с изключение на градовете Татар Пазарджик и Хасково; необходимостта да се образува бюро на партията на стамболовистите във В. Търново, като градът се раздели на участъци; предвиждането на Ст. Стамболов за изваждане на Д. Тончев и В. Радославов от кабинета на К. Стоилов и мнението му, че кризата в правителството ще избухне, като започнат да се определят народните представители; отношенията между К. Стоилов и В. Радославов; освобождаването на П. Каравелов от Черната джамия в София и почестите при посрещането му; недоволството на Фердинанд във връзка със завръщането на Др. Цанков от чужбина; предстоящото заминаване на Тр. Китанчев за В. Търново, с цел да работи за избирането на депутата П. Каравелов; мнението на стамболовистите и техните противници за в. „Свобода“; публикуването в него и в сп. „Независимост“ беззакония, извършени от страна на властите спрямо привържениците на народнолибералната партия; изпращането на 100 броя от същия вестник, с цел да се разпределят по селата на Търновска и други околии; езика и финансовото състояние на в. „Българска независимост“; назначаването на Райков за окръжен управител на Силистра, неговите действия, свикването на Министерски съвет за разглеждане на поведението му и желанието на

консервативната депутация от Силистра да се свали от поста, който заема; поведението на кмета на В. Търново Джорджо Момчев; големите дългове на Димитър Петков към банката (1894); срещата на Д. Петков и В. Радославов и съгласието на последния да се слеят стамболовисти и радослависти, след като се вземе мнението на Д. Тончев; предложените кандидати от Търновска околия за предстоящите избори на 22 януари 1895 г., както и необходимостта да се подкрепи във В. Търново кандидата на каравелистите или социалистите, ако падне този на стамболовистите на същите избори; предстояща среща на Д. Греков с Фердинанд I във връзка с молбата да се прекратят преследванията на членовете на народнолибералната партия; подготвящ се конгрес на радославистите и необходимостта да се организира такъв и на стамболовистите през авг. 1895 г.; политическата обстановка в Ловеч; поискана аудиенция от страна на Ив. Халачев с Фердинанд I; лошото финансово състояние на в. „Свобода“, издаван от Димитър Петков; затваряне на магазини в градовете Пловдив, Враца и Русе поради недоволството на търговците от въвеждането на Закона за акциза; македонския въпрос и отношението на Великите сили към него; сумата, дадена от Ст. Стамболов като поръчителство на различни лица; пускането на Илия Луканов под гаранция; получени съболезнования във връзка със смъртта на Ст. Стамболов (1895); мнението, че Д. Греков не може да бъде в един кабинет с Гр. Начович и Р. Петров; необходимостта да се направи предизборна обиколка на страната от стамболовистите във връзка с предстоящите избори на 17 ноем. 1896 г. за IX ОНС; приетата оставка на Гр. Начович като министър на външните работи, както и причините, наложили другите оставки в правителството; поставяне във В. Търново кандидатурите за народни представители на Д. Греков, Ив. Халачев и Д. Петков; решението на четирите либерални партии П. Каравелов, Др. Цанков, В. Радославов и Д. Греков да поискат аудиенция с Фердинанд I; уверението, че емигрантският въпрос ще се реши от Фердинанд I в полза на Русия (1896) и др.

Свързани с журналистическата дейност на Иван Халачев са статията (1895) „Пак по паспорта на г-на Стамболова“, писмо и превод на статия (1896) от румънския вестник „Адеварул“ под заглавие „Фердинанд убийца на Стамболова“.

Ф. 794; 97 док.; 1898 ... 1908 г.; 1 инв. оп.; пост.
1980 г.; бълг., рус. и тур. ез. и шифр. док.

ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ СТЕФАНОВ

(псевд. Митьо, Д. Ст.)

(Роден в 1872 г. — с. Караагач, Бесарабия; починал в 1940 г. —
Бургас)

Деец от освободителните борби на българите в Македония и Одринско. Член на ВМОРО (ВМРО). Завършва Болградската българска гимназия; право в Московския университет (1894) и Киевското военно пехотно училище (1896). Околийски съдия в Русе, мирови съдия и пом. прокурор във Варна (1897—1900); юрисконсулт в Светия синод (1900); директор на Българската мъжка класическа гимназия в Битола (1900—1901). Задграничен представител на ВМОРО (1901—1902 и 1905—1906). Член на Серското окръжно ръководно тяло (1903). Участник в Илинденско-Преображенското въстание (1903). Участва като офицер в Балканските войни (1912—1913) и Първата световна война (1915—1918). Кмет на Бургас (1918—1920); общински съветник в Бургас (1920—1928); народен представител (1928—1931); адвокат (1918—1940).

Източници

За фондообразувателя и фонда: ЕБ, Т. 6, с. 450; ЕРК., с. 618; Мирчев, Б. Псевдоними на дейци... — Изв. на Инст. истор. Т. 25, 1981, с. 252; Пандев, К. Документи за Македоно-Одринското националноосвободително движение от архива на Димитър Стефанов. — Истор. преглед, 1982, № 6, 98—115; Пелтеков, Ал. Псевдоними на дейци в Македоно-Одринското националноосвободително движение с кратки бележки за революционната им дейност. — Изв. на Инст. по истор. на БКП. Т. 57, 1987, с. 374—375; Т. 63, 1989, с. 336; Силянов, Хр. ОБМ. Т. 1, с. 115 и сл.; Т. 2, с. 58 и сл. (Томов, Л.) Л. Т. Димитър Г. Стефанов. — Илюстрация Илинден, 12, 1940, № 2, с. 6; документите от фонда.

Публикации на документи: Пандев, К. Цит. съч.

Документите във фонда са изцяло за дейността на Д. Стефанов, свързана с освободителните борби на българите в Македония и Одринско.

Няколко документа (разписка, свидетелство, молба, писмо) са за дейността на Д. Стефанов като директор на Битолската българска мъжка класическа гимназия (1900—1901).

Останалите документи от фонда са хронологично подредени и свидетелстват за дейността на фондообразувателя като ръководен деец и задграничен представител на ВМОРО (1901—1902; 1905—1906).

Автори на документите (пълномощни, писма, списъци, окръжни, телеграми, пощенски карти и др.) са: ЦК на ВМОРО, ВМОК, ЗП на ВМОРО, И. Гарванов, М. Герджиков, Д. Груев, Д. Запрев, В. Ковачев, Н. Малешевски, А. Манасиев, Хр. Матов, С. Молеров, Гр. Настев, Н. Пушкарров, К. Пърличев, Ян. Сандански, Б. Сарафов, Хр. Станишев, Хр. Татарчев, Ив. Цончев, П. К. Яворов и др. и са адресирани до ЗП на ВМОРО, ВМОК, Д. Стефанов, Т. Делииванов, Г. Делчев, М. Даев, Хр. Матов, Б. Сарафов и др. В тях са засегнати следните въпроси: назначаването на Д. Стефанов и Т. Делииванов за задгранични представители (1901); скъсване на взаимоотношенията между ВМОРО и ВМОК (1901); списъци на 161 дейци на ВМОРО, осъдени на различен срок затвор (1901); покана от Б. Сарафов до Г. Делчев да разговарят в Женева по положението и бъдещето на революционното дело; подготовка на конгрес на ВМОК (1902); дейността на П. К. Яворов и М. Герджиков по организиране събрания на македоноодринските дружества в България в подкрепа на ВМОРО (1902); закупуване и пренасяне на оръжие през Румъния за нуждите на Вътрешната организация (1902); подготвяна от В. Антонов чета в Ст. Загора (1902); Горноджумайското въстание (1902); отчет на касиера на ЦК на ВМОРО за изразходвани суми (1903); проведено съвещание на ръководни дейци на ВМОРО от Битолски революционен окръг (1903); избиране и дейност на Д. Стефанов като задграничен представител на ВМОРО (1905—1906); избиране на Д. Стефанов за делегат от Солунски революционен окръг на Кюстендилския конгрес на ВМОРО (1908) и др.

Във фонда се съхранява печата на ЦК на ВМОРО, кръгъл с диаметър 6 см, изработен от бронз.

Ф. 795; 13 док.; 1881 ... 1915 г.; 1 инв. оп.; пост.
1979 г.

ИВАН ДЕСЕВ

(Роден ок. 1859 г.¹ — Копривщица; починал в София²)

Участник в Руско-турската война 1877—1878 г.; след Освобождението учител във Видин, Трън, Брезник, София.

Източници

За фондообразувателя: Донков, В. Корени и листа. — Учителско дело, № 9, 2 март 1988; Руменин, Р. БО., с. 154.

Кореспонденцията до Десев е във връзка с годежа на Катина Ризова и Димитър Петков (б. г.) и предстоящия венчален обряд на Поликсени Станчова и Стефан Стамболов (1888).

Неголяма група документи отразява учителската дейност на Иван Десев: литографии на учебници „Естетика“ от проф. д-р Иван Георгов и „Българска история. Дохристиянска епоха“ от проф. В. Златарски, преписи от лекции на Г. Попов „Чтения по фонетика на старобългарски език“ и пиесата на Шилер „Мария Стюарт“ в превод на Д. И. Попов.

С обществената дейност на фондообразувателя са свързани документите, отнасящи се до: свикване на II Велико народно събрание (1888); събиране доброволни пожертвувания от храна и облекло за участниците в Съединението (1885); прокламации на княз Александър I Батенберг към българския народ по повод Съединението и обявяването на Сръбско-българската война (1885); програма за реда на погребението на Екзарх Йосиф I (1915).

¹ Годината на раждането е определена по биографични данни от библиографски източници.

² Засега не са открити данни за годината на смъртта.

Ф. 796; 14 док.; 1885 ... 1981¹ г.; 1 инв. оп.; пост.
1981 г.; бълг., тур. и фр. ез.

ИЛИЯ ГЕОРГИЕВ МИЛЕНКОВ

(Роден в 1862 г. — Банско; починал в 1943 г. — София)

Обществен и просветен деец. Учител в Разлог (1885). Учатник в Сръбско-българската война (1885). Член на Бургаската комуна (1921).

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

С биографични данни за фондообразувателя са лични карти, бележници, паспорти (1914—1943).

Биография, написана от дъщеря му, дава сведения за родното място, учителство, участие в Сръбско-българската война (1885) и дейността му в Бургаската комуна (1921).

Дейността на Ил. Миленков като участник в Сръбско-българската война (1885) е засвидетелствувана от издадена грамота.

Два документа дават сведения за дейността му в „Доброволческата организация Сливница“ (1942).

Ф. 797; 176 док.; 1909 ... 1925 г.; 1 инв. оп.; пост.
1981 г.

Д-Р АЛЕКСАНДЪР КОСТАКИЕВ ПЕЕВ

(псевд. Боевой)

(Роден в 1886 г. — Пловдив; разстрелян в 1943 г. — София)

Деец на революционното работническо движение, юрист. Син на националреволюционера Костаки Пеев. Член на БРСДП (т. с.) от 1910 г. Юнкер във Военното училище в София (1904—1909). Завършва право с докторат в Брюксел през 1915 г. Участва като офицер във войните (1912—1918). Общински съветник и секретар на местния партиен комитет в Карлово (1915, 1918—1921). Народен представител в XVIII ОНС (1919—1920). Секретар на адвокатския съвет в Пловдив (1922—1931). Издава в родния си град вестник „Правда“ (1922—1926).

¹ Документите след смъртта на фондообразувателя са свързани с неговите наследници.

Работи в Българската земеделска банка в София след 1931 г. до 1934 г. Юрисконсулт на Националната кооперативна банка (1937—1943). От 1941 г. под името Боевой ръководи нелегална разузнавателна група, която е в помощ на съветското военно разузнаване. Арестуван на 17 апр. 1943 г., осъден на смърт и разстрелян.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 5, 126—127; Иванчев, Д. БПП. Т. 2, 141, 164, 514; Т. 3, с. 284; Недев, Н. Тайната война или летопис за д-р Александър Пеев и генерал Никифор Никифоров. С., 1981, 232 с.

Кореспонденцията от фондообразувателя е адресирана до Д. Живков, М. Живков, М. Живкова, Е. Живкова-Пеева (1915 ... 1925). В нея Ал. Пеев отразява обстановката на фронта (1917—1918); надеждата си, че Ленин ще положи усилия за сключване на мир и прекратяване на войната (1917); желанието да се установи на работа като адвокат (1918); отлагане на заседанията на камарата, поради министерска криза (1919); слухът, че правителството ще се състави от земеделци и широки социалисти (1919); лични въпроси и др.

Авторите на пощенските картички до А. Пеев са: Вл. Власкидович, Н. Влахов, А. Димитров, Камиларов, В. Костакиев Пеев, Ел. Д. Живкова-Пеева, Праматаров, Л. Радославова, Рашков и др. Засегнатите въпроси в тях са свързани с изпращането на А. Пеев на сп. „Българска сбирка“ (1917); на стихотворението „Песен“ от Праматаров (1925); лични въпроси и др.

Към документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнася запазената кореспонденция от и до Елисавета Димитрова Живкова-Пеева (съпруга) с автори и адресати М. Григорова, Дабева, М. Живков и Стефанов, и до Димитър Александров Пеев (син) с автор Б. Николов, която третира въпроси от личен характер.

Ф. 798; 25 док.; 1846¹ ... 1947 г.; 1 инв. оп.; пост. 1981—1982 г.; бълг., ср. и тур. ез.

НИКОЛА БОТЕВ СТАНЕВ

(Роден в 1862 г. — с. Велчево, Великотърновско; починал в 1949 г. — София)

Просветен и обществен деец, историк. Завършва Петропавловското духовно училище при Лясковския манастир (1886). Участвувал като доброволец в Руско-турската освободителна война 1877/78 г. и в Съединението на Княжество България с Източна Румелия в 1885 г. Учител в Търново, Габрово и София. Автор на научно-популярни трудове из областта на историята и педагогиката. Читалищен деец. Основател и председател на Българския класен учителски съюз (1911) и на Историческото дружество (1901). Редактор на редица вестници и списания: „Младежка библиотека“ (1904—1907), „Развитие“ (1918—1924), „Читалище“ (1921—1923), „Училищен преглед“ и др.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 6, с. 402—403; Каракостов, Ст. Никола Станев на осемдесет години. — Литературен глас, № 563, 29 септ. 1942; Ралчева, М. Из историята на изразителното четене в българското училище. — Български език и литература, 1975, № 4, 45—49; Стефанов, Н. — Един учител от старо време. — Векове, 1982, № 5.

Във фонда се съхраняват няколко документа (тетрадки, атестат, изрезки от вестници и др.) (1886 ... 1947), съдържащи биографични данни за фондообразувателя: дата и място на раждане; семейна среда; родословие; учение в Пловдив и Долна Оряховица (1878—1879), в Петропавловската семинария (данни за изучавани предмети, имена на учители, участие на семинаристи в Съединението на Източна Румелия с Княжество България 1885 г. и Сръбско-българската война 1885 г.); учителствуване на фондообразувателя в Търновската мъжка гимназия (1886), в Габровската (1889) и в Първа софийска прогимназия (1900); основаване на учителска взаимоспомагателна каса (1903); инициатива за изграждане на Дом на учителя; създаване на Съюза на средношколските учители и членуването на Н. Станев в него; посещение на фондообразувателя в Полша

¹ Документите преди раждането на фондообразувателя представляват тапия за собственост на къща в с. Килифарево, Великотърновско.

и Румъния (1923) като председател на този съюз; сътрудничество на Н. Станев в Читалищния съюз; членуването му в Дружество за борба против туберкулозата (1912), в Славянското дружество (1941), в съюза „Юнак“, в „Славянска беседа“ и пр.; публицистична дейност на фондообразувателя; сътрудничеството в сп. „Учителски преглед“ и в „Сборник за народни умотворения, наука и книжнина“; обществена дейност; данни за Руско-турската война 1877/78 г., за учебното дело през Възраждането, бомбардировките над София (1944) и пр. Споменават се Ст. Стамболов, К. Стоилов, К. Величков, Др. Цанков, Т. Иванчов, Р. Петров, Тр. Китанчев, Кл. Бранички, Ив. Вазов и др.

Запазено е писмо на проф. Хр. Гандев до Никола Станев (1947), съдържащо предложение последният да подготви за печат спомените си от Руско-турската война 1877/78 г.

Учителската дейност на фондообразувателя е представена от писмо и поздравителен адрес във връзка с 25 г. учителска дейност на Никола Станев (1912); заслугите му по създаването на Съюза на гимназиалните и прогимназиалните учители; 50 г. обществена дейност на учителя и историка Никола Станев; научните и публицистичните му трудове и пр.

Друга част от материалите (1918—1926) документират дейността на Никола Станев като директор на Втора Софийска мъжка прогимназия и засягат: заслугите му като директор; оставката му от този пост; обществената дейност на фондообразувателя и основаване на фонд „Никола Станев“ при Втора Софийска мъжка прогимназия.

От трудовете на фондообразувателя е запазено печатно издание на „История на Великотърновската предбалканска котловина“ (1942).

В личния фонд на Никола Станев се намират и няколко книги от различни автори с техни автографи („Крали Марко“ на Вел. Йорданов, „Българите и Серското поле“ на Йордан Попгеоргиев, „Български книжовници от Македония“ на Антон П. Стоилов и др.).

Ф. 799; 13 док.; 1933 ... 1935 г.; 1 инв. оп.; пост.
1933—1935 г.

АЛЕКСАНДЪР ДИМОВ КИРОВ (АЛДЕКИРОВ, ЛУИС СИМЕОНОВ)¹

(Роден в с. Златарица, Великотърновско)²

Емигрант в САЩ.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Във връзка с дейността на фондообразувателя е запазен негов ръкопис в 12 тетрадки на тема „Произхождението на човека“, писан в Чикаго, САЩ. В бележки към ръкописа има данни за родното място и родителите на Алдекиров.

Ф. 800; 2628 док.³; 1872 ... 1956 г.⁴; 1 инв. оп.; пост.
1982 г.; бълг., англ., гр., итал., ср., тур., унг., фр. ез. и
шифр. док. с дешифровка

ВАСИЛ ХРИСТОВ ЧЕКАЛАРОВ

(псевд.: Любомир, Любомирка, Равашол, Циле, Цильо)

(Роден в 1874 г. — с. Смърдеш, Костурско; убит в 1913 г. —
в планината Вич, близо до с. Елеово, Леринско)

Деец на националноосвободителното движение на българите в Македония — революционер от 1894 г. Един от ръководителите на Костурския революционен район (1901—1903); начело на обединените чети в Костурско по време на Илинденско-Преображенското въстание (1903); към Задграничното представителство на ВМОРО (1904—1905); участник в Кюстендилския конгрес на ВМОРО (1908). Деец на Българските

¹ Луис Симеонов е името, което фондообразувателят приема в САЩ.

² Засега не се откриха други биографични данни.

³ Към фонда има и необработени ок. 100 док., в по-голямата си част шифровани.

⁴ По-ранните и по-късните документи спрямо раждането и смъртта на фондообразувателя са свързани със семейството му.

конституционни клубове (1908—1909). Начело на чета в Балканската война (1912—1913); началник на пограничен пункт в Кукуш (1913); участник с чета в Междусъюзническата война (1913). Убит на 6 юли 1913 в сражение с гърците.

Източници

За фондообразователя: Биолчев, Ил. Въстанието в Костурско. (Спомени). — Илюстрация Илинден, 5, 1933, № 7-8, 12—19; Борбите в Македония и Одринско..., с. 87, 138 и сл.; Василев, С. Вождовете на Костурско. — Илюстрация Илинден, 11, 1939, № 6, 1—3; Дамянов, А. Село Смърдеш, Костурска околия. (По случай двадесет и пет годишнината от изгарянето му. — Илюстрация Илинден, 1, 1928, № 10, 2—4; Караманов, В. Васил Чекаларов в Кукуш. — Илюстрация Илинден, 12, 1940, № 6, 4—5; Киселин дъдесет и пет годишнината от изгарянето му. — Илюстрация Илинден, 9, 1937, № 3, 3—5; Назъров, К. Слово за Чекаларов. — Пиринско дело, № 160-161, 9—10 юли 1983; Освободителното движение в Македония и Одринско. Спомени и материали. В 2 т. Състав. Л. Панайотов, И. Шопов. С., 1983. Т. 1, с. 21 и сл.; Т. 2, с. 157 и сл.; Серафимов, Г. Пример за поколенията. Неизвестен досега дневник на революционера Васил Чекаларов. — Пиринско дело, № 178-181, 31 юли — 3 авг. 1985; Силянов, Хр. Един именит син на Костурско. Васил Чекаларов. С., (1915); Силянов, Хр. ОБМ. Т. 1, с. 117 и сл.; Т. 2, с. 56 и сл.; Силянов, Хр. Писма и изповеди..., 353—634.

Публикации на документи от фонда: Билярски, Ц. Документи на Българската народна Македоно-Одринска революционна организация от 1910 г. — Векове, 1986, № 3, 74—75; Киселинчев, Л. Из дневника на Васил Чекаларов. — Илюстрация Илинден, 16, 1944, № 2-3, 6—7; Лъяпе, Л. Проект-правилниците донесени на Прилепският конгрес 1904 год. и допълнителните забелешки на Горче Петров. — Гласник на Института за национална история, Скопје, 17, 1973, № 1, 201—244; Мирчев, Б. Първият скопски окръжен революционен конгрес. — Илюстрация Илинден, 5, 1932, № 4, 11—13.

Запазени са лични гефтери на В. Чекаларов, в които са водени семейни сметки и се споменават Енчо Иванов, Георги Николов, Христо Лъчков, Христо Киселинчев и др. (1895—1909).

Материалите с биографичен характер (паспорт, статии, разрешително, удостоверение и др.) дават сведения за родно място, дата на раждане, приемане на българско поданство, пътуване в Турция, революционна дейност и др.

Документите (1899—1912) (удостоверение, списъци, записи, договори, разписки, контракти, квитанции и др.), свидетелстващи за материалното състояние, издадени от Българска народна банка, Българска генерална

банка, Кредитна банка, Софийско градско финансово управление и др. са за получени и изплатени заеми, данъци и наем, покупко-продажба на различни вещи и др.

Кореспонденцията от В. Чекаларов е до Цветко Гелев, Никола Герджиков, Маслина Грънчарова, Григор Димитров, Екзарх Йосиф I, Пандо Кляшев, Борис Сарафов, Владислав Ковачев, Кузинчо Кузинчов, Пандо Симов, Пандо Чулков, Анастас Янков и др. и е за влиянието на гърцизма в Костурско до 1903; убийството на Лазар п. Трайков (1903); афера с барон и баронеса Розденгротц (1904); чети в Серско и Костурско; взаимоотношенията с Борис Сарафов, Апостол Димитров, Владислав Ковачев; действията на войводата Коте Христов (1904); младотурската революция (1908); основаване на благотворително братство „Пандо Кляшев“ (1910) и др.

Автори на кореспонденцията до В. Чекаларов са: Ив. Анастасов, К. Анастасов, Христо Анастасов, Анастас Ангелов, К. п. Апостолов, Тома Бакрачев, Елена Бакърджиева, Васил Бекаров, Панайот Белчев, Илия Белючев, Н. Ив. Бошнаков, Атанас Бурдашов, Григор Василев, ген. Ричиотти Гарибалди, Никола Герджиков, Яно Н. Гичев, Георги Д. Гочев, Ставро Грозданов, Маслина Грънчарова, Гудо Гудев, Христо Гучов, Георги Дамов, Кочо Дерикозов, Апостол Димитров, Григор Димитров, Ташо Димитров, Мара Доревска, дякон Евстатий, Никола Зографов, Димитър Зулумов, Вангел Иванов, Иван В. Иванов, Апостол Илиев, Никола С. Искреков, В. Кокальов, Невена А. Какараскова, Д. Карабашев, Киряко Караманов, Васил Каршаков, Кър. Караискаков, Илия Каранжов, Н. Кранчев, Христо Карлюков, Атанас п. Киров, П. Китаридис, Панайот Кляшев, Пандо Кляшев, Владислав Ковачев, Никола Кокарев, Кузинчо Кузинчов, Стефан Кундалъов, Миле Н. Кънчев, Атанас Кършаков, Н. Митрушинов, Гр. Лазаров, Атанас Лекаров, Яни М. Лъолчу, Христо Лъочков, Димитър Ляпов, Тодор Марков, В. Матеев, Никола Милев, Андон Милев, Найдено Милушев, Наум К. Миовски, Димитър Митрушев, Наум Л. Митрушев, Липо Москов, К. Мустака, Н. Нацев, А. п. Николов, К. Хр. Олеков, Спиро Олчев, Христо Олчев, Ив. Ораовски, Лазар Павлов, Трайко Панайотов, В. Перелингов, Георги Пецуоров, Коци В. Пиперов, Ламбро Поповски, Ламбро Порязов, Симеон Радев, Георги Райков, Борис Сарафов, Пандо Сидов, Христо Силянов, Наум Слабудиев, Алберт Сониксен, Георги п. Цветков, Атанас П.

Цуцулев, Апостол Чекаларов, Георги Чекаларов, Стоян Чекаларов, Зоя Чекаларова, Малина Чекаларова, Георги Чуков, Пандо Чулков, Васил Шанов, Юсен бей и др. В тях се разглеждат следните въпроси: участието на В. Чекаларов в Илинденско-Преображенското въстание (1903); дейността на ВМОРО в селата на Костурска революционна околия (1904); зверствата на гръцки четници в селата Желево и Ошим, Костурско (1904); заточеници и затворници — Илия Белючев, Марко Ив. Бошнаков, Маслина Грънчарова, Ташо Димитров, Ламбро Поповски, Пандо Сидов; дейността на Б. Сарафов в Женева и отношението на г-ца Гавер към В. Чекаларов (1904); залавянето на Д. Груев от войводата Мицко (1904); издръжка на чети и дейци на Вътрешната организация и изпращането им през Кюстендил (1904); гръцка чета от 60 души, сформирана в Атина под предводителството на капитан Евтим и изпратена в Костурско (1904); геройската смърт на Пандо Кляшев и Стоян Чекаларов (1907); панихида в с. Въмбел, Костурско за падналите борци във въстанието (1908); свикване на околийски конгрес на ВМОРО в Костурско (1908); училищен конгрес в с. Апоскеп, Костурско (1909); действия на младотурците — обезоръжаване на българите, убийство на български учител в с. Кономлади, Костурско, преминаването на Пандо Чулков отново в нелегалност (1909); дейността на Смърдешкото благотворително братство „Пандо Кляшев“ — Медисон, САЩ (1909—1911); действията на войводата Никола Андреев в с. Мокрени, Костурско (1910) и др.

Дейността на В. Чекаларов като деец на националноосвободителното движение на българите в Македония (1894—1913) е отразена в многобройни документи (шифровани дневници, възвания, писма, телеграми, бележки, списъци, сметки, разписки, правилници, протоколи, пълномощни писма, удостоверения, окръжни, устави и др.) и в тях има сведения за: положението на революционното дело в Македония; създаване и програмата на Македонския таен революционен комитет (1897); мисията на В. Чекаларов в Атина по закупуване и изпращане на оръжие (1901); среща на В. Чекаларов с Гоце Делчев и Хр. Силянов в с. Загоричане, Костурско (ян. 1902); подготовка на Илинденското въстание (1903); разглеждане сметките на Кратовския революционен район; положението в Костурско след въстанието; отпускане сумата от 38 000 лева от българското правителство на Задгранич-

ното представителство на ВМОРО за издръжка на бежанци (1904); проектоправилник на ВМОРО, изработен от Прилепския конгрес на Битолския революционен окръг (1904); отчитане пред ВМОРО на В. Чекаларов, Ламбро Порязов, Апостол Димитров, Пандо Кляшев, Борис Сарафов, Димитър Ляпов, Владислав Ковачев и др. (1904—1905); решения на Скопския окръжен конгрес (1905); причините за непровеждане на Втория общ конгрес на ВМОРО (1906); решения на Съвещателното събрание на ВМОРО (1907); участието на В. Чекаларов в Кюстендилския конгрес на ВМОРО (1908); дейността на В. Чекаларов в Костурско през 1908—1909 г.; целите, средствата за постигането им и състава на Българската народна македоно-одринска революционна организация (1910); заминаване на чета в Македония, начело с В. Чекаларов и Ив. Попов (1912) и др.

Единични са документите за дейността на В. Чекаларов като член на Либералната партия, ловджийското дружество „Сокол“, Първо българско колоездачно дружество, добродетелно дружество „Лепта за най-бедните“ (1906—1912).

Няколко документа илюстрират дейността на фондообразувателя като предприемач и завеждащ Централния магазин на млекарските кооперативни дружества — София (1895—1912).

Във фонда се пазят и абонаментни броеве на следните вестници и списания: „Балканска трибуна“, „Барабан“, „Българска независимост“, „Вечерна поща“, „Военни известия“, „Време“, „Дневник“, „Илинден“, „Камбана“, „Македония“, „Македонска искра“, „Народни права“, „Нова България“, „Нов век“, „Отечество“, „Софийска вечерна поща“, „Утро“.

Към документалните материали също съдържание се отнасят обяви, карти, справочници, разписания, устави, закони, брошури: „Закон за санитарния надзор върху хранителните и питейни вещества и други общоупотребяеми в живота предмети“ (1908); „Отоманска конституция“, Цариград, 1876; „Устав на Албанското дружество „Желание“ в гр. София“, (1896); „Устав на сдружението на столичните домопритежатели в София“, (1912); „Образ на високия царски ферман“, Цариград, 1872 г. и др.

Документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до:

1. Олга Иванова Чекаларова (съпруга). Документите 1909—1942 г. (разписка, сметка, опис, удостоверение), свидетелстващи за материалното състояние на Ол. Чекаларова, са за изплащане на пенсия; покупка на домашни стоки; опис на чезза; удостоверяване, че е вдовица на убит ст. подофицер от македонското опълчение.

Кореспонденцията от О. Чекаларова до Анастасия Ковачева, Елена и Димитър Бакърджиеви е от частен характер (1910).

Кореспонденцията до О. Чекаларова от Х. Василева, Еленка и Кочо Дерикозови, Огняна Доревска, Захария Иванова, Н. Попова, В. Чекаларов и др. в по-голямата си част е от частен и семеен характер (1909—1916).

2. Екатерина п. Иванова Чекаларова (майка). Запазеното писмо от Г. Чекаларова до Ек. Чекаларова е от семеен характер (1905).

3. Георги Христов Чекаларов (брат).

Кореспонденцията до Г. Чекаларов от Ек. Чекаларова, Зоя Чекаларова и е от семеен характер (1900—1901).

Запазени квитанции свидетелствуват за дейността на Г. Чекаларов като член на Костурското благотворително братство — София (1899).

4. Стоян Христов Чекаларов (брат). Няколко документа (кръщелно, удостоверения, заявления, свидетелство) са с биографичен характер (1903—1905).

Кореспонденцията от Ст. Чекаларов до Васил Касов, Мориеви и др. е от личен характер (1905, б. д.).

Кореспонденцията до Ст. Чекаларов е от Григор Вангелов, И. Георгиев, К. Губе, Вангел Д. Иванов, Атанас п. Киров, Ф. Митрушов, Ив. Москов, С. Павлов, Панталей Пантев, Пандо Трайчев, К. Ил. Хранов, Д. Ст. Ценов, В. Чекаларов, Ек. Чекаларова, З. Чекаларова и е от частен и семеен характер (1900—1905).

5. Зоя Христова Чекаларова (сестра). Биографичните материали (писма, удостоверения, заявления, разписки, квитанции, списъци и др.) са за изпращане дубликат от изгубено зрелостно свидетелство, изплатени данъци, лечение и др. (1903 ... 1910).

Кореспонденцията от З. Чекаларова е до: Н. Д. Анишлиев, Сава и Григор Димитрови, Васил Шанов и се отнася до заболяване на Малина Чекаларова; нападките на Никола Андреев към В. Чекаларов (1908); разногласията между В. Чекаларов и Апостол Димитров (1908) и др.

Кореспонденцията до З. Чекаларова е от: Н. Д. Анишлиев, Елена Апостолова, Матилда Я. Вареоно, Султана Гацева, Никола Герджиков, Маслина Грънчарова, Апостол Димитров, Райна Дукова, Р. М. Камхи, Н. Ст. Каранжов, Атанас п. Киров, Екатерина Чекаларова, Христо Костов, Димитър Митрушев, Спиро Олчев, Ламбро Поповски, В. Чекаларов и др. В нея има сведения за: учението на Малина Чекаларова; превод на стихотворение от гръцки език; живота на българската емиграция в Аржентина; лечението на В. Чекаларов в Женева (1904); работата на З. Чекаларова като учителка в София (1906); положението в Солун през юли 1908 г. и дейността на Апостол Петков, Яне Сандански, Ч. Кантарджиев, А. Буйнов, П. Пенчев, Павел Христов; преговорите между ВМОРО и младотурците; идеите на Павел Делирадев за устройството на училищното дело в Македония; дейността на П. Чулков, П. Сидов, Милан Матов и Н. Андреев и провеждането на околийски конгрес на ВМОРО в Костурско (1908); преглеждане сметките на В. Чекаларов като ръководител на Костурски революционен район (1908); женитбата на В. Чекаларов (1909); по семейни, роднински, частни въпроси и др.

Разписка и писмо са за дейността на З. Чекаларова като учителка в София (1906—1907).

Свидетелство, издадено от Костурското районно началство на ВМОРО, е за дейността на З. Чекаларова като деец на ВМОРО с кратки данни за участието ѝ в Илинденско-Преображенското въстание (1903) и за дейността на Ив. Попов в Костурско за периода 2 май 1902 г. — 15 октомври 1903 г.

Покани и реч свидетелствуват за дейността на З. Чекаларова като член на Костурското женско благотворително дружество (1929—1930).

Две покани дават сведения, че З. Чекаларова е член на Софийското околийско учителско дружество „Неофит Рилски“ и на Танцувално дружество „Интернационал“ (1908).

6. Малина Христова Чекаларова (сестра).
С биографичен характер е удостоверение за учение.

то на М. Чекаралорва в Българското девическо петокласно училище, Битоля (1907).

В пощенска карта от Райна Перитонова до М. Чекаларова ѝ се съобщава, че е назначена за учителка в с. Петрич, Софийско (1910).

7. Апостол Стоянов Чекаларов (чичо). Кореспонденцията до Ап. Чекаларов е от Наум Лазаров и В. Чекаларов и е основно от частен характер. Споменава се за извършено предателство (1904).

8. Пандо Апостолов Чекаларов (братовчед). Кореспонденцията до него е от Т. Митрушев, Ек. Чекаларова и е по семейни въпроси (1908).

9. Елена Чекаларова (братовчедка). Кореспонденцията до Ел. Чекаларова е от Насо (?), Софка (?) и е от частен характер (1907 ... 1909).

10. Димитър Ставров Митрушев (братовчед). Запазен бележник е с биографични данни и е от учението на Д. Митрушев във Военното училище в София (1907).

Кореспонденцията до него е от Андон Митрушев, Христо Митрушев, П. Рапов и е от семеен и частен характер (1905—1907).

11. Стефан Иванов Кундалъов (шурей). Запазени са две рецепти и молба от Ст. Иванов за назначаването му като учител (б. д.).

Към документалните материали от, до и за други лица се отнасят няколко писма, пощенски карти, телеграми и др. В писмо на Параскева (?) до Маслина Грънчарова се съобщават имената на протестантските учители в Битоля (1904): Харнет Кол, Мери Марус, Рада Павлова, Елена Колчанова, София Коджабанова. В преписка между Апостол Димитров, Т. Шопов и Григор Димитров се споменава за атентат в Гевгели (1904); отиването на Ст. Стериовски и Ат. Кършаков в Мездра (1905) и др. В писма на Георги Христов, Никола С. Панданчев се съобщава за арестувани българи в затворите в Корча, Атина и др.

ТАБЛИЦА НА ПРИЕТИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

авг. — август	ВИсб — Военноисторически сборник
а. д. — акционерно дружество	ВМОК — Върховен Македоно-Одрински комитет
а. е. — архивна единица	ВМОРО — Вътрешна Македоно-Одринска революционна организация
акад. — академик	ВМРО — Вътрешна Македонска революционна организация
англ. ез. — английски език	вр. — връх
анот. — анотация	г. — година
апр. — април	г. — господин
араб. ез. — арабски език	ген. — генерал
арм. ез. — арменски език	ген.-лейт. — генерал-лейтенант
арх. — архитект	ГСДП — Германска социалдемократическа партия
арх. сб. — архивна сбирка	глав. — главен
архим. — архимандрит	ГМСБ — Годишник на музенте в Северна България
б. а. — без автор	гр. — град
БАН — Българска академия на науките	гр. — гроша
БАН—ИБЛ — Българска академия на науките — Институт за българска литература	гр. ез. — гръцки език
б. г. — без година	ГСУБФ — Годишник на Софийския университет. Богословски факултет
б. д. — без дата	ДА — Държавен архив
БДЖ — Български държавни железници	дек. — декември
БЗНС — Български земеделски народен съюз	дешифр. — дешифриран, -а, -о
БИА — Български исторически архив	дн. — днес
БКД — Българско книжовно дружество	док. — документ
БКП — Българска комунистическа партия	д-р — доктор
БНБ — Българска народна банка	др. — други
бр. — брой	доп. — допълнен, -а, -о
БРСДП — Българска работническа социалдемократическа партия	евр. ез. — еврейски език
БТА — Българска телеграфна агенция	екз. — екземпляр
БЦБО — Българско централно благотворително общество	еп. — епископ
бълг. — български, -а, -о	еспер. — есперанто
бълг. ез. — български език	ж. п. — железопътен, -а, -о
в. — век	Изв. — Известия
в. — вестник	Изв. на Бълг. истор. д-во — Известия на Българското историческо дружество
вер. — вероятно	Изв. на ДА — Известия на държавните архиви
вж. — виж	

- Изв. на Инст. истор. — Известия на Института за история
 Изв. на Инст. по истор. на БКП — Известия на Института по история на БКП
 Изв. на Нар. библ. — Известия на Народната библиотека
 изд. — издание
 ИМ — Исторически музей
 имп. — император
 инв. — инвентарен, -а, -о
 инв. оп. — инвентарен опис
 инж. — инженер
 исп. ез. — испански език
 истор. — исторически, -а, -о
 Истор. преглед — Исторически преглед
 итал. ез. — италиански език
 йером. — йеромонах
 кап. — капитан
 кн. — книга
 кн. — княз, княгиня
 кол. — колекция
 Кооп. село — Кооперативно село
 крит. — критически, -а, -о
 л. — лист
 лат. ез. — латински език
 Летопис на БКД — Летопис на Българското книжовно дружество
 лит. — литературен, -а, -о
 Лит. история — Литературна история
 Лит. крит. очерци — Литературно-критически очерци
 Лит. фронт — Литературен фронт
 м. — месец
 М. — Москва
 МЖЛМС — Международна женска лига за мир и свобода
 митр. — митрополит
 мн др. — много други
 НА—БАН — Научен архив на Българската академия на науките
 Нар. библ. — Народна библиотека
 Нар. младеж — Народна младеж
 НБКМ—БИА — Народна библиотека „Св. св. „Кирил и Методий“ — Български исторически архив
 неизв. — неизвестен, -а, -о
 нем. ез. — немски език
 ноем. — ноември
- НРБ — Народна република България
 НС — Народно събрание
 НЦВ — Негово Царско Величество; Негово Царско Височество
 о. — остров
 о. з. — офицер от запаса
 ок. — около
 окт. — октомври
 ОНС — Обикновено Народно събрание
 ООН — Организация на обединените нации
 ориг. — оригинал
 ОРПС — Общ работнически професионален съюз
 осн. — основен, -а, -о
 отг. — отговорен, -а, -о
 ОФ — Отечествен фронт
 п. д. — пенсионно дело
 пл. — планина
 подп. — подписал, -а, -о
 подпор. — подпоручик
 полк. — полковник
 пом. — помощник
 прераб. — преработен, -а, -о
 португ. ез. — португалски език
 пост. — постъпил, -а, -о
 пр. — прочие
 предг. — предговор
 преп. — препис
 проф. — професор
 псевд. — псевдоним
 П. Т. Т. — Пощи, телеграфи и телефони
 публ. — публикуван, -а, -о
 р. — река
 Раб. дело — Работническо дело
 разш. — разширен, -а, -о
 ред. — редактори
 РНС — Районен народен съвет
 рум. ез. — румънски език
 рус. — руски, -а, -о
 рус. ез. — руски език
 с. — село
 С. — София
 с. — страница
 сб. — сборник
 Сб. НУНК — Сборник за народни умотворения, наука и книжнина
 Св. — Свети
 с г. — същата година

га-

сем. — семейство

септ. — септември

сл. — следва

ест-

слов. ез. — словенски език

Соф. правда — Софийска правда

сп. — списание

С. Петербург — Санкт Петербург

ср. ез. — сръбски ез.

ъб-

СССР — Съюз на съветските социалистически републики

ст. — степен

не-

стих. — стихотворение

СУ — Софийски университет

съкр. — съкращение

състав. — съставители

ро-

т. — том

т. е. — тоест

тур. ез. — турски език

Учил. преглед — Училищен преглед

Учит. дело — Учителско дело

ф. — фонд

фр. ез. — френски ез.

х. — хаджи

ЦВА — Централен военен архив

ЦДИА — Централен държавен исторически архив

ЦДТА — Централен държавен технически архив

Цит. ст. — Цитираната статия

ЦК — Централен комитет

ЦПА — Централен партиен архив

ч. — част

чсш. ез. — чешки език

чл. — член

чл.-кор. — член-кореспондент

ЧРК — Частен революционен комитет

швед. ез. — шведски език

ШЗО — Школа за запасни офицери

шифр. — шифрован, -а, -о

ян. — януари

те-

ни

на

СЪКРАТЕНИ ЗАГЛАВЯ НА ПОЧЕСТО
ЦИТИРАНИ БИБЛИОГРАФСКИ ИЗТОЧНИЦИ

- АВ.** Т. 1—3. = **Априлско въстание 1876 г.** Състав. Кирила Каратеодорова, Бонка Тодорова Петкова, Виктория Тилева [и др.]. Под ред. на Александър Бурмов. Т. 1—3. С., 1954—1956.
Т. 1. Сборник от документи. С., 1954.
Т. 2. Анотации на документи и материали. С., 1955.
Т. 3. Сборник от турски документи. Състав. Борис. Хр. Недков. С., 1956.
- АСУ.** 1940 = **Алманах на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.** Животописни и книгописни сведения за преподавателите. За петдесетгодишнината на университета. 1888—1939. С., 1940.
- БВИ.** Е. = **Българската възрожденска интелигенция.** Учители, свещеници, монаси, висши духовници, художници, лекари, аптекари, писатели, издатели, книжари, търговци, военни... Енциклопедия. Състав. Н. Генчев, Кр. Даскалова, С., 1988.
- БК** 1878—1944. Т. 1—6. = **Български книги 1878—1944.** Библиографски указател. Т. 1—6. С., 1978—1983.
Т. 1. А—В. С., 1978.
Т. 2. Г—З. С., 1973.
Т. 3. И—Л. С., 1979.
Т. 4. М—П. С., 1979.
Т. 5. Р—Т. С., 1981.
Т. 6. У—Я. С., 1983.
- Богданов, Ив. БЛДХ.** = **Богданов, Иван.** Българската литература в дати и характеристики. 817—1965. С., 1966.
- Богданов, Ив. РБП.** С., 1961; С., 1989. = **Богданов, Иван.** Речник на българските псевдоними. Писатели, публицисти, карикатуристи и учени. С., 1961; Речник на българските псевдоними. Писатели, научни работници, преводачи, карикатуристи, публицисти и журналисти. 3 осн. прераб. и доп. изд. С., 1989.
- Божинов, В.** Българската просвета... = **Божинов, Воин.** Българската просвета в Македония и Одринска Тракия 1878—1913. С., 1982.
- Борбите в Македония и Одринско...** = **Борбите в Македония и Одринско 1878—1912.** Спомени. Състав., ред. и бележки Константин Пандев, Здравка Нонева. [С предг. от Константин Пандев]. С., 1981.
- Ганчев, Д.** Спомени = **Ганчев, Добри.** Спомени 1864—1887. Под ред. на Ст. Аргиров. С., 1939.
- Данчов, Н. Г. и ... БЕ.** = **Данчов, Н. Г. и И. Г. Данчов.** Българска енциклопедия. С., 1936.
- Дневници и спомени ...** = **Дневници и спомени за Илинденско-Преображенското въстание.** Състав. З. Нонева, Ц. Билярски, Н. Недкова и др. Под ред. на Л. Панайотов, Д. Дойнов и Д. Минцев. С., 1984.
- Драганова, Т., И. Димитров.** Книжовници от Търново ... = **Драганова, Т., И. Димитров.** Книжовници от Търново и окръга през епохата на Възраждането. — Годишник на музеите от Северна България. Кн. 7. Варна, 1981.

- ЕБ. Т. 1—6. = **Енциклопедия България**. Гл. ред. Владимир Георгиев.
 Т. 1—6. С., 1978—1988.
 Т. 1. А—В. С., 1978.
 Т. 2. Г—З. С., 1981.
 Т. 3. И—Л. С., 1982.
 Т. 4. М—О. С., 1986.
 Т. 5. П—Р. С., 1986.
 Т. 6. С—Тн С., 1988.
- ЕБМК = **Енциклопедия** на българската музикална култура. С., 1967.
- ЕРК = **Енциклопедичен речник** Кюстендил. А—Я. Гл. ред. Асен Василев, Ефрем Каранфилов. С., 1988.
- Займов, Ст. — **Миналото...** Пловдив, 1888; С., 1983. = **Займов, Стоян** Миналото (Белетристически и исторически очерки. Деятелността на българските революционни комитети от 1870—1877 год.). Тракийското созаклятие. Атанас Узунов и убийството на хаджи Ставри в Хасково: Кн. 4. Пловдив, 1888; Миналото. Очерки и спомени из деятелността на българските тайни революционни комитети от 1869—1877 година. С., 1983.
- Зарев, П. **Панорама ...** Т. 1—2. = **Зарев, Пантелей**. Панорама на българската литература. 2 изд. Т. 1—2. С., 1969.
- ИАНГ. Кн. 1—2. = **Из архивата на Найден Геров**. Кoresпонденция с частни лица. Под ред. на Т. Панчев. Кн. 1—2. С., 1911—1914.
 Кн. 1. А—Л. С., 1911.
 Кн. 2. М—Я. С., 1914.
- Иванов, Ю. БПП. = **Иванов, Ю.** Български периодически печат от възраждането му до днес (от 1844—1890 год.). Нарежда и издава ... Т. 1. С., 1893.
- Иванчев, Д. БПП. Т. 1—3. = **Иванчев, Димитър П.** Български периодичен печат. 1844—1944. Състав ... Обща ред. Т. Боров. [и др.]. Т. 1—3. С., 1962—1969.
 Т. 1. А—М. С., 1962.
 Т. 2. Н—Я. С., 1966.
 Т. 3. С., 1969.
- Илиев, Ат. **Спомени ...** = **Илиев, Атанас**. Спомени на Атанаса Т. Илиев. С., 1926.
- Иречек, К. Български дневник. Т. 1—2. = **Иречек, Константин**. Български дневник. 30 октомври 1879 — 26 октомври 1884. Т. 1—2. Превел от чешкия ръкопис Ст. Аргиров. Пловдив, С., 1930—1932.
 Т. 1. Пловдив, С., 1930.
 Т. 2. Пловдив, С., 1932.
- Кандиларов, Г. Българските гимназии и ... = **Кандиларов, Георги Ст.** Българските гимназии и основни училища в Солун (По случай на 50-годишнината на солунските български гимназии). С., 1930.
- Минев, Д. **Град Лясковец**. = **Минев, Димо**. Град Лясковец. Минало, сегашно състояние и дейци. Варна, 1944.
- Мирчев, Б. Псевдоними на дейци ... = **Мирчев, Боян**. Псевдоними на дейци на Македоно-Одринското освободително движение със сведения за революционната им дейност. — Изв. на инст. истор. Т. 25, 1981.
- Начов, Н. Цариград ... = **Начов, Н.** Цариград като културен център на българите до 1877 година. [С., 1922].

- ОБ.** Т. 1—2. = **Освобождение** Болгарии от турецкого ига. Документы в 3-томах. Под ред. С. А. Никитина и др. М., 1961—1967.
- Т. 1. Освободительная борьба южных славян и Рюссия. 1875—1877. М., 1961.
- Т. 2. Борьба за национальное освобождение Болгарии в период русско-турецкой войны 1877—1878. М., 1964.
- Опис** на документи за здравното дело ... = **Опис** на документи за здравното дело и здравеопазването, запазени в Българския исторически архив на Народната библиотека „Кирил и Методий“. I. (до 1878 г.). Състав. Дора Томова. Ред. Виктория Тилева. С., 1986.
- Опис** на мемоарни документални източници ... = **Опис** на мемоарни документални източници, запазени в Български исторически архив при Народната библиотека „Кирил и Методий“. Състав. Елена Харбова, Елисавета Миладинова. Ред. Кирила Възвъзова-Каратеорова. С., 1878.
- Опис** на СбПС. Ч. 1—2. = **Опис** на сбирката „Портрети и снимки“ в Народната библиотека „Кирил и Методий“. В три части. Състав. Дора Попсава. Ред. Кирила Възвъзова-Каратеорова.
- Ч. 1. Портрети на лица и снимки на събития, исторически обекти, паметници и чествувания, свързани с националноосвободителните борби на българския народ до Освобождението му от османско иго в 1878 г. С., 1975
- Ч. 2. Портрети на лица и снимки на събития, исторически обекти, паметници и чествувания за периода 1878—1944 г. С., 1983.
- Орманджиев, Ив.** Приноси ... Кн. 1—4. = **Орманджиев, Иван** Пандалеев. Приноси към историята на въстаническото движение в Одринско (1895—1903). Кн. 1—4. Бургас, С., 1927—[1941].
- Кн. 1. Георги Кондолов и дейността му в Странджанското въстание. Бургас, 1927.
- Кн. 2. Борбата в Бунархисарския район (с 12 образи) по спомени на Димитър Ташев, Христо Настев, Анастас Спасов Разбойников и местни дейци. Състав. ... С., 1929.
- Кн. 3. Революционното движение в Малкотърновския район. По спомени на 4 войводи, 2 подвойводи и 75 легални и нелегални дейци. Състав. ... С., 1933.
- Кн. 4. Освободителната борба в Лозенградския район по спомени на 1 войвода, 1 подвойвода и 80 легални и нелегални дейци. Състав. ... С., [1941].
- Орманджиев, Ив.** и Ив. Пенаков. Д-р Петър Берон ... = **Орманджиев, Иван** Пандалеев и д-р Иван Ст. Пенаков. Д-р Петър Берон и Одринската българска мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“. Сборник от статии и документи. С., 1958.
- Освобождението 1878** ... = **Освобождението 1878**. Спомени. Ред. колегия: Елисавета Миладинова, Елена Харбова, Тихомир Тихов. 2 разш. изд. С., 1989.
- Пандев, К.** НДМО = **Пандев, Константин**. Националноосвободителното движение в Македония и Одринско 1878—1903. С., 1979.
- Преображенското въстание** ... = **Преображенското въстание**. Статии и документи. Отг. ред. Анастас Примовски. С., 1955.
- РБЛ.** Т. 1—3. = **Речник** на българската литература. В 3 тома. Глав. ред. Георги Цанев. С., 1976—1982.
- Т. 1. А—Д. С., 1976.

- Т. 2. Е—О. С., 1977.
Т. 3. П—Я. С., 1982.
- Радев, С.** Строителите ... Т. 1—2. С., 1910—1911, С., 1973. = **Радев, Симеон.** Строителите на съвременна България. Т. 1—2. С., 1910—1911; 2 изд. С., 1973.
Т. 1. Царуването на кн. Александра 1879—1886. С., 1910, 2 изд. С., 1973.
Т. 2. Регентството. С., 1911; 2 изд. С., 1973.
- Руменин, Р. БО.** = **Руменин, Румен.** Българското опълчение 1877—1878. Личен състав. По документи на ЦВА — В. Търново. С., 1978.
С. Еспр. = **Съединението 1885.** Енциклопедичен справочник. Състав. Е. Стателова, Ст. Грънчаров, Г. Вълков и др. Отг. ред. Илчо Димитров. С., 1985.
- Сборник** в чест на проф. Ц. Калянджиев ... = **Сборник** в чест на професора Цани Калянджиев, пръв ректор на Висшето търг. училище — Варна. По случай 75-годишнината му 1866—1941. Варна, 1942.
- Силянов, Хр. ОБМ.** Т. 1—2. = **Силянов, Христо.** Освободителните борби на Македония. В 2 тома. [С предг. от Любомир Панайотов]. Фототипно издание. С., 1983.
Т. 1. Илинденското въстание. Издание на Илинденската организация. С., 1933. 492 с.
Т. 2. След Илинденското въстание. Издание на Илинденската организация. С., 1943. 610 с.
- Силянов, Хр.** Писма и изповеди ... = **Силянов, Христо.** Писма и изповеди на един четник. Спомени от Странджа. От Витоша до Грамос. Състав., ред. [с послеслов] Михайл Неделчев. С., 1984.
- Списък** на генералите ... С., 1905. = **Списък** на генералите, щаб и обер офицерите от Българската войска. Към 1 юли 1905. С., 1905.
- Списък** на офицерите ... С., 1911. = **Списък** на офицерите от Българската войска. Действующа армия. С., 1911.
- Списък** на офицерите ... С., 1915. = **Списък** на офицерите от Българската войска. Действующа армия. С., 1915.
- Стефанов, В.** Българската медицина... = **Стефанов, Васил.** Българската медицина през Възраждането. Биографии и трудове на бележити medici. С., 1980.
- Стойчев, Ив.** Строители ... = **Стойчев, Иван Кр.** Строители и бойни вождове на Българска войска. 1879—1941. 1. С., 1941.
- Стоянов, М. БВК.** Т. 1—2. = **Стоянов, Маньо.** Българска възрожденска книжнина. Аналитичен репертоар на българските книги и периодични издания. 1806—1878. Състав. ... Под ред. на Александър К. Бурмов.
Т. 1. С., 1957.
Т. 2. С., 1959.
- Страшимиров, Д. ИАВ.** Т. 1—3. = **Страшимиров, Димитър Т.** История на Априлското въстание. Т. 1—3. Пловдив, 1907.
Т. 1. Предистория.
Т. 2. Приготвления.
Т. 3. Въстание и пепелища.

- Съединението ... Сб. = Съединението 1885. Сборник от документи 1878/1886.** Състав. М. Блъскова, В. Василева, А. Дертлиева и др. Под ред. на Е. Стателова, Р. Попов и Д. Дойнов. С., 1985.
- Съединението ... Сп. = Съединението 1885. Спомени.** Състав. и ред. Елена Стателова и Радослав Попов. 2 разш. изд. С., 1985.
- Табакон, С. Сливен. Т. 2. = Табакон, д-р С. Опит за история на град Сливен. Т. 2. С., 1924.**
- Чолов, П. Български историци ... = Чолов, Петър. Български историци. Биографично-библиографски справочник. С., 1981.**

СПИСЪК НА ФОНДОВЕТЕ (КН. VIII)

(подредени азбучно)

1. Абаджиев, Велко Г.	Ф. № 732
2. Аврамови, братя Георги и Кънчо	Ф. № 623
3. Агушеви (Агуш ага, Мохамед (Мехмед) Агушев, Хюсеин ага Агушев, Ариф Агушев, Салих Агушев, Рашид Агушев, Тахир Агушев, Хюсеин х. Рашидов Агушев, Арих Салахов Агушев, Емин Мохамедов Агушев, Ахмед Махмудов Агушев)	Ф. № 629
4. Алтънов, Тодор Иванов (Иванипов)	Ф. № 778
5. Атанасов, Георги Иванов	Ф. № 663
6. Ато, Жорж	Ф. № 688
7. Бабанова, Виктория Димитрова (Виктория Николова Възвъзова)	Ф. № 744
8. Балтов, Константин Ангелов	Ф. № 709
9. Белев, Георги Иванов	Ф. № 654
10. Бележков, Иван Михайлов (Попфилипов)	Ф. № 785
11. Белчев, Георги Иванов	Ф. № 624
12. Бобевски, Любомир Хаджиниколов (Любомир Николов Хаджистоянов Бобевски)	Ф. № 690
13. Богданови, хаджи Иван и хаджи Богдан Хаджидимитриеви	Ф. № 747
14. Божинов, Иван Кузманов	Ф. № 790
15. Брайков, (Попбрайков), Нешо	Ф. № 736
16. Бръмбаров, Христо Василев	Ф. № 743
17. Бръчков, Христо Цонев	Ф. № 647
18. Бъчваров, Стоян Стоянов	Ф. № 707
19. Василев, Орлин (Христо Петков Василев)	Ф. № 741
20. Василев Попдимитров, Александър (Алеко)	Ф. № 656
21. Велчев Петков (Къосев), Петко	Ф. № 643
22. Вълев, Димитър Христов	Ф. № 616
23. Вълков, Димитър Стамболов	Ф. № 745
24. Вълков, Николай Тодоров	Ф. № 693
25. Вълчев, Иванчо	Ф. № 613
26. Георгиев, Евгени (Жеко) Г.	Ф. № 730
27. Герджиков, д-р Иван Янков	Ф. № 746
28. Герман (Голев), Лазар (Лазко) Теодорович	Ф. № 653
29. Геров, д-р Яков (Яковаки Ефенди)	Ф. № 694
30. Говедаров, Георги Иванов	Ф. № 611
31. Губернаторство „Велико Търново“	Ф. № 662
32. Гуджев, ген. Аврам Иванов	Ф. № 734
33. Дачев, Гани Иванов	Ф. № 614
34. Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов	Ф. № 635
35. Десев, Иван	Ф. № 795
36. Джинот, Йордан Хаджиконстантинов	Ф. № 786

37. Диков, ген. Вичо Дионисиев	Ф. № 724
38. Димитров, Димитър Груев	Ф. № 615
39. Димитров, (Димитриев) ген. Илия Панайотов	Ф. № 735
40. Добрев, Илия Михайлов	Ф. Ф. 761
41. Екимов Манолов, д-р Иван	Ф. № 757
42. Ернрот, ген.-лейт. Йохан-Казимир Густавович	Ф. № 758
43. Златарски, Никола Попвасилев	Ф. № 783
44. Златоустова, Екатерина Христова	Ф. № 612
45. Зографска, Цвета Иванова	Ф. № 775
46. Иванов, Иван Димитров	Ф. № 609
47. Иванов, ген. Никола Иванов	Ф. № 726
48. Иванов, д-р Никола Матеев	Ф. № 738
49. Иванов — Черен, Илия (Илия Иванов Илиев)	Ф. № 755
50. Илич (Илиев) Парпулов, Христо	Ф. № 655
51. Инокентий, архим. Софийски (Илия Петров Софийски)	Ф. № 723
52. Иончев, Иван Петров	Ф. № 748
53. Йорданов (Йорданов) Върбев, Васил	Ф. № 716
54. Калевич, д-р Димитър	Ф. № 692
55. Кандиларов, Георги Стоянов	Ф. № 698
56. Карагъзов, Христо Иванов	Ф. № 631
57. Каранешев, Недялко Константинов	Ф. № 622
58. Керекъов, д-р Константин (Костаки) Янакиев	Ф. № 764
59. Кертева, Василка Георгиева	Ф. № 626
60. Кикименова, Соня Краева	Ф. № 781
61. Киров, Александър Димов (Александров, Луис Симео- нов)	Ф. № 799
62. Ковачев, Владислав (Славчо) Михайлов	Ф. № 603
63. Кожухаров, свещ. Станчо Димов	Ф. № 606
64. Коларов, Илия Друмев	Ф. № 773
65. Колев Стоянов, ген.-лейт. Иван	Ф. № 713
66. Кочов, Константин Димитров (Димитриев)	Ф. № 717
67. Кремен., Михаил (Михаил Иванов Икономов-Грозев)	Ф. № 651
68. Кръстанов, Иван Харалампиев	Ф. № 660
69. Кузминска, Татяна Андреева	Ф. № 625
70. Кусев, Йордан Георгиев	Ф. № 767
71. Куюмджиев, Петър Георгиев	Ф. № 727
72. Кърджиев, Георги Антонов	Ф. № 784
73. Кюлюмов, Панчо Мишев (Михайлов)	Ф. № 702
74. Лазаров, Никола К.	Ф. № 608
75. Лилчев, Николай (Николай Михайлов Попиванов)	Ф. № 719
76. Лозев, свещ. Георги Д.	Ф. № 733
77. Макавеев, Жечо	Ф. № 742
78. Малинов, Александър Павлов	Ф. № 703
79. Мамарчева, Иванка (Джованова, Жана) Димитрова (Фошини, Алфано, Мейвор)	Ф. № 768
80. Манолов, Димитър	Ф. № 715
81. Манолов Петров, д-р Филип	Ф. № 701
82. Манчев, Михаил Евтимов	Ф. № 779
83. Матакиев, Петър Димитров	Ф. № 630
84. Машев, Георги Петков	Ф. № 669
85. Миладинова, Боянка (Бояна) Христова	Ф. № 634
86. Миленков, Илия Георгиев	Ф. № 796

724			
615			
735			
761			
757			
758			
783			
612			
775			
609			
726			
738			
755			
655			
723			
748			
716			
692			
698			
631			
622			
764			
626			
781			
799			
603			
606			
773			
713			
717			
651			
660			
625			
767			
727			
784			
702			
608			
719			
733			
742			
703			
768			
715			
701			
779			
730			
769			
734			
96			
	87. Минчев, инж. Горан (Иванов?)	Ф. № 691	
	88. Михайлов, Георги Иванов	Ф. № 658	
	89. Михайлов Тодоров, Йордан (Йордан Михайлов)	Ф. № 644	
	90. Михалов, д-р Иван	Ф. № 657	
	91. Михалчев, Атанас Николов	Ф. № 607	
	92. Михов, акад. Никола Василев	Ф. № 627	
	93. Мусаков, Владимир Петров	Ф. № 700	
	94. Мусевич-Бориков, Петър Тодоров	Ф. № 605	
	95. Мутафов, Сава Атанасов	Ф. № 677	
	96. Мънков, Никола Христов	Ф. № 765	
	97. Найденов Христов, Христо	Ф. № 777	
	98. Начов (Начев), Начо Анастасов	Ф. № 604	
	99. Начов (Начев), Никола Енев (Енью)	Ф. № 670	
	100. Николаев, ген. от пехота Данаил Цонев	Ф. № 725	
	101. Николов, Йоаким Попхристов	Ф. № 780	
	102. Николов Христов, свещ. Тома	Ф. № 789	
	103. Оджаков, Петър Василев	Ф. № 792	
	104. Орманджиев, Иван Пандалеев	Ф. № 641	
	105. Палаузов, Спиридон Николаев	Ф. № 787	
	106. Панайотов, Иван Ненков	Ф. № 763	
	107. Пеев, д-р Александър Костакиев	Ф. № 797	
	108. Пенев, Димо Бойчев	Ф. № 618	
	109. Пенчев, Александър Стоянов	Ф. № 672	
	110. Пенчев, Димитър Хаджигенчев	Ф. № 620	
	111. Петков, Димитър Николов	Ф. № 638	
	112. Петров, ген. Никола Петров	Ф. № 740	
	113. Пешев, Тоне	Ф. № 699	
	114. Попов, Васил Станчов	Ф. № 754	
	115. Попов, Нейчо Д.	Ф. № 668	
	116. Пеппетров архим. Зиновий (Захарий Пеппетров Цветков)	Ф. № 760	
	117. Ракаров, Емануил Христофоров	Ф. № 721	
	118. Рангелов, Петър	Ф. № 649	
	119. Русев, Стоян Стойков	Ф. № 640	
	120. Савов, Кирияк Григоров	Ф. № 750	
	121. Сапунаров, ген. Михаил Стефанов	Ф. № 675	
	122. Серафим митр. Сливенски (Златю Груев Кинов)	Ф. № 751	
	123. Славейкова, Светослава (Светослава Тихолова Цанкова)	Ф. № 601	
	124. Смрикарови (Димитър Хаджиниванов Смрикаров, Ксенофонт Димитров Смрикаров, Димитър, Христо, Люба, Елисавета и Домна Ксенофонтови Смрикарови)	Ф. № 652	
	125. Стамболски, д-р Христо Танев	Ф. № 621	
	126. Станев, Никола Ботев	Ф. № 798	
	127. Станчев-Златоустов, Христо Мянков	Ф. № 619	
	128. Стефанов, Димитър Георгиев	Ф. № 794	
	129. Стоилов, Никола Д.	Ф. № 749	
	130. Страшимиров, Антон Тодоров	Ф. № 685	
	131. Страшимиров, Димитър Тодоров	Ф. № 705	
	132. Тодоров, Стайко	Ф. № 602	
	133. Търговска къща „Теодор Васильов и С-не“ — Цариград	Ф. № 776	
	134. Унтенберг (Подгорски), д-р Антон Йохан (Иван)	Ф. № 628	

135. Фотинов, Константин Георгиев	Ф. № 762
136. Хаджигатанасов, Христо	Ф. № 696
137. Хаджигендов, Димо	Ф. № 774
138. Хадживанов (Иванов) Орукин, Ангел Димитров (Димитракиев, Димитриев)	Ф. № 759
139. Хаджистойчев, Рашко (Доктор Рашко)	Ф. № 731
140. Халачев (Халачов), Иван	Ф. № 793
141. Чакалов, д-р Георги Николов	Ф. № 772
142. Чалъков, Георги Стоянов	Ф. № 782
143. Чекаларов, Васил Христов	Ф. № 800
144. Шанов, Васил Пандов	Ф. № 712
145. Шипковенски, Минко Цвятков	Ф. № 648
146. Шишеджиев, Георги Манолов	Ф. № 766
147. Шишков Гато (Гатьо) Стоянов	Ф. № 756
148. Янев, Никола Иванов	Ф. № 706
149. Янков, Ангел Николов	Ф. № 689

762
696
774759
731
793
772
782
800
712
648
766
756
706
689

СПИСЪК НА ФОНДОВЕТЕ (I—VIII КН.)

(Подредени азбучно)

	Ф. №	Кн.	с.
Абаджиев, Велко Г.	732	VIII	212
Абаджиев, Нестор К.	396	VII	43
Абаджийски еснаф — Ески Джумая	440	VII	79
Аврамов, Константин Габриелов	212	IV	102
Аврамови, братя Георги и Кънчо Агушеви	623	VIII	64
(Агуш ага, Мохамед (Мехмед) Агушев, Хюсеин ага Агушев, Ариф Агушев, Салих Агушев, Рашид Агушев, Тахир Агушев, Хюсеин х. Рашидов Агушев, Арих Салихов Агушев, Емин Мохамедов Агушев, Ахмед Махмудов Агушев)	629	VIII	88
Адженов, Иван Попалексов	235	IV	187
Александров Попорушев, Тодор	405	VII	59
Александър I Батенберг, княз	271	V	90
Алексиев-Белев, Никола	412	VII	65
Алтънов, Тодор Иванов (Иваницов)	778	VIII	279
Ангелов Великов, Божан	231	V	176
Ангелов Маринов, Янко	223	IV	145
Андреев Стоичков, Найден	213	IV	104
Андрейчин, Иван Стоянов	481	VII	120
Антонов Иванов, Константин (Вълчо)	454	VII	96
Анкови, Йованчо (Иванчо) и Костаки Йованчови (Йованчович)	149	III	112
Антонов, Симеон	198	IV	69
Арабаджиев, Константин Тодоров	237	IV	200
Аргиров, Стоян Стоянов	287	V	216
Арнаудов, проф. д-р Михаил Петров	302	VI	40
Атанасов, Георги Иванов	663	VIII	133
Ато, Жорж	688	VIII	152
Ахчиев, Азетон	240	IV	202
Ацев Хаджиконстантинов, Петър	371	VI	199
Бабанова, Виктория Димитрова (Виктория Николава Възвъзова)	744	VIII	224
Бакалов, Георги Иванов	394	VI	36
Балабанов, Марко Димитров (Димитриев, Данчов)	386	VII	20
Баласчев, Георги Димитров	270	V	88
Барбнери, Джорджи Антони (Георги, Георгеос, Андони Барбнерис, Барбнери)	399	VII	47
Бацаров (Бацуров), Никола Иванов	328	VI	102
Башев, Анастас Григоров	446	VII	87
Белев, Зафир Гьорше (Гьоршев, Георгиев)	448	VII	88
Бележков, Иван Михайлов (Попфилипов)	785	VIII	314

Белчев, Георги Иванов	624	VIII	65
Белчева, Мара Иванова	157	III	130
Бендерев, ген.-лейт. Анастас (Атанас) Тодоров (Георгиев)	262	V	56
Бенев, Георги	542	VII	190
Бенев, Найден Луков (Лулчев)	445	VII	86
Берковски, Петър Иванов	199	IV	70
Бинев Андонов, Кръстьо	190	IV	60
Благотворително дружество „Св. св. Кирил и Ме- тодий“ — В. Търново	438	VII	77
Блъсков, Илия Рашков (Райков)	10	I	78
Блъсков, д-р Никола Илиев	350	VI	139
Бобевски, Иван (Иванчо) Хаджиниколов	443	VII	83
Бобевски, Любомир Хаджиниколов (Любомир Ни- колов Хаджистоянов Бобевски)	690	VIII	155
Бобекови, Павел и Иван Станеви	349	VI	137
Бобчев, проф. Константин Николов	279	V	185
Бобчев, д-р Никола Савов (Савич)	278	V	181
Бобчев, проф. Стефан Савов	255	V	22
Богданови, хаджи Иван и хаджи Богдан Хаджи- димитриеви	747	VIII	231
Божил Чорбаджи (Божил Съботинов Божилов)	184	IV	34
Божинов, Иван Кузманов	790	VIII	320
Божинов, Тодор Атанасов	164	III	138
Бончев, Нешо Бончев	47	II	87
Бончев, Николов, акад. д-р Георги	467	VII	106
Босилков, Константин Петков	174	III	163
Бостанджиоглу, Панайот Димитров	338	VI	118
Ботев Петков, Христо	86	II	192
Бояджиев, ген.-лейт. Климент Евтимов	540	VII	189
Бояджиев-Кондурджията, Петко Тодоров	92	III	22
Бояджиев, Рафаил Наумов	531	VII	173
Боянов, Петър Парашкевов	251	V	17
Брадинов, Станчо Николов	159	III	132
Брайков (Попбрайков), Нешо	736	VIII	215
Бръмбаров, Христо Василев	743	VIII	223
Бръчков, Димитър Стоянов	500	VII	140
Бръчков, Христо Цонев	647	VIII	112
Бурмов, Тодор Стоянов	16	I	145
Българска добродетелна дружина (БДД)	185	IV	38
Българска екзархия	46	II	84
Български масонски ложи	222	IV	143
Български революционен централен комитет (БРЦК) — Букурещ	78	II	164
Български студентски дружества — Букурещ	450	VII	90
Българско благотворително общество (ББО) — Гюргево	105	III	42
Българско опълченско дружество — Русе	355	VI	145
Българско печатарско дружество „Промисление“ (БПД)	246	IV	209
Българско читалище в Цариград	132	III	89
Бъчваров, Стоян Стоянов	707	VIII	182
Вазов, Иван Минчов	250	V	15

Банков, Янко Н.	243	IV	205
Барналев, Петър Йорданов	447	VII	88
Василев Иванов, проф. инж. Димитър	214	IV	107
Василев, Орлин (Христо Петков Василев)	741	VIII	221
Василев, Попдимитров, Александър (Алеко)	656	VIII	126
Васильов (Василев) Цоков, Тома	177	IV	168
Ватюв (Ватев), Ватю	434	VI	76
Вацов Киров, Спас	227	IV	166
Векилов (Викилов), Христо П.	30	II	18
Величков Петков, Константин	153	III	119
Велков, Тодор Тодоров	57	II	115
Велчев Петков (Кьосев), Петко	643	VIII	106
Веркович, Стефан Илич	115	III	61
Винаров ген. Върбан Николов	334	V	113
Витанов, Петър Попкойчев	188	IV	54
Вичев (Хадживичев), Лазар	452	VII	93
Войников, Добри Попов	81	II	179
Вулович, Димитър	127	III	82
Вутимски (Вутов, Вълков, Вълканов) Александър Коцев	490	VII	137
Възвъзов, д-р Ласкар Костадинов	593	VII	293
Вълев, Димитър Христов	616	VIII	52
Вълков, Димитър Стамболов	745	VIII	226
Вълков, Николай Тодоров	693	VIII	164
Вълкович Чалъков, проф. д-р Георги	286	V	212
Вълв, Ганчо Пеев	299	VI	36
Вълчов, Иванчо	613	VIII	48
Върбев, Васил Юрданов (Йорданов)	716	VIII	193
Върховен Македоно-Одрински комитет (ВМОК)	224	IV	147
Габровски, Петър Димитров	215	IV	112
Габровско училище	69	II	145
Гайтанджиев, Христо Ников (?)	172	III	158
Ганев Витанов, Христо (Христаки) и братя	176	III	167
Ганчев Василев, Васил	138	III	97
Гарвалов, Пейо Радев	135	III	92
Генадиев, Павел Иванов	551	VII	204
Генев Колчев, ген.-майор Никола	316	VI	67
Генчев (Джумаиов), Генчо Динчов	465	VII	104
Генчев, д-р Харалампи Димитров	374	VI	204
Георгиев, Евгени (Жеко) Г.	730	VIII	211
Георгиев Лозанов, Михалаки	275	V	170
Георгиев Мешков, Йордан	455	VII	104
Георгиев Павлов, Иван	409	VII	63
Георгиеви Недеви, братя Евлогий и Христо	7	I	62
Герджиков, д-р Иван Янков	746	VIII	230
Герман (Толев), Лазар (Лазко) Тодорович	653	VIII	121
Германски културно-просветни и пропагандни организации в България	219	IV	123
Геров Добревич-Мушек, Найден	22	I	174
Геров, Яков (Яковаки сфенди)	694	VIII	166
Гешов (Гешев), Иван Евстратиев (Евстатиев)	272	V	103
Гинчев Шкипърнев, Цани	173	III	159
Глогов, Антон (Антон Илиев Дончев)	202	IV	75

Говедаров, Георги Иванов	611	VIII	39
Головин, Александър Теодорович	161	III	135
Горанов, Богдан Иванов	384	VII	18
Горов, Димитър Иванов	64	II	130
Гочев Вълканов, Янаки	309	VI	53
Граматиков, Меркурий Димитриев	144	III	106
Грашев, Хараламби Илиев	449	VII	89
Греков, Димитър Панайотов	290	VI	9
Греков, Михаил Георгиев	162	III	136
Грозев, Иван Димитров	597	VII	299
Грудов, Иван Попвелчев	116	III	62
Грънчаров, Сидер Константинов	114	III	60
Губернаторство — Велико Търново	662	VIII	132
Губернаторство — Тулча	400	VII	47
Гугова-Киркович, Рада Пенчева	389	VII	29
Гуджев, ген. Аврам Иванов	734	VIII	213
Гюмюшев, Петър Василев	118	III	66
Дайнелов, Йосиф Гецов	140	III	101
Даков, свещ. Димитър С.	456	VII	98
Далакчиев, свещ. Ненчо Милков	147	III	111
Данев, д-р Стоян Петров	15	I	126
Данев-Хитов, Атанас Петров	514	VII	162
Данчов, Никола Георгиев	585	VII	281
Даскалов, Христо Никифоров	129	III	84
Дачев, Гани Иванов	614	VIII	49
Дебелянов, Димчо (Дянчо) Велъов	635	VIII	95
Десев, Иван	795	VIII	336
Джинот, Йордан Хаджиконстантинов	786	VIII	315
Диамандиев Васил Иванов	577	VII	250
Диков, ген. Вичо Дионисиев	724	VIII	206
Димитров, Димитър Груев	615	VIII	51
Димитров (Димитриев), ген. Илия Панайотов	735	VIII	214
Димитров Тодоров, Христо	58	III	118
Димитров, свещ. Христо	457	VII	98
Димитров Филоктеев, д-р Антон	339	VI	119
Димитров, Христо Вълков	166	III	146
Димов Бъчеваров, Господин	202	IV	74
Димов, поп Милан Георгиев	128	III	83
Добрев, Илия Михайлов	761	VIII	255
Добровски (Добрович) Жельов, Иван	233	IV	180
Доганов, Тодор Христов	592	VII	291
Доротей, митр. Софийски (Врачански, Скопски)	37	II	62
Досков, Димитър Иванов	474	VII	111
Драганов, Драган Стоянов	337	VI	117
Драганов Желязков, д-р Желяз (Захари)	580	VII	255
Драгиев, Димитър Драгиев	280	V	196
Драндар, Антон Хаджигеоргиев	119	III	67
Драсов, Иван Тодоров	89	III	18
Дринов, проф. Марин Стоянов	111	III	48
Друмев, Васил (митрополит Климент Търновски)	146	III	107
Дунъов, д-р Стефан (Ищван) Стефанов (Стефанус)	596	VII	293
Дърводелски, Александър Костов	529	VII	171

39	Екзарх, Александър Стоилов	66	II	135
35	Елисеев Митов, Кирил	568	VII	240
18	Енчев (Попенчев) Поддимитров, Петър	232	IV	177
30	Еррот, ген.-лейт. Йохан-Казимир Густавович	758	VIII	250
53	Етрополска дружба — София	475	VII	112
06	Жеков, Недьо (Недялко) Николов	68	II	141
39	Жеков, ген. Никола Тодоров	311	VI	59
9	Живков, Георги Атанасов (Атанасович)	320	VI	77
36	Живков, Никола Атанасов	294	VI	27
39	Загоров, д-р Димитър Славов	217	IV	115
52	Загоров, проф. д-р Славчо Димитров	218	IV	118
30	Занмов, Стоян Стоянов	93	III	23
32	Зелрянов Ковачев, Божидар (Тодор, Богдан)	244	IV	205
17	Зафиров, Георги Атанасов	104	III	41
29	Захариев Секулов, Стефан	48	II	89
13	Зимбилев, Михаил Георгиев	387	VII	25
16	Златарев, Георги Трендафилов	484	VII	123
01	Златаров, Христо Стойчев	281	V	197
08	Златарски, Никола Александров	406	VII	60
1	Златарски, Никола Попвасилев	783	VIII	298
16	Златев, Симеон Симеонов	331	VI	107
52	Златев, Христо (Христаки) Михайлов	59	II	119
01	Зографов (Зографски), Никола Петров	23	I	182
04	Зографска, Цвета Иванова	775	VIII	275
09	Зографски манастир	505	VII	146
05	Зоев, д-р Никола	527	VII	123
06	Золотович, д-р Георги Димитров	480	VII	118
05	Золотович, Димитър Иванов	131	III	88
00	Иванов, Ангел	242	IV	204
06	Иванов-Големия, Христо	101	III	37
01	Иванов, Иван Димитров	609	VIII	37
04	Иванов Мирчев, Юрдан	186	IV	52
08	Иванов, ген. Никола Иванов	726	VIII	208
08	Иванов, д-р Никола Матеев	738	VIII	216
09	Иванов Николов, поп Недельо	97	III	31
06	Иванов Хаджидинчов, Отои	96	III	29
04	Иванов-Черен, Илия (Илия Иванов Илиев)	755	VIII	243
03	Иванов (Чернев), Иваница Ангелов	252	V	18
05	Иванова, Димитрана Петрова	584	VII	272
00	Игнатий Рилски	137	III	95
01	Изворски, Стефан	83	II	181
02	Икономов, Теодосий (Богдан) Поптеодосиев	139	III	99
01	Икономов, Тодор Поппетров	19	I	157
07	Икономов, хаджи Никола Хаджипопдимов	574	VII	243
05	Иларнон, митр. Ловчански и Кюстендилски	45	II	77
06	Иларнон Макариополски, митр. Търновски	134	III	91
07	Илиев, Атанас Трифонов	230	IV	174
03	Илич (Илиев), Христо Парпулов	655	VIII	123
03	Инокентий, архим. Софийски (Илия Петров Со- фийски)	723	VIII	205
07	Исаев Младенов, Младен	441	VII	80
03	Ихчиев, Диаманди Андреев	533	VII	174
01	Иоаким, митр. Пловдивски	417	VII	65

Йончев, Иван Петров	478	VIII	232
Йорданов Вълков, Велико	341	VI	122
Йорданов Гаев, д-р Стойко	388	VII	26
Йосиф I, екзарх (Лазар Йовчев)	360	VI	160
Йосиф Соколски, архиепископ	348	VI	135
Кабакчиев, Никола Георгиев	124	III	78
Каблешков, Атанас	516	VII	164
Калевич, д-р Димитър	692	VIII	163
Калоянов, Стоян Георгиев	458	VII	99
Калчев, Панайот	504	VII	145
Калчев, Христо Иванов	513	VII	160
Калянджиев (Калянджи), Павел Цонев	18	I	152
Кандиларов, Георги Стоянов	698	VIII	169
Капанов, Сава Савов	548	VII	197
Каравелов, Любен Стойчев	2	I	19
Каравелов, Петко Стойчев	395	VII	37
Карагъзов (Карагъзовглу), Стефан Иванов	407	VII	61
Карагъзов, Христо Иванов	631	VIII	90
Каракашев, Атанас И.	197	IV	69
Каракашев, Белезар	515	VII	163
Караманджуков, Христо Иванов	284	V	201
Караминков (Минкович), Христо (Христаки) Димов	245	IV	207
Карамфилович, Димитър Петрушов	300	VI	37
Каранешев, Недялко Константинов	622	VIII	61
Карастоянов, Иван Анастасов	453	VII	95
Каролев, Цвятко Михов	537	VII	180
Касабов, д-р Иван Христов	154	III	120
Касърова, Люба Франтишек Сплитекова	439	VII	79
Кепов, Иван Петров	305	VI	44
Кереков, д-р Константин (Костаки) Янакиев	764	VIII	264
Кертев, Георги Иванов	479	VII	117
Кертева, Василка Георгиева	626	VIII	68
Кесяков, ген. Константин Искров	535	VII	178
Кикименова, Соня Краева	781	VIII	283
Кирилов, Иван	180	IV	27
Кирков, Георги Яковлев	156	III	127
Киров, Александър Димов (Алдекиров, Луис Си- меонов)	799	VIII	341
Киряков Калоянов, Петко — капитан Петко вой- вода	76	II	160
Кисимов, Пантелей (Пантели, Пандели) Хаджи- георгиев	179	IV	23
Кисимова, Евгения Хаджидимитрова	75	II	157
Кишелски, Иван Попкиров	3	I	25
Клинчаров, Иван Георгиев	499	VII	139
Книгоиздателство „Стоян Ст. Атанасов“ — Со- фия	560	VII	214
Книгоиздателство „Т. Ф. Чипев“	501	VII	141
Книгоиздателство „Хр. Г. Данов“ — Пловдив	289	V	227
Ковачев, Владислав (Славчо) Михайлов	603	VIII	13
Кожухаров (Кожухар), Петър Димитров	506	VII	148
Кожухаров, свещ. Станчо Димов	606	VIII	34

2	Козлев, Никола Димов	225	IV	162
2	Коларов, Илия Друмев	773	VIII	273
6	Колев, Русин Стоев	473	VII	111
0	Колев Стоянов, ген.-лейт. Иван	713	VIII	190
5	Колчев Пенчов, Стамо	220	IV	132
8	Комитет „Цар Освободител“	345	VI	131
4	Кондолов, Георги Димитров (дядо Жельо)	476	VII	113
3	Кондов, Константин Николов	326	VI	100
9	Кооперативно застрахователно дружество „Мир“	364	VI	192
5	Косилков, Леополд Иванов	579	VII	253
0	Костенцев, Арсени Георгиев	581	VII	257
2	Кости (Костови), Мария и Наум	503	VII	144
9	Костурков, Стоян Пенчев	485	VII	124
7	Коцев (Коцов, Попкоцев) Карчов, Христо	589	VII	287
9	Красев, Вългов (Вълво), Илия	277	V	176
7	Кремен, Михаил (Михаил Иванов Икономов-Грозев)	651	VIII	115
1	Кринчев, Страшимир Димитров	359	VI	158
0	Кръстанов, Иван Харалампиев	660	VIII	132
9	Кръстевич, Гаврил Баев	145	III	106
3	Кръстич, Димитър Ангелович (Ангелов) и братя			
1	Петър и Алеко Кръстич	170	III	151
7	Кузминска, Татяна Андреевна	625	VIII	68
7	Куртанов, хаджи Цено Христов	468	VII	107
1	Куюмджиев, Петър Георгиев	727	VIII	210
5	Кънчов, Кънчо Георгиев	321	VI	84
0	Кънчев Стоянов, свещ. Минчо (поп Минчо вой-			
0	вода)	382	VII	15
9	Кънчов (Кънчев), Васил Иванов	288	V	222
4	Кърджиев, Георги Антонов	117	VIII	309
4	Кърджиев, Тома Антонов	117	III	65
7	Кършовски (Кършов), Иван Попхристов (Христо-			
8	вич)	555	VII	205
8	Кюлюмов Панчо Мишев (Михайлов)	702	VIII	174
3	Лазаров Ненов, Никола	298	VI	34
7	Лазаров, Никола К.	608	VIII	36
7	Левски, Васил	85	II	187
1	Лекарски, Иван Георгиев	569	VII	241
0	Лилиев, Николай (Николай Михайлов Попиванов)	719	VIII	199
3	Лозев, свещ. Георги Д.	733	VIII	213
7	Лолов, Васил Атанасов	236	IV	189
0	Луков, ген. Христо Николов (Колев)	221	IV	141
3	Лулчев Механджиев, Брайко	257	V	44
7	Людсканов, Александър Кочов (Николов)	12	I	86
5	Людсканов-Цанков, Константин Александров	356	VI	146
9	Ляпчев, Андрей Тасев	315	VI	64
4	Мавродинов, Петър	308	VI	51
1	Маджаров, Лазар Попиванов	459	VII	100
7	Маджаров, Рашко Проичев	352	VI	140
3	Макавеев, Жечо	742	VIII	222
8	Македонски, Христо Николов	90	III	19
4	Македонско благотворително дружество — Сви-			
	шов	543	VII	191
	Малеев, майор Лука Малеев	267	V	73

Малинов, Александър Павлов	703	VIII	175
Мамарчева, Ивана (Джована, Жана) Димитрова (Алфано, Мейвор, Фошини)	768	VIII	271
Манев, Ватю Иванов	304	VI	43
Манолов, Димитър	715	VIII	192
Манолов Петров, д-р Филип	701	VIII	173
Манчев, Михаил Евтимов	779	VIII	281
Маринов Бонев, Димитър (Митко)	195	IV	67
Матакиев, Петър Димитров	630	VIII	89
Матев, Петър Матеев	343	VI	129
Матов, Димитър Апостолов	51	II	98
Машев, Георги Петков	669	VIII	135
Миладинова, Боянка (Бояна) Христова	634	VIII	92
Миларов (Сапунов), Светослав Николов	112	III	51
Милев, Гео (Георги Милев Касабов)	26	I	190
Милев, проф. Никола	392	VII	34
Миленков, Илия Георгиев	796	VIII	337
Милков, Димитър Проданов	193	IV	65
Милошев, Стоян Михайлов	482	VII	121
Минков, Георги Костов	24	I	184
Минков Димитров, Христо	595	VII	296
Минков, д-р Никола Христов	379	VI	213
Минков, Тодор Николов	29	II	16
Минчев, проф. инж. Горан	691	VIII	159
Минчевич (Минчович), Димитър Пантелеев	265	V	70
Миначоглу, х. Никола (Николи) Хаджидимов	49	II	91
Миркович, д-р Георги Вълков	95	III	27
Миркович, Петър Русков (Русчев Русчов)	301	VI	38
Миркович, Руско (Русчо) Вълков	169	III	149
Мирски, Кръстьо Иванов (Попов)	295	VI	30
Мирчев Мойсов, Спиридон	573	VII	245
Митанов, Антон Козманов	424	VII	70
Митов, Кирил Елисеев	568	VII	240
Михайлов, Георги Иванов	658	VIII	130
Михайлов Тодоров, Йордан (Йордан Михайлов)	644	VIII	109
Михайлова Бъчеварова, Райна	549	VII	198
Михайлович (Михалаиди), Георги Василев	329	VI	105
Михайлович (Михалаиди), Исидор Василев	330	VI	106
Михайловски, Никола Стоянов (Хаджистоянов)	74	II	155
Михайловски, Стоян Николов	567	VII	222
Михалов, д-р Иван	657	VIII	129
Михалчев, Атанас Николов	607	VIII	35
Михов, акад. Никола Василев	627	VIII	72
Моллов, д-р Димитър Петров	160	III	134
Моллов, проф. Владими Димитров	361	VI	162
Моллов, поп Симеон Петров	61	II	122
Момчилов, Иван Николов	60	II	121
Моравенов (Моровенов), Костадин (Константин, Костаки) Душков	377	VI	210
Мусаков, Владимир Петров	700	VIII	171
Мусевич-Бориков, Петър Тодоров	605	VIII	29
Мутафов, Сава Атанасов	677	VIII	139
Муткуров, ген.-майор Сава Атанасов	342	VI	125

Мънков, Никола Христов	765	VIII	268
Найденев Христов, Христо	777	VIII	277
Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий — София	35	II	29
Народно събрание	403	VII	54
Начев, д-р Иосиф	303	VI	42
Начов (Начев), Начо Атанасов	604	VIII	23
Начов (Начев), Никола Енев (Енюв)	670	VIII	136
Начович, Григор Димитров	14	I	102
Негенцов, Досю Андреев	261	V	52
Негенчето, Досю Йонков	526	VII	169
Ненов Йорданов, Йордан	398	VII	46
Неофит Рилски	54	II	101
Никифоров, ген.-лейт. Никифор Петров	578	VII	252
Николаев, д-р Александър	211	IV	100
Николаев, ген. от пехотата Данаил Цонев	725	VIII	207
Николаев, д-р Николай Петров	274	V	156
Николаев (Николов), Найден	426	VII	72
Николаев, Йоаким Попхристов	780	VIII	282
Николов (Николович, Колев), Иван	591	VII	291
Николов Христов, свещ. Тома	789	VIII	319
Нурижан (Нурижанов), Жорж (Джорджо, Ге- орги)	264	V	66
Обретенев, Никола Тихов	122	III	70
Общи, Димитър Николов	91	III	21
Оджаков, Петър Василев	792	VIII	321
Орешков (Орешаков), Неделчо Павлов	67	II	140
Орманджиев, Иван Пандалеев	641	VIII	98
Павел Божигробски, архимандрит	39	II	66
Павлов, Велизари Младенов	575	VII	246
Павлович, Николай Христкакиев	383	VI	17
Палаузов, проф. д-р Владимир Николаев	276	V	172
Палаузов, Николай Христофоров	113	III	57
Палашев, Михаил	431	VII	75
Панайотов (Панайотов) Петров, Коста (Констан- тин)	442	VII	81
Панайотов, Иван Ненков	763	VIII	258
Панарет Рашев, митрополит Погониянски	8	I	72
Панаретов (Парашкевов) Хаджиллиев, Стефан	204	IV	77
Паница, Коста Атанасов	336	VI	115
Панов, Димитър Гинчев Гинов	120	III	69
Панов, Лазар	421	VII	69
Панов, Трифон Л.	367	VI	194
Пантелеев (Панталеев) Дочев (Дачев), Тома	545	VII	195
Панчов, Павел	469	VII	108
Папазов, Димитър Иванов	588	VII	283
Паприков, Стефан Георгиев	317	VI	69
Паскалев, Александър Михайлов	228	IV	170
Пеев, д-р Александър Костакиев	797	VIII	337
Пеев, Георги Такъв	563	VII	218
Пеев, Стоян Тодоров	110	III	46
Пенев, Димчо Бойчев	618	VIII	53
Пенчев, Александър Стоянов	672	VIII	137

Пенчев, Димитър Хаджигенчев	620	VIII	58
Петков, Димитър Николов	638	VIII	96
Петков Николов, д-р Никола	363	VI	190
Петков (Кьосев), Петко Велчев	643	VIII	106
Петков, Стоян (Станко) Станков	79	II	168
Петков, Христо	470	VII	108
Петкович, Георги Хаджинпетров	163	III	137
Петракев Хаджинниколов (Петракиев, Петраков, Петракув) хаджи Никола (Николчо)	408	VII	62
Петров, Бачо Киро	167	III	147
Петров, ген. Никола Петров	740	VIII	219
Петров, ген. Рачо Петров	266	V	73
Пешев, Тоне	699	VIII	170
Планински, Йордан Жечев	369	VI	197
Поборническа комисия в Копривщица	108	III	44
Погорелов, Валерий Александрович	418	VII	68
Полянов, Димитър Иванов	380	VI	215
Попангелов Цанков (Цанов, Ценов) Алекси (Бранко)	512	VII	156
Кесарий Попвасилев	32	II	24
Попгерасимов, свещ. Иван	523	VII	167
Попдимитров Попзахариев, доц. Емануил	292	VI	14
Попконстантинов (Константинов, Попов) Манолов, Христо	285	V	308
Попконстантинов Попмарков, Никифор	42	II	71
Попов, Васил Станчов	754	VIII	242
Попов, Данаил Христов	88	III	15
Попов, Димитър Кръстев	143	III	105
Попов (Папазов, Паскалев), Мирчо Петков (Димитров)	310	VI	57
Попов, Нейчо Д.	668	VIII	134
Попов, Петър Атанасов	550	VII	200
Попович, Райно (Райно Събев Стоянов)	372	VI	201
Попович, Райчо Попхристов	125	III	80
Поповски, Никола Поптърпов	9	I	76
Поппетров, архим. Зиновий (Захари Поппетров Цветков)	760	VIII	254
Попсимеонов, Георги (Йорго)	36	II	47
Попстанчов, Васил	544	VII	194
Попстефанов (Попов) Георгиев, Димитър (Димитраки)	393	VII	35
Попстоянов (Стоянов), Аверкий	148	III	111
Попхристов, Иван (Ванката)	126	III	81
Попцонев, Станчо	72	II	152
Пронков, Илия Николов	376	VI	209
Протогеров, Александър Николов	189	IV	55
Пулиев, братя Христо и Никола Тодорови	183	IV	30
Пупешков, Васил Цветков (Цветанов)	142	III	104
Първанов, Никола	194	IV	66
Радев, д-р Александър Петрович	375	VI	207
Радославов, д-р Васил Христов	263	V	58
Радославов, Иван Радков	291	VI	13
Радославов, Минко (Минчо) Маринов	200	IV	71

58	Радославов, Михаил (Михал, Матьо, Минко)			
96	Христов	259	V	46
190	Радославов, д-р Стоян	365	VI	193
106	Радулов, свещ. Михаил Цветанов	397	VII	44
168	Райнов, Теофан	248	IV	224
108	Ракаров, Емануил Христофоров	721	VIII	203
137	Ракитин, Никола Василев Панчев	333	VI	111
62	Раковски, Георги Стойков	1	I	11
147	Рангелов, Петър	649	VIII	114
219	Рашев (Рашеев), Васил Николов (Николаевич)			
73		404	VII	58
170	Ризов, Димитър Христов	178	IV	11
197	Рилски манастир	65	II	133
44	Робови, Андрей и Стоян	44	II	75
68	Розентал, Август Август	582	VII	260
215	Руков, Наум Лазаров	564	VII	220
156	Руменов, д-р Владимир Иванов	325	VI	49
24	Русев, Матеев и С-ие	304	VI	121
167	Русев, ген.-лейт. Руси Христов	401	VII	49
14	Русев, Стоян Стойков	640	VIII	97
308	Савов, Кирияк Григоров	750	VIII	235
71	Савов, Михаил Попов	20	I	167
242	Савов, инж. Михаил Савов	210	IV	99
15	Сакъзов, Лазар Янков	539	VII	182
105	Салабашев, Иван Петров	234	IV	183
57	Салгънджиев, Стефан Калчев	62	II	124
134	Самарджиева-Бобева, Клио Николова	478	VII	116
200	Сапунаров, ген. Михаил Стефанов	675	VIII	138
201	Сапунджиев, Яким	322	VI	85
80	Сапунов, Иван Георгиев	82	II	180
76	Сарафов, Иван Константинов	21	I	172
254	Сахарова, Евгения Иванова Шекерджиева	130	III	88
47	Секулчички, Марко	239	IV	201
191	Селимински, д-р Иван Георгиев	28	II	7
35	Семерджиев, Панайот Николов	385	VII	20
111	Семерджиев, полк. Христо Панов	297	VI	33
81	Серафим, митр. Сливенски (Златю Груев Ки- нов)	751	VIII	237
152	Силаги, Георги	570	VII	241
209	Силянов, Христо Иванов	427	VII	73
55	Симеон, митр. Варненски и Преславски	196	IV	67
30	Симеонов, Иван	323	VI	86
104	Симеонов, Стефан	536	VII	179
66	Симидов, Филип Стоянов	123	III	75
207	Скайлер, Юджийн	181	IV	28
58	Славейков, Иван Петков	141	III	102
13	Славейков, Пенчо Петков	158	III	130
71	Славейков, Петко Рачов	43	II	73
	Славейкова, Светослава (Светослава Тихова Цан- кова)	601	VIII	10
	Славков (Славчов), Никола (Николай) Ангелов	306	VI	47
	Славов, полк. Александър Славов	466	VII	105

Сливенски, Иван Георгиев	353	VI	143
Сливополски-Пилигрим, Йордан Йорданов	282	V	199
Смилов, Петко Спасов	583	VII	181
Смрикарови (Димитър Хадживанов Смрикаров Ксенофонт Димитров Смрикаров, Димитър, Христо, Люба, Елисавета и Домна Ксено- фонтови Смрикарови)	652	VIII	119
Соколов, Симо	34	II	25
Софийско губернаторство	502	VII	143
Софрониев (Хаджисофрониев) Калугеров (Калу- герски), Марин	451	VII	91
Спространов, Евтим Ангелов	324	VI	90
Сребрев (Сребров), Панайот	524	VII	167
Стаматов Момчилов, Димитър	509	VII	149
Стамболов, Стефан Николов	63	II	126
Стамболски, д-р Христо Танев	621	VIII	59
Станев, Никола Ботев	798	VIII	339
Станимиров, свещ. Стефан	562	VII	216
Станчев, Живко Тодоров	587	VII	282
Станчев-Златоустов, Христо Мянков	619	VIII	56
Станчев, Кръстьо Тодоров	402	VII	50
Станчов (Станчев), д-р Димитър Янев	13	I	94
Стефан, архим. (Стефан Хаджирадков)	254	V	21
Стефанов, Димитър Георгиев	794	VIII	334
Стефанов, Иван (Иванчо, Йованчо)	133	III	90
Стефанов, Стефан Петров	168	III	148
Стоилов, Никола Д.	749	VIII	234
Стойков Симеонов, Георги (Герго, Георго)	152	III	118
Стойчев (Стойкович), Георги	99	III	34
Стойчев, подполк. Иван Кръстев	318	VI	73
Стоянов Джедов, Захари	100	III	35
Стоянов (Стоянович), Петър	428	VII	74
Страшимиров, Антон Тодоров	685	VIII	146
Страшимиров, Димитър Тодоров	705	VIII	177
Сърмаджиев, Хараламби Георгиев	237	IV	190
Табакон, Никола Захариев	590	VII	290
Танев, Стефан Димитров	206	IV	84
Теодоров, Теодор Иванов	273	V	141
Тепавски, Михаил Иванов	25	I	188
Тодоров, Коста Василев	357	VI	155
Тодоров, Петко Юрданов	226	IV	165
Тодоров, Стайко	602	VIII	12
Томов Крайнов, Лазар	293	VI	25
Тончев, Димитър Стоянов	256	V	40
Трайков Нарев, Никола	522	VII	165
Траянов, Теодор Василев	319	VI	76
Тренков, Йордан Христов	258	V	45
Тулешков, Киро Петрович (Хаджитенков)	4	I	27
Търговска къща „Теодор Васнльов и С-не“ — Цариград	776	VIII	277
Търговска къща „Хр. П. Тъпчилещов“ в Цариград	6	I	39
Увалиев, Христо	477	VII	115
Узунови, Димитър, Христо и Ангел	583	VII	265

Унтенберг (Подгорски), д-р Антон Йохан (Иван)	628	VIII	81
Устаенчев, Дабко (Димитър Генчев Майсторов)	390	VII	30
Филаретов, Сава Вълчев (Вълчов)	249	V	249
Филип Тотю Тодоров	98	III	32
Филипов (Филипович), Мано	511	VII	152
Филов, проф. д-р Богдан Димитров	209	IV	91
Филов, Димитър Генков	253	V	19
Фотинов, Константин Георгиев	762	VIII	256
Франгов, свещ. Петко Тодоров (Тошев)	151	III	115
Франгя, Антон	187	IV	53
Фурнаджиев, Петър Иванов	571	VII	244
Футекова, Райна Попгеоргиева	94	III	25
Хаджиатанасов, Христо	696	VIII	163
Хаджибалабанов, х. Петър (Петко) Хаджикалинов	314	VI	62
Хадживълков, Васил Христов	269	V	85
Хаджигендов, Димо	774	VIII	274
Хаджигеоргиев, Ради	77	II	163
Хаджигеоргиев Хаджигенчев, Димитър	175	III	165
Хаджиниванов (Иванов) Орукин, Ангел Димитров (Димитракиев, Димитриево)	759	VIII	251
Хаджидимитров, х. Иван	71	II	150
Хаджиникономов, Тотю (Стойно)	201	IV	73
Хаджилазаров, хаджи Вичо (Васил)	366	VI	196
Хаджимитев (Митъооглу), х. Васили Иванов	332	VI	109
Хаджиславчев (Славчев), Михаил (Михал)	121	III	69
Хаджистойчев, Рашко (Доктор Рашко)	731	VIII	211
Хаджитошев Ценович, Димитраки	40	II	67
Хаджищачев, хаджи Минчо	307	VI	49
Хаджищветков, Григор	471	VII	109
Хаджищветкова, Тота	472	VII	110
Хаканов, д-р Георги Константинов	358	VI	156
Халачев (Халачов), Иван	793	VIII	331
„Хемус“ — акционерно дружество за книгопечата- не и издателство (1918—1947)	260	V	48
Хесапчиев, х. Георги Христов	41	II	70
Хесапчиев, Христофор Георгиев	17	I	150
Хитов, Панайот Иванов	87	III	9
Хитров, Тома Станчев (Станев)	102	III	39
Хранов, Димо (Димитър) Вълчев (Васильов)	73	II	154
Хрисант, архимандрит	50	II	96
Хрисант, архимандрит Самоковски	53	II	100
Христов (Гачев), Величко Тодоров	31	II	20
Христов Генчев, Кирил	391	VII	31
Христов, поп Захари	38	II	35
Хрулев (Хрулевски), Тодор (Теодор) Тодоров	182	IV	29
Цанков, Асен Цалов	373	VI	202
Цанков, Драган (Димитър) Кириаков	11	I	79
Цанков, Кириаков (Ячо) Антонов	5	I	29
Цанов, Найчо (Николай) Томов	192	IV	62
Ценович Минков, Димитър	80	II	172
Централен комитет на гимнастическите дружест- ва в Южна България — Пловдив (Таен ко- митет)	155	III	125

Централно поборническо опълченско дружество — София	444	VII	85
Церковски, Цанко (Цанко Генов Бакалов)	559	VII	213
Цивнев, Иван Петров	532	VII	173
Цикалов, Христо (Христор, Христодул) Петров	52	II	99
Цонев, проф. Беньо Стефанов	205	IV	78
Цонев, Драгомир Бенъов	216	IV	113
Цонзоров, Марин Христов	150	III	114
Цухлев, Димитър Николов	368	VI	195
Чакалов, д-р Георги Николов	772	VIII	272
Чаков, Михаил Георгиев	378	VI	212
Чакърв, Георги Стефанов	370	VI	198
Чалъков (Чалоглу, Чалъкоглу), Георги (Георгаки бей, Георгаки ефенди) Стоянов (Стоянович)	782	VIII	285
Чапрашиков, Александър Георгиев	347	VI	134
Частен революционен комитет — Сливен	103	III	40
Чекаларов, Васил Христов	800	VIII	341
Чинтулов, Добри Петров Миндов	84	II	185
Чолаков, Иван Ангелов	561	VII	215
Чомаков, Салчо Иванов	70	II	146
Чунчулов, Тодор	191	IV	61
Шанов, Васил Пандов	712	VIII	185
Шевен, Герхард фон	208	IV	90
Шипковенски, Минко Цвятков	648	VIII	114
Шишеджиев, Георги Манолов	766	VIII	269
Шишков, Гато (Гатьо) Стоянов	756	VIII	244
Шишков, Тодор Николов (Николаевич)	55	II	104
Шишков, Цаньо Николов	312	VI	61
Шишманов, Димитър Иванов	346	VI	132
Шишманов, Пейо Иванов	354	VI	144
Шишманов, Тодор Илиев	207	IV	86
Шопов, Георги Тодоров	557	VII	212
Шопов, инж. Драгой Василев	106	III	43
Шопов, Павел Петров	171	III	153
Шопов, Петър Николов	576	VII	249
Шопов, Тодор Иванов	109	III	45
Юрданов (Йорданов) Върбев, Васил	716	VIII	193
Яворов, Пейо Тотев Крачолов	229	IV	172
Якобсон, Михаил Иванович	268	V	81
Янев, Никола Иванов	706	VIII	181
Янков, Ангел Николов	689	VIII	154
Янков, Димо	461	VII	102
Ярцев, Петър Михайлович	419	VII	68

УКАЗАТЕЛ НА СОБСТВЕНИТЕ ИМЕНА¹

- Абаджиев, Велко Г. 212, 213
 Абдул Азис, тур. султан 83, 291
 Абдул Меджид, тур. султан 232
 Абдул Хамид II, тур. султан 126, 209, 265
 Аверкий, митр. Врачански (Аверкий Петрович) 257
 Авксентий, митр. Велешки 301
 Аврамов 247
 Аврамов, Георги 164
 Аврамов, Кънчо 113
 Аврамов, Христо 34
 Аврамов, Христо 54
 Аврамова, Катя 116
 Аврамови, Георги и Кънчо 64
 Агатагел, митр. Драмски 288
 Агура, проф. Димитър 164, 330
 Агуш ага 88
 Агушев, Ариф 88, 89
 Агушев, Арих Салихов 88
 Агушев, Ахмед Махмудов 88
 Агушев, Емин Мохамедов 88
 Агушев, Мохамед (Мехмед) 88
 Агушев, Рашид 88
 Агушев, Салих 88, 89
 Агушев, Тахир 88
 Агушев, Хюсеин ага 88
 Агушев, Хюсеин Хаджирашидов 88
 Агушеви 88, 89
 Адамов, Т. 128
 Аджарски, Димитър 173
 Аз — вж Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов
 Аксаков, Иван 31
 Актаров, Димитър 299
 Алайков, Велин 127
 Алдева, х. Екатерина 231, 232
 Алдекиров, Луис Симеонов — вж Киров, Александър Димов
 Алеко паша — вж Василев Попдимитров, Александър (Алеко)
 Александра Фьодоровна, рус. императрица 84
 Александров, Тодор 127, 128, 174
 Александър II, рус. император 46, 167, 208, 239, 324, 325, 329
 Александър III, рус. император 31
 Александър I Батенберг, бълг. княз 27, 31, 32, 48, 62, 90, 92, 110, 183, 208, 213, 219, 220, 250, 273, 325, 328, 336
 Александър I Обренович, ср. крал 209
 Алекси, свещ. 20
 Алексиев, д-р 152
 Алексиев, (Попалексиев), Вл. 93, 94
 Алексиева (Попалексиева), Царевна 34, 92, 93, 170
 Али паша, Мехмед Емин, велик везир 287, 288, 301, 303
 Алтънов, Борис 296
 Алтънов, Георги Иванов 279, 280, 281, 295
 Алтънов, Иван Георгиев 281, 295, 296
 Алтънов, Киро Иванов 280
 Алтънов, Тодор Иванов (Иваницов) 279, 280, 281
 Алтънова, Лукса 280
 Алтънова, Райна Георгиева 281, 294, 295, 296
 Алтънови 281, 294
 Алфано, Иванка — вж Мамарчева, Иванка Димитрова
 Алябака — вж Чакъров, Н.
 Амер — вж Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов
 Анастасов, А. 299
 Анастасов, Ив. 343

¹ С получени цифри са означени страниците, на които са биографичните бележки за фондообразувателите; само техните имена и имената на членовете от семействата им са дадени в пълната им форма и с получер шрифт; допълнителни сведения към някои имена (на духовници, мопарси и др.) са дадени при съвпадения на имената, както и при някои чужди имена; не са включени имената от предговора и библиографските източници.

- Анастасов, Йордан 25
 Анастасов, К. 343
 Анастасов, Теодосий 147
 Анастасов, Христо 343
 Анахади, Артин 82
 Ангел войвода 35
 Ангелов, Анастас 343
 Ангелов, Ат. 324
 Ангелов, Евтим 14
 Ангелов, Ив. 178, 179
 Ангелов, М. 156
 Ангелов, Рачо 79
 Ангелов, С. 25
 Ангелов, Трайко 107
 Ангелова, Александра 236
 Ангелова, Радовица 232
 Андонов, Иван 91, 110, 124
 Андонов, Йосиф 174
 Андреев, Илия 303, 307
 Андреев, Никола 14, 347
 Андреева, Ел. 93
 Андрейчин, Иван 148, 236
 Анев, Андрей 113
 Анжелне, Август 96
 Анншлиев, Н. 347
 Анонимус — вж Лилиев, Николай
 Антим I, митр. Видински и екзарх
 бълг. 102, 126, 229, 238, 287, 299,
 303, 304
 Антим Хилендарски, протоiereй 299
 Антоу, Мише 26
 Антоу, Стоян 127
 Антоу, Трайче 170
 Антон Сапунджията — вж Кър-
 джиев, А.
 Антонов, Г. 91
 Антонов, Константин (Вълчо) 14,
 15, 101
 Анчев, Хр. 14
 Анчов, З. 136
 Апостилидис, Димо 268
 Апостолов, Д. 29
 Апостолов, К. — вж Попапосто-
 лов, К.
 Апостолова, Елена 347
 Апостолова, Неделя 101
 Априлов, Васил 133
 Араби паша — вж Николаев,
 ген. от пехотата, Данаил Цонев
 Арагон, Луи 116
 Аргир, бай 128
 Аргиров, Стоян 105, 136
 Аргирови, 52
 Ареович, Стоимир 28
 Аркадий Зографски, йеродякон 309
 Армянов, Иван 248
 Арнаудов, Антон 101
 Арнаудов, акад. Михаил 11, 91, 174,
 182
 Арнаудов, Г. 122
 Арнаудов, Николчо 224
 Арнаудов, Ст. 299, 304, 305, 306
 Арнаудов, Христо 317, 324, 325
 Арсеннев, Михаил (Онче) 14
 Арсов, Славейко 14
 Артамонов, полк. Николай 166
 Асен — вж Бележков, Попфи-
 липов), Иван Михайлов
 Асенов, Хаджи Димитър 59, 91, 110,
 189
 Астардзиди, Ефр. 167
 Атабек, Александър 19
 Атанас Пазарджиклията 298
 Атанаскович, ген. 14, 16
 Атанасов 14
 Атанасов, В. 209
 Атанасов, В. 274
 Атанасов, маестро Георги 55, 156
Атанасов, Георги Иванов 133
 Атанасов, Д. 192
 Атанасов, Иван 128
 Атанасов, М. 84
 Атанасов, проф. Н. 156
 Атанасов, Петър 63
 Атанасов, Петър 122
 Атанасов, Ст. 240
 Атанасов, Тома 62
 Атанасов, д-р Филип 24
 Атанасович, д-р Георги 306
 Атамджова, Цвета Стоянова Йорда-
 нова — вж Зографска, Цвета
 Иванова
Ато, Жорж 73, 152, 153, 154, 249
 Ахмед, молла 114
 Ахмед Азис 82
 Ахмед Мазхар — вж Мазхар па-
 ша
 Ахмед Расим 82
 Ахмед Хамди 82
 Ахмед Хасан 223
 Ашик — вж Савов, Кирияк Григо-
 ров
 Атег — вж Дебелянов, Димчо
 (Динчо) Вельов

- Б. Д. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
Баба Димка — вж Русев, Стоян Стойков
Баба Тодора — вж Русев, Стоян Стойков
Бабаджанов, Славчо 14
Бабанов, Александър 224, 225
Бабанов, Васил 225
Бабанов, Димитър Костадинов 224, 225
Бабанов, Илия 225
Бабанов, Костадин 224, 225
Бабанов, Петър 225
Бабанов, Тодор 225
Бабанов, Христо 225
Бабанова-Възвъзова, Виктория Димитрова 224, 225
Бабата, Атанас Димитров — вж. Димитров-Бабата, Атанас
Бабев, Захари 34
Бабииков, В. 96
Багряна, Елисавета (Елисавета Любомирова Белчева) 200, 201
Бадев, Йордан 150
Бадинска, В. 93
Байчев, Г. 237
Байчев, Панайот 14, 27
Бакалов, Георги 140, 142, 180, 200, 201
Бакалов, И. 135
Бакалооглу, Иван 307
Бакев, Н. 136
Бакрачев, Тома 343
Бакърджиев, Васил 129
Бакърджиев, Димитър 346
Бакърджиев, Петър 230
Бакърджиева, Елена 343, 346
Балабанов, проф. Александър 76, 150, 182, 249
Балабанов, Марко 33, 44, 132, 140, 196, 326
Балабанов, Никола — вж Никбал
Балабанов, Слави 140, 142
Балабанова, Катя 147
Баламезов, Петър 94
Баламезов, Стефан 183
Балан, Александър Теодоров — вж Теодоров-Балан, проф. Александър
Балдовеца, Нено — вж Терзийски, Нено-Балдовеца
Балмонт, К. 202
Балтаджиева, Хр. 93
Балтов, Ангел М. 183, 184, 185
Балтов, Ангел Тодоров 185
Балтов, Антон 125
Балтов, Иван 184, 185
Балтов, Константин Ангелов 136, 183, 184
Балтов, Марин 178, 179, 184, 185
Балтов, Мильо А. 184, 185
Балтов, Мильо Т. 184, 185
Балтов, Сава 184
Балтов, Тодор 184
Балтова, Диана Константинова 184
Балтушайтис, Ю. 131
Бананов, ген. Паун 84
Бацов, П. 96
Бараков, Коста 14
Баракови 52
Барановски, А. 32
Барбюс, Анри 65
Барзов, Д. 136
Барух, Яко 89
Баръмов, Ст. 14
Батников, Г. 187
Бахаров, Константин 101
Бахаров, Христо 230
Бахметева, М. 315
Бацаров, Иван 46, 48
Бацаров, Никола 46, 47
Бацарова, Кръстина Николова — вж Златоустова, Кръстина (Христина) Николова
Бацарова, Мария 46
Бацова, Ив. 70
Бачо Киро — вж Петров, Бачо Киро
Башев, Иван 200
Башкин, В. 118
Бедуинов, Д. — вж Ракаров, Емануил Христофоров
Безеншек, Антон 136
Бейоглу — вж Екзарх, Александър
Бекриев, Димитър 101
Бекяров, Васил 343
Белев, Георги Иванов 122, 123
Бележков (Попфилипов), Иван Михайлов (псевд. Асен) 314, 315
Бели, Андрей (Борис Николаевич Бугаев) 202
Белински, Висарийон 142
Белов, кап. Ст. 220
Белов, Хр. 110

- Белопитов, Н. 276
Белчев, Георги Иванов 65, 66
 Белчев, Евстати 65
 Белчев, Панайот 343
 Белчев, Христо 143, 332
 Белчева, Елисавета — вж Багряна, Елисавета
 Белчева, Мара 200
 Белчински, Иван 126
 Белчински, Н. 126
 Белючев, Илия 343, 344
 Беляев, Атанас 289
 Бендерев, Атанас (Анастас) 48
 Бенковски, Георги 184, 185, 276
 Беринг, Уолтър 31
 Беркер 43
 Берковски, Петър 111, 125
 Беров, Д. 94
 Берс, Ел. 68
 Бетова, Христина 70
 Бехаров, Христо 230
 Бечу — вж Пенчев, Димитър Хаджигенчев
 Бешков, М. 299
 Бешкова, П. 80
 Библиограф — вж Михов, акад. Никола Василев
 Бидло, проф. 69
 Билсен, Джемил 187
 Биляев, Иван 324
 Бимбаловски (Бинбеловци) 100
 Бирюков, П. 68
 Бистренов, Н. — вж Страшмиров, Антон Тодоров
 Битраков, А. 29
 Бичер-Стоу, Х. 194
 Благоев, Димитър 32
 Благоев — Дядото, Димитър 47, 139, 140, 141, 142, 311
 Благоева, Вела (Виктория Живкова) 311
 Блажев 25
 Бланки, А. (Жером Адолф Бланки) 111
 Блок, Александър 131
 Блуменфелд 324
 Блънт, Дж. 289
 Блънт, Фани 287
 Блъсков, Илия 136, 311,
 Блъскова, Люба 101
 Бобев, Иван 80
Бобевска, Неда Хаджиниколова 158
Бобевска, Николина Любомирова 158
Бобевска, Симона 158
Бобевски, Атанас Любомиров 158
 Бобевски, Ив. 197
Бобевски, Любомир Хаджиниколов (Любомир Николов Хаджистоянов, Бобевски) (псевд.: Бодил, Бурний, Вихрогонов, Вишнарлов, Водопадов, Ганчо Заска, Джон, Ерма-лък, Катя Мишайкова, Л. Б., Л. Б-ски, Л-чо, Любчо, Многострадал-ний Йов, Парнаски, Г. Потоков, Розалин, Теменужков, Л. Усоев, Юнак, Яралия) 155, 156, 157, 158, 191
Бобевски, Никола Хаджистоянов 158
 Бобеков, Иван 179
 Бобеков, Павел 276
 Бобошевски, В. 156
 Бобошевски, Захари 120
 Бобчев, Ил. 158
 Бобчев, Стефан 32, 91, 111, 150, 311
Богданов, х. Богдан Хаджидимитрие-в 231, 232
Богданов, х. Дмитрий 231, 232
Богданов, х. Иван Хаджидимитриев 231, 232
 Бсгишич, проф. Валтазар 324, 326, 329
 Богориди, княз Алеко 111, 289, 290
 Богориди, Стефан 136
 Богоров, Иван 119
 Богоциян, отец О. 241
 Бодил — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
 Бодлер, Шарл 130, 131
 Босвой — вж Пеев, д-р Александър Костакиев
 Божаноз, К. 108
Божинов, Иван Кузманов 320, 321
 Божиллов, Йордан 110
 Божиллов, Л. 40
 Божиллов, Янко 41
 Божиллович, Д. 34
 Божинов, Александър 42, 155, 249
 Божков, Дончо 14
 Божков, Любен 10
 Бозвеллев, Константин 310, 311
 Бойкерт, С. 41
 Бойле, Едуард 62, 105
 Бойчев, проф. Б. 217
Бойчев Пенев, Димо 53, 54, 55, 174
 Бойчинов, Н. 236
 Болийо, Л. 46, 100

Бонев, Н. 75
Бонел, Анри 58
Бонел, Жан-Батист 58
Бончев, Нешо 165
Бончева-Никушева, Добрица Байкова 249, 250
Бончов, П. 94
Борина, Христо (Христо Цанев Минев) 11, 69, 116, 136, 146, 148, 182
Борис I, бълг. княз 111, 198, 317
Борис III, бъл. цар 42, 43, 60, 62, 152, 176, 209, 266
Боров, Ив. 73
Боров, проф. Тодор (Тодор Цветанов Тодоров) 73, 76
Боршак, Ели 76
Боршуков, Георги 73, 74
Боршуков, Тодор 46
Босилко — вж Страшимиров, Антон Тодоров
Босилков, Константин 121
Боссев, А. 96
Босяка Матвей — вж Вълев, Димитър Христов
Ботев, ген. Кирил 70, 207
Ботев, Христо 31, 59, 62, 69, 70, 78, 103, 111, 136, 137, 180, 192, 223, 224, 256
Ботева, Иванка 136
Ботеви 70
Бочев, Боцхо 54
Бочев, Ст. 94
Бошнаков, Марко 344
Бошнаков, Н. 343
Боюклиев, Димо 147
Боюклиева-Спиркова, Невена 146
Бояджиев, Вл. 101
Бояджиев, Михаил 101
Бояджиев, Н. 70
Бояджиев, Недю 69
Бояджиев, Никола 133
Бояджиев, Никола 315
Бояджиев, С. 154
Бояджиев, Стефан 60
Бояджиева, Ана Христова 60
Бояджиева, Елена Стефанова 60
Бояджиева-Юрданова, Райна Василева 194, 195
Бсянов, Георги 122
Брадел, Йордан 32
Брадистилова, Олга 249
Брайков (Попбрайков), Нешо 215, 216
Бракалов, Никола 287, 294

Бракалова, Зоя Георгиева 295, 296
Бранонер 238
Братанов, Хр. 191
Братованов, Ст. Ив. 25
Брашован, Д. 304
Бродар — вж Михайлов Тодоров, Йордан
Бръзцов, Христо 149
Бръмбаров, Велчо 224
Бръмбаров, Христо 223, 224
Бръмбаров (Велчев, Гецов, Гецин), Христо Василев 223
Брънчев, В. 167
Брънчев, С. 136
Бръчков, А. 112
Бръчков, Христо Цонев 112, 113
Бръчков, Янко Христов 113
Бръчкова, Екатерина Христова 113
Бръчкови, сем. 113
Брюсов, Валерий 202
Бугаев, Борис — вж Бели, Андрей
Будевска, Адриана 178
Буйнов, Ал. 347
Буйнов, Ст. 136
Буков 14
Бургоужиев, Щифон 101
Бурдашов, Атанас 343
Буреш, З. 249
Буреш, проф. Иван 73
Буржоа, Л. 209
Бурмов, Тодор 32, 111, 299, 304, 305, 306
Бурний — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
Бурянин, Н. (Недялко Недялков) 149
Буфети, И. 93
Бъднев, А. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
Бързцов, Н. 29
Бъров, проф. Д. 11, 73
Бъчваров, Ангел 228
Бъчваров, Герго 42
Бъчваров, Н. 136
Бъчваров, Стоян Стоянов 78, 182, 202
Бъчваров, Хр. 209
Бъчварова, Николина 182
Бъчварова, Росица Димитрова 228
Бъчварови 52
Бюфон, Жорж Луи Льоклерк 202
В. В. — вж Страшимиров, Антон Тодоров

- Вазов, д-р Борис (Сеяч) 154
 Вазов, Иван 44, 63, 91, 132, 191, 201, 202, 249, 311, 312, 340
 Вайсман, А. 18
 Вакарелски, проф. Христо 73
 Ваклидов, Христо 323
 Валдемар, принц Датски 220
 Валериан — вж Михайлов, Георги Иванов
 Вангелов, Григор 346
 Вангелов, П. 127
 Ванков, П. — вж Волов, Панайот
 Вапцаров, Никола 70
 Вареано, Матилда 347
 Варемезов, Димитър 14
 Варналнев 23
 Васев, Славчо (Славчо Васев Велев) 65, 116
 Василаки 242
 Василев 27
 Василев, А. 170
 Василев, В. 14
 Василев, Владимир 201
 Василев, Георги 101
 Василев, Григор 66, 204
 Василев, Григор 343
 Василев, Д. 179
 Василев, Йордан 152
 Василев, Константин 49
 Василев, Кръстьо 299
Василев, Орлин (Христо Петков Василев) (псевд. Един огняр, Ив. Калев, Плама Петрова) 221
 Василев, Стефан — вж Попвасилев, Стефан
 Василев, Стойко 136
 Василев, Христо — вж Василев, Орлин
Василев Попдимитров, Александър (Алеко) (псевд. Алеко паша, Орански, Орфански, Орфо) 126, 127, 128
 Василева, Х. 346
 Василева, Цвета 202
 Василевич, Йоан 309
 Василидис, Г. 299
 Василев, проф. Асен 204
 Васильов, Теодор 277
 Васильов, Тома 167, 277
 Васнецов, Виктор 84
 Ватев, Стоян 278
 Ведре, Марсел 153
 Ведър, М. 150
 Вежинов, Павел (Никола Делчев Гугов) 116
 Велев, Асен 255
 Велев, Никола 117
 Велев, Славчо — вж Васев, Славчо
 Велешки, Георги 299
 Великов, Стефан 62
 Велич, Люба 10
 Величанов, Петър 122
 Величков 32
 Величков, Димитър 136
 Величков, Константин 42, 44, 111, 147, 305, 311, 340
 Величков, Петко 44
 Величков, Петко 65
 Велкови 248
 Велчев, Велчо 203
 Велчев, Георги 107
 Велчев, Дамян 66
Велчев Петков (Кьосев), Петко 106, 107, 108
 Велчев, Христо Василев — вж Бръмбаров (Велчев, Гецов, Гецин), Христо Василев
 Велчева, Станка 125
 Венедиков, Йордан 30, 34
 Венедиков, кап. Йордан 14
 Венедиков, К. 150
 Венедикова, Мария Петкова — вж Орукин, Мария Ангелова
 Вервеке, Ван 204
 Вересаев (Викентий Викентиевич Смидович) 202
 Веркович, Стефан 30
 Верлен, Пол 130, 202
 Вернаца, проф. 196
 Верхарн, Емил 131, 199, 202
 Виденов, Е. 94
 Визиров, Ив. 158
 Вийон, Франсоа 130, 131
 Виктор, отец 299
 Викторов, Владимир 76
 Вилхелм II, герм. император 210
 Винарова, Елиза 294, 295, 296
 Винициус — вж Говедаров, Георги Иванов
 Виницки, Д. 136
 Витанов, поп Койчо 299
 Витков, Георги 70
 Вихрогонов — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
 Вичев, В. 252
 Вишнарв — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов

Гу-

авчо

111,

106,

к
з,

вж

ч

е-

ю-

ю-

Вишнаров, С. Д. 14
 Владигеров, Любомир 249
 Владигеров, проф. Панчо 46, 249
 Владигеров, Тодор 73
 Владигерови, сем. 200
 Владикин, Н. Йонков — вж Йон-
 ков-Владикин, Н.
 Владимиров 156
 Владимирова, Римма 172
 Владислав, Милийо — вж Ми-
 хов, акад. Никола Василев
 Владов, Николай — вж Шмирге-
 ла, Николай
 Влайков, Тодор 42, 132, 174, 200
 Власкидович, Вл. 338
 Влаха, Димитър (Митре) 23
 Влахов, Н. 338
 Влахов, Продан 84
 Воденичаров, К. 147
 Воденичарови 52
 Водопад — вж Бобевски, Лю-
 бомир Хаджиниколов
 Войводов, Никола 318, 328
 Войнингер, Ото 149
 Волен, Илия (Марин Христов, Ста-
 менов) 148, 200
 Волински, А. 149
 Волков, Евгений 136
 Вслов, Панайот 276
 Волошин, Г. 150
 Волф, Хайнрих — вж Вълев, Ди-
 митър Христов
 Воронко, Платон 12
 Вранчев, Николай 101
 Вукевич, М. 180
 Вутов, Юрдан 37
 Възвъзова, Виктория Николова —
 вж Бабанова-Възвъзова,
 Виктория Димитрова
 Възвъзова, Кирила 259
 Вълев, Димитър Христов (псевд.:
 Матвей Вълев, Матвей Босяка,
 Хайнрих Волф) 52
 Вълев, Киро 324
 Вълев, Матвей — вж Вълев, Ди-
 митър Христов
 Вълков, Димитър Стамболов 101,
 226, 227, 228, 229
 Вълков, Кръстьо Димитров — вж
 Димитров Вълков, Кръстьо
 Вълков, Николай Тодоров (псевд.
 Дориян) 164, 165
 Вълков, Руси Стамболов — вж
 Стамболов Вълков, Руси

Вълков, Стамбол Димитров — вж
 Димитров Вълков, Стамбол
 Вълков, Тодор Стамболов — вж
 Стамболов Вълков, Тодор
 Вълкович Чалъков, д-р Георги 103,
 111, 289
 Вълнаров, кап. 220
 Вълнаров, Димитър 110
 Вълчанов, проф. Хр. 140, 141, 143
 Вълчев, Иванчо 48, 49
 Вълчев, Константин — вж Сара-
 фов, Вълчо
 Вълчев, Стойчо 101
 Върбанов, Атанас 307
 Върбанов, В. И. — вж Върбев,
 Върбан Юрданов
 Върбев, Васил Иорданов (Юрда-
 нов) Върбев, Васил
 Върбев, Върбан Юрданов (В. И.
 Върбанов) 195
 W. — вж Страшимиров, Ан-
 тон Тодоров

Г. — вж Страшимиров, Антон
 Тодоров
 Г. Потоков — вж Бобевски, Лю-
 бомир Хаджиниколов
 Габе, Дора 11, 73, 174, 200
 Габровски, Илия 74
 Габровски, Никола 141, 142, 143
 Гавазина — вж Карагъзов
 (Карагъзолу), Христо Иванов
 Гавер 344
 Гаврил, отец 309
 св. Гаврил Лесновски 304
 Гагов, К. 94
 Гагов, Сп. 94
 Гагов, Хр. 93
 Гайдов, Марин 324, 325, 331
 Гайтанджиев, И. 299
 Гандев, проф. Христо 340
 Ганич, К. 299
 Гановски, акад. Сава 73, 76, 200
 Ганчев, Д. 158
 Ганчев, Петър 133
 Ганчев, Ст. 299
 Ганчева, Костанца 204
 Ганчо Заска — вж Бобевски,
 Любомир Хаджиниколов
 Ганчов, х. Панайот 303, 307
 Гарванов, Иван 16, 335
 Гардюв, И. 299

- Гарибалди, Ричиотти 343
 Гарсия Лорка, Федерико 118
 Гатев, Т. 216
 Гацева, Султана 347
 Гачева, Елена 101
 Гелев, Цветко 343
 Гелеменов, Гончо 185
 Генадиев, Павел 14, 42, 101
 Генадиева, В. 249
 Генев, Колчев, ген. Никола 209
 Генов, Г. 263
 Генов, Димитър 49
 Генов, Паун 173
 Геновски, проф. М. 204
 Георгакев, Д. 110
 св. Георги Нови Софийски 239
 Георгиев, поручик 233
 Георгиев, Авксенти 14
 Георгиев, Ангелко 87
 Георгиев, Атанас 231
 Георгиев, Борис 74
 Георгиев, Георги 173
Георгиев, Евгени (Жеко) Г. 211
 Георгиев, Евлоги 34, 168, 197
 Георгиев, И. 346
 Георгиев, К. 242
 Георгиев, Ламби 298
 Георгиев, Любен 116
 Георгиев, М. 84
 Георгиев, М. 93
 Георгиев, П. 14
 Георгиев, П. 180
 Георгиев, С. 28
 Георгиев, С. 93
 Георгиев, С. 277
 Георгиев, Симеон 127
 Георгиев, Ставро 22
 Георгиев, Христо 168, 287, 306, 307
 Георгиева, Злата 101
 Георгиеви 247
 Георгиевич, Д. 49
 Георгов, проф. д-р Иван 336
 Герасим, дякон 299, 303, 307
 Гервасий, митр. Сливенски (Гервасий, епископ Левкийски 238, 241
 Гергов, Петко 167
 Герджиков, Иван 126
Герджиков, д-р Иван Янков 230
 Герджиков, Михаил 14, 18, 66, 101, 335
 Герджиков, Никола 22, 343, 347
 Герджиков, Янко 230
Герман (Голев), Лазар (Лазко) Теодорович 121
 Герман, Михаил 121
Герман, Теодор Николаев 121
 Геров, М. 29
Геров, М. 84, 158
 Геров, Найден 111, 287, 288
Геров, д-р Яков (Яковаки ефенди) 166, 167, 168
 Герова, Мария Д. — вж Марков а-Герова, Мария Д.
 Герчев, Никола 303
 Герченлиевни 101
 Гещин (Гецов), Христо Василев — вж Брѣмбаров (Велчев, Гещин, Гецов), Христо Василев
 Гечева, Р. 153
 Гешев, майор 166
 Гешов, Иван 123, 168
 Гешова, Евстратнава 34
 Гешова, Екатерина 34
 Гешови, Ив. бр. 287
 Гинчев Шкипърнев, Цани 118, 133, 324, 325
 Гичев, Димитър 43
 Гичев, Яко 343
 Главеев, Филип 14
 Главиннов, Васил 19
 Главчев, полк. 84
 Гледич, Елена 46
Говедаров, Георги Иванов (псевд. Винициус) 39, 40, 41, 42, 43, 294
Говедаров, Иван 41, 44
 Гогол, Николай 79
 Голев, Лазар (Лазко) Теодорович — вж Герман (Голев), Лазар (Лазко) Теодорович
 Голем Стоян — вж Чалъков, Стоян Тодоров
 Голов, кап. 239
 Гологанов, Васил — вж Теодосий, митр. Скопски
 Голубински, Е. 309
 Горанов, Ал. 154
 Гордис, Ат. 283
 Горинов, Н. 180
 Горки, Максим (Александър Максимович Пешков) 79, 81, 202
 Горов, Иван — вж Орманджиев, Иван Пандалиев
 Горчаков, кн. Александър 111
 Господинов, Н. 149
 Гочев, Георги 343
 Гочев, Янаки 14, 20, 23, 100, 101

Гочева, Екатерина 34
Гочов, Димитър 125
Градинарова, Вера 74
Грамадов, Павел 46
Граматииков, Иван 101
Гранитски, А. 306
Греков, Димитър 97, 333
Греков, Михаил 110
Греченлиева, Цветана 101
Григорий, архим. 299
Григорий, свещ. 192
Григорий VI, вселенски патр. 302
Григорий, митр. Доростоло — Чер-
венски 328
Григорий, митр. Търновски 299, 301
Григорий Гога 257
Григоров, П. 94
Григоров, Трайко 107
Григорова, М. 338
Григорович, проф. Виктор 323
Грим, бр. 97
Грозданов, Ставро 343
Грозев, Георги 44
Грозев, М. — вж Кремен, Михаил
Гурбешлиева, Мария 202
Грудов, Иван 101
Грудов, Тодор 101
Груев, Георги 287, 293
Груев, Дамян (Даме) 15, 319, 335,
344
Груев, Димитър Димитров 51
Груев, Йоаким 287, 289, 293
Груев, Лука 66
Груев, П. 48
Груев Кинов, Златан — вж Сера-
фим, митр. Сливенски
Групчев, Иван 29
Групчева, П. 93
Грънчаров, Липо 233
Грънчарова, Маслина 343, 344, 347
Губе, К. 346
Гугов, Никола — вж Вежинов,
П.
Гугов, Христо 343
Гугова — Киркович, Рада 34, 136
Гудев, Гудо 343
Гуджев, ген. Аврам Иванов 213, 214
Гуджов, Рашко 185
Гулабчев, Спирос 141, 142
Гундов, Димитър 131
Гунев, Иван 253
Гъбенски, Х. 144
Гълъб войвода — вж Сариев, Хр.

Гърчев, д-р Иван 321
Гюндова, Фани 249
Гьоте, Йохан 38, 118, 202, 248
Гюзелев, Иван 133
Гюлеметов, Борис 152
Гюмюшгердан 290
Гюмюшгердан, Антон 296
Гюмюшгердан, Михалаки 288, 294
Гюрев, К. 240
Гюрков, Юрдан 174
Гюрчев, И. 14, 93, 95
Гюрчева, М. 93
Гяуров, А. 180

Д. Бедуинов — вж Ракаров, Ема-
нуил Христофоров
д-р Д. Б. — вж Страшимиров,
Антон Тодоров
д-р Д. Г. — вж Страшимиров,
Антон Тодоров
д-р Никольсон — вж Михов, акад.
Никола Василев
д-р П. — вж Страшимиров, Ан-
тон Тодоров
Д. П. — вж Страшимиров, Ан-
тон Тодоров
Д. Ст. — вж Стефанов, Дими-
тър Георгиев
Дабев, Евтим 73, 144
Дабева 338
Дабо, Коста 203
Давидов, Тома 14, 17, 18, 319, 320
Даев, Михаил 335
Дамаскин, митр. Велешко — Стру-
мишки 238
Дамов, Георги 343
Дамяни, Енрико 62
Дамянов, Андрей 126
Дамянов, Владимир 28
Дамянов, Г. 61
Дамянович, П. 299
Данаилов, проф. Георги 247
Данаилов, Атанас 101
Данаилов, Васил 101
Данаилов, Никола 101
Данаилов, Славчо 154, 173
Данев, д-р Стоян 110, 196, 312, 324
Данила — вж Страшимиров,
Антон Тодоров
Данилов, В. (В. Д.) — вж Стра-
шимиров, Антон Тодоров
Данилов, Хр. 14

- Данов, Христо 136, 232, 311
 Данчев, Георги 125
 Данчев, Петър 111
 Данчов (Данчев), Иваница 91, 196
 Данчов, Никола 229
 Данчов — Зографина, Георги 129
 Дарвин, Чарлз 75
 Даскалов, Д. 128
 Даскалов, Н. П. 299
 Даскалов, Н. Т. 94
 Дафинкичев, М. Д. — вж Димитров
 Дачев, Гани Иванов 49, 50, 51
 Дачева, Катина — вж Хаджиниколова-Дачева, Катина
Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов
 (псевд.: Аз, Амер, Субалтъор, Тафт, Шприц, Ястреб, Амер, Frau, Sorge, Jpifisoria) 95, 96, 200, 201
 Деветаков, Я. 299
 Деветакови 248
 Девил, Габриел 142
 Деков, Димитър 101
 Дели Матей — вж Матей, митр.
 Самоковски
 Деливанов, Петър (Туше) 101, 335
 Делирадев, Павел 347
 Делов, ген. 209
 Делчев, Георги (Гоце) 15, 19, 23, 52, 315, 335, 344
 Делчев, (Делчов), Хр. 93
 Дерикозов, Кочо 343, 346
 Дерикозова, Еленка 346
Десев, Иван 336
 Дечев, Георги 125
 Дечев, Йордан 311
 Джебелов, Дико 101
 Джемил бей 187
 Джеров, К. 14
 Джинот, Йордан Хаджиконстантинов — вж Хаджиконстантинов-Джинот, Йордан
 Джо — вж Михайлов, Георги Иванов
 Джон — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
 Джонов, Б. 74
 Джуджева, М. 276
 Джумалиев, Т. 46
 Джууров 14
 Диамандиев, Васил 323, 324
 Дибич-Забалкански, Ив. (Йохан Карл Фридрих Антон)
 Дизраели, Бенжамин (лорд Бикънз-филд) 111
Диков, ген. Вичо Дионисиев 206, 207
 Дилевска, Даря 259
 Дилевски, Николай 259
 Димев, Георги 320
 Димев, Йордан 271
 Димев, Стефан 271
 Димиди 257
 Димитрета, кир 121
 Димитриев, ген. Илия Панайотов — вж Димитров (Димитриев), ген. Илия Панайотов
 Димитриев, ген. Радко 209, 211
 Димитров, д-р 236
 Димитров, Александър — вж Кипров, Александър
 Димитров, Андон 21
 Димитров, Апостол 25, 343, 345, 347, 348
 Димитров, Аргир 338
 Димитров, Благой 170
 Димитров, Г. 101
 Димитров, Г. 240
 Димитров, Георги 36, 42, 76
 Димитров, Григор 343, 347, 348
 Димитров, Д. 62
Димитров, Димитър Груев 51
 Димитров, свещ. Е. 125
 Димитров, Иван 101
Димитров (Димитриев), ген. Илия Панайотов 214
 Димитров, Лазар 101
 Димитров, Наню 21
 Димитров, Никола 299
 Димитров, Петър 115
 Димитров, Сава 347
 Димитров, Стефан 122
 Димитров, Стефан 242
 Димитров, Стоимен Райнов — вж Синесий, еп. Стобийски, митр. Охридски
 Димитров, Ташо 343, 344
 Димитров — Бабата, Атанас 14
Димитров Вълков, Кръстьо 229, 230
Димитров Вълков, Стамбол 226, 227, 228, 229
 Димитров Дафинкичев, акад. Михаил 69, 73, 136, 180
 Димитров — Майстора, Владимир (В. Д. Поппетров) 200
 Димитрова, Олга 62
 Димитрова, Филипа 101
 Димитър 168

кънз-
207
в —
нев),
и п-
347,
Илия
вж
итр.
230
227,
анл
мир

Димитър Даскала — вж Матев-ски, Димитър
Димитър Казака 192
Димитър Хаджийчето 128
Димо 14
Димов, Димитър 59
Димов, Димитър
Димов, Дойчо 125
Димов, Иван 62
Димов, Иван 242
Димов, Николай 177
Димчович, Иван 299, 307
Динекос, акад. Петър 76
Дионисий, свещ. 94
Дионисий Михалцки, архим. 299
Добрев, Георги Михайлов — вж Михайлов Добрев, Георги
Добрев, Илия 94
Добрев, Илия Михайлов 255, 256
Добрев, Милчо 111
Добрев, Спас 229, 230
Добров, Иван Степанович 331
Добров, Никола 329
Доброва-Оджакова, Теодора Степанова — вж Оджакова, Теодора Степановна
Добрович, Димитър 111
Добрович, С. 311, 324
Добролюбов, Николай 142
Доброплодни, Сава 111, 136
Доганов, Константин 125, 287, 290
Доде, Ернест 262
Дойрян — вж Страшимиров, Антон Тодоров
Дойчев, Любомир 61
Дойчева, Ц. 94
Долев, д-р Никола 216
Домонтович, Михаил 132
Дондуков-Корсаков, кн. Александър 90, 194
Донева, Р. 136
Дончев, А. 194
Дончев, х. Личо 231, 232
Дончева, Тота 23
Дорев, Аце (Михаил) 25
Дорев, Панчо 108, 150
Доревска, Мара 343
Доревска, Огняна 346
Доревски, Трайчо 14
Доржинов, Н. 156
Дориан Грей — вж Михайлов, Георги Иванов

Дориян — вж Вълков, Николай Тодоров
Доротей, еп. Врачански, митр. Софийски 231, 287, 293, 299, 301, 302
Доспевски, Иван 34, 83
Достоевски, Фьодор 193, 248, 262
Доцев, Г. 93
Драгиев, Димитър 43
Дражев, Георги 39
Драмов, Д. 96
Дрангов, Борис 28, 149
Драшев, Д. 96
Дренски, Станчо 115
Дринов, проф. Марин 32
Дринов, П. 276
Дринов, Стоян 55
Дружелюбов — вж Янков, Димо
Друмев, Васил (Климент, еп. Бранички, митр. Търновски) 32, 63, 101, 104, 325, 340
Дряновски — вж Станчев-Златоустов., Христо Мянков
Дуйков, Иван 14
Дуйчев, акад. Иван 73, 74, 76, 81
Дуков, Никола 33
Дукова, Райна 347
Дулгеров, И. 93
Дулю войвода 278
Диманова, Аспасия 106
Дупаринова, Маргарита 11
Душанов, Д. 136
Дървиңгов, Петър 14, 25
Дюгмеджиев, Величко 54
Дюкмеджиев, Д. 94
Дюлгеров, Атанас 65
Дядо Благо — вж Русев, Стоян Стойков
Дядо Жельо — вж Чернев, Жельо
Дядо Райчо — вж Николов, Райчо
Дядо Рою — вж Русев, Стоян Стойков
Дядо Цеко — вж Петров, Цеко
Дяков, Г. 97
De Profundis — вж Ковачев, Владислав Михайлов
Е. С. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
Евгений; Евгений Север — вж Михайлов, Георги Иванов

- Евдокия, бълг. княгиня 41, 176
 Евлия Челеби 188
 х. Евпраксия 231
 Евпраксия, монахиня 231, 299
 Евстатий, дякон 343
 Евстатий Хилендарски, дякон 299
 Евтим, кап. 344
 Евтимий, патриарх Търновски (Патриарх Евтимий) 184
 Един огняр — вж Василев, Орлин
 Езикар — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Екзарх, Александър (Бейоглу) 287, 299
 Екзархова, С. 93
 Екимов, Александър 247, 248
 Екимов, Андрей 247, 248, 249
Екимов Манолов, д-р Иван 245, 246, 247, 248, 249, 250
 Екимова, Елисавета — вж Никушева-Екимова, Елисавета Наумова
Екимова-Недевска, Лилия Иванова 246, 244
 Екимови 249
 Елин Пелин (Димитър Иванов) 70, 148
 Емануилов, д-р Ев. 177
 Емин — вж и Кязим 196
 Емин ага 35
 Енгелс, Фридрих 141, 142, 143
 Енчев, Димитър 304
 Енчев, Х. 37
 Епифаний, йеромонах 299
 Еренбург, Иля 116
 Ермалък — вж Бобевски, Любомир Николов
Ернрот, ген.-лейт. Йохан-Казимир Густавович 250, 251
Ернрот, Магнус 251
 Ескенази, Естрея 25
 Ескенази, Мико 25

 Жакен, Ж. 194
 Жалов, Н. 147
 Жеков, Недьо 57, 62, 119, 299, 303
 Жеков, ген. Никола 39, 40, 41, 43, 138
 Желева, П. 178
 Жельов, П. 239
 Жельо войвода 59
 Желязков, М. 136
 Желязков, Н. 324

 Жерар дьо Нервал — вж Лабрюни, Жерар
 Живков, Г. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Живков, Георги 113
 Живков, Димитър 338
 Живков, Митко 338
 Живков, Никола 178, 179
 Живкова, Виктория — вж Благоева, Вела
 Живкова, Мария 338
Живкова-Пеева, Елисавета Димитрова 338
 Жилков, ген.-майор Атанас 85
 Жорес, Жан 65
 Жулавский, Г. 131
 John — вж Йончев, Иван П.

 Завосв, П. 237
 Загорчева, Милка 101
 Заимов, Д. 62
 Заимов, д-р Коста 248
 Заимов, Стоян 59, 91, 125, 178, 179, 312
 Заменхоф, д-р Л. 132
 Занков 324
 Запрев, Д. 335
 Зарафов, Добри — вж Немиров, Добри
 Зафиров, Спас 292, 293
 Захариев, Илия 174
 Захариев, Стефан 287
 Захариева, Невена 151
 Захарий, архим. — вж Поппетров Цветков, архим. Зиновий
 Звездев, Иван 138
Згура, сем. 285
 Зейн ел Абедин 82
 Зския ханъм 88
 Зелений, Павел 324, 325, 329
 Зеленгоров, Дечо 155
 Земен — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Зигфирд, А. 153
 Зидар — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Зидаров, Камен (Тодор Събев Манев) 202, 269
 Зиновий, архим. — вж Поппетров Цветков, арх. Зиновий
 Златанов, Иван 101
 лЗлатанов, ген. Константин 85

брю-
имн-
агое-
итро-
179,
ров,
пет-
Ан-
Ан-
Ма-
ет-

Златанов, Манол 231
Златарев, Георги 18
Златарев, Георги — вж Стоянов,
Людмил
Златаров, проф. Асен 111, 132, 150,
154, 165, 200
Златарска, Анастасия Николова 308
Златарски, Александър Николов 299,
308, 309
Златарски, поп В. 299
Златарски, проф. Васил Николов 46,
69, 100, 308, 309, 336
Златарски, Георги 299, 305, 308
Златарски, Никола Попвасилев 298,
299, 300, 302, 303, 304, 305, 306,
307, 308, 309
Златарски, Стефан Николов 308
Златев, ген. Пенчо 85
Златков, Дончо (Йордан) 20, 122,
128
Златоустов, Матей 58
Златоустов, Христо — вж Стан-
чев-Златоустов, Христо Мян-
ков (Дряновски)
Златоустова, Екатерина Христова 44,
45, 46, 47, 48, 58
Златоустова, Кръстина (Христина)
Николова 34, 46, 48, 57
Златоустова, Мария Христова 48, 58
Злъчков, Димитър 110
Зографката, Иванчица — вж Зо-
графска, Цвета Иванова
Зографов, Никола 14, 15, 16, 19, 343,
Зографова, Ф. 93
Зографска, Донка Иванова — вж
Иванова, Донка Атанасова
Зографска, Цвета Иванова (Цвята
Иванова, Цветана Изографска, Изо-
графката, Иванчица Зографката,
Иваница Стоянова Йорданова Ат-
маджова) 275, 276
Зографски, Иван (Иван Стоянов Па-
пазов) 276
Зографски, Иван (Йоан) 305
Зографски, Стефан 133
Золотович, Любомир Димитров 297
Золотович, Милка 295
Зулумов, Димитър 343
З. — вж Страшимиров, Антон
Тодоров

Ибришимови 52
Ив. Калев — вж Василев, Орлин

Иван 309
Иваников, поп Йосиф 299
Иваников, поп Теодосий 299
Иваница — вж Зографска, Цве-
та Иванова
Иванов, Ал. 229
Иванов, Ат. 274
Иванов, Б. 93
Иванов, Богдан 70
Иванов, В. 156
Иванов, Вангел 343, 346
Иванов, Вичо 147, 148, 150
Иванов, Г. 113
Иванов, Георги 15
Иванов, Георги 241
Иванов, д-р Д. 240
Иванов, свещ. Д. 125
Иванов, Д. 33
Иванов, Димитър — вж Елин Пе-
лин
Иванов, Енчо 342
Иванов, Иван — вж Иларнон,
митр. Ловчански
Иванов, Иван 343
Иванов, Иван Димитров 37, 38
Иванов, Иван Ст. 324, 325
Иванов, Игнат 307
Иванов, Н. 63
Иванов, ген. Никола Иванов 208, 209
Иванов, д-р Никола Матеев 216, 217,
218, 219
Иванов, П. 110
Иванов, Павел 232
Иванов, Панайот 305
Иванов, Т. 150
Иванов, Трайко 128
Иванов, Христо 125
Иванов, Ю. 141
Иванов-Черен, Илия (Илия Иванов
Илиев) 243, 244
Иванова, Богдана 219
Иванова, Василикия 320
Иванова, Донка Атанасова (по ба-
ща Иванова Зографска) 276
Иванова, Захария 102, 346
Иванова, Зинаида 209
Иванова, Р. 101
Иванова, Ружа 209
Иванова, Цвята — вж Зограф-
ска, Цвета Иванова
Иванови, бр. 16, 23
Иванови, бр. 241
Иванович, хаджи Найдан 136

- Иванчев, подпор. 233
 Иванчев, Александър 101
 Иванчев (Иванчов), Тодор 252, 340
 Иванчов, Бончо 324
 Иванчов, д-р С. 120
 Иванчовица Зографката — вж Зографска, Цвета Иванова
 Игнатиев, граф Николай 90, 91, 110, 166, 326
 Игнатиева, Вера 11
 Игнатий Рилски 134, 135
 Игнатиос 293
 Игнатов, Трендафил 85
 Изворски, Стефан 318
 Измирлиев, Христо — вж Смирненски, Христо
 Изнард, Шарл 50
 Изографката; Изографска, Цветана — вж Зографска, Цвета Иванова
 Икономов, Димитър 280
 Икономов, Спас 111
 Икономов, Стамат 101
 Икономов, Тодор 240, 280, 303
 Икономов-Грозев, Михаил Иванов — вж Кремен, Михаил
Иконому, Константин 287, 290, 297
Иконому, Султаница 298
 Иларнон, епитроп Светогорски 301, 306
 Иларнон, митр. Ловчански и Кюстендилскъ (Иван Иванов) 34, 299, 302
 Иларнон Критянин, митр. Търновски 63
 Иларнон Макариополски, митр. Търновски (Стоян Стоянов Михайловски) 231, 287, 300, 301, 302, 303
 Илиев, пор. 14
 Илиев, Апостол 343
 Илиев, В. 315
 Илиев, Гаврил 231
 Илиев, Гр. 29
 Илиев, Илия Иванов — вж Иванов-Черен, Илия
 Илиев, Сава 299, 307
 Илиев Парпулов, Стефан — вж Илич (Илиев) Парпулов, Стефан
 Илиев Парпулов, Христо — вж Илич (Илиев) Парпулов, Христо
 Илиева, Анастасия 101
Илич, Елисавета Христова 126
 Илич, Магдалина 126
 Илич, Михалаки 123, 124, 126
Илич, Стефан Христов 123, 124, 126
Илич (Илиев) Парпулов, Стефан 124, 125, 126
Илич (Илиев) Парпулов, Христо 123, 124, 125, 126
 Илков, Д. 136
 Ильо войвода — вж Марков, Ильо
Инокентий Софийски, архим. (Илия Петров Софийски) 205
 Исая Хилендарец, проигумен 299, 301
 Искренов, Никола 343
 Искров, К. П. — вж Паница, Константин (Коста)
 Искров, Тодор — вж и Кесяков, Тодор
 Истров — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Ихчиев, П. 136
 Иширков, Атанас 278
 Infusogia — вж Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов
 Иоан, отец 302
 Иоан, йеродяков Зографски 299
 Иоана, бълг. царица 176
 Иоаников, Иосиф 299
 Иоаников, Теодосий 299
 Иоанов, Васил 49
 Иоанов, Симеон 49
 Иоанчов, Александър 228
 Йовевич, Анна 85
 Йовевич, Борис 85
 Йовков, Арсени 25
 Йовчев, Лазар — вж Йосиф I, Екзарх
 Йовчева, С. 249
 Йолшин, М. 113
 Йонков — Владикин, Н. 180, 311, 312
Йончев, Иван Петров (псевд. John) 232, 233
Йончев, Михаил (Милан) Петров 233, 234
 Йончев, Стефан (Стефан Лунин) 46, 47
Йончева, Марица 233
Йончева, Невена Петрова 233, 234
 Йоргаки, д-р 82
 Йорданов, Велико 241, 340
 Йорданов, Д. 180
 Йорданов (Йорданов) Върбев, Васил 193, 194

126
124,
123,
Ильо
Илия
, 301
Кон-
ков,
ров,
Дим-
Ек-
311,
ohn)
ров
46,
34
сил

Порданова, Зорка 200
Порданова Атмаджова, Цвета Стоя-
нова — вж Зографска, Цвета
Иванова
Иосиф I, Екзарх (Лазар Йовчев) 44,
101, 111, 126, 170, 194, 196, 198,
317, 319, 336, 343
Иосиф, Зографски йеродякон 299
Иосив, Соколски, архиеп. (Тодор
Петровиц) 300, 302, 303
Иосифов, Веселин 116
Иосифов, Димитър 122
Иосифов, Йоско 54
Иосифов, Мицко 14, 27
Йоцов, А. 167
Йоцов, Борис 200

К. Б. — вж Страшимиров, Ан-
тон Тодоров
К. С. Младин — вж Савов, Кири-
як Григоров
Кабакчиев, (Кабакчиооглу), Георги
301
Кабакчиев, Христо 43, 73
Кабакчиева, Майя 54
Кабакчиеви 247
Кабакчиооглу, Георги — вж Ка-
бакчиев (Кабакчиооглу), Георги
Каблешков, Лулчо 231
Каблешков, Недко 44
Каблешков, Тодор 62, 276
Каблешков, Цоко 276, 292
Кабрда, проф. Йозеф 73, 75, 76, 187
Кавръков, К. 110
Казака — вж Стефанов, Дими-
тър
Казаков, Драгомир 146
Казаков, М. 70
Казаков, Петър 99
Казакова, М. 93
Казанджиева, Катя 43
Казански, д-р Рачо 73, 81
Казасов, Димо 182, 249
Какальов, В. 343
Какаранскова, Невена 343
Каламбаликис, Пандазис 283
Калев, Ив. — вж Сасилев, Орлин
Калевич, д-р Димитър 163, 164
Калинкин — вж Мутафов, Сава
Атанасов
Каличев, Никола 33
Калиша, Цилки 57

Калоянов, Георги 100
Калоянов, Петко — вж Киряков
Калоянов Петко
Калоянов, Стоян 101
Калоянова, Р. 93
Калпакчиева, П. 93
Калудов, Иван 100
Калъкчията — вж Карагъзов
(Карагнозолу), Христо Иванов
Калянджиев, Сергей 247
Калянджиев, Цани 249
Камбуров, С. 277
Каменев, Христо 15
Камерани, Мария Тодорова — вж
Тодорова-Камерани, Мария
Камиларов 338
Камхи, Р. 347
Каназирев 21
Каназирски, Александър 212
Кандиларов, Георги Стоянов 169, 170
Кандиларова, Анна Тръпкова 170
Канели, Р. 196
Канзаджиян, З. 176
Кантарджиев, Чудомир 347
Кантарджиев, Н. 54
Капитан Райчо — вж Николов,
Райчо
Карабашев, Д. 343
Карабекир 89
Каравелов, Любен 31, 59, 64, 126,
136
Каравелов, Петко 111, 180, 183, 252,
278, 312, 332
Каравелова, Екатерина 34, 69, 71,
176
Каравелова, Лора 69, 117
Каравелова, Н. 136
Карагнозолу — вж Карагъзов,
Христо Иванов
Карагъзов, Атанас 304
Карагъзов, М. 242
Карагъзов, Никола 91
Карагъзов, Ст. 300
Карагъзов (Карагнозолу), Христо
Иванов (прозвища Гавазина, Ка-
лъкчията) 90, 91, 92
Карагъзова, М. 90
Караджа, Стефан — вж Тодоров-
Караджа, Стефан Караджов
Караиванов, Георги 152
Караиванов, Петър 152
Караискаков, К. 343
Каракалцев, Христо 228

- Карайовов, Тома 196
 Каракалев, Янко 101
 Каракашев, Ангел 236
 Каракостов, Стефан 149, 152, 178
 Каралеев, Ст. 276
 Каралийчев, Ангел 154, 200, 201
 Караманджуков, Александър 194
 Караманджуков, Христо 100, 101
 Караманов, Ж. 237
 Караманов, Киряко 343
 Карамихайлов 266
 Каранжов, Илия 343
 Каранжов, Н. 343, 347
 Каранджулов, Георги 14
 Каранджулов, Иван 95
Каранешев, Константин Трифонов 63
Каранешев, Недялко Димитров 63
Каранешев, Недялко Константинов 61, 62, 63
Каранешева 63
 Карановски, Иван 46
 Карапенчов, Тодор 114
 Карапиров, Йосиф 111
 Карас Идеалиста — вж **Михов**,
 Михаил Василев
 Карас Н. Кидов — вж **Михов**,
 акад. Никола Василев
 Караславов, Георги 116, 149, 202
 Карастоянов, Иван 120, 178, 179
 Карат. . . 21
 Каратеодоров, Васил 150, 173
 Карев, Димитър 101
 Карев, Христо 101
 Карекалцев, Хр. 228
 Карима, Ана (Ана Тодорова Велко-
 ва) 148
 Карлуковски, П. 249
 Карлъзаде, Лала Али бей 179
 Карлюков, Христо 343
 Карол I, рум. крал 208, 209
 Каросеров, д-р 249
 Караталев, Иван 100
 Карталови 52
 Карчев, П. 65
 Каршаков, В. 343
 Касабов, Димитър 228, 230
 Касабов, Н. 324
 Касов, Васил 346
 Касърова, Люба 147, 148
 Катерински, Димитър 102
 Катранов, Георги 136
 Катранов, Тодор 249
 Катранова, Мара 249
 Катя Мишайкова — вж **Бобев-**
ски, Любомир Хаджиниколов
 Каулбарс, ген. Н. 220
 Кауцки, Венцеслав 38
 Кацаров, проф. Гаврил 100
 Кацаров, ген. Димитър 11
 Кацаров, проф. Димитър 69
 Кацаров, Ив. 94
 Кацаров, Ив. 167
 Кацаров, д-р К. 249
 Келер, Г. 199
Кереков, Георги Константинов 264,
266, 267
 Кереков, Димитър 264
Кереков, Иван Константинов 264,
266, 267, 268
Кереков, д-р Константин (Костаки)
Янакиев 264, 265, 266, 268
Кереков, д-р Константин (Костаки)
Янакиев 264, 265, 266, 268
 Кереков, Матей 264
 Кереков, Нешо 264, 267
 Кереков, Тодор 264
Кереков, Янаки (Янко) 264, 265, 268,
287
Крекова, Анастасия 265, 266
 Крековци (Керсковци) 264, 267, 268
Керина — Балтова, Мария Стоянова
184
 Кернер, проф. Рудолф 73, 76
Кертева, Василка Георгиева 46, 68,
69, 71
 Кесарий, архим. 304, 307
 Кесяков, Иван 41
 Кесяков, К. 238
 Кесяков, Тодор 276, 287, 290, 292,
 297
 Кефалов, Михаил 306
 Кехайова, Лили 11
 Кидов, Карас Н. — вж **Михов**,
 акад. Никола Василев.
 Кижема — вж **Страшимиров**,
 Антон Тодоров
Кикименов, полк. 285
 Кикименова, Соня (София) Стефано-
 ва — вж **Краева-Кикимено-**
ва, Соня (София) Стефанова
 Кинаров, Д. 263
 Кинов, Златан Груев — вж **Сера-**
фим, митр. Сливенски
 Киплинг, Ръдиърд 284
 Кипров, Александър (Александър
 Димитров) 15, 19, 158

- Кирил 250
 Кирил, дякон 302
 Кирил, ки Преславски 97
 Кирил, слав. равноапостол 102, 103, 153, 207, 289, 305, 308, 322
 Кирилов, Иван 148
 Кирков, ген. 209
 Кирков, Васил 200
 Кирков, Васил 111
 Киркова, Татьяна 73
 Киркович, Рада — вж Гугова-Киркович, Рада
 Киров (Алдекиров, Луис Симеонов), Александър Димов 341
 Киров, Борис 199
 Киров, Сава 102
 Кирова, Татьяна 77
 Кирчев, Васил 133
 Киряков, Калоянов, Петко (Петко войвода) 104
 Киряков Мичора (Киряку), Димитрика 286, 291, 296
 Киселинов, В. 25
 Киселинчев, Христо 342
 Киселкова, Ана 73, 79
 Кисимов, Константин 149, 200
 Кисъов, ген. Александър 85
 Китанчев, Трайко 32, 143, 311, 312, 332, 340
 Китаридис, П. 343
 Кларк, Яков 30, 231, 272
 Климент, митр. Търновски — вж Друмев, Васил
 св. Климент Охридски 317
 Клементина, ки. 111
 Клинчаров, Иван 108, 180
 Кличан, Ал. 249
 Кляшев, Панайот 343
 Кляшев, Пандо 343, 344, 345
 Княжески, Захари 300
 Ковачев, Владимир Михайлов 26, 27
 Ковачев, Владислав (Славчо) Михайлов (псевд.: Млечното, De Profundis) 13, 14, 15, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 335, 343, 345
 Ковачев, Йордан 43, 131
 Ковачев, Йосиф Антонов 27
 Ковачев, Михаил Антонов 14, 27
 Ковачев, Н. 187
 Ковачев, Павел 102
 Ковачев, Стефан 282
 Ковачева, Анастасия (Сия) Христова 25, 26, 27, 28, 346
 Ковачева, Дона 15
 Ковачева, Евгения (Жени) Владиславова 26
 Ковачева, Екатерина Йосифова 27
 Ковачева, Златка 14
 Ковачева, Маргарита 14
 Ковачеви 27
 Коджабанова, София 348
 Коджабашев, Д. 97
 Коджаооглу, Г. 306
 Коев, В. 91
 Коев, Марко 307
 Кожухаров, Иван 35
 Кожухаров, свещ. Станчо Димов 34
 Кожухаров, Т. 249
 Кожухарова, А. 93
 Койчев, Г. 324
 Койчев, Захарн 276
 Койчев, поп Тодор 300
 Койчева, Ст. 276
 Кокарев, Никола 343
 Кол, Харнет 348
 Коларов, свещ. 241
 Коларов, Асен — вж Разцветников, Асен
 Коларов, Аспарух Илиев 273, 274
 Коларов, Иван 236
 Коларов, Илия Друмев 273, 274
 Колев, Б. 94
 Колев, Иванчо 278
 Колев, Н. 229
 Колев Стоянов, ген.-лейт. Иван 190, 191, 192
 Колева, Злата Желязкова 26
 Колева, София (Соия) Иванова — вж Фитова-Колева, София (Соия) Петрова (Иванова)
 Коледаров, Ст. 91, 111, 194
 Колони, Михаил 206
 Колушев 122
 Колчагов, А. 315
 Колчакова, Магда 200
 Колчев, ген. Никола Генов — вж Генов Колчев, ген. Никола
 Колчанова, Елена 348
 Кольо войвода (Мамин Кольо) 128
 Колю Л. Крас — вж Михов, акад. Никола Василев
 Кондолов, Георги 99, 100, 101, 242
 Конев, Илиа 74
 Конкилев, Хр. 91
 Конов, Андрей 141, 143
 Констандий, йеромонах 300

- Константинов (Хаджиконстантинов),**
Алеко Иваницов (Хадживаницов)
 70, 236, 241, 252, 253, 273, 311
Константинов, Георги Гогов 96, 150,
 199, 200, 201, 202, 203
 Константинов, Михалаки 304
 Константинов, Н. 242
 Константинов, Никифор 300
 Константинов, (Хаджиконстантинов)
 Проконий — вж Паисий, схимо-
 нах
 Костантинов, Х. 309
Константинова, Веса 202
Константинови, сем. Георги 203
 Коляров, З. 110
 Колярова, Л. 248
 Коруев, Владимир 102
 Корфанозов, Ив. 306
 Косев, Д. 263
 Костадин 309
 Костакев, Александър 268
 Костенцева, Райна 74
 Косто, чорбаджи 87
 Костов, свещ. 241
 Костов, Ан. 29
 Костов, Стефан Л. 73, 284
 Костов, Христо 347
Костова, Дона Стоянова 168
 Коцев, Венелин 116
 Коцев, П. 37
Кочев, Димитър 199
 Кочев, Янко 125
Кочева, Вера Константинова 198
 Кочева, Теофана 43
 Кочелиев, Димитър 196
 Кочемидови 203
Кочов, Апостол Димитров 198, 199
 Кочов, Димитър 198, 199
Кочов, Константин Димитров (Ди-
митриев) 195, 196, 197, 198
 Краев, полк. Стефан 191, 192, 285
 Краев, Илия 150
Краева-Кикименова, Соня (София)
Стефанова 191, 283, 284
 Кралевски, Спас 149
 Крайчев, Н. 343
 Крайвци, Гаврил 323
 Крапчев, Б. 29
 Крапчев, Д. 249
 Крас, Коло Л. — вж Миджов, акад.
 Никола Василев
 Красински, Славчо (Венцеслав, Ген-
 ков Кръстев) 201
- Красномайски, Ив. 149
Кремен, Михаил (Михаил Иванов
Икономов-Грозев) (псевд.: М. Гро-
зев, М. Кремен, Нот повус) 115,
 116, 117, 118
 Крумов, Г. 124
 Кручковски, Леон 116
Кръстанов, Иван Харалампиев 132
 Кръстев, Венцеслав — вж Краси-
 ски, Славчо
 Кръстев, Ив. 307
 Кръстев, д-р Кръстьо 42, 136
 Кръстев, Михаил 196
 Кръстев, Петър 147
 Кръстев, Ст. 29
 Кръстев, Стойне 65
 Кръстевич, Гаврил 111, 287, 295, 303
 Кръстевич, П. 300
 Ксеня 309
 Кудев, Димитър 102
Кув, Димитър 113, 256
Кув, Христо 256
Куева, Надежда Илиева 255, 256
 Куза, Иван 271
 Кузинчов, Кузинчо 343
Кузминска, Татяна Андреевна 68
 Кукушев, С. 89
Кундалов, Стефан Иванов 343, 348
 Куртев, Ил. 91
 Куртов, Т. 97
Куртович, Павел 286, 287, 290, 292,
 296, 298
Куртович-Чалъкова, Елисавета Геор-
гиева 293, 298
 Курциус, К. 179
 Курыпелов, Л. 21
 Кусев, Б. 29
Кусев, Йордан Георгиев 270
 Кусев, Никола 122
 Кусев, П. 29
 Кусевич, Методий — вж Методий
 Кусевич, мид. Старозагорски
 Кутев, 144
 Кутев, Антон 110
 Кутев (Кутов), Ганчо 110
 Кутинчев, Т. 15
 Кушаров, Иван 70
 Кушаров, Х. 300
 Кушева, М. 93
Куюмджиев, Петър Георгиев 210
Късов, Петко Велчев (Петков,
Велчев Петков (Късов), Петко

Кьосето, Андон Лазов — вж Лазов-Кьосето, Андон

Кънев, Добри х. 178

Кънев, Стефан 73

Кънчев, Б. 136

Кънчев, К. (К. К., К.) — вж Страншимиров, Антон Тодоров

Кънчев, Крум 200

Кънчев, Миле 343

Кънчев, свещ. Минчо 125

Кънчев, П. 249

Кънчев, Теодоси 155

Кънчева, А. 249

Кънчов, В. 29, 93

Кърбларов, Тодор 15

Кърджиев, Антон 310

Кърджиев, Георги Антонов 309, 310, 311, 312, 313, 314

Кърджиев, Никола 309, 311, 312

Кърджиев, Панайот 311

Кърджиев, Тома 309

Кърджиеви 52

Кърничева, Мелпопена (Менча) 93

Кършаков, Атанас 343, 348

Кършаков, Васил 343

Кършовски, Иван 91

Кършовски, Крум 15

Кьосеиванов, Георги 43

Кюлев, Н. 229

Кюлюмов, Борис 175

Кюлюмов, Михаил 175 — син

Кюлюмов, Михаил 175 — баща

Кюлюмов, Панчо Мишев (Михайлов) 174, 175

Кюлюмов, Тодор Панчов 175

Кюлюмова, Бойка 175

Кязим — вж и Емин 196

Кямил Мехмед ага 82

Л. Б.; Л. Б.-ски; Л. Усоев; Л-чо — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов

Лааба, фон 164

Лабрюни, Жерар (псевд. Жерар дьо Нервал) 130

Лаврищев, Александър 40, 42

Лавчиев, Ангел 102

Лагра, Жул 153

Лазаров, Гр. 343

Лазаров, Наум 348

Лазаров, Никола К. 36, 37

Лазаров, Панайот 102

Лазарова, К. 263

Лазов, Лазо 228

Лазов, Стоян 52

Лазов — Кьосето, Андон 15

Лалев, Христо 269

Лалов, Г. 93

Ламар (Лальо Маринов Пончев) 131

Ламуш, Леон 153

Ларбо, Валери 153

Леандр — вж Савов, Киряк Григоров

Легова, М. 29

Левски, Васил 59, 62, 91, 101, 102, 110, 120, 123, 125, 129, 148, 178, 184, 185, 188, 223, 224, 245, 254

Леже, Луи 111

Лекаров, Атанас 343

Лемоно, Ернст 202

Ленни, Владимир 338

Леон — вж Сарафов, Борис

Леонов, Р. 262

Леонтович, проф. Теодор 324, 326, 327

Лермонтов, Михаил 236

Лесовски — вж Орманджиев, Иван Пандалеев

Лилиев, Николай (Николай Михайлов Попиванов) (псевд.: Одуванчик, Анонимус, Лилипут) 96, 118, 151, 199, 200, 201, 202, 203

Лозанчев, Анастас 21, 319

Лозанчев, Цв. 21

Лозев, свещ. Георги Д. 213

Ломницкий 324

Лонг, д-р Алберт 231, 323

Луканов, Илия 333

Луканов, К. 202

Лукари, граф — вж Оджакوف, Петър Василев

Лулчев, Никола 102, 228, 230

Лулчев, Спас 34

Лунин, Стефан — вж Йончев, Стефан

Льолчу, Анн 343

Льочков, Христо 342, 343

Любомир; Любомирка — вж Чекараров, Васил Христов

Любо — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов

Людсканов, Александър 311

Ляпов, Димитър 17, 343, 345

Ляпчев, Андрей 43, 110, 249, 266

Leandre — вж Савов, Киряк Григоров

- М. Б. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 М-в, А. 108
 Мавриди, Рали 257
 Мавродиев, В. 149
 Мавродиев, Ст. 100
 Маджаров, Д. 102
 Маджаров, Л. 15, 52, 100, 102
 Маджаров, М. 21, 111
 Маджаров, Тодор 100
 Маджунов, Хр. 70
 Маждраков, Васил 19
 Мазхар паша 82
 Майер, Конрад 118
 Макавеев, Божил Вълков 223
 Макавеев, Вълко 222, 223
 Макавеев, Жечо 222
 Макавеев, Михаил Вълков 223
 Макавеев, Никола Вълков 223
 Макавеев, Петър 222
 Макавеев, Стефан Вълков 223
 Макавеева 222
 Макавеева, Гуна Николова 222
 Макавеева, Мария 223
 Маказичев, Иван 102
 Макарий, архим. 184
 Македонски, М. 26
 Македонски революционери — вж
 Страшимиров, Антон Тодоров
 Македонски, Стефан 78, 149, 182
 Македонски, Христо 91
 Максимов, д-р С. 136
 Максимов, Христо 311, 312
 Маларме, Стефан 202
 Малеев, М. 129
 Малешевски, Никола 15, 17, 20, 335
 Малинин, проф. М. 324, 326, 327
 Малинов, Александър Павлов 43, 175, 176
 Малинова, Юлия Яковлевна 176
 Малтица 232
 Малчева, Л. 248
 Мамарчев, кап. Георги 271, 272
 Мамарчева (Алфано, Мейвор, Фошини), Иванка (Джована, Жана) 271
 Мамин Кольо — вж Кольо войвода
 Манаснев, Аргир 335
 Манафова 203
 Мангъров, Христо 136
 Манджуков, Петър 15
 Мандушев, Н. 33
 Манев, Тодор 74
 Манев, Тодор — вж Зидаров, Камен
 Манолов, Д. 49
 Манолов, Димитър 192
 Манолов, Еким 249
 Манолов, д-р Иван Екимов — вж Екимов Манолов, д-р Иван
 Манолов Петров, д-р Филип 173
 Манолова, Йорданка 249
 Манолова, Олга 174
 Манов, Георги 59
 Манчев, Драган (Димитър) 323
 Манчев, Михаил Евтимов 281, 282
 Манчева, Ек. 158
 Марангозов, Николай (Николай Нейков Цанев) 118
 Маринов, Димитър 279
 Маринчов 278
 Мариус — вж Янев, Никола Иванов
 Мария Луиза, бълг. кн. 111, 176
 Маркариян, бр. 179
 Марков 142
 Марков, Ивнчо 133
 Марков, Ильо (Ильо войвода) 59, 254
 Марков, Константин 191
 Марков, Нестор 300
 Марков, ген. Петър 85
 Марков, ген. Тодор 85
 Марков, Тодор 343
 Марков, Хр. 94
 Маркова-Герова, Мария Д. 168
 Марколев 70
 Мартенс, ген. фон 191
 Марус, Мери 348
 Масалитнинов, Николай 118, 149, 200, 202
 Матакиев, Димитър 90
 Матакиев, Петър Димитров 89
 Матвей Босяка; Матвей Велев — вж Вълев, Димитър Христов
 Матевски, Димитър (Димитър даскала) 125
 Матеев, В. 343
 Матеев, Йордан 113
 Матеев, П. 136
 Матееви 52
 Матей, митр. Самоковски (Дели Матей) 119
 Матов, Д. 29, 93
 Матов, Милан 347

- Матов, Христо 14, 15, 18, 23, 25, 28, 335
 Мах, Рихард фон 262
 Махмуд II, тур. султан 189
 Мачев, Искрьо 276
Машев, Георги Петков (псевд. Чарни) 135
 Машев, П. 32
 Медакович, Данило 323
 Меджидиев, Асен 116
 Медликов, Н. 262
 Мезеклиев, Васил 101
 Мейвор, Иванка — вж Мамарчевца, Иванка Димитрова
 Мелас, А. 271
 Менгес, А. 324
 Мерджанов, М. 122
 Мерджанов, Светослав (Слави) 14, 18, 19, 100, 103, 105
 Мериям, М. 30
 Месечков, Неद्याлко 173
 Метерлинх, Морис 202
 Методий, митр. Охридски 134, 141
 Методий, слав. равноапостол 102, 103, 153, 289, 305, 308, 322
 Методий Кусевич, митр. Старозагорски 33, 144
 Мехмед ага 83
 Мехмед Азис 82
 Мехмед Ахмедов 87
 Мехмед Шази 82
 Мидхат паша, Ахмед 126
 Миладинов, Г. 94
 Миладинов, Д. 90, 94, 95
 Миладинов, Ив. 93
 Миладинов, Климент 93
 Миладинов, Константин 32, 94, 95
Миладинова, Боянка (Бояна) Христова 92, 93, 94, 95
 Миладинова, Г. 93
 Миладинова, И. — вж Чернова, И.
Миладинова, Мария Янкова 95
 Миладинова, Царевна — вж Алексиева (Попалексиева), Царевна
 Милан IV Обренович, ср. крал 97, 208
 Миланези, Итало 122
 Миларов, Ил. 180
 Милев, Андон 343
 Милев, Гео 201
 Милев, М. 97
 Милев, Никола 343
 Милев, Петър 15
Миленков, Илия Георгиев 337
 Милйо (Мильо) Владиславов — вж Михов, акад. Никола Василев
 Милкова, С. 136
 Милош I Обренович, ср. княз 121
 Милушев, Найден 343
 Милютин, граф Д. 250, 251
 Минджев, А. 29
 Миндов 142
 Минев, Димо 46, 100, 117, 118
 Минев, Мирослав 99
 Минев, Христо — вж Борина, Христо
 Минков, Георги 15, 20, 101, 102
 Минков, Тодор 32, 45
 Минков, Цветан 149, 263
Минкова, Мария Алексиева 285
 Минкови 52
 Минов, Панайот 110
 Минчев, Георги 125
Минчев, инж. Горан Иванов 159, 160, 161
 Минчев, Михаил 125
 Минчев, х. Николи — вж Минчооглу (Минчев), х. Николи
 Минчев, Р. 238
 Минчев, свещ. Хр. 108
 Минчов, Драган 300, 306
 Минчооглу (Минчев), х. Николи 300, 301, 303
 Миовски, Наум 343
 Мирачиев, Димитър 23, 29
 Мирйо — вж Страшимиров, Аонтон Тодоров
 Миркович, д-р Георги 125
 Миркович, Русчо 239
 Мирска, Стефана 46
 Мирчев, Иван 165
 Мирчов, Минко 114
 Мирьо; Мирьов — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Митаков, В. 156
 Митев, кап. 209
 Митев, Н. 147
 Миткова (Миткооглу), Евтимя (Евтимия) Константинова — вж Унтерберг, Евтимя Антонова
 Митов, Борис 150
 Митов, Владимир 159
 Митов, Д. 149
 Митрев, Стойчо 171
 Митрополски, поп Никифор 309

- Митрофан Хилендарец 300
 Митрушев, Андон 348
Митрушев, Димитър Ставров 343, 347, 348
 Митрушев, Наум 343
 Митрушев, Ф. 346
 Митрушев, Христо 348
 Митрушинов, Н. 343
 Митхад паша 288
 Митьо — вж Стефанов, Димитър Георгиев
 Михаилов, Юрдан — вж Михайлов Тодоров, Йордан
 Михайлеану 23
 Михайлов, А. 300
Михайлов, Георги Иванов (псевд.: Валериан, Джо, Дориан Грей, Евгений, Евгений Север, Онегин, Псевдоним, Ужким Пушкин, Феликс, Язон) 130, 131
 Михайлов Добрев, Георги 25, 259
 Михайлов, Иван 13, 266
 Михайлов, д-р Иван — вж Михайлов, д-р Иван
 Михайлов, Любомир 150
 Михайлов, Панайот 175
 Михайлов, Петър 111
Михайлов Тодоров, Йордан (Йордан Михайлов) (псевд.: Бродар, Морис, Мориц) 109, 110, 111
 Михайлова, Добра Иванова 131
 Михайловски, Никола 300, 301, 304, 306, 307
 Михайловски, Стоян 18, 23, 218, 311, 312
 Михайловски, Стоян Стоянов — вж Иларион Макариополски, митр. Търновски
 Михайловски, Х. 300
 Михалов (Михайлов), д-р Иван 129
 Михалова, Милка 129
 Михалчев, Атанас Николов — вж Николов Михалчев, Атанас
 Михалчев, Д. 71
 Михалчоглуви 52
Михов, Васил 79
Михов, Михаил Василев (Карас Идеалист) 73, 79
 Михов, полк. Михаил 22
Михов, акад. Никола Ваилев (псевд.: Библиограф, Мильо Владиславов, Карас, Н. Кидов, Колю Л. Крас, Наблюдател отвън, Д-р Никольсон, Статистик) 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 200, 246, 248, 249
Михов, Петър Василев 79, 80
Михова, Анна 78
Михова-Списаревска, Иванка Василева 79
 Мицко 344
Мичора, Димитрика Киряков — вж Киряков Мичора, Димитрика
 Мичора, Димитрика 286, 287, 295, 296, 297
 Мичора, Мариола (Мариола Стоянова Чалъкова) 296
 Мишайков 167
 Мишайков, Петър 280
 Мишайков, Петър Меванов — вж Панарет, митр. Пловдивски
 Мишайков, С. 196
 Мишайкова, Ангелина Василева — вж Подгорова, Ангелина Николова
 Мишайкова, Катя — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
 Мишев, Димитър 11
 Мишев, Димитър 147
 Младенов, проф. Стефан 46
 Младин, К. С. — вж Савов, Киряк Григоров
 Млечното — вж Ковачев, Владислав Михайлов
 Многострадалний Йов — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
 Молеров, Симеон 315, 335
 Моллов, Димитър 32
 Молотов; Вячеслав 42
 Момчев, Б. — вж Сташимиров, Антон Тодоров
 Момчев, Джорджо 300, 333
 Момчилов, И. 300
 Монев, П. 94
 Мопасац, Ги дьо 67
 Моравенов, Гаврил 286, 287, 292
 Моравенов, Константин 286
 Морневи 346
 Морис; Мориц — вж Михайлов Тодоров, Йордан
 Морозов, Петър 204
 Морс, Чарлз 30, 231
 Москов, Ив. 346
 Москов, Липо 343
 Москов, М. 158
 Мумджнев, Ант. 91
 Мумджнев, Еманунд 234

Мумджиев, Иван 111
Мумджиева, Борислава (по баша Петрова Йончева) 234
Муравиев, Константин 150
Мурад IV, тур. султан 179
Мурджев, Атанас (Тане) 15, 18, 23
Мусаков, Владимир Петров 171, 172, 173
Мусевич-Бориков, Александър Петров 30, 32, 34
Мусевич-Бориков, Петър Тодоров 29, 30, 31, 32, 33, 34, 91, 231
Мусевич-Борикова, Елена 34
Мусевич-Борикова, Мария Петрова 34
Мустака, К. 343
Мустафа 241
Мустафа Хюсеинов 241
Муструка, Коста 23
Мутафов, Петър 141, 143
Мутафов, Сава Атанасов (псевд.: Калинкин, Трънкин) 139, 140, 142, 143, 144, 145
Мутафова, Бонка 145
Мутафчиева, Вера 73, 74
Мутевски, Т. 91
Муткуров 306
Муткуров, Сава 32
Мушанов, Н. 48
Мушик — вж Пенчев, Георги
Мушинов, А. 64
Мълчанов, Тодор 269
Мънков, Никола Христов 268, 269
Мързев, Стоян 76
Мърквичка, Иван 111

Н. (Н. К., Н. Н., Н. П., Наблюдател) — вж Страшимиров, Антон Тодоров р
Наблюдател отъвн — вж Михов, акад. Никола Василев
Набоков, кап. 220
Надежда, бълг. кн. 41
Наимович, Исак 200
Найденов, Георги 278
Найденов, Коста 278
Найденов, Съйко 278, 279
Найденов Христов, Христо 277, 278, 279
Нани, Рою — вж Русев, Стоян Стойков
Напетов, Петко 102
Насо 348

Настев, Христо 102
Натанаил, митр. 136
Наумов, Димитър 111
Наумов, Н. 135
Начев, Н. 343
Начева, Д. 136
Начеви 247
Начов (Начев), Начо Анастасов (Атанасов) 28, 111
Начов (Начев), Никола Енев (Енюв) 69, 70, 71, 136, 137, 180
Начович, Григор 252, 311, 333
Неврокопски, Иван 15
Негенцов, Генчо — вж Р а н Босилек
Негенцов, Христо 15, 219
Негри, Ада 165, 172
Недев, Д. 110
Недев, Ив. 306
Недев, Цвятко 300, 305
Недева, Златина 146
Недевска, Лили Христофорова 250
Недевска, Лилия — вж Екимова-Недевска, Лилия Иванова
Недевски, сем. 248
Недевски, Хр. 249
Неделев, Неделю 297
Неделчев, Иван 113
Неделчов, Ат. 126
Недков, Т. 300
Недялков, Коце 123
Недялков, Н. 136
Недялков, Недялко — вж Бурянин, Недялко
Нейков, А. 16
Нейчев, Лука 305
Нейчева, М. 276
Немиров, Добри (Добри Харалампиев Зарафов) 111, 201
Немиров, Евгений 117
Немирович-Данченко, В. 329
Нено Балдовца — вж Терзийски, Нено Балдовца
Ненов, поп Георги 300, 303
Ненов, Тодор 300
Ненов, Цачо 113
Неофит, архим. 300
Неофит, проигумен 231
Неофит Византиос, митр. Търновски 299, 300
Неофит Рилски 119, 121, 122, 301
Нервал, Жерар дьо — вж Лабрюни, Жерар
Несторов, Ив. 94

- Нечаев, С. 180
 Нешев, Димитър 102
 Нешев, Рад 184, 185
 Нешов, Хр. 94
 Нидерле, проф. Лубор 69
 Никбал (Никола Балабанов) 149
 Никифор, йеромонах Рилец 300
 Никифор, митр. Пловдивски 239
 Никифоров, ген. Никифор 41, 196
 Николаев 293
Николаев, ген. от пехотата Данаил Цонев (псевд. Араби паша, 207, 208
 Николаев, д-р Николай 147, 153, 267
 Николаева, М. 37
 Николай 232
 Николай II, рус. император 84, 208, 209
 Николай Николаевич, кн. 90, 92, 239, 324
 Николов, пор. 22
 Николов, Атанас (Телефончето) 156
Николов Михалчев, Атанас 35, 36
 Николов, Б. 338
 Николов, Боби 300
 Николов, Владимир Томов — вж Поптомов Николов, Владимир
 Николов, Георги 125
 Николов, Георги 342
Николов, Димитър 36
 Николов, Димо 228
Николов, Йоаким Попхристов 282
 Николов, Малчо 116
 Николов, Н. 178
 Николов, П. 94
 Николов, Петър 115
 Николов, Райчо (дядо Райчо, капитан Райчо) 59, 110, 329
 Николов, ген. Стефан 191
 Николов, Таньо 227
 Николов, Теньо 125
Николов Христов, свещ. Тома 319, 320
 Николова, Добра 129
 Николова, Ана 101, 102
 Николчеви 52
 Никольсон, д-р — вж Михов, акад. Никола Василев
 Никушев, Наум 249
 Никушева, Добрица Байкова — вж Бончева-Никушева, Добрица Байкова
Никушева-Екимова, Елисавета Наумова 246, 247, 248, 249, 250
 Нишавска, М. 93
 Нишавски, сем. 94
 Новак — вж Страшимиров, Ансон Тодоров
 Нойман, проф. д-р фон 246
 Ноков, Стоян 141
 Нонов, Ив. 94
 Нотова, Р. 300
 Нунков, Костадин (Коста) 15, 16, 227, 228, 229
 Нуриджан, Жорж 117, 118, 165
 Neron — псевд. 96
 Neto — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Обрейков, Ст. 126
 Обретенков, Никола 91, 152, 311
 Обрешков, Бенчо 43
 Общи, Димитър 223
 Огнянов, Сава 42
 Огнянова, Ж. 249
Оджаков, Васил Христов 328, 329
 Оджаков, Димитър 329
Оджаков, Петър Василев (псевд. граф Лукари) 300, 303, 305, 309, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331
Оджаков, Христо 331
 Оджакова, Ана 329
 Оджакова, Вера 329
 Оджакова, Ивана 323, 329
Оджакова, Мария Петрова 324, 330
Оджакова, Параскева Петрова 330
Оджакова, Рисава (Сава) Василева 323, 331
Оджакова, София Петрова 329, 330
Оджакова, Теодора Степановна 324, 329, 330
 Одуванчик — вж Лилиев, Николай
 Озеров, А. 32
 Олеков, К. 343
 Олчев, Спиро 343
 Олчев, Христо 343 347
 Омарчевски, Стоян 150
 Онгеин — вж Михайлов, Георги Иванов
 Онче — вж Арсениев, М.
 Орански — вж Василев Попдимитров, Александър (Алеко)
 Ораовски, Ив. 343

Ораманджиев, Иван Пандлеев (Ив. П. Горов, Лесовски) 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 264
Ораманджиев, Слави Иванов 106
Ораманджиева, Анастасия 100, 105, 106
Ораманджиева, Елена Иванова 106
Ораманджиева, Златка Иванова 106
Ораманджиеви 52
Орукин, Ангел Димитров Хаджиниванов — вж Хаджиниванов (Иванов) — Орукин, Ангел Димитров (Димитракиев, Димитриев)
Орукин, Баласка (Баласа) Ангелова (по баща Иванова) 252, 253 Хаджипанайотова)
Орукин, Мария Ангелова (по мъж Петкова Венедикова) 252, 253
Орфански; Орфо — вж Василев
Попдимитров, Александър (Алеко)
Осинин, Димитър (Димитър Николов Попов) 54, 174
Островски, Александър 244

П., д-р (П. М., П. П., П. Ч.) — вж Страшимиров, Антон Тодоров
Павлев, Живко 46
Павлов, д-р Коста 301
Павлов, Лазар 343
Павлов, Н. 300
Павлов, С. 346
Павлов, Тодор 73, 81, 93, 200
Павлова, Гана 73
Павлова, Рада 348
Павлович, Цвятко 318, 328
Паисий, митр. Видински 300, 304, 322
Паисий, митр. Пловдивски 238, 287, 288, 292, 297, 301
Паисий, схимонах (Прокопий Константинов (Хаджиконстантинов) 253
Паисий Хилендарски 102, 180
Палаузов, Константин 31
Палаузов, Николай Ст. 316
Палаузов, Николай Хр. 31
Палаузов, Спиридон Николаевич 316, 317, 318
Памукчиев, Ив. 307
Памукчиев, Недялко 307
Панайотов, Иван Ненков 69, 258, 259, 260, 261, 262, 263
Панайотов, Никола 102
Панайотов, Трайко 343

Панайотов, Христо 263
Панайотова, Анастасия 263
Панайотова, Мария Панова 259, 263
Панарет, митр. Пловдивски (Петър Иванов Мишайков) 238
Панарет, митр. Търновски 302
Панаретов, Стефан 196
Пандаичев, Никола 348
Пандазис, Г. 283
Пандов, Михалаки 125
Паница, Д. 65
Паница, бр. Е. 64, 196
Паница, Константин (Коста); - К. П. Искров 110, 216
Паница, Сава 65
Паница, Ст. 247
Паница, Тодор 66
Паничков, х. Димитър 136, 137
Панов, Олимпи 280
Панов, Т. 156
Панова, Константина 263
Панови, бр. И. 49
Пантев, Пантелей 346
Пантелеймон Рилски, йеродякон 257
Пантов 15
Панчов, Ив. 238
Панчов, К. 238
Папазов, Димитър 73, 74
Папазов, Иван Стоянов — вж Зографски, Иван
Папанчев, П. 91
Паприков, Стефан 196, 219
Параскева 348
Парашкевов, Григор 196
Парнаски — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
Парпулов, Стефан Илич (Илиев) — вж Илич (Илиев), Стефан
Парпулов, Христо Илич (Илие) — вж Илич (Илиев) Парпулов, Христо
Партений, йеромонах Рилец 239
Партений, митр. Нишавски 288
Партений Хилендарец (Хилендарски) (Парашкев Хаджинилиев) 300
Парушева-Хлебаровва, Жулиета 166
Паскалев, Александър 117
Паскалева, Невена 117
Пастухов, Кръстьо 141, 142
Пата, Йосиф (Йозеф) 76
Патриарх Евтимий — вж Евтимий Търновски
Паунов 142

- Пахомий, йеромонах 300
 Пашалийски, Иван 123
 Пашич, Никола 311
 Пашов, д-р 248
Пеев, д-р Александър Костакнев (Боевой) 337
 Пеев, Васил 338
Пеев, Димитър Александров 338
 Пеев, Костаки 337
 Пеев, Христо 232
 Пеев, Цоко 232
 Пеева, Елисавета Александрова — вж Живкова-Пеева, Елисавета Димитрова
 Пелагич, Васа 311, 312, 313
 Пенев, проф. Боян 10, 73, 76, 200
 Пенев, Г. 108
 Пенев, Димо Бойчев — вж Бойчев Пенев, Димо
 Пенев, Ст. 108, 307
 Пенев, 248
 Пенков, Ангел Маринов — вж Русалиев, Владимир
 Пенков, Боян 73
 Пенков, Добрин 73
 Пенушлиев, М. 27
Пенчев, Александър Стоянов 137, 138
 Пенчев (Мушик), Георги 140, 141, 142
Пенчев, Димитър Хаджигенчев (Бечу) 58, 59
 Пенчев, Петко 347
 Пенчев, Цою 300
 Пенчов, А. 167
 Пенчович, х. Иванчо — вж Хаджипенчович, х. Иванчо
 Перволф, И. 327
 Перелингов, В. 343
 Периклиева, Милка 54
 Перитонева, Райна 348
 Петарджиев 277
 Петко войвода — вж Киряков Калоянов, Петко
 Петко Росен — вж Росен, Петко
 Петков, Апостол 347
 Петков, Ботьо 69, 70, 136
Петков, Димитър Николов (Свирчу, Солак) 43, 96, 111, 741, 311, 332, 333
 Петков, Димитър 232
 Петков, Добрин 73
 Петков, Н. 147
 Петков (Кьосев), Петко Велчев — вж Велчев Петков (Кьосев), Петко
 Петков, Тодор 102
 Петков, Цеко 324, 330
 Петкова, Неделя 46
 Петкович, Гаъчо 300
 Петранович, Божидар 323
 Петров, Бачо Киро 113, 136, 256
 Петров, Бойчо (поп Бойчо) — вж Ханджиев, поп Бойчо Петров
 Петров, Гьорче (Георги) 15, 18, 23, 149, 315, 319
 Петров, Димитър 222
 Петров, Иванчо 49
 Петров, Н. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Петров, Нако 115
Петров, ген. Никола Петров 219, 241
 Петров, Райко 100
 Петров, ген. Рачо 180, 197, 312, 333, 340
 Петров, арх. Ронет 84
 Петров, Симо 152
 Петров, Спиридон 300, 305
 Петров, Станчо 125
 Петров, д-р Филип Манолов — вж Манолов Петров, д-р Филип
 Петров, Цеко (дядо Цеко) 136
 Петрова, Лаза 115
 Петрова, Невенка 263
 Петрович, Аверкий — вж Аверкий митр. Врачански
 Петрович, Тодор — вж Иосиф Соколски, архиеп.
 Петрунов, ген. Хр. 85
 Петрунова, Н. 263
 Петър I Карагеоргиевич, ср. крал 208, 209
 Пецов, В. 49
 Пецуров, Георги 343
Пешев, Тоне 170
 Пешков, Александър — вж Горки, Максим
 Пешов, Георги 15
 Пеюв, свещ. Максим 220
 Пико, Жорж 153
 Пиколо, д-р Никола 306
 Пилякевич, Н. 327
 Пинен, архим. 41
 Пинон, Рене 153
 Пиперков, Коци 343
 Пипков, Любомир 200

- Писинови, сем. 94
 Плама Петрова — вж Василев,
 Срлин
 Планински, д-р Начо 111
 Плеханов, Георги 139, 142
 По, Едгар Алъ 130, 131
 Повелде, Дучо 204
 Погодин, Михаил 31
 Погодин, Николай 202
 Подвързачов, Димитър 96, 108, 200,
 201
Подгоров, ген. Никола Георгиев 82,
 83, 84, 85, 86, 87
Подгорова, Ангелина Николова (по
баща Василева Мишайкова) 87
 Подгорски, д-р Антон — вж Уп-
 терберг (Подгорски), д-р Ан-
 тон Йохан (Иван)
 Пожарлиев, Тома 15, 23
 Покровски, М. 262
 Полев, Гeko 192
 Поликарый Зографски 300
 Поликаров, Т. 163
 Пондев, Петър 116
 Пончев, Палъ Маринов — вж Ла-
 мар
 Поп Алекси 20
 Поп Вълчан 239
 Поп Димитър 303
 Поп Дионисий 308
 Поп Добри 300
 Поп Захари 300
 Поп Златан — вж Серафим,
 митр. Сливенски
 Поп Илия 304
 Поп Йоан 300
 Поп х. Кесария 300
 Поп Никифор 308
 Поп Петко 300
 Поп Стефан 300
 Поп Теодор 307
 Поп х. Теодосий 300
 Поп Филип 121
 Поп Харитон — вж Халачев, поп
 Харитон
 Попалексиев, Вл. — вж Алекси-
 ев (Попалексиев), Вл.
 Попалексиев, Л. 94
 Попалексиева, Царевна — вж Алек-
 сиева (Попалексиева), Царевна
 Попалексиеви, сем. Н. 94
 Попандов, Яне 128
 Попантови, сем. Хр. 93
 Попанчев, Петър 329
 Попапостолов, К. 343
 Попбрайков, Нешо — вж Брай-
 ков (Попбрайков), Нешо
 Попвасилев, Й. 300
 Попвасилев, Стефан 117, 153, 155,
 200
 Попгеоргиев, И. 158, 340
 Попгеоргиева, Зонца 222
 Попгеоргиева, Райна — вж Фута-
 кова, Райна Попгеоргиева
 Попдимитров, Александър (Алеко)
 Василев — вж Василев Попди-
 митров, Александър (Алеко)
 Попдимитров, Емануил 174
 Попиванов, В. 93, 94
 Попиванов, Николай — вж Лили-
 ев, Николай
 Попиванова, Л. 249
Попилиев, Георги 298
 Попилиева, Елисавета Георгиева —
 вж Чалъкова, Елисавета Геор-
 гиева
 Попкиров, Атанас 343, 346, 347
 Попкочев, Михаил 128
 Попмилев, Теодор 122
 Попниколов, А. 343
 Попниколов, Д. 242
 Попов, А. 102
 Попов, В. 97
Попов, Васил Станчов 242, 243
 Попов, Веселин 173
 Попов, Г. 336
 Попов, Д. 336
 Попов, Димитър — вж Осиниц,
 Димитър
 Попов, Драго 108
 Попов, Ив. 209
 Попов, Иван 345, 347
 Попов, К. 197
 Попов, Мирчо 125
 Попов, Н. П. 242
 Попов, Н. С. 274
Попов, Нейчо Д. 134, 135
 Попов, Никола 262
 Попов, Нил 31
 Попов, П. 93
 Попов, Станчо 91
 Попов, Стефан 292, 300
 Попов, Стоил 136
 Попов, Стоян — вж Чичо Стоян
 Попов, Тодор 102, 236
 Попов, Хр. 94

- Попов, Яни 102, 228
 Попова 25
 Попова, Евдокия Василева 243
 Попова, Марийка Василева 243
 Попова, Радина 141
 Попова, Н. 346
 Попович, В. 240
 Попович, Михалаки 300
 Поповски, Ламбро 343, 344, 347
 Поппанайотов, Иван 152
 Поппетров, Владимир — вж Димитров-Майстора, Владимир
Поппетров Цветков, архим. Зиновий (Захари Поппетров Цветков) 254, 255
 Попруженко, Михаил 46
 Попстефанов, Димитър 125
 Попстойков, Димитър 185
Поптомов Николов, Владимир 320
 Поптрайков, Лазар 343
 Поптризлинцев 102
 Поптризлинцева, Йордана 101
 Попфилипов, Иван Михайлов — вж Бележков (Попфилипов), Иван Михайлов
 Попцветков, Георги 343
 Порязов, Ив. 179
 Порязов, Ламбро 343, 345
 Постов — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Постомпиров, Т. 141, 142
 Поступалский, Игор 131
 Потоков, Г. — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов
 Праматаров 338
 Праматарови 94
 Пранчов, Стоян 40
 Прежин, Т. (Т. П., Пр.) — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Примо, х. Ставри 125
 Пристли, Джон 202
 Проданов, Андрей 49
 Проданов, Георги 305
 Протич, Андрей 249
 Протич, д-р Петър 306
 Протогеров, ген.-лейт. Александър 122, 126, 127
 Псевдоним — вж Михайлов, Георги Иванов
 Пулеков, Христо 287
 Пулиев, Тодор 168
 Пундев, Васил 173
 Пушкаров, Никола 93, 335
 Пушкарова, Славка 93
 Пчеларов, кап. 22
 Пшебишевски 149
 Пърличев, Кирил 315, 335
 Пъшков, Иван 152
 Р. С. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Равашол — вж Чекаларов, Васил Христов
 Радаков, д-р Васил 238, 240
 Раданович, Пеньо 299
 Радев, А. 94
 Радев, Симеон 15, 17, 26, 43, 73, 343, Радевски, Христо 200
 Радков, ген. майор 85
 Радков, А. 93
 Радков, В. 252, 253
 Радкова, Станка — вж Русев, Стоян Стойков
 Радов, Димитраки 125
 Радорович 52
 Радославов, д-р Васил 97, 111, 138, 252, 332, 333
 Радославов, Иван 200, 203
 Радославова, Лила 338
 Разбойников, Атанас 100, 102
 Разбойников, Владимир 100
 Разбойников, Станко 102
 Развигоров 26
Размов, Никола 25, 27
 Размов, Т. — вж Страшимиров, Антон Тодоров
Размов, Христо 25, 27
Размова, Надежда 28
Размова, Санта 27
 Разцветников, Асен (Асен Петков Коларов) 108, 200, 201, 274
 Райков 332
 Райков, Георги 102, 343
 Райкова, Надежда 329, 330
 Райкович, Еаксим 46
 Райнов, Николай 108, 203
 Райнов, Ст. 249
 Райнова, Ел. 80
 Райнов, Георги 200, 201
 Райчев, Д. 91
 Райчева, Милка 98
Ракаров, Емануил Христофоров (псевд. Д. Беддуинов, Тарапонто) 203 204, 205
Ракаров, Любомир Христофоров 205

Раковски, Георги 91, 102, 152, 254
Раковски, Кръстьо (Кръстьо Георгиев Станчев; Християн Георгиевич Раковски) 79, 116, 139, 140, 141
Ран Босилек (Генчо Станчев Негенцов) 150

Рангелов, Анастас Петров 115

Рангелов, Васил Петров 115

Рангелов, Петър 12, 114, 115

Рангелов, Анастас Петров 115

Ранджев, Спас 108

Ранов, Д. 240

Ранчов, Кою 300

Рапов, П. 348

Рахим бей 89

Рачев, Димитър 203

Рачев, К. 80

Рачински, Александър 306

Рашев, митр. Панарет 306

Рашеев, Васил 31, 238

Рашков 338

Рашков, Стоян 212

Рейхелхофен, Розин 284

Рембо, Артур 149

Рибаров, ген. 209

Ризов, Димитър 18, 27, 110, 156, 196, 311, 313

Ризов, Никола 196

Ризова, Катина 336

Робев, Константин 29, 230

Робеви 52

Робов, Илия 102

Рододорович, сем. 52

Розалин — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколов

Розденгротц, баронеса 343

Розентал, Ю. 80

Ролан, Ромен 69

Романски, Л. 249

Романски, проф. Стоян 180

Росен, Петко (Петко Георгиев Чорбаджиев) 71, 200

Ростова, Наташа 68

Рою Нанин — вж Ресев, Стоян Стойков

Рубикон — вж Страшимиров, Антон Тодоров

Руевски, Стоян 323

Руневски, Стефан 177

Русалиев, Владимир (Ангел Маринов Пенков) 73, 150

Русев, Бойчо 125

Русев, Крум 269

Русев, Марин 129

Русев, Никола 308

Русев, Стоян Стойков (псевд.: Дядо Благо, дядо Рою, Рою Нанин, баба Тодора, баба Димка, Станка Радкова) 97, 98

Савов, И. 233

Савов, Кирияк Григоров (псевд.: Ашик, Лендар, К. С., Младин, Leandre, Faustulus) 235, 236

Савов, М. 102

Савов, Стефан 167, 200

Савов, Стефан Хр. 167

Савов, Христо 236

Савова, Елена 74

Сагаев, К. 149, 150, 173

Саев, Тодор 15, 16, 18

Саиде, Абдулах 223

Сайда, Атие 82

Сакаров, Н. 198

Сакерова, А. 248

Сакъзов, Янко 141, 142, 311

Сакъзова, Параскева 70

Салим бей 82

Салих саатчи 89

Самаров, М. 27

Самарджиев, Д. 197

Самоковлиев, Ст. 295

Самоходов, Крайчо 276

Самсаров, В. 249

Сандански, Яне 15, 16, 18, 20, 335, 347

Сапунаров, ген. Михаил Стефанов 138, 139

Сапунаров, Стефан 300

Сапунов, К. 91

Сапунов, Стефан 300

Саракинов, Христо 15, 19, 122

Саранов, Иван 50

Сарафа, Теодор — вж Теодор Сарафа

Сарафов, Борис 15, 16, 17, 18, 23, 25, 26, 29, 196, 335, 343, 344, 345

Сарафов, Вълчо (псевд. Константин Вълчев) 17, 20, 21

Сарафов, ген. Иван 209

Сарафов, Кръстьо 156

Сарафов, Михаил 196

Сарафов, П. 33

Сарафов, Стефан 300, 304

Сарафов, д-р Ст. (Томи) 34

Сариев, Вълчо 102

Сариев, Христо 125

- Саръбеев, Я. 113
 Сафет паша 287
 Сахатчиеви, Иван и Костаки 257
 Свиленов, Атанас 117
 Свиляров 20
 Свирачев, Иван 311
 Свиrho — вж Петков, Димитър Николов
 Секулички, Марко 15, 25
 Скулов, Хр. 29
 Селвили, Д. 300
 Семерджиев, Ив. 305
 Семерджиоглу, Стоянчо 323
 Сенкевич, Хенрих 193
 Серафим, митр. Сливенски (Серафим Велечкий (Велички); светско име Слатан Груев Кинов) 111, 237, 238, 239, 240, 271, 287, 289, 291
 Серафима, х. 231
 Серафимов, д-р Любомир 218, 240, 241
 Серафимова, Елисавета (Лизанка) Любомирова 241
 Серафимова, Малта (Константинова Станчова) — вж Станчова-Серафимова, Малта Константинова
 Сербезов, Кирияк 125
 Сестримски 94
 Ссяч — вж Вазов, д-р Борис
 Сивов, Д. 110
 Сидов, Пандо 343, 344, 347
 Сиянов, Христо 27, 174, 242, 343, 344
 Симеон, митр. Варненски и Преславски 137, 203, 238
 Симеонидис, П. 300
 Симеонов, Ат. 300, 304
 Симеонов, Г. 94
 Симеонов, Дим. 307
 Симеонов, Иван 168
 Симеонов, Луис — вж Киров, Александър Димов
 Симеонов, Михаил 300
 Симеонов, С. 307
 Симидов, Христо 102
 Симов, Пандо 343
 Симов, д-р Петър 147, 150
 Симова, Стефка — вж Страшимирова, Стефка Сивова
 Синесий еп. Стубински (Стоимен Райнов Димитров) 101
 Сирак Скитник (Панайот Тодоров Христов) 182
 Сираков, ген. 209
 Сиромахов, Владимир 85
 Скайлер, Юджин 31
 С-кий — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Скобелев, ген. М. 330
 Скок, П. 153
 Скордев, Иван 156
 Слабудиев, Наум 343
 Славейков, Пенчо 10, 11, 25, 42, 70, 73, 74, 76, 77, 201
 Славейков, Петко Р. 44, 102, 119, 300, 303, 304, 305, 312
 Славейков, Рачо 11
 Славейкова 94
 Славейкова, Донка 11, 12
 Славейкова, Пенка 12
 Славейкова, Светослава (Славка) (Светослава Тихолова Цанкова) 10, 11, 12, 73
 Славейкова, Тодорка Д. 12
 Славиди, Георги 293
 Славков, Д. 156
 Славков, Димитър 102
 Славков, Ив. Н. 279
 Славков, д-р Илия 99
 Славков, Никола 62
 Славков, Панайот 324
 Славкова, Олга 70, 158
 Славчев 277
 Славчев, Г. 300, 304
 Славчев, Н. 178
 Сливков, Стефан 125
 Слийкър, У. У. 272
 Слонимски 262
 Смидович, Викентий — вж Вересаев
 Смирненски, Христо (Христо Димитров Измирлиев) 70, 204
 Скрикаров, Димитър Ксенофонов 119, 120
 Скрикаров, Димитър Хадживанов 119
 Скрикаров, Ксенофонт Димитров 119, 120
 Скрикаров, Христо Ксенофонов 119, 120
 Скрикарова, Домна Ксенофонтова 119, 120
 Скрикарова, Елисавета Ксенофонтова 119, 120

Тодоров

Смрикарова, Люба Ксенофонтова 119, 120

Смрикарови, сем. 119

Снегаров, Ив. 187

Соболев, Леонид 164

Соколов, Петър 19

Соколов, Симо 59

Соколски, Йосиф 31

Солак — вж Петков, Димитър Николов

Солаков, Мице 128

Соларов, ген. Константин 85

Сониксен, Алберт 343

Сотирови, бр. 179

Софийски, Илия Педров — вж Инокентий Софийски, арх.

Софка 348

Софрониев, Марин 300

Софроний, арх. (Първан Стоев) 136

Софроний III, вселенски патр. 288

Софроний, проигумен 296, 300

Софроний Хилендарски 302

Спасков, д-р Н. — вж Страшимиров, Антон Тодоров

Спиридонов, д-р 249

Списаревска, Иванка — вж Михова-Списаревска, Иванка Василева

Списаревски, Димитър 70

Списаревски, Костадин 69

Сплитек, Франтишек 170

Спространов, Ив. 29

Сребров, Панайот 155

Ставрев, П. 311

Стайков, Георги 149

Стайков, Иван 43

Стайнов, проф. П. 203

Сталев, С. 242

Стаматов, Г. 177, 149

Стамболджиев, Пано Димков 263

Стамболиев, Станчо 35

Стамболийски, Александър 41, 43

Стамболов, Андрей 115

Стамболов, Георги Тодоров 228, 229

Стамболов, Димитър 102

Стамболов Вълков, Руси 227, 228, 229

Стамболов, Стефан 31, 32, 42, 91, 111, 113, 143, 170, 180, 194, 220, 311, 312, 325, 332, 340

Стамболов Вълков, Тодор 227, 228, 229

Стамболова, Стефана 34

Стамболска, Ана Христова — вж Бояджиева, Ана Христова

Стамболски, д-р Христо Танев 44, 59, 111

Стаменов, Марин — вж Волен, Илия

Стамов, Мирчо 105

Станев, Никола Ботев 100, 339, 340

Станимиров, полк. Н. 85

Станимиров, Станимир 134, 170

Станиславов, Н. 280

Станишев, Христо 19, 335

Станка Радкова — вж Русев, Стоян Стойков

Станков, М. 91

Станков, Станко 70

Станчев, Кръстьо — вж Раковски, Кръстьо

Станчев, д-р Никола 145, 324

Станчев, Стефан 201

Станчев-Златоустов, Христо Мянков прозв. Дряновски) 48, 56, 57

Станчева, Паулина 150

Станчич, Кире 309

Станчов 332

Станчов, д-р Д. 196, 197, 238

Станчов, д-р Н. И. 324

Станчов, П. 64

Станчов, Христо 300

Станчов, Янко 324

Станчова-Серафимова, Малта Константинова 240, 241

Станчова, Поликсени 336

Стателов, К. 93

Статистик — вж Михов, акад. Никола Василев

Статков, Захари 73, 200

Стерновски, Ст. 348

Стефан Караджа — вж Тодоров-Караджа, Стефан

Стефанов 338

Стефанов, Васил 118

Стефанов, Д. 75

Стефанов, Димитър (Казака) 192

Стефанов, Димитър 20, 102

Стефанов, Димитър Георгиев (псевд. Митьо, Д. Ст.) 334, 335

Стефанов, Симеон 187

Стефанова, Гр. 29

Стоев, Емил 118

Стоев, Петко 125

Стоев, Първан — вж Софроний, архим.

- Стоев, Стоян 118
 Стоев, Таньо 102
 Стоев, Христо 37
 Стоил войвода 110
 Стоилков, А. 29
 Стоилов, Антон П. 340
 Стоилов, д-р Константин 43, 111, 252, 262, 312, 324, 332, 340
Стоилов, Никола Д. 234, 235
 Стоиленов, К. 105
 Стоин, Васил 242
 Стойков, П. 113
 Стойков, Ставри 231
 Стойнов, Дело 185
 Стойчев, Иван 69, 259
 Стойчев, Стойчо 229
 Стойчев, Христо 141
 Стойчева, Младенка 171
 Столипин, ген. А. 289
 Стоу, Харнет — вж Бичер-Стоу, Харнет
 Стоун, Елен 272
 Стоян 63
 Стоянов, проф. Андрей 69, 200
Стоянов, Атанас 168
 Стоянов, свещ. Боню 303
 Стоянов, Велю 298
 Стоянов, Д. 49, 198
 Стоянов, Доньо 114
 Стоянов, Драгул 49
 Стоянов, Захари 43, 97, 110, 311, 312
 Стоянов, ген.-лейт. Иван Колев — вж Колев Стоянов, ген.-лейт. Иван
Стоянов, Людмил (Георги Стоянов Златарев) 78, 117, 173, 201
 Стоянов, х. М. 82
 Стоянов, Н. 198
 Стоянов, Никола 111
 Стоянов, Рали 102
 Стоянов, Рачо 201
 Стоянов, Т. 240
 Стоянов, Христо 308
 Стоянова, Хр. 241
 Стоянович, Ив. 110
 Странкфорд, лорд Пърси Уйлям 288
 Стоянчев, Янко 41
 Странски, д-р Георги 111
 Странски, С. 105
Страшимиров, Антон Тодоров (псевд.: Б. Д., Н. Бистренов, Босняк, А. Бъднев, В. В., Г., д-р Д. Б., д-р Д. Г., Д. П., Данила, В. Данилов (В. Д.), Дойрян, Е. С., Езикар, Г. Живков, Земен, Зидар, Истров, К. Б., К. Кънчев (К. К.), Кижема, М. Б., Македонски революционери, Мирийо, Мирьо, Мирьов, Б. Момчев, Н., Н. К., Н. Н., Н. П., Наблюдател, Новак, Neto, д-р П., П. М., П. П., П. Ч., Н. Петров, Пестов, Т. Прежин (Т. П. Пр.), Р. С., Т. Размов, Рубикон, С-кий, д-р. Н. Спасков, Т., Т. В., Т-о, Х., Х. З., Чернозем, Член на „Матицата“) 136, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 174, 178, 200, 202, 243, 244
Страшимиров, Георги Николаев 151, 152
Страшимиров, Димитър Тодоров 136, 151, 178, 179, 180
Страшимиров, Тодор Н. 151
Страшимиров, Тодор Тодоров 151
Страшимирова, Анастасия 151
Страшимирова, Анна 147, 151
Страшимирова, Елена Николаева 152
Страшимирова, Елисавета Димитрова 181
Страшимирова, Стефка Симова 147, 150, 151
Страшимирови, сем. 152
 Стрезов, Ст. 29
 Струмски, Богдан 173
 Субалтъор — вж Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов
 Сукнаров, Никола 311
 Сурков, Алексей 116
 Събев, Тодор 113
 Сърчаджиев, Ст. 249
 Sorge — вж Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов
- Т.; Т. В.; Т-о — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Тагоре, Рабиндранат 202
 Такев, Михаил 196
 Танев, ген.-майор Александър 85
 Танев, Иван 37, 191
 Танев, полк. Иларнон 191
 Танев, Никола 296
 Тарапонт — вж Ракаров, Емануил Христофоров
 Таралингов, поп Никола 229
 Тасева, Ирина 200, 249

- Таслаков, Веселин 203
 Татарчев, д-р Христо 315, 335
 Тафт — вж Дебелянов, Димчо
 (Динчо) Белов
 Тахов, Георги 252
 Ташев, Димитър 102
 Ташко войвода 22
 Телефончето — вж Николов, Ата-
 нас
 Телчаров, П. 154
 Теменужков — вж Бобевски, Лю-
 бомир Хаджиниколов
 Тенев, Георги 102
 Тенчов, Хр. 29
 Теодор Сарафа 19
 Теодоров, Георги 232
 Теодоров, Панайот 300
 Теодоров, Петър 136
 Теодоров-Балан, проф. Александър
 138, 147, 249, 311
 Теодосий архим. Хорозов 300, 307
 Теодосий, митр. Скопски (Васил
 Илнев Гологанов) 33, 175
 Теодосий х. протосингел 303
 Теофил архим. 300, 304
 Теохаров, Г. 252
 Терзиев, Иван 102
 Терзийски, Иван 91
 Титев, д-р 249
 Тихолов, Петко 118
 Тихолов, Рачо 62
 Тишев, Г. 233
 Тодев, К. 125
 Тодоров, ген. 209
 Тодоров, Ангел 116
 Тодоров, Ганчо 303, 307
 Тодоров, Йордан (Юрдан) Михай-
 лов — вж Михайлов Тодоров,
 Йордан (Юрдан)
 Тодоров, К. 154
 Тодоров, Коста 131
 Тодоров, М. 111
 Тодоров, Мартин 198
 Тодоров, Н. 93
 Тодоров, Никола 204
 Тодоров, Панайот 300
 Тодоров, Пейчо 160
 Тодоров, Стайко 12
 Тодоров, Тодор — вж Боров,
 проф. Тодор
 Тодоров, Филип (Тодор) — вж Фи-
 лип Тотю Тодоров
 Тодоров, д-р Цако 249
 Тодоров, Цочо 159
 Тодоров-Караджа, Стефан 26, 136,
 189
 Тодоров-Хиндалов, Владимир 108
 Тодорова, Василка 233
 Тодорова, Мина 42, 117
 Тодорова-Камерани, Мария 165
 Толстой, Лев 68, 79, 81, 149, 233
 Толстой, Николай Илич 68
 Тома 128
 Томов, Ангел 102
 Томов, Владимир — вж Попто-
 мов Николов, Владимир
 Тонев, Яни (Янаки) 125
 Тончев, Димитър 111, 136, 332, 333
 Тончев, Петър 118
 Топалов, Д. 129
 Топалов, Никола 307
 Топалова, Сийка Кръстева 229
 Топкиров, Ангел 102
 Топузов, Петър 220
 Торбова, Б. 158
 Тотев, Спас 107
 Тошев, Андрей 43, 196
 Тошев, Георги 308
 Тошев, Д. 94
 Тошев, П. 107
 Тошев, Пере 18, 319
 Тошева, Анастасия 101, 102, 136
 Тошева, Анка 58
 Тошков (Тошкович), Николай 152,
 289
 Тошкович, Стефан 31, 300
 Трайков, Веселин 69, 74
 Трайкович, Димитър 231, 245, 292
 Трайчев, Пандо 346
 Тракийски, Иван 242
 Траянов, Теодор 200, 201
 Трендафилов, Владимир 118, 200
 Тренев, С. 5
 Тренков, Христо 73, 75, 77
 Треньов, Константин 202
 Третьков, П. 31
 Трифонов, К. 61
 Трубецкой 262
 Трувчев, Яко 232
 Трънкин — вж Мутафов, Сава
 Атанасов
 Тувахчиян, Никола 110
 Туджаров, Христо — вж Ясенов,
 Христо
 Тургенев, Иван 38
 Търчилещов, Никола 293

- Тъпчилешов, Т. 294
 Тъпчилешов, Христо Н. 287, 290, 292, 300
 Тъпчилешов, Христо П. 286, 294
 Тютюнджиев, Стойко 29
 Тюфекчиев, Наум 15, 23
 Тяков, Д. 277
- Уайлд, Оскар 130, 149
 Ужким Пушкин — вж Михайлов, Георги Иванов
 Узар, Асанос 82
 Узунов, А. 170
 Узунов, Ангел 14
 Узунов, Асан 89
 Узунов, Атанас М. 59, 110, 123, 125, 313
 Узунов, Атанас Ц. 32
 Узунов, Димитър 50
 Узунов, Христо 14
 Узунова, Севастия 34
 Улянов, М. 324
 Умберто I, итал. карл 209
 Унджиев, Иван 178
 Унтерберг, Георги Антонов 83, 84, 111
 Унтерберг, Евтима Антонова (по баща Константинова Миткова) 82, 83
 Унтерберг, Йохан (Иван, Янко) Антонов 82, 83
 Унтерберг, Константин Антонов 83
 Унтерберг, д-р Никола Антонов 84, 219
 Унтерберг (Подгорски), д-р Антон Йохан (Иван) прозв. (Якиминът) 81, 82, 83
 Уолкър, А. 259
 Усоев, Л. — вж Бобевски, Любомир Хаджиниколово
- Фабр, А. 194
 Фаденхехт, Йосиф 43
 Феврония, монахиня 300
 Федоров, Александър 150
 Фейзулах ага 311
 Феликс — вж Михайлов, Георги Иванов
 Фердинад I, бълг. цар 31, 32, 41, 60, 90, 113, 176, 180, 191, 197, 208, 210, 219, 220, 241, 238, 258, 273, 311, 320, 324, 332, 333
- Филарет, митр. Московски 302
 Филаретов, Сава 32
 Филаретова, Йорданка 34
 Филип Тотю Тодоров 59, 91, 289
 Филиппиди, А. 287
 Филипов, Нешо 184
 Филипов, С. 91
 Филипов, Филип 200
 Филипова, С. 93
 Филов, Богдан 73
 Фитов, Петър 283, 285
 Фитова, Люба (Любов) 285
 Фитова-Колева, Софня (Соња) Петрова (Иванова) 191, 285
 Фичев, ген. Иван 209
 Фок, ген. 209
 Фотинов, Георги 257
Фотинов, Константин Георгиев 256, 257
 Фошини, Иванка вж Мамарчева, Иванка Димитрова
 Фрайкер, Ц. дьо 262
 Фрагов, свещ. Петър 136, 180, 256
 Франц Йосиф I, австр. император 209
 Фридюнг, Хенрих 262
 Фрост, Герхард 247
 Фурнаджиев, Никола 201
 Футекова, Райна 19, 183, 276
 Фюрхолцер, Тереза 41
 Faustulus — вж Савов, Киряк Григоров
 Грау — вж Дебелянов, Димчо (Динчо) Вельов
- X — вж Страшимиров, Антон Тодоров
 Хаджи Димитър — вж Асенов, Хаджи Димитър
 Хаджи Димо 307
 Хаджи Ма̀но — вж Стоянов, х. Мано
 Хаджи Минчо 307
 Хаджи Неделчо 241
 Хаджи Пансий 309
 Хаджи Софроний, игумен на Араповския манастир 296
 Хаджи Ставри — вж Примо, х. Ставри
 Хаджи Харитон, йеромонах 307

Хаджи Христо 232
Хаджиангелова, Елена 305
Хаджиатанасов, Васил 168
Хаджиатанасов, Христо 168
Хадживасилев, Асен 102
Хадживелчев, М. 277
Хаджигендов, Димо 274
Хаджигерасимова, Архелая 257
Хаджигюров, Захари 83
Хаджиденков, Георги 113
Хаджидимчев, И. 300
Хаджидимчев, Н. 300
Хаджиев, Петър 152
Хадживанов, Ангел 280
Хадживанов, Димитър 110
Хадживанов, Димитраки (Димитър) 252, 253
Хадживанов, Христо 120
Хадживанов (Иванов) Орукин, Ангел Димитров (Димитракиев, Димитриев) 251, 252, 253
Хадживанова, Елена Димитракиева (по баща Емануилова Шишманова) 253
Хаджикикономов, И. 300
Хаджилиев Парашкев — вж Партений Хилендарец (Хилендарски)
Хаджийованов, Н. 240
Хаджийорданов, Христо 232
Хаджийчето, Димитър — вж Димитър-Хаджийчето
Хаджикалчев, х. Калчо 43, 44, 298
Хаджиконстантинов Алеко Иванович — вж Константинов, Алеко Иванович
Хаджиконстантинов, Прокопий — вж Пансий, схимонах
Хаджиконстантинов — Джинот, Йордан 315
Хаджикънев, Добри 187
Хаджимаринович, А. 300, 303
Хаджимарков 300
Хаджимехмедов, Демир 128
Хаджиниколова-Дачева, Катина 50
Хаджипанайотова, Баласка Иванова — вж Орукин, Баласка (Баласа) Ангелова
Хаджипенков, Давид 306
Хаджипенчович, х. Иванчо 303
Хаджистамов, Христо 120
Хаджистойчев, Рашко (д-р Рашко) 211, 212
Хаджитодоров, В. 97

Хаджихристов, Йосиф 256
Хаджицачев, х. Цончо 300
Хаджишумков, Хюсеин 88
Хаджиянакиев, х. Христанк 115
Хаджиянакиев, Янаки 115
Хайне, Хайнрих 199
Хайнрих, Волф — вж Вълев, Димитър Христов
Хаканов, д-р Георги 111, 312
Халачев (Халачов), Иван 331, 332, 333
Халачев поп Харитон 113
Халим ага 257
Халим паша 238
Ханджиев, поп Бойчо Петров 184, 185
Хараламбов, К. 242
Харитон, архим. 33
Харлаков, Н. 79
Хасан Тахсин 82
Хвойнов, Тодор 102, 156
Хесапчиев, А. 300
Хесапчиев, Симеон 204
Хесапчиев, Х. 300
Хесапчиев, ген. Христо 85, 209
Хинков, Иван 64
Хинкова, Д. 150
Хинов, Тодор 279
Хитов, Панайот 59, 91, 96, 111, 212, 213, 223, 254, 273, 289
Хитров, Атанас 278, 279
Хитров, Симеон 278, 279
Хитров, Цочо 278
Хлебарова, Жулиета — вж Парушева-Хлебарова, Жулиета
Хофманстал, Хуго фон 199
Хранов, Д. 324
Хранов, К. 346
Хрисант, митр. Пловдивски 239, 298
Христов, Никола 25
Христина 231
Христов, Георги 348
Христов, Д. 150
Христов, Димитър 311
Христов, Добри 54, 101
Христов, Илия 304, 306
Христов, Йосиф — вж Хаджихристов, Йосиф
Христов, Кирил 62, 132, 148, 151, 155, 174, 191, 201
Христов, Коте 62, 102, 343
Христов, Павел 186, 347

- Христов, Панайот — вж Сирак Скитник
Христов, Петър 204
Христов, Симеон 62
Христов, поп Стефан 303
Христов, Т. 295
Христов, свещ. Тома Николов — вж Николов Христов, свещ. Тома
Христов, Христо Найденов — вж Найденов Христов, Христо
Христов, Янко 300
Христова, Евдокия 94
Христович, х. Гюро 257
Христович, Илия 307
Христордов, Димитър 156
Христу, Василе 147
Хрулев, Теодор 300, 304
Хюсни бей 82
Х. Z. — вж Страшмиров, Антон Тодоров
Ното повис — вж Кремен, Михаил
- Цанев, проф. Георги 200
Цанев, Дончо 300
Цанев, Николай — вж Марангозов, Николай
Цанко 279
Цанков, Г. 277
Цанков, Драган 33, 132, 152, 301, 311, 312, 326, 332, 333, 340
Цанков, Иван 111, 147, 148, 149
Цанков (Цонков), свещ. Йован 239
Цанков, Кириак 280
Цанков, П. 11
Цанков, Тихол 12
Цанков, Хрисан 150
Цанкова, Светослава Тихолова — вж Славейкова, Светослава (Славка)
Цанов, Найчо 151
Цветков, Андрей 152
Цветков, Захарий поп Петров — вж Поппетров, Цветков архим. Зиновий
Цветкови 247
Цеков 128
Ценов, Д. 346
Церетелев, кн. Алексей 31, 111
Церковски, Цанко 181
Церьов, Иван 46
Циле (Цильо) — вж Чекаларов, Васил Христов
- Цоков 247
Цоков, Димитър 196
Цонев, ген. 191
Цончев, ген. Иван 17, 18, 23, 122, 335
Цончев, д-р Петър 73, 76, 248
Цукала Г. 110
Цухлев, Димитър 136
Цуцулев, Атанас 344
Цявловски, М. 68
- Чавдаров, Бойко 227, 228, 229
Чакалов, д-р Георги Николов 272, 273
Чакалов, Никола 272
Чакъров 19
Чакъров, Наум (Алябака) 94
Чакъров, Стефан 102
Чалики, Никола Вълкович — вж Чалъков (Чалики), Никола Вълкович
Чалъков, А. 15, 20
Чалъков, Вълко Тодоров 296
Чалъков, д-р Георги Вълкович — вж Вълкович Чалъков, д-р Георги
Чалъков (Чалоглу, Чалъкоглу), Георги (Георгаки бей, Георгаки ефенди) Сотянов (Стоянович) 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 303
Чалъков, Недельо Вълков 286
Чалъков (Чалики), Никола Вълкович 287, 297
Чалъков, Никола Георгиев 286, 287, 290, 294, 295, 297
Чалъков, Павел Куртович — вж Куртович, Павел
Чалъков, Стоян Георгиев 287, 292, 293, 294, 295, 296
Чалъков, Стоян Тодоров (Големи Стоян) 285, 286, 287, 291, 295
Чалъков, Тодор Вълков 286
Чалъков Тодор Стоянов 287, 296, 298
Чалъкова, Елисавета Георгиева — вж Куртович - Чалъкова, Елисавета Георгиева
Чалъкова, Мариола Георгиева — вж Мичора, Мариола Димитрика
Чалъкова, Райна — вж Алтънова, Райна
Чалъковци 285, 286, 289, 290, 294, 295, 296
Чанков, Георги 11

Чанков, Димо 229
Чапрашиков, Крум 21
Чапрашиков, С. 196
Чарни — вж М а ш е в, Георги Петков
Чекаларов, Апостол Стоянов 344 348
Чекаларов, Васил Христов (псевд.: Любомир, Любомирка, Равашол, Циле, Цильо) 15, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348
Чекаларов, Георги Христов 344, 346
Чекаларов, Пандо Апостолов 348
Чекаларов, Стоян Христов 344, 346
Чекаларова Екатерина Попиванова 346, 347, 348
Чекаларова, Елена 348
Чекаларова, Зоя Христова 344, 346, 347
Чекаларова, Малина Христова 344, 347, 348
Чекаларова, Олга Иванова 346
Чемширов, Д. 94
Червенаков, д-р Антон 147
Червенков, Вълко 116
Червенков, Христо 74
Черен, Илия Иванов — вж И в а н о в-Черен, Илия
Черешаров, поручик 234
Черешов, Михаил 102
Черкаски, кн. Владимир 166, 167, 329, 330
Чернев, Жельо (Дядо Жельо) 136
Чернев, П. 179
Чернишевски, Николай 142
Чернов, К. 93
Чернова, Й. 93
Черновски, П. 110
Чернозем — вж Страшмиров, Антон Тодоров
Черноколев, И. 34
Черняков, Георги 118
Чехларов, Н. 150
Чехов, Антон 202
Чилингиров, Б. 100
Чилингиров, Стилван 111, 150, 174, 201
Чинтулов, Добри 110, 256
Чинтулов, Петър 110
Читаков, д-р А. 100
Читакови 52
Чичо Стоян (Стоян Михайлов Пппов 97, 98

Чиширанов, Ганчо 185
Чиширанов, Филип 185
Член на „Матицата“ — вж Страшмиров, Антон Тодоров
Чолаков, Антон 298
Чолаков, В. 276
Чолаков, Марин 102
Чомаков, Салчо 286, 287, 291, 295, 297
Чомаков, д-р Стоян Иванов 238, 239, 287, 288, 290, 292, 296
Чорапчиев, Иван 300
Чорбаджиев, Петко — вж Петко Росен
Чудомир (Димитър) Чорбаджийски 117 157, 221
Чуклева, Зл. 158
Чуков, Георги 344
Чулков, Пандо 343, 344, 347
Чучков, Ефрем 16, 315

Шагун, фон 324, 327
Шалдев, Христо 102
Шанов, Васил Пандов 102, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 344, 347
Шахатуни, А. 182
Шескир, Уилям 79, 199, 202
Шереметев, Георги 102
Шиваров, Илия 300, 306, 324
Шилер, Йохан 336
Шиндев Рали, 102
Шипковенски, Минко Цвятков 114
Шишеджиев, Георги Манолов 269, 270
Шишеджиева, Мария 34
Шишков, Гато (Гатъо) Стоянов 244, 245
Шишков, Марко 18, 123
Шишков, Стоимен 108
Шишков, Тодор 33, 58, 110, 300
Шишманов, Ал. 251
Шишманов, Г. 102
Шишманов, Пейо 226, 227, 229
Шишманов, Тодор 15, 21, 100
Шишманова, Еленка Емануилова — вж Хаджииванова, Еленка Димитракиева
Шишманова, Лидия 69, 71
Шкипърнев, Цани — вж Гинчев
Шкипърнев, Цани
Шкорпил, Херменгилд 29
Шмиргела, Николай (Николай Пет-

- ков Василев) 65, 149
 Шопов, Андон 94
 Шопов, Атанас 110, 198, 294
 Шопов, Иван 136
 Шопов, П. 178
 Шопов, Т. 348
 Шпан, Стмар 247
 Шприц — вж Дебелянов, Димчо
 (Динчо) Вельов
 Шумков, Хюсеин — вж Хаджи-
 шумков, Хюсеин
 Шумлянска, Захария — вж Ива-
 нова, Захария
 Шушулова, П. 136
- Шербински, Н. 132
 Шиплева, Слава 200
 Шипски 128
 Щърбанов, Филип 276
- Юго, Виктор 199, 218
 Юнак — вж Бобевски, Любомир
 Хаджиниколов
 Юрданов (Йорданов) Върбев, Ва-
 сил — вж Йорданов (Юрда-
 нов) Върбев, Васил
 Юраднова, Райна Василева — вж
 Бояджиева-Юрданова, Рай-
 на Василева
 Юруков 196
 Юсен бей 344
- Яворов, Пейо 69, 116, 117, 148, 335
 Язон — вж Михайлов, Георги
 Иванов
 Якиминът — вж Унтерберг
 (Подгорски), д-р Антон Йохан
 (Иван)
 Яковаки ефенди — вж Геров, Яков
 (Яковаки ефенди)
 Янакиев, Никола 191
 Янев, Димитър 102
Янев, Никола Иванов (Мариус) 181
 Янков, Анастас 18, 343
Янков, Ангел Николов 154
 Янков, Димитър 125
 Янков, Димо (Дружелюбов“ 100,
 102, 242
Янков, Любен Ангелов 155
 Янков, Х. 97
 Янкова, Мария 87
 Янкова, проф. Тамара 54
 Янтарски, Г. 150
 Янулов, Илия 65
 Янчулев, Й. 29
 Янчулеви, сем. д-р 94
 Яралня — вж Бобевски, Любо-
 мир Хаджиниколов
 Ясенов, Христо (Христо Павлов Туд-
 жаров) 131, 150
 Ястреб — вж Дебелянов, Димчо
 (Динчо) Вельов
 Яструн, Мечислав 116
 Яхонтов, свещ. Й. 240

УКАЗАТЕЛ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ИМЕНА¹

- Австрия (Австро-Унгария) 10, 11, 23, 83, 207, 279
 Ада (Сърбия), гр. 81, 82
 Адана (Турция), гр. 326, 327
 Аджалии — вж Юнаците
 Адлие куле (вер. Адлие кале) — вж Кула
 Азиатска Турция — вж Турция и Мала Азия
 Азия 125, 126
 Айваджък (Турция), гр. 257
 Айтос, гр. 219, 220, 317
 Албания 176, 297
 Алван дере — вж Малко Градище
 Александрета — вж Искендерон
 Александрия (Египет), гр. 196, 198
 Александрия (Румъния), гр. 163
 Александруполис — вж Дедеагач
 Александруполийско — вж Дедеагачко
 Аликочово — вж Капитан-Димитриево
 Алфатар (Силистренско), с. 171
 Америка 107, 198, 273, 297
 Англия (Великобритания) 73, 288, 294
 Анкара 188
 Антеп — вж Газантеп
 Антон (Лъжене, Софийско), с. 92—94
 Апоскеп (Костурско, Македония), с. 344
 Арабаконак, проход 188, 233, 224
 Араповски манастир „Св. Неделя“ (до с. Златовръх, Асеновградско) 292—294, 296
 Арбанаси (Великотърновско), с. 169, 309, 310
 Арбанасци (Щипско, Македония), с. 15
 Арда, р. 88
 Аржентина 347
 Армения 176
 Арнаут кьой — вж Гугутка
 Арнаутито (Старозагорско), с. 58, 59
 Асеновград (Станимака), гр. 16, 42, 62, 183, 184, 211, 227, 289, 299, 300, 302, 305; вж и Горни Воден
 Асеновградско 285
 Атина 11, 196, 198, 207, 266, 271, 344, 348
 Атон — вж Света гора
 Ахъчелебийско — вж Смолянско
 Бабадаг, гр. 134
 Бабаески (Турция), гр. 12
 Балбунар — вж Кубрат
 Балван (Великотърновско), с. 16
 Балкана — вж Стара планина
 Балкански полуостров 317, 330
 Балчик, гр. 300
 Бановка (Бесарабия), гр. 190
 Банско, гр. 121, 314, 337
 Баня (Пазарджишко), с. 179, 275, 277

¹ Подредени са по новите си наименования, а само някои от чуждите са дадени по старите известни имена; на старите наименования са направени препратки към новите; за българските села е посочена принадлежността към най-близкия до тях град; а за чуждите — към съответната държава; при чуждите по-неизвестни градове е посочена и държавата; при еднакви чужди имена са дадени и допълнителни сведения към географското понятие; към някои чужди по-неизвестни села са посочени околните и съответните държави.

- Баракли Джумая (Долна Джумая, Гърция), гр. 126
 Барбадос — вж Бриджстаун
 Батак (с. Пещерско, дн. гр.) 16, 18, 20, 23, 134, 179, 272, 314, 315
 Бахрек (махала към с. Нейковци, дн. съставно на гр. Плачковци) 303
 Башкьой (Тулчанско, Румъния), с. 96
 Бачковски манастир „Успение Богородично“ (до с. Бачково, Асеновградско) 135, 184, 292
 Беброво (Великотърновско), с. 329
 Бейдаут (Тулчанско, Румъния), с. 206
 Бейрут 196
 Бекет (Пикет, Румъния), гр. 64
 Бедашница (Пловдивско), с. 114
 Белгия 23, 65, 167, 196, 254, 257
 Белград (Бялград) 18, 31, 81, 111, 130, 153, 198, 236, 254, 257, 273, 274, 280, 300, 308, 310, 313, 321; вж и Земун
 Белене (с. в Плевенско, дн. гр.) 162
 Белица (Софийско), с. 179
 Белово — вж Гара Белово
 Белоградчик, гр. 16, 123, 150
 Белоградчишко 188
 Беляковци (Кумановско, Македония), с. 16
 Берковица, гр. 68, 303
 Берковско 188, 187
 Берлин 17, 40, 52, 53, 74, 86, 196
 Берн 140, 143, 173, 177
 Бесарабия, истор. геогр. област, дн. в Украйна и Молдова 322
 Битоля, гр. 17, 29, 30, 31, 33, 169, 173, 185, 186, 197, 198, 270, 288, 319, 320, 334, 348
 Бистрица (Дупнишко), с. 16
 Благоевград (Горна Джумая), гр. 106, 120, 126
 Благоевградско (Горноджумайско) 15, 16, 25, 87, 123
 Близнаци (Варненско) с. 146
 Блъсковски (Великотърновско), с. 303
 Бобошево (с. в Кюстендилско, съставно на дн. гр.) 120
 Бодрум (Подрум кале, Турция), гр. 18, 122
 Волград, гр. 59, 207, 216, 217
 Болоня, гр. 198
 Бордо (Франция), гр. 230
 Бориково (Хасанково, Смолянско), с. 89
 Еорус (Великотърновско), с. 137, 138
 Босилеград, гр. 162, 191, 273, 274
 Босна 119
 Босфор, проток 160
 Ботевград (Орхание), гр. 16, 62, 93
 Бразилия 52, 53
 Браила, гр. 49, 119
 Братаница (Кьосе Муратово, Пазарджишко), с. 179
 Брацигово, гр. 154, 179, 273, 293
 Брашов, гр. 21
 Брегалница, р. 24
 Брезина (вер. Брезница, Скопско, Македония), с. 16
 Брезник, гр. 16, 85, 255, 273, 274, 336
 Брезово (с. Пловдивско, дн. съставно на гр. Брезово) 93, 183, 184
 Брест (Щипско, Македония), с. 15
 Бриджтаун (Барбадос) 273
 Бруса (Бурса), гр. 226, 227, 273, 281
 Брюксел 13, 25, 26, 72, 73, 135, 167, 281, 337
 Будапеща 18, 162; вж и Пеща
 Буково (Смолянско), с. 89
 Букурещ 31, 65, 93, 108, 119, 121, 163, 168, 216, 217, 251, 252, 279, 280, 306, 308, 326, 329
 Бунар хисар (дн. Пънар хисар, Турция), г. 52, 100
 Бунархисарско (Пънархисарско) 101
 Бураново (Кюстендилско), с. 128
 Бургас, гр. 16, 18, 20, 45, 56, 62, 93, 97, 98, 100, 101, 109, 110, 123, 126, 161, 164, 178, 219, 220, 230, 238, 239, 334
 Бурса — вж Бруса
 България (Княжество България) 12—14, 16—18, 21, 23, 24, 30—32, 34, 40—43, 46, 50, 56, 59, 61, 71, 74, 80, 85, 91, 97, 99, 101, 104, 105, 116, 123, 127, 128, 130, 134, 138, 139, 141, 150, 153, 160, 163, 165, 167, 175, 176, 183, 184, 186—189, 196, 198, 202, 209—211, 215, 217, 219, 220, 225, 227, 230, 234, 235, 250, 251, 255, 256, 261, 262, 264, 266, 267, 270—273, 283, 284, 295, 297, 301, 302, 305, 306, 312, 314, 317, 320, 321, 324, 325, 329, 330,

о),
37,
93
Га-
1а-
136
ав-
81
67,
21,
79,
7р-
01
33,
26,
38,
я)
32,
71,
35,
38,
35,
39,
17,
35,
34,
35,
4,
10,

335, 339; вж и Северна България; Южна България; Източна Румелия
Бъта (Бътава, Пазарджишко), с. 179
Бяга (Пазарджишко), с. 179
Бяла, гр. 16, 18, 123, 179, 329
Бяла черква (с. Великотърновско, дн. гр.) 256
Бялград — вж. Белград
Вакарел (Софийско), с. 16, 264
Вандом (Франция), гр. 153
Варвара (Пазарджишко), с. 179
Варна, гр. 16, 28, 38, 41, 44, 47, 49, 62, 73, 77, 123, 146, 161, 166, 177, 178, 182, 199, 205, 206, 216, 217, 220, 245—249, 255, 256, 272, 273, 277, 309, 334
Варненско 287
Варовник (Бургаско), с. 146
Варшава 47, 295
Велес (Титов Велес), гр. 26, 29, 33, 238, 315
Велешко (Титовелешко) 15
Велика (Бургаско), с. 242
Великобритания — вж Англия
Велико Търново (Търново), гр. 11, 16, 30, 50, 51, 61—64, 68, 72, 77, 90, 91, 137, 140, 141, 155, 166, 178, 232, 234, 244, 245, 271, 277, 281, 282, 298—308, 312, 322, 323, 325, 329—333, 339
Великотърновско (Търновско) 16, 62, 64, 392
Велинград — вж Каменица; Лъжене; Чепино
Величково (Згарли, Пазарджишко), с. 179
Велчево (Марийно, Великотърновско), с. 339
Версай (Версаял, гр. във Франция, дн. предградие на Париж) 49, 50
Ветрен (Пазарджишко), с. 179
Видин, гр. 16, 36, 37, 81, 146, 150, 151, 161, 162, 178, 187, 193, 309, 311, 313, 317, 323, 330, 336
Видинско 187, 188, 289
Виена 14, 17, 40, 64, 82, 83, 117, 121, 142, 146, 147, 190, 191, 196, 250, 278, 279, 297, 321, 323
Виница (Кочанско, Македония), с. 15
Виноградец (Кара Мусал, Пазарджишко), с. 179

Височан (Драмско, Гърция), с. 29
Вич, пл. в Гърция 341
Влашко (Влахия) 278, 297
Воден (Воден-горний) — вж Горни Воден
Воден (Едеса), гр. 30, 31, 33, 169, 170, 270, 289
Воденско 292
Волос (Гърция), гр. 126
Вранещица (Кичевско, Македония), с. 319
Враня стена (Пернишко), с. 254
Враняк (Врачанско), с. 221
Враца, гр. 16, 20, 29, 178, 212, 235, 236, 273, 274, 292, 333
Врачанско 286, 302,
Въмбел (Костурско, Македония), с. 344
Габрово, гр. 16, 18, 40, 49, 62, 72, 77, 102, 112, 141, 145, 183, 184, 243, 245, 246, 303, 305—307, 339
Габровско 292
Газнантеп (Антеп, Турция), гр. 125
Галац, гр. 48, 49
Ганд — вж Гент
Гара Баня Костенец (Гара Костенец, гарово село в Софийско, дн. съставно на гр. Костенец) 87
Гара Белово (Гара Бельово, с. в Пазарджишко, дн. съставно на гр. Белово) 83, 264
Гара Костенец — вж Гара Баня Костенец
Гара Кричим (гарово село, дн. съставно на гр. Стамболийски) 180
Гарван (Радовишко, Македония), с. 24, 127
Гевгелий, гр. 348
Генерал Колево (Добричко), с. 192
Гент (Ганд, Белгия), гр. 159
Германия 11, 23, 53, 66, 73, 77, 132, 146, 161, 175, 207, 210, 225, 264
Главаковци (Трънско), с. 92, 94
Годеч, гр. 16
Голачките колиби, местност в Ксантийско, Гърция 128
Годлево (Разложко), с. 314
Голема Раковица (Софийско), с. 107, 244, 245
Големи канадски езера 107
Голяк (Голак), пл. в Македония 19

- Голямо Белово (Пазарджишко), с. 179
 Горна Джумая — вж Благоевград
 Горна Оряховица, гр. 28, 62, 63, 300, 306, 235, 331
 Горна Студена (Великотърновско), с. 61
 Горни Балван (Щипско, Македония), с. 15
 Горни Воден (Воден, Воден-горний, с. в Асеновградско, дн. съставно на гр. Аеновград) 289
 Горни Порои (Демирхисарско, Гърция), с. 15
 Горни Троярци (Щипско, Македония), с. 15, 23
 Горно Вършило (Сърт харман, Пазарджишко), с. 179
 Горноджумайско — вж Благоевградско
 Горнооряховско 18
 Горски извор (Куру чешме, Хасковско), с. 34
 Гостивар, гр. 93
 Гоце Делчев (Неврокоп), гр. 30, 33, 52, 288, 314
 Гоцделчевско (Неврокопско) 15
 Градево (Благоевградско), с. 15
 Грамаждано (Кюстендилско), с. 171
 Граница (Кюстендилско), с. 171
 Грац, гр. 225
 Гренобъл, гр. 87
 Гриньон (Франция), гр. 110
 Гугутка (Арнаут кьой, Кърджалийско), с. 21
 Гърция 16, 176, 197, 198, 256, 295
 Гьок пала — вж Михайлово
 Гьотинген, гр. 258
 Гюешево (Кюстендилско), с. 19
 Гюмюрджина (Комотини), гр. 22, 88, 227, 270

 Гюргево, гр. 64
 Гюмюрджинско (Комотинско) 26
 Дания 46
 Дарданели, приток 167
 Дебелт (Бургаско), с. 146
 Дебрец (Кайлярско, Гърция), с. 173
 Дебър, гр. 186, 288, 319—321
 Дебърско 321

 Девически манастир (Ст. Загора) 220
 Дедеагач (Александрополис), гр. 106, 161
 Дедеагачко (Александрополиско) 100
 Демирдешли — вж Найден Герово
 Демир Хисар (Сидирокастрон, Гърция), гр.
 Демирхисарско (Сидирокастронско) 15, 128
 Дервент — вж Змейово
 Дермен-дере — вж Първенец
 Джума (вер. Ески Джумая) — вж Търговище
 Джумая — вж Сбор
 Диарбекир (Диарбакър), гр. 124, 125, 197, 289, 302
 Димитровград — вж Цариброд
 Димитровградско — вж Царибродско
 Динката (Пазарджишко), с. 179
 Длъхчево-Сабляр (Кюстендилско), с. 19
 Добри дял (Великотърновско), с. 307
 Добрич (Толбухин), гр. 16, 80, 111, 123, 133
 Добруджа 18, 138, 139, 160, 162, 273
 Доганджа (Бабаеско, Турция), с. 12
 Доганово Конаре (Конаре) — вж Мало Конаре
 Доймушлари — вж Осетеново
 Дойран, гр. 26, 29
 Долна Австрия — вж Австрия
 Долна Джумая — вж Баракли
 Джумая
 Долна Оряховица (с. във Велико-търновско, дн. гр.) 339
 Долна Рибница (Благоевградско), с. 128
 Долно Левски (Калагларе, Пазарджишко), с. 179
 Долно Троярци (Щипско, Македония), с. 15, 23
 Доспатли — вж Тънки рът
 Доспей (Софийско), с. 87
 Драбшина (Кърджалийско), с. 226, 228—230
 Драганово (Великотърновско), с. 63, 72, 77, 79
 Драгодан (Кюстендилско), с. 16
 Драгор махале (Драгор, махала в Битолско, Македония) 320

Драма, гр. 17, 26, 196, 197
Драмско 16, 29, 198, 199
Драхор — вж Драгор махале
Дреново, (Софийско), с. 16
Дряново, гр. 56, 61, 274
Дрянновски манастир „Св. Архангел
Михаил“ (до гр. Дряново) 56, 57,
113
Дуанджа (Люлебургаско, Турция),
с. 12
Дубровник, гр. 309
Дунав, р. 113, 159—162, 168, 191
Дунавска низина 162
Дупница (Станке Димитров), гр. 16,
18, 23, 104, 134
Дупнишко 15, 16, 20, 87
Дуранкулак 32
Дюлгери (Дялгерли) — вж Зидар-
рево

Европа 83, 138, 175, 261, 297
Египет 235
Едеса — вж Воден
Едирне — вж Одрин
Едиренско — вж Одринско
Едремит (Турция), гр. 257
Елена, гр. 110, 329
Еленско 16
Елеово (Лерниско, Гърция), с. 341
Елиница (Пазарджишко), с. 179
Елхово (Казълагач), гр. 26
Емпоре (Кайларско, Гърция), с. 173
Ерели — вж Смилец
Ерусалим (Иерусалим) 107
Ески Джумая (Джума) — вж Тър-
говище
Етрополе, гр. 93, 223
Ешикашлин (с. съставно на с. Ло-
зен, Пазарджишко) 179

Железни врата, пролом на р. Дунав
между Сърбия и Румъния 161,
162, 344
Жельово (Костурско, Македония),
с. 344
Желю войвода (Сливенско), с. 35
Женева, гр. 16, 17, 26, 27, 69, 72, 73,
111, 129, 141, 143, 181, 335, 344,
347
Живково, (Софийско), с. 179
Жребичко (Пазарджишко), с. 179

Заберново (Бургаско), с. 97
Загоричане (Костурско), с. 344
Загреб 62, 232
Задунавие 285
Западна Тракия 104
Згарли — вж Величково
Земен (с. в Пернишко, дн. гр.) 121
Земун (гр. в Сърбия, дн. присъеди-
нено към Белград) 180
Зидарово (Дюлгери, Дюлгерли, Бур-
гаско), с. 146, 239
Зимница (Ямболско), с. 36
Зимнич, гр. 113, 163, 279, 326
Златарица (с. във Великотърновско,
дн. гр.) 16, 298, 307, 341
Змейово (Дервент, Старозагорско)
с. 58, 59
Зографски манастир 298, 300, 302,
303
Ивайловград, гр. 226—228
Ивайловградско 227—230
Измир (Смирна), гр. 119, 125, 257
Източна Румелия 28, 30, 32, 59, 83,
109, 110, 183, 184, 208, 289, 290,
312, 339
Източна Тракия 102, 266
Източни Родопи — вж Родопи
Илинден (Либяхово, Гоцеделчевско),
с. 29
Индия 176
Иран (Персия) 207
Искендерон (Александрета, Турция),
гр. 125
Иstanbul — вж Цариград
Италия 49, 50, 51, 128, 175, 176, 196,
203, 249, 271
Ихтиман, гр. 28, 32, 94, 274
Ичера (Сливенско), с. 53
Иемен 59
Иена, гр. 173
Иерусалим — вж Ерусалим
Иешилкьой — вж Сан Стефано
Кавакли — вж Тополовград
Кавала, гр. 266
Каварна, гр. 272, 273
Казан, гр. 206
Казанлък, гр. 16, 54, 59, 62, 141, 146,
150, 151, 216, 219, 220, 222, 243,
309—311, 313, 317, 329
Кзахстан 211
Казълагач — вж Елхово
Кайро 198, 234, 235
Калагаре — вж Долно Левски

- Калофер, гр. 68, 69—71, 136, 208,
 274, 275, 305
 Калоферско 275
 Калояново (Селджиково, Пловдив-
 ско), с. 241
 Калугерово (Пазарджишко), с. 179
 Калугерово (Хасковско), с. 231
 Калугеровски манастир „Св. Никола“
 (до с. Калугерово), Пазарджишко)
 231
 Каменец (Плевенско), с. 246, 249
 Каменица (с. в Пазарджишко, дн.
 съставно на гр. Велинград) 179
 Камено (Каялии, Бургаско), с. 106
 Канада 46
 Канали (Кавалско, Гърция), с. 128
 Капиновски манастир „Св. Николай“
 (до с. Капиново, Великотърновско)
 307
 Капитан-Димитриево (Аликочово, Па-
 зарджишко), с. 179
 Кара агач — вж Снягово
 Караагач (Бесарабия), с. 334
 Кара Мусал — вж Виноградец
 Карабунар (Пазарджишко), с. 179
 Караджиларе — вж Сърнево
 Карабинци (Щипско, Македония),
 с. 23, 25
 Карловац (Хърватия), гр. 321
 Карлово, гр. 32, 274, 309—313, 337
 Карнобат, гр. 32, 98, 100, 103, 163,
 164, 238, 294
 Картаген (Картаген, Испания), гр.
 207
 Касторийско — вж Костурско
 Кастория, Кастора — вж Костур
 Катунца (Пловдивско), с. 183
 Каялии — вж Камено
 Капели — вж Свобода
 Кермен (Керменлии, Сливенско), с.
 109, 110
 Кестеново (Солунско, Гърция), с.
 128
 Киев 31, 54, 79, 169, 170, 303, 324
 Килифарево (с. във Великотърнов-
 ско (дн. гр.) 62
 Килифаревски манастир „Рождество
 Богородично“ (до гр. Килифарево)
 307
 Килкис — вж Кукуш
 Кипилово — вж Черна вода
 Кичево, гр. 319, 320
 Кичевско 319
 Кишиев 322, 324, 329
 Кладово, гр. 59, 280
 Климентиново — (с. във Велико-
 търновско, дн. присъединено към
 гр. Полски Тръмбеш) 16
 Клисуря, гр. 163
 Княжевац, гр. 214
 Княжество България — вж Бълга-
 рия
 Кованлък — вж Пчелище
 Ковачево (Демирхисарско, Гърция),
 с. 15
 Ковачево (Налбантлари, Ковачево,
 Сливенско), с. 238
 Козарско (Пазарджишко) 179
 Козлодуй (с. във Врачанско, др. гр.),
 22
 Колуша (с. в Кюстендилско, дн. при-
 съединено към гр. Кюстендил) 171
 Комотини — вж Гюмюрджина
 Комотинско — вж Гюмюрджин-
 ско
 Комрат, гр. 322, 323, 325
 Конаре (Доганово Конаре) — вж
 Мало Конаре
 Кономлади (Костурско, Македония),
 с. 344
 Костанца — вж Кюстенджа
 Констанско — вж Кюстенджан-
 ско
 Копривщица, гр. 16, 29, 95, 98, 211,
 212, 215, 231, 232, 267, 336
 Копчелиите (Копчелии, Габровско),
 с. 243
 Коркина (Кюстендилско), с. 18
 Кортина Д'Ампецо (Италия), гр. 272
 Корфу, о-в в Гърция 126
 Корча (Гърция), гр. 348
 Косача (Радомирско), с. 16
 Костенец (Софийско), с. 92—94, 179
 Костенец — вж Гара Баня Кос-
 тенец
 Костур (Кастория, Кастора), гр. 185,
 186, 190
 Костур (Кюстю кьой, Хасковско), с.
 16
 Костурско (Касторийско) 186, 341,
 343—345, 347
 Котел, гр. 169, 170, 2222, 288, 307
 Кочанско (Македония) 15, 25
 Кочериново (Кюстендилско), с. 16
 Кратовско (Македония) 15

Кремиковци (с. в Софийско, дн. присъединено към София 192
Кренивци (Щипско, Македония), с. 15
Крива паланка (Криворечка паланка), гр. 29
Крижевци (Крижевац), гр. 312
Кричим — вж Стамболийски
Кричимски манастир „Св. Богородица“ (до гр. Кричим) 293
Кричимски манастир „Св. Врач“ (до гр. Кричим) 293
Крумовград, гр. 228
Кръвеник (Габровско), с. 188
Ксанти (Скече), гр. 17, 20, 93, 97, 98, 102, 128, 175, 298
Ксантийско (Скеченко) 20
Кубрат (Балбунар), гр. 213
Кукуш (Килкис), гр. 29, 181, 342
Кукушко 29
Кула „Адлие куле, Адлие кале), гр. 16, 252
Кулско 188
Куманово, гр. 19
Кумановско 15, 16, 29
Куру чешме — вж Горки извор
Кърджали, гр. 228
Кърджалийско 187
Къркларели (Къркклисе) — вж Лозенград
Къркларелийско (Къркклисийско) — вж Лозенградско
Кьосе Муратово — вж Братаница
Кюстенджа (Костанца), гр. 133, 134
Кюстендил, гр. 16, 17, 19, 20, 23, 27, 28, 83, 93, 134, 156, 162, 178, 254, 273, 274, 318, 344 — вж и Колуша
Кюстендилско 188
Кюстю кьой — вж Костур

Лаз махале (Кюстенджанско, Румъния), с. 223
Лайпциг, гр. 93, 94, 164, 297, 298
Лвов (Лемберг), гр. 81, 82
Лерин (Флорина), гр. 30, 33, 281
Лесичово (Лесичево, Пазарджишко), с. 179
Лесковац (Сърбия), гр. 214
Лешко (Благоевградско), с. 29
Либяхово — вж Илинден

Лиеш, гр. 166, 167, 313
Лил, гр. 79
Лиляче (Врачанско), с. 167
Литаково (Лютаково, Софийско), с. 176
Ловеч, гр. 16, 62, 99, 105, 277—279, 301, 317, 322, 323, 329, 333
Ловешко 305
Лозана, гр. 51, 160, 199
Лозен — вж Ешикашли
Лозенград (Къркларели, Къркклисе), гр. 23, 29, 51, 52, 98, 99, 102
Лозенградско (Къркларелийско, Къркклисийско) 15, 21, 52, 100, 102, 104
Лом, гр. 16, 85, 92, 193, 212, 235, 320
Лом, р. 162, 252
Ломско 188
Лондон 62, 196, 252, 267, 284
Лъжене (Лъжане, Лъджане, с. в Пазарджишко, дн. съставно на гр. Велиград) 16, 20, 314, 315
Лъжене — вж Антон
Любимец (Хебибчево, с. в Хасковско, дн. гр.) 20, 100
Лютаково — вж Литаково
Ляковец, гр. 16, 49—51, 62, 321, 322, 327
Ляковски манастир „Св. св. Петър и Павел“ (до гр. Ляковец) 56, 303, 339

Мадрид 266
Македония, истор.-геогр. област 14—27, 30, 33, 99, 109—111, 123, 126, 138, 146, 170, 174, 175, 185, 186, 188, 189, 193, 196—199, 220, 242, 267, 278, 311, 314, 315, 318—320, 341, 344, 345, 347
Мала Азия 17, 128, 244, 297
Малешевско (област в Македония) 15, 123, 128
Малко Граднице (Алван дере, Хасковско), с. 20
Малкотърновско 15, 20, 100, 101
Мало Конаре (Доганово Конаре, Конаре, Пазарджишко), с. 179, 303
Малък Гаргалък (Кюстенджанско, Румъния), с. 133
Марийно — вж Велчево
Марница — вж Симеоновград
Марница, р. 286, 287, 291, 293, 294, 296

- Марсилия, гр. 190, 196, 225
 Медвен (Котленско), с. 182
 Медисън (САЩ), гр. 344
 Мездра, гр. 348
 Мелник, гр. 121, 206, 314
 Мелнишко 13, 15, 29
 Мечка — вж Оборище
 Мечкуевци (Щипско, Македония), с. 15
 Микрево (с. дн. съставно на с. Струмяни, Благоевградско) 128
 Милано, гр. 111, 176
 Миндя (Великотърновско), . 299, 302
 Михайлово (Гьок пала, Старозагорско), с. 58, 59
 Михалково (Смолянско), с. 58, 114
 Мичиган, щат в САЩ 107
 Могилница (Тоз бурун, Смолянско), с. 89
 Мокрени (Костурско, Македония), с. 344
 Молдова 161, 318
 Момина клисура (Пазарджишко), с. 179
 Момково (Охланли, Хасковско), с. 20
 Монпелне, гр. 168, 312
 Москва 31, 32, 42, 46, 152, 164, 165, 171, 193, 230, 238, 257, 304
 Мулдавски манастир „Св. Петка Мулдаска“ (до с. Мулдова, Асеновградско) 392
 Мусина (Великотърновско), с. 143
 Мустафа паша — вж Свиленград
 Мухово (Софийско), с. 179
 Мъглиж (с. в Старозагорско, дн. гр.) 62
 Мюнхен, гр. 11, 62
- Найден Герово (Демирдишлий, Пловдивско), с. 90
 Налбантлари — вж Ковачево
 Нанси, гр. 153
 Неврокоп — вж Гоце Делчев
 Неврокопско — вж Гоцеделчевско
 Нейковци — вж Бахрек
 Неманици (Щипско, Македония), с. 16
 Нерезки манастир „Св. Пантелеймон“ (до с. Нерези, Скопско, Македония) 301
- Николаев, гр. 32
 Никопол, гр. 62, 230, 270, 274, 329
 Ниш, гр. 214, 291
 Нова Загора, гр. 28, 109, 110, 220
 Новозагорско 62
 Ново село (Великотърновско), с. 16, 322
 Ново село (Пловдивско), с. 179
 Ново село (с. в Щипско, дн. при съединено към гр. Щип) 28
 Нуае Шер (Франция), гр. 152
 Нюшател (Швейцария), гр. 283
- Обединение — вж Тенча
 Оборище, местност 184
 Оборище (Мечка, Пазарджишко), с. 179
 Орчехълмско 281, 282
 Огняново (Саладиново, Пазарджишко), с. 89
 Одеса, гр. 31, 46, 48, 54, 59, 152, 169, 170, 304—306, 316, 321, 323, 324, 326, 331
 Одрин (Едирне), гр. 18, 31, 83, 92, 101, 102, 154, 155, 162, 166, 186, 190, 193, 194, 209, 226, 227, 238, 264, 265, 267, 268, 279, 292, 297, 317, 326
 Одринска Тракия 51, 52, 146, 226, 264
 Одринско (Едирненско) 14, 15, 17, 22, 23, 26, 27, 99, 100, 102, 103, 188, 242, 264, 265, 267, 268, 334, 320
 Олтеница, гр. 168
 Смуртаг, гр. 16
 Ортакой — вж Ивайловград
 Ортакойско — вж Ивайловградско
 Орханне — вж Ботевград
 Оряхово (Рахово), гр. 16, 62, 115, 235, 310
 Осетеново (Доймушлари, Старозагорско), с. 275
 Осло 39, 40, 42
 Охайо, щат в САЩ 259
 Охланли — вж Момково
 Охрид, гр. 29, 54, 122, 288
 Охридско 29
 Оцим (вер. Ошцима, Костурско, Македония), с. 344

- Павел Баня (с. в Старозагорско, дн. гр.) 62
 Павловск, гр. 316
 Пазарджик (Татар Пазарджик), гр. 16, 29, 30, 31, 33, 62, 89, 90, 123, 135, 156, 178, 79, 237, 239, 292, 332
 Пазарджишко (Татарпазарджишко) 62, 287, 289
 Паланка, гр. 15
 Памидово (Шахларе, Царско, Пазарджишко), с. 179
 Панагюрище, гр. 12, 16, 29, 178—180, 183, 184, 274—276
 Пандъкли (Бесарабия), с. 175
 Паничково (Чанакчи, Кърджалийско), с. 238
 Париж 17, 25, 27, 40, 45—47, 65—67, 74, 96, 109, 111, 135, 153, 163, 197, 199, 203, 217, 218, 234, 240, 241, 246, 258, 265, 281, 312
 Парма, гр. 51
 Паталеница (Пазарджишко), с. 179
 Патреш (Великотърновско), с. 307
 Паяс кале (Паяс, Турция), гр. 51, 52
 Перник, гр. 16, 150, 246, 249
 Персия — вж Иран
 Перущица (с. в Пловдивско, дн. гр.) 93, 136
 Петербург — вж Санкт Петербург
 Петрич, гр. 62, 93, 187
 Петрич — вж Петърч
 Петричко 15
 Петърч (Петрич, Софийско), с. 348
 Пехчево (Македония), гр. 20
 Пеща (гр., дн. съставен на Будапеща) 251
 Пещера, гр. 16, 179, 180, 273
 Пикет — вж Бекет
 Пиргос, гр. 126
 Пирдоп, гр. 132, 231, 232, 237
 Пирея, гр. 126
 Пирот, гр. 62, 214, 220
 Питещи (Румъния), гр. 329
 Плачковци — вж Бахрек
 Плевен, гр. 16, 62, 92, 93, 178, 249, 252, 274, 292, 295, 312, 321, 322, 325, 326, 329, 330
 Плевня (Драмско, Гърция), с. 29
 Пловдив, гр. 19, 20, 30, 31, 39—41, 43, 46, 48, 54, 55, 70, 81, 87, 93, 95, 101, 108—111, 123—126, 129, 135, 136, 150, 151, 169, 170, 175, 177, 178, 183—185, 187, 207, 211, 220, 227, 237, 239—241, 256, 264—266, 270, 274, 275, 281, 282, 285—290, 292—298, 309, 310, 113, 323, 333, 337, 339
 Пловдивско 285—292, 294, 296
 Плоещ, гр. 215, 281, 329
 Подрум кале — вж Бордум
 Поибрене (Пазарджишко), с. 179
 Полша 62, 71, 81, 175, 176, 339
 Поморне, гр. 146
 Помпей, гр. 93
 Попинци (Пазарджишко), с. 179
 Попово, гр. 32
 Поповско 146
 Порече, местност в Кичевско, Македония 16
 Прага 47, 62, 68, 69, 71, 85, 93, 267
 Преспанско 267
 Призрен, гр. 82
 Прилеп, гр. 29, 31, 225, 270, 315, 319, 320
 Прогорелец — вж Якимово
 Продановци (Самоковско), с. 87
 Просечен (Драмско, Гърция), с. 195, 198, 199
 Прусия 207
 Гчелище (Кованлък, Великотърновско), с. 308
 Пънархисар — вж Бунархисар
 Пънархисарско — вж Бунархисарско
 Първенец (Дермендере, Пловдивско), с. 285, 290, 294
 Равногор (Ясъ корня, Пазарджишко), с. 179
 Радилово (Пазарджишко), с. 179
 Радкова скала (Кратовско, местност в Македония) 15
 Радовиш (Македония), гр. 15, 26
 Радомир, гр. 16, 69, 123, 254
 Разград, гр. 146, 177, 220, 309—311, 313, 314
 Разградско 312
 Разлог, гр. 20, 314, 337
 Ракитово (с. в Пазарджишко, дн. гр.) 179

- Ранчанци (Щипско, Македония), с. 15
 Рахово — вж Оряхово
 Ресен, гр. 226
 Ресенско 312
 Рила (с. в Кюстендилско, дн. гр.) 16
 Рилски манастир „Успение пресвета Богородица“ (Дупнишко) 17, 20, 134, 254, 296, 300, 302
 Рим 207, 271, 272
 Робово (Пехчево, Маледония), с. 15
 Родопи, пл. 17, 88, 149, 228, 297
 Родос, о-в в Гърция 126, 245
 Родосто (Текирдаг, Турция), гр. 17
 Розова долина 107
 Розово (Чанакчиево, Пазарджишко), с. 16, 179
 Румъния 45, 56, 64, 71, 91, 113, 160—163, 175, 213, 220, 251, 279, 298, 335, 340
 Рупчос, геогр. обл. в Северни Родопи 291
 Русе, гр. 16, 32, 37, 49, 50, 51, 56, 62, 90—93, 123, 142, 150, 159—161, 166, 167, 178, 182, 212, 220, 271, 279, 281, 309, 310, 312, 313, 317, 321, 323, 328—330, 333
 Русенско 62, 212, 267, 289, 310
 Русия 30—32, 56, 57, 91, 141, 143, 176, 182, 206, 220, 250, 257, 280, 288, 293, 302, 304—306, 317, 330, 333

 Сабле (Франция), гр. 50
 Садово (с. в Пловдивско, дн. гр.) 136, 146
 Саитово — вж Симеоновец
 Саладиново — вж Огняново
 Самоков, гр. 16, 35, 81, 84, 87, 115, 119—121, 232, 256—258, 260, 263, 272, 273, 315
 Самоковско 188, 286
 Санкт Петербург (Петербург), гр. 31, 45, 46, 56, 57, 196, 197, 208, 308, 316
 Сан Стефано (Пешилкьой, дн. кн. на Цариград) 326
 Саса (Кочанско, Македония), с. 25
 Сбор (Джумая, Пазарджишко), с. 179
 Света гора (Атон) 301
 Светлен (Поповско), с. 146
 Светогорски манастири 302
 Свиленград (Мустафа паша), гр. 20, 23, 28, 101, 229
 Свиленградско 102
 Свишов, гр. 30, 37, 62, 112, 113, 159, 185, 186, 187, 196, 199, 245—247, 249—251, 253, 279, 280, 289, 304, 323, 326, 329
 Свишовски манастир „Успение Богородично“ (до Свишов) 308
 Свишовско 62, 63
 Свобода (Кепелии, Пазарджишко), с. 179
 Своге, гр. 16
 Северна България 285, 291
 Северен Уелс, част от Великобритания 107
 Севлиево, гр. 64, 86, 139—145, 187, 305, 322, 329
 Севлиево 187
 Селджиково — вж Калояново
 Селнолу (Лозенградско, Турция), с. 243
 Семчиново (Пазарджишко), с. 179
 Сер (Серес) — вж Сяр
 Серско — вж Сярско
 Серчиево (Щипско, Македония), с. 23
 Сив кладенец (Кърджалийско), с. 229
 Сестримо (Пазарджишко), с. 179
 Сидирокастрон — вж Демир Хисар
 Сидирокастронско — вж Демирхисарско
 Силистра, гр. 191, 212, 220, 317, 332, 333
 Симеоновград (Търново Сеймен, Марица), гр. 16, 109, 110, 160, 220
 Симеоновец (Сатово, Пазарджишко), с. 179
 Симеоново (с. в Софийско, дн. присъединено към София) 258, 260, 283, 284
 Симферопол, гр. 206
 Синитово (Пазарджишко), с. 179
 Скече — вж Ксанти
 Скеченско — вж Ксантийско
 Скопие, гр. 13, 15, 25, 28, 169, 173, 196, 225, 315, 316
 Скопско 13, 15, 25

- Скравена (Ботевградско), с. 93
Славовица (Пазарджишко), с. 179
Сливен, гр. 16, 28, 35, 36, 62, 109, 110, 138, 150, 177, 187, 192, 220, 237, 239, 241, 272, 273, 274, 309—311, 313, 317, 329
Сливенско 187
Сливница (с. в Софийско, дн. гр.) 27, 62
Смилево (Битолско, Македония), с. 320
Смилец (Ерелни, Пазарджишко), с. 179
Смилян (Смоленско), с. 89
Смирна — вж Измир
Смолянско (Ахъчелебийско) 21, 88, 89
Смърдеш (Костурско, Гърция), с.
Снягово (Кара агач, Добричко), с. 16
Соколарци (Кочановско, Македония), с. 15
Солун (Тесалоники), гр. 19, 26—28, 52, 92, 93, 122, 169, 170, 174, 175, 177, 181, 196, 224, 225, 227, 270, 306, 315, 320, 347
Солунско (Тесалонийско) 29
Сопот, гр. 213, 269, 281
Соуджак — вж Студена
София — 10, 11, 13, 15, 16, 20, 22, 24, 26—29, 34, 35, 37—39, 44—46, 51, 53, 54, 56, 58, 59, 61—63, 65, 68, 69, 72, 77, 78, 82—86, 90, 92—101, 104, 106, 108—111, 115, 1—7, 120, 122, 123, 128—130, 134, 136, 138, 152, 155, 156, 159, 163, 164, 166, 169—175, 177, 178, 181—183, 185—191, 193, 194, 198, 199, 203—209, 211, 213, 214, 218, 221, 224, 226, 230, 232—236, 241, 243, 245, 246, 249—252, 254—258, 260, 265, 266, 268, 271—274, 279, 281—285, 288, 309, 310, 313, 317, 319, 320, 322, 331, 332, 336—340, 345—348
Спанчево (Кочанско, Македония), с. 15
Спарта, град-държава в Древна Гърция 207
Стамболийски — вж Гара Кричим
Станимака — вж Асеновград
Станке Димитров — вж Дупница
Стара Загора, гр. 16, 18, 28, 58, 59, 109, 125, 139, 140, 144, 145, 150, 178, 183, 184, 186, 199, 219, 220, 273
Стара планина (Балкана) 317, 329
Старозагорско 62, 149
Стрелча (с. в Пазарджишко, дн. гр.) 43, 179, 183, 184
Струга, гр. 92, 93, 94
Студена (Соуджак, Хасковско), с. 21
Струмица, гр. 26, 238
Струмишко 15, 123
Струмяни — вж Микрево
Судик (Шипско, Македония), с. 15
Сухиндол (с. във Великотърновско, дн. гр.) 62, 268, 269
Сушица, древно селище около мястото на гр. Карлово 179
Съединени американски щати (САЩ) 21, 258, 272, 273 — вж и Америка
Сърбия 31, 33, 57, 71, 97, 285, 298
Сърнево (Караджиларе, Бургаско), с. 239
Сърт харман — вж Горно Вършило
Съюз на съветските социалистически републики (СССР) 40, 176
Сяр (Сер, Серес), гр. 85, 151, 173, 196—198, 298
Сярско (Серско) 16, 26, 8, 177, 198, 343
Табор, гр. 137
Тарсус (Турция), гр. 325, 326
Татар Пазарджик — вж Пазарджик
Татарпазирджишко — вж Пазарджишко
Текира — вж Три водици
Текирдаг — вж Родосто
Текия — вж Христо Даново
Тенча (с. дн. съставно на с. Обединение, Великотърновско) 299
Тесалонийско — вж Солунско
Тесалоники — вж Солун
Тетевен, гр. 155, 178, 249, 273, 274
Тетово, гр. 29
Тиквешко, местност в Македония 29
Тимок, р. 163

- Титов Велес — вж Велес
Титовелешко — вж Велешко
Тодоровци (Великотърновско), с. 219
Тодювци (Великотърновско), с. 308
Тоз борун — вж Могилица
Толбухин — вж Добрич
Тополовград (Каваклии), гр. 242, 243
Торино, гр. 190
Тракия 21, 89—103, 185, 186, 190, 267, 332 — вж и Източна Тракия, Западна Тракия, Одринска Тракия
Три водници (Текира, Пловдивско), с. 89
Трогянци (Щипско, Македония), с. 16
Троян, гр. 114, 278
Трън, гр. 62, 92, 94, 203, 336
Тръстеник (Русенско), с. 32
Трявна, гр. 16, 301, 321, 325
Тулча, гр. 159, 255, 291
Турну Северин (Румъния), гр. 64, 161, 280
Турция 12, 74, 83, 176, 186, 188, 189, 220, 291, 298, 326, 330, 342
Тутракан, гр. 168
Тънки рът (Доспатлии), махала 90
Търговищко 62, 329
Търговище (Джума, Ески Джумая), гр. 150, 250
Търново — вж Велико Търново
Търново Сеймен — вж Симеоновград
Търновско — вж Великотърновска
Тюбинген (Германия), гр. 245, 246
- Удине (Италия), гр. 51
Узунджово (Хасковско), с. 287
Украйна 175, 191, 251, 317
Унгария — вж и Австрия (Австро-Унгария)
Урал, пл. 211
- Филаделфия, гр. 61, 250, 272, 273
Финландия 250
Флорина — вж Лерин
Франкфурт на Майн, гр. 297
- Фрайбург, гр. 143
Франция 10, 45, 47, 73, 132, 153, 175, 216, 266, 288, 312, 330
- Хага, гр. 39, 40, 43
Халейб, (Сирия) 125
Халки (Хейбели) о-в в Турция 166, 285, 304
Хамбург, гр. 40, 41
Харманли, гр. 16, 62
Харманлийско 35, 100
Хасанково — вж Бориково
Хасково, гр. 34, 35, 62, 103, 125, 187, 215, 220, 270, 271, 291, 332
Хасковско 149, 188, 289, 292
Хейбчево — вж Любимец
Хейбели — вж Халки
Хилендарски манастир 300—302, 306
Хотница (Великотърновско), с. 61, 63
Христо Даново (Текия, Пловдивско), с. 15
- Царево село (Пехчевско, Македония), с. 19
Цариброд (Димитровград), гр. 16, 83, 92—95, 214, 273, 274
Царибродско (Димитровградско) 16, 18
Цариград (Истанбул), гр. 18, 19, 21, 28, 30, 31, 34, 44, 54, 55, 59, 71, 82, 83, 90, 91, 119, 123—126, 137, 166, 167, 169, 170, 187—189, 194, 196—198, 206, 222, 229, 231, 256, 266, 270, 277, 283, 284—297, 300—305, 307, 310, 311, 323, 330 — вж и Сан Стефано
Царско (Шахларе) — вж Памидово
Централни Родопи — вж Родопи
Цера (Пехчевско, Македония), с. 15
Црънча (Пазарджишко), с. 179
Цюрих, гр. 47
- Чанакчи — вж Паничково
Чанакчиево — вж Розово
Чепеларе (с. в Асеновградско, дн. гр.) 23
Чепино (с. в Пазарджишко, дн. съставно на гр. Велинград) 20

153, Червена вода (Русенско), с. 282, 283
Чрешница (Демирхисарско, Гърция), с. 15
Черешово (Смолянско), с. 89
Черна вода (махала, дн. присъединена към с. Кипилово, Търговишко) 191
166, Черналево (Смолянско), с. 89
Черногорово (Пазарджишко), с. 179
Чехословакия 21, 45, 71, 161, 175, 187
125, Чикаго, гр. 258, 273, 341
32, Чирпан, гр. 16, 28, 117, 125, 129, 158, 220, 287, 289, 292
Чуйпетлово (Софийско), с. 87
Чуруково (Девинско), с. 114

306
61, Шабла (с. в Добричко, дн. гр. 32
ив- Шахларе (Царско) — вж Памидово
Швейцария 10, 43, 45, 73, 132, 138, 146, 216, 283, 284, 330
до- Шейново (Старозагорско), с. 216, 223, 224, 274, 282
16, Шипка, вр. 110

16,
19,
59,
126,
189,
231,
297,
0 —
м и -
п и
15

дн.
дн.
0

Шипка (с. в Старозагорско, дн. гр.) 216, 282, 329
Шумен (Шумла), гр. 16, 46, 104, 141, 162, 173, 193, 210, 214, 218, 230, 250, 311, 317
Шуменско 18

Шип, гр. 19, 26, 27, 29, 174, 175, 224, 225 — вж и Ново село
Щърково (Пазарджишко), с. 179
Югославия 45, 53, 127, 161, 175, 176
Южна България 18
Юнаците (Аджалин, Пазарджишко), с. 179

Якимово (Прогорелец, Монстанско), с. 254
Яково (Благодеевградско), с. 128
Ямбол, гр. 18, 39, 52, 109, 110, 123, 129, 211, 219, 238, 239
Ямболско 62
Япония 298
Ясъ корня — вж Равногор

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧЕН УКАЗАТЕЛ¹

- Абонаменти, абонати 623, 658, 677, 750, 782, 784, 792; вж и Вестници; Списания
- Австро-гръцки отношения 784
- Австро-турски отношения 784
- Автобиографии, автобиографични бележки 601, 606, 607, 711, 618, 620, 624, 651, 677, 685, 693, 701, 709, 713, 723, 736, 744, 745, 757, 760, 763, 781, 783, 784, 789
- Агенции 624, 717, 764
- Агрономи 614, 672
- Адвокати 603, 611, 627, 643, 649, 677, 694, 778, 797
- Адреси (благодарствени, поздравителни) 621, 685, 751, 760, 766, 792
- Академии:
- Българска академия на науките 612, 626, 627, 628, 634, 641, 719, 763
- Военна академия — София 763
- Военно-юридическа академия — Санкт Петербург 619
- Френска академия 719
- Актьори 707, 719
- Акционерни дружества — вж Дружества...
- Албуми 603, 622, 628, 713, 781
- Амнистия 615, 619, 745
- Английски език 763, 781
- Анкети, анкетни комисии 605, 607
- Априлско въстание — вж Въстания ... Априлско въстание
- Аптеки 603, 751, 782
- Арабаконашки обир — вж Българско национално-революционно движение — Арабаконашки обир
- Арести, арестуване 603, 605, 655, 677, 690, 709, 740, 745, 747, 751, 756, 764, 782, 800
- Арменска революционна организация 603
- Археологически сборки 641
- Архиви (общо) 601, 618, 622, 641, 651, 751, 764
- Архивни институти и архиви:
- Български исторически архив — Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ 763
- Държавен архив — Пловдив 626
- Държавен архив — София 618
- Османски архиви 712
- Лични архиви на:
- Георги Минков 641
- Георги С. Чалъков 782
- Екзарх Йосиф I 641
- Никола Начов 626
- Янаки Гочев 641
- Атентати 603, 717
- Афери:
- Керемидчоглувата афера (1900) 615
- Койовската афера (1903) 615
- Аферата Михайлеану (1900) 603
- Аферата Розенгротц (1904) 800
- Аферата в селата Неманци и Троглярци, Щипско 603
- Банково дело, банки (общо) 778, 793
- Акционерна банка „Напредък“ 603
- Банка за народен кредит 764, 800
- Банка на братя Паница — Виена 623
- Българска генерална банка 800
- Българска земеделска банка 634
- Българска ипотечарна банка 764
- Българска народна банка 782, 800
- Пловдивска банка 611, 778
- Отоманска банка 782
- Басни 640

¹ Посочените цифри означават номерата по фондове, а не страниците, както е при именния и географския указател.

- Бежанци 605, 641, 654, 656, 754; вж и Българска емиграция
- Берлински мирен договор (1878) — вж Договори ... Берлински мирен договор
- Белетристика 609, 624, 643, 651, 677, 685, 690, 692, 700, 705, 706, 712, 716, 743, 761, 765
- Библиография, библиографски трудово 612, 618, 627, 634, 641, 651, 669, 688, 692, 713, 719, 763, 778, 784, 790
- Библиотеки (общо) 626, 627, 658, 677, 717, 763, 792
- Градска библиотека — Варна 761
- Народна библиотека — Пловдив 712
- Народна библиотека — София 618, 626, 627, 712, 713, 751, 763, 799
- Биографии, биографични бележки 603, 614, 619, 624, 628, 657, 675, 698, 701, 713, 716, 719, 741, 743, 760, 761, 768, 773, 777, 790, 796
- Бсгомилство 700, 787
- Болници 605, 612, 628, 657, 685, 692, 717, 782, 792
- Братства — вж Дружества ...
- Брошури 603, 614, 641, 677, 691, 717, 745, 779, 781, 782, 184, 800
- Бунтове 605, 740
- Българо-византийски отношения 787
- Българо-румънски отношения 764
- Българо-руски отношения 740, 784
- Българо-сръбски отношения 764, 784
- Българо-съветски отношения 611
- Българо-турски отношения 611
- Българо-чешки отношения 670
- Българо-югославски отношения 764
- Българска войска (армия), военни поделения 603, 618, 619, 627, 628, 658, 675, 677, 689, 690, 702, 713, 717, 721, 726, 735, 738, 740, 748, 751, 758, 764, 782
- Българска добродетелна дружина 738
- Българска екзархия, Българска православна църква 603, 605, 634, 668, 716, 717, 745, 782, 783, 787, 792
- Българска емиграция 603, 612, 620, 717, 800
- Български език 603, 612, 620, 670, 688, 712, 751, 762, 763, 783, 784
- Българско възраждане 641, 705
- Българско националноосвободително движение (общо) 782
- Българско националнореволуционно движение (общо) 644; вж и Африка; Въстания; Войни — Руско-турски войни; Сръбско-турска война (1876); Заточеници; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско; Чети
- Арабаконашки обир 655, 743
- БРЦК 620, 643, 778
- БТЦК 782
- БЩБО 759, 778
- Комитети 620, 647, 655, 657, 709, 731, 760, 773, 777
- Левски и съподвижниците му 712
- Легии 743, 773
- Общо събрание на БРЦК (1872) 778
- ОБН 605, 620, 787, 792
- Хасковско съзаклятие (1873) 644, 655
- Българско опълчение 620, 736, 743, 759, 773, 779, 792
- Валии 628, 782
- Велики сили 605, 624, 641, 644, 793
- Велико народно събрание — вж вж Народни събрания
- Вестници (общо) 614, 618, 619, 624, 626, 627, 641, 655, 677, 685, 690, 706, 717, 719, 763, 764, 781, 782, 790
- „Автономия“ 603
- „Автономна Македония“
- „Балканска поща“ 690
- „Балканска трибуна“ 690, 800
- „Барабан“ 800
- „Братство“ 784
- „Бургаски фар“ 616
- „Бъдъщност“ 792
- „Българин“ 784, 792
- „България“ 603, 705
- „Българска независимост“ 793, 800
- „Български стопански вестник“ 757
- „Бюлетин на вестник Македония“ 603
- „Варненски вестник“ 784

- „Варненски кореняк“ 723
 „Век“ 605
 „Вестник на жената“ 721
 „Вечер“ 641
 „Вечерна поща“ 603, 800
 „Винарско-земеделски вестник“ 784
 „Военни известия“ 748, 800
 „Воля“ 603
 „Време“ 800
 „Глас македонски“ 790
 „Гражданин“ 792
 „Дебър“ 790
 „Дело“ 603
 „Ден“ 605, 677, 719, 750, 779
 „Демократически сговор“ 603, 763
 „Деятел“ 784
 „Дневник“ 603, 611, 705, 800
 „Днес“ 641, 763
 „Другар“ 677
 „Дунавско дело“ 759
 „Дъга“ 705
 „Държавен вестник“ 792
 „Железничарско съзнание“ 624
 „Законност“ 792
 „Заря“ 603, 763
 „Застава“ 717
 „Знаме“ 750
 „Зора“ 624
 „Зорница“ 690, 763, 792
 „Изгрев“ 603, 624
 „Изток“ 705
 „Източно време“ 605
 „Илинден“ 800
 „Исток“ 641
 „Камбана“ 624, 690, 763, 800
 „Комунистически вестникар“ 750
 „Конституция“ 705
 „Литературен глас“ 644, 685, 763
 „Литературен фронт“ 658, 751, 759
 „Лъч“ 763
 „Македония“ 603, 763, 800
 „Македонска искра“ 800
 „Македонски преглед“ 717
 „Македонско съзнание“ 603
 „Марица“ 605
 „Мир“ 603, 605, 705, 759, 763, 792, 793
 „Моравски глас“ 690
 „Напред“ 784
 „Напредък“ 605
 „Народен глас“ 782
 „Народен лист“ 792
 „Народне новине“ 748
 „Народни права“ 800
 „Наш век“ 792
 „Неделя“ 792
 „Независимост“ 784
 „Нива“ 763
 „Нов век“ 705, 800
 „Нов живот“ 745
 „Нова България“ 800
 „Новинар“ 792
 „Ново време“ 717, 792
 „Новости“ 784
 „Обзор“ 784
 „Одески вестник“ 792
 „Освобождение“ 603
 „Отечествен фронт“ 624, 719
 „Отечество“ 800
 „Победа“ 603
 „Правда“ 611
 „Право“ 603, 605, 747
 „Пробуда“ 685
 „Прогрес“ 751, 784
 „Пряпорец“ 694, 750, 751, 784
 „Работник“ 677, 784
 „Работнически вестник“ 677
 „Радикал“ 603
 „Реформа“ 603, 654
 „Родина“ 641
 „Русское слово“ 717
 „Самоуправа“ 717
 „Санкт Петербургские ведомости“ 717
 „Свобода“ 751, 793
 „Свободна мисъл“ 750
 „Свободно слово“ 759, 792
 „Северна пчела“ 787
 „Сеяч“ 784
 „Слово“ 603
 „Слънце“ 784
 „Софийска вечерна поща“ 800
 „Софийски новини“ 750
 „Софийски общински вестник“ 779
 „Социалдемократ“ 784
 „Средец“ 784, 792
 „Ступан“ 784
 „Съветник“ 668, 751, 782, 783
 „Тракия“ 641
 „Турция“ 782
 „Търновска конституция“ 784
 „Утро“ 603, 608, 800
 „Училищен преглед“ 641
 „Учител“ 784

- „Феряд“ 717
 „Църковен вестник“ 751
 „Шар“ 717
 „Юг“ 611
 „Courrier d'Orient“ 782
 „Courrier de Sofia“ 717
 „La Bulgarie“ 764
 „La federation Balcanique“ 656
 „Macedoine“ 717
 Вилает 716, 767
 Високата порта 782, 787
 Владиици — вж Духовенство, духовници
 Военоначалници, генерали, офицери 627, 628, 724, 726, 730, 740, 748, 750, 779, 792
 Войводи 644, 690; вж Хайдути; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско
 Войни:
 Балкански войни (1912—1913) 603, 627, 628, 634, 641, 644, 655, 658, 677, 685, 689, 690, 701, 712, 733, 745, 748, 757, 772
 Втора световна война (1939—1945) 611, 641, 764
 Първа световна война (1914—1918) 601, 607, 612, 618, 627, 628, 641, 644, 658, 663, 675, 677, 690, 721, 730, 733, 757, 764, 782
 Руско-турска война (1828—1829) 644
 Руско-турска война (1877—1878) 605, 619, 620, 622, 644, 655, 692, 712, 725, 734, 736, 743, 745, 759, 773, 778, 779, 784, 792, 798
 Руско-турски войни през 18 век 712
 Руско-японска война (1904—1905) 605
 Сръбско-българска война (1885) 605, 614, 619, 628, 692, 717, 734, 735, 738, 740, 751, 779, 781, 784, 795, 796, 798
 Сръбско-турска война (1876) 605, 732, 736
 Временно руско управление 605, 662, 694, 792
 Външна политика на България 611
 Външна политика на Русия 787
 Въстания:
 Априлско въстание (1876) 605, 619, 643, 644, 655, 705, 709, 712, 716, 731, 736, 751, 756, 760, 763, 772, 784; вж и чети
 Горноджумайско въстание (1902) 654, 785, 794
 Гръцко въстание (1821—1828) 782, 787
 Илинденско-Преображенско въстание (1903) 603, 641, 654, 685, 722, 745, 772, 785, 789, 800
 Критско въстание (1866—1869) 782
 Старозагорско въстание (1875) 647, 782, 784
 Генерали — вж Военоначалници
 География 612, 703, 783
 Граматика 712, 792
 Грамоти 605, 621, 628, 658, 707, 716, 725, 738, 745, 760, 764, 781, 796
 Гръцка армия 745
 Гръцки език 762, 800
 Гръцко-турски връзки 712
 Губернатори 662, 759, 763, 778, 782, 792 вж и Временно руско управление
 Данъци 622, 623, 628, 712, 751, 764, 767, 782, 792, 800
 Делегации 611
 Дипломи, свидетелства, удостоверение 601, 603, 605, 607, 609, 612, 614, 616, 618, 621, 624, 627, 628, 643, 647, 658, 672, 685, 691, 692, 694, 698, 701, 702, 709, 716, 717, 721, 725, 731, 732, 738, 744, 746, 750, 751, 754, 759, 763, 764, 767, 773, 777, 778, 779, 781, 783, 784, 792, 800
 Дирекции, директори:
 Главна дирекция за постройка на железници и пристанища 691
 Главна дирекция на железниците и пристанищата 628
 Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните 644
 Главна дирекция на статистиката 624

- Директор на Народна библиотека — София 627
 Дирекция на държавните дългове 759
 Дирекция на експлоатация на БДЖ 628
 Дирекция на експлоатация на железниците на Турция в Европа — Цариград 628
 Дирекция на обществената безопасност 627
 Дирекция на правосъдието — Източна Румелия 784
 Дирекция на статистиката 627
 Дирекция по печата 763
 Дирекция по покупка на храни 757
 Дневници 655, 668, 689, 700, 733, 738, 773, 800
 Договори, конвенции, спогодби, (общо) 612, 624, 626, 628, 751, 777
 Берлински мирен договор (1878) 745, 782
 Гръцко-българска конвенция за взаимно изселване (1924) 603
 Нишка спогодба (1923) 656
 Ньойски мирен договор (1919) 641, 690, 749
 Парижки мирен договор (1947) 641
 Санстефански мирен договор (1878) 641, 644, 764, 792
 Доклади 627, 641
 Драми, драматургия 603, 685, 691, 700, 705, 712, 719, 741, 748, 755
 Дружества, дружби, настоятелства, общества, сдружения, лиги (общо) 643, 656, 663, 677, 694
 Акционерно дружество „Байер“ 772
 Акционерно дружество „Марица“ 611
 Акционерно дружество „Пловдив“ 611
 Акционерно френско-българско дружество „Корабостроителница в гр. Русе“ 691
 Анонимно дружество „Андерлехт“ 694
 Анонимно дружество „Огюст Норманд“ 691
 Археологическо дружество 612, 784
 Благотворително братство „Пандо Кляшев“ 800
 Благотворително дружество — Ст. Загора 773
 Благотворително дружество „Утеха“ 690
 Благотворително женско дружество „Екатерина Симидчиева“ 603
 Българо-гръцко дружество 611
 Българо-съветско дружество 611, 627, 764
 Български жокей клуб 628
 Българско акционерно дружество „Балкан“ 717
 Българско акционерно дружество „Българска седянка“ 628
 Българско благотворително братство „Просвещение“ 605
 Българско географско дружество 685
 Българско дружество „Червен кръст“ 621
 Българско застрахователно дружество „България“ 717
 Българско инженерно-архитектурно дружество 691
 Българско историческо дружество 612
 Българско общество за разпространение на грамотност сред българите — Кишинев 729
 Българско общо застрахователно дружество „Орел“ 757
 Българско опълченско дружество 779
 Българско търговско параходно дружество „Постоянно“ 757
 Българско търговско дружество „Защита“ 750
 Варненско медицинско дружество 738
 Воденско благотворително братство 698
 Гражданско сдружение за противо-въздушна и химическа защита на столицата 628
 Добродетелно дружество за защита на най-бедните 800
 Дружество „Бивш 58 п. опълченски полк“ 726

Дружество „Братство“ 784
Дружество „Велко и Каба Иван“ 690
Дружество за борба против туберкулозата 798
Дружество за търговия и индустрия 627
Дружество за чешко-българска взаимопомощ 626
Дружество „Илинден“ 603
Дружество „Майчина любов“ 603
Дружество на българските публицисти и писатели 690
Дружество на военните писатели в България 628
Дружество на гимназиалните учители — София 781
Дружество на говорещите английски език — София 781
Дружество на детските писатели в България 685
Дружество на жените с висше образование 612
Дружество на запасните офицери 609
Дружество на запасните подофицери 782
Дружество на извънредакционните журналисти 624
Дружество на пловдивските журналисти и публицисти 611
Дружество на столичните журналисти 624
Дружество „Орало“ 605
Дружество „Пчела“ 655, 782
Дружество „Св. св. Кирил и Методий“ 670, 726
Дружество „Славянска беседа“ 670, 685
Дружество „Сокол“ 628
Дружество „Странджа“ 641
Дружество „Тракия“ 726, 754, 764
Дружество „Червен кръст“ 605, 692, 745
Женски дружества 605
Женско благотворително братство — Русе 698
Женско благотворително дружество „Добродетел“ — Русе 685
Женско благотворително дружество „Съгласие“ — Свищов 759

Женско дружество „Постоянство“ 612
Застрахователно дружество 641
Земеделско акционерно дружество „Съгласие“ 620
Имперско дружество на любители по естествознание, антропология и етнография — Москва 751
Казанлъшка дружба „Розова долина“ — София 621
Калоферска културно-просветна дружба — София 726
Командно дружество „Стрела“ 624
Кооперативно потребително дружество „Самопомощ“ — Пловдив 764
Костурско благотворително братство — София 800
Костурско женско благотворително дружество 800
Културно просветно дружество и театър — Ст. Загора 685
Културно просветно и благотворително дружество „Калиновец“ — София 643
Кюстендилско свещеническо братство 760
Ловджийско дружество „Сокол“ 628, 800
Лозарско дружество — Ивайловград 745
Македоно-Одрински дружества 641, 654, 750, 794
Млекарско кооперативно дружество 800
Общество за устрояване на безплатни ученически трапезарии в София 750
Общество на драматическите писатели, тетрални критици и композитори в България 685
Общество на естествениците — Париж 782
Общество на османските турци — Одрин 6764
Опълченско дружество „Шицка“ — София 726
Офицерско кооперативно дружество 603
Педагогическо дружество 784

Поборническо опълченско дружество — Русе 792
Полско-българско дружество 626
Потребителско дружество „Братски труд“ 691
Първо българско колоездачно дружество 800
Първо застрахователно дружество „България“ — Русе 691
Рибарска кооперативна дружина „Момчилови водоборци“ 691
Руско параходно дружество — Бургас 619
Сдружение на американските поети 719
Славянски дружества 609, 612, 623, 677, 685, 726, 783, 792, 798
Смърдешко благотворително братство „Пандо Кляшев“ — Медисон, САЩ 800
Софийско околийско учителско дружество „Неофит Рилски“ 800
Софийско централно доброволческо дружество „Сливница“ 717
Студентско дружество — Киев 627
Студентско дружество „Христо Ботев“ — София 717
Табашко дружество — Севлиево 623
Танцувално дружество „Интернационал“ 800
Тракийски дружества 754, 764
Търговски дружества 761, 764
Тютюнево дружество „Фумарс“ 764
Ученолюбива дружина „Искра“ — Казанлък 621
Ученолюбиво дружество „Христо Ботев 670
Учителски дружества 784
Федерация на дружествата на запасните офицери и подофицери — Лом 628
Френско осигурително дружество „Юнион“ 608
Централно поборническо — опълченско дружество 622, 773, 779
Чиновническо кооперативно спестовно застрахователно дружество 691, 754
Шуменско гимнастическо дружество „Юнак Крум“ 726

Юнашко дружество 690
Духовенство, духовници (владици, свещеници) 603, 698, 709, 745, 751, 759, 760, 762, 782, 783, 787, 792
Държавен съвет — България 692
Държавен съвет — Османска империя 782

Емиграция, емигранти — вж Българска емиграция
Енциклопедия 627
Епархия 622, 717, 723, 782, 783
Епидемии 601, 653, 685, 782
Еснафи 744, 783
Есперанто 666

Железопътно дело, железопътни линии (общо) 628, 644, 691, 778, 780
Жп гара Керменлий (дн. Кермен) 644
Жп гара Нова Загора 644
Жп гара София 628
Жп гара Търново Сеймен (дн. Симеоновград) 644
Жп линия Белово—Вакарел 764
Пж линия Белово—Цариград 782
Жп линия Бургас—Ямбол 644, 751
Жп линия Кричим—Пещера 705
Жп линия Сливен—Зимница 607
Женски дружества — вж Дружества...
Журналистика 624, 627, 677

Завещания (общо) 685, 721, 763, 783
На В. Априлов 662
На Екатерина Ковачева 603
На Никола Михов 627
Закони, законопроекти 603, 611, 628, 643, 691, 758, 779, 796, 800
Занаяти, занаятчийство (общо) 615, 782, 783
Абаджийство 622, 628
Казанджийство 630
Кюркчийство 622
Затвори 605, 655, 690, 745, 747, 756, 784, 789, 794, 800; вж и Арести
Заточение, заточеници 603, 615, 654, 656, 717, 782, 783, 800
Земеделие 672, 782

Избори 605, 611, 638, 656, 677, 717,
740, 754, 784, 793
Издательства — вж Книгоизда-
тельства
Изложби (общо) 669, 719, 721, 779
Художествено-индустриална излож-
ба в Търново (1938) 641
Първа българска национална лов-
на изложба в София (1938)
628
Първа пчеларска изложба в София
(1903) 614
Изложения — вж Пананри
Износ на стоки 691, 777; вж и Тър-
говски стоки
Икономика 627, 712
Институти:
Археологически институт 641
Български библиографски инсти-
тут 626, 627
Институт българска литература
719
Институт за музика 618
Институт за история 763
Институт за правни науки 763
Институт за славянски проучвания
688
Институт по български език 712
Институт „Христо Смирненски“
721
Македонски научен институт 603
Научен институт „Христо Ботев“
626, 627
Тракийски научен институт 641,
726, 764
Учителски институт — Дупница
641
История 612, 619, 627, 641, 692, 705,
712, 745, 763, 783, 787

Кадни 628
Календари 608, 783, 790
Камари:
На народната култура 627, 628
Стопанска 611
Търговска 624, 627
Търговско-индустриална камара
757
Картини (географски) 601, 691, 792
Картини 721

Каси:
Взаимоспомагателна каса 764
Земеделски каси 750, 756, 784
Просветна кооперативна взаимо-
спомагателна каса 641
Учителска взаимоспомагателна ка-
са 641
Католичество 787
Кметове 622
Книгоиздания, издания, разпрос-
транение на книги (общо) 651,
670, 790
„Знание“ 677
Наука и изкуство“ 618
„Сажитер“ 688
„Хр. Г. Данов“ 643, 685
„Цвят“ 716
Книжарници, книжари 620, 627, 677
Книжнина, книги 601, 605, 622, 626,
627, 628, 641, 643, 651, 672, 677,
685, 688, 689, 690, 694, 709, 716,
721, 745, 748, 751, 760, 761, 762,
763, 781, 783, 790, 798
Комедии — вж Драми
Комисии (общо) 764
Анкетна комисия за сигурност при
ООН 764
Анкетни комисии 782
Временна комисия по въвеждане
бегълците турци във владение
777
Кодофициална комисия 784
Комисия за издирване на чиновни-
ци 782
Комисия за раздаване помощи на
бедните 627
Комисия за тържествено освеща-
ване на българската църква във
Фенер 716
Комисия по определяне границата
на България 627
Комисия по поддъжане на плава-
телния път по Дунава 691
Комисия по преглеждане на при-
станищата по Дунава и Черно-
морските брегове в Добруджа
691
Контролна комисия на Тракийския
женски съюз 641
Международна дунавска комисия
691
Окръжна постоянна комисия —
Враца 773

- Окръжна ревизионна комисия — Стара Загора 677
- Погранична сръбско-българска комисия 627
- Смесена комисия по гръцко-българското изселване 754
- Комитети — вж и Българско национално революционно движение; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско
- Археологически комитет — В. Търново 622
- Комитет „20 април 1876 год.“ — Панагюрище 705
- Комитет за освобождение на Тракия 641
- Комитет за отпразнуване 100-годишнината от Първото българско училище в Прилеп 789
- Комитет за постройка на паметник на загиналите в освободителните борби кремиковчани 715
- Комитет за честване паметта на Вл. Мусаков 700
- Комитет за честване 15 г. юбилей на Боря Зевека 690
- Комитет за честване на 50 години от обществената дейност на Екатерина Каравелова 626
- Комитет за честване 70 год. на Лидия Шишманова 626
- Комитет за честване стогодишнината от Велчова завера 641
- Комитет на инвалидите 626
- Комитет „Независима България“ — Чирпан 740
- Комитет „Обществена предпазливост“ — Ст. Загора 677
- Комитет по издигане паметник за спомен от учредяването на Българската екзархия 717
- Комитет по поддържане младотурското движение в Костур 712
- Международен комитет за подпомагане на безработицата 685
- Славянски благотворителен комитет 605
- Конгреси (общо) 793, 794; вж и Конференции
- Берлински конгрес (1878) 644, 792
- Библиографски конгрес — Брюксел (1910) 627
- Бузлуджански конгрес (1891) 677
- Всеславянски журналистически конгрес — Белград (1910) 644
- Втори археологически конгрес — В. Търново 622
- Втори конгрес на БРСДП (1892) 677
- Конгрес на българските адвокати 611
- Конгрес на ГСДП 627
- Конгрес на доброволците от Сливница 622
- Конгрес на запасните подофицери 641
- Конгрес на провинциалните журналисти 611
- Конгрес по туркология в Истанбул (1936) 712
- Международен конгрес на гимназиалните учители в Прага 626
- Трети конгрес на Македоноодринските опълченски дружества 641
- Учителски конгрес 800
- Четвърти конгрес на тракийски младежки съюз 641
- Конституция 703, 758, 787, 792
- Конференции — вж и Договори ... ; Конгреси
- Парижка мирна конференция (1919) 603
- Цариградска конференция (1876—1877) 605, 763
- Кооперативни дружества — вж Дружества ...
- Кореспонденти 616, 624, 685, 690, 674, 792
- Критика — вж Литературна критика
- Кърджалин 712
- Легации (дипломатически и търговски агентства, консулства, посолства, посланици) 626, 627, 628, 688, 694, 717, 763, 764, 782
- Лекари 620, 621, 627, 628, 657, 692, 731, 738, 746, 782
- Литература, литературна дейност, литературен живот 612, 624, 627, 635, 640, 651, 677, 685, 688, 692, 700, 712, 755, 768, 787

Литературна и художествена критика 609, 688, 700, 712
Литографии 640
Лихварство 613, 774, 792
Логика 627

Македонски братства — вж Дружества

Македонски въпрос 603, 793; вж и Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско

Манастири, монаси

Араповски манастир „Св. Неделя“, до с. Златовръх, Пловдивско 782

Бачковски манастир „Св. Успение Богородично“ до с. Бачково, Пловдивско 668, 709, 782

Горноводенски манастир „Св. Кирик и Юлита“ до с. Горни Воден, Асеновградско 782

Девически манастир в Ст. Загора 740

Дряновски манастир „Св. Архангел Михаил“ до гр. Дряново 619, 705

Кричимски манастир „Св. Богородица“ до гр. Кричим 782

Кричимски манастир „Св. Врач“ до гр. Кричим 782

Кукленски манастир „Св. Безребърници Кузма и Дамян“ до с. Куклен, Пловдивско 782

Манастир „Св. Никола“ до с. Калугерово, Пазарджишко 747

Мулдавски манастир „Св. Петка Мулдавска“ до с. Мулдава, Асеновградско 782

Рилски манастир „Успение Пресвета Богородица“, Дупнишко 603, 668, 760, 782

Светогорски манастири 783

Свищовски манастир „Св. Богородица“ до гр. Свищов 783

Соколски манастир до Габрово 783

Лясковски манастир „Св. Св. Петър и Павел“ до гр. Лясковец 783

Манифески 656, 764

Манифестации 677

Математика 603

Масони, масонска ложа 749

Медали, ордени, грамоти 605, 611, 618, 624, 628, 692, 694, 707, 716, 717, 724—726, 734, 736, 764, 779, 782, 792

Медицина 628

Медицински дружества — вж Дружества ...

Мемоари — вж Спомени

Министерски съвет 624, 703, 713

Министерства, министри (общо) 641, 654, 656, 689, 694, 717, 764, 792, 792, 793

Български

Министър-председател 703

на войната 611, 619, 628, 658, 717, 736, 740, 758

на външните работи 602, 624, 694, 703, 717, 763, 764, 782, 793

на вътрешните работи 611, 691, 692, 738, 784, 790

на железниците, на пощите и телеграфите 721

на информацията и изкуството 763

на обществените сгради, пътища и съобщения 691

на правосъдието 603, 675, 759

на пропагандата 658

на просветата (просвещението) 601, 627, 628, 634, 669, 688, 690, 701, 707, 719, 763, 798

на съобщенията 721

на търговията и земеделието 672, 750

на търговията и промишлеността 624

на финансите 628, 658, 712, 717

Чужди

Министерски съвет — Гърция 764

Министерски съвет — Сърбия 704

Министерски съвет — Турция 764, 783

Велик везир — Осм. империя 628

на войната — Сърбия 658

на външните работи — Германия 611

на външните работи — Русия 787

- на външните работи — Турция 628, 764
на здравеопазването — Турция 628
на народното просвещение — Франция 612
- Митница 778
- Митрополи, митрополити 605, 641, 712, 716, 751, 782
- Мобилизация 677; вж и Войни
- Музеи (общо) 628, 641
- Етнографски музей — Пловдив 618
- Императорски музей — Цариград 605
- Къща-музей „Петко и Пенчо Славейкови“ 601
- Къща-музей „Христо Ботев“ — Калофер 626
- Национален археологически музей — София 626
- Музика 618
- Наводнения — вж Природни бедствия
- Народни песни 601, 618, 685, 783, 792
- Народни събрания, народни представители 605, 611, 628, 685, 694, 703, 709, 713, 717, 740, 756, 779, 784, 792, 793, 795, 797
- Научни трудове 627, 641, 784, 798
- Националноосвободително движение на българите в Македония и Одринско (общо) 603, 615, 702, 712, 794; вж и Афери...; Дружества...; Комитети...
Българска народна Македоноодринска революционна организация 800
- Български конституционни клубове 603, 712
- Велики събор на Македонските братства в България 603
- Войводи 656, 800
- Върховен македоноодрински комитет (ВМОК) 603, 641, 785, 794, 800
- Вътрешна македоноодринска революционна организация (ВМОРО) 603, 615, 641, 654, 685, 772, 785, 794, 800
- Вътрешна македонска революционна организация (ВМРО) 603, 656
- Вътрешна тракийска революционна организация 641
- Гръцка и сръбска въоръжена пропаганда в Македония 603, 641, 800
- Илинденска организация 603, 634, 656
- Комитети на ВМОРО 615, 712, 789
- Конгреси, съвещателни събрания 603, 789, 794, 800
- Кюстендилски и Неврокопски събития (1922) 656
- Македонска федеративна емигрантска организация (бълг. секция) 603
- Младежка организация на ВМОРО 603
- Погранични пунктове на ВМОРО 603, 641, 785
- Положение на българите в Македония и Одринско 603
- Революционна дейност, революционни дейци 603, 641, 789, 800
- Революционни окръзи и райони 603, 641, 654, 656, 794, 800
- Студентска македонска група 603
- Съюз на македонските емигрантски организации 603
- Таен македонски ученически кръжок „Освобождение“ — Кюстендил 603
- Тракийска организация 603, 754, 764
- Чети, четници 603, 641, 654, 740, 745, 785, 789, 794, 800
- Некролози 620, 634, 655, 658, 685, 690, 701, 703, 719, 751, 754, 759, 763, 778
- Немски език 651, 757
- Области 603, 622, 782
- Образование — вж Училищно и просветно дело
- Общество — вж Дружества
- Общество на народите 612, 688

Общини, общински съвети, общински
управления (общо) 647, 712, 716,
751

Банско 653
Битоля 605
Варна 778
Велико Търново 783
Воден 605
Копривщица 731
Лерин 605
Одрин 764
Пловдив 11, 782
Русе 784
Севлиево 677
София 616, 657, 692
Чирпан 782

Обявяване независимостта на Бъл-
гария (1908) 605, 712

Околни, околийски началници, око-
лийски управления (общо) 748,
766, 779

Карнобат 782
Кюстендил 603
Нова Загора 740
Тетевен 705

Окръжни 603, 641, 656

Окръзи

Бургас 705
Варна 705
Видин 705
Враца 705
Кърджали 745
Кюстендил 603, 705
Плевен 705
Пловдив 705
Русе 705, 784
Стара Загора 705, 740, 741
Търново 705
Шумен 705

Окръзи, окръжни управления, ок-
ръжни управители, окръжни съве-
ти 603, 740, 741, 745, 784, 792

Олимпиади 628, 768

Опери 609, 618, 685, 690

Опълченци — вж Поборници,
опълченци

Организации

Организации
Доброволческа организация „Слив-
ница“ 796

Международна организация на
университетските жени 612

„Порза“ — организация на интели-
генцията и хората на изкуството
611

Ордени — вж Медали, ордени

Освобождението на България 641,
772, 784

Офицери — вж Военочачал-
ници

Паметници 619, 641, 713, 715, 756

Панаири 644, 745, 782, 792

Параходи 643, 691, 694, 740, 757,
776

Партии, партийни групи, партийни
въпроси

В България

Българска работническа социал-
демократическа партия (БРСДП)
605, 677

Български земеделски народен
съюз (БЗНС) 605, 656, 685, 797

Демократическа партия 784

Демократически съговор 754

Консервативна партия 792

Либерална партия 638, 690, 793,
800

Народен съговор 611

Народна партия 792

Народнолиберална партия 608,
638, 793

Отечествен фронт 624, 641

Прогресивно либерална партия
677

Радикална партия 784

Републиканска партия 622

В чужбина

Германска социалдемократическа
партия 627

Германски работнически съюз
677

Паспорти 601, 609, 616, 627, 764,
800

Патриаршни, патриарски 643, 712,
745, 782, 783, 787

Песни 605, 619, 634, 712, 738, 744,
745, 792, 800

Периодични издания (печат) 641,
669, 690, 782; вж и Вестници;
Списания

Печати 607, 756, 783, 794

Печатници 670, 677, 688, 764, 790

- Пиеси — вж Драми
 Писатели, поети 668, 685, 690, 693,
 700, 748, 750
 Поборници 622, 792; вж и Бъл-
 гарски опълченци
 Поеми, поезия 603, 609, 700, 706
 Политика, политически борби, поли-
 тически събития 605, 611, 641, 675,
 740, 784
 Полиция 677
 Полски език 612
 Правителства — вж Министер-
 ски съвет
 Правилници, проектоправилници 619,
 641, 690, 691, 712, 784, 800
 Право 694, 768, 792
 Преврати 603, 605, 612, 619
 Приказки 640, 712
 Природни бедствия (земетресения,
 наводнения) 601
 Пристанища 691
 Програми 618, 784
 Проза 748
 Просветно дело — вж Училищ-
 но и просветно дело
 Протестанство 747, 772
 Протоколи 628, 651, 655, 759, 763,
 763, 789
 Пътеписи 712
- Разкази — вж Белетристика
 Революции
 Младотурска революция (1908)
 800
 Революция в Русия 605
 Френска буржоазна революция
 (1789) 605, 619
 Редактори, редакции, редактиране
 603, 611, 614, 619, 627, 628, 640,
 644, 658, 668, 677, 685, 688, 721,
 782
 Режиcьори 707
 Рецензии 627, 641, 690, 712, 719
 Рецепти 603; 621, 628, 751
 Речници 688, 712
 Риторика 619
 Родословни таблици, родословно
 дърво 601, 628, 647, 743, 765, 773,
 782
 Романи — вж Белетристика
 Румънска армия 692
- Румънска окупация на Добруджа
 772
 Руска армия 605, 622, 644, 647, 696,
 725, 730, 760, 772, 782, 792
 Руски език 612, 685, 768
 Руско-турски отношения 611
 Ръкописи 603, 605—607, 619, 624,
 626, 627, 640, 641, 651, 658, 669,
 685, 690, 700, 705, 706, 709, 717,
 721, 735, 747, 748, 749, 750, 755,
 763, 764, 768, 781, 784, 786, 787,
 789, 792, 799
- Санитарно дело 657, 738
 Сатира 640
 Сборници 618, 626, 685, 690, 706,
 719, 721
 Славяни 605, 787
 Снимки, портрети 603, 609, 627, 641,
 651, 658, 701, 703, 705, 713, 721,
 743, 765, 779
 Социология 763
 Списания (общо) 605, 619, 690, 717,
 763, 781, 790; вж и Периоди-
 чен печат
 „Българска сбирка“ 612, 797
 „Български книжици“ 762
 „Български църковен преглед“ 668
 „Бюлетин на временното прави-
 телство“ 603
 „Везни“ 719
 „Всемирна библиотека“ 719
 „Градина“ 640
 „Демократичен преглед“ 651
 „Детинство“ 690
 „Жило“ 763
 „Завет“ 641
 „Звено“ 719
 „Златно руно“ 719
 „Земя“ 719
 „Златно руно“ 719
 „Златорог“ 719
 „Знание“ 623
 „Зора“ 749
 „Зорница“ 605, 747
 „Илюстрирана светлина“ 658
 „Кавалерийска мисъл“ 628
 „Книжици за деца“ 690
 „Ловец“ 628
 „Любословие“ 784
 „Македония“ 719

- „Мисъл“ 651, 784
 „Наука“ 784
 „Нашата конница“ 628
 „Наш живот“ 750
 „Нова Европа“ 688
 „Нов живот“ 612
 „Нови дни“ 719
 „Ново време“ 612
 „Ново общество“ 651, 784
 „Оса“ 719
 „Перевозни“ 779
 „Периодическо списание на БАН“ 612
 „Подем“ 685
 „Полярна звезда“ 719
 „Праг“ 685
 „Преглед“ 784
 „Природа“ 628
 „Родна реч“ 651
 „Родопа“ 641
 „Росица“ 690
 „Светлина“ 644
 „Светулка“ 690
 „Слънце“ 719
 „Смях“ 719
 „Социалдемократ“ 677
 „Съвременна илюстрация“ 719
 „Съвременна мисъл“ 651
 „Съвременник“ 651, 685, 719
 „Труд“ 792
 „Учител“ 784
 „Хиперион“ 719
 „Хирургия“ 738
 „Целина“ 784
 „Читалище“ 784
 Списъци 688, 690, 691
 Спомени 601, 618, 624, 625—627, 635, 641, 644, 657, 651, 654, 655, 657, 663, 712, 713, 719, 723, 736, 741, 745, 757, 759, 763, 772, 779, 789, 798
 Спомоществуватели 622, 782, 783, 792
 Сръбски език 784
 Статистика 738
 Статии 609, 611, 612, 618, 620, 624, 626, 627, 641, 651, 658, 668, 677, 685, 690, 692, 712, 713, 716, 719, 723, 736, 738, 745, 749, 751, 759, 763, 779, 784, 792, 800
 Стачки 641
 Стипендии 605; вж и Училищно и просветно дело
 Стихотворения 603, 626, 635, 640, 640, 643, 651, 658, 677, 685, 689, 690, 692, 700, 706, 707, 713, 719, 748, 750, 751, 754, 765, 792, 797, 800
 Студентски дружества — вж Дружества
 Събори 605, 782, 783
 Съдебно дело, съдебни служители, съдилища 611, 619, 627, 643, 677, 712, 740, 759, 766, 797, 792
 Апелативен съд — Пловдив 782
 Апелативен съд — София 694
 Военен съд — Бургас 740
 Военен съд — София 627
 Военен съд — Търново 619
 Военен съд — Шумен 738
 Върховен търговски съд 792
 Губернаторски съд — Русе 694
 Касационен съд 792
 Народен съд 763
 Околийски съд — Конуш 766
 Околийски съд — Пловдив 655
 Околийски съд — Хасково 655
 Окръжен съд — Варна 784
 Окръжен съд — Кържали 627
 Окръжен съд — Пазардик 658
 Окръжен съд — София 603, 627
 Окръжен съд — Стара Загора 677
 Окръжен съд — Търново 792
 Окръжен съд — Хасково 677
 Съединението на Източна Румелия с Княжество България (1885—1886) 601, 605, 622, 644, 709, 736, 773, 784, 795, 798
 Съюз
 Български железничарски съюз 624
 Български младежки съюз „Отец Пансий“ 641
 Български учителски съюз 624, 685
 Всебългарски съюз „Отец Пансий“ 611
 Върховен читалищен съюз 685, 798
 Интерпарламентарен съюз 685
 Международен съюз на учителите 620
 Общ работнически професионален съюз 634
 Политически съюз „Камбана“ 690

- Просветен съюз 641
 Съюз на бесарабските българи 781
 Съюз на българските адвокати 603, 611, 677
 Съюз на българските журналисти 624, 764
 Съюз на българските композитори 618
 Съюз на българските писатели 651, 658, 719, 741
 Съюз на гимназиалните и прогимназиалните учители 798
 Съюз на запасните офицери 726
 Съюз на Македоноодринските опълченски дружества 641
 Съюз на многодетните семейства в България 744
 Съюз на научните работници 627, 763
 Съюз на пенсионерите за изслужено време 634
 Съюз на периодичния печат в България 644
 Съюз на православните християнски дружества на учащата се младеж 622
 Съюз на руските писатели и журналисти в България 685
 Съюз на учителите 609
 Съюз „Юнак“ 798
 Тракийски женски съюз 641
 Тракийски младежки съюз 641
- Тапи 602, 630, 648, 696, 699, 742, 751
 Театри 782
 Театрално дело, театри 607, 609, 618, 624, 655, 685, 700, 707, 719, 741
 Турска армия 709
 Турски език 712, 789
 Търговия, търговци, търговски отношения, търговска дейност, търговски къщи, търговски стоки 608, 613, 615, 622, 623, 649, 652, 653, 655, 658, 696, 712, 717, 742, 747, 756, 757, 762, 764, 776, 777, 782, 784
 аби 777, 782
 агнешки кожи 742, 782
 американ 777
 бархетин 777
- басма 777
 биволници 696
 брадви 613
 брашно 696
 волове 696
 вълна 742
 гайтани 777
 грозде 782
 дамаски 777
 док 777
 дървен материал 649
 елеци 777
 ечемик 696, 782
 жито 696, 742, 782
 зебло 777
 зехтин 762
 зърнени храни 696
 кадифе 777
 кашкавал 742
 кожи 653, 696, 777, 784
 кози мехове 762
 коне 696
 конци 653, 777
 коприна 777, 782
 копчета 777
 крави 696
 крепони 777
 куфари 777
 манифактурни стоки 658, 784
 масло 742
 машини 696
 мисирн 696
 ножици 613
 ножове 613
 овце 742, 782
 ориз 782
 памук 653, 777, 784
 пастърма 742
 пашкули 777, 782
 платно 777
 платове 623, 764
 прежда 777
 просо 782
 рапица 696
 ръж 782
 ръкавници 777
 сапун 784
 сатени 777
 сатъри 613
 сирене 742
 сол 757
 спирт 712

- стафиди 762
 телета 696
 тесли 613
 трико 777
 фасул 696
 хайвер 762
 хастар 777
 царевница 696, 782
 чадърн 777
 чорапи 777
 шалове 623, 777
 шапки 777
 шаяк 764, 777
 Търговски дружества — вж Дружества
- Убийства на политически дейци 677, 751
 Униатско движение 685, 783, 787
 Университетска криза (1907) 669
 Университети — вж Училищно просветно дело... Висши учебни заведения
 Устави 603, 626, 628, 634, 641, 763, 781, 782, 784, 792, 800
 Училищно и просветно дело, образование (общо) 607, 611, 614, 616, 627, 628, 634, 747
 Българи, учещи в Австро-Унгария (Австрия) 601, 611, 691, 757, 792
 Българи, учещи в Белгия 603, 669, 694, 784
 Българи, учещи в Германия 601, 611, 616, 701, 717, 744, 757, 763
 Българи, учещи в Полша 622
 Българи, учещи в Румъния 738
 Българи, учещи в Русия 605, 612, 618, 619, 698, 723, 783, 784, 792
 Българи, учещи в Сирия 717
 Българи, учещи в САЩ 763, 772
 Българи, учещи в Сърбия 784
 Българи, учещи във Франция 603, 611, 624, 628, 644, 692, 696, 736, 738, 744, 746, 751, 763, 764, 778, 784
 Българи, учещи в Хърватско 622
 Българи, учещи в Чехия 672
 Българи, учещи в Швейцария 677, 701, 736, 781
 Висши учебни заведения и ученици в тях 603, 611, 616, 626—628, 634, 644, 677, 688, 690, 692, 698, 701, 712, 716, 738, 751, 757, 759, 763, 768, 772, 781, 784, 792
 Военни учебни заведения 603, 773, 782, 800
 Духовни училища 607, 619, 622, 668, 670, 698, 701, 723, 751, 760, 763, 772, 784, 798
 Педагогически учебни заведения 612, 618, 744, 745, 763
 Професионални учебни заведения 605, 611, 614, 618, 622, 669, 712, 719, 721, 741, 761, 783, 784
 Средни учебни заведения 601, 603, 612, 614, 618, 627, 631, 634, 641, 654, 662, 677, 685, 614, 618, 627, 631, 634, 641, 654, 662, 677, 685, 698, 701, 702, 709, 712, 716, 717, 738, 744, 746, 750, 751, 765, 766, 767, 781, 784, 789, 794, 798, 800
 Учебни програми 644
 Учебници 607, 612, 634, 644, 712, 745, 782, 792
 Училища, пансионни 603, 605—607, 613, 614, 620, 622—624, 644, 677, 688, 709, 712, 716, 717, 733, 744, 747, 751, 757, 764, 767, 782, 783, 786, 792
 Училищни настоятелства 611, 623, 634, 644, 702, 744, 782, 792
 Учители, училищни директори и инспектори 603, 605—607, 609, 612, 614, 618, 622, 627, 634, 641, 644, 653, 654, 662, 668, 669, 670, 685, 698, 701, 709, 712, 716, 733, 744, 745, 748, 750, 751, 760, 765, 767, 772, 777, 778, 784, 786, 789, 792, 795, 796, 798, 800
 Учредително народно събрание — вж Народни събрания
- Фабрики (общо) 620, 643
 Захарна фабрика — Пловдив 764
 Захарна фабрика — София 614
 Стъкларска фабрика 628
 Фермани 628, 655, 712, 782
 Физика 692
 Филми 691
 Философия 627
 Финанси 613
 Фирми 744, 767, 776, 777

- Фолклор 640
 Фондове
 Фонд „Генерал Колев“ 713
 Фонд „Никола Станев“ 798
- Хидрология 703
 Химия 692
 Хорове 618, 644
 Християнство 787
 Художници 721, 757
- Цензури 690
- Черкви 605, 607, 608, 613, 620, 623, 626, 668, 702, 745, 751, 782, 783, 792
 Черковно-национална борба 612, 782, 783
 Чествания, юбилеи, юбиляри на събития и празници:
 Априлско въстание
 Велчова завера 641
 Илинденско-Преображенско въстание 641
 Св. Св. Кирил и Методий 641, 692
 Личности:
 К. Балтов 790
 Л. Бобевски 690
 Борис I 717
 Хр. Ботев 626, 627
 Ст. Бъчваров 627, 707
 Ив. Вазов 719
 Н. Й. Вапцаров 626
 Ц. Гинчев 651
 Хр. Г. Данов 784
 Д. Дебелянов 719
 Елин Пелин 626
 Ф. Енгелс 677
 Йосиф I Екзарх 716
 А. Константинов 626
 М. Кремен 651
 В. Левски 641, 685
- Ст. Македонски 627
 Д. и К. Миладинови 631
 Н. Михов 627
 Д. Немиров 719
 Ив. Панайотов 763
 П. Славейков 626
 Хр. Смирненски 626
 Н. Станев 798
 Л. Стоянов 627
 А. Страшимиров 685, 705
 Фердинанд I 717
 Д. Христов 701
 Ст. Чилингиров 719
 Хр. Ясенев 626
- Чети, четническо движение (общо) 677; вж и Българско национално-революционно движение; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско
 Червеноводска чета (1875) 716
 Чета на Георги Бенковски (1876) 756
 Чета на Христо Ботев (1876) 620, 622, 715, 743
 Чета на Жельо войвода (1876) 620
 Чета на Мильо войвода (1876) 620, 760
 Чета на Ц. Петков (1878) 792
 Чета на С. Соколов (1876) 620
 Чета на Филип Тотю (1876) 620, 782
 Чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа 644, 712
 Чета на поп Харитон (1876) 647
 Четана П. Хитов (1867) 743, 773, 782
 Чета на П. Хитов (1876) 620, 732
 Чешки език 626
 Читалища 614, 620, 626, 628, 664, 690, 741, 745, 784
 Чифлици 764

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Предговор 5

Обзор на фондовете

Фонд № 601	— Светослава Славейкова (Светослава Тихолова Цанкова)	10
"	602 — Стайко Тодоров	12
"	603 — Владислав (Славчо) Михайлов Ковачев	13
"	604 — Начо Анастасов Начов (Начев)	28
"	605 — Петър Тодоров Мусевич-Бориков	29
"	606 — Свещ. Станчо Димов Кожухаров	34
"	607 — Атанас Николов Михалчев	35
"	608 — Никола К. Лазаров	36
"	609 — Иван Димитров Иванов	37
"	611 — Георги Иванов Говедаров	39
"	612 — Екатерина Христова Златоустова	44
"	613 — Иванчо Вълчев	48
"	614 — Гани Иванов Дачев	49
"	615 — Димитър Груев Димитров	51
"	616 — Димитър Христов Вълев	52
"	618 — Димо Бойчев Пенев	53
"	619 — Христо Мянков Станчев-Златоустов	56
"	620 — Димитър Хаджигенчев Пенчев	58
"	621 — Д-р Христо Танев Стамболийски	59
"	622 — Недялко Константинов Каранешев	61
"	623 — Братя Георги и Кънчо Аврамови	64
"	624 — Георги Иванов Белчев	65
"	625 — Татяна Андреевна Кузминска	68
"	626 — Василка Георгиева Кертева	68
"	627 — Акад. Никола Василев Михов	72
"	628 — Д-р Антон Йохан (Иван) Унтерберг (Подгорски)	81
"	629 — Агушеви	88
"	630 — Петър Димитров Матакиев	89
"	631 — Христо Иванов Карагъзов (Карагъзолу)	90
"	634 — Боянка (Бояна) Христова Милadinova	92
"	635 — Димчо (Динчо) Вельов Дебелянов	95
"	638 — Димитър Николов Петков	96
"	640 — Стоян Стойков Русев	97
"	641 — Иван Пандалеев Орманджиев	98
"	643 — Петко Велчев Петков (Къосев)	106
"	644 — Йордан Михайлов (Йордан Миханлов) Тодоров	109
"	647 — Христо Цонев Бръчков	112
"	648 — Минко Цвятков Шипковенски	114
"	649 — Петър Рангелов	114
"	651 — Михаил Кремен (Михаил Иванов Икономов-Грозев)	115

"	652	— Скрикарови (Димитър Хаджинвапов Скрикаров; Ксенофонт Димитров Скрикаров; Димитър, Христо, Люба, Елисавета и Домна Ксенофонтови Скрика- рови)	119
"	653	— Лазар (Лазко) Теодорович Герман (Голев)	121
"	654	— Георги Иванов Белев	122
"	655	— Христо Илич (Илиев) Парпулов	123
"	656	— Александър (Алеко) Василев Попдимитров	126
"	657	— Д-р Иван Михалов	129
"	658	— Георги Иванов Михайлов	130
"	660	— Иван Харалампиев Кръстанов	132
"	662	— Губернаторство — Велико Търново	132
"	663	— Георги Иванов Атанасов	133
"	668	— Нейчо Д. Попов	134
"	669	— Георги Петков Машев	135
"	670	— Никола Енев (Енюв) Начов (Начев)	136
"	672	— Александър Стоянов Пенчев	137
"	675	— Ген. Михаил Стефанов Сапунаров	139
"	677	— Сава Атанасов Мутафов	139
"	685	— Антон Тодоров Страшимиров	146
"	688	— Жорж Ато	152
"	689	— Ангел Николов Янков	154
"	690	— Любомир Хаджиниколов Бобевски (Любомир Ни- колов Хаджистоянов Бобевски)	155
"	691	— Инж. Горан Иванов Минчев	159
"	692	— Д-р Димитър Калевич	163
"	693	— Николай Тодоров Вълков	164
"	694	— Д-р Яков Геров (Яковаки Ефенди)	166
"	696	— Христо Хаджиатанасов	168
"	698	— Георги Стоянов Кандиларов	169
"	699	— Тоне Пешев	170
"	700	— Владимир Петров Мусаков	171
"	701	— Д-р Филип Манолов Петров	173
"	702	— Панчо Мишев (Михайлов) Кюлюмов	174
"	703	— Александър Павлов Малинов	175
"	705	— Димитър Тодоров Страшимиров	177
"	706	— Никола Иванов Янев	181
"	707	— Стоян Стоянов Бъчваров	182
"	709	— Константин Ангелов Балтов	183
"	712	— Васил Пандов Шанов	185
"	713	— Ген.-лейт. Иван Колев Стоянов	190
"	715	— Димитър Манолов	192
"	716	— Васил Йорданов (Йорданов) Върбев	193
"	717	— Константин Димитров (Димитриев) Кочов	195
"	719	— Николай Лилив (Николай Михайлов Попиванов)	199
"	721	— Емануил Христофоров Ракаров	203
"	723	— Архимандрит Инокентий Софийски	205
"	724	— Ген. Вичо Дионисиев Диков	206
"	725	— Ген. от пехотата Данаил Цонев Николаев	207
"	726	— Ген. Никола Иванов Иванов	208
"	727	— Петър Георгиев Куюмджиев	210
"	730	— Евгени (Жеко) Г. Георгиев	211
"	731	— Рашко Хаджистойчев (Доктор Рашко)	211
"	732	— Велко Г. Абаджиев	212

"	733	— Свещ. Георги Д. Лозев	213
"	734	— Ген. Аврам Иванов Гуджев	213
"	735	— Ген. Илия Панайотов Димитров (Димитриев)	214
"	736	— Нешо Брайков (Попбрайков)	215
"	738	— Д-р Никола Матеев Иванов	216
"	740	— Ген. Никола Петров Петров	219
"	741	— Орлин Василев (Христо Петков Василев)	221
"	742	— Жечо Макавеев	222
"	743	— Христо Василев Брѣмбаров (Велчев, Гецин, Гецов)	223
"	744	— Виктория Димитрова Бабанова (Виктория Николава Възвъзова)	224
"	745	— Димитър Стамболов Вълков	226
"	746	— Д-р Иван Янков Герджиков	230
"	747	— Хаджи Иван и Хаджи Богдан Хаджидимитриеви Богданови	231
"	748	— Иван Петров Йончев	232
"	749	— Никола Д. Стоилов	234
"	750	— Кирияк Григоров Савов	235
"	751	— Митр. Серафим Сливенски	237
"	754	— Васил Станчов Попов	242
"	755	— Илия Иванов-Черен (Илия Иванов Илиев)	243
"	756	— Гато (Гатъо) Стоянов Шишков	244
"	757	— Д-р Иван Екимов Манолов	245
"	758	— Ген.-лейт. Йохан-Казимир Густавович Еррот	250
"	759	— Ангел Димитров (Димитракиев, Димитриев) Хадживианов (Иванов) Орукин	251
"	760	— Архимандрит Зиновий Поппетров	254
"	761	— Илия Михайлов Добрев	255
"	762	— Константин Георгиев Фотиннов	256
"	763	— Иван Ненков Панайотов	258
"	764	— Д-р Константин (Костаки) Янакиев Керекон	264
"	765	— Никола Христов Мънков	268
"	766	— Георги Манолов Шешеджиев	269
"	767	— Йордан Георгиев Кусев	270
"	768	— Иванка (Джована, Жана) Димитрова Мамарчева (Фошини, Алфано, Мейвор)	271
"	772	— Д-р Георги Николов Чакалов	272
"	773	— Илия Друмев Коларов	273
"	774	— Димо Хаджигендов	274
"	775	— Цвета Иванова Зографска	275
"	776	— Търговска къща „Теодор Васильов и с-не“ — Цариград	277
"	777	— Христо Найденов Христов	277
"	778	— Тодор Иванов (Иваницов) Алтънов	279
"	779	— Михаил Евтимов Манчев	281
"	780	— Йоаким Попхристов Николов	282
"	781	— Соня Стефанова Краева-Кикименова	283
"	782	— Георги (Георгаки бей, Георгаки ефенди) Стоянов Чалъков (Чалоглу, Чалъкоглу)	285
"	783	— Никола Попвасилев Златарски	298
"	784	— Георги Антонов Кърджиев	309
"	785	— Иван Михайлов Бележков (Попфилипов)	314
"	786	— Йордан Хаджиконстантинов-Джинот	315
"	787	— Спиридон Николаев Палаузов	316

„	789 — Свещ. Тома Николов Христов	319
„	790 — Иван Кузманов Божинов	320
„	792 — Петър Василев Оджаков	321
„	793 — Иван Халачев (Халачов)	331
„	794 — Димитър Георгиев Стефанов	334
„	795 — Иван Десев	336
„	796 — Илия Георгиев Миленков	337
„	797 — Д-р Александър Костакиев Пеев	337
„	798 — Никола Ботев Станев	339
„	799 — Александър Димов Киров (Александров; Луис Симеонов)	341
„	800 — Васил Христов Чекаларов	341

Справочен апарат

Таблица на приетите съкращения	349
Съкратени заглавия на по-често цитирани библиографски източници	352
Списък на фондовете (Кн. VIII) — подредени азбучно	357
Списък на фондовете (I—VIII кн.) — подредени азбучно	361
Указател на собствените имена	375
Указател на географските имена	413
Предметно-тематичен указател	426

ОБЗОР НА АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ . . . КН. VIII

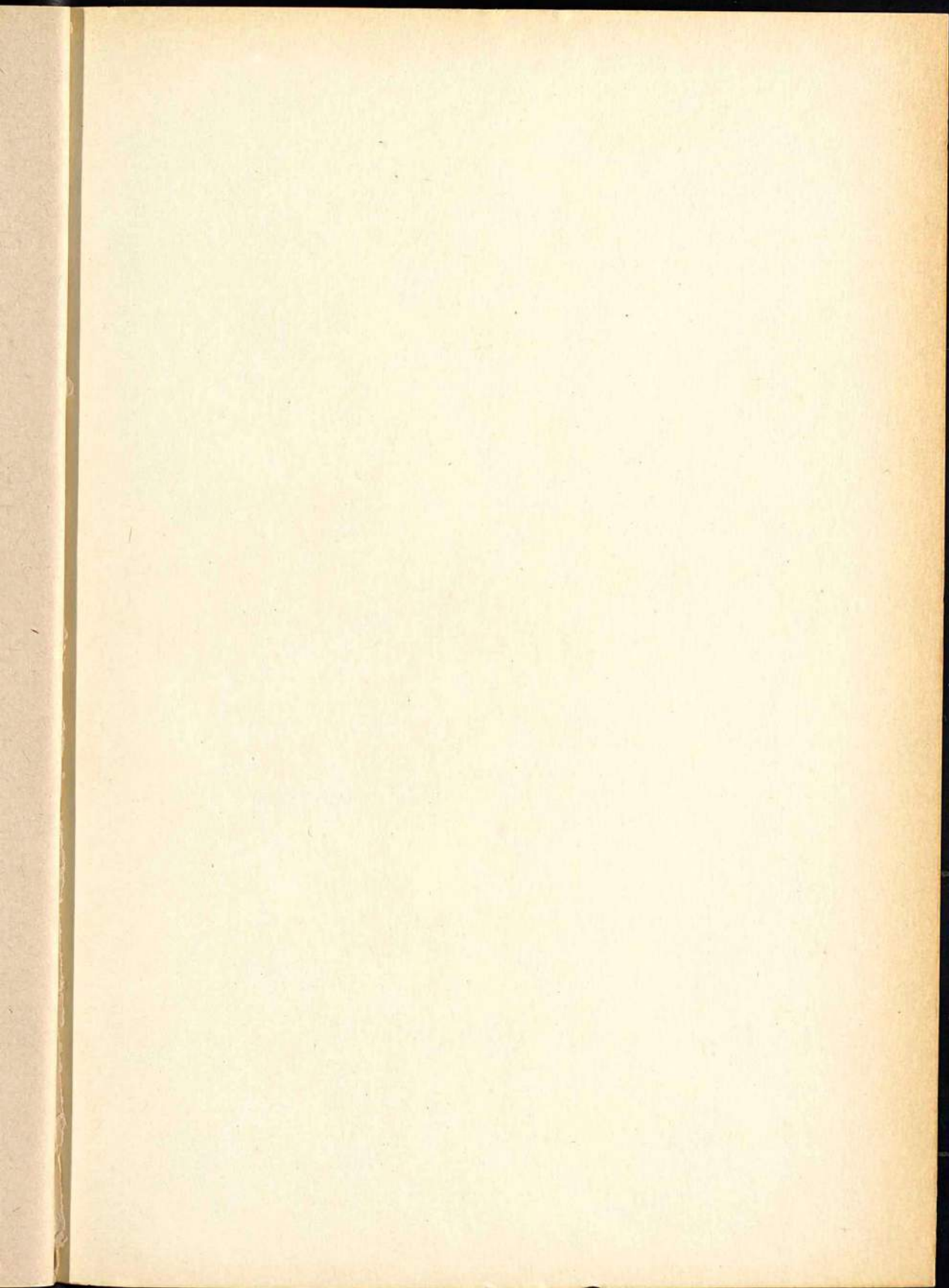
Съставили: *Вера Кръстева Василева, Мария Димитрова Добрева, Нели Христова Запрянова, Милкана Иванова Бошнакова, Цветолюб Христов Нушев, Елисавета Христова Миладинова, Дора Милчова Томова, Лиляна Вълчева Терзийска, Даниела Едуард Малхасян, Илона Митова Георгиева*

Под редакцията на *Дора Милчова Томова, Цветолюб Христов Нушев*
Техн. редактор *Ц. Цекулов*
Коректор *Ц. Лачева*

Дадена за печат 17. 10. 1994 г. Излязла от печат 30. 06. 1995 г.
Печатни коли 28 Издателски коли 26,04 Формат 60/84/16 Тираж 600

Печатница на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“
София, бул. „Васил Левски“ 88

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
RESEARCH REPORT NO. 102
BY
J. H. VAN VAN
AND
R. M. WATSON
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILL., U.S.A.
1952

Цена 120 лв.